

శ్రీరామకృష్ణ బోధామృతము

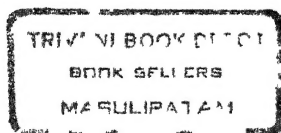
పరిశోధితమగు 1121 మహాపదేశములు గల

శ్రీరామకృష్ణవాక్య రత్నాకరము

సంగ్రహజీవిత సహితము

అనువాదకుడు

చిరంతనానంద స్వామి

శ్రీరామకృష్ణమరము

మైలాపూరు

చెన్నపురి

జ్ఞాపూరి శ్రీరామకృష్ణ మరాఢ్యక్షునిచే ప్రకటింపబడిన

సాలవ కూర్పు—5000

1947

(శర్వస్వామ్య సంకలితము)

వెల రూ 3-4-0

వివోపదేశములను నాశ్వమైనంతవఱకు సమగ్రముగా
 జేలుపు ప్రస్తుతగ్రంథము వాఙ్మూలకైతయు నుపయుక్తిము
 కాగలదని మా ఆశయము

శ్రీరామకృష్ణమఠము
 మిలాపూరు, చెన్నపురి
 25-8-1941

}

చిర్రంతనానందస్వామి

మూడవ కూర్పు

శ్రీరామకృష్ణ వాక్యావళి రెండవకూర్పు ప్రతులన్నియును చెల్లిపోయి చాలకాలమైనది ఈ పుస్తకప్రతులను పోరువారు పెక్కురు మరల ముద్రించుటయూ ఈకాగితపు కఠినతతోజులలో చాలకష్టము. ఈ క్లిష్టపరిస్థితులలో ఆంధ్ర సోదరు లోకరు గుత్తదానముగా ఈగ్రంథ ముద్రణార్థము పనిచేసేనువందల రూపాయలను మాకొసగి సహాయభూతులై గుర్తుకు శ్రీరామకృష్ణభగవానుడు వారిని వారికుటుంబమును స్వదా అనుగ్రహించుగాక !

ఈ శ్రీ కూర్పుగాని పూర్వముద్రణములవలెనే జన సహాదరణము సంపాదించుచున్నాము శ్రీరామకృష్ణ వాక్యావళి యనుపేరును 'శ్రీరామకృష్ణ బోధామృతము' అని కూర్చితిమి, కాని విషయవిచారము దేవీయుమార్పులేదు

చిరంతనానందస్వామి

నాలవ కూర్పు

ఈ కూర్పు కు ఆంధ్రసోదరు లోకరు న్నాలుగువందల రూపాయల ధుప్రకార మొనర్చియుండుటచే, మునుపటి కంటే మెజింత చక్కగా వెలువరింప గలిగియున్నాము

ఈ యాంధ్రసోదరులు శ్రీరామకృష్ణదేవుని కృపకు విశేషపాత్రు లగుదురుగాక !

శ్రీరామకృష్ణ మరణము
కైలాసూరు, చెన్నపురి
11-12-1947

చిరంతనానందస్వామి

విషయ సూచిక

(ఇందలి యంకెలు పుటల సంఖ్యను సూచించును)

పేరిక

ప్రథమ ఖండము

జీవుడు సంసారము

మొదటి ప్రకరణము—జీవుడు 1

జీవుని పరమావధి 1—జీవుని తత్త్వము 7—బద్ధజీవుడు 10—
మరణము పునర్జన్మము 14

రెండవ ప్రకరణము—మాయ 16

పరమేశ్వరుని సృజనాదిశక్తిరూపమగు మాయ 16—సంసార
బంధహేతువగు నవ్యాయ 17—మోక్షహేతువగు విద్యామాయ 20

మూడవ ప్రకరణము—మాయ కామినీకాంచనములు 22

కామమే బంధకారణము 22—కామము అత్యవికాసము 24—
కామమును జయించు టెట్లు ? 26—కాంచనమోహమును జయించు
టెట్లు ? 29

నాల్గవ ప్రకరణము—అహంకారరూపమగు మాయ 33

అహంకారమువలని దోషములు 33—అహంకారమును జయించుట
దుర్లభము 36—పశ్చాత్తాపకారము తపశ్చాత్తాపకారము 37—అహం
కారమును జయించు టెట్లు ? 38—ముక్తనియందలి అహంకారము 42

ఐదవ ప్రకరణము—గ్రంథములు గ్రంథులు 46

కేవలపుస్తకపాండిత్యము నిష్ప్రయోజనము 46—వాదోపవాద
ముల సారహీనత 50—పాండిత్యమునకు నిజమైన ప్రయోజనమేమి ? 52

ఆటవ ప్రకరణము—‘బాధగురువులు బోధగురువులు’ 57

గురుత్వమునందలి ప్రమాదములు 57—బోధగురువులు 61

ఏడవ ప్రకరణము—తాకికులు వారి ధోరణులు 66
 తాకికుల లక్షణములు 66—ప్రాపంచికజనుల పురాణవైగాగ్య
 చులు, వారి భక్తిరీతులు 73—తాకికులు పారమార్థిక సాధనలు 75

ద్వితీయ ఖండము

ఆ తో న్న తి

ఎనిమిదవ ప్రకరణము—సాధకులలో వేర్వేలు

తరగతులు వారి యాదర్శములు 83

సాధకులలో వేర్వేలు తరగతులు 83—ఉత్తమభక్తుల లక్షణ
 ములు 87—ఒంబొరులతో సాధకుల చుట్టటికము 91—సాంసారికు
 డగు సాధకుని యాదర్శములు 92—సన్న్యాసాదర్శములు 105

తొమ్మిదవ ప్రకరణము—పారమార్థిక జీవనమునకు

కొన్ని సదుపాయములు 110

జాతిధర్మములు ఆచారములు 110—విగ్రహారాధన 114—
 తీర్థయాత్రలవలని ప్రయోజనము 117—సత్సంగత్యమువలని లాభములు
 119—నామస్మరణ 122

పదియవ ప్రకరణము—పారమార్థిక జీవనమార్గములు 128

సాధనలో ఆనాంతరములు 128—సంస్కారముల ప్రభావము
 130—సిద్ధిలవలని ప్రమాదములు 131—దానధర్మములు 135—వస్త్ర
 ధారణ ఆహారము 136—శరీరాభిమానము శరీరసంరక్షణము 140—
 కష్టముల్ల దుండవలయు మనోభావము 140—సహనము 143—మానము
 143—విషయము ఆత్మగౌరవము 143—నిష్కాపట్యము 146—
 వాంఛానివృత్తి 147—స్త్రీలయెడ నుండవలయు మనోభావము 150—
 భక్తుడు సంసారము 153—ప్రార్థన శ్రద్ధాభక్తులు 156

పదునొకండవ ప్రకరణము—సాధకులు మతభేదములు

సర్వమత సామరస్యము 158

సర్వమతారాధ్యుడగు భగవంతు డొక్కడే 158—వివిధమతి
 ములు భగవత్ప్రాప్తి కనుపగు వివిధమార్గములు 161—స్వమతదురభిమాన

మునకు కారణము, తిన్నివారణము 163—మతభేదములమొడ నుండ
వలయు మనోభావము 165—రహస్య సంప్రదాయములమొడ నుండ
వలయు మనోభావము 168

పండ్రిండవ ప్రకరణము—పారమార్థిక

జీవనప్రధాన నియమములు 171

ఆత్మవికాసమునకు ముఖ్యనియమములు 171—అశ్వాసము 173—
శరణాగతి 179—ఇష్టనిష్ఠ 182—సత్యము 185—గ్రహచర్యము
186—విశేషము 187—వైరాగ్యము 192—సాధనయంగు దీక్ష
199—సాధనావశ్యకత 203—ఏకాగ్రత ధ్యానము 207

పదుమూడవ ప్రకరణము—భగవత్ పరితాపము 214

సాక్షాత్కారమునకై పరితపింపుము 214—నిజమైన పరితాప
పెట్టిది 215—భగవత్సాక్షాత్కారమునకు ప్రధాననియమము 218

తృతీయ ఖండము

జీవుడు దేవుడు

పదునాలవ ప్రకరణము—భక్తుడు భగవంతుడు 225

భగవంతుడు ఎందుచే కాన్పింపడు? 225—భగవంతుడు
భక్తుడు 226—భక్తుడు సంసారము 236—భగవదనుభవము 237—
భగవంతుడు సిరిసంపదలను లక్షించునా? 236—పురుషబ్రహ్మత్వము
భగవదనుగ్రహము 237

పదునైదవ ప్రకరణము—పారమార్థికమార్గదర్శకులు 244

గురువు గురునిలక్షణములు 244—గురుని ఆవశ్యకత 246—
గురుశిష్యుల యన్యోన్యసంబంధము 248—అవతారిమూర్తి భగవ
దవతారమునగా నెట్టిది? 251—అవతారమూర్తులను గుర్తించుట దుర్ల
భము 253—అవతారములు భగవంతుడు 255—ముక్తులకును అవ
తారమూర్తులకును అలభేదము 257

పదునాఱవ ప్రకరణము—జ్ఞానము భక్తి కర్మము 262

౧ జ్ఞానయోగము జ్ఞానయోగమనగా నెట్టిది? 262—జ్ఞానయోగ విధానము 264—జ్ఞానయోగము దుర్లభము 268—౨ భక్తియోగము భక్తి యెట్లు వృద్ధి యగును? 270—భక్తి ప్రాపంచిక ప్రేమ 274—భక్తిప్రభావము 275—భక్తయందలి అంతరువులు 278—‘ప్రేమ’ లేక పరభక్తి 281—గోపాలప్రేమ 287—విరహము మహాభావము 289—౩ భక్తి జ్ఞానము పర్యవసానము? భక్తిజ్ఞానములు రెండు నొక్కటై 290—భక్తి యెట్లు జ్ఞానముగా పరిణమించును? 292—జానికిని భక్తున గును మహాభావమునందు గల ఘేదము 297—౪ కర్మయోగము కర్మయోగ మనగా నెట్టిది? 301—భక్తి కర్మము నెట్లు పరిరక్షించును? 303—సేవారూపమైనకర్మము భగవదారాధనతో తుల్యము 306—కర్మము సాధనముకాని సాధ్యముకాదు 306—కర్మము పైష్కర్మము 310

పదునేడవ ప్రకరణము—బ్రహ్మతత్త్వము 314

బ్రహ్మము 314—బ్రహ్మము వ్యావహారిక సత్య 316—ఈశ్వరుడనియు మాయమనియు శక్తియనియు శైవ్యుడగు సగుణబ్రహ్మము 319—‘సత్యం ఖల్విదం బ్రహ్మ’ లేక ‘సర్వం విష్ణుమయం జగత్’ 322—సాక్షాత్ బ్రహ్మము నిరాకార బ్రహ్మము 325—కొన్ని బ్రహ్మస్వరూపములు 330—బ్రహ్మము సర్వాంతర్యామి 332—బ్రహ్మము మానవుని ధార్మిక బాధలత 333

పదునినిమిదవ ప్రకరణము—బ్రహ్మసాక్షాత్కారము 336

మనస్తత్త్వము బ్రహ్మసాక్షాత్కారము 336—కుండలీశక్తి ఆత్మప్రబోధము 338—కృత్రిమావేశము 343—దివ్యదర్శనము, దివ్య శ్రవణము 344—సమాధి బ్రహ్మజ్ఞానము 345—సమాధితత్త్వము 348—సమాధిసంజనితమగు విజ్ఞానము 351

పందొమ్మిదవ ప్రకరణము—బ్రహ్మజ్ఞాని 357

వివిధముక్తపురుషులు 357—సాక్షాత్కారి నూచనలు 359—సాక్షాత్కారి లక్షణములు 361—మక్తుని సంగరారోగ్యము 364—

అణ్యపాపములకు ముక్తుడు అతీతుడు, కాని పాపముచేయడు. 366—
ముక్తుడు కర్మము 371

ఇరువదవ ప్రకరణము—స్వవిచనములలో శ్రీగురుదేవుని
కొన్ని దివ్యానుభవములు 374

శాశ్వదకానుభవములు 374—తాంత్రికాదిసాధనలు 380—నిర్వి
కల్పానుభవము 383—గురుదేవుని నిరంతర బ్రహ్మానుభూతి 387—గురు
వు డాదు ప్రార్థించెను? 388—కీడుమేళలో సమానముగ నే భగ
వంతుడు గలడు 389—తనవ్యాధినిగూర్చి గురుదేవుని యప్రిపాయము
396—హానవత్వమును చైవత్వమును గురుదేవునందు సమ్మేళింప మొందిన
విధానము 399

చతుర్థ ఖండము

నూత్నము నీతికథలు

ఇరువదియొకవ ప్రకరణము—నూత్నము 407

నీతిక నూత్నము 407—పాగమార్గిక నూత్నము 411

ఇరువదిరెండవ ప్రకరణము—నీతికథలు 414

ఉపదేశసంఖ్య పుట

సాంసారికదుశ్చింతవలన గలుగు హాని

బాటనారి ల్పవృత్తిము	1060	414
పూలమ్మువానియిల్లు చేసిన పల్లెగడుచులు	1061	416
సమాధినిమగ్నుడైన యోగి	1062	417
పల్లెవాండ్ర దివ్యావేశము అర్చకునియన్నము	1063	417
యజమానుడనని నటించిన నేవతుడు	1064	418
మంగలి ఏడు బంగార గోతములు	1065	419
మేకపిల్ల తండ్రిగడుపువ్వులు	1066	421

కామమే బంధకారణము

“సంసారము నంటని సంసారి” 1067 423

ఉపదేశసంఖ్య పుట

నావిందదేవాలయార్చకులు	1068	424
ఉద్యోగ సంపాదనము	1069	426
లోభవర్తకుడు గురువు	1070	427
కాంతకేయుడు	1071	429

ఆత్మవికాసము మనస్సుపై నాధారపడియుండును

ఇద్దఱు మిత్రులు	1072	430
సన్నాహిని వేశ్య	1073	432

మిట్టవేదాంతమువలన గలుగు ప్రమాదములు

మిట్టవేదాంతియగు రాజు	1074	431
మిట్టవేదాంతియగు బ్రహ్మణుడు	1075	436
అహింస నవలంబించిన పాము	1076	437
ప్రహ్లాచారి ఏనుగు	1077	439

స్వమత దురిభిమానము

ఘంటాకర్ణుడు	1078	439
గ్రుడ్డువాండ్లు ఏనుగు	1079	441
కూతిలోని కప్ప	1080	442

శ్రద్ధాభక్తులు ఆత్మార్పణము

భక్తుడు భగవంతునిరక్షణ	1081	443
యశోధరా రాధ	1082	444
శ్రీరామచంద్రుడు మందూకము	1083	444
వినయవిధేయతలు గల నేవకుడు	1084	445
జొండమీది గుడి = గాలివాన	1085	446
సాధకుడు పురీము	1086	448
నారదగర్వభంగము	1087	449
నారదుడు ఇదఱు యోగులు	1088	450
దైవసంఘటన	1089	451

శ్రీ పరమహంస జీవిత సంగ్రహము

జననము, బాల్యము

వంగదేశమందలి కామారిపుష్కరము (Kamarpukur) అను గ్రామమున క్రీ శ 1836-వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 18-వ తేదీని (ఫాల్గుణ శుక్ల ద్వితీయా బుధవారమున) శ్రీరామ కృష్ణ డొక పేద బ్రాహ్మణకుటుంబమున నుదయించెను. తండ్రి పేరు ఖదీరామ చట్టోపాధ్యాయుడు తల్లి చంద్రమణిదేవి ఖదీరాముడు దైవభక్తి పరాయణుడు, సత్యనిష్ఠాగరిష్ఠుడు, సుశీలవ్రతుడు సత్యసంధతచే దనకును కుటుంబమునకును ఎట్టి యిక్కట్లు వాటిల్లినను ఆతడణు మాత్రమైనను వ్రతమును విడువనొల్లని సత్యాధకుడై యొప్పెను ఒకప్పుడు తమ గ్రామమునందలి జమిందారుడు తనకనువగునట్లు కూటసాక్ష్యమును జెప్పమని ఖదీరాముని నిర్బంధింప, ఖదీరాము డాతనిమాటలను తృణీకరించెను మర్నాడు ఆ జమిందారుడు ఖదీరామునిపై బగపట్టి, యొక అసత్యపువ్యాజ్యమును దెచ్చి, యాతని పితృజ్ఞాతమునే కాక, ఆతనికిని కుటుంబమునకును నిలువనీడ నిచ్చుచుండిన కుటీరములనుగూడ హరించెను కాని ఖదీరాము డిసుమం తయు చలింపలేదు చంద్రమణిదేవియో, ఖదీరామునకు దగిన సహధర్మచారిణి, సుగుణరాశి. శ్రీరామకృష్ణుని జననమునకుముందీ పుణ్యదంతులు ఆతని దివ్యత్వమును సూచించు

* పూర్వభద్రనక్షత్రమున కుంభలగ్న శుక్రనవాంశమందు ఉదయము ఇంచుమించుగా గం ౧ ని 15 లకు

ననేకదివ్యదర్శనములను దివ్యానుభవములను బడసినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది

శ్రీరామకృష్ణునకు దల్లిదండ్రులు పెట్టిన పెరు గదాధరుడు (జగత్ప) సిద్ధమగు శ్రీరామకృష్ణునము అతనికి గరువద్యులిడిననామమచి భావింపనగును) † పూవు చుట్టగనే పరిమళము వెలియునన్నట్లు గదాధరుని భావ్యన్నత్య సూచనలు బాల్యమునకే పెట్టినారంభించెను బాలసూర్యుని బాలు నాతని దివ్య - త్వి, అతని ప్రమమయ ప్రవర్తనము, అతని ధీవైభవము నుల నత్యుత్తరీతి గాఢంపసాగెను గదాధరుని సుచో, ఇరుగుమొరుగు వారల యెల్లరుముద్దు తోడి బాలు, కాతడే నాయకుడు కాకొలమునకు నిలయమగు నాతని ప్రేమయు ప్రభు సౌందర్యమున రమించెడిది ధ్వనులలో, ఆకృతులలో, గల సూక్ష్మభేదములను మనుజుల హృదయే, విలాసముల యందలి వైచిత్ర్యముల నాతడెవలెగా గ్రహించువాడు అను రణము, హాస్యము, చిత్రలేఖనము, మృణ్మయవిగ్రహనిర్మాణము, వీధి నాటకప్రదర్శనము

† సమస్త సదీక్షాసమయమున గదాధరునకు అతని గురువశేష్యుగగు శ్రీకృష్ణాపురి రామకృష్ణామము నిడియండవచ్చునని శ్రీరామకృష్ణుని యెదురు కారవాసం న్నామి 'శ్రీరామకృష్ణలీలాప్రసంగము' అను తన అప్రసిద్ధ వంగ గ్రంథమున - అపుచున్నాడు (ఈ లీలాప్రసంగము, సాధుకి భావము, పుట 283, మిట కొంగలు శ్రీరామకృష్ణు డెచ్చించిన దక్షిణోత్తరకాళికాలయమునకు నిర్వాహకుడగు మధురనాథుడు ఈనామమున గదాధరుని విలిచెననియు నాటనండియు ఈనామము వ్యాప్తమైనదనియు జెప్పచున్నారు

శ్రీ మమహంస జీవిత సంగ్రహము

రములు, సగిరినము, రామకృష్ణాదిపురాణపురుషధ్యానము
 — ఇవియె గదాధరుని బాల్య క్రీడలు పాశాలయందలి
 నిర్జవన్నైన విద్యావిధాన మాతని నాకర్షింపజాలకుం టాగ్నే
 ర్యము కానేరదు ప్రకృతిసౌందర్యరసాస్వాదనము క్రాల
 గణితము మున్నగు విద్యలాతని కెంతమాత్రము గణనియ
 ములు కావయ్యె ఆతని యఖండ కళాభిమానమే అంత
 రంగమునుండి తలనూపుచున్న యాతని బ్రహ్మానందపిపా
 సరో యిందులకు కారణమని చెప్పనొప్పును కాని యాతని
 భారతాశక్తియు అచూనధీనైభవమును లోకకవిద్యు గాత
 గభ్యసింపని లోటును పూర్తిగా దీర్చివైచెను విజితులచే
 పరులబడు పురాణపాదములను శాస్త్రవ్యాఖ్యానములను నాత
 డాలకించి భారతీయవిజ్ఞాన ఖనులగు భారతభాగవతాది
 గ్రంథముల సారమును పూర్తిగా గ్రోలెను జీవుల స్వభావ
 వర్తనములను బరిశీలించి—ప్రకృతియను గ్రంథము గాతడు
 ప్రత్యక్షముగా బొంది—యందలి తత్త్వమును కథలం
 మలక మొనర్చుకొనెను బడిచదువు నలత్యముచేయు
 చుండెనని తనయన్నయు పండితుడు నగు రామకుమారు
 డొప్పుడు తన్ను మందలింప, “అన్నా! ఈసొట్టకూటి
 చదువు నాకెందులకు? ఇందులకుబదులు శాశ్వతానంద
 దాయకము, శ్రేయస్కరమునగు తత్త్వజ్ఞానమును నే
 గార్జింపగోరుదును” అని సమాధానము చెప్పెను నిజమే,
 ఆత్మజ్ఞానదాయకమగు విద్యయే విద్యకాని మిగిలినదంతయు
 అవిద్య కదా!

కా 'ఏవేదింబు పరింకె లూతెలి భజగం యెకా శ్రుము ల్సానెఁగి దా
నే విద్యాభ్యసనం బొనర్చె గుఱి యెంచెమంల యూహించె బో
ధార్థ్యావనిదానముల్ చగువులన్యూ కావు! ఎపాదనం
కావత్తయెకాక జంతునికికా శ్రీకాళహస్తీశ్వరా!"

ఇదియే చదువులయెడ శ్రీరామకృష్ణుని మహోధ వము
ధైర్యసాహసములకును స్వాతంత్ర్యమునకును తోడి
బాలురందెల్ల గదాధరుని జెప్పి మఱియొకని జెప్పవలయును
పనితనమునుగి పైతము పిఱికితనమన నెట్టిదో, సిగ్గున నెట్టిదో,
యాతి డెఱుగడ దృఢగాత్రుడును తేజోనిధియునగు నాతడు
తాను న్యాయ్యుమని నన్ని విషయములలో నొకరి బైదరింపుల
నెంతమాత్రము లక్షించువాడుకాడు పెద్దలు వలదనినను
తనయంతరాత్మ ధర్మమని తెల్పినవిషయముల నాతడు
విడుచువాడుకాడు శ్రీలసౌశీల్యమునకు శుద్ధాంతవాసము
—'ఘోషాపద్ధతి'—కేవల నిరుపయోగమని నమ్మి యాత
డూరితో పలుకుబడిగలవారిల యెదుట తదాచారమును
తృణీకరించెను ధనియను కమ్మరియిల్లాలున కొకప్పుడు
తాను చేసియుండిన వాగ్దానము ననుసరించి గదాధరుడు
తన యుపన్యాయనందర్భమున నెవ రెంత ప్రతిఘటించినను
లక్షింపక యామెకడ తన ప్రధమభిక్షును గైకొనెను సత్యము
నకును ధర్మమునకునేగాని అర్థరహితబాహ్యచారములకు
అంజలి ఘటించని గదాధరుడు ఆయూరి పూర్వాచారపరా
యణులకు విప్లవకారునివలె దోచియుండవలయును కాని
ముముక్షుకోటికి జ్ఞానభిక్షు నొసగిన వానికి తొలిబిచ్చమిడిన
యాధని యెంతటి ధన్యయో కదా ।

ఐనను ఈ 'బాలవిప్లవకారుడు' భక్తిప్రపత్తులు కొఱవడినవాడుకాడు నీలన బాల్యమునుండియు భగవద్భక్తియే యాతని జీవితలతకు ప్రధానాశ్రయమై యొప్పెను ఇంటిలో నిత్యదేవతార్చనమునం దేమి, ఊరిలో జరుగు నిశ్వరసేవలందేమి, గదాధరు డెల్లప్పుడును అగ్రగణ్యుడై దీపించువాడు బైరాగులనినను సన్న్యాసులనినను ఆతనికి అతిబాల్యము నుండియు పరమానందము అవకాశము లభించినప్పు డెల్ల నాతడు వారితో స్వేచ్ఛగా సంభాషించుచు గలిసిమెలసి వర్తించుచుండెడివాడు వయసు వచ్చినకొలదియు నాతని భక్తిభావములు ప్రస్ఫుటము కాజొచ్చెను ఈశ్వరధ్యాన నిమగ్నుడై సాక్షాత్కారమున సంగమించు దివ్యభావముల గాతడు వడయసాగెను బాల్యజీవితమున నిట్టి మహోత్కృష్టసంఘటనములలో ప్రధానమైనవి మూడు—వర్షాకాలమేఘము లలముకొనిన నల్లని యాకాశమున ముత్తైపుసరమును బోలు తెల్లని కొంగలబారును గాంచి నప్పు డొకసారియు, ఊరిలో నాటకమున శివవేషము దాల్చినప్పుడు రెడవతూరియు, తీర్థయాత్రాసమయమున ఈశ్వర సంకీర్తనముచేయుతఱి మఱియొకమాటును గదాధరుడు అత్యుత్తమసమాధిస్థితి ననుభవించెను ఈభక్తిభావములే క్రమముగా ఆతనికళాకౌశలమును మూఢాచారనిరాసనమును బాలనాయకత్వము నతిక్రమించి యాతని గుణగణములను పరమాత్మాన్వేషణమున పాదుకొల్పెను ఆత్మసామ్రాజ్యమున నాతడు గడించిన యఖండ విజయములే మానవకోటి కాతని నాదర్శపురుషునిగా—యుగపురుషు

నిగా—నొనర్చి మించినవి

నాథనదశ శ్రీరామకృష్ణుని దివ్యత్వము

1855-వ సంవత్సరమున కలకత్తాలో దక్షిణాపరవనమున రాణి-రాసమణి యను నామె నిర్మించిన కా 'కాలయము శ్రీరామకృష్ణు నఖండవ్యక్తిత్వవిజృంభణమునకు దగిన వాతావరణము నొసెగెను (ఇంతటినుండి జగత్ప్రసిద్ధమైన శ్రీరామకృష్ణగౌరమున గదాధరుని బెర్కొందము) కా 'దేవియాలయమున ప్రధానార్చకుడై యాతని స్వహించుచుండిన నిత్యపూజావిధు లాతని యంతరంగము నందలి భక్తిగిన్ని రగుల్కొల్పెను బాహ్యలోకము నెఱుగని గాఢధ్యానమున, దివ్యసంకీర్తనమున నాతడు గంటలు గడపువాడు మఱియు రాత్రులందు సమీపముననున్న చిట్టడవికి పోయి, భక్తికి బాహ్యవేషము లేలయని కట్టుబట్టలను తుదకు జగదెమునుగూడ విసర్జించి, విశేషకాలము భగవద్ధ్యానమున గడుపుచుండువాడు శ్రీరామకృష్ణునకు సన్నిహితుడగు హృదయరాము డది గని తాల్చు టువ్వి నిరోధింపజూచెను గాని భగవద్ధ్యాననిమగ్నునకు బాహ్యవరోధము లెట్లు భీతిగొల్పగలవు? పూజావిధానమున బాహ్యచారములు క్రమముగా సడలిపోవ, జగజ్జనని సన్నిహితసంబంధమున మానసము నాక్రమింప, నాత డపూర్వరీతిని దేవి నర్చింపనాగెను

ఇది యంతయు శ్రీరామకృష్ణుని యంతరంగమున జెలరేగుచుండిన భగవత్పరితాపబడబాసలమునకు బాహ్యలక్షణము తా నర్పించు కాళికాదేవి ఆలయమునందలి కేవల

నిజ్జీవ శిలావిగ్రహమా, లేక సృష్టిస్థితిలయకారిణియగు సాక్షాత్ పరమేశ్వరియా? అగుచో అలదివ్యరూత తనకెల దర్శనమాయదు? ఇట్టి పరితాపాగ్ని హృదయమును దహింప, సాక్షాత్కారము లేని జీవితము దుస్సరిము కా నాత డిట్లు ప్రార్థింపసాగెను “తల్లీ! ఒకదినము గడిచి పోయినది నాకింకను నీవు ప్రసన్నువు గావైతివిగదా! అమ్మా! ఆనందమయీ! నీకృపాకటాక్షమున నీవు నాకు నానైత్కరింపక తప్పదు” తీవ్ర భగవద్విరహవేదనచే మొగము నేలను బెట్టి రాచకొన గాయములై నెత్తురు కాతెడిది హృదయము అంపముతో గోయబడినట్లు బాధగలుగ నేపై బడి గారలాడుచు, నాతడు పడు వేదనను గాంచిన జనులు, “అయ్యో, పాపము! ఆత డేదియో ‘శూలనొప్పి’చే బాధపడుచున్నాడు కాబోలును, లేక నిజముగా మాతృవియోగముచే గుందుచున్నాడు కాబోలును” అని జాలిపడువారు ఆతనికి హతాశుడై యొకనాడు జీవితము సంతమొందించుకొన బ్రయత్నించు సంతలో అకస్మాత్తుగా సాక్షాత్కారము లభించెను ‘దేదీప్య మానమగు సంతత చైతన్య సాగరరూపమున’ దైవమును గాంచి యాతడు సమ్మాధినిమగ్ను డయ్యెను.

* అప్పుడు తనయంతరంగమున అనిర్వచనీయానందసాగరము— అతడునుండు తా నెన్న డనుభవించియెఱుగని దివ్యానందము—గ్రసరించు చుండెననిమాత్రమే తన కెఱుగయనియూ, అయినను తనదివ్యజనని భవ్య సాన్నిధ్యముమాత్రము తన హృదయాంతరాళమున భాసించుచునే యుండెననియు తగిలినభూతినిగూర్చి కాలాంతరమున గాతడు శిష్యులకు చెలిపియున్నాడు

కాని యీ భగవదనుభవము శ్రీరామకృష్ణ నకు నిరంతర బ్రహ్మనుభూతిని గల్గింపజాలదయ్యె బ్రహ్మనందామృతము నొకఁపరి రుచిచూపినను సంతతానుభవవిపాస నయ్యది తీర్పజాలదయ్యె నిరంతర బ్రహ్మనుప్రాప్తికై పరితప్త హృదయుడై యాతడు దినములు గడపుచుండెను సర్వ కాలసర్వావస్థలయందును, సమస్తప్రదేశములందును బ్రహ్మనుభూతి నొందుటకై యాతడు బాష్పధారిలు ప్రవహింప వెక్కి వెక్కి యెచ్చుచు మునుపటింటెను తీవ్రతర పరితాపముతో తనదివ్య శననిని బ్రార్థింపసాగెను ఆ హృదయనుధనమున నాతనికి బాహ్యలోకమే స్ఫురించెడిది కాదు—ఒకవేళ స్ఫురించినను కేవలము మిథ్యగా దోవెడిది ఆతని ప్రార్థనల చేతను రోదనలచేతను ఆకృష్టులై జనులు చుట్టును మూగిన యెడల వారు కేవలము ఆతనికి నీడలవలెను తెరిపై వ్రాయ బడిన బొమ్మలవలెను—అంత మిథ్యగా—అంతమాయగా— దోచెడివారు నిద్రాహారములను మఱచి రేయింబవళ్లాతడు తదేకముగా జగజ్జననిని బ్రార్థింపసాగెను తుద కాలయమున దేవి నర్పించు టాతని కసాధ్యమైపోయెను అలయనిర్వాహకుడును రాణి రాసమణి యల్లుడునగు మధురనాథుడు శ్రీరామకృష్ణుని స్థితిని గాంచి ప్రేమ శౌరవములతో నాతని పూజావిధులనుండి తొలగించి సాధనకు దగిన సమస్తసదుపాయములను సమకూర్చెను ఈ సదవకాశమును గొని శ్రీరామకృష్ణుడు లోకాతీతమగు భగవత్పరితాపముతో, అపూర్వాశయములతో ధ్యానాది సాధనలందు నిమగ్నుడయ్యెను

తనయఖండపరితాపమునుగూర్చి కాలాంతరమున నాతడు
—నీటముంచియుంపబడినవా డుక్కిరిబిక్కిరియై యెట్లు గిజ
గిడలాడునో—సాక్షాత్కారమునకై అట్టిదన ననుభవించితి
నని శిష్యులకు దెల్పియున్నాడు లోభికి తాను కూడిబెట్టు
కొనిన ధనమునందుండు మక్కువ, ప్రవ్రతకు భర్తయందలి
ప్రణయము, తలిదండ్రులకు తమ దేవుని పుత్రునందుండు
ననురాగము—ఇవి ముప్పిరిగొనినప్పుడుండు తీవ్రతరపరి
తాపము—ఎట్టిదో—ఊహించినయెడల తన భగవదనురాగ
మును భగవత్ పరితాపమును లేశము గ్రహంపవచ్చునని
యాతడు శిష్యులకు దెలుపువాడు

ఇంచుమించుగా ఈ సమయమున నాతడు స్వగ్రామమగు
కామూరిపుష్కరము (Kamarpukuri) నొకసారి చూచుటకై
వెడలెను పెండ్లిచేసినచో, అతని భగవదున్మాదమును
ప్రపంచవిముఖతయు గొంత లొంగుబాటునకు వచ్చుననియు,
“నలుగురితోబాటు నారాయణా” యనునట్లు క్రమముగా
సంసారధోరణి యలవడుననియు తల్లి చంద్రమణిదేవి తల
పోయసాగెను తదనుసారము సమీపగ్రామమందలి రామ
చంద్రముఖోపాధ్యాయుని కుమార్తెయగు శారదామణిదేవి
యను నైదేండ్లబాలికను శ్రీరామకృష్ణునకు ఇచ్చి పెండ్లి
చేసిరి కాని యాతని పిచ్చిమాత్రము కదురలేదు అది
దివ్యోన్మాదముగదా! అనతికాలముననే 18౦0-వ సంవత్సర
మున తిరిగి దక్షిణేశ్వరము వచ్చినంతనే భగవదున్మాదమున
మునిగిపోయెను

ఇంతవఱకును శ్రీరామకృష్ణుడు తనభక్తిసాధనలను ఏ

గురు సాహాయ్యమును లేక యే స్వయముగా సాగించుచుండె నని చెప్పనగును ఇ తటినుండియు దై వనిమంత్రితృతై గురువులాతని వెడకొనుచు రాసాగిరి పు వు విశించినంతనే మధుకుము దానిని వెడకొనుచు రాకుండునా? శ్రీరామకృష్ణు డాగురువర్యుల సాయమును గొని శాస్త్రక్తిముగా వివిధ సాధనల నభ్యసించసాగెను

బ్రహ్మనుభవమున నితర సాధకులకును శ్రీరామకృష్ణునకును రెండవవిషయములలో విస్పష్టమగు భేదము గాల్పించును సాధన నవలంబించినచు ఆతె డతిశీఘ్రముగా సిద్ధిని బొందుట మొదటి విషయము ఆ త ని సత్యాన్వేషణమునందలి తీవ్రతగో—ఆతని యచిర్వచనియ భగవత్పరితాపమే — ఇందులకు కారణమని చెప్పనొప్పును చూనవకోటిమిత చరిత్రలో నింతకుముందు కనివిని యెఱుంగని వివిధసాధనల గాత డభ్యసించుట రెండవవిషయము ఆతని జీవితము బ్రహ్మనందాసుభవనందనవనమై, సర్వమత సామరస్య చిలయయై దీపించుట కిదియే హేతువు :

శ్రీరామకృష్ణుని ప్రథమగురువు భైరవీబ్రాహ్మణియను యోగిసిమణి ఈమె విశేషవిద్యావంతురాలు తాంత్రిక సాధనలందుం దఖండ విజయమును బడసిన మహానీయురాలు అరువదిసాలుగు శాస్త్రేయ తంత్రములందునుగల ప్రధాన

* 'బ్రహ్మనంద తేజము బహువిధములుగా ప్రకాశితమై శ్రీరామ కృష్ణుని దివ్యజీవితమున సామరస్యదేవాలయమును నిర్మించియున్న'దనియు 'ఆదేశశమున కివే నాప్రణతు'లనియు కవిచంద్రుడు రసంగ్రుడు నుడివి యున్నాడు

సాధనలనన్నిటిని శ్రీరామకృష్ణు డీమె శిష్యుణమున జయప్రదముగా నబ్యసించెను దైవమును జగజ్జననిగా భావించి సాగింపవలసిన యొగసాధనలనొక ననేకము కష్టాత్కృష్టతరములు, సామాన్యసాధకుల సాధ్యములు, మీదుమిక్కిలి ప్రమాదకరములు సంపూర్ణముగ నింద్రియవిగ్రహమున్న నేకాని సమూహమునకుగూడ బోదగని సాధనలివి కాని జితేంద్రియ చక్రవర్తియు జగజ్జననిముద్బుద్ధునగు శ్రీరామకృష్ణుడు వీనినన్నిటి నవలగా సాధింపగల యటాత్మ్యము కానేరదు అతనిప్రతిభా యు పెట్టిదో దీనియందును నేమనకు దెలియగలదు ఈతాంత్రికసాధన నాగా రాపములలో పరిమేష్వరీ నాత్మాత్మరము గాతనికి బ్రసాదించుట చేతాక, ప్రతిప్రీయును సాత్వాత్ పుమేష్వరీస్వరూపమే యనునిశ్చయము నాతని హృదయమున నెలకొన్నెను

శ్రీరామకృష్ణు డవలంబించిన సాధనలలో వైష్ణవసాధనలు తరువాత గణింపదగినవి ఈమార్గమున సఖ్యదాస్య వాత్సల్య మధురభావము* లనువానిలో నేదియో యొక భావమున భగవానునితో సన్నిహితసంబంధము నేర్పెటచుకొని సాధకుడు భగవానుని భజించును ఒకదాని వెంబడి నొకటిగా శ్రీరామకృష్ణుడ వీనినన్నిటిని సాధించెను మఱియు ఈభావము లెవ్వరియందు రూపుదాల్చెనో అట్టి పురాణ పురుషులతో సాధనకాలమున నాతడు తాదాత్మ్యము

* భగవానుడు తనచెలికాడని భావించునది సఖ్యభావము ప్రభువనుకొనునది దాస్యభావము, ముద్దుబిడ్డయనునది సునది వాత్సల్యభావము, తనప్రియభర్తయని తలచునది మధురభావము

నొందువా — దాస్యభావమున దాను హనుమంతుడననియు
మధుర భావమున ధననియు — ఈవిధముగా భావించి
యత్యద్భుతమైననాథనల నొనర్చెను తాదాత్మ్యమును
హిందునపు డాతిడు సరిగా ఆయా పుణ్యాపురుషులవ రెనే
సంచరించుచు, అచ్చముగా అట్టిమనోభావమునే — అట్టి
దివ్యానుభవములనే — నొందువాడు సఖ్యభావమును మధుర
భావమును సాధించునపుడు డాతి డనేకమాసములపర్యంతము
స్త్రీలనశమ స్త్రీవలెనే మెలగెను, ఆసమయమున ఆ స్త్రీలకు
గాని యాతనికిగాని అందు ప్రకృతినైరుధ్య మేమియు,
వైచిత్ర్య మేమియు పొడకట్టనే లేదు ఆతని మనోభావము
లును ప్రవర్తనమును అంతటి సహజములై, వినిర్మలములై
యొప్పెను అట్టి యపూర్వపరిణామమును మనశ్శరీరము
లందు బడయుగల్గుట కాశని విశుదసంకలపభావమే
కారణము

పిమ్మట (1864-వ సంవత్సరమున) అద్వైతవేదాంతియు
యతివరేణ్యుడనగు శ్రీతోతాపురితో శ్రీరామకృష్ణునకు
సమావేశము లభించెను దైవనిమంత్రితుడై తోతాపురి
శ్రీరామ కృష్ణునిగలిసికొని యాతనికి సన్నాహసదీక్షనొసగెను
ఇంతవఱకును శ్రీరామకృష్ణుడు సగణస్వరూపమున దైవము
నుపాసించుచుండెను తోతాపురిశిక్షణమున నాతడు నిర్గుణ
నిరాకార బ్రహ్మధ్యానమున నుత్తీర్ణుడై అఖండ బ్రహ్మ
సాక్షాత్కారమును బడసెను బ్రహ్మనుభవవ్యాపకమున
దుదిమాటయు సమస్తసాధనలకును పరమావధియునగు నిర్వి
కల్పసమాధి శ్రీరామకృష్ణునకు మూడుదినములలో కరితలా

శ్రీరామకృష్ణునిజీవితమును బరిశీలించినచో, బాల్యము నుండియు నాతనియందు సగ్గురువ రేఖ్యుని లక్షణములు గాఢ కట్టును అనేకుల కీబాలశుకునిపలుకులు జ్ఞానప్రదీపకములై భాసించెను సాధనకాలమున ఈశక్తి వికసింపసాగెను దక్షిణేశ్వరాలయ నిర్వాహకులగు రాసమణి ముర నాథులయెడ ఆతడెన్నడును సేవకభావము వహింపలేదు, సరికదా, సామాన్యబహిఃప్రజ్ఞయందు వారి యాప్తుడు గను దివ్యభావములందు రక్షకుడుగను ఇరువేలుపుగను వర్తించెను ఆతనికి బోధింపవచ్చిన గురువు లాతనికి నేర్పిన దానికంటె విశేషము తామే నేర్చుకొని వెడలిరి భైరవీ బ్రాహ్మణి యాతని నాంగత్యముచేతనశీలమునందలి లోపము లను సవరించుకొని యఖండ వైరాగ్య మలవరుచుకొనియెను తోతాపురియు దన కపూర్వమగుభక్తిరహస్యముల నాతనికడ గ్రహించెను మఱియు 1870-వ సంవత్సరమున శ్రీరామ కృష్ణుడు మధురనాథునితో తీర్థయాత్రకు వెడలినపు డనేకు లాతనిసంసర్గమున ధన్యులైరి విశేషము, వివిధసంప్రదాయ ములకు జెందిన సాధకులును సన్న్యాసులును వందలకొలది దక్షిణేశ్వరము వచ్చి యాతని దివ్యోపదేశసుధారసమును గ్రోలసాగిరి పండితు లాతనివచనామృతము చాస్వాదించి ముగ్ధులై, ముముక్షువులైరి వైష్ణవచరణుడు, పద్మలోచనుడు, నారాయణశాస్త్రి మున్నగు సుప్రసిద్ధపండితులు—ఉత్తమ సాధకులు— ఆ యమృతాస్వాదనభాగ్యమును బడసి తన్మయ్యులై శ్రీరామకృష్ణుడు సాక్షాత్కవదవతారమూర్తియని

భావింపసాగిరి :

శ్రీరామకృష్ణుడు పరమహంసయని — దివ్యపురుషుడని — లోకము గ్రహింపసాగెను అజన్మాంతము మహోత్తమ సమాధిస్థితు లాతనికి తఱచు కలుగుచునేయుండినను ఆతని నిరంతర బ్రహ్మనుభూతి సమాధివంటి ప్రత్యేక మనఃస్థితిపై నాధారపడినది కాదు సగుణనిర్గుణభావములు రెండిటను బ్రహ్మనుభూతి నొందగలుగుచు, ఈ దివ్యానుభవమున కిసు మంతయు భంగములేకనే నిత్యకృత్యముల నవలీలగా నెఱవేర్చగల నట్టి ‘భావముఖము’ తనమనఃస్థితియని శ్రీరామకృష్ణుడే తెలిపియున్నాడు పండితంమన్యులగు కొందఱుప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞులు తలచునట్లేతని సమాధిస్థితులును దివ్యానుభూతులును మహోదార్పల్యలక్షణములు కానేరవనుట కాతని నిరుపమానవినిర్మలజీవనవిధానమే ప్రబల నిదర్శనము ఎట్టి విషమపరిస్థితులయందైనను అఖండ ప్రశాంతియే యాతని జీవితగాన మాధుర్యమై యొప్పు, నిరంతరబాల్యోత్సాహమే యందలి ప్రధానస్వరమై విలసిల్లెను లోకమును పాపపంకిలమున ముంచివేయు కామకాంచనము లాతని లేశమును వ్యామోహితుని జేయజాలక పోయెను సుశీలవ్రతలైనను, కాకున్నను సమస్తస్త్రీలును ఆతనికింటికి జగన్మాతృస్వరూపిణులుగనే కన్పట్టిరి

ఆతని కాంచనవిజయమో, అత్యద్భుతము ధనముగాని,

* ఛైరవీబ్రాహ్మణీ యించుమించుగా ఈ సమయముననే పండిత చూహభ బరిపి శ్రీరామకృష్ణుడు భగవదవతారమూర్తియని లోకమునకు బ్రకటించెను

తుడ కే లోహమునుగాని యాతడు ముట్టనే ముట్టజాలడయ్యె
సాధనకాలమున నాత డొకచేత మట్టిని రెండవచేత కనకమును
బట్టకొని, ధైర్యమునుఖసంపాదనమునకేగాని, అత్మసా-
త్కారమున కవి రెండును సమానముగనే నిరుపయోగములని
నిశ్చయించి రెంటిని గంగలో బాటవైచును కాలాంతరమున
నాతని ప్రియశిష్యుడగు నరేంద్రుడు (వివేకానందస్వామి)
ఒకప్పు డాతని కాంచనవిజయమును బరీక్షింప నెంచి యొక
వెండి నాణెము నాతని నాన్నుక్రిందబెట్టి నాతడు దానిపై
గూర్చుండినంతనే తేలు కుట్టినట్లు శరీరము మంటలెత్త
తటాలున పాన్పు దిగెను । లోహస్పర్శనైనను సహింపజాలని
యాతని కాంచనవిజయమును కన్నులార గాంచి శిష్యులు
నిశ్చేష్టులైరి మఱియొకప్పు డొక మార్వాడీభక్తుడు పదివేల
రూపాయలను సమర్పింపబోవ, “శరీరము అంపముతో కోయ
బడినట్లు” బాధపడి శ్రీరామకృష్ణు డా కానుకను తృణీక
రించెను ఎట్టి యద్భుతకాంచనవిజయమోకదా!

ఇక సంసారివిషవృక్షమునకు తల్లి వేరనదగు నహంకార
ము నున్మూలితమొనర్చుకొనుటకై యాతడు సాగించిన సాధన
లనుపమానములు ఘటినప్రదేశములను శుద్ధిచేయువారల
మఱుగుదొడ్లను తనగాడుగాటిజడలనుచీపురుగా జేసితుడిచెను ।
జనలలో — పనులలో — న్యూనతాధిక్యములు గలవను
భ్రాంతి నాత డిట్లు నిర్మూలించెను

ఆతని సత్యనిష్ఠయో, సత్యహరిశ్చంద్రాది పురాణ
వీరులను దలపునకు దెచ్చును జీవితమందలి విషమతమసంఘ
టనములలో సత్యవ్రతమును బరిపాలించు టటగుండెనొకానొక

దినమున నొక చోటికి బోవుదునను వాద్దానమునుగాని, యొకని యొద్దనుండి యొక వస్తువును గైకొందునను మాటనుగాని యాత డెన్నడును జవదాటజాల. యొక పెళ నాతడు తన వాద్దానమును మఱచినను తద్వ్యతిరీక్తముగా వర్తింప నాతని మనశ్శరీరములే నిరాకరించి విషయమును స్పష్టిక దెచ్చెడివి. జగజ్జనని, సర్వము తా నర్పించినను సత్యముచుకాత్ర మర్పింప జాలనై తననియు సత్యము నర్పించిన వో తనయాత్మార్పణమే అసత్యమైపోవుననియు నాతడు వచించెను నిజముగా ఆతని గభీరవృత్తత్వమును బరిశీలించినచో, అందు సుగుణ రత్నరాసు లనంతముగా గాన్పించును.

జ గ ద్గు రు వు

కల్యాణగుణములకు పెన్నిధానమగు శ్రీరామకృష్ణుని జీవితము లోకమున కెట్టిమేలొనగూర్చెనో మనమిక గమనింప వలసియున్నది శ్రీరామకృష్ణుని జగద్గురుత్వ మీవఱకై ప్రారంభమైనను 1875-వ సంవత్సరమున నాతడు బ్రాహ్మ సమాజమహానాయకుడగు కేశవచంద్రసేనుని గలిసికొనిన నాటినుండియు నాతనియుపదేశామృతియు లోకమున నవిచ్ఛిన్నముగా బ్రసరింపసాగెను ఆతని యసమానప్రతిభను — అద్వితీయసత్యమును — గూర్చి మహావక్తయు సుప్రసిద్ధతత్వవేత్తయు నగు కేశవచంద్రసేనుడు తన మహాపన్యాసములచే, రచనములచే, లోకమునకు జాట నారంభించెను అంతట కలకత్తా పౌరులు, ముఖ్యముగా విద్యార్థికులు, ఆభాలవృద్ధము తీర్థప్రవలె శ్రీరామకృష్ణ సందర్శనార్థమై

రాసాగిరి ప్రతాపచంద్రమజుందాడు, శివనాథశాస్త్రి విజయ
కృష్ణగోస్వామి, దేవేంద్రనాథరాకూరు, ఈశ్వరచంద్రవిద్యా
సాగరుడు బంకీమచంద్రచట్టోపాధ్యాయుడు, మైకేల్ మధు
సూదనదత్తు అశ్వినీకుమారదత్తు గిరీశచంద్రఘోష మున్నగు
నాటి సుప్రసిద్ధవ్యక్తు లనేకులు శ్రీరామకృష్ణుని సందర్శించి,
యాతనియెడ నఖిలపూజ్యభావమును వహించి, లోకమునకు
బ్రతింపసాగిరి

ఇటు లాతని సందర్శించిన ముముక్షువులలో ననేకులు
క్రమముగా నొకభక్తబృందమై వెలిసిరి కాలాంతరమున
వీరే శ్రీరామకృష్ణుని సందేశమును దెలిచేకాలతరిములలో
వ్యాప్తమైనదైన ధర్మాత్ముని సునాదులైయున్న పెద్దలు,
సంసారబంధమునింకను బైసైచుకొనని యువకులు—విద్యా
ర్థులు—ఇటు లేబృందమున నిర్దుతైగల వారుండిరి ఇందు
గొందఱు బారురు ఈసమయమున నరేంద్రనాథదత్తు అన
బలగిన శ్రీవివేకానందస్వామి నాయకత్వమున వీరలే కాలాం
తరిమున శ్రీరామకృష్ణాశ్రమ సన్న్యాసులై గురుసందేశ
ధర్మజ్యోతిని బ్రజ్వలింపజేయసాగిన యతీంద్రులు నరేంద్ర
నాథుడు ఈబాలశిష్య బృందమున శ్రీరామకృష్ణుని కత్యంత
ప్రీతిపాత్రుడై, అఖండానుగ్రహపాత్రుడై కాలక్రమమున
వివేకానందుడై గురుసందేశమును ప్రాకృశ్చిమఖండములం
దంతటను వ్యాప్తియొనర్చిన మహాసీయుడు తన యఖండ
సేవలచే నవీన భారతదేశమున ఈ యతీశ్వరుడు నూతనోత్తేజ
మును నూతన చైతన్యమును బ్రభవింపజేసి దేశ
భక్తాగ్రగణ్యుడై విలసిల్లెను

శ్రీరామకృష్ణుడు తన జీవితశేషమును ఈధర్మకృత్యమునకు బోధించుటకై — వారల జీవనవిధానమును మహాన్నతాదర్శ దీపిత మొనరించుటకై — వినియోగింపసాగెను శిష్యుల కాల డాప్తబంధువుడు, ప్రాణమిత్రుడు తాను గురుడినని యాతడు కలనైనను దలచి యెఱుగడు జగజ్జననిచెతిలో తాను కేవలము ఉపకరణమనని యాతడు భావించెను ఇట్టి సంపూర్ణత్వార్థమువలననే ఆచార్యశక్తి యాతనియం దఖండముగా ప్రకాశితము కాసాగెను అతని నాన్నిధ్యమును గొందిన సర్వము పవిత్రమై, మహాసీయమై పటలెను పరుసపెడితాకున నినుము బంగారి మగునట్లు పతితు లాతని సంసర్గ ప్రభావమున వావనునై యొప్పిరి

ఐనను కరినపరీక్షలకు దాళనిదే శిష్యుల నాతడు స్వీకరించువాడు కాదు తనశిష్యులు లోకాదర్శపురుషులై మెయ్యుటయె శ్రీరామకృష్ణుని ప్రధానాశయము శిష్యుల శారీర లక్షణములను ప్రవర్తనమును బరీక్షించుటలో నాత డఖండ నిపుణుడు అజాగరూకులై యున్నతఱి వారల జీవితచర్యలను అతిజాగరూకతతో బరిశీలించును, ప్రశ్నలు వైచి వారిమనోభావములను, గమనించును, తనబోధలచే, వర్తనముచే ఆదర్శములచే, వారియందు గలుగు మాడ్చు లెట్టివో గుర్తించును మరియు నావశ్యక మైనపుడెల్ల దనయోగ శక్తియను దివ్యతేజమును వారల హృదయాంతరాళమున బటపి యధార్థవిషయములను గ్రహించును ఒక్కొక్కప్పుడొకవిధమైన సమాధిస్థితిని గలిగించి వారిచే తమహృదయాంతర్గత రహస్యములను బ్రకాశింపజేయును శ్రీరామకృష్ణ

బాస్కరునకు శిష్యహృదయములు కమలములై యొప్పెను!

ఆకసముకింటె నున్నతమును సముద్రముకింటె నగాధము నగు తన యనంతప్రేమచే శిష్యుల నాతడు స్వవశముగావించు కొనెను తన యఖండప్రేమచేత న్నాతడు దాసునిగా కొనర్చి వైచెనని శ్రీవివేకానందస్వామియే పలికయున్నాడు తమ తలిదండ్రులైనను ఆతనివలె తమ్ము ప్రేమించి యెఱుగ రని యితర శిష్యులు వక్కాణించియున్నారు తన బోధలను శిష్యు లాచరింపు విషయమున నాత డఖండశ్రద్ధ వహించు వాడు ఆతని బోధనవిధాన మత్యద్భుతము శిష్యులతో నాత డెన్నడును తర్కింపవాడుకాను ఒక్కమాటచే, స్పర్శచే, కటాక్షముచే, గాతడు బోధించును “ఆత్మసాక్షాత్కారమే మానవుని పరమావధి ఆత్మానంద ప్రపూర్ణమగు హృదయమున వాదోపవాదములకు తావులేదు జ్ఞానోదయమై నంతనే సంశయాంధకారము పటాపంధలగును” — ఇదియే యాతని బోధన ఆటలతో పాటలతో, వింతలతో, విరోధములతో నాతడు మహోన్నతాధ్యాత్మికతత్త్వములను శిష్యులకు బోధించెను దైనందిన జీవితచర్యలను బరిశీలించి క్రమవిరహితమగు నెట్టిస్వల్పవిషయమును గూర్చియైనను సదుపదేశము లొనర్చెను వర్తకులు నాణెములను బరీక్షించు చందమున తనమాటలను చేతలను పరిపూర్ణముగా బరీక్షించి ననేకాని నమ్మనక్కఱలేదనెను అట్టిసద్గురుచరణసాన్నిధ్యము లభించిన యాశిష్యు లెంతటి ధన్యులొకదా!

అతని ప్రతిభాశితయ మపూర్వము ఆత్మవికాసమున ఏదశలోనున్న వారి నె నను అవలీలగా నాత డాకర్షింప గలుగు

వాడు—సాధకుల యధికారాంతరము ననుసరించి బోధించుచు
తన బోధనలను వారికి విస్పష్ట మొనర్చువాడు శశధరతర్క-
చూడామణి, ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగరుడు మున్నగు పండిత
వరేణ్యులను తనవిజ్ఞానముచే నొకవైపున ముగ్ధులను జేయుచు,
మఱియొకవైపున తమ సంసారి తాపత్రయమును దెలుపుకొని
శాంతినొందవచ్చిన పల్లెటూరిస్త్రీలకు—వెళ్ళమొట్టి సంశ-
యములను దీర్చుకొనవచ్చిన యచూయకవ్యక్తలకు — మన
శ్శాంతి గలుగనట్లాతడు సంభాషింపవాడు అచారవ్యవ-
హారములలో—మనోభావములలో—సనాతనులకెల్ల సనాత-
నుడయ్యు, పరిమతస్థులయెడ, నవీనసంస్కర్తలయెడ,
ప్రకృతిశాస్త్ర పండితుల యెడ — విశేష ప్రేమసాను-
భూతులను జూపువాడు అట్టిచో నరేంద్రనాథుడు, నాగమహా-
శయుడు, మహేంద్రలాల్ సర్కార్, గిరీశచంద్రఘోష—
ఇట్టి విలక్షణస్వభావు లగు వ్యక్తు లాతని సన్నిధానమున
గూడి పోదరప్రేమతో మెలగుటబృరము కానేరదు

బౌద్ధార్య మాతని జీవనసౌరభమైనచో, సరళతయే
యందలి చక్కదనము పసిబాలుని నమ్మికిను బోలు నమ్మిక
గలిగి సత్యమును బ్రహ్మచర్యమును బరిపాలించుటయే సాక్షా-
త్కారమునకు నిశ్చితమార్గమని— వినిర్మలహృదయముననే
భగవానుడు విస్పష్టముగా గోచరించునని—శిష్యుల కితడు
ప్రకటించును ఏ రూపమున నొనర్చినను మనఃపూర్వకమగు
ప్రార్థనయు ఉపమును ధ్యానమును భగవంతుని వశమొనర్చు
కొన గలవని యాతడు వక్కాణించును

శ్రీరామకృష్ణుని బోధన నవరసభరితము నవ్వచ్చు, పతి

హసించు నే అతి గభీరవిషయములను—ఆధ్యాత్మిక విషయములను—ఆత డతివిచిత్రముగా బోధించును ఆతని సంభాషణము లొకప్పుడు కడుపు చెక్కలగునట్లు నవ్వించును, మఱి యొకప్పుడు శ్వాసలుకట్టువడ నిశ్చేష్టుల నొనర్చును ఇంతలో అఖండావేశము గలిగించును, అంతలో అపూర్వచిత్తిశాంతిని జేకూర్చును భ కి పరవశుడై యాత డొక సనమును బాడి జగజ్జననినామము నుచ్చరించుచు సృత్యముచేయును పిమ్మట ప్రాయశ్చితముగా భగవానుని సగుణస్థితిని సమన్వయమువంటి నేదా తరహాస్వముచు గూర్చి సహ సరళరీతి నత్యద్భుతముగా బోధించు ఇట్టి మహాత్మాత్మభావములనుండి యవలగగా వ్యావహారి విషయములలోనక దిగి ప్రపంచజ్ఞానమును లోకవర్తనవిధానమును బోధించును అమాయకు డగు యోగీంద్రున కాత డెట్లు బే మాడ వలయునో తెల్పెను, నిరంజనుని దుడుకుతనమును నిరిసించి నిరోధించెను, స్త్రీలయెడ ద్వేషభావము జూపుచుండిన హరికి వారియెడ పూజ్యభావము నలవరుచుకొనుమని బోధించెను, ఏకపుష్పాని గోల్పోయి కుందుచుండిన మణిమల్లికు నోదార్చెను ఆలుబిడ్డల నలక్ష్యముచేయుచుండిన యొకని చీవాట్లు పెట్టెను భక్తి గానిండు, వేదాంతము గానిండు, లోక వర్తనము గానిండు—దేనివిగూర్చి బోధించినను, ఆతనిబోధనలు హాస్యచమత్కారములతో, మనోహర దృష్టాంతములతో నీతి కథారత్నములతో, వంగీయ గ్రామ్యసంభాషణలై లిలోమృదుమధురస్వరమున ప్రాణప్రదీప్తములై యలరారు

చుండెడివి + ఈ సంభాషణముల నడుమ నాతడు భక్తి పర
వశుడై మహోత్థమసమాధిస్థితులను గొందుచుండుట జూచి
జను లబ్బురలడుచుండెడివారు

ఇట్లు తరచు సమాధినిమగ్నుడయ్యు, (సదా) భగవ
దేకార్పితచిత్తుడయ్యు, నిత్యకృత్యములలో అల్పవిషయము
లందుపై తమాతసి జూపు ప్రద్ధ యత్యద్భుతము శౌచమునం
దేమి, గృహోపారణములను యధాక్రమమున నుంచుట
యం దేమి యాత డతిజాగరూకుడు చినిగిన గుడ్డలతోడను
తెగిన చెప్పలతోడను జనులు సంచరించు టనిన అతి
నిశి రోత తా నెచ్చటికి వెడలినను, తన కుపయుక్తమగు
వస్తువులను గైకొని మఱి వెడలును మఱియు తమ్ము పిలి
చినవారి కిబ్బంది కలుగురీతినిగాని, అట్టి సమయమునగాని
యెన్నడును వెడలవలదని విషయల కుద్బోధించును జోడుకాని,
గొడుగుకాని, అంగవస్త్రముకాని జీవితమున నాత డెన్నడును
నెచ్చటను మఱచివచ్చి యెఱుగడు ఆతని కన్న సూక్ష్మో
దర్శిని, మఱియు దూరద్శిని ఆత డొక భవనమున బ్రవే
శించినచో, అందలి వస్తువులను— ఇతరులు గమనింపని
వానిని సైతము ఒక్కొక్కటి కలూక్షవీక్షణముననే పరి
శీలించి వాని నిజరూపస్థితులను ఎంతకాలమునకు బిమ్మట
నైనను అచ్చముగా కంటికి గట్టనట్లు వర్ణింప గలుగువాడు
సద్గురువరేణ్యు డగు శ్రీరామకృష్ణు డీరీతిని మహోత్త
మాదర్శమును దన జీవితమున లోకమునకు బ్రకటించుచు,

* 'మనోన్మగ్నమగునదియ్యు నించుక నస్తి' యాతనిమాటలలో తల
మాపు చుండెడిదట

తన బోధామృతమును గ్రోలు తమకమున దన్నుసందర్శించు ముముక్షుకోటికి నిద్రాహారిములను మఱచి బోధింపసాగెను విశ్రాంతినెఱుగని ఇట్టి ప్రబోధపరింపరచే నాతని సుకుమార శరీరము సడలిపోసాగెను— అతని కంఠములో (1885-వ సంవత్సరమున) వ్రణము బయలుదేఱెను భక్తు లాతని కిల కత్తా సగరిమునకు దిసికొని వెడలి సుప్రసిద్ధుడగు మహేంద్ర లాల్ సర్కారుచే చికిత్స చేయింపసాగిరి కాని వ్యాధి నానా టిక ప్రబలమగుచుండెను అగ్ని కప్పరిమును హరించునట్లు ఆ ఘోరవ్యాధి యాతని జీవితమును హరింపసాగెను, కాని యాతని బ్రహ్మానందమునకుగాని, సిరింతర బ్రహ్మనుభూతికి గాని అణుమాత్రమును లోకము కలుగకుండెను

శ్రీరామకృష్ణుని యు దేశసుధ లోకమున కవిచ్చిన్న ముగా లభించిన దీనమయముననే 1884-వ సంవత్సరము నాటికే యాతని యన్వర్థనామము కలకత్తానగరమం దంతటను వ్యాపి ప, నాతనియనికి జనసమూహముల నాకర్షింప సాగెను ప్రాణాపాయకరమగు స్థితిలో నున్నను, వైద్యు లును శిష్యులు వెంత వలదనినను, అఖండవిశ్వమానవప్రేమచే నాతడు తన యంత్యదినపర్యంతము న న స మూహములకు బోధించుచునే యుండెను “ఈశరీర మేమైనసేవి? ఒక్క జీవికి సాయ మొనర్పగలిగినచో, వేయి యాయములు కుక్కనై పుట్టుటకై న సంసిద్ధుడను” అని యాతడు ప్రకటించెను స్వార్థరాహిత్యమునకు— ప్రేమానురాగములకు — ఇంతకంటె పరమావధి యెద్ది?

శ్రద్ధాభక్తులతో ప్రియశిష్యులు శ్రీరామకృష్ణుని సేవిం

చుచు, ఆతని మహోపదేశములను బడయుచు, ఆత్మవికాసము నొందసాగిరి ఈసమయమున వారల స్పృహయములందు సాదుకొనిన సోదరభావమే కాలక్రమమున శాస్త్రపశాఖలతో జగదవ్యక్తమై మించిన శ్రీరామకృష్ణమనోవాసంఘసంస్థయను మహావృక్షమునకు బీజమై యొప్పెను సాక్షాత్కారము నొందవలయునను తీవ్రవాంఛతో— గురుసంసేవనమే భగవదారాధనమను విశ్వాసముతో బాలశిష్యులు నరేంద్రనాథు(విచేకానందు)ని నాయకత్వమున శ్రీరామకృష్ణుని సేవించుచుండ, చికిత్సకగు వ్యయమును ఇంటియందెను గృహస్థశిష్యులు భరింపసాగిరి గురుదేవుని వ్యాధి శిష్యుల నందఱు ఇట్టైక్యచూత్రబద్ధుల నొనర్చెను

వ్యాధి యెంత తీవ్రముగానున్నను, ఆ ధ్యాత్విక శక్తి శ్రీరామకృష్ణునియం దీశమయమున మూర్తిభవించెను దివ్యానుభూతుల నాత డనేకుల కినుగ్రహింప సాగెను 1886-వ సంవత్సరము జనవరి యొకటవతేది నాతడు తన యాశీర్వచనము గోరిన భక్తులందెల్ల తనదివ్య సంకల్పముచే బ్రహ్మశక్తిని మేల్కొల్పెను లోకకల్యాణార్థము నరేంద్రున కాతడు గొంతకాలమునకుబిమ్మట దన దివ్యశక్తులను బ్రసాదించెను గుర్వనుగ్రహమున నరేంద్రు డింతకుముందుగనే నిర్వికల్పసమాధ్యనుభవమును గొందిన ధన్యాత్ముడు

శ్రీరామకృష్ణు డించుమించుగా శౌకసంవత్సరము వ్యాధి గ్రస్తుడై యుండెను అంత్యదినము పర్వెత్తుకొనివచ్చినది శ్రావణకృష్ణ ప్రతిపత్ భానువారమురాత్రి యించుమించుగా ఒంటిగంటకు (1886-వ సంవత్సరము ఆగష్టు 16-వ

తేదిని) శ్రీరామకృష్ణుడు డఖండసచ్చిదానందమయ ఎరిబ్రహ్మైవ్యము నొందెను

శ్రీరామకృష్ణుడు తనభౌతికశరీరమును జాలించెను ఐన నేమి? అతని దివ్యభావములు సజివములై, శ్రీరామకృష్ణమ సేవాసంఘములై దేశసేవనేకాకి ప్రహరసేవను సల్పుచుండుట లేదా?

ఉ ప దే శ సా ర ము

శ్రీరామకృష్ణుడు బోధించిన దేమి? ‘మాటలముల మునకంటె చెతలములమున’ నాత డెక్కువ బోధించె ననుట ముమ్మాటికిని నిజము అతని దివ్యోపదేశము లాతని జీవితమున రూపు దాల్చినవి అత డెన్నడును వ్రాసి యెఱుగడు, ఉపన్యసించియెఱుగడు కాని తనబోధనల నన్నిటిని సంభాషణరూపమున జిజ్ఞాసువుల కోసగెను ఈ సంభాషణములను గొన్నిటిని శిష్యు లతి జాగరూకతతో వ్రాసి భద్రపఱిచి యున్నారు కాని యీ మూలములైనను అతని బోధనలను సమగ్రముగా డెలుపునని చెప్పజాలము వాగ్రూపమున — సంభాషణ రూపమున — అత డొనరించిన బోధనలలో శిష్యులు స్వయముగా వ్రాసియుంచిన వన్నియు — విస్తారమగు వాక్యమున బహు గ్రంథములలో గాన నగు నాతనియము ల్యోపదేశములన్నియు — యధారూపమున ‘శ్రీరామకృష్ణబోధామృతము’ నక్రోడీకరింపబడియున్నవి కాని యిందు గూర్చిబడిన విషయములు వివిధ సందర్భములలో జెప్పబడినవగుటచే సామ

రస్యమును—ఏక వాక్యతను—గూర్చుట కెన్నియు పాపముల మేమెంత బ్రతుక్కించియున్నను, అదుకులు గాన్పింపక మానవు—కొంతవఱకైనను విషయము ఇండఱిండములుగా దోపకమానదు బోధనలను క్రమవికాసచూర్ణమున బొందు పఱచుటకై శ్రద్ధ వహించియున్నను, అందలి ప్రధాన తత్త్వమును ఇట సంగ్రహముగా దెల్పినచో, పాకజన సామాన్యమునకు విశేష ప్రయోజనకరమగునని మా ఆశయము. ఇనను దిగ్దర్శనాయమున ఈక్రింద జూబగు విషయములు ప్రత్యేకమైన యొక మతమునుగాని, సంప్రదాయమునుగాని నిరూపించునవి కావని పాఠకులు గమనింతురుగాక శ్రీరామకృష్ణపరమహంస ప్రత్యేకమగు నేమతమునుగాని యే సంప్రదాయమునుగాని, యే సిద్ధాంతమునుగాని ప్రకటించి యుండలేదు, బోధించియుండలేదు వివిధోపాసనా వాహినులు—వివిధమతసాధనలు—ఆతని విజ్ఞానసాగరమున లీనమై యొప్పుచున్నవని గమనింపవలసియున్నది అందలి సారామృతమే యీ క్రింది తత్త్వసంగ్రహము

సత్యము, లేక తత్త్వము స్వయంజ్యోతి ఏకమగు నీ తత్త్వమే ప్రపంచమందలి వివిధమతములచే భగవంతుడు, అల్లా, బుద్ధుడు, శివుడు, విష్ణువు, బ్రహ్మము—మొదలగు నామములచే సూచింపబడుచున్నది సాకారమదియే, నిరాకారము నదియే, సగుణమదియే, నిర్గుణము నదియే, నిరాకార బ్రహ్మమనునది సాకారబ్రహ్మముకంటె తక్కువదని గాక, నిరుపాధికమని భావింపనగును

స్వతస్సిద్ధముగా బ్రహ్మము సర్వాతీతమయ్యు, పరమేశ్వ

రామున (లిలాగూపమున) చేతనాచేతన ప్రపంచమున కింతకును మూలాధారమై సృష్టి సీతలయకారియై యొప్పుచున్నది. భావముననే బ్రహ్మము జగత్పితృనిగాని జగత్కృతయనిగాని సూచితమగుచున్నది. జీవులును జగత్తును గూడ బ్రహ్మస్వరూపములే—పరమేశ్వరి స్వరూపములే

భక్తనకు ఆతడు ప్రేమమూర్తి, జీవనజ్యోతి సంసార దుఃఖములు తన్ను మఱచి సంచరించుచున్న తనబిడ్డలను తిరిగి తనయొద్దకు జేర్చుకొనుటకై ఆతడు వినియోగించు నుపాయములు సర్వాంతర్యామియై వెల్లొందుచున్నను భక్తిపూరితులగువారలకు ఆతఁడత్యంతాపుడు షూనపుని హృదయాంతరాళమునుండి మొవడు స్పర్ధనల నాతి డాల కించును—అలకించి తనకటాక్షమును వానిపై బఱపును

నిర్గుణనిరాకారతత్త్వమున వానిని జ్ఞానమార్గముచే బ్రాపింపనగును, సగుణసాకారరూపమున వానిని భక్తిమార్గమున బొందవచ్చును. ఐనను ఆత్మార్పణముతోగూడిన భక్తి మార్గమే మానవున కెంతయు సహజము, సులభము * ఈ మార్గము నవలంబించువారల కితడు జ్ఞానఫలమగు బ్రహ్మైక్యమునుగూడ బ్రసాదించును. భక్తిమార్గమున భగవానుని మన తండ్రిగాగాని, తల్లిగాగాని, మిత్రునిగాగాని, పుత్రునిగాగాని, వ్రాణేష్వరునిగాగాని, సన్నిహితము, ప్రിയతమమునగు మఱియే యితరసంబంధమునగాని భావించనగును,

* “భగవన్నామస్మరణ, సంకీర్తనము మొదలగు సులభోపాయములతోగూడిన సారదప్రోక్షమైన భక్తిమార్గమెక్కటియే యీ కలికాలమున తరణోపాయము” అని శ్రీగురుదేవుడు జనసామాన్యమునకు బోధించువాడు.

భజింపనగును భక్తుని మనోభావముననుసరించి భగవానుడు వివిధదివ్యరూపములతో సాక్షాత్కరించుచుండును

సాక్షాత్కారవాఙ్మయమున అద్వైతము తుదిమాట అది మనస్సునకును మాటలకును అతీతమగుటచే యోగ సమాధిలో ననుభవింపబడవలసినదే మనస్సును బుద్ధియు విశిష్టాద్వైతమువలకుగల విజ్ఞానమును గ్రహించి మాటలలో స్పృగులుగును వానిని చాటి యవి పోజాలవు విశిష్టాద్వైతముయొక్క సంపూర్ణావస్థయందలిండ రుచ్చిదానంద వస్తువును తద్భావ్యరూపమును సమముగా సత్యములని కనుగొనవచ్చును

జీవులయెడ తన యనంతకారుణ్యముచే భగవాను డవతరించును బ్రహ్మమార్గమును—ధర్మమార్గమును—లోకమునకు దెలుపుటకై ఆత్మోక్తికిని పవిత్రతకును నిలయమగు నొకానొక దివ్యమానవ రూపమున నాత డావిర్భవించును వివిధదేవ కాలములలో లోకమునకు ఆధ్యాత్మిక జీవనమార్గమును జూపిన ధర్మస్థాపకులందఱును ఇట్టియవతారి పురుషులే—లేదా, ఈశ్వరాదేశమునొందిన మహానీయులే వారి వారాధించుటయు వారి జీవితచరితములను ధ్యానించుటయు ఆత్మవికాసమునకు సులభోపాయములు

జీవునివ్యక్తిత్వమునకు ఈశ్వరచైతన్యముతో సన్నిహిత సంబంధము గలదు, ఏలన పరమేశ్వరచైతన్యమే ఉపాధిబద్ధమై జీవరూపమున భాసించుచున్నది కావున ప్రతి జీవియందును దివ్యత్వము—ఈశ్వరత్వము—గర్భితముగా నున్నది బాహ్యంతర ప్రక్రతులను వశమొనర్చుకొని యంతర్గతముగా

చున్న ఈశ్వరత్వమును ప్రకాశితమొనర్చుటగో జీవితపరమా
వధి యిగు మనోభావముతో నవలంబించినచో, సమస్త
ధర్మమార్గములును ఈయాత్మవికాసము నొనగూర్చునవిదే

బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బొందుటకై జ్ఞానయోగము,
కర్మయోగము, భక్తియోగము, రాజయోగము నను ముఖ్య
మగు యోగములలో దేనినిగాని, కొన్నిటినిగాని, అన్నిటిని
గాని యవలంబింపనగును

పారమార్థికజీవనమునకు ప్రధానాంగము బలము — శారీర
మానసికాధ్యాత్మికబలము బలమే పుణ్యము, దౌర్బల్యమే
పాపము • బలమున కంతకును మూలకారణము నమ్మిక — తన
యందును భగవంతునియందును నమ్మిక ఆత్మనిరసనము
లేక స్వయముగా తాను పాపిననుకొనుట ధర్మలక్షణము
కానేరదు అట్టి దౌర్బల్యమును త్రోసిరాజనవలయును ఏలన
స్వతస్సిద్ధమగు తనదివ్యత్వమును ధ్యానించుటచే మానవుడు
పాపము క్కుడు కాగలడుగాని, “నేను పాపిని, పాపి”నని కుందు
చుండుటచే విముక్తుడు కాజాలడు నిజముగా “అమృత
పుత్రు”డగు మానవుని పాపి యనుటకంటె మహాపాపము
మఱియొకటి లేదు

అవినీతిపరు డగువాడు — వాపమునకు వెఱవనివాడు, —
పారమార్థికుడగుట కలలోని వార్త సమస్తనీతినియమముల
కును మూలాధారము స్వార్థరాహిత్యము, స్వార్థరాహిత్య
మునకు మూలాధారము వైరాగ్యము వైరాగ్యమనగా
కామినీకాంచనసంగత్యాగము వినిర్మల పర్తనఘన, సర్వ
భూతహితాచరణమున, సర్వేశ్వరుని బొందవలయునను పరి

తమున, వైరాగ్యము ప్రజ్వలించును ఇట్టివైరాగ్యముచే
 విష్ణులమగు హృదయమున భగవానుడు ప్రతిఫలించును
 దుర్లభమగు మానవజన్మము నెత్తియు భగవద్దర్శనము
 నొందనివాని జీవితము — తుడకందులకై తగు సాధనయైన
 నొనర్పనివాని జీవితము—నిరర్థకము, నిరర్థకము !

ఒమ్

నమో భగవతే శ్రీరామకృష్ణాయ

శ్రీరామకృష్ణ భోధామృతము

మొదటి ప్రకరణము

జీవుడు

జీవుని పరమావధి—జీవుని తత్త్వము—బద్ధజీవుడు—మరణము
పునర్జన్మము

జీవుని పరమావధి

1 రాత్రికాలమున ఆకాశమున నీకు అనేక నక్షత్రములు
కాన్పించుచున్నవి సూర్యోదయమైనపిమ్మట అవి కానబడుట
లేదు అందుచే నీవు పగటిపే ఆకాశమున నక్షత్రములు
లేవనవచ్చునా? ఓనరుడా! అజ్ఞానదశలో నీవు భగవంతుని కను
గొనజాలని కారణమున భగవంతుడు లేడనబోకుము

2 దుర్లభమగు మానవజన్మము నెత్తియు ఈజన్మముననే
భగవంతుని దెలిసికొన్నయత్నింపనివాని జీవితము నిర్లభకము

3 మానవుడు తనభావములకును ఆశయములకును అను
గుణమగు ఫలమును బొందుచుండును భగవంతుడు కల్పితదువు
వంటివాడు ప్రతివాడును తాను కోరునది భగవంతునివలన
బొందగలడు పేదవాని కుమారుడు కష్టపడి చదువుకొని యెట్లో
ఉన్నతన్యాయస్థానమున న్యాయాధిపతియై యిట్లు భావింప

వచ్చుచు “నేనెప్పుడు ఈ గంగనున్న చాలపెద్ద ఉద్యోగము సంపాదించినను గానెనియి అట్లులేదు” కాని యతడు తన యుద్యోగమును జాలించి ‘పెన్షిలు’ * పుచ్చుకొనుచు, తన పూర్వజీవితమును స్మరింపనపు డిట్లు పశ్చాత్తాపపడుచు “అయ్యో! ఈ జీవితమున నిజముగా నే జేసిన ఘనకార్యమేమి?” అంతకాత్మయగు భగవంతుడును అతనికి ఇట్లు తెల్పుచు “అయ్యో! నిజమే! నిపు వేసిన ఘనకార్యమేమియు లేదే!”

4 రెండువిధములగు సంస్కారములతో చూనపు డీలోకమున బుట్టి చున్నాడు అందొకటి ముముక్షుత్వమునకు పోతువగు విద్య, రెండవది సంసారబంధపోతువగు అవిద్య మానవుని జన్మకాలమున నివిరెండును త్రాసునందలి సిబ్బులవలె సరిసమానముగా నుండుఫల చెప్పవచ్చును వెంటనే సగసారము ఒకసిబ్బిలో తొక్కనుభములను పైనము రెండవసిబ్బిలో దైవజ్ఞానను బెట్టును మనస్సు సాసారమును గొరుగొనెనా, అవిద్య యను సిబ్బి బరునై చూనపుడు లోకమువై పునకు మ్రొక్కుచు, అటులగాక దేవుని గోరుకొనెనా విద్యయను సిబ్బి బరునై వానిని దేవునివై పునకు మఱల్చును

5 ఒకటి తెలిసికొంటివా, నికొన్నియు దెలియును ఒకటి యను అనికెతరువాత సున్నలను తర్చినప్పుడు వానిక పదులు వందలు, కేలు మొదలుగాగలిగిన విలువ చేర్చుచున్నది కాని యా ఒకటియను సంఖ్యను చెటిపివేసితివా, సున్నలకు

* ‘పెన్షన్’ (Pension) అనుమాటను కొందఱు ‘పెన్షను’ అనునట్లే శ్రీరామకృష్ణుడు ‘పెన్షిలు’ అనువాడు!

విలువ సున్నా, ఎకిమునలనకే ఆ క్షేమ నా విలువ గలుగు
 ఉన్నది మొదటిది ఎకిత్వము, తరువాతి గాత్వము
 మొదట భగవంతుడు అగుపన్నట్లు గణపదిగినవి జీవుల
 జగత్తును.

6 మొదట ఆత్మలాభముచే గంగము తరువాత భగవం
 తునివాదింపుము—ఆవరుసను తలక్రొంగుచేయుచున్న పక్షుము
 పరిమార్చుమునుందిగవెనుక న నామము చలగినను ని
 మనశ్శాంతిక భంగము కలుగబోదు

7 ఎలా రేదియో సగఘన స్కరణ ననుచున్నారే!
 మంచిది మొదట భగవంతుని నాశాశ్శాస్త్రమువొందిన తరు
 వాత మీ కింకల చేయవచ్చును భగవంతుని గొందుట
 ఋషులు సగనారమును త్యజించిని రదిను, మౌనుడు కిరి
 యొక్క టిగె మనకు ముఖ్యము కలునెను, చలసినయెడల
 మిగిలినవన్నియు మీకు సమకరును మొదట భగవద్గర్భ
 నము పొంది, పిమ్మట ఉపన్యాసమలనుగొన్నయు సఘ
 నస్కరణముచుగూర్చియు ఎంటలాగు

8 క్రొత్తగా ట్టణమునకు వచ్చివాడు శ్రీ పరుడుటకు
 తగినగదిని జూచుకొని అచట తన గృహమును కట్టించు
 వలయును అనంతరము స్వేచ్ఛగా గది విచిత్రములను
 జూడబోవచ్చును అటుల చేయకముందు శ్రీ చీకటిలో
 నిలువ తావులేక చాల గొప్పపడవలకువచ్చును అట్లనే
 నిత్యశాంతినిలమును భగవంతుని వ్రాపు ముందుగా సావ
 దించినేని, ఈ లోకములోనికి వచ్చిన నా తన ప్రతిషుడు తన

నిత్యకృత్యములను చక్క-బెట్టుకొనుచు సంగసారిమున విర్యము
ముగా వర్తపగల్గుచు

9 ఎరుకలకు బట్టట్ట పెద్దపెద్ద ధాన్యపుగొట్ల ద్వార
ము జడి పేలాలలో గూడన బోనులను బెట్టెదరు ఎలుకలు
పేలాలవా సనచే ఆకింపబడి అతకంటె తృప్తికరమగు
లోలనున్న ధాన్యమును దినమటచును అంత నవి పట్టువడి
చచ్చును జివుని విషయముకాడ చిట్టిదే మహాకాకి సుఖము
లన్నిటికి తెను కోట్లాది ఘనతరమగు బ్రహ్మానందము శీవు
నగ మిచ్చుచున్నా కే యున్నది అట్టి బ్రహ్మానందమును
గొనఁ జూపి మిటకు బదులు తుచ్చవిషయ సుఖములచే
మోహమున పుట్టు మాయాజాలము జక్కుకొని నశించు
చున్నా

10 ఒకపాక్షికుడు దివ్యజ్ఞాన సమాజమువారు మహాత్ము
లున్నా సుడు మఱియు సూర్యలోకము, చంద్రలోకము,
నక్షత్రలోకము మొదలగు నేకేవో లోకములు గలవనియు
నగు సూర్యశరీరము వీచియన్నిటియందును సంచారిము
చేయగలదనియు చెప్పెదరు ఇట్టివిషయము లనేకములు వారు
చెప్పుచుందురు అయ్యా! దివ్యజ్ఞాన సమాజమునుగూర్చి
మీ యభిప్రాయమేమి?

శ్రీగురుదేవులు భక్త, — భగద్భక్త — యొక్కటియే
సర్వోత్తమము వారు భక్తిని లక్షింతురా? లక్షింతురేని
మంచిదే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమే వారి ముఖ్యోద్దేశమైనచో
మంచిదే కాని సూర్యలోకము, చంద్రలోకము మొదలగు
సర్పవిషయములను గూర్చిన చింతలో నిమగ్నులై యుండుట

విజయై న తత్త్వాన్వేషణం విధింపఁ జూపుత్రము జ్ఞానమును
 కొనము భగవత్పదార్థవిదములయందు భక్తి కలుగు
 తడై, తీవ్రనాథుని చెయవలయును, అప్పుడు భగవ
 ద్దర్శనమునకై వింపిం వలయును విషయసాగుముఖ్యముండి
 మనస్సును మఱల్చి భగవత్సన్నిధియందే లగ్నమునైన
 వలయును భగవంతుడు దములగా చేసి, సాధారణము
 నందు డు, ఏకాంత్రమునందు గానెడు శృదయమున
 భగవత్పరితాపము కలుగవలయును గావున భక్తితో
 దేవుని ప్రార్థించుచు నాధుని చెయించుచుండవలయును పైవ
 నాథుని త్కరిము సులభనాథ్య మచకొనబోకుము నాధునిలు
 చెసితీరవలయును

11 నరులందఱును నారాయణుని సాక్షాత్కరణంబున ఎవ్వ
 డును దినమంతయు పస్తుపడియుండెనెట్లయితేను కొందఱకు
 ఉదయము తొమ్మిది గంటలకే భోజనము లభించును కొందఱకు
 మధ్యాహ్నమైన వెనుక రెండుగంటలకును, కొందఱకు
 నాయంత్రముననో సూర్యాస్తమయ సమయముననో దొరి
 కును ఆవిధముగనే ఎప్పుడో యొకప్పుడు—ఈ జన్మముననో
 అనేక జన్మముల యనంతరమో—అ దొరును పైవనాథుని
 త్కరిము నొందియేతీరుదారు

12 చిన్నపిల్లలు పంచవా లో విచారము, భయము,
 ఆటంకము అనునవి లేకుండ, గొమ్మలు పెట్టకొని స్వేచ్ఛగా
 ఆటలాడుకొనుచుందురు, కాని తల్లి కనబడగానే గొమ్మల్ల
 నన్నిటిని త్రోసి వాటివేసి, “అమ్మ! అమ్మ!” అనుచు ఆమె
 కడకు పరుగిడుదురు ఓనరుడా! నెవును ఈ కమున ధనకీర్తి

శౌచము లను గామ్యము వ్యామోహము, ఆటలాం
 గోరుచున్నావు గాకేమియు భయముగాని విచారిముగాని
 కన్నది కాని నాది ఆదివ్యవృత్తి ద్వివేదము
 లభించినా, వీరియొక్కెడ గురు మక్కువ యుండును వీరి
 కన్నటిని త్యజించి ఆదివ్యవృత్తిని స్పృహ వహింపదువు
 సుగూ!

13 సముద్రగర్భము ముఖ్యము లున్నది, ఇది వారిని
 గాయగోసగుకల ప్రాణాయామినకు వెఱవక నిట ముని,
 చూవాల్సి ఎవరియరు ఒక్కనారి ముగిసినంత నె
 ముఖ్యములు కెల్ల వియెడల సముద్రమున ముఖ్యములు
 తెలివి విత్త గాకెయ్యకగు మఱలమఱు మునిగి నెదకు
 లాశినచో తుదకు క్షుమునలించుచు విష్వమున దేవులు
 లల ఆదేవులు ను ననుటలో వీరి శొలిప్రయత్నము సఫ
 లముకాదుగాని గుత్సాహివి కావలదు దీక్షతో సాధన
 చేయుము తుదకు భగవద్దర్శనము లభించుచు

14 సచ్చిదానందమయి ధ్యానింపుము నీకు బ్రహ్మ
 నందము లభించును బ్రహ్మనందమే చిత్తమైనది ఐనను
 ల్లనము వానిని గోల్పిల్చుచున్నది విషయములయందు
 గాగము తగ్గినకొలదియు ఈ వరానుక్తి నియందు వృద్ధి
 యగుచుండును

15 భనము అన్నంతకే నరుచి భాగ్యవంతు ఒకడగు
 భాగ్యవంతునిగుంటికి లక్షణమేమన ప్రతిగదియందును ఒక
 దీపము వెలుగుచుండవలయును పేద లంతటి వ్యయము
 చేయజాలకుండుటచే అన్ని దీపములు పెట్టుకొనజాలరు

దేహమును ని దేహమును నిర్మింపగలగాక జేయదు, అది జీవనదీపమును వెలిగి ఎఱుఁగి “వివాదయకుహరిమున జ్ఞానోన్మత్తిని ప్రవృత్తిగఁపఁచి దివ్యజ్ఞానతయొక్క ముఖరవిగమమును గనుము” ప్రతివ్యక్తియొక్క నలాభము నొందగలడు జీవాత్మ కలదు, అది నీ జీవాత్మయు కలదు ప్రజీవాత్మాను ఎరమాత్మగా గల ధియున్నది పట్టామున ప్రతి గ్రహమునకును చాయల (Gaslight) సంబంధము ఏర్పడియున్నది అందులకు వలయ వాయువును దానికి సంబంధించినవారినుండ పడియిన గుఱు తెలుసధికారులకు దరఖాస్తు చేసినపక్షమున అట్టి యింకొక బయలును అప్పుడు గది గొలికి వాయుదీపము వచ్చి వెలుగును

జీవుని ఉత్పత్తి

16 ఒకటికి సున్నలు జేర్చుచు దానివిలువ నెంతగా నైనను పెంచవచ్చును ఇది యాఒకటిని కొట్టివేసిన సున్నలకు విలువ సున్నదే గదా! అద్వితీయుడగు దేవుని శ్రీమంతుడే జీవునకు విలువలెదు, ఏలన లోకమున సర్వము గలను భగవంతుని కొడ న బంధముచేతనే విలువ దేర్చుచున్నది ప్రపంచమునకు ఆధారభూతుడను అన్నిటికిని విలువ నిచ్చువాడును అగు భగవంతు నాశ్రయించి వాచికోసము కర్మములు చేయుచుండునంతవఱకు జీవుడు పురోభివృద్ధి నొందుచుండును, ఇందులకు మాఱుగా భగవంతుని లక్షింపక శ్చన ప్రతిష్ఠకై తాను చేయు కార్యములను ఘనకార్యములుగ నెంచుకొనుట నిష్ప్రయోజనము

17 చమురులేనిదే దీపము వెలుగుచికిని నారాయణును లేనిదే నరుడు జీవింపజాలడు

18 నరునకును నారాయణునకును గల సంబంధము ఇనుమునకును సూదంటుకాకిని గల సంబంధమువంటిది ఐనను నరుడు నారాయణునిగే ఆకర్షింపబడజేమి? మట్టచే గప్పబడిన యనుము సూదంటుకాకిచే ఆకర్షింపబడిన చిదముగ మహానాథుడే గప్పబడిన జీవుడు ఈశ్వరాకర్షణమును దాదహాలకునిని కాని నీటితో ఆమట్టిని గడిగివేసిన యెడల సూదంటుకాకి ఇనుము నాకర్షింపటకు ఏయాటంకము నుడిదు అటులనే జీవుడు తన్ను సంసారబద్ధుని యెయ్యచున్న మాయయను మలమును విరింతర ప్రార్థనచేతను పశ్చాత్తాపముచేతను పొరలివచ్చు కన్నిటితో గడిగివేసెనని యెట్లనే నారాయణునిచే ఆకర్షింపబడును

19 జీవాత్మపరమాత్మల యైక్య మెట్టిది? గడియారమునందలి చిన్న ముల్లును పెద్దముల్లును గంటకొకతెవకలియుటవంటిది అవి రెండును ఎరిస్పరసంబంధముగలవై ఒకదానిపై నొకటి ఆధారపడియున్నవి సాధారణముగా నేర్వేత్తైయున్నను అవకాశము లభించినపుడెల్ల అవి కలియుచుండును

20 మాయాబద్ధమగు ఆత్మయే జీవుడు బంధము క్తమగు ఆత్మయే ఈశ్వరుడు

21 జీవాత్మపరమాత్మలకు గల సంబంధము ఎట్టిది? శ్రవణమునకు అడ్డముగా నొకబల్ల నుంచినయెడల ప్రవాహము(నందలి జలము) రెండుగా జీల్పబడినట్లగపడును

అటులనే మాయోవాధివలన అద్వితీయబ్రహ్మము జీవాత్మ
పరమాత్మలుగా విభజింపబడినట్లు గాన్పించుచున్నది

22 నిదును అందున్న పుండము గొక్కటియే బుడగ
నిటియందే పుట్టి, నిటిపై దేలుచు తుదకు నిటియందే అడుగు
చున్నది అటులనే జీవాత్మయు ప్రాణాత్మయు నొక్కటిగా
వినున అనిభేదముమాత్రము కలదు ఒకటి పుండము పెడ
వది అఖండము, ఒకటి పరతంత్రము, రెండవది స్వతంత్రము

23 ఒవాత్మగావము ఎట్టిది? గంగా ప్రవాహమున ఒక
భాగమునకు వాద్దుల్పించి, ఆ భాగమును “నా గంగ”
యనుటవంటిది

24 వాదముగల వాత్రో ఒడిచేసిన సీసపుముక్క
దానితో ఏకమైపోవునటుల ఒప్పుడు బ్రహ్మసాగరమున ఒడి
చు తనే తన ప్రత్యేకతను విడిచి డును

25 బ్రహ్మము అపరిచ్ఛిన్నము అవుడో, పరిచ్ఛిన్నుడు
ఇట్టి పరిచ్ఛిన్నుడు అపరిచ్ఛిన్నబ్రహ్మమును దెలియుటెట్లు?
ఇయ్యది ఉష్ణము సముద్రపులోతురు గనుగొనయన్నెం
చిటవంటిది అట్టి యత్నమున ఉష్ణము కరిగి సముద్ర
మున లీనమైపోవునుగదా! అవుడు బ్రహ్మస్వరూపమును
గ్రహింప యత్నించునపుడు తన ప్రత్యేకతను గోల్పోయి
బ్రహ్మమునం దై క్యమునొందును

26 నానాయకుడే నరరూపమున క్రీడించుచున్నాడు
ఆతడు మహేంద్రజాలికుడు, జీవజగత్తు లనెడు నీయింద్ర
జాలము వాని మాయ జాలకుడు మాత్రమే సత్యము, జాలము
మిథ్యగదా!

27 ఈతనువు శోటక అవంటది, మనిన్ను బుద్ధి
 యద్రయములు అనునది అదిలి విరు, బియ్యము, ఉరల
 గడ్డలు వీనితోగూడిన గుండరు నిప్పుపై బెట్టినందు అవి
 వేడెక్కును అప్పు వప్పునను వానిని తాకినయెడల నిజ
 ముగా బడిమి అందలి కదార్థమునకును జెందకున్నను
 చెయి కాలునుగదా? మనస్సు, బుద్ధి (ఇతరమైన) ఇంద్రి
 యములు వానివాని కార్యములను అవి చేయుచుండుటకు
 బ్రహ్మముయొక్క శక్తియే కారణము ఆశక్తి కొలగెనా,
 ఇవి యన్నియు పనిచేయమీనును

బద్ధజీవుడు

28 జీవుడు నిజముగా సచ్చిదానందస్వరూపుడు అహం
 కారమువలన అనేకఉపాధులచే బద్ధుడై జీవుడు నిజస్వభావ
 మును మఱచియున్నాడు

29 ఉపాధివలన నడుని స్వభావము మాఱుచుండును
 ఎవ్వకైనను నిగనిగలాడి నల్లంచుధోవతిని సొగసుమీఱు
 దుస్తులను ధరించెనేని నిధుబాగువెరిచిత శృంగారగీతములు
 వాని పెడవులపై గాట్రముచేయ నారంభించును ఇంగ్లీషు
 బూట్లు తొడగెనా, బక్కవాచికై నను డంబము తలకెక్కును.
 తత్క్షణమే ఆతడు ఈలలువేయసాగును, మెట్లెక్కవలసి
 వచ్చెనేని దొరగారివలె మెట్టుపైనుండి మెట్టునకు కుప్పిం
 చుచు బోవును ఇక చేతిలో కలమున్నవాడు కనబడిన
 కాగితముపె నెల గిలుకుచుండును!

30 కుష్మమును గామును పోషింపఁ జేసి ఆత్మ కిరీము
అనుభవము

31 ఆత్మ అనుభవము పుణ్యములు కష్టములు
ములు మొదలగువి ఎన్నికిని ఆత్మ నంటజాలవు, కాని
దేహాత్మబుద్ధిగలవానిని, లేక దేహమే తాననుకొనువానిని
చూత్రము ఇవి గాధి అననుటకు నందియిములేదు గాగ
గోడలనే మలినముచేయ గలదుగాని వాని నందును ఆకా
శమును మలినము చేయ జాలదుగదా?

32 ఆత్మ అనుభవము వేదాంతములు చెప్పదురు
పుణ్యములుగా నుండు భములుగా, ఆత్మ నంటజాలవు,
కాని దేహాభిమానులని గాధి అనును గాగ గోడలను
మలినము చేయ గలదుగాని ఆకాశము నేమియు జయ
జాలదు కదా!

33 సత్త్విక స్తమోగణముల న్యూత ధిక్యములను
బట్టి మానవులు వేర్వేరు స్వభావములు గలవారై
యందురు

34 వస్తువు పులకమును కట్టినే యయును
వారివారి స్థితిగతులను, ప్రియములగువిధములుగా నుందురు
(1) బద్ధజన్మలు, అనగా సంసారబద్ధులు, (2) ముముక్షువులు
లేక మోక్షమునకై ప్రయత్నించువారు, (3) ముక్తులు,
(4) నిత్యముక్తులు

35 పలెవాడు ఏటిలా వలవేయగా వలలో చాల్చ
చేపలు పడినవి అందు కొన్ని బయటపడుట కిసుమంతయు
ప్రయత్నముచేయక స్తబ్ధముగా పడియున్నవి కొన్ని చేపలు

× తులుచేసి పెన్నెలాగోను తప్పించుకొనలేకపోయినవి కాని కొన్ని ఎక్కో తప్పించుకొని బయటపడినవి ఇదే విధముగా లోకమందును జనులు మువ్విధములుగా నున్నారు బద్ధులై ముక్తకొఱకెన్నయును ప్రయత్నింపనే ప్రయత్నింపని వారు కొందఱు, బద్ధలయ్యును మోక్షమునకై ప్రయత్నించు వారు మఱికొందఱు, (ఇదివఱకే) ముక్తులైనవారు ఇక కొందఱు

36 చూడు మృదులున్నవి—ఒకటి ఉప్పుతో జేసినది, ఒకటి ఉప్పుతో జేసినది మూడివది తాపితో జేసినది, ఈ మృదులు చిటలో ముంచి నయెడల మొదటిది కరిగిపోయి చూచినను నొందును రెండవది చాలనిటిని పీల్చుకొనును, కాని ఆకృతి పోగొట్టుకొనదు, మూడవది నీటిని తీచిలో కొఱచినది ఆత్మను పరమాత్మలో లయించి ఐక్యమొందిన వీవులే ఇందు మొదటిగ మృ బ్రహ్మజ్ఞానానందమయుడగు భక్తి ఇందలి రెండవబొమ్మ తనహృదయమున తత్త్వజ్ఞానమునకు అనుకూలత్రయైన అవకాశమియని శుద్ధతాకకుడు ఇందలి మూడవ బొమ్మ

37 నవ్వులు తలగడదిండ్ల గలేబులవంటివారు ఒక గలేబు ఎఱ్ఱగా నుండవచ్చును, మఱియొకటి నిలముగానుండవచ్చును, వేఱొకటి నల్లగా నుండవచ్చును, కానియన్నిటిలోను మించి దూదిగోకదా? మానవుల విషయముకూడ చిట్టిదే—ఒకడు చక్కనివాడు, మఱియొకడు నల్లనివాడు, ఇంకొకడు నావనుడు, వేఱొకడు పాపాత్ముడు ఐనను అందఱియందును ఒకే పరమాత్ముడు నెలకొనియున్నాడు

38 మోదకముల పై పూతి వరిగిడిగె కాని లోపలి పూర్ణము పలువిధములుగా నుండును. మోదకముల బాగో గులు అందలి పూర్ణము ననుసరించి యుండున అగులనే నడులందఱి శరీరమును పంచభూతములచేతనే నిర్మాణమై యున్నను చిత్తిశుద్ధిబట్టి వారు చేర్చేఱు గుణములు ల వారుగా నుండురు

39 బ్రాహ్మణ కుమారుడు జన్మముచే బ్రాహ్మణుడే. కాని యిట్లు బ్రాహ్మణులై పుట్టినవారిలో కొందఱు ఎండితు లగుచున్నారు, కొందఱు పురోహిత లగుచున్నారు, మఱి కొందఱు వంటబ్రాహ్మణు లగుచున్నారు ఇంక కొందఱు భోగకాంతల యింటిముగిటి ఘాతమున బడి చూరలాడు చున్నారు

40 పులిలోతము దేవుడు ఉంటున్నచో, కాని అందుచే మనము ఆజంతువున కెదురుగ బోయి నిలువ వచ్చునా? పరమదుర్మానలందును భగవంతుడు రైనను మనము వారి సహవాసముచేయుట పాడగు

41 నీరు అంతయు నాకాయణస్వరూపమే కాని అన్ని రకముల నీళ్లును త్రాగుటకు పనికిరావు అటులనే భగవంతుడు సర్వాంతర్యామియై యుండుట విజమే, అయినను సర్వప్రదేశములును మనము దర్శింపదగినవికావు ఒకరకము నీరు కాళ్లి కడుగుకొనుటకు మూత్రము ఉపయోగించును, వెఱొకరీతి నీరు స్నానమునకు పనికివచ్చును, మఱొకరీతి నీరు త్రాగుటకు వినియోగించును కొన్ని రకముల నీరు తాకుటకు గూడ పనికిరాకుండును అట్లే స్థలములును బహువిధములుగా

నున్నవి కొన్నిటిసమాసమునకు నోదగును కొన్నిటివి దర్శనమునకును, కొన్నిటివి దూరమునకు నున్నవి “సలాము కేసి” పోదగి నవిగా నున్నవి

42 ఈదిగువ చెప్పబడినవారి విషయమున మెలకువ గలిగి వర్ణించు (1) హృద్వర్తన (2) సదా వాగుచు గల వాడు, (3) అత్యుదయము (4) చెప్పలకు లెనిదగమును దగిలించుకొని (5) వర్తనలకును బ్రదికి చివాడు (6) పెద్దమేలిమును నేసికొను స్త్రీ (7) ఎల్ల చనార గ్య కరమగు చిత్రో శియు ముటుగుటలో చల్లనగు

మరణము పునర్జన్మము

43 బద్ధజీవులు అవసానకాలమునగూడ సుసారపు గొడవలను గూర్చియే వాటలాడుదురు. తీర్థయాత్రలుచేసి యుండుగాక, గంగాస్నానముగావి చిలువగాక, తాపము బూని జపించియుండుగాక, వృద్ధియగుగాక ద్వేషములున్నంతవఱకు మరణకాలమున నవి మొనరిమానవు. ఆ సమయమున సుగంధోత్పాదకక్రమములనే రాగితరు (బద్ధజీవులు) (పెంపుడు) చిలుక నాధానముగా రాధాకృష్ణ రామముచు గానముచేయవచ్చును కాని పిల్లినోట చిక్కుననుకొని కీచుకీచుమచ న్వాధ వికపు సూత్రతోడనే యేడ్చును గదా!

44 దైవధర్మకి లేకపోవుటచే నా నపుని యపరిమిత బాధలన్నిటికిని కారణము కావున సదుడు అవసానకాలమున వారాయణస్మరణకు దోడ్పడుట నాధిన చేయవలయును.

అదిగో భక్తసాధన జీవితకాలమున అమివంటి సాధనచేసిన
యెడల అవసానకాలమున భగవంతుడు తప్పక తలపునకు
వచ్చును

45 సరిగా అవసానకాలమున నరుడేమి చింతించు
మిగులునో దాని గనుసరిగించె వాక్యముగదా జన్మము గలుగు
మిగులును కావున భక్తసాధనలు అత్యాశ్చర్యమైయున్నవి
నిరంతరసాధనలన నాంసారిక చింతలు పూర్తిగా పోయి
భగవచ్చింత మున్ను రామిగులును అపుడు మరణకాల
మున పైతము అది మున్నును విలువదు

46 కాల్యచిక్కుడ విచ్చిపోయినయెడల దానిమట్టి కౌమురి
క్రొత్తకుండ చేయుట కుపయోగించు కని కాల్యచిక్కుడ
పగిలెనేని ములుల చేయజాలదా? మనుష్యుడు అన్య
దశలో మరణించెనేని, పునర్జన్మము నొత్తను కాని, బ్రహ్మ
జ్ఞానాగ్నిలో తప్పుడై ముక్తుకై తనువు చాలించెనేని మఱల
జన్మింపదు

• 47 హరిచి (ధాన్యపు) గింజలను జల్లినచో మొల
కైపు కైగింపని వల్లమాత్రమే మొలుమను అటులే
నరుని సిద్ధి, లేక బ్రహ్మజ్ఞానాగ్నియే తప్పు మర
ణించెనేని ఆతడు మఱల జన్మింప గల్గెములేదు అసిద్ధదశలో
మరణించెనేని సిద్ధుడగువఱకు మఱలమఱల జన్మింప వలసి
వచ్చును

* శ్రీరామకృష్ణపరమహంస 'సిద్ధు' డనుపదమును 'ముకు' డను
పదమునకు పర్యాయపదముగా నుపయోగించును

మాయ

పరమేశ్వరుని సృజనాదిశక్తిరూపమగు మాయ—సంసారబంధహేతు
వగు నవిద్యామాయ — మోక్షహేతువగు విద్యామాయ

పరమేశ్వరుని సృజనాదిశక్తిరూపమగు మాయ

48 మాయకును బ్రహ్మమునకును గల సంబంధము ప్రాకు
చున్న పామునకును ఎరుండియున్న పామునకును గల సంబం
ధమువంటిది క్రియారూపమై వ్యక్తమైయున్న శక్తియే
మాయ, అవ్యక్తమైయున్న శక్తియే బ్రహ్మము

49 సముద్రజలము ఇప్పుడు నిశ్చలముగనుండి ఇంతలో
తరంగకల్లోల మగును ఇట్టివే బ్రహ్మమును మాయయును.
బ్రహ్మమే నిశ్చలమగు సాగరము మాయయే చలించు
సాగరము

50 బ్రహ్మమునకును శక్తికిని గల సంబంధము అగ్నికిని
దహనశక్తికిని గల సంబంధమువంటిది

51 శివుడును శక్తియునుగూడ సృష్టికి ఆవశ్యకములే.
వాడిమట్టితో కుమ్మరి కుండలను జేయజాలడు, అందులకు నీరు
కూడ కావలసియున్నది శక్తియొక్క సాయములేకుండ శివు
డొక్కడే సృష్టింపజాలడు

52 మాయను జూడ నభిలషించి యొకదినమున నేనొక
దృశ్యమును గాంచితిని చిన్నబిందు వొకటి మెల్లగా పెద్దదై

యొకబాలికగా నేర్పడినది ఆ బాలిక పెరిగి యువతియై యొక బిడ్డను గవినది, మఱిబిడ్డ పుట్టినంతచే ఆమె దానిని బట్ట మ్రుంగి నేసినది ఇట్లు లామె యెందఱో బిడ్డలను గని వారినందఱిని మ్రుంగివేసినది ఆమెదే మాయయని గ్రహించితిని •

53 పాముకోటలయందలి విషము పామును బాధింప కున్నను అది కఱచిన జంతువును బాధించి, చంపును అలులనే ఈశ్వరునియందు గల మాయ ఈశ్వరుని బాధింపజాలదు ఐనను ఆమాయ ప్రపంచమునంతయు భ్రమింపజేయుచున్నది

సంసారబంధహేతువగు నవిద్యామాయ

54 దక్షణేశ్వరాలయమందలి యొకగదిలో నొకసాధువు ఉండెడివాడు ఆత డెవ్వరితోడను మాటలాడక తనకాలము నగతయు భగవద్ధ్యానమున వినియోగించువాడు ఆకసమున హఠాత్తుగా నొకనాడు కారుమగ్గు లావరింప, ఉత్తరక్షణ ముననే పెనుగాలి వచ్చి మట్టలను చెదరగొట్టుట గాంచి, సాధువు తనగదినుండి యీ వలకు వచ్చి, ఆనంద పరవశుడై సృత్యముచేయ నారంభించెను అది చూచి శ్రీరామకృష్ణు డాతని నిట్లు ప్రశ్నించెను “సృత్యముగా మీగదిలో కాలము గడపు మీరు నేడేల ఇంత మహోల్లాసముగా సృత్యము చేయుచున్నారు?” ఆ మహనీయు డిట్లు ప్రత్యుత్తర మొస గెను “ఇట్టిదిగదా ఈజీవితమును ఆవరించుమాయ! ఇంతకు మునుపు లేశమైనను మాయలేదే! కాని హఠాత్తుగా వినిర్మల బ్రహ్మకాశమున మాయ కానబడి విశ్వమునంతయు సృష్టి

చేయుచున్నది మఱల సంతలో ఆ బ్రహ్మముయొక్క నిశ్వాసముచేతనే అదృశ్యమైపోవుచున్నది ”

55 శ్రీరాముడు, సీత, లక్ష్మణులను వనముల బడి పోవు చుండిరి రాముడు ముందును సీత నడుమను లక్ష్మణుడు వెనుకను నడుచుచుండిరి. శ్రీరామచంద్రు నెల్లప్పుడును చక్కగా నవలోకింపవలయునని లక్ష్మణుని యభిలాష కాని తనకును శ్రీరామునకును నడుమ సీత యుండుటచే లక్ష్మణుడు అటుల అవలోకింపజాలడయ్యెను అప్పు డతడు కొంచెము ప్రక్కకు తలగుమని యామెను వ్రార్చించెను ఆమె యటుల తొలగినంతనే లక్ష్మణుడు తనకోర్కె ఫలింప శ్రీరామచంద్రుని కన్నులారి గాంచగల్గెను ప్రపంచమున బ్రహ్మము, మాయ జీవుడు ననువాని స్థితి యిట్టిది మాయచే గలిగిన భ్రాంతి తొలగిచే జీవుడు దేవుని గనజాలడు, నరునకు నారాయణుని దర్శనము కాదు

56 ఒకమహాత్ముడు చిత్రవర్ణ ప్రదర్శనియగు గాజు కడ్డీని గాంచి చిఱునవ్వు నవ్వుచుండెడివాడు కారణమేమనిగా, అందుండి ఎరువు, ఎనువు, నిలము మొదలగు వివిధవర్ణములు ఆతనికి గానవచ్చుచుండెడివి ఈరంగులు వట్టిబూటకములని గ్రహించిన యాతడు ఈదృశ్యప్రపంచము సైతము అటులనే 'బూటకమని గ్రహించి తనలో తాను నవ్వుకొనెడివాడు

57 వారి (యను బాలుడు) సింగపుదలను దగిలించు కొనునప్పుడు విజముగా భయంకరముగా గొప్పించును తన షెల్లెలు ఆడుకొనుతావునకు బోలు యాతడు పెడబొబ్బ షెల్లెను వాచి చెల్లెలు అదరిపడి యీ భయంకరమృగము

బారినుండి తప్పించుకొనిపోవుచున్నమున వున్ననును కాని
 ధయకంపితియైయున్న యీబాలిక, పోరి తననేమనును నీసి
 కేయగనే ఆతడు తనప్రియసోదరుడై యనిగ్గచి “ఓహో!
 మా అన్నయ్యయే!” యని వాచించెంతకు పరుగెత్తిన,
 మానవు లందఱివిషయముకూడ, నిట్టిదే ఆచిత్యమైన
 మాయాశక్తిమఱుగున నున్నది బ్రహ్మము ఎనను ఈ
 మాయచే బ్రాంతికి లోనై లోకులు సర్వవిధమైన నేష్టలను
 చేయుచుందురు కాని బ్రహ్మమునుండి మాయయను వెరి
 తొలగింపబడినప్పుడు నరునకు ఆతడు చండశాసనుడగు శుక్ల
 పుడుగా గొప్పింపడు, అత్యంతప్రియుడగు అతగాత్మయై
 పఱుగును

58 భగవంతుడు సర్వవ్యాపేయగునేని మనకే కాన్పిం
 పడు? పాచిపట్టిన కోనేటియొక్క గట్టి ననుండి మూచితికేని
 నికు అందు నిరు ఉన్నట్లే కాన్పింపదు నీటిని ఊడదలతుకేని
 నాచిని తొలగింపవలయును మాయావృతమైన నులతో
 జూచుచు, భగవంతుడు కాన్పించుటలేదని మొఱుగిగు
 చున్నావు భగవంతుని జూడగోరుదుకేని నీకన్నలనుండి
 మాయయను సారను తొలగించుకొనుము

59 మబ్బు సూర్య నావరించుకీరిని మాయ బ్రహ్మము
 నావరించియున్నది ఈ మాయామేఘము తొలగినంతనే
 బ్రహ్మమను సూర్యుడు మఱల కాన్పించును

60 రాజహంస నిరు కలసియున్న పాలనుండి నీటిని నేఱు
 యెన్నో మాలను మాత్రమే గ్రహించును ఇతర పక్షు లిలాల

చేయజాలవు భగవంతుడు మాయతో సమ్మిశ్రితుడై యున్నాడు. సామాన్యమానవులు మాయను వెలుపటిచి భగవంతుని గనజాలరు పరమహంసలుమాత్రము మాయను విసజ్జించి శుద్ధబ్రహ్మమును గ్రహింపజాలుదురు

61 తనను గనిపట్టినంతనే దొంగ పాటిపోవురీతిని మాయా తత్త్వమును గివు గ్రహించినంతనే మాయ నివర్తించును

మోక్షహేతువగు విద్యామాయ

62 భగవంతునియందు విద్యామాయయు అవిద్యా మాయయుగూడ కలవు విద్యామాయ నరుచి భగవంతుని వైపునకు మఱల్చును అవిద్యామాయ నరుచి బ్రహ్మమార్గ మునుండి విముఖుని జేయును కాదణ్యము, జ్ఞానము, భక్తి వైరాగ్యము—ఇవన్నియు విద్యామాయా స్వరూపములు వీనిమూలమున మాత్రమే నరుడు నారాయణుని బొంద గలుగును

63 బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును గలిగించునది మాయయే మాయయొక్క తోడ్పాటు లేనిపక్షమున ఎవ్వరు బ్రహ్మ సాక్షాత్కారమును బొందగలరు? శక్తిని, (అనగా భగవంతునియొక్క సృజనాదిరూపమగు మాయాశక్తిని) దర్శింపకుండ భగవంతుని గనజాలము

64 తత్త్వజ్ఞానము, బ్రహ్మనందప్రాప్తి మొదలగునవి మనకు సాధ్యమగుట మాయవలననే అటులు కానియెడల వీనినన్నిటిని ఎవ్వరు కలనైనను తలపగలరు? ద్వైతభావ

మును ఈదృశ్యప్రపంచమును మాయనుండిగోచరమై పుట్టుచున్నవి
మాయకవ్వల భోక్త, భోగ్యము అనునవి లేనేలేవు

65 పిల్లి తనకూసలను పండ్లతో కఱచిపట్టుకొనునప్పుడు
ఆకూసల కే అపాయము నుండదు కాని యా పిల్లి యెటుక
నట్లు పట్టుకొనునేని అది చచ్చును. అటులనే మాయ యిత
రులను నాశనముచేయును కాని భక్తుల నెన్నడును నశింప
జేయదు

మూల ప్రకరణము

మాయ కామినీకాంచనములు *

కామమే బంధకారణము—కామము ఆత్మవికాసము—కామమును జయించు పెట్టు?—కాంచనమోహమును జయించు పెట్టు?

కామమే బంధకారణము

66 గూఢ యనగా నేమి? పారమార్థికసాధనకు—
ఆత్మవికాసమునకు—అడ్డవచ్చుచుండు కామమే మాయ

67 సర్వము ధ్వంసముచేయుదాచిని మాయ యనవలయునా, మదగ్ని యనవలయునా?

68 కామినికాంచనములందలి మోహముచే సంసారి బంధులగు నరులు వాచిములమున వేనవేలు అవమానములను పొందుచున్నచు వాచిబంధమును విడళించుకొని మనస్సును భగవంతునివై పుత్రికజాలకున్నార

69 స నారలారా! కామినులను నవ్వుకుడు, అతికపటముగా వారు విమ్ము లోబడిచుకొందురు!

* ఈ యధ్యాయమునను ఇతర ధ్యాయములందును కామినీకాంచనములనుగూర్చి శ్రీ రామకృష్ణుని యుపదేశములను గ్రహించునపుడు పారమార్థికవిషయములగు గమనితురుగాక శ్రీయైడ నాథ డెన్నడును సేరసభావమును వహింపలేదు, సరికదా, శ్రీని సాక్షాత్ జగన్మాత యనుభావముతో పూజించెను, మఱియు శ్రీయైడ జగన్మాతృబుద్ధి నలవరుచుకొనుడనియు శ్రీయైడ భోగదృష్టి విషతుల్యమనియు శిష్యుల

70 నివేంత గాగరూకితతో మెలగువాడవైనను పొగ
చూరి మసిపాటియున్న గదిలో వాసముచెయుచున్న పక్షమున
కొంచెమో గొప్పయో మసిదాగులు పడకుండ తప్పించుకో
లేవు ఎంత నిగ్రహసంకన్నుడైనను, ఎంత బుద్ధిమంతుడైనను
నరుడు కాంతాజనమునడుమ నివసించునెడల ఏ కొలదిగ
నైనను కామచింతలు వానిమనసున పొడసూపక మానవు

71 సన్నివాతజ్వరముచే బాధపడుచు సంధించియున్న
వానిచేతను బిందెలకొలది చల్లని మంచినీరును బాడీలకొలది
రుచికరముగ చూరుగాయలను బెట్టియుంచినయెడల వాని
నారింపువలయునను ఉద్రేకముచు ఆపుకొనగలడా? బ్రతులనే
కామజ్వరముతో క్రొట్టికొనుచు, ఇంద్రియసుఖములకై ఉబ
లాటపడువానికి ఒకవైపున కామినులటక్కులును మఱొక
వైపున ధనాకర్షణులును సిద్ధమైతే వాని నాతడు నిగ్ర
హించుకోజాలడు భక్తిమార్గభ్రష్టుకై పెడత్రోవ త్రొక్కుట
నిశ్చయము

కుపకేళించెను యధోచితముగా స్త్రీలకు నిశ్లే కామవిజయమునుగూర్చి
యుగజేళించెను కావున శ్రీ పరమహంస కామినిని నిరసించుచో అయ్యది
కామ నిరసనమనియే భావింపనగును ఈ సందర్భమున కామినియను
పదము (స్త్రీపురుషుల కొందొరులయంగు గల) కామమును నూచించు
నశ్లే కాంచనము అనుపదము ధనరాగమును నిరసంపదలయందలి మమ
కారమును నూచించును శాస్త్రములం దివ్వీషయమే ధనేషణ, దారేషణ,
పుత్రేషణ యనునట్టి ఈషణత్రయముగా జెప్పబడియున్నది శ్రీ వేమన
యోగి దీనినిగూర్చి యిట్లు వచించియున్నాడు

ఆ “ఈషణత్రయంబు నెడపంగ నేరక, మోహరాశిలోన మునిగియుండు
జనుల కెట్లు మోక్ష సౌఖ్యంబు గలుగురా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ

72 ఒక మార్వాడీ శ్రీరామకృష్ణుని సందర్శించి యిట్లు ప్రశ్నించెను “నే శన్నిటిని త్యజించినాను, ఐనను నాకు భగవత్సత్కారము కలుగకుండుటకు హేతువేమి?”

శ్రీ గురుదేవు డిట్లు సమాధాన మొసగెను “నూనె పోసి యుంచుకొను తోలుబొమ్మలను జూచియుందురుకదా? అట్టితిత్తినుండి నూనె నగతయు కార్చి వేసి చూడుడు దాని యడుగునను ప్రక్కలను ఏకొంచెమో నూనె అంటిపట్టుకొని యేయుండును కావున నూనెవాసన దానిని విడిచిపోనేపోదు అదేవిధమున కొంత సంసార వాసన మీయం దింకను మిగిలి యున్నది”

73 కామినియు కాంచనమును నరులను నారాయణుని యెడ విముఖులనుజేసి సంసారమున ముంచివేయునని జ్ఞప్తి నుంచుకొనుడు తనభార్య ముంచిదై నను చెడ్డదై నను మఱి యెట్టిదై నను నరుడామెను పొగడుచునే యుండుట కడు విచిత్రము!

74 కోతి వేటకాని కాళ్లకడ పడి ప్రాణములు విడుచు రీతిని పురుషుడు సుందరాంగి చరణములకడ బలియగు చున్నాడు

కామము ఆత్మవికాసము

75 భక్తిసాధనలను సాగించి భగవంతుని బొందగోరు వారు కామినీకాంచనములయొక్క వలలో బడకుండ కడు జాగరూకులై మెలగవలయును, లేచియెడల ఎన్నటికిని సిద్ధి పొందజాలరు

76 శ్రీ చైతన్యని నిత్యానందు డిట్లడిగెను “నేను చేయు భక్తిభోధన లన్నియు సరుళిమానసములం దెట్టి క్రత్యక్షమగు మార్పును గలిగింపజాలకుండుటకు హేతువేమి?” అందులకు శ్రీ చైతన్య డిట్లనియెను “స్త్రీలతోడి స్థాంగ త్యమువలన వాడు ఎట్టి తత్త్వభోధనలను మనసులో నిలుపుకొనజాలకున్నాడు తమ్ముడా! నిత్యానందా! వినుము, సగనారి మోహితులకు ముక్తిలేదు”

77 సరిగా నడుమ, ముల్లదగ్గట విలువక త్రాసుదగడి ఎప్పుడు ఒరిగిపోవును? ఒకవైపున నున్న సిబ్బి రెండవ దానికగిల్చి బదువై నప్పుడేకదా? అటులనే కామినీకాంచన ముల భారము తనపై బడినప్పుడు—వాచిచే లాగబడినప్పుడు—మనస్సు భగవంతునుగడి తొలగిపోవుచున్నది

78 అడుగున సూదిబెజ్జమంత చిల్లియున్నను కుండలో నున్న నీరంతయు క్రమముగా కాటిపోవును అటులనే సాధకునియందు ఏమాత్రపు లోలత యున్నను వానిసాధన లన్నియు బూడిదెలో పోసిన పన్నీరగును

79 కామమును పూర్తిగా వశమొనర్చుకొన యత్నింపుము ఇందు కృతార్థుడవైనయెడల ఇంతవఱకు బీజావస్థలో నున్న మేధానాడి బలపడుటచే శరీరములో నొకవిధమైన మార్పు కలుగును ఈసాడి శరీరమునందలి తుద్రశక్తులను ఉత్తిమశక్తులుగా మార్చు స్వభావము కలది ఈ మేధానాడి బలపడినంతనే ఆత్మజ్ఞానము అలవడును

80 కామినీకాంచన వ్యామోహములో మునిగియున్న ముఖస్సు లేతపోకకాయ వంటిది పోక పచ్చిగా నుండునంత

వఱకు పై బెరడుకు గట్టిగా నంటిపట్టుకొనినే యుండును కాని యది పండి యెఱుఁగనప్పడు వక్కయు డొల్లయు వేఱు ఁది కదలించునప్పు ఁ వక్క లొటలొటలాడును అటులనే కామినీకాంచన వ్యామోహము ఇగిరిపోయినప్పుడు ఆత్మ శరీరముకంటె భిన్నమని బాగుగా గోచరించును

81 మనస్సు భోగముపై ఆశ వీడి, నిర్మలమైనంతనే భగవానునిపై లగ్నము కాగలదు బద్ధుడు ఈవిధముగా ముక్తు డగుచున్నా ఁ భగవంతుని వీడి పెడత్రోవను బోవు వాడే బద్ధుడు

82 కామినీకాంచనమోహము మనస్సునుండి విరూపలన మైనప్పుడు మిగులునదెమి? కేవలము బ్రహ్మానందము

కామమును జయించు తెట్లు ?

83 పాముకు నిలయమైన యింటిలో నివసించువాడు వాచివలన ఎప్పుడు ఏకీడు మాడునో యని జాగ్రత్తగా నుండుదుకదా? అటునే సుసారులగు నరులు కామినీ కాంచనములు తమ్ము లోబఱచుకొనకుంక మెలకువగలిగి మెలగవలయును

84 పాము కంటబడినప్పుడు ఇటులను నాచారము కలదు “తల్లీ! మానసా! నీతోకనుమాత్రము అగపఱచుచు, తలను దాచుకొని దూరముగా తొలగిసొమ్ము” అటులనే కామో ద్రదేకమును పురికొల్పు విషయ భోగములనుండి దూరముగా తొలగి వర్తించుటచే తెలివిగలపని పతితులై తెలివితెచ్చు కొనుటకంటె హినిసంసర్గము పొందకుండుటయే మేలు

85 2 కిశిష్యుని భగవద్ధ్యానముచేయు కాలము గడపుచున్నను దుష్టక కిల్పములు అపుడప్రభు మున్నులో నుట్టుచునే యున్నవని చెప్పి కామమును జయించు తెట్లని శ్రీరామకృష్ణుని గొనెను అందులకు శ్రీగురుదేవు డిట్లు బోధించెను “శ్లోకవియొద్ద నొకకుక్క యుండెడిది దాని నెత్తకొని ముద్దలాడుచు దానితో ఆటలాడుచు, ఆ కుక్కను ఆతడు చాలమక్కువతో బెంచుచుండెడివాడు అది చూచి యొక జ్ఞాని కుక్కపై నంతటి మక్కువ కూడదని యాతని మందలించెను ఏలన, కుక్క కేవలము జ్ఞానహాసమగు జంతువుగదా? ఎప్పుడైనను ఆతని గొఱచినను కఱవవచ్చును దాని యజనూను డీబోధల నాలకొని యొడిగొరుచ్చు కుక్కను ఆవలికి త్రోసివేసి, దాని నికరేరదీయటగాని, బుజ్జగించుటగాని కూడదని నిశ్చయించుకొనెను కాని యాకుక్క యజను నుచు తనయందు దృష్టి నూఱినదని తెలియజాలక ఎప్పటివలెనే ఎత్తకొని ముద్దలాడునను నాశితో తఱచు వానియొద్దకు పరుగెత్తుచుండెడిది ఎన్నియోసాల్ల దెబ్బలు తినినపిమ్మట తుదకు అది తన్ను లాలింపుమని యజమాను నిక బాధించుట మూనివేసెను నీస్థితియు అటునే యున్నది నియంతరింగమున నీవంతవఱకు బుజ్జగించిన కుక్కను నిపు వదలించుకోదలచినను సూలధముగా వున్నది విడువదు అయినను భయములేదు లెమ్ము ఆకుక్క నిక బుజ్జగింపక నీదరిజేరినపుడెల్ల చీకొట్టుచుండుము, కొట్టుచుండుము నీచే లాలనపూండుటకై నిన్ను పీడించుచున్న యాకుక్క (కామము) కొంతకాలమునకు నిన్ను విడిచి వేయును

86 కామినియు కాంచనమును లోకమునాతయు సంసారి నాగరిము — నాగరికము — ముగించి సిగ్గువినుమీ! (స్త్రీ) సిగ్గు సార జగజ్జనని యను భావముతో జూచినయెడల ఆమె వలన నీ కెట్టి ప్రమాదము నుండదు కామకాంచనమోహాన్ని చల్లాటిననేకాని భగవద్దర్శనము కానేరదు

87 తీవ్రపై రాగ్యము వ్రాసి యొక్కసారి భగవద్దర్శనము పొందినంతనే అత్యంతబలీయమగు మోహపాపములు విచ్చిన్నమై పోవును అట్టివాని కిక భార్యవలననైనను మోహనాయము ఉండదు ఇనుపముక్కకు సమదూరమున ఇటునటు అగమమైన రెండు సూదంటుతాల్లున్నయెడల వానిలో ఏది దానిని విశేషబలముతో గ్రాకర్చించును? వానిలో పెద్దదియో? లేదా? భగవంతుడే ఈపెద్ద సూదంటుతాయి అప్పుడు చిన్న సూదంటుతాయివంటి (స్త్రీ) అందులకు వ్యతిరేకముగా ఏమి చేయగలదు?

88 పాములు విషజగతువులుగదా? నీవు వానిని పట్టుకొన బోయినయెడల తప్పక నిన్ను కిరచును కాని, మన్ను మంత్రించి వానిపై జల్లి వానిని వశమొనర్చుకొననేర్చినవానిక పాములను బట్టుకొనుట అంతకష్టమైనపని కానేరదు ఏడేని మిది పాములను సైతము అతడు చేతులకును మెడకును జాట్టుకొని వానితో ఆటలాడ గల్గును (అదేవిధముగా బ్రహ్మనాత్మజ్ఞు యు నొందినవాడు సంసారి భయమునుండి విముక్తుడగును)

89 ఒక మార్వాడీపెద్దమనుష్యు డొకనాడు శ్రీరామ కృష్ణుని సందర్శించి కొన్ని వేలరూపాయలను సమర్పింప దనకు అనుజ్ఞనియుడని పేడుకొనెను ఆత డెట్టి సదుద్దేశము కలిగి

యన్నను శ్రీగురు దేవుడు ఖండితముగ వలదని చెప్పి దానిని స్వీకరింపడయ్యెను “నాకు డబ్బుతో నెట్టిసంబంధము నుండరాదు దానిని స్వీకరించిరా, నామనస్సు ఇక సదా దాని మీదనే నిలిచియుండును” అనెను అంత నాపెద్దమనుష్యుడు సొమ్ము శ్రీరామకృష్ణుని సేవకు వివియోగపడుటకై అతని బంధుగులలో నొకరిపేరి నుంచెదననెను శ్రీరామకృష్ణు డిట్లు బదులుచెప్పెను “వలదు అది కష్టమైనపని ఇంతేకాక దానిచే ఒకరిదగ్గఱ నాసొమ్ము ఉన్నదనుభావము సదా నా మనస్సులో గలుగుచుండును”

అప్పుడును ఆమీరవాదీ ఊరికుండక, “మనస్సు జైలము వ టిదై యున్నయెడల కామినీకాంచనములను సాగరముపై తేలియాడగలదు” అను శ్రీరామకృష్ణుని వచనములనే యుదాహరించి తన కానుక నంగీకరింపుడని పట్టాపట్టెను

అంత శ్రీరామకృష్ణు డిట్లు సమాధాన మొసగెను “ఆ చూట నిజము కాని ఆచమురే చాలకాలము నీటిపైని తేలుచుండినయెడల ముఱుగెత్తునుగదా! అటులనే కామిని కాంచనములను నాగరముపైని ఊరక తేలుచున్ననుగూడ దానితో చిరకాలము నిరింతరమైన సంసర్గము కలిగెనా, మనస్సు క్రుల్లి కంపుకొట్టును”

కాంచనమోహమును జయించు తెలుఁ :

90 కాంచనమోహము లేక ధనరాగము సాధకుని ధర్మ మార్గమునుండి పెడత్రోవ త్రొక్కించునని తెలుపుచు శ్రీగురు దేవుడు యవకుండగు నొకశిష్యుని జూచి యొకప్పు డిట్లు

పలికెను “తామకునివలె—నామరుచివలె—నివు డిచ్చువుచ్చు కొని ఉద్యోగముచేయ గాని భరించరావు కాని సతల్లినిము త్తము నీవు నాలుగు రున్నవు లేయెల చీచి! చీచి! యిది యుందురు” ఎదేఎదే ముట్లచి తుదకు, “భగవంతుని దప్ప మఱివ్వరా సేవించుము” అనియెను

91 పెద్దబుక్కోనము ఉద్యోగముచేయుట యెట్టి అతన హేతువో తెలుపుచు శ్రీ గురుదేవు డొకప్పు డొక శిష్యున కిట్లచియెను “వాచిమొగ మెట్లు క విహినమై యున్నవో కనుడు చిట్లచి వాచిమొగము గానరించినట్లున్నది ఇది యంతయు ‘ఉద్యోగమాహాత్మ్యము’ పరమాఖర్చులెక్కలు, మఱియిట్టి వేయివిషయములలో అతడుమునిగి తేలు మండును”

92 ధనము మనుష్యుని స్వభావమునే నూర్చివేయునట్టి ఉపాధి, దానిప్రభావము ముట్టదచి చెప్ప నలవికాదు, ఎవ్వ రైనను ధనవంతునంతనే వానినై జను పూర్తిగా మాటి పోవును ఎంతయో వినయవిధేయతలుగల బ్రాహ్మణు డొకడవో ఇచటికి (దశ శిష్యమునకు) తఱచుగా వచ్చుచుండెడివాడు. కొంతకాలమునకు ఆతడిచటికి వచ్చుట మోనివేసెను వాని సంగతి సందర్భములేవియు మాకు దెలియలేదు ఒకనాడు మేము కొన్నగరిము (Konnagore) నకు పడవనెక్కి వెడలితిమి మేము పడవదిగించి, గంగానదియొడ్డున గూర్చుండిన యా బ్రాహ్మణుని జూచితిమి నదిపైనుండి వచ్చు నిర్మల పాయువుల ననుభవించుచు ఆతడు రీతితో దొవలె గూర్చుండి యుండెను నేను చూడగానే అనుగ్రహసూచకమైన కంగ

స్వముతో, “ఓహో! రాకూగు! క్షేమమా!” అని పలుక
రించెను వాని వాలకమును కనిపింపజేసినంతగా తో నున్న హృద
యంతో విట్లంటిని “హృదయా! చూడుము, వీని కేదియో
గుండ చేచిక్కియుండును వినివాలకమున నెట్టిసూక్ష్మ
గలిగినదో చూచితివా?” హృదయము పరిపక నవ్వసాగెను

93 ధనము నీకు మువ్వనుమాత్రమే ఈయగలదు ధన
ము వా ధనమే ని పరమావధి యనుకొనకుము

94 తనసంపదను, అధికారమును, పెరుప్రతిష్ఠలను అధి
క్యమును చెప్పుకొని గర్వపడువారు కొందఱుండురు తుద
కివి యన్నియు మూడువాల్లి ముచ్చటలేకదా! మరిణానంత
రము వీనిలో వెంటవచ్చున దేదియులేదు

95 రెండు గండర్బ్జములలో భగవంతుడు నవ్వును—
ఒకటి అవసానకాలము సమీపించిన రోగి పడకదగ్గఱకు
వచ్చి వైద్యుడు వానితల్లితో, “ఎందుకు అమ్మా, ఆతొరి
పడుటకు కారణము ఏమియులేదు, నీకొడుకు వ్రాణము
నికొడు భారము వాది” యనునప్పుడు రెండవది అన్న
దమ్ములు తమ భూమిని పండుకొను గాత్రమున కొలతబడ్డెను
చేపూని పొలమును కొలుచుచు, “ఈ భాగము నాది, ఆ
భాగము నిది” యనుకొనునప్పుడును (భగవంతుడు నవ్వును)

96 ధనమునుగూర్చి గర్వింపదగిన దేమియులేదు నేను
ధరికుడనందువా, నీకంటె నైందఱో విశేషధనవంతులు కలడు,
వారితో బోల్చి చూచినయెడల నీవు వట్టి దరిద్రుడవని చెప్ప
వలసియుండును సంజచీకటులు క్రమ్మగానే మెఱుగుడు గురు

వులు బయలుదేటి, “మేమే ప్రపంచమునకు వెలుగు నిచ్చుచున్నాము” అని గర్వింపుచును కాని నక్షత్రములు మిచుకు మినుకుమని ప్రకాశింప మొదలిడినతోడనే మెఱుగుడుగురు శులీ గర్వమడగును అంత నక్షత్రములు, “లోకమునంతయు మేమే ప్రకాశింపజేయుచున్నాము” అని తలపోయనాగును కొంచెము సేపైనంతనే చంద్రుడు దుడుచుంచి తన యమృతి కరణముతో బ్రకాశింప నక్షత్రములు వెలవెలపోవుచున్నవి ఆ చంద్రుడో, తన కాంతిచే లోకమునంతయు శోభామయము చేయుచున్నానని గొంగుచుండును ఇంతలో ప్రభాతము తూర్పుదిశను పూర్వోదయవైభవమును జూటును అప్పుడు చంద్రుని ప్రభావ మేమైనది?

ధనాధికులమని విజ్ఞప్తిపొందు వారు ఈ ప్రకృతिसంఘటనలను అవలోకించి తమ భోగభాగ్యములనుగూర్చియు అధికారమునుగూర్చియు మిట్టిపడకుండురుగాక .

97 వంతెనక్రింద నెప్పుడును నీరు వాటుచు పోవునేకాని యచట ముఱుగదు అటులనే ముక్తపురుషులచేతనుండే ధనము నిరాటంకముగా నడచిపోవునే కాని వారు ధనము నెన్నడును నిలువజేసికొనరు

98 ధనమునకు ఎవ్వడు దాసుడుగాఁజో, ధన మెవ్వనికి దాస్యముచేయునో, వాడే నిజమైన మానవుడు ధనమును సరిగా వినియోగించుకొను మెఱుగని వానిని మానవు డనడగదు

నాల్గవ ప్రకరణము

అహంకార రూపమగు మాంస

అహంకారమువలని దోషములు—అహంకారమును జయించుట
ద్వైతము—సత్వాహంకారము అవత్సాహంకారము—ముక్తినియందలి
అహంకారము

అహంకారమువలని దోషములు

99 సూర్యుడు లోకమున కంతకును వేడిని వెలుతురును
ఇచ్చుచున్నాడు కాని మబ్బులు క్రమ్మి తనకిరణములను
అడ్డగించునపుడు ఏమియు జేయజాలకున్నాడు అట్లే అహం
కారము హృదయము గావరించునపుడు భగవానుడు అందు
ప్రకాశింపజాలడు

100 అహంకారము మబ్బువంటిది ఇది మనకు భగ
వంతుని గోచరింపకుండ జేయుచున్నది సద్గురుకటాక్షమున
ఈమేఘము తొలగెనేని స్వయంజ్యోతియగు భగవానుని
నాత్మాత్మకారమును బడయవచ్చును పటమున శ్రీరామ
చంద్రుని, సీతను, లక్ష్మణుని జూడుము భగవానుడగు శ్రీరామ
చంద్రుడు లక్ష్మణునకు (జీవునకు) ముందుగ రెండుమూడడుగుల
దూరమున మాత్రమే యున్నను సీత (మాయ) వారిరువుర
కును నడుమ నుండుటచే లక్ష్మణునకు శ్రీరామచంద్రుని
దర్శనము లభింపకున్నది

101 ప్రశ్న అయ్యా! మే మెందుచే ఇట్లు బద్ధులమై
యొన్నాము? ఎందుచే భగవంతుని గనజాలకున్నాము?

ఉ జీవుని యహంకారమే మాయ ఈ తెరయే ఆత్మ ప్రకాశమును గప్పచున్నది అహంకారము నశించెనా, అన్ని చిక్కులును తొలగును భగవదనుగ్రహమువలన జీవునకు తాను కష్టముగాననుష్ఠానము కలిగెనా, ఆతడు జీవన్ముక్తు డగును, అనగా ఈజన్మముననే ముక్తి డగును, ధర్మరహితు డగును

102 నే నిగుడ్డను తెరివరె గాకు అర్థముగా పట్టికొందు నేని ఎప్పటివలె మీకు నెరు దావుననే యున్నను మీరు నన్ను గనజాలరు అటులనే భగవంతుడు మీకు లిచ్చెట కంటెను సన్నిహితుడై యున్నను అహంకారమును తెరివలన మీరు వానిని జూడజాలకున్నారు

103 అహంకారము విలిచియుండునంతవఱకు ఆత్మ జ్ఞానముగాని ముక్తికాని లభింపజాలదు జననమరణబంధము తొలగదు

104 వంటకై బియ్యము, పప్పు, ఉరలగడ్డలు మొదలగు వానిని వల్లని నీరు గల కుండలో వేసితి మనుకొనుదు వానిని పొయ్యిమీదబెట్టి ఉడుకి బెట్టకుండునంతవఱకే గదా వానిని మనము తాకగలము జీవుని విషయముకూడ నిట్టిదే ఈ దేహమేఘటము ధనము, విద్య, జాతి, వంశము, అధికారము మొదలగునవి బియ్యము, పప్పు, ఉరలగడ్డలు మున్నగువాని వంటివి అహంకారమే అగ్ని ఈ యగ్నిచేతనే జీవుడు తాపము పొందుచున్నాడు (చూ 27)

105 వాననీరు మిట్టపై నిలువక పల్లమునకు బ్రవ పించునుగదా! అటులనే భగవదనుగ్రహము గర్వముచే

మిట్టిపడువారిల హృదయమునుండి తొలగిపోవును, కాని అడుకువగలవారి హృదయమున నిలుచును (గూ 412)

106 అహంకారము చాల చెడ్డది అది సర్వులము కానిదే ముక్తలేదు ఆలేగదూడను జూడును అహంకారముచే దాని కెన్ని యిక్కట్లు వాటిల్లుచున్నవో కనుడు అది పుట్టిన తోడనే “హంపై” — “నే నున్నాను” అని యుచును ఫలితమేమి? అది పెద్దదై (యెద్దయి)న యెడల దానిని నాగలికి గట్టుదురు లేదా బరువులతో నిండిన బండ్లకు గట్టుదురు ఆనైనయెడల గుంజకు కట్టివేయుదురు ఒక్కొక్కప్పుడు చంపియూతిందురు కాని యెన్నిదండనల వాల్తైనను ఆపశువు అహంకారమును విడువదు దాని దర్మముతో నోలుచేసినను గూడ, ‘హం హం’ — నేను, నేను అనియే శబ్దమును దూడే కులవాడు దాని ప్రేవులను దన వింటినారిగా జేసికొనినప్పుడు గాని అది వినయము నవలంబింపదు అప్పుడు “తుపై” — ‘నీవున్నావు’ అని గానముచేయును “నేను నేను” అను భావము పోయి (పరమేశ్వరా! అంతయు) ‘నీవే’ అను భావము కలుగవలయును జ్ఞానోదయమైననే కాని ఈస్థితి ప్రాప్తము కాజాలదు

107 అహంకారము తొలగి పరతత్త్వమున లయించి నప్పుడు ముక్తి లభించును

108, ప్రశ్న మానవున కెప్పుడు ముక్తి లభించును?

ఉ అహంకారము నశించినప్పుడే

109 ప్రశ్న నే నెప్పుడు ముక్తుడనగుదును?

ఉ ౮ “నేను” అను భావము నియందుండి తొలగినప్పుడు, “నేను, నాది” యనుకొనుటయే అజ్ఞానము, “నీవు, నీది” అనుకొనుటయు అజ్ఞానము. ఇట్లైన భక్తు డిట్లు భావించును “దేవా! నీకే ఇర్తవు సకలము నీవే చేయుచున్నావు నేను నీచేతిలోని ఉపకరణ చూత్రమను నీవు నన్నేమి చేయించిన నేను అది చెయుదును ఈ సర్వము నీ విభూతియే ఈయిల్లు ఈసంసారము అన్నియు నీవే నావి కావు, నియాజ్ఞానునారము నేవచేయుటకుచూత్రమే నా కథికారము కలదు”

అహంకారమును జయించుట దుర్లభము

110 అదిటి యహంకారిములును క్రమముగా తొలగి పోగలవుగాని మహాత్మునకు తన మాహాత్మ్యమును గూర్చిన అహంకారిము* తొలగిపోవుట దుర్లభము

111 వెల్లుల్లిరిసము పోసియుంచిన గిన్నెను వెయిసార్లు కడిగినను ఆవాసం పోగు అజ్ఞానముచే గలుగుచున్న అహంకారము అంతటి మొండిది దానిని తొలగించుకొనుట కెంతటి విశ్వప్రయత్నము చేసినను అది పూర్తిగా తొలగిపోదు (చూ 113, 127 129)

112 అజీర్ణరోగి పులుపువస్తువులు తనకు హానికరములని భాగుగా ఎఱుగును కాని యవి వాని కండ్లకగపడిన జాలును, నోరూధును చేరికయొక్క ప్రభావము అట్టిది అటులనే “నేను, నాది” యనుభావము నెంతగా అణచివేయ బ్రయత్నించినను

* లేదా, జ్ఞానికి తనజ్ఞానమునుగూర్చిన అహంకారము

కర్మింగమునోనికి దిగిచంతనే అపక్వప్రబంధకాము తల
యెత్తుచునేయుండును

113 అహంకారమును నిర్మూలించి సమాధిస్థుని నాధిప
గల్గువారు అరుదుగా నుండురు సాధారణముగా అది పోసే
పోదు విధివిరామములనునవి లేక నివేంత విచారిముచేసినను
ఈ అహంతి మఱల మఱల తలయెత్తుచునేయుండును రాని
చెట్టును ఈనాడు మీరు నటికికేసితిమి గదా యనుకొనిన,
మఱునాడే చిగుర్చుచున్నది (చూ 111, 127 129)

114 పెరుప్రతిష్ఠలకై దేవులాడువారు భ్రాంతిలో పడి
కొట్టుకొనుచున్నారు విధాతనో లేక సర్వేశ్వరుడే సమస్తము
నియమించుచున్నాడనియు, అన్నిటికిని ఆతడే కర్త యనియు
గమనింపజాలరు, వారు, వాపము! “సర్వేశ్వరా! అన్నిటికిని
నీవే కర్తవు, నీవే నియామకుడవు” అని బుద్ధిమంతుడు భావిం
చును పామరులును భ్రాంతిమతులును “నేను, నేను” అని
ప్రలాపింతురు

పక్వాహంకారము అపక్వాహంకారము

115 అహంకారము రెండువిధములుగా నున్నది—ఒకటి
పక్వము, రెండవది అపక్వము “నా దేమియు లేదు, నేనేమి
చూచినను, చేసినను, అనుభవించినను, వేయేల —ఈ శరీరము
పై తము నాదికాదు, నేను నిత్యము క్త బుద్ధస్వరూపుడను” —
ఇట్టిభావములతో గూడినది పక్వమైన అహంకారము, “ఇది,
నాయిల్లు, నాబిడ్డ, నాభార్య, నాతనువు” —ఈవిధమైన భావన
శలుగజేయునది అపక్వమైన అహంకారము

116 ‘‘నెను భగవంతుని సేవకుడను’’ అని భావించుటా భక్తుని యహంకారమునకు లక్షణము ఇట్టిది విద్యాహంకారము ఇదిగో ఎక్వహంకారమనియు జెప్పబడును

117 ‘‘తంటాలమారి అహంత’’ అనగా ఎటువంటిది? ‘‘ఏమి! వారు న న్నెఱుగరా? నే నింత ధనవంతుడనుగదా, నన్ను పెరిగిన ధనికు లెవరు? న కంటె అధికులెవరు?’’ అని మిట్టిపడు చూతగానే ‘‘తంటాలమారి అహంత’’ హానికరమైన అహంత

118 చగుని లొకకునిగను కామినీకాంచనములకు దాసుని గను జేయు నహంకారమే హానికరమగు నహంకారము జీవాత్మకును పునరాత్మకును నడుమ ఈ అహంకారము వచ్చి పడుటచేతనే వారిరువురును నేఱుపడుచున్నారు నీటిమీద కట్టను వేసినయెడల ఆనిరు విధాగమైనట్లు కాన్పించును అహంకారమే యీకట్ట దీనిని తొలగించితివా, నీరు మఱల అభిన్నమై కాన్పించును

అహంకారమును జయించు టెట్లు

119 - ‘‘నేను’’ అనుదానినిగూర్చి దాని ఆనువానులను గనిపట్టవలయునని ప్రయత్నించినయెడల అది కేవలము అహంకారమునకు సంజ్ఞ యని తెలియవచ్చును కాని దానిని తొలగించుకొనుట కడుదుర్లభము కావున సాధకు నిట్లు భావింపవలయును ‘‘ఓపాపిష్ఠమైన అహంకారమా! ఏవిధముగను నిపు నేన్ను విడువకున్నయెడల భగవంతుని దాసు

రాలనై యుండుము” భగవంతుని సేవకుడనని భావించు నహంకారమునే పక్కాహంకార మందురు

120 శంకరాచార్యులను ఒక శిష్యుడు చిరకాలము సేవించుచుండెను, కాని వారాతని కేమియు ఉపదేశము చేసి యుండలేదు శంకరు లొకప్పుడు ఒంటరిగా గూర్చుండియుండ వెనుకనుండి యెవ్వరో వచ్చుచున్నటుల కాలిచప్పుడు విన నయ్యెను ఆచార్యులు, “ఎవ రక్కడ?” అనిరి “నేనే” అని యా శిష్యుడు పలికెను శంకరాచార్యులు అప్పు డాతని క్లుబ్బి బోధించిరి “ఈ ‘నేను’ అనునది నీకంత ప్రియమైన యెడల దొనిని అనంతముగా పెంచుము, (అనగా విశ్వమంతయు నె యని గ్రహింపుము) లేదా దానిని పూర్తిగా విడిచి పెట్టుము”

121 అహంకారము ఎట్లును అడగునట్లు నీకు కాన్పింపని యెడల “దాసోఽహం” అనురూపమున దానిని నిలిచియుండ చిమ్ము “నేను భగవంతుని కింకరుడను, నేను వానిభక్తుడను” అను నహంకారమువలన నంతగా భయపడవలసినదిలేదు మిరాయిలు అజ్ఞేర్ణి వాతమును గలిగింపవచ్చును, కాని కల కండ అట్టిదికాదు భక్తుని “దాసోఽహం” అను నహంకార మును వదిలి “నేను” అను నహంకారమును—పుల్లతో నిట్టిపై గీచిన గీతవంటివి, అది యెంతో సేపుండదు

122 కలకండయందు ఇతరమగు తియ్యని వస్తువులవలె, దుర్దణములు లేనిచందమున భగవంతుని కింకరుడననికాని, భక్తుడననికాని భావించు పక్కమైన అహంకారముతో దోషము

లేదు, దానివలన హాని గలుగదు కాని అపక్వమైన అహంకారము అట్టిదికాదు, దానివలన అనేకబాధలు కలుగను పక్వమైన అహంకారమో, భగవత్ప్రీతిని గలుగజేయుచు భక్తియోగ మనదగియున్నది

123 “దాసోఽహం” అను భావము కలవాని కామక్రోధాదులు ఏవిధముగానుండును? ఆమనోభావన సత్యమును మనఃపూర్వకమునై నపక్షమున నాని పూర్వపు కామక్రోధాదులు పేరునకుమాత్ర ముండును భగవంతునిదాసుడనను అహంకారముకాని, భక్తుడనను అహంకారముకాని నిలిచియున్నను సాక్షాత్కారము చొందినవా డెవ్వనికని హని చేయడు—చేయజాలడు అట్టి అహంకారమున తా నొక వ్యక్తిని విషమంతయు హరించిపోవును పరునవేదిని తాకిన కత్తి బంగారుకత్తిగా మారిపోవును దాని పూర్వపు గూపు నిలిచియున్నను అది యెవ్వనికని హానిచేయజాలదు

124 నీకు అహంభావమున్నయెడల భగవంతుని సేవకుడి ననియో పుట్టుడననియో భావనచేసి గర్వపడుము మహత్తులు శిశుస్వభావము గలవారై యుందురు భగవంతునిమ్రోల వారైప్పుడును బిడ్డలే కావున వారికి అహంభావము ఉండదు తొరిబలమంతయు భగవంతునిదే కాని వారిదికాదు భగవంతునుండినే వారికి బలము లభించును

125 సమస్తము ఈశ్వరేచ్ఛచేతనే జరుగుచున్నదను ధృఢవిశ్వాసముగలవాడు తాను ఈశ్వరునిచేతిలో కేవలము ఉపకరణమనని భావించును అట్టివా డీజన్మమునందే ముక్తు

జగను సర్వేశ్వరా! నీవే నీకార్యములను జేయుచుండ, వీరు, ఆహా! 'నేను జేయుచున్నాను' అందురు

126 “నే నెఱుగుదును” అనికాని, “ఎఱుగను” అని కాని పలుకుచున్నంతవఱకు నరుడు తా నొకవ్యక్తినిని భావించి మిండుచు “నీలోని యీ అహంకారమును పూర్తిగా నేను తొలగించినపుడే అఖండబ్రహ్మసాక్షాత్కారము సమాధి స్థితియందు గలుగగలదు” అని నా ఎగజ్జనని పలుకుచున్నది అంతవఱకు ‘నేను’ అనునది నాలోను నాయెదుటనుగూడ నిలిచినే యుండును

127 కామక్రోధాదులతో తీవ్రమైన పోరాటము సలిపి, ఆత్మజ్ఞానముఁజేరి భట్లక పుబట్టు పట్టి యఖండసాధన చేసిన పిమ్మటగాని సమాధిస్థితి లభిరేదరు అప్పుడే అహంకారము సపరివారముగా తరిలిపోవును కాని సమాధిస్థితినిబొందుట చాల దుర్లభము అహంకారమును వేయిసార్లు అణచినను మఱల మఱల తలయెత్తుచునేయుండును దానిమూలముననే మఱల మఱల మనము ఈ లోకమున జన్మమెత్తుచుండుట! (మా 111, 113, 129)

128 ఈశ్వరసాక్షాత్కారము లభింపనిదే, యుద్రమైన లోహము ఎరుసవేదియొక్క స్పర్శచే బంగారముగా మఱి నిదే, “నేను కర్తను” అను భ్రమ తొలగదు ఈ భ్రమ తొలగకుండునంతవఱకు “నే ని సత్కార్యమును జేసితిని, ఆ దుష్కార్యమును జేసితిని” అను భేదభావము గలుగుచునే యుండును ఈ భేదభావమే—ఈ భేదదృష్టియే—మాయ,

దీనిమూలముననే సంసారభ్రమణము నిరంతరముగా సాగుచున్నది సత్త్విగుణప్రధానమగు విద్యామాయ శరణుజొచ్చితిమేని మనల నది ధర్మమార్గమున నడిపి భగవంతుని బొందించును * భగవత్సత్త్వాత్కారము నొందినవాడె మాయాయాపమైన సంసారసాగరమును దావిచిన్నాడు భగవంతుడే కర్తయనియు స్వయముగా తాను అకర్తయనియు అశక్తుడననియు గ్రహించునతడు జీవన్ముక్త డగుచున్నాడు — అనగా ఈ శరీరముననుండగనే ముక్త డగుచున్నాడు

ముక్తునియందలి అహంకారము

129 అహంకారము ఎన్నడును పూర్తిగా నశింపదా? కాలపరిపాకమున కిలువరేకులు రాలిపోవును, కాని వాని గుఱుతులు నిలిచియుండును. అటులనే ఈశ్వరసాక్షాత్కారము పొందునేని నరుచి యహంకారము పూర్తిగా తొలగిపోవును, కాని ధాని జాడలుమాత్రము నిలిచియుండును ఐనను దాని వలన నెట్టిహానియు గలుగదు (చూ 111)

130 భగవత్సత్త్వాత్కారము నొందినవాడె నిజమైన జ్ఞాని ఆతడు పసిబాలుని బోలును బాలునికిగూడ నొక వ్యక్తిత్వము ఉన్నటులే తోచును, కాని యది పైకిగాన్పించునదేకాని వాస్తవమైనది కాదు వయసువచ్చినవారి వ్యక్తిత్వ భావముతో — అహంకారముతో — బోల్చిచూచినయెడల పసివాని యహంకారము ఒక యహంకారమే కాదు

131 సప్తమభూమికను లెదా, ఉత్తిమమైన సమాధిస్థితిని బొంది బ్రహ్మభావమున లయముగాంచిన మహాత్ములు కొందఱు

ఉందురు వారు లోకశ్రేయముగల్గింప కరుణకలవారై తమ మహోన్నతస్థితినుండి దిగివత్తురు అట్టివారు విద్యారూపమైన అహంకారమును—ఉత్తమాత్మభావమును— నిలుపుకొనియే యుందురు కాని యీ అహంకారము పేరునకు మాత్రమే ఇది నీటిమీద గీచిన గీతను బోలియుండును (చూ 121)

132 తగులబడిన త్రాటిక పూర్వపు ఆకారమున్నను అది దెలిసి కట్టుటకు పనికరానిచందమున జ్ఞానాగ్నిచే దగ్ధమైన అహంకారము (కిర్మబంధమును గల్గింప శక్తిలేనిదై) ఉండును

133 ఎవ్వడో తనను ఖండఖండములుగా నఱికివేయుటకై ఎప్పుచున్నయిల ఎకడు కలగానును అడలిపోయి మేల్కొనును కన్నులు విప్పిచూడగా గదిలోఁగల గడియ వేయబడియే యుండును గదిలో తాను తప్ప మఱెవ్వరును ఉండరు అయినను కొన్నినిమిషములవఱకు వానిగుండెలు దడదడ కొట్టుకొనుచునేయుండును అటులనె మన అభిమానము లేదా, అహంకారము మనలను వీడి చనునప్పుడుగూడ దానివడి కొంతవఱకు శేషించియే యుండును

134 సమాధిస్థితిగి బొందిన పిమ్మటకూడ భగవత్సేవకుడ నను అహంకారముగాని, భగవద్భక్తుడనను అహంకారముగాని కొందఱు నిలుపుకొందురు శింకరాచార్యులు ఇతరులకు బోధించుటకై విద్యారూపమగు నహంకారమును నిలుపుకొనిరి .

135 హనుమంతుడు భగవంతుని సాకారునిగను నిరాకారునిగనుగూడ దర్శించుభాగ్యము పొందెను ఐనను ఆతడు

భగవత్సేవకుడినను అహంకారమును నిలుపుకొనెను నారిద ససరి సచందన ససత్తు, మారుల విషయముకూడ నిట్టిదే

ఒక ధక్తుడు వారదుడు మొదలైనవారు కేవలము ధక్తు లేనా? జ్ఞానులుకూడా?

గురుదేవుడు నారదాదులు బ్రహ్మజ్ఞానమును గొందిన వారే కాని వారు గలగలలాడుచు బ్రవహించి పెలదేటి చందమున భగవద్గుణానుభవక క్రితమును స్తోత్రములను సాగించుచువచ్చిరి తరిణోపాయమగతి తత్త్వములను జనులకు బోధించుటకై విద్యాపథమైన యీ అహంకారమును— వ్యక్తత్వపుజాడను— భగవంతునుండి తాము కేటను స్పృహ గలుగుటకై లేశమైన యీ అహంతను— నిలుపుకొనిన వారిని తెలియనగును .

136 శ్రీగురుదేవు డొకప్పుడు తనశిష్యులలో నొకనిని విలాసముగా నిట్లు ప్రశ్నించెను సరేకాని నాకేమైన శరీరాభిమానమున్నట్లు నీకు తోచుచున్నదా? నాకు అభిమాన మేమైన గలదా?

శిష్యుడు ఔంఁడి, కొంచెమున్నది, కాని యీకొంచెము ఇందు నిఖిల్తము ఉన్నదని నాయభిప్రాయము (1) శరీర రక్షణార్థము, (2) భగవద్భక్తినాథన నిమిత్తము, (3) ధక్తులతో సాంగత్యముకొనుటకు, (4) ఇతరులకు తత్త్వము నుపదేశించుటకును ఐనను భగవానుని మీరెంతయో బతిమాలుకొని, లేశమైన యీ అభిమానమును నిలుపుకొనిరని చెప్పవలసియున్నది తనగామి ఆత్మయొక్క నైసర్గికస్థితిని సమాధి

యనుమాటచేతనే అభివర్ణింపనగునని గాఢావము కాబట్టి
మీకుగల అభిమానము మీ ప్రార్థనయొక్క ఫలమని చెప్పెదను.

గురు దేవుడు నిజమేకాని నావలన కాదని నిలిచియుంటు,
అల జగజ్జననివలన ప్రార్థన నంగీకరింపిట నాజగజ్జనని
దివలచి తము

గ్రంథములు గంధములు

కేవలపుస్తకపాండిత్యము నిష్ప్రయోజనము—వాదోపవాదముల సాంఘీనత—పాండిత్యమునకు నిజమైన ప్రయోజనమేమి?

కేవలపుస్తకపాండిత్యము నిష్ప్రయోజనము

137 ఒకనాడు కేవలచంద్రసేనుడు ద్విశిష్యురాలయ ముసనున్న శ్రీరామస్థూపి సందర్శించి యిట్లు ప్రశ్నించెను “పండితులు పెట్టెలకొలది గ్రంథములను జదివియునిజముగా పారమార్థిక విషయమునకు వచ్చుసరికి పరమపామరులై యుండుటకు కారణమేమి?” శ్రీగరుదేవునిట్లు సమాధాన మొసగెను “గద్దలును రౌబందులును ఆకాశమున ఎంతయో ఎత్తున కెగురుచుగదా? కాని వాని కన్నులుమాత్రము క్రొళ్లి కంపుగొట్టుచుండు శవములను వెదకుచు ముఱికిగుంటలమీదనే నిలిచియుండును ఆవిధముగానే ఎన్ని శాస్త్రములు చదివినను, ఎంతపాండిత్యము సంపాదించినను, పండితంమన్యుల మనస్సు కామినీకాంచనములను ఐహికవిషయములందే లగ్నమై యుండును అందుచే వారికి బ్రహ్మజ్ఞానము అలవడదు”

138 అంతఃకరణమును శుద్ధిచేయువిద్యయే విద్య, మిగిలిన దంతయు అవిద్య

139 కేవల గ్రంథపాండిత్యమువలన ప్రయోజనమేమి? పండితులు వందలకొలది స్లోకములను ఏకరువుపెట్టవచ్చును

కాని వానిని ఊరికి వల్లించి మాత్రమున లాభములేదు శాస్త్రములందలి తత్త్వములు జీవితమున ఆచరింపజేసి గావలయును కానికాంచన మోహితుడై సంసారబద్ధుడై యున్నంతవఱకు — కేవల శాస్త్ర పఠనమువలన జ్ఞానముజ్ఞాని, ముక్తిగాని లభింపజాలదు

140 మన పండితంమన్యులు మహాదాంబికముగా మాటలాడెదరు బ్రహ్మయని, బ్రహ్మమని, అవ్యక్తమని, జ్ఞానయోగమని, తత్త్వశాస్త్రమని, వేదాంతమని యేమేమో పలికెదరు కాని వానియొక్క అనుభవముచు బొందినవారు సూత్రములను జ్యమిని చెప్పవచ్చును వారు కేవలము శుష్కహృదయులు, నానీహీనులు

141 “స, రి, గ, మ, ప, ద ని,” అని ఊరికి నోటితో అనుట తేలికదే, కాని వానిని ఒకరాద్యమునాద పలికించుట కష్టము అటులనే మతధర్మములను గుఱించి మాటలాడుట సులభమే, కాని ఆచరించుట దుర్లభము

• 142 చిలుక రాధాకృష్ణామమును బలుకుచుండును, కాని ప్లి నోట చిక్కినపుడు కీచకీచుమనును అపుడు దాని సహజమైన కూతయే బయలుపడుచున్నది తొక్కిలు ఐహిక ఫలములను బడయుటకై ఒక్కొక్కప్పుడు హరినామస్మరణము చేయుచుందురు పుణ్యకార్యములను దానధర్మములనుగూడ సాగించుచుందురు కాని దురదృష్టవశమున దుఃఖమో, దార్ద్రమో, మరణమో సంభవించునపుడు ఆ హరినామస్మరణమును ఆ నియమనిష్ఠులను అన్నిటిని మఱచిపోవుదురు

143 భగవద్గీర్తి పుస్తకములను జదువుటవలన లభించునా? పంచాంగములో ఎకాకౌకదినమున ఇరువదిమక్కుల వాన కురియునని వ్రాయబడియున్నది కాని యా పంచాంగమునీ మెలిపెట్టి పిండుటకే ఎకి మక్కుయైనను వచ్చునా? అదేవిధమున శాస్త్రములలో అనేక సద్వాక్యములు ఉండవచ్చును, కాని ఛానిని పఠించినమాత్రమున నెవ్వడును కారమార్గికుడు గాజాలడు భగవద్గీర్తి కలుగవలయననిన చివాశాస్త్రములలో శెప్పబడిన ధర్మములను అనుష్ఠించవలయును

144 పరమేశ్వరుని మ్రోల యుక్తి ధీశక్తి, పాండిత్యము—ఇవేవియు కొఱగావు అచట యీ గవాడు నూటలాడును, గ్రుడ్డివాడు చూచును చెవిటివాడు వినును

145 శాస్త్రములను జదివినమాత్రాన ఈర్ష్యరుచి తత్త్వమును నిరూపింపబూనుట కేవలము కాశిపటమున జూచి కాశి యెట్టిదో మఱియొకరికి వర్ణింపబూనుటవంటది

146 'గంజాయి' యనుమాటను కేయిసాస్లు ఉచ్చరించినను గంజాయియొక్క మత్తు కలుగదు కొంచెము గంజాయి తెచ్చి నీరు మొదలగువానితో గలిపి నూటి యా రెండుమును త్రాగుము, అప్పుడు విజముగా నీకు నిషా కలుగును "దేవుడా! దేవుడా!" యని దేవులాడుటచే నేమి లాభము? శ్రద్ధాభక్తులతో సాధనముచేయుము అప్పుడు దేవుని దర్శనము లభించును.

147 తన పాండిత్యమును ఐశ్వర్యమును జూచుకొని గర్వ పడువానికి తత్త్విజ్ఞానము లభింపజాలదు అట్టివానితో నీ విట్లు చెప్పెదవుగాక, “ఒకానొకచోట నొకసాధువు ఉన్నాడు, చూచివత్తము, వత్తువా?” ఆత డేదియో సాకుజెప్పి రాజాల ననును సాధువులను, సన్న్యాసులను జూడబోవుట తనవంటి ఘనునకు తగదని భావించును అజ్ఞానమువలన నిట్టిగర్వము కలుగును జూమీ!

148 అల్పవిద్యావంతునకు అహంభావము ఎక్కువ నే నొకనితో భగవంతునిగూర్చి ప్రసంగించితిని. ఆత డిట్లనెను “ఆ! నా కివన్నియు తెలిసినవే!” అంత నే నిట్లంటిని. “ధిల్లీకి వెల్లి వచ్చినవాని నేను ధిల్లీకి వెడలితి నని చాటు కొనుచు బోవునా? పెద్దమచుష్యు డెవ్వడైనను తాను పెద్ద మనుష్యుడ నని చెప్పుకొనురా?”

149 గ్రంథములు గ్రంథులు—మనలను బంధించు ముడులు, తఱచుగా ఈ యర్థమే వానికి జెల్లును గర్వము నంతయువిడిచి సత్యమును గ్రహింపవలయునను తీవ్రవాంఛతో జదువనియెడల గ్రంథపరనము దుష్పాండిత్యము, అహం భావము మొదలగువానిని బెంచును హృదయమున నివి యనేకగ్రంథులై బాధించును.

150 బూడిదెప్రోవుపై పోసిన నీరు వెంటనే ఇగరిపోవును గదా! గర్వమే ఈ బూడిదెప్రోవు గర్వముతో ఉబ్బిపోవు వాని హృదయమున ప్రార్థనలును భ్యానములును ఫలవంత ములు గాజాలవు.

వాదోపవాదముల సారహీనత

151 కూజాను నటెగో ముందు వుడు బుడమనె
ధ్వనిచెయును, కాని చింతితోడనే స్వము అగుచు అటులనే
బ్రహ్మసాక్షాత్కారము సందలివాడు బ్రహ్మమునుగూర్చి
లొడలొడ వ్యర్థవాదములు చేయుచుగనునాహ్లాదమును
చిందినవాడో స్వద్వముగా బ్రహ్మాండము ననుభవింప
చుండును

152 పామరజనులు ధర్మమునుగూర్చి బ్రహ్మాండమైన
ప్రసంగమును జేయుదురు కాని అగుచూత్రమైనను ఆచ
రింపరు త్తనియో, వాని యావజ్జీవము ధర్మాచరణము
యొక్క స్వరూపమైయున్నను ధర్మమునుగూర్చి మాటాడనే
మాటాడుడు

153 సమాధానకు పలువురు ఆన్వయింపబడినపుడు
వారు చేయు గోల విశేషముగా వివచ్చును, కాని యాగ దా
గోళము అంతయు వారు భోజనము ఆరంభించునంతవఱకే
వడ్డిన అయి భోజనము ప్రారంభించినరీతి స్వద్వము ముచ్చాతిక
పాలు అణగిపోవును ఇక బూరెలు వచ్చును—వడ్డిన సాగిన
కొలది శబ్దము క్షీణించుచుండును మజ్జగ దగ్గరకు వచ్చునరీతి
జుట్టుకొను శబ్దముదక్కి మతేదియు వినబడదు భోజనములు
అయినంతనే ఇక వారు చేయుపని నిద్రపోవుటయే ।

దైవసాన్నిధ్యమును బొందినకొలదియు ప్రశ్నలందును
హేతువాదములందును నికురుచి తగ్గిపోవుచుండును ప్రత్యక్ష
ముగదైవమును దర్శించినంతనే ఈ వాదోపవాదములన్నియు,

ఈ ౪ దు రోము అంతయు పూర్తిగా అణగారినను అప్పుడ
ద్రా మము, అ గా నూధిసి యుచున్నప్పుడమును
అదు మము నున్నను

154 తేనెటిగ ఎప్పుడములలోనికి బ్రవేశించి చూడలి
మకరిందమును వికూటుండునంతకు బయట నేను
దానిమట్టను గూకారముచెయుచు దిరుగిండును కాని
యది ఎప్పులోనికి ప్రవేశించినంతకే విద్వముగా మర
మునుగ్రోల గాభింయను వాదములనుగూర్చియు సిద్ధాంత
ములనుగూర్చియు ర్చియింపనంతవఱకు మానవుడు తత్వో
మృతమును రుచిరూపివాడ దానిని రుచి చూచెనా
వాదోపవాదములకు స్వైచ్చెన్నను

155 క్రొత్తిభాషను నేర్చుకొన మొదలికినవాడు తన
సంభాషణలందు ఆ భాషాపదములను తఱచు వాడచు, తన
ప్రజ్ఞను ప్రదర్శింప జూచుచుండును కాని దానిని బాగుగా
నేర్చియుతడో, మాతృభాషను మాటలాడునపుడు ఆ నూతన
• బాషాపదములను ఉపయోగింపకే ఉపయోగించు ఆధ్యా
త్మిక సాధనలలో అభివృద్ధి నొందినవారివిషయముకూడ నిట్టిదే

156 సంతకు దూరమున నున్నప్పుడు 'హో హో' యను
పెద్దగోల వినబడుచు సంతలో బ్రవేశించినప్పుడు ఆ శబ్దము
వినబడదు కాని యచట జరుగుచున్న భరితములు
తెలియవచ్చును అయినే భగవంతునికి దూరముగా నున్నంత
వఱకు నరుడు నిర్భక్తవాదోపవాదములను గందరి నోశముగో
నిఘున్నుడై యుండును కాని భగవంతుని సహింపగనే

యత్తులును వాగ్వాదములును అన్నియు శాంతింప భగవ
న్నీలను స్పష్టముగా గాంచును

157 కాగుచున్న నేలేలో అప్పచ్చులను వేయనపుడు సల
సలవుని ధ్వని వుట్టును కాని యవి వేగినకొలదియు ధ్వని
తగ్గుచుండును పూర్తిగా పెగిసంతనే శబ్దము అణగిపోవును
అప్పుజ్ఞానియై యున్నంతవఱకు నరుడు ప్రసంగములను బోధోప
దేశములను అదేపనిగా నాగించుచుండును, కాని బ్రహ్మజ్ఞానము
లభించెనేని ఈ పటాటోము అతయు అణగిపోవును

158 ఈశ్వరానుగ్రహము లభించినపు డెల్లరును తమ
దోషములను సుత్రైఱుండుదురు, దీనిని గ్రహించినవాడు
వాగ్వాదములలోనికి దిగడు

పాండిత్యమునకు నిజమైన ప్రయోజన మేమి ?

159 భగవంతుని కొందు మార్గమును జూపుటయే ధర్మ
శాస్త్రములు చేయు . ని మార్గమును గ్రహించిపిమ్మట
పుస్తకములతో పనియెమి? ఇక నేకాంతముగా సాధనచేయ
వలసియుండును తనబంధుగులకు ఏవో కొన్ని వస్తువులను
బంపుమని యింటిరుండి ఒకవికి ఉత్తరము వచ్చినది అత
డావస్తువులను కొనబోవునపుడు ఉత్తరములో ఏ వస్తువులు
పంపుమని వ్రాయబడెనో నిర్ధారణగా దెలియగోరెను ఉత్తి
రముకోసము చూడగా అది కనబడలేదు అందుచే చాలసేపు
వెదకినాడు తుడ కది యెట్లొ కాన్పించినది మహానందిము
పొంది దానిని ఆత్రముతో కదువ నం దిట్లున్నది “పదునేర్ల
మిథాయి, వంగళారించపగడ్లు, ఎనిమిది ధోవతులు పంపుడు ”

సంగతులు తెలియగనే ఉత్తమును అపలబ్ధి కావలసిన వస్తువులు కొననారంభించిగాడు

ఎంతవఱకు అట్టియుత్తరముయొక్క అవసరము? దానిలోని సంగతులను తెలిసికొనువఱకెగదా! సంగతులు తెలిసిన తోడనే కావలసినవస్తువులను గొఱుటకై ప్రయత్నించుటనే అతడు చేయవలసినపని అదేతీరున భగవత్ప్రార్థన బొందని మార్గమును, లనగా సాత్వాత్మా రమునకు వలయు సాధనలను శాస్త్రములు మనకు దెలుపును అంతే కాదుగాని సార్థము తెలిసినపిమ్మట మనము చేయవలసినవి గమ్యమును జేరుటకు వలయు సాధనయే సాత్వాత్కారమే మన గమ్యము

160 దేవినాయమున మనము భగవంతుని దేలసి కొందుమో అదియొ బ్రహ్మవిద్య కెవలశాస్త్రములు సదా తము, తర్కము, వ్యాకరణము మొదలగున వన్నియు మన స్సును కలవరపఱచునట్టివి గ్రంథములు ప్రాయశముగా గ్రంథులు (ముఠులు) బ్రహ్మజ్ఞానమునకు సాధనభూతమైనంత వఱకే వానియొక - ప్రయోజనము

161 పుస్తకములు చదివిననేకాని బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగ దని భావింపరాదు చదువుటకంటె వినుటమేలు, వినుటకంటె విశేషము సాత్వాత్కారము గ్రంథములను కంగి కిందువుట కంటె గురుముఖమున శిష్యమును విచుటచేమనస్సున బాగుగా నాటుకొనును, సాత్వాత్కారముచేతనో, తత్త్విజ్ఞానము స్థిర పడును కాశీనగరమునుగూతించి పుస్తకములలో జదువుట కంటె దానిని స్వయముగా జూచినవానివోట వినుట మేలు, కాని తనయంత తానే చూచుట గర్వోత్తమముగదా!

162 అర్జునము ఇరు తెలుగులవారి, అలవడిను—ఎవరి మనస్సు పాపకర్మపు గండర గోములోనికి దిగకుండునో లేక ఎరువుతెచ్చునో భావములతో పూడిపోకుండునో వారిని, సమస్త సకలదా గములను జదివినను ఎవ్వరు తమకేమియు తెలియలేదను న గాని తెలిసికొనియుండునో వారికిని (ఈ యిరు తెలుగులవారికి మాత్రమే) స్వనలాభము గలుగును

163 ఏవో చోషములనయు ముఖచారిములనయు గురుకుచు గొందఱు తమవాంఛిత్యమును గొంచి గర్వ భుజుగనురు కాని విజమైన ధర్మడు తన కెప్పుడును దయామయు డగు భగవానుచెయూత కో గిద్దముగానున్నాని తెలిసి గనును కొంతకాలము ఆతడు తప్పగ్రోవన బోవుచుండినను నోవుగాక, మనవియు బాధలను వానికేది ఆవ్యక్తమో భగవానుడెఱుఁగెను భగవానుడే ధర్మ యభీష్టమును సిద్ధింపజేయును

164 ఇరువురు మిత్రులొకతోటలోనికి బోయిరి వారిని లొకకజ్జ నదటఁగ నాతడు వెంటనే తోటలోని మామిడి చెట్లను లెక్కింప గాంభించెను మిఱియు చెక్కి చెట్టునకు ఎన్ని కాయలు గలవ, మొల్లిముమిద తోట యెంత కిమ్మతు చెయ్యనో అచట కేయరాగెను వానిమిత్రడు తోటయజ మానుని దగ్గఁజకుబోయి వానితో మెల్లగా స్నేహముచేసికొని యొకచెట్టును సమీపించినాడు యజమానుని గమ్మతిని బొంది పండ్లుకొనికొని తివరారంభించినాడు వీరిరువురిలో బుద్ధిశాలి యెవడు? మామిడిపండ్లను తివిన నియాకలి తీదను అంతేకాని చెట్లను ఆకును లెక్కించి అగచనావేయుట వలన నేమి

లాభము? శుక్లమునకు సుప్రసిద్ధియొక్క ఉత్పత్తిక్రమము లనుకొన గలయత్నిము, వ్యక్తముగా కాలయాపనచేయుచు నా విమ్రుకును విష్ణునియు నున్న తన సుప్రసిద్ధి కర్తతో చెలిమి సంపాదించి వాని ప్రసాదమును లభించు బ్రహ్మానందము ననుభవింపదు.

165 ప్రజ్ఞానస్వరూపియగు గురుగడ్డసయొక్క కటాక్ష మొక్కటి ప్రసరించిన జాలును మనోహరితాత్రసరుని సైనిము పడగొట్టి కేపు బ్రాకు నిరక్రిమితుల్యునిగా గాన్పింపజేయగలదు.

166 'గీతా' యనుపదమును పెనుముగా 'గీ-తా-గీ-తా-గీ-తా-గీ' యని పదినాలు ఉచ్చరిస్తూ చూడగా అది 'తాగీ, తాగీ' అని యుచ్చరంబగుచుదా! తాగి లేక త్యాగియనగా భగవంతుని నందుటకై శర్వము త్యాగముచేసినవాని యర్థము ఇటు లొక్క మాటలోగీత ముల్లు బోధించుచున్నది. "ఓ సునామలారా! త్యాగముచేయుడు! అన్నిటిని త్యజించి భగవానునిపైకి బుద్ధి మఱల్పుడు."

167 చైతన్యదేవుని దానిదేమున తీర్థయాత్రలు చేయుచు, గీతను జదువు కొని పండితుని న్రొల కన్నీరు గార్చుచు గూరుచుండిన యొక భక్తిని గాంచెను ఈ భక్తునికి ఒనమూనైనను రావు గీతలోని ఒక్క శ్లోకమునకైనను పండితుడు చేయుచున్న అర్థమేమో గ్రహించునట్టి స్థితిలో లేడు కన్నీళ్లు గార్చుచుండటకు కారణమేమని చైతన్య దేవుడు ప్రశ్నింపగా రాత డిట్లు పలికెను "గీతలోని ఒక్క మాటకూడ నాకు తెలియదనుమాట నిజము కాని గీతా

కాలక్షేపము జరుగుచున్నంతసేపు కురుక్షేత్రమున రథము
పైని, అర్జునునియెదుట గూర్చుండి గీతలోని యీ దివ్య
తత్త్వముల నన్నిటిని ఉపదేశించుచున్న శ్రీ కృష్ణపరమాత్ముని
సుందరరూపము నాలోపలి కన్నులకు అగపడుచున్నది
కాబట్టి వానియందలి భక్తిచేతను ఆనందముచేతను
నా కన్నులు బాష్పములతో నిండినవి ”

ఆతడు ఓసమాలైనను నేర్పకున్నను బ్రహ్మజ్ఞాని, నిర్మల
భక్తిచే భగవత్సాక్షాత్కారము పొందగలిగిన భక్తిపరుడు

ఆజన ప్రకరణము

‘బాధ గురువులు . బోధ గురువులు’

గురుత్వమునందలి ప్రమాదములు—బోధగురువులు

గురుత్వమునందలి ప్రమాదములు

168 ఓ ఆచార్యుడా! బోధించుటకు నీకడ అధికార చిహ్నము కలదా? రాజుచే అధికారిముద్రగాందిన యెంతటి అల్పసేవకుడైనను వానిమాటలను జనులు భయభక్తిలతో విందుచు ఆతడు తన శిష్యాలుబిడ్డలను జూపి యెంతటి అల్లరి నైనను అణచివేయగలడు అట్లులే సేవును మొట్టమొదట ఈశ్వరునియాజ్ఞను బొంది ఈశ్వరప్రేరితుడవు కావలయును ఈ యీశ్వరాదేశచిహ్నము నీకడ లేనియెడల జీవితకాల మంతయు సేవు ధర్మోపన్యాసములు చేయుదువుగాక, వట్టి కంఠశోషమే కాని మతేమియు ప్రయోజనము ఉండబోదు

169 భక్తిసాగరమున మునుగుట కెవ్వరికిని అభిలాష గాని, ఓరిమిగాని లేదు వివేకవైరాగ్యములనుగాని, సాధన లనుగాని ఎవ్వరును లక్షింపనే లక్షింపరు ఏపుస్తకము నుండియో నాలుగుముక్కలు నేర్చినంతనే యింక నుపన్యాస ములు చేయుటనిన, పరులకు ధర్మోపదేశము చేయుటనిన, ప్రతివ్యక్తికిని తహతహ, అందులకై పరుగు! పుత విచిత్రము! పరులకు బోధించుటనిన అంత తేలికయైన పనియా కష్టా త్కష్టతరము ఈశ్వరసాక్షాత్కారమును బొంది, ఈశ్వరా వేశమును గొందినవాడే బోధింపగలడు! *

170 మంచివక్తయు బోధకుని నయ్యను ఆత్మవివాగము లేవా డ్ట్రవా? తెలియరా? అత్త తనయొద్ద కుదువ బెట్టిన ఎరులద్రవ్యమును కుర్చివియోగముచేయువాని ఎట్టి రాక్షసి ఖతియు కాతని ధారాముగా ఉపదేశింపగలదు దానివలన లుకేమి కష్టము? అత్త బోధింపబడవలయు ననుభవాములుగదా!

171 సుప్రసిద్ధుడైన యొక ఊర్వాసకు డొకనాడు ఒక వారిగృహలో నుపన్యసించుచుండెను ఊర్వాసము ననుమతముగా డిట్లనెను “భగవంతుడు రసవలము రసవిహనుడు మన స్వభావమునందలి రసమొసగి యీతని మనము రసమయము జేయవలయును” రసమనగా క్రమ భగవంతుని వని చెప్పబడుచుచున్నది గుఱులు అని యీతనిభావము ఈమాటలకు వినినప్పుడు చాళుక్యబాలునిసంగతి జ్ఞప్తికి వచ్చినది వాడు తనమామకు చాలగుఱ్ఱములున్నవని చెప్పుచు, విను వారిని తనమాటలను నమ్మింపనెంచి తనమామయింట ప్రత్యేకముగా నొకగోశాలయంతయు గుఱ్ఱములతో నిండి యున్నదని చెప్పెను గోశాలలు గుఱ్ఱములకోసము కట్టబడునవి కావని, బాలుడు చెప్పినది అసత్యమని, గుఱ్ఱములను గూర్చి వానికొక చనుభవములేదని వివేకులగువారు వెంటనే గ్రహించియుండురని కేలుగ జెప్పనక్కఱలేదు

భగవంతుడు రసవిహనుడనుట కేవలము అసంగతియు, * (శాస్త్రమునకును, అనుభవమునకును, యుక్తివిగూడ) విరు

* “రసోఽయే సః” — (భగవంతుడు రసస్వరూపుడు అని) తెలిసి యోపనిషత్తు

ము ఆ శివవ్యాస నకు తనమాటలయర్థమేమో తనకే
 యిట్లుగా తెలియలేదన్నమాట సచ్చిదానందమూర్తియగు
 భగవానుని తాత తొమ్మిది గనలేదని, భగవదనుభవము గాత
 దెన్నడును గానలేదని వానిమాటల వైఖరియే తెలియ
 వున్నది

172 కేటిమతగా భకల విధా ము ల్బ్రహ్మో మాకు తెలి
 యునా? ఒక్కనియొక్క ప్రమేయగరిపోవు అన్నము ఉండగాను ము
 ముది విదుడు నిల్చుటవంటివి అనుమాన ప్రస్తావన అత్యున్న
 భవము ఉన్నచో గాత కేవలము మహాధర్మపదేష్టలుగా
 వుండుదురు

173 ముదియ న్నదయదేవాలయమున భగవంతుని
 ప్రసాదింపబడునగు ముదియ వాని తాతమునందు
 భగవంతుని ముదియ పుట్ట ప్రసంగములు వోలు ఉన్నా
 ములు మొదలగునవి నెన్నిచేసినను అయినప్పుడు అంతే
 కాని అంతకు పూర్వముకాదు విషయములయ్యెను ఇనులు
 భగవంతునిగూర్చియు బ్రహ్మమును గూర్చియు ప్రసంగములు
 నాగింపు మందురు అయినచో దెవుడు లేనిదే ఆరాధనకై
 వచ్చుట కుదెసట!

174 ఒకగాడు నేను మంచవట్టినిగది పోవుచండ కప్పు
 మొకటి భయంకరముగా గూయుచుండుట విధియే దానిని
 చాము ట్టుకొని యుండునని ఊహించితిని చాలామేలైన తర్వాత
 ఆదారి నే వచ్చుచు, తిరిగి ఆకెబ్బమునే వింటిని ఇదలనాండి
 కొంగిచూడగా ఒక మరదపాము కప్పుచు బట్టకొనియున్నది
 దానిని అది మ్రొంగను మ్రొంగజాలకుండెను, విడువను విడువ

జాలకుండెను, పాప సూక్ష్మ దురి వస్త్ర చెప్పనలవి కాకుండెను అప్పుగు నే నిట్లనుకొంటిని “అదియే తాచుబాము ఐనయెడల రెండుము సకూతలతో ఆకప్పుపని ముగిసియుండెడిది, (అత టితో కప్పుకును వ మునకును గూడ బాధ నివర్తించెడిది) కాని యిదిట పాముబాధయు కిప్పుబాధయు ఇందుమించుగా సరిసమానముగా నున్నవి అటులనే ఆత్మజ్ఞానహీనుడు అహంక రించి మఱుమెకనివీ తెరిపజేయు బాధ్యతబూనినయెడల ఇరు వురి బాధకును అంతము ఉండదు శిష్యుని యహంకారము గాని, వాని సునారబంధములుగాని తొలగవు అనర్హు నాగ్రి యించిన శిష్యు డెన్నడును తెరిపజేరడు, కాని సమర్థుడగు గురువు గాగ్రించిన జీవుని యహంకారమో, మూఁడు బెకబెకలతో నరి ”

175 ధర్మచారమును వృత్తిగా బెట్టుకొనిన యొక బోధకుడు విచువారులు భక్తిపరవశు లగునట్లు ఉపన్యసించెడివాడు కాని స్వయముగ ఆతడు యోగ్యమైన నడవడి కలవాడు కాదు వాని ప్రవర్తన జూచి, మనస్సునొచ్చి, అంతమంది వ్యాదయములలో భక్తిభావములను పురికొల్పగల్గియు తాను స్వయముగా అయోగ్యు మనుటకు కారణమేమని నేనాతని సడిగితిని ఆతడు గౌరవార్థము తలవంచి యిట్లనెను “అయ్యా, నిజము వీవురు స్వయముగా నీచమైన వస్తు వయ్యును నేలమీదను వీధులందును గల ధూళిని తొలగించును గదా!” ఆతనికి నిజముగా నే నేమియు బదులు చెప్పలేక పోయితిని ,

దోధగురువులు

176 తత్త్వజ్ఞానశోభితుడే సద్గురువు, ఆతడే బోధగురువు

177 అనేకులు మంచుగడ్డనుగూర్చి విచియుదురు కాని
చూచియుండరు అటులనే చాలమంది ధర్మోదేష్టలు భగ
వానుని యచంతి కిల్యాణాణములనుగూర్చి గ్రంథములలో
జదివియుందురు కాని స్వయముగా వాచియనుభవము పొందిన
వారు కారు అనేకులు మంచుగడ్డను జూచిన వా రయును
చవిచూచినవారు కారు ఈతీరుననే ధర్మబోధకులు పెక్కురు
ఈశ్వరి విజ్ఞాతవి లేశము గాంచినను తత్త్వానుభవము పొందిన
వారు కారు మంచుగడ్డను దుచిచూచినవాడే అది యెట్టిదో
చెప్పగలడు అటులనే ఒకప్పుడు దాసునిగను, మఱియొకప్పుడు
సూచిగను కెఱొకప్పుడు ప్రియుని గను వివిధభవములలో
భగవదనుభవము పొంది మఱల సమాధిస్థితిలో వానితో
సంపూర్ణైక్యమును సాధించినవాడే భగవత్కల్యాణగుణము
లను వర్ణింపగలడు

178 తాను నాయకుడననియు సంప్రదాయవిర్భూతననియు
తలంపు కలవాని యహంకారము అపక్వమైనట్టిది కాని
సాక్షాత్కారము పొందినవెనుక ఈశ్వరాదేశమును పొంది

* ఈ ప్రకరణమందలి ముఖ్యవిషయముల కిది విదీర్ఘవచన భావింప
రాదు ఏలన ఈవిధమైన బోధనలవలన గలుగు ఫలము తుణికము, తక్కు
లికము ఆత్మసంభవము గలవారి వాక్కులవలె సుస్థిరమైన శ్రేయము
వానిచే గలుగజాలదని విచారించిన తెలము కాగలదు

శ్రావణమునకును బోధించునేనా దానిని నెట్టిహానియు
గలుగదు. పరిపూర్ణ భాగవతమున గోష్ఠి నుటకై శు
దేవు యాదే మును బంసెను

179 నిగడుకుని శ్రావణము అత్మానుభవము గలవాని
యొద్ద వాచాంతయును దు యనవతమున గాదాదులమాట
చేమందురా? ఎవమే చరిదుం శుదేవుడు మొదలగు
కొందఱు గురూధిష్ఠితిని దినవెరుక తమ మనోస్థితస్థితి
నుండి ఎంతయో క్రొదికి దిగి కృపాప్రసాదై గోకముగకు
బోధించిరారు

180 ముక్తలు లోకమున విరుతై అలుగూ గాన్పించు
మన్నారు — తత్త్వైశ్చ నము పొందినవెరుక శాంతముగా,
నిశ్చబ్దముగానుండి, మితిరులనుగూర్చిన నాటం తలపెట్టక
బ్రహ్మనందమును తామే అనుభవింపవారు కొందఱు, జ్ఞాన
లాభమును పొంది, దానినంతయు తమయొద్ద కే దాచుకొనుటగో
అనందమును గానక, ఎరుల నుద్దేశించి “నీ మాతో
తత్త్వానందము సమభవింపు” అని యెలుకై చాటువారు
మఱికోందఱు

181 పువ్వు విడిసింది దాని ఎరిమగము పిల్లగాడ్పులవలన
నల్దిక్కులందును వ్యాపించిన తేనెటీగలు తమంతతామేదాని
యొద్దకు వచ్చును మిరాయిల నుంచిన తావునకు చీమలు
తమంతతామే వచ్చిచేరును తేనెటీగనుగాని చీమనుగాని
యెవ్వరును పిలువనక్కఱలేదు అదేవిధమున నరుడు పవిత్ర
హృదయుడై సిద్ధిచెనపుడు ఆతని సుఖీలసౌభము ఎల్లెడలను
పింప, మఱియును లెల్లరును సవాముగానే వానిచే

అందుచేతను తనచూటలకు వినువారికోసము వెదకు
లా ఆతడు నిరుగాడినొకలేడు

182 మిగిలిన, లేక ఎచిదారి ఎడిచిచోటికి నీమలు
తమంతామే వచ్చిచేరును పుచ్చిదారి నుటకై ప్రాచు
ల్ని సము, అనగా ఆత్మ నా ధుర్వమును సాది
యన్నిసము, అప్పు ధిక్తులను నీమలు తమంతామే
నెడికు వచ్చును భగవదాదే ము లేకుండ నీవు బోధలుచెయ
మొదలిడితివా, ఆ బోధలు సన్సారములై, గొఱగానివై
యను వాని నెవ్వరును చెవియొగ్గ వినుట భక్తిచేగాని
మిట చెల్లినాధనకెగాని మును ధగవతుని నుండి
పొయును అప్పు వా యాదేమును గాంచి యెల్లెలను
బోధలను ఉపాధ్యక్షములను నేయవచ్చును ఇది భగవతుని
వలన క్షేత్రామర్థములను నందుకొరగము అట్లు ముట్ట
ఆచార్యుని బాధ్యతలను వహించుటకును వానిని సక్రమముగా
నిర్వహించుటకును ఎవ్వడైనను క్షమంతులగును

183 ముట్ట మందునప్పు మిడితలు వచ్చిడును, అవి
యెక్కిడినుండి వచ్చుచో యెవ్వరికి తెలియదు మిడితల
బిలుచుటకై నిప్పు పరుగులిడునా? ముక్తపురుషులుయొ
బోధన ఇయివంటిది, పరుగును నిలుపుటకై వాడు పరుగు
లాడు కాని వందలకొలది, కేలకొలది ననులు వారి బోధన
లను నందగోరును తమంతామే వారికిడుకునత్తురు — వా
రెక్కిడినుండి వచ్చిచేరుదురో ఎవ్వరికి తెలియదు

184 నిజమైన బోధన యెట్టదో తెలియనా? ఎదుకు
బోధించుటకు బదులు నిరంతరము భగవతుని భజించునెల

అదిగో కావలసినంతబోధన సంతారబంధమునుండి విముక్తు
 డగుటకై ప్రయత్నించువా డెవరో వాడేవిజమైన బోధకుడు
 నల్దిక్కులనుండియు వందలకొలదిజనులు వచ్చి ముక్తువిడ
 చేరి 'వాని యుపదేశమును బొందుటకై ఆతరపడుచుందురు
 గులాబి మొగ్గ వికసింపగనే తేనెటీగలు, పిలువకయే, కోరకయే
 నలువైపులనుండియు వచ్చిమా గను

185 పెద్దవర్తికుని ధాన్యపుగొట్టనుండి కొనవచ్చినవారికి
 ధాన్యము కొరడు గొలుచుచునేయుండును వానివెనుకనుండి
 ధాన్యము తెంపులేకు వచ్చిపగుచుండును చిల్లరవర్తికుని
 రాశియో, శీఘ్రముగా తఱిగిపోవును అదేవిధమున భగవ
 ద్భక్తునిహృదయమున సత్సంకల్పములను సద్భావములను
 నిరంతరము భగవంతుడే తోపించుచుండును అందువలన
 నవనవోన్మేషమైన భావములకు వాచికెన్నడును లోపము
 కలుగదు కాని పుస్తకములను బట్టుకొని ప్రాకులాడు పండి
 తులు చిల్లరవర్తికులను బోలుదురు ఆశయములకును భావ
 ములకును వారి కెప్పటికప్పుడు లోపము గలుగుచునే
 యుండును

186 పురమున వాయుదీపములు వివిధభాగములలో ఒక
 చోట ఎక్కువగను మఱియొకచోట తక్కువగను ప్రకాశించు
 చుండును శ్లాఘి దీపమునకు ప్రాణమగు వాయువుమాత్రము
 అన్నిటికిని సామాన్యమగు ఒకేయంత్రమునుండి వచ్చును
 వివిధదేశకాలములందలి నిజమైన మతబోధకులందఱును ఈ
 వాయుదీపములవంటివారు నిరంతరము వీరియందుండి వెలు

వఱు ఆత్మతేజమునకు ఆధారభూతునవాడు ఒకే పు
మేశ్వరుడు

187 మేడకప్పపై బడు వాననిరు అందు విచిత్రముగా
పులితలతీరున అమర్పబడు గొట్టములనుండి నేలపై బడిచు
డును దానిని జూచిన, పులికోటినుండి నీరు వచ్చుచున్నటు
లొచును కాని నిజముగా ఆ నీరు ఆక్తాశమునుండి పడు
చున్నది అదేతీరున భాగవతోత్తముల నోటినుండి వెలువడు
దివ్యబోధలు వారి పలుకులవలె గాల్పించినను నిజమున కవి
భాగవంతునుండియే వెల్లడుచున్నవి

సడవ ప్రకరణము

తొకికులు వారి దోరణులు

తొకికుల లక్షణములు—ప్రాపంచికజనుల పురాణవైరాగ్యాదులు
వారి భక్తిరీతులు—తొకికులు పారిమార్థికసాధనము

తొకికుల లక్షణములు

188 మనుష్యమాత్రులు, మనిషావంతులు నవి మనుష్యులు ఇరు తెలుగులుగా నుందురు భగవంతునికోసము పరితపించువారు మనిషావంతులు కామనికాంచనములకోసము ఆరాటపడువారు మనుష్యమాత్రులు

189 ఒకేకేషమును అనేకులు ధరింపవచ్చును మేకవన్నె పులివలె అనేకులు నరరూపమును దాల్చిన జంతువులు నీరిలో కొందఱు చీల్చిచెండాడు తొడ్డేల్లి కొందఱు భయంకరముగా భల్లూకములు, మఱికొందఱు జిత్తులమారి నక్కలు, ఇకను గొందఱు విషస్పర్శములు

190 సన్నని ధాన్యపుగింజలను బోవిడిచి, ముదుకగింజలను, పొల్లుకాయలను నిలుపుకొనుట జల్లెడయొక్క స్వభావము అట్లే దుర్జనులు సద్విషయములను విడిచిపెట్టి దుర్విషయములను తమలో నిలుపుకొందురు చేటయొక్కయు సజ్జనులయొక్కయు స్వభావము సరిగా నిందులకు వ్యతిరేకము

191 సహజముగా లోకమున గొందఱికి ఆకర్షణలెవియు లేకున్నను, వా రేదియో మమకారముచు గల్పించుకొని దానికి దాసుడైయుందురు స్వేచ్ఛగా, ఏ తాపత్రయము

పోకుండా ను యట వారి గిట్టదు, అది అంతా నయిననయి
వారు తెలుసు తాను స్వర ఎవలనను గాని ముకాని
ఒప్పులుగాని లేనది అప్పటిను, కుక్కల కొరకే లేదా
మీ గా చెరిచీసి దానిచి క మక్కువతో పాడే గాని భిక్షును
'తా వలచినది రంధ తా ముగినది గంగి' యనునట్లు ఇక
వానిక దానితోడదే లోకము! ఆహ! లోక ను నూయ
ఎన్నివిధములుగా చూహితులను జేయుచున్నదా!

192 లేగదూడ ఎంతయో చుఱుకుగను ఊళ్లాసముగను
గాన్పించును తల్లియొద్ద కమ్మవిపాలు కుకులుకుగాత్రము
అప్పుడప్పుడు అది దినమంతయు చెలుచే గన గంతలు
యొచ్చుచుండును కాని మెడకు ఎలుపుగట్టగనే ఆ ఉత్సాహము
అంతయు పోవ బిక్కుమొగము యును క్రివ ముగా చిక్క
పోవ వారింభించును ఇదెవిధముగా సంసారముతో జోక్యము
లేకున్నంతవఱకు బాలుడు కేళీవిలాసముల దేలుచుండును
వివాహపాశముచే సంసారబద్ధుడై కుటుంబబాధ్యతలు తన
మీద బడినంతనే ఆ ఉల్లాసమంతయు అణగిపోవును
సామున నిరుత్సాహము, విచారమును ముక్తివిందను
చెప్పెనుండి బాల్యవికాసము పలాయనముకా గ్రమముగా
నురుట విచారసూచకముగా ముడుతలు కాన్పింప వారింభిం
చును ప్రాతఃకాలమారుతమువలె స్వేచ్ఛామయమై, నవకుసు
మములీల సుకోమలమై, మండుబిందువు చందముగా స్పృశ్యమై తన
రాని బాల్యము ఆజ్ఞాంతము ఎవ్వరియందు కొబ్బిల్లుగానాడే
అభ్యాత్తుడు :

13 పసిబాలునకుగాని, బాలికకుగాని సభ్యగానడ వన

నెగ్గో అవిగాహన కాను అలనె తా-కులకు ఆత్మసందే -
గానందమన నెట్టిదో అర్థముకాదు

194 గుంసారాయాతలను నిరింతిము అనుభవింు
చున్నను స సారపరాయణులు కామికాంచనమో హముగు
నిగ్రహించి కామూర్తి మనసు మఱింప నొల్లదుకదా!

195 పరిమార్థమున వాని గల వెగటుచేతనే వ్రాపించి
కి సులభముగ దేలిసికోవచ్చును మంత్రముగాని, స్తోత్ర
మునుగాని గుడకు గమనంకీర్తించముగగాని యాతడు విన
నొక్క సరికదా ఇతరులను వినయక విరుత్సాహపలు
లచు ప్రార్థనలను భజనసంఘములను నిసింపి హేశన
చేయువాడెవ్వని వాడే పరిమరాకికుడు సంసారిబద్ధుడు

196 తాకికులు భక్తులతోగూడి ఒక్కొక్కప్పు డిచ్చటికి
వచ్చుచుందురు తాకికులకు వాచూర్ధికప్రసంగము లనిన
గిట్టదు ఇతరులు భగవంతునిగూర్చియు పరిమార్థమును
గూర్చియు చాలసేపు ముచ్చటించుచుండ వారు విసుగుకొని
చీకాకుపడుదురు ఊరిక గూర్చుండుటకూడ వారికి చాల
కష్టముగా చుంును అందుచేతిమ మిత్రులచెవిలో, “ఎప్పుడు
మీరు భయలువేటుట? ఇంకను ఎంత సేపుందురు?” అని
గుసగుసతీగుదురు అప్పుడప్పుడు వారి స్నేహితు లిట్లు సమా
ధానము చెప్పుచుందురు “కొంచెము తాళుడు, ఇప్పుడే వచ్చు
చున్నాము” ఈమాటలను విని విసుగుకొని వా రిట్లందురు
“నీరే, మీరు మాటలాడుచుండుడు మేము పోయి పడవలో
కనిపెట్టుకొనియుందుము” (కలకణ్ఠానుండి జనలు శ్రీరామ,
శృష్ణదత్త సార్థము పడవపై దుక్కి శిశ్వరము వచ్చువారు)

197 నాల్గముయొక్క కత్తికి లది గోరుకొని తిను
గొజలతో పండియును, ని తాకు వ్యాదయము అడ్డమైన
తాకక చింతలతోను క్రియసియన్నదా వానితో రవ త
ప్రసంగించినంతనే తెలియనగును

198 వాపాత్మ్యమనస్సు ఉగరాలజ్జు పంటిది ఎ త
ప్రయత్నించినను ఉగరాలజ్జును పు గాపుగానుండునట్లు
చేయజాలవు అటులనే దుర్జనుని నబ్రుద్ధిని సరిచెయుట
దుర్లభము (చూ 579)

199 నాధువుతనన్న కమంబులువు అతగు తీర్థయాత్రలు
చేయుచు వాసుములను (దర్శింపవలసిన ముగ్యమైన పుణ్యస్థల
ములు) వాల్గింటిని దర్శించినచు ఎప్పుడె తనే చేదుగనే
యందును సుసారబద్ధుల స్వభావముగూడ నట్టిదే

200 కాల్పని రేగడిమట్టితో క్షుయ్యరి మృలను జేయ
గలడుగాని కాల్పినమట్టితో జేయజాలడుగాదా! నరునిహృద
యము తాకికవాంఛ లను దావానలమున బడి దగ్ధమైనవెనుక
ఉత్తినూయముల ప్రభావముచే చక్కమాడ్పు కొన
వలయునన నాధ్యముకాదు

201 తాళముక్కలో నిరు ఇంకిజాలపీతిని ధర్మబోధలు
సంసారిబద్ధిని మనసున కెక్కజాలవు, — అగ దెట్టి మూర్ఖున
గల్గింపజాలవు

202 మేకును తాళిలో గొట్టజాలము, న్నాని మంటిలో
సుళువుగ గ్రుచ్చవచ్చును అటులనే నాధుజనుల హితబోధ
తాకికుని మనస్సున చొరదు, కాని శ్రద్ధాభక్తులుగల అస్తికుని
హృదయమున అతిసులభముగ నాటుకొనును

203 మొదటి రేగిడిమట్టిపై ముద్రపడును, కాని జ్ఞాపై బడిదు అలలనే తత్త్విజ్ఞానము భక్తిని హృదయమున హత్తుకొనుచున్న సాంసారికమైన హృదయమున హత్తుకొనదు.

204 మనకే గ్రహనిరుపకమైన పునూడి ప్రవేశించి రెండవ వైపును ² పోవున అల సాంసారికలకుడేయు ధర్మబోధి ఒక చెవిలోను ³ సాంసారికమున బ్రవేశించి రెండవ చెవిను ⁴ పలాయనము నను వారి హృదయమున ⁵ వంతయు మార్పు గలుగను.

205 రామకుని లక్షణమేమి? (ముంగిసను బెంచునాని) కూడలోని ముంగిస వాటి నాడు తొకికుడు ముంగిసను మచ్చిక చేయువాడు ఎక్కుగా గోడలో ఒకకుండ నుంచును, అదిగో దాని గూఱు మిశ్రియు, ముంగిసమెడికు ఒకత్రాటిని గట్టి దాని ¹ పివకొనకు బద్దపు నొకదానిని గట్టును ముంగిస ² డిలొనుగ ³ వెలువ ⁴ గోడ దిగి వచ్చి యిటునట ⁵ కొగు గాడును కాని గోడేని భయము తోపగనే తుట్టున ⁶ పైకి పోయి కుండలో దూరి దాగుకొనును కాని, చాపము, త్రాటి, రెండవకొనను గట్టియున్న బద్దపు దానిని దిగలాగుచుంటుంటే అది యచట చాల్చనేపు డొడజాలదు అటులనే తొకికుడు ⁷ వితమున నెన్ని యో యాతనలను అనుభవించి, యెట్లో బుద్ధి కెచ్చుకొని, తొకచింతల విడిచి, భగవంతుని శరణు జొచ్చును కాని, చాపము, దురింతమైన సంసారభారమును, వ్యసనములును వాని నచట నిలువనీయవుకదా! అవి వానిని ⁸ ముట్టల సంసార తాపత్రయములోనికి లాగి వేయుచుండును!

206 వరి ¹ లిములనడుమ నుండు కాలువలలో చేపలను

బట్టకు వెదురుచూపులను బెట్టుదురు వానిద్వారములనుండి తొత్తలలాడుచు వీరు ప్రవహించుచుండుట జూచి చిఱుచేపలు అందు మహోల్లాసముతో బ్రవేశించును కాని యం దొక సారి ప్రవేశించి వెనుక మఱల నవి తప్పిదుకొని పోవలవు అనిననే అవివేకులగువారు మాయాసంసారి సుఖములచే మోహితులై సంసారమున బ్రవేశింతురు సంసారిజలమున సులభముగా బ్రవేశింపగలదుగాని వెలుపడజాలరు, పాపము! వెదురుచూపులందు చేపలవలనే వీరును అందు దగుల్కొని దరి గానక బద్ధులై యుందురు

207. సంసారిబద్ధుల కెన్నడును తెలివి రాదు ఎన్ని దు ఖములపాలై నను ఎన్నియాతనల బడినను ఎన్నిసార్లు వంచింపబడినను వారు తెలివి తెచ్చుకొనరు ఒంటెను జూచి తిరా? దానికి ముండ్లతుప్పలనిన శిష్టము వాని నది మేసిన కొలదియు ముట్టెనుండి నెత్తురు కాలుచుండును ఐన నేమి? వానిని దినుట మానదే! సాంసారికుడు ఎన్నియో యిడుమల గుడుచును ఎన్నియో పాట్లు పడును ఐన నేమి? కొలది గాల్గకే అన్నిటిని మఱచును బహుశి వానిభార్య చనిపోయి యుండవచ్చును ఇంతలోనే మఱల పెండ్లియాడునుగదా! ఒకవేళి వానిబిడ్డ చనిపోయియుండవచ్చును, అందుల కెంత డేడ్పును కాని కొలదిగాల్లు ఐనంతనే ఆ విషయమునంతయు మఱచిపోవును బిడ్డ చనిపోవుటచే ఘోరధుఃఖము ననుభవించిన స్త్రీ మఱల స్థూతనవస్త్రములను ఆభరణములను దాల్చి కులుకుచున్నది! కుమార్తెకు పెండ్లి చేసి తల్లి దండ్రులు దారిద్ర్యపీడితు లగుచున్నారు ఐన నేమి? పేటటను బిడ్డలను

గను సేయుందురు ఇక వ్యాజ్యములచే ధ్వంసమగుచున్నను వానిని నడిపించుచునేయుందురు ఉన్న బిడ్డలకు అన్నవస్త్రములు లేకున్నను ఏటేట కానుపులు !

ఒక్కొక్కప్పుడు వీని (సంసారబద్ధుని) గతి కొండెలుకను బట్టకొనిన పాముగతిని బోలును అది దానిని మ్రింగను జాదు విడువను జాలదు ఆతడు ఒకవేర సంసారము అని రమనియు, అంబాశప్రపండువలె సంసారమున నంతయు తొక్కియు తెంకయునేకాని అనుభవింపదగిన గుంజు ఏమియు లేదనియు గ్రహించిన గ్రహించి గాక, సంసారమోహమును త్యజించి భగవంతునిపైక బుద్ధి మఱల్చునా? మఱల్పడే! సంసారతాపత్రయమునుండి తొలగించి వానికి సత్సంగత్యము కలుగజేసితిమా, నిద్రత్యాహియై, దిగులుచెంది, చిక్కిపోవ నారంభించును మాలిన్యమున బుట్టి పెరుగు పురుగును గైకొని బియ్యపుగూనలో నుంచినయెడల అది యచట బ్రదుక లేక చచ్చునుగదా!

208 ఒకసారి పెరుగు తోడుపెట్టిన కుండలో పాలు పోసి యుంచుట కెవ్వరును సాహసింపదు, పాలు విఱిగిపోవునేమో యను భయము వారిని బాధించును ఆకుండమ వంటచేయుట కును వినియోగింపదు, నిప్పుమీద బెట్టిన విచ్చిపోవునేమో యని జడియుదురు కాబట్టి అది యింపుమింపుగా నిరుపయోగ మున్నట్లుగాట! అట్లే అనుభవశాలియగు సద్గురు వెప్పుడును సాంసారికునకు అమూల్యమగు సద్బోధలను జేయ వెఱుచును ఏలన వానికి అపార్థములను గల్పించి నీచమగు స్వకార్యములను సమర్థించుకొన జూచుట నిశ్చయము.

కొంచెము శ్రమపడవలసిన సత్కార్యములందు గురు వాతని చియోగింపజాలడు ఏలన్న తన మంచితనమునుబట్టి గురువు తనవలన ఏదియో లాభము పొందజూచుకొన్నాడని య-తడు తలచినను తలపవచ్చును

209 వ్రాభకర్కమును సంస్కారములును అర్హతగలు చుండుటచే నరుడు సంసారమును త్యజింపదలచినను త్యజి ప జాలడు ఒకరాజు నొకప్పు డొకయోగి తనకడ గూర్చు డి భగవద్ధ్యానము చేయుమనెను అందులకు రా జిట్లనెను “అయ్యా! అది అసాధ్యము నేను మీసన్నిధి నుండవచ్చును, కాని నాభోగకాంక్ష యెచ్చటికి బోవును? నాయొద్దనేయుండును గదా! నే ని అడవిలో నుండినయెడల బహుశః ఇక్కడనే ఒకరాజ్య మేర్పడవచ్చును నేను నాభోగము ననుభవించి తిరదుగదా!”

ప్రాపంచికుల పురాణవైరాగ్యాదులు, వారిభక్తిరీతులు

210 లొకికులు ఐహికఫలముల నాశించి పుణ్యాకార్యము లను దానధర్మములను ఎన్నిటికో చేయుదురుగాక,—ఆపదలు దు ఖము, దారిద్ర్యము వారిని సమీపించినంతనే • ఆ పుణ్య చింత, ఆ దానపరత, అంతయు ఎగిరిపోవును దినమంతయు “రాధాకృష్ణా! రాధాకృష్ణా!” యని పలుకు చ్చిలుకవంటివారు లొకికులు ఆ చిలుకను పిల్లి పట్టుకొనినంతనే భగవన్నామ మును మఱచి యది కీచుకీచుమనును కాబట్టి మీకు నేను జెప్పిన దేమనగా, అటువంటివారికి ధర్మబోధనలను తత్త్వ

బోధనలను జేయుట యొక్క యోజనము మీ చెప్పి యుప
దేశమును జేసినను తాళకలు ఐహికచింత విడువరు

211 ఉక్కుచుట్టలతో అమర్చబడినదిగదాపై గూర్చుండు
నప్పుడది యాగును కాని బరువు తొలగినే ఎప్పటి
యాత్సాహి దాల్చును రాకికులవిషయముకూడ నిట్టిదే వారు
పురావ్రతము చెయుచున్నంతసేపు ధర్మబుద్ధితో చింతి
యుండుదు కాని నిత్యకృత్యములలో బ్రవేశింపగనే ఆ ధార్మిక
చింతను ఉత్తమావయములను అన్నిటిని మఱచి యెప్పటి
వరనే నిచకార్యములకు వాల్చుడుదురు ఎప్పటి మేలప్పటికే

212 కొలిమిలో కాలుచున్నంతసేపు ఇనుము ఎఱ్ఱనై
చంద్రనిషవలె గాన్పించును కాని అందుండి తీసివేసిన
పిమ్మట నల్లబడును అటులనే తాకికులు దేవాలయమునగాని,
నాథుసాంగత్యమునగాని ఉన్నంతసేపు భక్తపరవశులుగ
గాన్పింతురు, కాని యాసాంగత్యము తొలగినంతనే ఆ భక్త
సారవశ్యము అడుగంటును

213 ఈగ అసహ్యకరమైన వుండుపై వ్రాలును, మఱల
దేవుని కర్పణచేయ నైవేద్యముపైని వ్రాలును అట్లే తాకి
కునిమనస్సు ఒకసమయమున సారమార్థికగోష్ఠిలోరమించును.
మఱుక్షణముననే కామినీ కాంచనముల దగుల్కొనును.
(నూ 217, 224)

214 వ్రాణాచికునిమనస్సు పేడకుప్పలోని పురుగువంటిది
అది యెప్పుడును పేడలోనే కాలముగడపుచు, అందే యుండ
గోరును కర్మము జాలక ఎవ్వరైనను దానిని ఆమలినస్థలము
మండి తీసి తామరపువ్వునం దుంచినయెడల ఆ పువ్వుయొక్క

కన్యనివాసన భరింపలేక చచ్చిపోవును అటులనే లొకితులు తప్పిమగు లొకవ్యవహారిములను, చింతలను వాంఛలను విడిచి నిమిషమైనను మనజాలడు

215 భగవంతునిసూర్పి లొకికజనుల భావన ప్రసక్తిడుకో తెలియునా? తమలో తా మాధుకొను పసిపిల్లల ప్రలాపములను బోలును ఒక్కొక్కప్పుడు వారు “దెవులతోడ!” అని టట్టుపెట్టుకొందురు ఇంటిలో వారిపెద్దరాండ్లు టట్టుపెట్టుకొనుచుండగా మాచి వీరును దానిని నేర్చుకొందురు లేదా విలాసపురుషు డొకడు “శాకుగా” కేషము వేసికొని, పులతోటలో మహాచిద్విలాసముగా ఈలలువేయుచు, చేశికజ్జరు శ్రీష్టుచు విహరించునపుడు ఆతడు ఏషాపునో నృణిక “అహ! భగవంతు డెంత చక్కనిపూవు సృష్టించినా!” అనిమనసు దేనిమీదనో పెట్టుకొని పలికినట్లుండును ఎట్టుగా కాలినయిచుముపై చిలుకరింపబడినవీటి గొట్టవలె వానిమనోభావము శుశికము కావున భగవంతునికోసము మీరు పరితపింపవలయును ఆ యమృతిసాగరిమున సుఖాలున దుమికి మునుగవలయును

లొకితులు పారమార్థికసాధనలు .

216 కాపువా డొకడు దినమంతయు చెఱుకుతోటకు నీరు పెట్టుచుండెను తన పనిరై నపిమ్మట చూచుచురికి తోటలోనికి ఒక చుక్కయైనను నీరు ఎక్కలేదు, నిరంతయు పెద్దపెద్ద యెలుకకన్నములగుండా క్రిందికి పోయియుండెను ధనము, కీర్తి మొదల సువాచికోసము గొంతెమ్మకోరికలను అంతరింగ

మును దెబ్బకొని దగవంతు నారాధించు భక్తుని విషయము కూడ స్పష్టమై చిత్తము అతిసు ప్రార్థనలు సల్పుచున్నను ఎట్టి యభివృద్ధి గానదకుండును కారణ మేమన, మనసునో బెట్టుకొని యీవాని, అను ఎలుకకన్నములద్వారా అతని భక్తిసాధనలన్నియు గంగవాలగుచున్నవి యావజ్జీవము నాధనచేసి యాతని తుదకు “రెడ్డి వచ్చె, మొదలాడుము” అన్నట్లు ఎప్పటివలెనే తాకితుండె యుండును

217 ధ్యానమునను మనస్సు చలించుచుండుటకు కారణమేమి? ఒకప్పుడు ఈ గ మిరాయిదుకాణములో నున్న మిరాయిమీద వ్రాలును కాని వాకివాడు అశుద్ధపుదట్ట తిసి కొని ఆత్రోవను గాచే మిరాయిలను విడిచి అశుద్ధములైన వ్రాలును కాని తేనెటీగ యెప్పుడును పూలమీదనే వ్రాలుచుగాని అశుద్ధవస్తువుల వెంట బడిదు తాకికజనులకు ఈయిగవలె ఒక్కొక్కప్పుడు భగవద్భక్తియను మిరాయి యందు రుచి గలుగుచుండును, కాని యది తుణికిము తుచ్చ విషయములందు వారికి గల సహజమైన రాగము వెంటనే ఐహికచింత యను అశుద్ధముమీదికి వారి మనస్సును లాగుచుండును మహానీయులగు పరమహంసలో, సదా ఆత్మసంయోగానందమునే — భగవత్ప్రేమానందమున — ఓలలాడుదురు (చూ 213, 224)

218 దయ్యముపట్టినవానిపై మంత్రించిన ఆవాలను జల్లి మాంత్రికులు ఉచ్చాటనచేయుదురు కాని దయ్యము ఆవాలతోనే ప్రవేశించినయెడల వానివలన దయ్య మెటుల పోగలదు? దేనితో భగవంతుని ధ్యానించువో అట్టి నిమనస్సే తాకి

వా ధలచే కళంకతమైయున్నయెడల అట్టి సుద్రసాధనముతో నిభానాదులను యుక్తముగ నెట్లు సాగింపగలవు?

219 నెమ్మకొనిన అగ్గిపుల్ల నెంత గీసిగను సాగవచ్చునే కాని వెలుగదు కాని సాగిగానున్న అగ్గిపుల్ల నెంతవెల్లగా గీసిచను వెంటనే బున్నస ముడును ఉత్తమభక్తి సాధయమే ఈ యెండిన యగ్గిపుడక లేకెమిగు భగవన్నమో చ్చార్ణమైనను సరియే, వాని సాధయమున భక్తిక్రియ ప్రజ్వలింపజేయును కామినికాంచనములలో మునిగితేలు చున్నవాని మనస్సో, నెమ్మకొనిన అగ్గిపుల్లవలె ప్రబోధతే మును సాందదు అట్టివానికి భగవంతునిగూర్చి యెన్ని బోధలు చెప్పినను భక్తిక్రియ వాని సాధయమున గెలులొక ననేరదు.

220 తొకికునకు జ్ఞానికున్నంత తెలివియు జ్ఞానమునుండి వచ్చును, యోగి పడునంత శ్రమను కష్టమును ఆత్మడు ఎగవచ్చును, సన్న్యాసి చేయునంత మహాత్యాగమును చేయు వచ్చును కాని వాని శ్రమయంతయు నిరర్థకము ఏలన, వాని శక్తిసామర్థ్యములన్నియు పెడత్రోవను నడచుచున్నవి ఆత్మ డెన్నిచాట్లు పడినను భగవంతునికోసము కాక, సిరిసంపదలు, భ్యాతి మొదలగు తుదమగు భౌతికవిషయముల కోసమే! *

* “క్షమచే గా దవమాన మొర్చుట మహాసంతుష్టిచే గాదు కే హమనందైన సుఖంబు మానుట తపోవ్యాస క్షమచే గాదు ధర్మశీతోష్ణజయంబు కాదు హరుపై ధ్యానంబు విత్తంబుపై నమరక మాకు ముసీంద్రకృత్యము కే వానస్పతిభ్యున్నతుల్ ”

—భర్తృహరిసుభాషితము, వైరాగ్యతత్వము, 6
ఏనుగు లక్ష్మణావి యనువాదము.

221 మఃకలపట్టస అద్దము సూర్యకిరణములను ప్రతిఫలింప జేయజలదు లన్ని నూయాకాశాంతలను మలినహృదయులును అవివ్రహృదయులును భగవద్గోపామమును గనజాలరు కాని నిర్మలముగ అద్దము సూర్యుని ప్రతిఫలింపజేయునట్లు అవివ్రహృదయులు భగవంతుని గనజాలుదురు కావున అవి శ్రీరామ కర్ము

222 పట్టనీటితో గలిసిన చాలను గడ్డకట్టినవారుగా ను ద్భటకు చాలసేపు ఎట్టుచు, చాల శ్రమపడవలసివచ్చును తాకికుని మనస్సు దుష్టచింతలు, వాపపు టాలోచనలు అనుముటికినీటితో గలిసి చాల ఎలుచబడిపోయి యుండును దానిని పరిశుద్ధమొనర్చుకొని ఉత్తమమైన పవిత్రహృదయమునకు లక్షణమగు బట్టస్థైర్యములను గలుగజేసికొనుటకు వాఁ యచాలకాలము ఎట్టుచు, అందులకై చాల శ్రమపడవలసి యుండును

223 ప్రాక్షాతాకులు భగవంతుని గాంచుటకై సర్వము సేద్యుచే త్యాగముచేయరు ?

ఉ శాటకరింగమునకు వచ్చిన నటుడు వెంటనే తన కేషమును తీసివేయగలడా? తాకికులను తాము దాల్చిన వాత్రలను ముగ్ధముగా నటింపనిండు, కాలపరిపాకమున వారు తమ యావేషములను తీసివేయుదురు

224 పూర్తిగా సంసారబంధమున జిక్కిన నరుడు అశుద్ధమున గుట్టి అశుద్ధమున జచ్చు పురుగువంటివాడు, వానికి

మతేమియు తెలియదు అంతటి పుష్కలమైన లోలత లేని నానూన్యసంసారి ఒకప్పుడు అశుద్ధముమీదను, ఒకప్పుడు మిఠాయిమీదను వ్రాలుచుండు ఈగవంటివాడు మున్నెడు మాత్రమే సదా మకరందమును గ్రోలుచు, ఇతరమును విచారించి తేనెటీగను బోలును (చూ 213 217)

225 తాకికుడు మొసలివంటివాడు ఎట్టి ఆయుధములైనను దాని చర్మము దుర్బేద్యముకదా! కడుపుపై గొట్టిననేకాని అది చావదు అదేవిధమున తాకికునకు నిపు ఎంత హితబోధ చేసినను వానిపై వాని కెంత వెగటు పుట్టించినను ఆతిడు అంటిపట్టుకొనిన విషయములనుండి యీవలకు లాగిననేకాని తన పరిస్థితుల గాతడు గుర్తింపజాలడు

226 సమస్తము త్యజించి ధగ్ధవంతుని వాదారివిద్వములను ఆశ్రయించుడని తాకికులను మీరు కోరినయెడల వారు మీమాటలను విందురా? వినరు కావున ఎంతయో ఆగోచించి, అట్టివారి నాకర్షించు నిమిత్తము గౌరవితాయలు (వైతన్యనిత్యానందులు) ఒక యుగాయమును పన్నిరి “అన్నలారా! రండు! హరిహరమృగము చేయుడు మీకు మంచి పాయసము లభింపగలదు, సొగసుకల కౌగిడ్ల ననుభవించుచు, రండు, రండు!” అని బోధించుచు వారికి ఎరజూపిరి నీవి కాశపడి అనేకులు వారితో భగవద్గీతను సంగ్రహమున రచింపఁట కై గుమికూడెడివారు క్రమముగా గామామృతముయొక్క రుచి మరగినంతనే వారికి నిత్యానందుని బోధబోని రవాన్య ర్థము బోధపడినది భగవద్గీతచే బాష్పధారలు వెల్లివిరియ

జమకు గలుగు నానందపారి వశ్యమే పాయసానందమనియు,
 భూమినేయిసాగసుకైయనియు భగవత్ప్రేమపరవశులై
 స్త్రీపై బడి దొరలులే ఆమె యాలింగనమనియు వారు
 గ్రహించిరి ।

ద్వితీయ ఖండము
ఆత్మోన్నతి

నావిరతో దుశ్చరితాత్ నాశాన్తో నాసమాహితః,
నాశాన్తమానసోవాపి ప్రజ్ఞానైవ మాఘ్నయాత్

—కరోపనిషత్తు, 1-2-24

ఎవ్వడు దుశ్చార్గమును వీడడో, ఎవ్వడు ఇంద్రియములను నిగ్రహింపడో, ఎవ్వడు ఏకాగ్రచిత్తుడు గాకుండకో, చిత్తశాంతిని బొందకుండునో, అట్టివాడు విశేషజ్ఞానముచే సహితము ఆత్మను బొందజాలడు

ధనుర్గృహ త్వేవనిషదం మహాత్త్రం
శరం హ్యపాశా విశితం సన్ధయాత,
ఆయమ్య తద్భావగతేన చేతసా
లక్ష్మ్యం తదేవాక్షరం సోమ్య విద్ధి

—ముండకోపనిషత్తు, 2-2-3

ఓసామ్యుడా! (ఓంకారమున నెలకొనియున్న) ఉపనిషద్విజ్ఞానరూపమగు గింటిని చేపూర్తి, ఉపాసనచే వాడించిన (ఆత్మరూపమగు) భాణమును సంధించి, ప్రహృధావమున లయించిన మనస్సుచే లాగి, ఆయత్తుర (పరబ్రహ్మ) స్వరూపమును లక్ష్మ్యమును భేదింపుము (బ్రహ్మమును బెలిసికొనుము)

యస్మిన్ ద్యౌః పృథివీ చాన్తరిక్షమోన్తం
మనః సహ వ్రాణైశ్చ సర్వైః,
తమేవైకం జానథ ఆత్మాన మన్యా
వాచోవిముఞ్చధామృతస్త్వైష నేతుః

—ముండకోపనిషత్తు, 2-2-5

ఎవ్వనియందు స్వర్గము, పృథివి, అంతరిక్షము, సకలప్రాణసహితమగు మనస్సును నెలకొనియున్నవో అట్టి యాత్మనుమాత్రమే తెలిసికొనుము, ఇతరమగు (వ్యర్థ) భాషణములను విడవుము ఇదియే అమృతత్వమును బొందు మార్గము

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

సాధకులలో వేర్వేరు తరగతులు ..

వారి యాదర్శములు

సాధకులలో వేర్వేరు తరగతులు—ఉత్తమసాధకుల లక్షణములు—
ఒందొరులతో సాధకుల చుట్టటికము—సాం సా రి కు డ గు సాధకుని
యాదర్శములు

సాధకులలో వేర్వేరు తరగతులు

227 లక్షలకొలదియు గాలిలో ఎగుడుచుండు గాలిపటము
లలో ఏ యొకటి రెండుమాత్రమో దారము తెంపుకొని
స్వేచ్ఛను బొందును అయిలనే కేలకొనిది సాధకులలో ఏ యొక్క
రిద్దఱో సంసారబంధమునుండి విముక్తులు కాగలరు

228 హోమపక్షులను నొకజాతిపక్షులు కలవని చెప్పు
దురు ఆకసమున అత్యున్నతప్రదేశమున నవి నివసించును
ఆతావున తమకుగల అమితప్రీతిచే అవి యెన్నడును భూమిపైకి
రావు అవి తమగ్రుడ్లనుగూడ ఆకసముననే పెట్టును భూమ్యా
కర్షణచేత అవి క్రిందబడునప్పుడు మార్గమధ్యమున గాలి
ఒత్తిడిచే పిల్లలై తాము క్రిందబడుచున్నామని గుర్తించి
నంతనే నిజస్వభావముచే ప్రేరితములై కైనున్న తమ
నివాసమువై పునకు ఎగిరిపోవునట శుకదేవుడు, నారదుడు,
ఏఱుక్రీస్తు, శింకరాచార్యులు మున్నగు మహాస్థియు లీహోమ
పక్షులవంటివారు పసితనముననే ఇట్టివారు ప్రాపంచిక

విషయముగాను మునుపటి విధమునను పునఃప్రసంగమునను
 గానిపోవుదు

229 మొదటియొక్క ప్రకటనయొక్క అర్థము మొదటి
 ప్రకటనయొక్క అర్థముగా నుండును గుప్తయోగములను సహజముగా
 తమ సాధనము సాగించుచు జనులదృష్టికి గాల్పించుచుండును
 ప్రకటనయొక్క అర్థము దండకమండలవాది బాహ్యచిహ్నముల
 నన్నిటిని విడిచి వారమునాడకవిషయములనుగూర్చి జనులతో
 స్వేచ్ఛగా ప్రసంగించుచుండును

230 మొదటి ప్రకటన తరువాత పిండెయ్య పుట్టుట
 ప్రకృతియొక్క సర్వసాధారణధర్మము కాని కొన్ని జాతుల
 చెల్లెందును సమలందును మొదట పిండెయ్యను తరువాత
 పూవులును గాల్పించును అటులనే బ్రహ్మసాక్షాత్కారము
 సాధించుచుండు సామాన్యమానవులనేకసాధనలను జేయ
 వలసయుండు మొదటి సాక్షాత్కారమును బడిసి తరువాత్
 సాధనలను జేయవలయునని

231 పెలాలు వెగించు ముకుడునుండి యెగిరి విచ్చు
 కొని బయటకు గింజలు శ్రేష్ఠమైనవి వాని కెట్టి మచ్చయు
 నుండగ్గు బాగుగా వేగి ముకుడులో నిలుచు పెలాలలో
 ప్రతిదానికని కాలినమచ్చ ఏకొంచెమో ఉండకపోదు అలాగు
 ననే సద్భక్తులలో సంసారమును పూర్తిగా త్యజించి సంచ
 రించువారు సుఖంకమును లేక పరిశుద్ధులై యుండుదు ఇక
 సంసారముననే యుండు భక్తులలో ఉత్తమోత్తములు సహి
 తము తమప్రవర్తనలో ఏదో రవంతమచ్చను గలిగియే
 యుండుదు

232 సూర్యోదయము కానిచే చిల్కి-న్న మేలై నది సూర్యుడు ఉదయించినప్పట్లు చిల్కి-న్న అంత ప్రేష్టమైనది కాదు కాలాంతరమున సూర్యునివలెన తన బాలశిష్యులతో శ్రీగురుదేవు డిట్లనుచుండెడివాడు “మీరు ప్రాత కాలమున చిలికిన వెన్ననంటివారు గాగ్రహస్థ శిష్యులో, ప్రాగ్ధు ఎక్కినవెనుక చిలికిన వెన్ననంటివారు ”

233 లేతవెదురును సులభముగా వంశవచ్చును, ముదిరిన వెదురును (బలాత్కారముగా) వంచబోయిన అది పగుళ్ళున విరుగును గాని వంగదు పిల్లలవ్యాధయమున భగవంతుని వైపు సులభముగా మఱివచ్చును కాని పయసు చెల్లి గారి పట్టుబాట్లు లేవి మనస్సును భగవంతునివైపు ద్రిష్ట బ్రయత్నించినచో, అది పట్టు తప్పిపోవుచుండును

234 చిలుక పెద్దదై కంఠమందలి స్వరములు గిడన బాటిన తరువాత దానికి సంగీతము నేర్పజాలము చిన్న తనమున, కంఠమాల కాన్పింపకమునుపే, దానికి గీతములు నేర్పవలసియుండును అటులనే ముసలితనమున భగవంతునివై మనసు నిలుపనేర్చుట కష్టసాధ్యము కాని చిన్నతనమునకో, అది సుసాధ్యమగును

235 మామిడిపండు దేవునికి అర్పణచేయవచ్చును, లేదా మఱి యెందులకైనను వినియోగింపవచ్చును కాని కాకి దానిని ఒక్కసారి పొడిచిన జాలును, అది యెందులకును కొఱగానిదగును అపు డది దేవతార్పణకే పనికిరాదు , బ్రాహ్మణునకు దానముచేయుటకా, తగదు, మఱయు ఉత్తమం లేవరై నను తినుటకును అక్కఱకురాదు కావున బాలబాలి

అన్యాయము నిర్మలముగా నున్నప్పుడే, అనగా భోగ వాంఛలచే కళంకతముకాకమునుపే భగవంతునిసేవయందు వారిని నియమింపవలయును ఒక్కసారి భోగవాంఛలు వారి మనసున బ్రవేశించినా, లేదా, విషయసుఖములను దయ్యము వారిపై అన విగాళకరిచ్చాయల నొక్కసారి ప్రసరింపజేసినా, వారిని ధర్మమార్గమున నడిపించుట దుర్ఘటము

236 బాలుని హృదయమందలి ప్రేమ పుర్ణముగను అభిన్నముగను ఉండును కొన్నాళ్లకు వానికి పెండ్లి కాగనే సగము హృదయమైనను భార్యకు అర్పింపబడును, ఇక విడ్డలు వుట్టిసంతనే మఱి పాతికభాగము వారికి పోవును మిగిలిన పాతికభాగమును వాని తల్లిదండ్రులు, గౌరవమర్యాదలు, వేష భాషలు, అభిమానము మాన్చుకువానికై పోవును ఇక భగవంతునకు అర్పించుటకై వానియొద్ద ప్రేమానురాగములు మిగులకే మిగులవు కాబట్టి బాలుడై యుండగా భిన్నము కాని వానిమనస్సును శీఘ్రముగా భగవంతునివై పుత్రిప్తినయెడల భక్తుడై సులభముగా దైవమును గాంచగల్గును కాని వయసుచెల్లినవారటులచేయజాలుట బహుదుర్లభము.

237 సంసారముననే మెలగు జ్ఞానులకును సన్నయించు జ్ఞానులకును భేదమేమని మీరు నన్నడిగినయెడల, ఇరువురును సములర్పి చెప్పెదను ఇరువురకును జ్ఞానము సమానమే కాని భోగాక్షర్షణల నడుమ నివసించుట ప్రమాదముతో గూడు కొనియుండుటచే సంసారియై మనుజ్ఞానికి ఏ కొలదిగనైనను భయకారణము కలదు పొగమారి మసి పాటియున్నగదిలో

నీ నెంత జాగ్రత్తగా మెలగినను ఏకాంచేమో మనీ యంటు
కొనక తప్పదుగదా!

238 ఒకనితో శ్రీగురుదేవు డిట్లవియెను “జీవితమందలి
యుత్తమ భాగమును సంసారమున గడపి నీవు ఇప్పుడు భగ
వంతుని వెదకవచ్చినావు, మంచిది భగవంతుని గాంచిన
సిమ్మట సంసారివైనపక్షమున ఎట్టి శాంతిని ఆనందమును
అనుభవించియుండెడివాడవో కదా!” .

239 సాత్త్వికపూజ, రాజసికపూజ, తామసికపూజ—
అనగా ఎట్టివి? వీనికి గల భేదమేమి?

ఏయాశంబుమును డంబమును లేకుండ మనఃపూర్వక
ముగా భగవంతు వారాధించువాడు సాత్త్వికారాధకుడు
మందిరాలంకార ములలో విశేషశ్రద్ధ గనబఱచుచు, నృత్యగీత
మునుగూర్చి పెద్ద కోలాహలముఛేయుచు, హెచ్చుధనము
వెచ్చింది, సమారాధనకై అట్టహాసమైన యేర్పాట్లుచేసి,
దేవతాపూజార్చనలు జరుపువాడు రాజసికభక్తుడు నోరు
లేని మేకలను గొట్టెలను వందలకొలదిగా బలిపీఠమున నటికి,
మద్యమాంసములతోసహా నైవేద్యముచేసి ఒడలు తెలియ
కుండ చిందులు ద్రొక్కుచు, పాటలుపాడుచు, పూజలుచేయు
వాడు తామసికభక్తుడు

ఉత్తమపురుష లక్షణములు

240 చెకుముకితాయి కోట్లకొలది సంవత్సరములు నీటి
యడుగున పడియున్నను తనలోని అగ్నిని కోలుపోదు నీ
“ఉత్తము వచ్చినప్పుడు దానిని ఉక్తుతో గొట్టుము తళుక్కున

నిష్కం వ్యలను వెలిగ్రక్కును దృఢవిశ్వాసముగల ఉత్తమ భక్తు డిట్టివాడు లోకమునందలి సమస్తదోషములును ఆతని నావరించినను భగవంతునియందలి తన భక్తివిశ్వాసములను గోల్పోకుండును భగవన్నామము చెవిని బడినంతనే మహా త్యాగపరివశుడై భక్తిపూరితు డగును

241 ఒరపిడితాతిపై గ్రీయుటచే ఇత్తిడికిని బంగారిము నకును గల భేదము తెల్లమగునటుల హింసాదూషణ లను ఒరపిడితాతిమూలమున కపటసాధువులకును నిజమైనసాధువు లకును గల భేదము తెలియనగును

242 బాగుగా బరువులతో నిండిన అనేకమైన రైలు బండ్ల వరుసను ఇండును సులభముగా లాగుకొనిపోగలదు అటులనే భగవంతుని ప్రియసంతానమగువారు భక్తివిశ్వాస పరులై ఎన్ని కష్టస్థితిములు వచ్చినను భార మనుకొనక జీవయాత్ర సాగింపగలరు మఱియు అనేకులను అట్టివారు తమతో ధర్మమార్గమున భగవంతుని సన్నిధికి గొవిపోగలరు.

243 ఇంద్రియలోలత ఎప్పుడు నశించును? ఎవ్వడు సర్వానందములకును సమస్తసుఖములకును నిలయమో, పరమావధియో అట్టి పరమాత్ముని ప్రాపించునపుడు ఇంద్రియ లోలత నశించును, విషయసుఖమునందలి వ్యాఘ్రాహము అణగిపోవును బ్రహ్మానందము నగుభవించువారికి ఐహిక సుఖములు రసహీనముగా — తుచ్ఛముగా — గాన్పించును వారి నవి యాకర్షింపజాలవు

244 మంచికలకండను ఒక్కసారి రుచిచూచినవాడు బెల్లపుడెట్టెను తిని ఆనందింపజాలడు దివ్యమైన రాజసాధ

ములలో విదించినవాడు అనన్యమైన గురియో పరుని సంతసింపజాలడు బ్రహ్మాండమును రుచిచూచినవాడు నీచును నైహికసుఖములలో నంతర్భుగనజాలడు

245 'రజును జూచిన మొగమున మగ జూచిన మొత్తొద్ది'యనునట్లు రాజునే తనప్రియునిగాగల్గినస్త్రీ ముష్టివానిని జూచి మోహింపగు భగవంతుని కృపాకటాక్షమును బడసిన నగుడు తుచ్ఛమగు నైహికభోగములకు ఆగ్రహపడడు

246 తేలికయైన పదార్థములను పనికికూలిన పాల్లును విడిచి, ఘనమైన ఉపయోగపడు పదార్థములను చేట తనలో నిలుపుకొనును ఉత్తిములైవారి స్వభావము ఇట్లుండును (చూ 190)

247 ఇసుకయు పంచదారయు గలసియున్నను చీమయిసుక రేగువులను విడిచి పంచదారనే గైకొనును అటులే పరమహంసలును సాధుచిత్తములును అయోగ్యమగు విషయములను విడిచి పరమార్థమును చేకొందురు

248 మంచిప్రవాహమునందలి నీరు కొన్నిచోట్ల నుడిగుండములలో చుట్టిచుట్టి తిరుగుచున్నను వెంటనే వానిని తక్రమించి, తిన్నగను కేగముగను ప్రవహించును అట్లే భక్తునిహృదయము తఱచుచిరాశి, మగము అవిశ్వాసమునను సుడులలో చిక్కుకొనుండును, కాని యిది కేవలము తాత్కాలికమైన వైపరీత్యము చిరికాలము ఉండబోదు

249 భక్తునిబల మెందున్నది? భక్తుడు భగవంతుని బిడ్డడు భక్తిచే వెల్లివిరియు బాష్పములే వానియస్త్రములు (చూ 635)

250 తామర లేచినచోట గోకినకొలదియుదురద హెచ్చుచుండుచు, ఎంత గోకిన అంత సుఖముగా నుండును భగవద్గణానుకీర్తనమున భక్తులెన్నడును తృప్తిచెందరు

251 భగవన్నామము చెవిని బడినంతనే ఎవ్వనికి పులకాంకురమగునో, ఎవ్వనికన్నులనుండి ఆనందబాష్పములు ప్రవహించునో—అట్టివానికి అదియే తుదిస్థము!

252 వ్యభిచారిణియగు యువతి సాధుసత్త్రిముని వెంటబడి వానిని లోబఱచుకొన బ్రయత్నించిన నేమగును? మామిడి పండును గట్టిగా నొక్కినయెడల పెంకయు గుంజును తప్పించుకొనిపోయి తోలుమాత్రమే చేతిలో మిగులురీతిని సాధుజనుని హృదయము భగవంతునికడకు తప్పించుకొనిపోవును, తోలు బొమ్మయగు తనువుమాత్రమే ఆ శ్రీ చేచిక్కును

253 పరు డెవ్వడును తన్ను జూడజాలని గౌరవాంతస్థుల మున నున్నను పరాత్పరుడు తనను జూచుచునే యున్నాడని గ్రహించి పాపకార్యములను ఆచరింపనివాడే నిజమైన పారమార్థికుడు ఎవ్వ డొంటరిగ నట్టడవిలో చూవనవలయును సుందరి, ఇతరుల కంటబడుదునను భీతిలేని తావున, తనపై వలపుజూపినను భగవంతుడు తనను జూచుచున్నాడను భయ భక్తులచే లోబడకుండునో, కామవీక్షణమునైనను ఆమెపై బఱపకుండునో, అట్టివాడు నిజమైన పారమార్థికుడు నిర్జన ప్రదేశమున నున్న యింటిలో కాసులసంచి కనబడినను ధనాశకు లోబడి దానిని ముట్టకుండునో, వాడే నిజమైన పారమార్థికుడు కాని లోకులు ఏమనుకొందురో యనుభీతిచే, డంబముకొఱకు కర్మకలాపములను నిర్వహించువాడుగాని,

దానధర్మములను జేయువాడుగాని పారమార్థికు డనదగడు నిశ్శబ్దముగను ఏకాంతముగను ఆచరింపబడు ధర్మమే ధర్మము అదియే పరమార్థము డంబము, అడంబరము సాగుచోట నున్నదంతయు బూటకమే

ఒండొరులతో సాధకుల చుట్టటికము

254 పారమార్థికు లగువారు సమస్త సంఘాచారముల కును అతీతమగు జాతిలోనివారు, అదియే వారికి స్వీయమైన జాతి

255 అనుదినము తన భర్తతో జరుపు సంభాషణలను ముచ్చటలను స్త్రీ అందఱితోడను జెప్పుటకు సిగ్గుపడును ఆ రహస్యముల గామె యెవ్వరికిని తెలుపదు, తెలుపవలయు సనియుకోరదు కర్మముచాలక అవి బయటపడెనా, ఎంతయో ఆవేదన పడును ఐనను తన ప్రాణసఖితో మాత్రము దాపరికము ఇసుమంతయులేక సర్వమును జెప్పును, చెప్పుటకై ఆరాటపడును ప్రాణసఖితో జెప్పు టామెకు ఆనందదాయకము అటులనే భగవద్భక్తుడు దైవసన్నిధిని తా ననుభవించిన బ్రహ్మానందమును గూర్చి నిజమగు భక్తునికిదప్ప మఱి వ్వరికిని దెలుప నిచ్చగింపడు, మఱియు అట్టిభక్తునికి తన యనుభవములను దెలుపుటకై ఆత్రపడును, అయ్యది సమకూడెనా, బ్రహ్మానందపడును

256 ఆలమందలోనికి అన్యఒంతు వేదియైనను జొరబడిన యెడల ఆవులన్నియు గలిసి దానిని కుమ్మి తఱిమివేయును కాని మఱియొక ఆవే ప్రవేశించెనా, ఆవులన్నియు దానియెడ

నెచ్చిము సూపి యొకదాని నొకటి నాకుకొనును అటులనే
 ధిక్తుడు మఱియొకనిని గలిసికొనుచున్నడు ఇరువురును మహా
 నాదమును బొంది యెడబాటున కోర్వకుందురు కాని నాక్తు
 కుడు తమ సంఘము గోనికి వచ్చేగా, పూనికతో వానిని సాగ
 నంపుదురు

257 భగవద్భక్తుడు ఏకాంతవాసమన నిష్ఠపడకుండు
 టెల? గంజు యిత్రాగువాడు తోడవారు లేకుండ పొగ
 త్రాగి యానందింపజాలడు భక్తుడు భాగవతసాంగత్యమునకు
 వెలయై యెచ్చటనో భగవానుని చావన నామకర్తనముచేసి
 యానందింపజాలడు

సాంసారికుడగు సాధకుని యాదర్శములు

258 తాంత్రికుడు మృతుని ఆత్మయొక్క సాయమున
 దేవత నావాహనచేయునపుడు క్రొత్త శివముమీద గూర్చుండి
 దాపున అన్నమును కిల్లును ఉంచును ఆవాహనసమయ
 మున ఆశివము తాత్కాలికముగా ప్రాణవంతమై ఎప్పుడైనను
 నోరు తెఱచినయెడల, నిర్భయమైన ఆసాధకుడు పీనుగి
 నావహించిన భూతమును తృప్తిపఱుచుటకై కిల్లును దాని
 నోట బోసి అన్నమును కూరును ఆత డటుల చేయనియెడల
 ఆభూతము వాని ఆవాహనను భంగపఱుచును అందువలన
 దేవత ప్రత్యక్షముకాదు అట్లే ఈ సంసార మను శివము
 యొక్క ఎడదపై నివసించుచు బ్రహ్మానందమును బొందగోరెద
 వేని ఐహికవిషయముల గందరగోళము నణచుటకై ఆవశ్యక
 మగు వస్తువులను ముందుగ చంపాదించి పెట్టుకొనుము ,

లేకున్న నీభక్తిసాధనల కడ్డుతిగిలి సంసారి తాపత్రయము విన్ను వేధించును

259 సంసారయాత్రకు ధనము అవశ్యకమనుమాట నిజమే, కాని సరిసంపదలనుగూర్చి కాని, ఇతర హింసాకారములనుగూర్చి కాని అదేపనిగా చింతింపకుము వ్రాస్తామగు దానితో తృప్తిపడుట శ్రేష్ఠము ధనము కూడబెట్టవలయునని ఆందోళనపడకుము ఎవరు తను మనఃవ్రాణములను భగవానున కర్పింతురో, ఎవరు భగవద్భక్తులై భగవంతునే శరణుగాందుదురో, అట్టివారు తుచ్ఛమగు నైహికవిషయములనుగూర్చి చింతింపజాలరు అటువంటివారి వ్యయము ఆదాయముననుసరించి సాగుచుండును ఒకనైపున చేతిలోనికి ధనము వచ్చుచుండ, మఱియొకనైపున వ్యయమగుచుండును

260 ఒకగృహస్థుడు అయ్యా! ఇప్పటికంటె ఎక్కువ ధనము సంపాదించుటకు నే బ్రయత్నింపవచ్చునా?

శ్రీ గురుదేవుడు మంచిది, వివేకముతో దానిని నీ కుటుంబయాత్రకు వివియోగించుకొనుట నీ అభిప్రాయమైన పక్షమున ప్రయత్నింపుము కాని న్యాయమార్గమున అర్జింపవలయునుజుమీ తలన నీ ఆశయము భగవంతునిసేవకాని ధనార్జనకాదు భగవానుని సేవకై వివియోగింపబడు ధనము నిరాక్షేపణీయము

శిష్యుడు అయ్యా! కుటుంబవిషయమున గా బౌద్ధత యెంతవఱకు?

శ్రీ గురుదేవుడు కుటుంబపోషణ తనంతటది జరుగుటకు వలయు సౌకర్యమును నీవు కల్పింపకుండునంతవఱకు కాని

నిబిడ్డలు తమ్ముతాము పోషించుకొనుస్థితికి వచ్చినంతనే వారి విషయమై ఇక నీ కెట్టి బాధ్యతయు నుండదు

261 కొందఱు గృహ స్థశిష్యులకు శ్రీ గురుదేవు డిట్లు పదేశించెను “ఇంటిని అన్నవస్త్రములను సంపాదించుకొనుట కును, దైవము నారాధించుటకును, సాధువులను భక్తులను సేవించుటకును ధనము కెవలము సాధనబూతమని భావింపుడు కాని ధనమును కూడబెట్టరాదు తేనెపట్టును కట్టుకొనుటకై తేనెటీగ లెంతయో శ్రమపడును కాని మానవుడు వచ్చి దానిని హరించివేయుచున్నాడు స్త్రీని మీరు పూర్తిగా విసర్జింపనక్కఱలేదు, కాని ఒకరిద్దఱుసంతానము కలుగగనే భార్యయు మీరును సోదరి భావముతో జీవింపవలయును (చూ 264)

262 ప్రశ్న ఏకాంతికానాడు భుక్తికై పాటుపడవలసిన నేను పారిమార్గికసాధనలను ఎట్లు సాగింపగలను ?

ఉ ఎవరికొకటకు నీవు పాటుపడుదువో ఆతడే నీ అక్కటలను దీర్చును ని స్వీలోకమునకు బంపుటకుపూర్వమే భగవంతుడు నీపోషణకై ఏర్పాటుచేసియున్నాడు *

263. ఇల్లు, కుటుంబము, సంతానము—ఇవి అన్నియు మనకు కొలదికాలమే ఉండునవి—ఇవన్నియు అశాశ్వతములు తాటిచెట్టే ఉండునది , ఒకటిరెండుపండ్లు చెట్టునుండి క్రింద పడిన, మనము విచారించు తెందులకు ?

264 కామినీకాంచనత్యాగము సన్నాహములకు నియమింపబడియున్నది సన్నాహములు స్త్రీపటము వైపుగూడ

* “యో మే గర్భగతస్యాపి వృత్తిం కల్పితవాన్ ప్రభుః ”

చూడదగదు సుఖభారములతోగూడిన ఊరుగాయయొక్క తలపే చాలును, నోరు ఊరుటకు ఇక నట్టి రుచికరములగు పదార్థముయొక్క దర్శనముమాటయు స్పర్శనముమాటయు జెప్పనేల? (తన సన్నిధి నున్న గృహస్థశిష్యులను సంబోధించుచు) ఈకంఠనియమము మీషంటి సంసారులకోసము ద్వేషింపబడినదికాదు ఇది కేవలము గర్వాన్యులకు ఉద్దేశింపబడిన నియమము మీవిషయమో యనిన, మోహరాగములను విడిచి మనస్సు భగవంతునిపై నిలిపి మీరు స్త్రీలనడుమ మెలగవచ్చును మనస్సు అటుల రాగరహితమై భగవంతునిపై నిలుచుటకై మీ రిప్పుడప్పుడు ఏకాంతవాసము చేయుట మేలు అట్టి తావు స్త్రీపురుషులుండుచోటిక చాల దూరమున నుండవలయును బ్రహ్మజ్ఞానమువిమిత్తము పరితపించుచు మన పూర్వకముగా భగవంతుని ప్రార్థించుటకన్న వగ్గనట్లు అయ్యిది ఏకాంతస్థలమై యుండవలయును అధికముగాకున్న, మూడుదినములైనను, అధవా, ఒక్కదినమైనను మారచట నుండుట కనుకూలమైన తావై యుండవలయును

మఱియు ఒకరిద్దఱు సంతానము గలిగిన తరువాత కేవల సోదరభావముతో మెలగుటయు, పారమార్థికము, ఆత్మనిగ్రహపరమునగు పరిశుద్ధ జీవనము గడుపుటకు వలయు బలమునొసగుమని సదా భగవంతుని ప్రార్థించుటయునే గృహస్థులగు మీయొక్క విధ్యుక్తమార్గము (చూ 261)

265 సంసారులై యుండుడు, కాని సంసారసాగరమున మునిగిపోకుడు సామ్యము చెప్పనట్లు కప్పను పాముముందు

నాట్యముచేయింపుగు కాని రాము దానిని మ్రింగకుంగ
జూడుడు

266 పక్షివ నీటిలో నుండి వచ్చును కాని నిరు పడవలూ
నుండిరాదు సాధకుడు సంసారిమునో నుండివచ్చును కాని
సంసారిము వానిలో నెలకొనరాదు

267 నివు గృహస్థుడవై యున్నను మతెమియు ధియము
లేదు—నీ మనసును మాత్రము భగవంతునిపై నిలుపుము,
చాలును ఒకచేతితో నీగృహస్థధర్మములను నిర్వర్తించుచు
రెండవచేతితో పరమేశ్వరుని సాదారవిందములను బట్టు
కొనుము గృహస్థత్వములు నీకు లేకుండునప్పడు రెండు
చేతులతోడను వాని పాదపద్మములను బట్టుకొని నీహృదయ
మునకు అద్దకొనుము

268 సంసారిమున నుండియు దానియందు రాగము
లేకుండువానిస్థితి యెట్టిది? ఆత నీటిలోని తామరాకువంటి
వాడు, లేదా బురదలోని చెపవంటివాడు వీనిలో నేదియు
అది నివసించుపదార్థముచే మలినముకాదు నీరు తామరాకు
నంటజాలదు, బురద, అందలి చేపయొక్క నిగనిగలాడు శరీర
మును మలినము చేయజాలదు

269 నీవు గృహస్థుడవై యున్నను, సన్యాసివై యున్నను
సరియో సదా మనసు భగవంతునిపై నిలిపి నీ విహితకర్మ
ములను నీవు నిర్వర్తించుచుండఁజూచుట, వీపుమీద
రాచకురువు గలవాడు తన మిత్రులతోడను, ఇతరులతోడను
మాటలాడుచునే యుండును తుదకు వ్యవహారములను గూడ

చక్కెరపట్టుకొనుచుండును వాని వాని మనసు సాత్రము
గదా కురుపువలని సలుపుమీదనే యుండును

270 విచేకవైరాగ్యములును వినితోబాటు ధృఢమైన
భగవద్భక్తియు ఉన్నయెడల సంసారిములో నున్నను బౌధ
లేదు

271 విధివశమున ఈ సంసారిములో నుండగా
పు చేయవలసిన పనిచే మి? సమస్తము భగవంతునికి సమ
ర్పించి, వానికి ఆత్మార్పణముచేసికొనుము—ఇక నికేమియు
భయము ఉండదు, బాధయు నుండదు సమస్తము అల భగ
వంతుని యిచ్చచేతనే పరుగుచున్నదని నీ వపుడు గ్రహింప
గలవు

272 గృహస్థులును భగవానుని సాత్త్వికమును
పొందవచ్చును జనకచక్రవర్తి యేటువంటివాడు ఆతడు
రాజు కాని ఆకస్మికముగా జనకునివంటివా రగుట పొస
గదు జనకమహారాజు లోకవ్యవహార కల్లోలమునకు దూర
ముగా, ఏకాంతవాసముచేయుచు, భక్తిసాధనలను ఎన్నో
సంవత్సరములు సాగించియుండెను కావున గృహస్థులు
అప్యడప్యడు ఏకాంతవాసముచేయుచు, ఒక్కొక్కసారి
మూడేసిదినములైనను అటులుండుచు భగవత్సాత్త్విక
మును పొందునిమిత్తము సాధనలుచేయుట మిగుల శ్రేయ
స్కరము

273. ఒకనాడు కొందఱు బ్రాహ్మసమాజపు బాలురు తాము
జనకుని ఆదర్శము ననుసరించుచు సంగములేకుండ సంసారి
మున మెలగుచుంటిమని నాతో జెప్పిరి నే నిట్లంటిని “జన

కుడనై యున్నానని చెప్పట సులభమే, కాని జనకునివలె వర్తించుట వేఱువిషయము ఏవిధమైనసంగమును, మాలిన్యమును బొందకుండ, ఐహికవిషయముల నడుమ మెలగుట అతిదుర్ఘటము ప్రారంభదశలో జనకుడు ఎట్టి కఠిన నియమముల నవలంబించెనో, లిపమొనరించెనో తెలియునా? కాని మీరందఱును అట్టి కఠిననియమముల నవలంబింపుడిని చెప్పను ప్రశాంతమైన తావున ఒంటరిగా కొంతకాలము నివసింపుడిని మిమ్ము కోరుచున్నాను జ్ఞానమును ధక్తిని సంపాదించుకొని మీరపుడు సంసారమున బ్రవేశింపవచ్చును వాలు కదలకుండ ఒకచోట బెట్టినప్పడే గట్టిపెరుగుగా తోడుకొనును కదల్చినను, ఒకకుండలోనుండి మఱియొక కుండలోనికి మార్చినను పెరుగు చెడును జనకుడు విస్సంగుడు అందువలన నాతనికి “విదేహుడు” అను పేరువచ్చినది అతడుజీవన్ముక్తుడై మెలగెను దేహబుద్ధిని నిర్మూలించుకొనుట మహాకష్టసాధ్యము జనకుడు నిజముగా మహావీరుడు ! ఒకచేత జ్ఞానము, రెండవచేత కర్మము నను భిద్దములను అవలీలగా ధరించిన ధీరుడు ! ”

274. సంసారమున నుండియు బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందవచ్చునని జనకు నెల్లప్పుడు ఉదాహరణముగా జెప్పుచుందురు కాని, మానవచరిత్రయందంతటను ఆతడొక్కడే యిందులకు ఉదాహరణము సర్వసాధారణముగా నిల్లెన్నడును జరుగదు, జనకునిసంగతి వేఱు కామినీ కారితనత్వాగము చెయనిదే ఎవ్వడును బ్రహ్మజ్ఞానము పొందజాలడు ఇదియే సర్వసాధారణ నియమము సీవును ‘జనకుడ’ నని తలపకుము, ఎన్నియో శతాబ్ద

ములు గడచినవి కాని ప్రపంచములో ఇంతవఱకు మఱియొక
ఒనకుడు పుట్టలేదు

275 నిస్సంగుడవై సంసారిమున వర్తింపగోరుదురేని
ఒక సంవత్సరమో, ఆఱునెలలో, ఒక్కనెలయో, లేదకు
పట్టుమని పండ్రెండుదినములో—కొంతకాలము ఏకాంత స్థల
మున మొదట భక్తిసాధన చేయవలయును ఇట్టి ఏకాంత
వాస సమయమున భగవంతునిగూర్చి నిరంతర ధ్యానము
చేయుచు, భక్తిని ప్రసాదింపుమని కేడుకొనవలయును ఈ
ప్రపంచములో నీవు నిదనుకొనదగినది ఇసుమంతయు కేదను
భావము మననము చేయదగును నీవు 'గావారు' తినుకొను
నట్టివారు ఎప్పుడో యొకప్పుడు నిన్ను విడిచిపోవువారే యని
మఱల మఱల స్ఫురణకు దెచ్చుకొను మండుము భగవంతు
డొక్కడే నీవాడు అతడే నీసర్వస్వము, నీ పెన్నిధి ఈమహా
లాభమును బొందుట ఎట్టులను చింత యొక్కటియే నీకు
ఉండదగినది (చూ 63కి)

276 ధ్యానాదిసాధనలుచేయు సమయమున వానిని జూచి
'హే? నచేయునట్టి వారినుండియు, సాధువులను సాధుత్వమును
నిరిసించి వెక్కిరించువారినుండియు దూరముగా తొలగి
వర్తింపుము

277 చేతులకు ముందుగా నూనె రాచుకొని పనసపండు
ఒలిచినయెడల జిగురు అంటుకొని నిన్ను బాధింపకుండును
ముందుగా పరమాత్మజ్ఞానమును రక్షను బూని పిమ్మట సిరి
సంపదలమధ్యమున—సంసారవ్యామోహముల నడుమ—
నీవు నివసించినను అవి నిన్నెంతమాత్రమును బాధింపజాలవు

278 దిక్కుచీయంత్రమందలి (అయస్కాంతపు) ముల్లు ఎప్పుడును ఉత్తరదిశను జూపుచుండును అందువలన ఓడ దారిత్వకుండ పోగల్గుచున్నది అట్లే మానవునివ్యాధయము భగవంతునివైపు త్రిప్పబడియున్నంతవఱకు ఆతడు సంసార సాగరమున దారి తప్పకుండ వర్తింపగలడు

279 దాగుడుము తలాటయందు ఆటకాడు తల్లిని తాకిన యెడల, తఱుముకొనివచ్చువాడు వీనిని దొంగను జేయజాలడు అట్లే మనము ఒక్కసారి భగవంతుని సాక్షాత్కారమును బొందితిమో, సంసార బంధములు ఇక మనలను బంధింపజాలవు తల్లిని తాకిన ఆటకాడు ఇతరులు తనను తఱిమి దొంగను జేయుదురను భయము లేకమును లేకుండ తన యిచ్చవచ్చి నటుల తిరుగాడుచందమున ఒక్కసారి భగవంతుని పాదపద్మములను స్పృశించినవాడు ఈలోకమును క్రీడారంగమున నిర్భయుడై సంచరింపగలడు ఆతడు సంసారతాపమునుండి వెంటనే విముక్తుడగును ఇక వాని నేదియు బాధింపజాలదు, బంధింపజాలదు

280 మొసలి నీటిపై ఈదులాడగోరును కాని యది పైకి రాగానే వేటకాండ్రు దానినిచంపుటకై గుటిపెట్టెదరు కావున అది విధిలేక నీటియడుగుననే యుండి పైక రాజాల కుండును ఐవను సురక్షితముగా పైకి వచ్చుటకు అవకాశము చిక్కినవ్యధెల్ల బుస్సలుకొట్టుచు పైకి లేచి ఆనందముతో సాగరమున ఈదులాడును ఓనరుడా! సంసారమోహమున జిక్కిన నీవును ఆనందసాగరమున ఈదులాడ వాంఛించు చున్నావు, వేదనపడుచున్నావు కాని సంసారతాపత్రయము

సీకు అవకాశ మొసగుటలేదు ఐనను నిరుత్సాహపడకుమా, తీటికి లభించినపుడెల్ల ఆత్రముతో భగవానుని యడుకొనుము, మరల పూర్వకముగా ప్రార్థింపుము నీదుఃఖము లన్నిటిని వానితో జెప్పకొనుము సకాలమున నిన్ను ఆతగు విష్ణుక్తుని జేసి సచ్చిదానంద సాగరమున ఓలలాడజేయును

281 మోహనిలయమగు తావునకు విధిలేక నివు వెడల వలసివచ్చినయెడల ఎప్పుడును ఒగన్మాతయొక్క స్మరణమును నీతో గొనిపోమ్ము నిమనస్సున దాగియుండు దుష్టచింతల నుండిసైతము ఆమె నిన్ను కాపాడగలదు జగజ్జనని సమక్షమున దుష్కార్యములును దుశ్చింతలును నిలువ సిగ్గుపడి పాటిపోవునుజుమీ!

282 సంసారమునకును భగవంతునికని సామర్యమును గుదుర్చు పెట్టు! ఆవడంగివాని భార్యను చూచుము! ఎన్ని విధములైన పనులను జక్కబెట్టుకొనుచున్నదో తోటలో అడుకులువేసి ఒకచేత రోకలిపూని దంపుచున్నది రెండవ చేతితో బిడ్డకు పాలిచ్చుచు తోడ్పడనే అడుకులను కలియ బెట్టుచున్నది మఱియు అడుకులను కొనవచ్చిన వారితో బేరమాడుచున్నది ఇటులా మె ఇన్నిపనులను జేయుచున్నను రోకలి జారిపడి చేతిని నలుగగొట్టకుండ అతిజాగ్రూహితతో మెలగుచున్నది ఈవిధముగా నీవు సంసారముచేయుము కాని సర్వదా భగవంతుని స్మరించుచుండుము ధర్మమార్గమునుండి యెన్నడును తొలగి వర్తింపకుము

283 స్తంభమును బట్టుకొని, పడిపోవుదునను భయము లేకుండ దానిచుట్టును దిద్దిరి తిరుగు బాలునితీరున భగవంతు

నిన్నై మనసు నిలిపి నీసాంసారికధర్మములను నిర్వృత్తించు చుండుము నీకెట్టి అపాయమును గలుగదు

284 ఊరిలో యువతులు నాలుగై దుకుంగలను దొంతరగా తలమీద బెట్టుకొని నీళ్లి తెచ్చుకొనునప్పుడు త్రోవలో తమ కష్టసుఖములనుగూర్చి ముచ్చటించుకొనుచు బోవుదురు ఐనను నీటినిమాత్రము ఒకచుక్కయైనను తొణకనీయదు ధర్మమార్గమున జీవయాత్రచేయువా డటుల వర్తింపవలయును ఎట్టి పరిస్థితులలో నున్నను తన మనస్సుమాత్రము ధర్మమార్గమునుండి తప్పిపోకుండ మెలకువగలిగి మెలగవలయును

285: వ్యభిచారిణియగు స్త్రీ తనయింటిపనుల నన్నిటిని సవరించుకొనుచున్నను మనసుమాత్రము తన విటునిపై నుంచు రీతిని, ఓ సంసారీ! నీవిహితకృత్యముల నన్నిటిని నిర్వృత్తించుకొనుచుండుము, కాని నీమనసును భగవానునిపై నిలుపుము

286 భాగ్యవంతుని కుటుంబమున బిడ్డకు వాలిచ్చుదాడి ఆబిడ్డను తనబిడ్డయో యనురీతిని బెంచును ఐనను ఆబిడ్డపై తనకెట్టి హక్కును లేదని బాగుగ తెలిసికొనియే యుండును అటులనే మీరు మీబిడ్డలకు కేవలము పోషకులనియు, ఉపచారకర్తలనియు, వారి విజయనతండ్రి భగవంతుడనియు, భావింపుడు (చూ 288)

287 వీధిలో బిచ్చ మెత్తకొనుచు తిరుగుపాటకుడు తంబురను ఒకచేతితో మీటుచు, చిరుతలను ఒకచేతితో వాయింపుచు, నోటితోగూడ పాడుచుండునుగదా? అటులనే, ఓ సంసారీ! చేతులతో నీ సాంసారికధర్మములను నిర్వృత్తించు

కొనుచుండుము కాని నిండుమనముతో భగవానుని గూర్చి
కీర్తనము చెయుచుండుము

288 దాసి తనయజమానుని యింటినిగూర్చి ‘మాయిల్లు’
అని చెప్పుచుండును ఐనను ఆరుిల్లు తనది కాదనియు, తన
యిల్లు దూరముగా బర్ద్యాన్ లోనో, నడియాలోనో ఉన్న
పల్లెటూరిలో నున్నదనియు ఆమెకు దెలియును ఆమె నిజ
ముగా ఆపల్లెటూరియింటినిగుఱించిగో తీలపోయుచుండును
తనయొడిలోనున్న యజమానునిబిడ్డనుగూర్చి, “మా వారి
చాల కొంటెవాడై పోయినాడు” అనియో లేక, “మా హరికి
అది యిష్టము, ఇది యిష్టము” అనియో పలుకుచుండును
కాని హరి తనబిడ్డకాడని ఆమెకు బాగుగా తెలియును ఈ
దాసివలె అసంగులై మెలగుడని నాయొద్దకు వచ్చినవారితో
నెల్ల చెప్పుచుండును సక్తలేకుండ సంసారముచేయుడని—
సంసారమున నున్నను సంసారబద్ధులు కావలదని—పరం
ధాముడగు భగవంతునివైపు మనసు త్రిప్పుడని—వారందఱి
తోడను చెప్పుచుండును భక్తినిమిత్తమై భగవానుని స్రాగ్ధిం
పుడనియు భక్తినే జీవితమునకు మూలముగా నొనర్చుకొను
డనియు వారితో బలుకుచుండును

289 నీ (సంసార) యోగక్షేమములు నివి కావని సదా
జ్ఞప్తి నుంచుకొనుము అవి భగవంతునివి నీవు వాని
సేవకుడవు, వాని యీజ్ఞలను పరిపాలించుటకై నీ విచటికి
వచ్చియున్నావు ఈబావన స్థిరమయ్యెనా, వరుడు తన దను
కొనదగిన బాధ్యత యేమియు నుండదు *

290 మనసు భగవానునిపై నిలిపి సంసారధర్మముల నన్నిటిని స్వర్గించువాడే నిజమైన వీరుడు బలాభ్యుదయ దక్క మఱియొకడు కెడుముగులుబరువును తలమీద బెట్టు కొని నొయ్యచుండియు తన కెదురుగా నడుచుచున్న యూరే గింపు టుత్సవముచు జూచి యానగదిగచుటకై ఆగజాలడు

291 సంసారలై యుండియు మోక్షసాధనలను సాగించు వారు కోటగోడల చాటుననుండి పోరాడు యోధులవంటి వారు సంసారమును త్యజించి భగవదన్వేషణచేయు సన్నాత సులు బహిరంగముగా యుద్ధముచేయు భటుల బోలువారు బహిరంగముగా పోరాగుటకంటె కోటలోపలినుండి శత్రువు లతో యుద్ధముచేయుట ఎక్కువ టేమంకరము, సుకరము

292 బయటికి పోయి శత్రువు నెదిరించి పోరుటకు పూర్వము యోధులు బార్కసులలో—బహిరంగముగ యుద్ధముచేయునపుడు గలుగు ప్రమాదములు లేని తావు లందు—రణకౌశలమును నేర్చుకొందురు అటులనే సన్నాత సాశ్రమపు కరిననియమములను పూనుటకు పూర్వము ఆత్మోన్నతిని గడించుటకై మిగ్గుహస్తజీవనపు సౌకర్యములను వినియోగించుకొనుడు

293 ఎవనిబుద్ధియు హృదయమును పూర్ణ వికాసమునగది సమత్వము నొందియున్నవో వాడే నిజముగా ధన్యాత్ముడు అట్టివా డైక్కడనున్నను, ఏపరిస్థితులలో నున్నను, ప్రశం సార్హముగా వర్తింపజాలును అతడు దైవమునెడ వినిర్మల భక్తివిశ్వాసపూర్ణుడై యుండును ఐనను పరులతో నాతిని హారములం దెట్టిలోపమును గానరాదు లోకవ్యవహార

ములను స్వహింసనపు డాతమి దకును, పండిత సభలలో
నాతడు విశేషవిద్యావంతుడై ప్రకాశించును, వాదములలో
అద్భుత యుక్తివై పుణ్యమును బ్రదర్శించును, తల్లిదండ్రుల
యెడ విధేయుడై శ్రద్ధాభక్తులను జూపును, బంధుమిత్రుల
యెడ హితవర్తినుడై ప్రేమానురాగములతో మెలగును,
ఇరుగుపొరుగువారియెడ దయాదాక్షిణ్యములు గలిగి పరోప
కార మొనర్చుట కెప్పుడును సంసిద్ధుడై యుండును, భార్య
యెడ ప్రేమంపువేల్పుడై వర్తించును ఇట్టిపురుషుడే నిజముగా
సిద్ధాత్ముడు

సన్న్యాసాదర్శములు

294 తండ్రివలన గలుగునది మొదటి జన్మము ఉప
నయనముచే నేర్పడునది ద్వితీయజన్మము సన్న్యాసమో,
మూడవజన్మము

295 కామినీకాంచనములలో మునిగి తేలుచుండువాని
మనశ్చిక్తి విశేషము వ్యర్థమైపోవును సన్న్యాసించిననేకాని
• ఆ నష్టమును దీర్చుకొన శక్తియుకాదు

296 సన్న్యాసాశ్రమము నెట్టివాడు స్వీకరింపదగును?
ఎవ్వడు మఱువాడు తా నేమి తిందునో, ఏమి ధరింతునో
యనుచింత లేకముచు లేక ప్రాపంచికవిషయములను పూర్తిగ
విడిచిపెట్టినో అట్టివాడే నిజముగా సన్న్యాసమును స్వీకరింప
నర్హుడు ఎత్తైన చెట్టు చివర కెక్కి తనవ్రాణములకుగాని
అవయవములకుగాని ఏమి యసాయము సంభవించునో యను
చింత యిసుమంతయులేక, ఆవశ్యకమగుచో, అచటినుండి

నిర్భయముగా క్రండికి దుముకువాని మనోభావమును బోలి యుండవలయును, నిజమైన సన్న్యాసియొక్క మనోభావము

297 యోగులును సన్న్యాసులును పామువంటివారు పాము తనకై కలుగు విర్మించుకొనదు ఎలుక చేసికొనిన కలుగులో దూరి నివసించును ఒక కలుగు వాసయోగ్యము కానిచో, మఱియొకదానిలో బ్రవేశించుచు అటులనే యోగులును సన్న్యాసులును తమ యిల్లు కట్టుకొనరు, ఇతరులయిండ్లలో కాలక్షేపము చేయుదురు—నేను ఒకరి యిల్లు, రేపు మఱియొకరి యిల్లు

298 వనమునకును అన్నవాసీయములకును సౌకర్యము లేనితావున సాధువులు నిలువనొల్లరు వనమనగా కాల్య కృత్యములను దీర్చుకొనుటకు తగిన సృజనప్రదేశము అన్న పాసీయము లనగా భిక్ష సాధువులు భిక్షాన్నము తిని జీవింప వలసినవారు కావున అనాయాసముగా భిక్ష దొరికు తావులనే ఎన్నుకొందురు భిక్షదొరికుట కష్టమైనను, దిష్టియాత్రచే అలసినను, ఎచ్చటచో ఒకచోట ఒకటిరెండుదినములు ఆగినను ఆగవచ్చును కాని నీటికిబ్బందిగల తావునగాని, దేహబాధలను దీర్చుకొనుటకై నిర్జనప్రదేశములు లేనితావునగాని వారు ఎన్నడును ఆగరు పరులు తమ్ముచూచుట కవకాశము గల తావులందు వారు దేహబాధలను దీర్చుకొన నొల్లరు వీనిని మూసవనివాసములకు దూరముగా, ఏకాంతస్థలమున దీర్చుకొందురు.

299 తెల్లని బట్టపై నల్లనిమచ్చ నలుసంత పడినను ఎంతో అసహ్యముగ గాన్పించును అట్లే సాధువుయొక్క

నడవడియందు ఏమాత్రపు లోపమున్నను—దోషమున్నను—
ముఖ్యముగా గనబడి బాధకరమగును

300 సన్న్యాసియగువాడు తా నెంతవిరక్తుడై ఇంద్రియ
నిగ్రహము గలిగియున్నను లోకమునకు మార్గదర్శకుడై
యుండుటకై కామినీకాంచనములను పూర్తిగా విసర్జింపవల
యును ఏలన సన్న్యాసియొక్క అఖండవైరాగ్యమును గాంచి
నప్పుడే లోకులకు తామును అసక్తత నలవరిచుకొనగలమను
డై ర్యము గలుగును లేనియెడల వారు కామకాంచనములను
విడుచుటకు ప్రయత్నింపనే ప్రయత్నింపదు సన్న్యాసి కానిచో
లోకులకు మతెవ్వరు త్యాగవైరాగ్యతత్త్విమును దెలుపుటకు
సమర్థులు?

301 నిజమైన సన్న్యాసియొక్కగాని, త్యాగియొక్కగాని
లక్షణమేమి? కామినీకాంచనములతో లేశమును సంబంధము
లేకుండుటనే త్యాగి కానిమ్ము, సన్న్యాసి కానిమ్ము, కాంచన
ప్రాయమాహము అణుమాత్రమున్నను, కలనై నను స్థలనపీడితు
డైనను, వాని పారమార్థిక సాధనలన్నియు గంగపాలగును

302 సన్న్యాసచిహ్నముగు కాషాయవస్త్రమును ధరిం
చినవాడు నిజమగు సన్న్యాసివలెనే మెలగవలయును నాటక
ములో రాజువేషము వేసినవాడు సరిగా రాజువలెను, మంత్రి
వేషము వేసినవాడు సరిగా మంత్రివలెను నటించుట మీరు
చూడలేదా? ఒకప్పుడొక పగటివేసకాడు సన్న్యాసి వేషము
వేసికొని ఊరిలో జమిందారు వింటికి వచ్చెను జమిందారు
వానికి గొంత ధనమును బహుమానమియ్యబోయినాడు కాని
యతడు దానిని స్వీకరించుటకు నిరాకరించి వెడిలిపోయినాడు

కొంతసేపటికి ఆతడు తన కేషమును తీసివేసి, బూడిదెను కడుగుకొని మఱల వచ్చి జమిందారును ఆత డీయదలచిన డబ్బు ఇమ్మని చెడుకొనెను ఆతడు సన్నాహసివేషముతో నుడువగా ధనమును తాకుటకూడ వానికి తగనిపనియని తోచి నది కాని తరువాత గుళలాడబ్బు లిచ్చినను సంతృప్తుడై స్వీకరించుటకు సిద్ధపడినాడు

303 ఒక మనుష్యుడు బుగ్గగానున్న తనబిడ్డను ఎత్తుకొని, బౌద్ధమునిమిత్తిము ఒక సాధువును దర్శించెను మఱుగాడు ముని సాధువు వానితో జెప్పెను మఱునా ఆతడు రాగా సాధువు ఇట్లు ఎలికెను “బిడ్డకు మిరాయి పెట్టకు, త్వరలోనే నిమ్మళించును” అందుల కామనుజుడు, “అయ్యా! ఈ మాట నాకు నిన్ననే చెప్పలేక పోయితిరా?” అనగా సాధువు ఇట్లనెను “బేను, చెప్పెడివాడనే, కాని నిన్న నా యెదుటనే చక్కెర యుండెను అది చూచి నీబిడ్డడు, ‘ఈ సాధువు తాను పంచదార మెక్కుచు, ఇతరులను తిన వద్దనును దొడ్డుసాధువే!’ అని తలచియుండును”

304 తల్లితోడనో, లండ్రితోడనో, లేక భార్యతోడనో తగవులాడి సన్నాహించువానిని “ఆతురసన్నాహసి” యన వచ్చును వాని వైరాగ్యము పురానా వైరాగ్యమువంటిది, క్షణికమై ఏ ధనికునియింటనో మంచి డబ్బు సంపాదించుకొను పని దొరకినయెడల ఆ వైరాగ్యము ఎగిరిపోవును, ఆసన్నాహసము అంతరించును

305 ఒకశిష్యుడు నిజమైన సాధువును గుర్తించుటెట్లు?

శ్రీగురుదేవుడు ఎవని హృదయమును ఆత్మయు పూర్తిగ
భగవదర్పితముచైయిండునో ఆతడు నిజమైన సాధువు కామినీ
కాంచనములను త్యజించినవాడే నిజమైన సాధువు ఆతడు
ప్రీతి లొకదృష్టితో—మోహదృష్టితో—జూడడు . ప్రీతి
కాతడు దూరముగానుండును ఒకవేళ తన సమీపమునకు
వచ్చుట తటస్థించినయెడల ఆమెను తన తల్లిగా భావించి
గౌరవముచేయును నిజమైన సాధువు చిరంతరముడై వచింతన
చేయుచుండును సర్వమునందును దైవముకలడని గ్రహించి
సర్వభూతములను అర్చించును నిజమైనసాధువుల కివి
సామాన్య లక్షణములు .

306 చైద్యముచేయు సన్న్యాసిని నమ్మకుడు అట్లే
మంత్రోచ్ఛాటనములను సాగించుచు, కానుకలను స్వీక
రించుచు, విశేషమైన బాహ్యచిహ్నములచే తమ సాధుత్వ
మును బ్రకటించుకొను సన్న్యాసులను నమ్మకుడు

307 క్షమయే సన్న్యాసికి నిజమైన లక్షణము

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

పా ర మార్ధి క జీ వ న ము న కు

కొన్ని సదుపాయములు

జాతిధర్మములు ఆచారములు—విగ్రహారాధన—యాత్రలవలని
ప్రయోజనము—సత్సంగత్యము—నామస్మరణ నామజపము

జాతిధర్మములు ఆచారములు

308 లోపలి భావనయు, పై రూపమును రెండును మాన్య
ములే, రెంటిని చాటింపుడు

309 వరిగింజ మొలకెత్తి పెరుగుటకు అందుండు అంకు
రమే ప్రధానమనియు, పైనున్న ఊక అప్రధానమనియు
సామ స్యముగా తలంతుడు ఐనను ఊకలేని బియ్యపుగింజను
నాటినయెడల అది మొలకెత్తి మొక్కయై పంటనియజాలదు
కదా? పంట కావలసినయెడల ఊకగలిగి చెక్కుచెదరకయున్న
విత్తినములనే నాటవలయును మతధర్మములు నిలుచుటకేమి,
అభివృద్ధిపొందుటకేమి, కర్మములును ఆచారములును ఆవశ్య
కములైయున్నవి అవి తత్త్వాంకురములను తమలో భద్ర
పఱచుకొనిన విత్తినములు పరమార్థమును—పరతత్త్వి
మును—స్వానుభవముచే దెలిసికొనువఱకు ప్రతిమానవుడును
కర్మములను ఆచరించుచుండవలసినదే

310 మంచిముత్యమును గర్భమునందు చాల్చు ముత్యైపు
జిప్ఫుకు అంతగా విలువలేదు, కాని లోపలి ముత్యమును వృద్ధి

కాందింగటచే చిప్పచాలముఖ్యమైనది ముత్యము చేచిక్కిన వాని చిప్ప చిరుపయోగము కావచ్చును అట్లే (సాధన చేసి) బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందినవానికి కర్మకాండయు ఆచారములును అవశ్యకములు కాకపోవచ్చును.

311 ఆచారములను, విధులను విధిగా అవలంబింప వలయును కాని ఆత్మమార్గమున ఆరూఢుడైనవాడు వాని నంతగా పాటింపనక్కఱలేదు అప్పుడు మనస్సు భగవంతుని యందు లగ్నమగుటచే భగవచ్చింతన ప్రాప్తమగును

312 పుండు మానిపోయినతర్వాత పక్కు దానంతట అదియే కాలిపోవును కాని అంతవఱకు ఆగక పక్కును బలాత్కారముగా లాగివేసిమా, పుండునుండి నెత్తురు కాట నారింభించును బ్రహ్మసాక్షాత్కారము కలిగినవానినుండి జాతిభేదములు వానియంత నవియే వీడిపోవును, కాని సామాన్యరులై యుండియు (జనులు) అట్టి భేదములను అతిక్రమించుట తప్ప దానివలన అనేకమైన అనర్థములు వాటిల్లును

313 చెట్టున పక్కమైరాలినపండు మధురముగా నుండును, కాని కోసి పండవేసినకాయ అంత తియ్యగానుండదు మఱియు శీఘ్రముగా వాడిపోవును ఆరీతిచే ముక్తుడై సర్వభూతము లందును గల ఏకత్వమును గాంచిన మహనీయునుండి జాతి భేదములు, కులాచారములును తమంత తామే రాలిపోవును కాని యిట్టి దివ్యానుభవము కలుగకుండునంతవఱకు ఇతరు లందలి యెక్కువతక్కువలను లక్షింపకుండు టెవ్వరికిని సాధ్యముకాదు అట్టివా రెల్లరును జాతిభేదాదులను పాటింప వలయును అజ్ఞానస్థితిలోనే కులాచారమును జాతిభేదము

లను అన్నిటిని త్రోసిరాజని విచ్చలవిడిగ సంచరించుచు సిద్ధత్వమును సొందినటుల నటించునేని, అట్టివాడు కృత్రిమముగా పండవేసిన లేతకాయవలె చెడును

• 314 బ్రహ్మజ్ఞానమును గొందినవా డింకను జండెము నుంచుకొనుట యుక్తమా? బ్రహ్మజ్ఞానమును గొందినంతనే సమస్త బంధములును తమంతతామే తెగిపోవును అప్పుడు వీడు శూద్రుడనియు, వీడు బ్రాహ్మణుడనియు, వీడు అగ్రజాతి వాడనియు, వీడు కడజాతివాడనియు తారతమ్యము లుండ జాలవు అప్పుడు జండెము తనంతట అదే రాలిపోవును కాని భేదములును తారతమ్యములును స్ఫురించుచున్నంతవఱకు బలాత్కారముగా వానిని పరిత్యజింపదగదు

315 తుపాను చెలరేగునప్పుడు మట్టిచెట్టెదియో, రావి చెట్టెదియో గుర్తింపజాలము అట్లే బ్రహ్మజ్ఞానముంబూ మారుతము వీచునప్పుడు జాతిభేదము లుండజాలవు

316 భగవద్భక్తిరసామృతమును తనివితీర గ్రోలిన యుత్తిమభక్తుడు మధుపానమత్తునివంటివాడు ఆస్థితిల్లో ఆతడు ఉచితానుచితములను పాటింపజాలడు

317 కృష్ణకిశోరుడు ఒకప్పుడు, “జండెమును మీరు ఎందుకు తీసివేసితిరి?” అని నన్నడిగెను * నాలో ఈమార్పు కలుగరానే అశ్వినీ ఝంఝూమారుతము † వీచుటచేతనో యనునట్లు సర్వము ఎగిరిపోయినది పూర్వపు బాలిమేర లన్నియు తుడిచిపెట్టుకొనిపోయినవి నాకప్పుడు బాహ్య

* బ్రహ్మసాక్షాత్కారముచే

† 1864-వ సం॥న వంగదేశమున సంభవించిన కొప్ప తుపాను

స్ఫురణయే లేదయ్యె ఇక యజ్ఞోపవీతముగాని, ఒడలిమీది బట్టనుగాని సంరక్షించుకొనుమాట చెప్పెడిదేమి? తీవ్రమగు బ్రహ్మభావనయందు మునిగి బాహ్యస్మృతిలేక దినమున చాల భాగము దిగంబరుడనై యుంటినన్న సంగతియే నాకశ్చడు తెలియకుండెడిది జందెము తీసివేసితివేమని కృష్ణకేశోరుడు నన్నాక్షేపించినప్పుడు నేనిటులని యూరకుంటిని “భగవదుక్మాదము నిన్నావేశించినప్పుడు నీ కీర్తిషయము తెలియగలదు లెమ్ము”

318 భగవన్నామ ముచ్చరించువారే పావనలు కృష్ణకేశోరుడు అర్థియాధిగ్రామమందలి పుణ్యాత్ముడు ఆయన యొకప్పుడు బృందావనమునకు తీర్థయాత్రకు వెడలెను యాత్రలో ఒకరాదు దాహపీడితుడై ఆయన యొ నూలేదాపున నిలుచుండిన యొకని గాంచి, తనకు గొంచెము నీళ్లు తోడిపెట్టుమని యడిగెను అందుల కాతడు తాను కడజాళి వాడననియు, బ్రాహ్మణునకు నీరు తోడిపెట్టుటకు తగననియు జెప్పెను అది విని కృష్ణకేశోరుడు ఇట్లు పలికెను “ఒకసారి భగవన్నామోచ్చరించేసి పావనుడవు కమ్ము” అతడంత భగవన్నామము నుచ్చరించి నీరు తోడిపెట్టెను ఆయన ఎంతయో సదాచార సంపన్నుడగు బ్రాహ్మణుడయ్యెను అనీరు త్రాగెను ఆయన విశ్వాస మెంతగొప్పదో!

319 త్రాగినవాడు తన చొక్కాను దీసి యొకప్పుడు తన నెత్తిమీద బెట్టుకొనును, మఱియొకప్పుడు కాళ్లకు దొడుగుకొనును భగవన్నామసుధను గ్రోలుటచే మత్తలిన వాడును బాహ్యస్మృహలేనివానివలెనే వర్తించును

320 ఈకాలపుబనులు ప్రతివిషయమందలి సారముచు తెలియగోరుదురు మతధర్మములందును వారికి నారమే కావలయునుగాని అముఖ్యమగునవి (కిర్మకలాపములు, వాదములు, మతములు) వారి కక్కఱలేదు

321 చేపలను దినువాడు నిరుపయోగములగు తలను తోకను విడిచి పెట్టి నడుమరున్న మెత్తివిభాగముచు మాత్రమే తినగోరుదురు అట్లులే మనధర్మశాస్త్రములందలి విధులలో కాలక్రమమున వచ్చిపడినవాని కన్నిటికిని స్వస్తిచెప్పి, ధర్మశాస్త్రములను ప్రస్తుతకాలమునకు అక్కఱకు వచ్చునట్లు ఒనరింపవలయును

వి గ్ర హా రా ధ న

322 మేడ కట్టుచుండుకాలమున పరంజా చాల ఆవశ్యకము, కాని కట్టడపుబని ముగిసినవెనుక పరంజాతో ఎవ్వరికిని పనియుండదు అట్లులే విగ్రహారాధన వ్రారంభమున ఆవశ్యకమేకాని సాక్షాత్కారమైన వెనుక అనవశ్యకము

323 చక్కని చిన్న అక్షరములను వ్రాయునేర్పుటకు పూర్వము వంకరటింకరగా పెద్దపెద్ద అక్షరములను వ్రాయుచు దస్తూరీ కాలవరుచుకొనువాచించడమున మొట్టమొదట విగ్రహముమీద మనసు నిలిపి చిత్తైకాగ్రతను సంపాదించుకొనవలయును చిత్తైకాగ్రతను సంపాదించినపిమ్మట విరాకాంబ్రహ్మముపైని సులభముగా మనసు నిలుపగలుగుదుము

324 విలుకాడుగాని, సైవికుడుగాని మొట్టమొదట పెద్దవస్తువులను గుఱిచూచి కొట్టనేర్చును, అందు నేర్పజితనము

సంపాదించినకొలదియు చిన్నచిన్నవస్తువులను సులభముగా గొట్టగలుగును అటునే నాకారములగు విగ్రహముపై విమనను లగ్నముచేయుట నేర్చినపిమ్మట నిరాకార బ్రహ్మముపై సులభముగా మనసు విలుపగల్గుదుము

325 లక్కపండును లక్కగేనుగును, నిజమైనపండును నిజమగు నేనుగును తలపునకు దెచ్చువిధముగ విగ్రహములు వాని నర్చించువానికి నిరాకారమై, నిత్యమై, వెలుంగు బ్రహ్మమును తలంపునకు దెచ్చును

326 శ్రీగురుదేవు డొకపం డొకశిష్యుని కిట్లు తెల్పెను “మట్టివిగ్రహములనుగూర్చియూ నిపు మాటలాడుచున్నావు? సాధకున కొక దశలో అవియు కావలసియున్నవి ఆ తవికానమున ఆయాదశలలో నున్నవారికి అనుకూలించుటకై ఈ అర్చారూపములన్నియు ఏర్పఱుపబడియున్నవి ”

327 తల్లి తనబిడ్డలలో ఎవరికి తగిన ఆహారము వారికి లభించునట్లు వండిపెట్టును ఆమెకు నలుగురై దుగురు బిడ్డలున్నారనుకొనుడు ఒక పెద్దచేప దొరికనయెడల దానిని వేర్వేరురీతులుగా పచనముచేసి ఎవరి కేది సరిపడునో వారి కది పెట్టును ఒకనికి పులాపు చేసిపెట్టును జీర్ణ శక్తి మందగించిన వానికి దానితో చారు గాచి పెట్టును ఇటులనే మిగిలిన వారందఱకును వారివారి జీర్ణ శక్తికి సరిపడునట్లు వండిపెట్టును (సాధకులకు నియమింపబడిన ప్రతీకముయొక్కయు సాధనలయొక్కయు విషయముకూడ నిట్టిదే) (చూ 478, 647)

328 ఒక శిష్యుడు బ్రహ్మము నాకారమని నమ్మ పచ్చును కాని అయ్యది మనము పూజించు మృణ్మయ విగ్ర

హము (మట్టిగొమ్మ) మాత్రము కాజాలదుకదా?

శ్రీ గురుదేవుడు మృత్యుము అందుకేల? దేవతా విగ్రహము చిన్మయముకాదా!

329 ఆకాలమున విగ్రహారాధనను తీవ్రముగా పండించు చుండెడి కేశవచంద్రసేనునితో శ్రీ గురుదేవు డొకప్పు డిట్లు పలికెను “ ఈ విగ్రహములు నిమనస్సులో ఎందుచే తాయి, గడ్డి, కట్ట అనుభావములకు గల్గింపవలెను? సత్యానంద ప్రజ్ఞాన ముయగు అల జగన్నాథయో ఈ రూపము లన్నిటను వెళ్లొందుచున్నదని ని వెల గ్రహింపరాదు?”

330 తా నర్చింపు దేవతావిగ్రహములు నిజముగా దివ్యరూపము లను దృఢవిశ్వాసము గలవాడు తన్ములమున దేవుని సాక్షాత్కారము నొందును కాని వానిని మట్టి, తాంబూలము, గడ్డి అని మాత్రమే తలచెనా అట్టి విగ్రహారాధన వలన వాని కేమియు ప్రణయము కలుగజోదు

331 విగ్రహారాధనలో ఏమేని దోషమున్నరేమియు సమస్త మైన ఆరాధనలును తనకై ఉద్దేశింపబడియున్నవని భగవంతునికి దెలియదా? ఏ యారాధనయందైనను తానే ఉద్దిష్టుడనని తెలిసికొని ఆనందముతో భగవానుడు ఆ యారాధనను స్వీకరించునే! భగవంతుని ప్రేమింపుము ఇదియే నీకు అత్యంతము విహితమై, సన్నిహితమైన కర్మము

332 భగవత్సాక్షాత్కారము పొందినవాడు ప్రతి వస్తువును—విగ్రహమును—సమస్తము—భగవత్స్వరూపములు గనే కాంచును అట్టివానిదృష్టిలో విగ్రహము మృత్యు యముకాదు చిన్మయము

తీర్థయాత్రలవలని ప్రయోజనము

333 ఆవువాలు నిజముగా రక్తము లమున ఆవుశరీరము నందంతటను వ్యాపించియున్నను చెవులను కొమ్ములను శ్లిగిడుటచే పాలు కావుకదా? బొదుగునుండి మాత్రమే నాలు లభించును అటులనే భగవంతుడు సర్వోత్తరత్యాగియై యున్నను ఎల్లెడలను నిపు వానిని గనజాలవు పురిష్కపు భక్తవదులు తమ పవిత్ర జీవితముచేతను పారమార్థిక సాధనలచేతను భక్తమయ మొనర్చిన కావన దేవాలయములందు భగవానుడు సుభముగా ప్రత్యక్షము కాగలడు .

334 బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును గోరి అసంఖ్యాకులైన జనులు చిరకాలము జపతిపములను ధ్యానమును, వ్రార్థనలను పూజలను సలిపిన పుణ్యస్థలములందు భగవానుడు నిశ్చయముగా వెలసియుండునని గ్రహింపుడు ఎరి శ్రెద్ధాభక్తులచే పారమార్థికభావము లచ్చట ఘనిభూతమైయుండునని చెప్పవచ్చును ఇట్టి పుణ్యతీర్థములందు మానవుడు సులభముగా ఆత్మప్రబోధము నొంది భగవంతుని గనజాలును అనాదిగా అసంఖ్యాకులగు సాధువులు, భక్తులు, జ్ఞానులును ఇట్టి పుణ్యక్షేత్రములను దర్శించి సకలవాంఛలను విడిచి భక్తిపూరిత హృదయముతో ఈశ్వర సాక్షాత్కారముకొఱకై నిష్ఠలు సలిపియుందురు కావున భగవంతుడు సర్వత్రి నిండియున్నను ఈ క్షేత్రములందు ముఖ్యముగా వెలసియుండునని గ్రహింపుడు ఎక్కడ త్రవ్వినను నీరు దొరికును, కాని బావియో, కోనేటో, సరస్వో ఉన్నతావున త్రవ్వవలసిన పనిలేకదే,

కావలయు నన్నప్పడెల్ల సిద్ధముగా జలము లభించునుగదా !

335 ఆవులు కగుపార మేసి నెమ్మదిగా ఒకచోట పడుండి నెమరువేయును అగులనే నీవొక పుణ్యక్షేత్రమును దర్శించినపిమ్మట, అచట నిమనస్కన నుదయించిన కవిత్రభావములను గైకొని, యేకాంతస్థలమున గూర్చుండి వాచిలో నీవు నిమగ్నుడవగువఱకును మననము చేయవలయును ఆ క్షేత్రములనుండి మఱిగనే విషయభోగములకు దానుడవై ఆ యుత్తిమభావముల నన్నిటిని బోగొట్టుకొనరాదు

336 ప్రపంచమున నుండిరిగదాను యాత్రలు చేయుదువు గొక, ఏ కెచ్చటను పరమార్థము చేచిక్కదు ఉన్నదంతయు ఇచ్చటనే (అనగా హృదయముననే) కలదు

337 శిష్యు లనెకులు తీర్థయాత్రలుచేయుటకై శ్రీగూరు దేవునికి తమ యిచ్చను నివేదించువాడు అందులకు గురు దేవుడిట్లు వచించువాడు “మంచిది ఇచట (అనగా గురు నన్నిధిని, లేక స్వయముగా తనయందే) పరమార్థమును గన్నవానికి అచటకు (అనగా పుణ్యతీర్థములందును) గలదు ఇచట గాంచని వానికో, అచటను లేదు,” లేదా, “హృదయముననే భగవద్భావన గలవానికి అయ్యది పుణ్యక్షేత్రములందు మఱింత వృద్ధియగును, దృఢమగును కాని హృదయమున భక్తి లేనివానికి తీర్థయాత్రలవలన నేమి ప్రయోజనము? ఫలానివారి కుమారుడు ఇల్లు విడిచి పాటిపోయి కాశికో, మఱి యెచ్చటికో వెడలినాడని విందుము కాని తరువాత చాల శ్రమపడి అక్కడ ఏదియో ఉద్యోగము సంపాదించి కోంత ధనమును బంపుచు తన యోగక్షేమములను కుటుంబ

మునకు తెలియబడిచెననియు వినుచుందుము ఒనులు పుణ్య
శ్రేణులలో నివసించుటకై వెడలుచుందురు, కాని వారిలో
ననేకులు అక్కడ ఏ దుకాణమో పెట్టుకొని వర్తకముచేయ
గరంభింతురు మధురనాథునితో నేను పశ్చిమప్రాంతములకు
వెడలినపుడు అచ్చటి పరిసరములు సరిగా ఇచ్చటివానివలెనే
ఉండెనని పొడకట్టెను ఆ మామిడిచెట్లు, ఆ చింతచెట్లు, ఆ
వెదురుడొంకలు—అన్నియు సరిగా ఈ ప్రాంతమునందలి
వానివలెనే ఉండెను గాకేమియు భేదము కనబడలేదు
అందుచే స్వాదయునితో నిట్లంటిని “మంచిది నీ విచ్చటికి
ఏమి చూచి యానందింపవచ్చినావు? సరిగా అక్కడనున్న
వస్తువులే ఇక్కడను ఉన్నవి, కాకున్న, ఈ ప్రాంతమందలి
జనులకు జీర్ణశక్తి కొంచెము హెచ్చు ఇది యొక్కటియే
తేడా” (చూ 739)

సత్సంగత్యమువలని లాభములు

338 నీటికిని పాలకును చేరిక కల్గించినయెడల రెండును
కలిసిపోవును పాలను ఇక వేఱుచేయజాలము అటులనే ఆత్మ
శ్రేణుమునకై పాటుపడు సాధకుడు అడ్డమైనవారిలోడను
న్న హముచేయుచున్నయెడల తనలక్ష్యమును గోల్పోవుటంబ
గాక, పూర్వపు శ్రద్ధాభక్తులను ఉత్సాహమునుగూడ పోగొట్టు
కొనును తనకు తెలియకుండగనే అవి చల్లగా నమసిపోవును

339 సత్సంగత్యము ఆత్మవికాసమునకు ముఖ్యంగము

340 ఎందు కట్టెలను చిదుగులను ప్రోగుచేసి కష్టపడి
యెవ్వడైనను మంటచేసినయెడల దాని సెగను అనేకులు చలి

దీర్ఘకొందురు అట్లే తీవ్రజపతపముల నొనర్చి ఈశ్వర సాక్షాత్కారము బడసిన మ గానీయుల సాంగత్యము చేయుట చేతను వారి సదుపదేశముల ననుసరించుటచేతను అనేకులు తత్కామనస్సును భగవంతునిపై లగ్నముచేసికొందురు

341 వకీలు కాన్పింపగనే వ్యాజ్యములును కోర్కెలును తలపునకు వచ్చును అటులనే సద్యక్తులు గాన్పించినపుడు భగవంతుడును ఆముష్మికముచు తలపునకు వచ్చును (చూ 599)

342 జీవితముచు ఎఱుంగడపవలయును? కుంపటిలోని నిష్ఠా ఆటిపోకుండు అపుడపుడు కదల్చి ప్రజ్వలింపజేయునటుల సాధుసాంగత్యముచే మనస్సును అపుడపుడు ఉజ్జీవింపజేయు చుండవలయును

343 కమ్మరి తనకొలిమిలోని నిష్ఠను తిత్తులతో ఊది ప్రజ్వలింపజేయుచుండును ఆ రీతిగనే సాధుసంగమువలన మనస్సునునిర్మలముగను ప్రకాశవంతముగను ఉంచవలయును

344 సాధుసంగము బియ్యపుగడుగువంటిది కల్లు త్రాగుటచే గలుగు మైకముచు బోగొట్టుకొని బియ్యపుగడుగునకు గలదు ఆలాగుననే విషయలోలురగు పామరులకు ఆలోలతను మత్తతనుబాలగించు శక్తి సాధుసాంగత్యమునకు గలదు

345 జ్ఞమిందాదునియొక్క ప్రతినిధి శిస్తులను వసూలు చేయుటకై పల్లెలకు బోయినప్పుడు రైతులను బహువిధములుగా పీడించును ఆతడే తిరిగి వచ్చి యజమానుని సమక్షమున నున్నప్పుడో, తన ధోరణిని మార్చుకొని, అమిత యోగ్యుడై రైతులను దయతో జూచుచు, వారి కష్టనిఘర

ములను బాగుగా విచారించి యందఱకును నిష్పక్షపాతముగా న్యాయమును జరుప యత్నించును రైతులను పీడించు నీ గుమాస్తా యజమానుని ధయమువలనను, వాని సమక్షమం నుండుటవలనను యోగ్యుడై వర్తించుచున్నాడు అట్లనే సాధుజనుల సహవాసము దుర్మార్గులకు సహా ధయభక్తిలను గల్గించి వారిని సన్మార్గులనుగ జేయును

346 తడిసినకట్టెలైనను విష్యసెగను బెట్టినయెడల త్వగ లోనే యెండి బాగుగా ముడును అటులనే సాధుసంగము తాకికుల హృదయమందలి లోభఘోరాము లను తేమను వారించును. అంతట విశేషాన్ని వారియందు రగుల్కొని ప్రకాశింపగలదు

347 సగజ్జననియగు ఉమ హిమవంతుని పుత్రికయై అవ తరించినపుడు ఆ సర్వశక్తిమయి తన దివ్యరూపములచేనేకము చూపి యాతని ధన్యు నొనర్చెనని పురాణములలో విందుము కాని గిరిరాజు వేదవాచ్యమగు బ్రహ్మమును జూపుమని కోరగా ఆమె యిట్లు పల్కెను “నయవా! బ్రహ్మమును జూడదలతువేని సర్వసంగపరిత్యాగము చేసిన సాధువుల సాంగత్యము చేయ వలయునుజుమి!”

348 ఏనుగుశరీరమును శుభ్రముగ తోమి కడిగి పిమ్మట దానిని యధేచ్ఛముగా విడిచిపెట్టినయెడల వెంటనే శరీరము మలినము చేసికొనును, కాని దానిని చావడమునకి దీసికొని పోయి కట్టివేసినయెడల శుభ్రముగా నుండును అటులనే సత్సంగత్యముయొక్క ప్రభావమువలన నీవు చిత్తశుద్ధిని బడసి తదుపరి పామరజనులతో యధేచ్ఛముగా సంఘరించితి

పేసి, ఆ చిత్తశుద్ధిని త్వరలోనే పోగొట్టుకొందువు అటులగాక
మనస్సును భగవంతునిపై స్థిరముగా నిలిపివేసి, ఇక
నెన్నటికిని మనోమాలిన్యము నిండకుండువు

నామస్మరణ

349 భోగములందు మోవాముగలవాడు ద్వైతభావము
నవలంబించి నారదగారి చరాత్రమున జెప్పబడినరీతిని బిగ్గటగా
భగవన్నామ సంకీర్తనచేయుటయే ఉత్తమమైన సాధన

350 శ్రీగురుదేవు డొకశిష్యుని కిట్లు బోధించెను
'భక్తిమార్గమున సులభముగా ఇంద్రియవిగ్రహము లభిం
చును మానసమున భగవద్భక్తి వృద్ధిపొందినకొలదియు
విషయభోగములు రసహీనముగా గొన్నించుచుండును తమ
చిడ్డ చనిపోయినదినమున ఇంద్రియసుఖములు భార్యాభర్తల
గాకర్షింపజాలునా?'

శిష్యుడు కాని భగవానునియందు నాకు భక్తి కుదుర
కున్నది

గురుదేవుడు నిరంతరము భగవన్నామమును స్మరిం
పుము దానివలన సమస్తవాపములున్న కామక్రోధములును
నిర్మూలమగును భోగవాంఛలన్నియు అదృశ్యమైపోవును

శిష్యుడు కాని భగవన్నామమున నాకు రుచికలుగకున్నది
గురుదేవుడు కలుగనిచో, 'సీనామమున రుచి కలుగ
జేయు'మని పరితాపముతో భగవానుని వేడుకొనుము నిస్సం
శయముగా స్మారణన నాలకించి సఫలముచేయును 'సీనామ
మున నాకు రుచి కలుగలేదు!'—సంధించినరోగికి పూరిగా

అన్నహితపు తప్పినపక్షమున ఇక వాని జీవితాశ వదలుకొన వలసినదే అటులకాక కొంచెమైనను అన్నహితపు ఉన్న యెడల వ్యాధి కుదురునని ఆశపడవచ్చును కావున భగవన్నామమున రుచి గనుమని—ఆనందము గనుమని—చేర్చుచున్నాను వాని నామమును స్మరింపుము—దుర్గానామము—కృష్ణనామము—శివనామము— ఏదియైనను సరిగో నామ స్మరణమున నిత్యము ఆకర్షణయు ఆనందమును వృద్ధియగుచుండెనా, నీ కిక భయములేదు చిత్తద్రిమ—సంసార మోహము—నివార కావలయును, అప్పుడు తప్పక వాని యనుగ్రహము నీకు లభించును (చూ 243, 426, 438)

351 ఏల? నామము సర్వశక్తిమంతముగదా! భగవన్నామమును భగవంతుడును వేరుకావు బంగారిముతోడను నవరత్నఖచితమైన నగలతోడను సత్యభావ భజవానుని తూచలేకపోయినది కాని త్రాసులో ఒకవైపున తులసీదళమును మఱియొకవైపున కృష్ణనామమును ఉంచి రుక్మిణీదేవి కృష్ణభగవానుని తూచగల్గెను!

352 నీవు నిజముగా భగవంతుని జూడగోరెదవేని హరి నామస్మరణమున దృఢవిశ్వాసము బూని, నిత్యమేది, అనిత్యమేది—అను వివేకము నల్పవరుచుకొనవలయును అందులకై ప్రయత్నింపుము

353 శ్రీ చైతన్యుడు ఇట్లు పలికియున్నాడు, భగవన్నామము అఖండశక్తిమంతము నామస్మరణమువలన వెంటనే ఫలము గలుగకపోవచ్చును కాని, మేడపరంజా గోడచివర నొకమూల ఎప్పుడో పడిన గింజ తుదకు నేలనంటి

మొలిచి, చెట్టై, బహుశః, మేడ బీటలువారి పడిపోయిన
తర్వాత కానిమ్మ, ఫలించునుజుమీ ”

354 ఎఱిగికాని, ఎఱుగకకాని, స్ఫురః యుండికాని,
స్ఫురణలేక కాని—సస్థితలోనైనను భగవన్నామము నుచ్చ
రించినయెడల దానివలన తప్పక సత్ఫలము గలుగును మిథ
ఘోర్వకముగా ఖేటికి పోయి స్నానము చేసినవానికిని స్నాన
లాభము గలుగును, మఱియొకనిచే నిటిలోనిక ద్రోయబడిన
వానికిని స్నానఫలము గలుగును, మఱియు గాఢనిద్రపోవు
చుండి నెవరైనను మిథ నిల్లిపోసినను స్నానము ప్రాప్తించును

355 ఎఱిగియో, ఎఱుగకయో, ఎఱులైనను అమృత
సరోవరమున బడెనేని నరుడు (అందు బడుటచేతనే) అమృతు
డగును—ఐచ్ఛికముగాగాని, పదులప్రేరణచేగాని, ఏవిధముగా
నైనను భగవన్నామస్మరణచేయువాడు తుదకు అమృతత్వ
మును బొందును

356 బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు భగవన్నామమే చాలునని
యొక ధర్మబోధకుడు పలుక శ్రీ గురుదేవు డిట్లు వచించెను
“నిజమే, భగవానుని దివ్యనామము, అఖండశక్తిమంతము,
సందియములేదు, కాని భక్తి లేనిదే అది చాలునా? భగ
వంతునికొరకు పరితపింపవలయును కామినికాంచనములపై
మనసు బెట్టుకొని భగవన్నామస్మరణ చేసినందువలన నేమి
లాభము? కేవల మంత్రమువలన తేలు కాటు మానదు, ఆవు
పేడయొక్క పొగనుగూడ అచట వేయవలయును ఒక్కసారి
భగవన్నామము నుచ్చరించినందువలననే నరుని సమస్తపాప

మును హరించును, సందియములేదు కాని వెనువెంటనే నరుడు వాపకార్యమును జేయుచున్నాడే! ఇక మఱల పాపముచేయనని ఒట్టుపెట్టుకొనుటకు వానికి మరొకటి చాలదు గంగాస్నానము సమస్త పాపహరము ఐనదేమి? పాపములు తొలగి ఒడ్డుననున్న చెట్లపై పొంచియుండి, నరు ఁ స్నానముచేసి యీవలకు వచ్చినంతనే వాని బుజముం దుముకునని చెప్పదురు కాబట్టి కొన్ని యడుగులదూరము నడుచుటకుముందే అవి వచ్చి వానిపై బడుచున్నవి, మఱల వాని నావేశించుచున్నవి కావున భక్తలాభము కలుగజేయు మని—పేదప్రసిద్ధులు—రీతి మును మొదలగు తుచ్చ షుణ్ణికి విషయముంది! మోము తీణింపజేయుమని— భగవానుని కెదుకొను సదా వాని నామస్మరణ చేయు చుండుము

357 కొండంత దూర్చినను నలుసంత నిష్క దానిపై బడినంతనే తగులబడి యాడిదై పోవురీతిని వావనభగవత్ న్నామమును భక్తితో కీర్తించినమాత్రాన నీ పాపరాసు లన్నియు పటాపంచలైపోగలవు

358 లౌకికబుద్ధిగలవారి భక్తిసాధనలు కేవలము అప్పటి కప్పుడుండునవి వానివలన స్థిరమైన సంస్కారము గలుగదు కాని భగవద్భక్తిపరాయణులగువారు ప్రతిశ్వాసముతోడను భగవత్సామము నుచ్చరింతురు కొండలు తవులలో తాము “ఓం రామ ఓం” అని నిరంతరము స్మరణచేయుచుండురు జ్ఞానయోగావలంబులు “సోహం” అని స్మరించుచుండురు కొండటిజిహ్వా సదా కదలుచునే యుండును (అనగా ఏ స్తోత్ర

మునో మంత్రమునో ఉచ్చరించుచునే యుండును)

359 ప్రశాంతమైన యొకతావున గూర్చుండి, మానముగా భగవన్నామమును స్మరించుచుండుటయే జప మనబడిను ఏకాగ్రచిత్తముతోడను భక్తితోడను ఎడతెగకుండ రామస్మరణము చేయుచున్నయెడల తుదకు తప్పక దివ్యదర్శనములు గలుగును—ఈశ్వరసాక్షాత్కారము లభించును పెద్ద దూల మొకిటి గంగాజలములో మునిగియున్న దనుకొనుము, దాని చివర నొక గొలుసు కట్టి ఆగొలుసు రెండవకొనను ఒడ్డున దగిలించినా రనుకొనుము ఆగొలుసు పట్టుకొని కొక్కెములను ఆనుకొనుచు పోతివేని నీ వాదూలమును జేరగలుగుదువుదా? అదేతీరున నీవు భగవానుని వావన రామస్మరణమున నిమగ్నుడవైనయెడల తుదకు వాని సాక్షాత్కారమును పొందగలుగుదువు

360 శ్రీగురుదేవుడు తఱచుగా నిట్లు వచించువాడు “చేతులను చఱచుచు ఉదయమునను నాయంకాలమునను హరినామసంకీర్తన చేయుడు మీపాపములును బాధలును— అన్నియు మిమ్ము విడిచి పలాయన మగును చెట్టుక్రింద నిలువబడి చప్పట్లు గొట్టినయెడల చెట్టుమీదిపక్షు లెగిరి పోవును గదా! చప్పట్లు గొట్టుచు హరినామ సంకీర్తన చేయుచురేని మీశరీరము అను చెట్టునుండి పాపము లను పక్షులు ఎగిరిపోవును ”*

* “హరే ర్నామ, హరే ర్నామ, హరే ర్నామైవ కేవలం,
కథా నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ గతి రనన్యథా”

కలియుగమున హరినామసంకీర్తనముకంటె తరణోపాయము ముమ్మాటికిని మఱియొకటి లేదనియు,

“తృణా దపి సునీచెన తరో రపి సహిష్ణునా,
అమానినా మానదేన కీర్తనీయః సదా హరిః ”

గడ్డిపోచకంటె నీచుడనను భావముకిల్లవాడవై, వృక్షముకంటె సగాష్టతకలవాడవై అభిమానమును త్యజించి పరులను స్మరించుచు సదా హరినామసంకీర్తన చేయుచుండుమనియు శ్రీచైతన్యస్వామి రచించు బోధించువాడు

“చేరోదర్పణమార్జనం భవమహాదావాగ్ని నిర్వాపణం
శ్రేయఃకైరవచ్చిత్కా తిరణం విద్యావధూజివనం,
ఆనందామ్ముధవర్ధనం ప్రతిపదం పూర్ణామృతిస్వాదనం
సర్వాత్మిన్నపనం పరం విజయతే శ్రీకృష్ణసంకీర్తనమ్ ”

—శిష్యాప్రకము

శ్రీకృష్ణసంకీర్తనమువలన హృదయమును నద్దము శుభ్రమై చిత్తము నందలి సమస్తకళంకములును తొలగును మహాదావాగ్నివలె మనల నెల్లప్పుడు దహించుచున్న విషయవాసనలు నశించును చంద్రకిరణములచే కలువలు వికసించుచుండమున శ్రీకృష్ణసంకీర్తనమువలన హృదయము వికసించును, అనగా ఆత్మాభ్యుదయము కలుగును

పదియవ ప్రకరణము

పారమార్థిక జీవన మార్గములు

సాధనలో అవంతరములు—సంస్కారముల ప్రభావము—సద్గుణ
వలని ప్రమాదములు—దానధర్మములు—ఆహార నియమము—వస్త్రధార
ణము—శరీరాభిమానము—శరీర సంరక్షణము—కష్టములం దుండ
వలయు మనోభావము—సహనము—మౌనము—వినయము—ఆత్మ
గౌరవము—విష్కాపట్యము—వాంఛానివృత్తి—స్త్రీలయెడ నుండ
వలయు మనోభావము—భక్తుడు సంసారము—ప్రార్థన శ్రద్ధాచక్తులు

సాధనలో అవంతరములు

361 పిటికితనము, ద్వేషము, భయమును రాజ్యమేలు
చుట్ల భజవంతుడు గోచరింపడు

362 తక్కెడలోని బరువైన సిబ్బి క్రిందికి బోవ, తేలిక
యైనది పైకిలేచును అటులనే తాపత్రయభారముచే క్రుంగి
పోవువాడు సంసారమున మునిగిపోవుచుండ, అంతటి తాప
త్రయమును ఉబలాటమును లేనివాడు భగవత్పాదారవింద
ముల నాశ్రియించి ఉన్నతిని బొందును (చూ 413)

363 ఇతరుల గుణావగుణములగూర్చి విమర్శించుచు
కాలముగడపువాని జీవనము వ్యర్థమైపోవుచున్నది ఏలన
వానికాలము ఆత్మచింతనమునగాని, పరమాత్మచింతనమున
గాని వినియోగపడుట లేదు, సరికదా, ఇతరుల మంచిచెడు
గుణనుగూర్చి విమర్శించుటలో వ్యర్థమైపోవుచున్నది

364 మనస్సు ఎట్టిదశలో నున్నప్పుడు భగవత్సాక్షాత్కారము లభించును? మనస్సు ప్రశాంతముగా నున్నప్పుడు భగవంతుడు సాక్షాత్కరించును మనస్సును సుస్సును కోరికలను గాడ్పులు కల్లోలపఱచునెడల అందు దేవుని ప్రతిబింబము గోచరింపదు భగవత్సాక్షాత్కారము అట్టి స్థితిలో అసంభవము (చూ 536)

365 కడుపు నిండియున్నను అజిర్ణ వాతముచే బాధపడుచున్ననుగూడ కమ్మచి పిండివంటలును ఊరుగాయలును కంటబడగానె ఎవ్వచి కైనను చూచును ఒకడు లేశమును లోభి కాకపోవచ్చును, పరమ పవిత్రభవములు గలిగియుండవచ్చును, ఐశుర్యమును ఇతర కామ్యార్థములును కంటబడగానే వాని మనస్సు రెపగెల్పబడునుజమీ

366 నూతిలోని కప్పవలె నుండఁగలము నూతిలోని కప్పకు ను యియే దాని ప్రపంచము నూతికంటె పెద్దది కాని, గొప్పదికాని మతేమియు దానికి గోచరింపదు * ఇటులనే అందఱును స్వమతిదురభిమానులే తమ మతముకంటెను సంప్రదాయముకంటెను ఉత్తమమైన దేదియు వారికి గోచరింపదు

367 శంకరులయొద్ద ప్రతివిషయమునను అతని ననుకరించు నొక మూర్ఖశిష్యుడొండెను శంకరులు 'శివోఽహం' అనునప్పుడెల్ల శిష్యుడును 'శివోఽహం' అనెడివాడు. వానికి బుద్ధిగఱపనెంచి శంకరు లొకనాడు, కమ్మరికొలిపి సమీపముచుండి పోవుచు, మా సలోకరగియున్న సీసమును గైకొని

* దీనినే కూపసమంధూక వ్యాయ మందురు

త్రాగిరి, మఱియు శిష్యునిగూడ నటులే త్రాగుమని చెప్పిరి. కాని గురు వొనర్చిన యీశాంధ్యమును శిష్యుడు చేయజాలక పోయెను అప్పటినుండియు ఆతడు 'శివోఽహం' అనుట మానివేసినాడు ఊద్రానుకరణము ఎన్నటికిని కూడని పనియే, కాని పెద్దల నడవడిని జూచి తన లోపములను దిద్దుకొనుట సదా శ్రేయస్కరము

సంస్కారముల ప్రభావము

కి68 సంస్కారముల ప్రభావము ఎంత గొప్పదో చూడుడు! ఒకచోట కొందఱు సన్న్యాసులు కూర్చుండి యుండిరి ఆ దారిని ఒకపడుచు పోవుచుండెను అందఱును దైవధ్యానమున నిమగ్నులై యుండిరి ఒక్కడుమాత్రము రహస్యముగా ఆమెపై దృష్టి నిగిడ్చెను ఇటులా స్త్రీసౌందర్యముచే ఆకర్షింపబడిన యాతడు గృహస్థుడై యుండి సన్న్యాసమున బ్రవేశించునప్పటికి ముగ్గురుబిడ్డలతండ్రియై యుండినవాడు

కి69 ఒకచోట విత్తుకొట్టిన రెండెద్దలను జూచితిని ఆవు ఒకటి ఆ త్రోవను బోవుచుండ గాంచి అం దొకయెద్దు ఉద్రేకము పొందినది రెండవది శాంతముగ నుండెను ఈ విచిత్రవృత్తమును గాంచి వాని పూర్వచరిత్రను విచారించి తిని మొదటిది పెద్దదై ఆవులతో మెలిగినపిమ్మట దానికి విత్తుకొట్టెరట రంగవదానికి చిన్నదూడగా నుండగనే కొట్టి నట్లు తెలియవచ్చినది పూర్వాభ్యాసములచే గలుగు సంస్కారములబలము అంత గొప్పది విషయసుఖములను పొందకుండ సంసారమును త్యజించిన సాధువులు స్త్రీలు కాన్పించినప్పుడు

కామోద్రేకమును బొందరు ఇక సంసారిభోగముల సనుభవించి, వయసు చెల్లినతర్వాత కాషాయమును దాల్చువారు చిరకాలము ఇంద్రియనిగ్రహ మవలంబించినను వారి పూర్వ సంస్కారములు మఱల తలయెత్తుట సంభవించుచు డును

370 పాపప్రవృత్తులందు చర్చించు మనస్సును మూలపల్లెలందు వసించు కులీనబ్రాహ్మణునితో బోల్పనగును లేదా, పెద్దనగరములలో వేశ్యలుండు తావున వసించు పెద్దమనుష్యునితో బోల్పనగును

371 శ్రీగురుదేవునితో ఒకనా డొక పెద్దమనుష్యు డిట్లనెను “నాకుమారుడు హరీశుడు పెద్దవాడు కాగానే వానికి పెండ్లిచేసెదను, అప్పుడు కుటుంబమునీ వానికి ఒప్పగించి, సన్నస్యించి నేను యోగాభ్యాస మారంభింతును” అందులకు శ్రీగురుదేవు డిట్లు విమర్శించి చులికెను “ఈ పక్షమున భగవద్భక్తిసాధనచేయుటకు నీ కెన్నడును అవకాశముచిక్కనే చిక్కదు అటువిమ్మటకూడ ‘ఈ హరీశునకును ఆ గిరీశునకును నే ననిన ప్రాణము, నేను సన్నస్యించితి నా, వారు బెంగ పెట్టుకొందురు మొదట హరీశునకు ఒక కొడుకు పుట్టవిండు, మనుమని పెండ్లికూడ చూడవలదా?’ అనేబోదువు ఈవిధముగా నీ గొంతెమ్మకోరికలకు హద్దుండదు” (చూ 544)

సిద్ధులవలని ప్రమాదములు

372 మహిమల బ్రకటించువారల—జాలకుల—దరిచేర శుడు వారు బ్రహ్మపథమును వీడి తిరుగాడువారు వారి మనస్సు యోగసిద్ధులలో దగులొనియున్నది బ్రహ్మమార్గ

మున గాయచే పన్నబడిన వలలివి వినిచే మోసపోకి మెల
కవగలిగి వర్తింపుడి సద్గుణ నెన్నడును వాంఛకుడు

373 దోగనివారాచెయుట, వ్యాజ్యములు గెల్చుట
నీటిపై నడచుట—మొదలగువానికై తోడ్పడు యోగసిద్ధుల
కొఱకై ప్రాకులాఁగవారు అల్పబుద్ధులు పరమేశ్వరి చరణార
విండములనుదక్కి మఱి దెలిసి నిజమైన భక్తులు ఆశ్రయింపరు

374 ఒకడు ఒక శ్రీమృష్ణుడు అర్జునున కిట్లు తెల్పెను
“నువు నన్ను గాండవయునన్నచో నికడ అష్టసిద్ధులలో
ఏదొ క్రిటియైన నున్నంతవఱకు కృతార్థుడవు కాజాలవు”
ఏల సద్గుణులూ నానవుని యహంకారమును బెంచి భగవంతుని
మఱవజేయును

375 ఒకడు పదునాలుగేండ్లు అడవిలో ఘోరతపస్సు చేసి
తొడకు నిట్టిపైని నడచు శిద్ధిని సంపాదించెను ఈశిద్ధి లభించె
నని బ్రహ్మనందపరవశుడై గురుసన్నిధికి వెడలి యిట్లు పలి
కెను. “గురుదేవా! గురుదేవా! నేను నీటిపై నడచు మహి
మ్మను గాందినాను!” అంతట గురువు వాని నిట్లు చీవాట్లు
పెట్టెను “చీ! చీ! పదునాలుగేండ్లు పడిన శ్రమకు ఇదియో
ఫలము? నివు సంపాదించినశక్తి కానివిల్లువ చేయదు పదు
నాలుగేండ్లు పాటుపడి నీవు చేయగలిగిన కార్యమును
సామాన్యమానవులు పడవవాని కొక కాలణా యిచ్చి చేయ
గలరునుమా!”

376 సిద్ధులను అశుద్ధమువలె తృణింపవలయును పార
మార్థిక సాధనలవలనను సంయమమువలనను సిద్ధులు వాని
యంతట నవియే కలుగుచుండును. కాని సిద్ధులపై మనసు

నిలువువారు వానియందు దక్షిణార్కమున నున్న నొక
జాలరు

377 గుటికాసిద్ధి యనబడు అదృష్టమున బడసిన
చంద్రుడను నాతడొక యుండెను * అతడు ఒక గుడిపిరితన
యొద్ద నుంచుకొని తన ముచ్చవచ్చినచోట పోగలిగి
యుండెను, ఇతరులకు అగపడుకుండు ఎఱ్ఱావుననైనను ప్రస
శంపగలిగియుండెను ప్రాంతభమున గతము భగవంతుని
యందు భక్తి కలవాడై సాధనలందు స్థాపరుడై యుండెడి
వాడు ఏమైనను అతడు ఆశీర్వాది సగవాదించినపిమ్మట క్రమ
ముగా తన కుద్రభోగవాంఛలను సత్ప్రతిజ్ఞచేయుటకై
ఆ శక్తిని వినియోగించుకొననాగెను నే అతడు మంద
రించినను అతడు లక్ష్యపట్టడయ్యెను అతడు ఇతరులను గాన
రాకుండు ఒక పెద్దమనుష్యుని భవనమున బ్రవేశించి లాదొక
యువతితో వ్యభిచరింప మొదలిడినాడు దానియలమున
తుదకు తనసిద్ధిని పూర్తిగా పోగొట్టుకొని పతితుడై పోయెను

378 ఒక్కొక్కప్పుడు సిద్ధులవలన గొప్ప అనగములు
వాటిల్లును ఒక గొప్ప సిద్ధునిగుఱించి తోతాపురి నాతో
ఇట్లు చెప్పిరి ఆసిద్ధుడు సముద్రతీరమున గూర్చుండి యుండగా
పెద్దతుపాను చెలరేగెను దానిచే చాలబాధపడి, ఆసిద్ధుడు,
'తుపాను ఆగిపోగాక!' అనగానే తుపాను ఆగిపోయినది.
సరిగా ఆసమయముననే నిండారవిప్పిన తెరవాపలతో అతి

* శ్రీ రామకృష్ణునకు గుర్తుము వహించిన ఛైరపి బ్రాహ్మణికి ఈ
చంద్రుడు మఱియొక శిష్యుడు శ్రీ రామకృష్ణునకు ఈతడు సుపరిచితుడు
అయ్యెను

పేగముగా సముద్రమున నొకయోడ పోవుచుండెను ఆక
స్మికముగా గాలి నిలిచిపోవుటచే అతాకునకు ఓడ మునిగిపోవ,
అందున్నవారిందఱు సముద్రము వాల్చెరి ! అంతమందికి ప్రాణ
నాన్నిశల్లి చిగ పాపము తగులుటచే ఆ సిద్ధుడు తన సిద్ధుల
న్నాటి గొల్పోవుటచే గాన సరికిమునుగూడ పొంది పాప
ఫల మనుభవింపవలసివచ్చెను

379 నేను పంచవటిక్రంద తీవ్రసాధనలు చేయుచుండు
కాలము , 96జుడు అను సత డచటికి వచ్చెను అతడు గొప్ప
యోగి అ గారి రాత్రి చీకటిలో నేను నాగదికి పోవలసి
వచ్చెను అత నాతిడు తన చేతిని పైకెత్త నాతని బాహు
ములమునుండి గొప్పవెలుగు బయల్పడలి మార్గమునంతయు
ప్రకాశమాన మొనర్చెను నా హితవాక్కును విని యా
మృహిమన్తు వినియోగించుట మానివేసి యాతడు బ్రహ్మ
సాక్షాత్కారమునకై మనస్సు మఱియొకొనెను కొన్నాళ్ల
కాతని కాశక్తి పోయినను ఆత్మోన్నతిని బడయగల్గెను

380 యాచకుడు మహారాజాంతఃపురమునకు బోగల్గియు
గమ్మడికాయ, పుచ్చకాయవంటి తుద్రవస్తువుల కొరకు
యాచించునేని చాల తెలివితక్కువగా వర్తించినవాడగును
రాజరాజేశ్వరుడగు సర్వేశ్వరుని ద్వారముకడ నిలిచి,
అమూల్యమైన భక్తిజ్ఞానములను విడిచి, భక్తుడు సిద్ధులకై
అర్పించునేని అవివేకముగా వర్తించినవాడగును

* శ్రీ రామకృష్ణకు గురుత్వము వహించిన భైరవీబ్రాహ్మణికి ఈ
గిరిజాడు మఱియొక శిష్యుడు శ్రీ రామకృష్ణనితో నీరడ కొంతకాలము
నివసించెను

381 శ్రీ గురుదేవుని బాలశిష్యులలో నొకడు, ఇతరుల మహాభావములను ముఖము చూచినంతనే గ్రహించు శక్తి మంతు డయ్యెను పరమానందభరితుడై యాతడు తనసిద్ధిని గూర్చి గురుదేవునితో ముచ్చటించి, గురుదేవుడు మందల్గించి యిట్లు వచించెను “సిగ్గు! సిగ్గు! చాయనా! నిశ్చికిసామర్థ్యములను ఇట్టి యుద్రవిషయముల నిమిత్తము వ్యర్థము చేసికొనకు”

382 ఒక శిష్యుడు దూరమున జరుగు సంగతులు తనకు ధ్యానసమయమున ప్రత్యక్షముగ గోచరించుననియు, ఆ సమయమున గ్లాండలు ఏమిచేయుచుండునదియు జూడగల్గుదుననియు, విచారింప నయ్యవి వాస్తవముని ఋజువగు చుండెననియు శ్రీ గురుదేవునితో జెప్పెను అంతట శ్రీ గురుదేవుడాతని కిట్లు తెల్పెను “నాయగా! కొన్ని దినముఖవటకునా ధ్యానమును ఆపివేయుము, బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు ఈ శక్తులు అడ్డుతగులును జూమా!”

దానధర్మములు

383 జనులకు సమారాధనలుచేయు టెందులకు? సర్వ భూతములందును వైశ్వానరరూపుడై యున్న భగవంతునకు ఆహుతి నొసగుట యనియేకదా మీయభిప్రాయము? ఐనను దేవునియందు భయభక్తులు లేని దుష్కర్మలు, వ్యభిచారములు మొదలైనవారిని అట్టి సమారాధనల కెన్నడును పిలువరాదు వారు కూర్చుండుతావున ఎన్నియో బారల లోతువటకును భూమి మైలపడిపోవునంతటి మహాపాపములను జేసియుందురు

384 ఒకప్పు డొక కసాయివాడు ఒక ఆవును దూరమున నున్న గోవధశాలకు తోలుకొనిపోవుచుండెను ఆ కసాయి వాడు దానిని క్రూరముగా గొట్టిటవలన ఆవు వానిని తిప్పలు పెట్టసాగెను దానిని తోలుకొనిపోవుట వానికి బహుదుర్ఘట మైనది అట్లు చాలసేపు శ్రమపడి మధ్యాహ్నమునకు ఎక్లొ ఒక గ్రామము చెరుకొనెను చాల అలసిపోయి సమీపమున నున్న యొక ధర్మశ్రమమునకు వెడలి అచట నీయబడు సదా వృత్తిలో పాల్గొనివాడు తృప్తిగా తినుటచే బాగుగా తేలు కొని సులభముగా ఆవును వధశాలకు జేర్పగలిగినాడు ఆ గోవును హత్యచేసిన పాపములో కొంతభాగము కఫాయీవానికి అన్నదానముచేసిన దాతకు ప్రాప్తించినది కాబట్టి అన్న దానాదులలోగూడ దాఫమును గ్రహించువాడు దానిని మర్మార్గకృత్యములకై వినియోగించు దుష్టుడు కాడుగదా యని విశేషించి మఱి చేయచుండవలయును

385 విధి యిట్టిది పూర్వజన్మమున బాగుగా దానధర్మములను జేసినవారు ఈ జన్మమున భాగ్యవంతులై పుట్టుచుందురు కాని యీ ప్రపంచము భగవంతుని మాయ మాయయనేక అక్రమములతో గూడుకొనియున్నది మాయ నెవ్వరును గ్రహంపజాలరు.

వస్త్రధారణ ఆహారము

386 సన్న్యాసులు కాషాయవస్త్రములను ధరించుట ఎందులకు? వస్త్రధారణలో ఏమున్నది? కాషాయ వస్త్రములు మనసులో పవిత్రభావములను సుగరింపజేయును అట్టిగి

పోయిన చెప్పలను చినిగిపోయిన బట్టలను దాల్చినవానికి తన యొక్క దైన్యస్థి తలపునకు వచ్చును, నీటగకోటులను లాగులను విలువగల బూటులను తొడిగినప్పుడు సహజముగా నెవ్వరైనను అహంభావముతో సొంగుచుండును నల్లంచు నొన్నని రవసెల్లా ధోవతిని గట్టినయెడల అయ్యది వానికి ఎక్కడలేని ఉల్లాసమును పురికొల్పును అట్టివాడు శ్రింగార కీర్తనలను గూడ వాడుచుండును కాపాయవస్త్రముల దాల్చుటచే సహజముగా మనసున ఏవిత్రిభావములు స్ఫురించును స్వతః వస్త్రధారణలో ఏవిశేషము లేకున్నను ఆయావేషములచే ఆయా భావములు గలుగుచుండును

387 మొక్కను కంచెసి కావాడవలయును లేనియెడల మేకలును అల్లరిపిల్లలును దానిని ధ్వంసము చేయవచ్చును కాని ఆమొక్క పెద్ద చెట్టయినపిమ్మట మేకలమందగూని ఆవులమందగూని స్వేచ్ఛగా దాని విశాలమైన కొమ్మలనిడను విశ్రమింపవచ్చును దాని ఆకులను పొట్టనిండ మేయవచ్చును (చెట్టునకు ఏమియు అవాయము ఉండదు) అట్లే భగవంతుని యందు నీయొక్క శ్రద్ధాభక్తులు ఇంకను బిజావస్థలోనో, అంకురావస్థలోనో ఉండగా దుష్టసాంగత్యమును ఐహికచింతలును వానిని వాడుచేయకుండ సంరక్షించుకొనవలయును కాని నిభక్తిశ్రద్ధలు దృఢపడినపిమ్మట ఏయైహికచింతగాని, ఏదుష్ప్రవృత్తిగానినిన్ను సహింపవెఱచును నీసాన్నిధ్యమే అంతటి ఏవిత్రమై యొప్పును నీ సాంగత్యమహిమచే దుర్మార్గులనేకులు దైవభక్తులుగా మారగలరు

388 ఒక విద్యార్థి శ్రీరామకృష్ణుని సందర్శించి యిట్లా

ప్రశ్నించెను “అయ్యా, ఒకే దేవుడు సర్వభూతములందును సంస్థితుడై యుండ ఎవనిచేత యాహారమును గైకొనినను హాని యేమి?” శ్రీగురుదేవుడు, “నీవు బ్రాహ్మణుడవా?” యని యడుగ నాతడు, “ఔ” ననియెను అంత గురుదేవు డిట్లని యెను “అందువలననే నీవు నన్నట్లడిగి గావు నివోక అగ్ని పుల్లను వెలిగించి దానిపై ఇన్ని యెండుగట్టెలను పడవైచితి వనుకొనుము ఏమగును?” “వానిచే గప్పబడి నిప్పు ఆజీ పోవును” అని విద్యార్థి బదులుచెప్పెను మఱల గురుదేవు డిట్లనియెను “కార్చిచ్చు మంటుచుండగా ఇన్ని పచ్చిఅరటి బోదెలను తెచ్చి దానిలో పడవెసిగి వనుకొనుము అవి యే మగును?” “ఒక్కక్షణములో భస్మమైపోవును” అని విద్యార్థి ప్రమాధానము చెప్పెను అంత గురుదేవు డిట్లు బోధించెను “ఆవిధముగనే నీలో ఆధ్యాత్మిక శక్తి చాల దుర్బలముగా నున్నప్పుడు విచక్షణ లేకుండ, అడ్డమైనవారి చేతనుండియు తినుచుండినయెడల ఆ రవంతశక్తియుకూడ అణగిపోవచ్చును ఇదియే ఇందున్న ప్రమాదము కాని ఆ శక్తియే ప్రబల ముగా నున్నప్పుడో, నీవు ఎట్టి ఆహారము తిన్నను బాధలేదు”

389 నేనొకప్పుడొక మహమ్మదీయగురునిచే ఉపదేశము బొంది అనేకదినములు అల్లనామస్మరణము చేయుచు, వారి యాచారములనే అవలంబించుచు, వారి యాహారమునే తినెడివాఁనను ఆదినములలో నేను కాలీమాతయొక్క ఆలయ మునకు బోజాలకపోతిని, మఱియు హిందూదేవతా నామ స్మరణకూడ నాకు సాధ్యముకాలేదు

390 శ్రాద్ధసమయములం దిడు భోజనము గడువకుము

అట్టిభోజనము భక్తివిశ్వాసములను నశింపజేయును మఱియు శ్రాద్ధకర్మాదులచే జీవించు పురోహితునింటగూడ నినకుము

391 ప్రశ్న ఆహారవిషయమై దొరికనదానిని దినదగదా?

ఉ అయ్యది మన ఆధ్యాత్మికస్థితి ననుసరించి యుండును జ్ఞానమార్గమున దానివలన హాని కలుగదు జ్ఞాని భుజించు నప్పుడు కుండలిన్యగ్నికి దానిని ఆహుతిగా నర్పించును కాని భక్తునివిషయము వేఱు భక్తుడు తన యిష్టదేవము నకు నిరాక్షేపణీయముగా నివేదనచేయదగిన పవిత్రాహారి మును మాత్రమే భుజింపవలయును మాంసాహారము భక్తునికి తగదు కాని యొకడు పందిమాంసమును దిని జీవించు గాక, భగవంతునియెడ అనురక్తుడై యుండగా, వాడు ధన్యుడని చెప్పవలసియున్నది మఱియొకడు హవిష్యాన్నమును దినుచున్నను కామినీకాంచనములలో వాని మనసు తగుల్చానియుండగా, వాడు పరమనిర్భాగ్యుడని గ్రహింపుము.

392 ఎవడు సాత్త్వికశాకాహారమునే తినుచున్నను బ్రహ్మప్రాప్తిని వాంఛింపడో వానికి ఆ సాత్త్వికశాకాహారము సైతము గోమాంసమంతటి అనర్థకమే యగును ఎవడు గోమాంసమును దినుచును బ్రహ్మప్రాప్తిని కాంక్షించునో వాని కాగోమాంసము అమృతమంతటి యోగ్యమైన దగును

393 పగలు తృప్తిగ భుజింపుము కాని రాత్రికాలమున లఘువుగ దినుము

394 శరీరమునకు వేడిఛేయనట్టియు మనస్సునకు ఉద్రేకము గలిగింపనట్టియు ఆహారిమును మాత్రమే భక్తుడు భుజింపవలయును

శరీరాభిమానము శరీరసంరక్షణము

395 ప్రశ్న శరీరాభిమానమును జయించు టెట్లు?

ఉ మానవశరీరము క్షయమగు తుద్రప్రకృతితో నిర్మింపబడియున్నది ఇయ్యది మాంసము, మజ్జ, ఎముకలు, నెత్తురు మొదలగు క్రుష్ణిపోవు సుహృదైన వస్తువులప్రొపు కాని మఱియొకటికాదు శరీరముచుగూర్చి యీవిధమైన వివేచన నిరతిరము చేయుచుండుటచే శరీరాభిమానము అగిపోవును (చూ 542, 545)

396 పక్షి ఎగిరిపోయిన తర్వాత పంజరము నెవ్వరును లక్షింకరు ప్రాణమనెడు పక్షి ఎగిరిపోయినపిమ్మట మిగిలియున్న కీబరము ఎవ్వరికిని అక్కఱలేదు

397 ఈతనువు తుచ్ఛము, అశాశ్వతము నైనపక్షమున సాధువులును భక్తులును దీనిని సంరక్షించుకొందురే? ఏమియులేని పెట్టెనుగూర్చి యెవ్వరును జాగ్రత్తపడరు విలువగల నగలు, బంగారము, ప్రశస్తిమైన వస్తువులును గల ఖజానా పెట్టెను ఎల్లరును జాగ్రత్తగా కావాడుకొందురు ఈ దేహము దేవాలయమై* యుండుటచే సాధుజనుల దీనిని సంరక్షించుకొనకుండ నుండజాలరు మన శరీరములు దేవుని ధనాగారములు

కష్టములం దుండవలయు మనోభావము

398 శరీరగృహమున నున్నందులకు (జీవుడు) చెల్లింపవలసిన అద్దెయో వ్యాధి

* “దేహో దేవాలయ ప్రోక్త జీవో దేవస్సనాతనః ”

399 ఇరుమును కొలిమిలో గాల్చి, ఎన్నియో సార్లు సమ్మెటతో బాగుగా గొట్టిననేకాని మంచి ఉక్కు కానేరదు అప్పుడు దానిని పదనైన ఖడ్గముగా జేసి నియ్యవచ్చి నట్లు వంచవచ్చును అదేవిధముగా ఆపదలను కొలిమిలో మానవుడు పెక్కుసార్లు తపించి, పోతులు పెట్టు బాధలనెడి సమ్మెటదెబ్బలు బాగుగా తినిననేగాని శుద్ధుడును వినము డునై దైవసాన్నిధ్యమును బొంద నర్హుడుకానేరడు

400 శ్రీ గురుదేవు యొకప్పుడు కేశవచంద్ర సేనునితో నిట్లు వచించెను “నివు బాధపడుచున్నావు, కాని నీవ్యాధికి గంభీరార్థమున్నది ఈ శరీరమున ని వనేక ఆధ్యాత్మిక దశలను పొందియాన్నావు, తత్ఫలితముగా శరీరము ఇప్పుడు బాధపడుచున్నది ఆధ్యాత్మికతరంగములు లేచినపుడు శరీరస్మృతి అదృశ్యమగును, కాని తుది సవి దేహమును బాధించుచు గంగానదిలో పెద్ద స్త్రీమరు పోవునపుడు దాని వెనుక తరంగములు లేచి, కొంతసేపటివఱకు నొడ్డునకు గొట్టుకొను చుండును స్త్రీమరు ఎంత పెద్దదో తరంగములు అంత పెద్దవి లెచుచుండును ఒక్కొక్కప్పుడు వాని తాకునకు ఒడ్డు విటిగి పడుచుండును ఏనుగు చిన్న గుడిసెలోనికి జొరబడిన యెడల గుడిసె అల్లల్లాడి కూలిపోవును అట్లే బ్రహ్మనందానుభవము సాధకుని శరీరమును గడల్చివైచి యొక్కొక్కప్పుడు విచ్చిన్నము చేసివేయును దానివలని ఫలితమేమో తెలియునా? ఇట్లు అంటుకొనినయెడల అనేకవస్తువులు (దానితోబాటు) తగులబడిపోవును అటులనే జ్ఞానాన్ని కామక్రోధాదిరిపుల నందఱను ధరింపముచేసి తుదకు ‘నేను, నాది’ యను సా

నాను గూడ గాశనముచేయును తీవ్రమైన ఆ దెబ్బతో శరీరము శిథిలమైపోవును అంతయు పూర్తియైనదని నీ వనుకొనవచ్చును కాని, అహంకారవాసన లేశమున్నను గూడ భగవంతుడు నిన్ను విముక్తుని జేయడు నీ వొక ఆసుపత్రిలో రోగిగా బ్రవేశించినయెడల చూర్తిగా నీవ్యాధి నివారిణికానిదే నిన్ను విడువరుగదా ! ”

401 కేశవచంద్రసేనునకు జబ్బుజేసినపుడు శ్రీగురుదేవు డాతని గాంచి యిట్లు పలికెను “తోటమాలి యొక్కొక్కప్పుడు గులాబిమొక్కల వ్రేల్లమీద మంచు పడులాగున వానిమీది మట్టినించుకతీసివేయును పువ్వులు పెద్దవగుటకై యొక్కొక్కప్పుడు వ్రేల్లను గొన్నిటిని కత్తిరించుచుండును నీ వింకను ఘనతరకార్యముల నొనర్చుటకై భగవానుడు నిన్నీ విధముగా ఆయిత్తమొనర్చుచున్నాడు కాబోలును ”

402 శ్రీగురుదేవుడు వ్యాధిని గూర్చి తన మనోభావము నిట్లు వెల్లడించెను “వ్యాధి దానిపనిని అది సాగించుగాక శరీరము ఖాళీపడుగాక మనసా ! నీవు మాత్రము ఆనందమున నెలకొనుము ”

403 శరీరమున కెట్టి కష్టములు ప్రాప్తించినను, సుఖములు ప్రాప్తించినను నిజమైనభక్తు డెన్నడును జ్ఞానదీప్తిని, శక్తిని గోల్పోకుండును అతని శ్రద్ధాభక్తు లెన్నడును కుంటుపడవు, అతని జ్ఞానతేజము క్షీణింపదు పాండవుల కెట్టి ఘోరాపదలు వాటిల్లెనో చూడుడు! కాని క్షణమైనను వారు జ్ఞానతేజమును గోల్పోయిరా ?

స హ న ము

404 (వంగ) గుణితమున 'ఁ, ష స' అను మూడు అక్షరముల కంటెను మతేవియు ఒకేవిధముగా ఉచ్ఛర్జింప బడవు ఇట్లు ఈ మూడును 'సహింపుము,' 'సహింపుము,' 'సహింపుము' అని మనకు బోధించుచున్నవి అక్షరాభ్యాసమునాటినుండియు—చిన్ననాటినుండియు—సహనము నలవరచుకొనవలయునని మన కివి తెలుపుచున్నవి మానవులకు సహనమే ముఖ్యమైన సుగుణము

405 ఆ కమ్మరివాని దాగలిని జూడుము,—దానిని సమ్మెటతో నెట్లు కొట్టుచున్నారో కనుము ! ఐనను ఇనుమంతయు అది కడలుటలేదే ? శాంతిని, ఓరిమిని మానవులీ దాగలినుండి నేర్చుకొందురుగాక !

మౌ న ము

406 నీభక్తివిశ్వాసములను, మనోభావములను రహస్యముగ నుంచుకొనుము నలుపురియెదుటను వానిని వెల్లడి చేయకుము చేసితివేని నీకు గొప్పనష్టము వాటిల్లును

407 నరుడు తన వారమార్థికసాధనలను ఎంత గోప్యముగ నుంచిన నంత శ్రేయస్కరము

వినయము ఆత్మగౌరవము

408 అహంభావమునకు పతనమే ఫలము కాకిని జూడుడు —అది తా నెంతయో బుద్ధిశాలి. ననుకొనును అది యెన్నడును వలలో చిక్కదు ఏమాత్రము అపాయము

కాప్పించినను తప్పించుకొనిపోవును కడు నేర్పుతో దొంగి
లించి మేత సుంపాదిమిగొనును కాని, పాపము, ఆ జంతువు
అశుద్ధము నీనక తప్పదయ్యే! మితిమీరిన దాని తెలివితేటల
కిడ్డిఫలము! నంచన కిదియే పర్యవసానము!

409 ఘనతను నొందనలయుననిన వినయము గలిగి యుండ
వలయును భరద్వాజశ్రేయోక్త గూడు క్రిందుగా నేల
దావుననే యుండును కాని చదియెంత యెత్తిన కెగురుగా
చూడుడు మిట్టనేల వ్యవసాయమునకు పనికిరాదు, అందు
లకై వలయునది నిలుచుట పల్లవునేలయే కావలయును
(అటులేనే గర్వముచే మిట్టిపడు హృదయము స్వాధనకు పనికి
రాదు చూ 412)

410 పండ్లచే భారముతమైన చెల్లెప్పుడును వంగి
యుండును నిపు ఘనుడవు కాదలచెదవేని (వీనివలె) అడకువ
గలిగి యుండుము

411 గౌరవసూచకముగా ఇతఁడు కేవలము తలవంటి
నెడల మనము సోగిలబడి పూజింపవలయును ఇదియే మన
ధర్మము

412 “నే నుపన్యసించుచున్నాను, కావున మీరిందఱును
వచ్చి వినవలయును” అని అహంభావముచెందు ప్రచారకుని
వలె మనము అహంభావము పొందరాదు అహంభావమునకు
నిలయఁజూపనము జ్ఞానము జ్ఞానగ్నియం దది నిలువజాలదు
ఎవ్వడు అహంకారరహితుడో, నిష్కపటచిత్తుడో, వానికే
జ్ఞానలాభము గలుగును వానిని పల్లవునేలలందు నిలుచును,
మిట్టనుండి కొట్టుకొనిపోవును (మిట్టిపడువారి హృదయము

నుండి జ్ఞానము కొప్పుకొనిపోవును (చూ 105 409)

413 తక్కుడలో భారవంతిమైన సిబ్బి క్రందికి బోవ
తేలికయైనది పైకి లేచును విఘ్నమును సమర్థుడును ఎప్పు
డును అడకువ కలిగియుండును యూర్జుడో, మిట్టపడుచుండును
(చూ 362)

414 పెనుగాలిచే గొరిపోవబడు పులివి స్తరివలె గర్వి
శూన్యడవై యుండుము (చూ 525)

415 సూదిలో దారిము ఎక్కింపదలతువేని, సరిగాలేని
పోగులను తొగించి, దారిమును వొనతేలునటుల పేనవల
యును అప్పుడు దారిము సులభముగా సూదిబెజ్జములోని
కెక్కిగలదు * నీ మనోబుద్ధులను భగవంతునిపై ఏకాగ్రము
చేయగోరెడవేని, కకావికలగు కొరికలను తొలగద్రోసి, అహం
కారమును వీడి, వినమ్రుడవై దీనభావము వహింపుము

• 416 అనేకులు వినయము చూపనెంచి, “నేను బురడలో
రారలాడు వానపామువంటివాడనగిడి!” అనుచుందురు ఈ
రీతిని తాము పురుగులమని భావించుకొను ముక్ఖాల్క్రమమున
నిజముగా వారు పురుగులవలెనే ఆత్మబలహీనులయ్యెదరు,
దైన్యమును నీ మనస్సున జొరవీయకుము దైన్యమనునది,
నిరాశయనునది, పురోగమనమునకు ప్రబలశత్రువు భావన
ననుసరించియే సిద్ధియు గలుగుచుండును *

417 మానము కలవాడే మానవుడు ఇతరులందఱును
మానవ మాత్రులు

* “యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ”

418 ఆత్మప్రభాసమును బ్రతికించి గర్వము గర్వము కాదు ఆత్మగౌరవము నణచివెను వినయము వినయము కాదు.

నిష్కాపట్యము

419 పసివానివలె నిష్కపటివై యుండిననేకాని, నీకు తత్త్వజ్ఞానము లభింపబోదు నపు గొంచిన తాకికజ్ఞానము సంతయు మఱచిపోయి ఆవిషయమై పసిబిడ్డవలె అజ్ఞానపు కమ్ము, అమానుకుడవుగమ్ము అపుడు నీకు తత్త్వజ్ఞానము లభింపబడదు

420 సులభముగా నడుని నారాయణుని సన్నిధిని జేర్చు నది నిష్కాపట్యము తాళ్లు లేకుండునట్లు చక్కగా నాగు చెయబడిన నేలలో విత్తినములు సులభముగా అంకురించి పెరిగి, ఫలించు రీతిని నిష్కపటచిత్తుడు మృదులహృదయమున తత్త్వబోధనలు చక్కగా గాటుకొని ఫలవంతము లగును

421 శ్రీ గురుదేవు డిట్లు వచించును “ఎవ్వడైనను ఉదారహృదయుడు, నిష్కపటచిత్తుడనై యున్నచో అదిమనో తపఃఫలమని భావింపవలయును నిష్కపటియైననే కాని నడుడు నారాయణుని గనజాలడు అమాయకులకే భగవంతుడు సాక్షాత్కరించును” కాని సత్యసాధత అమాయకత్వము ననువానికేర సాధకులు వెజ్జివెంగళప్పలుగా పరిణమింపకుండు శ్రీ గురుదేవు డిట్లు హెచ్చరించువాడు “నీవు భక్తివిధులు కావలయునుగూని వెజ్జిపుల్లయ్యవు కాకాదు”, లేదా, “సత్యమేదియో, మీధ్యమేదియో, చిత్త్యమేదియో, అచిత్త్యమేదియో

సదా మనస్సులో వివేచన చేయుగడవలయును, అంతట అనిత్యమైన జగత్తును విశించి నిత్యుడగు భగవంతుని పూజ మాత్రమే మనసు నిలుపవలయును”

వాంఛానివృత్తి

422 ఎవ్వడు ఈశ్వరమున జీవించియుండియు మృతుడై యుండునో, అనగా కవమునందువలె ఎవ్వని కామక్రోధాదులు నిగ్రహింపబడి చిహ్నములగునో అట్టివాడే మానవోత్తముడు

423 దివ్యమగు మానససరోవరము కామక్రోధాదులను పెనుగాడ్పులచే కల్లలమైయున్నంతవఱకు అందు పరంజ్యోతి యొక్క ప్రతిబింబము గోచరింపజాలదు నిర్మలమై, ప్రశాంతమై భగవచ్చింతనమున నిమగ్నమైయుండు మానసమున మాత్రమే దైవదర్శనము లభింపను

424 మనసున కామమను కళంకము అణుమాత్రమున్ననుగూడ భగవంతుని గనజాలవు కావున నీ “చిల్లరి కోరికలను” దీర్చుకొని కెద్ద కోరికలను వైరాగ్యములచే విడనాడుము

425 లోతగునూరిదాపున నిలుచుండినచూతడు దానిలో పడిపోవుదునేమోయని కడుజాగ్రహముగై యుండునటుల సంసారిమున మనునతడు అందలి వ్యామోహములకు జిక్కికుడి సదా జాగరూకతతో మెలగవలయును మోహనిలయమగు సంసారకూపమున బడినవాడు నిరంతరముగను నిష్కరికముగను వెలువడుట దుష్టభవము

426 'కామక్రోధాదుల ఎప్పుడు లోబడును?' అని గురుగారు, శ్రీగారు దేవుణ్ణి సమాధానమొసగెను "కామక్రోధాదులను గూర్చి ఎప్పుడు—భోగపరిముగా—సమృద్ధులవటకు అవి ఎక్కు శత్రువులుగనే యుండును వాని భగవంతుని స్వేచ్ఛనకు మఱల్చితేవి, అవియోగకులైనా సుప్తవస్థమందు అవి ఎన్నంత భగవంతుని సన్నిధికి గా పోవును విషయము, ఇది కామమును భగవంతునందలి—మముగా మార్చివలయును ఇతిదలపై గలుగు కోరికలు భగవంతుని చికు ప్రసన్నుడై గానందులకై వారి మీదికి ప్రవలయును అరిష్టస్వప్నము, మిగిలిన రిపులన్నిటి విషయమునను నీ విలులనే వత్త వాయను కామదులను విహరి పడాలము, కాని వాని అత్తిగారి గల్పించి దివ్యముగా నొనర్పవచ్చును * (చూ 243 350 438)

427 మఱి యొకరి తన భర్తయైన రావణునితో చిట్లు పోషెను "సీత మీరాని కావలయునని మీకంత మమకారమున్నయెడల మీ మాయాత్మచే సీతాపరియగు రాముని రూపమును దాల్చి యామెనేల మోహింపజేయరాదు?" రావణుని డిట్లు ప్రత్యుత్తరించెను "ఓసీ! వెట్టదానా! రాముని పవిత్రరూపమును దాల్చినయెడల తుచ్ఛమగు నిగ్గుదియభోగములపై మఱల ఆశిపడగలనా? రామరూప భావనయే మహాత్మమస్వస్థమగుమును సైతము తుచ్ఛమని

* "తదర్పితాభిచారః సతీ కామక్రోధాభిమానాదికం తస్మిన్నేవ కరణీయమ్" — నారదభక్తిసూత్రములు, 63

దీనినే పాశ్చాత్యమానకశాస్త్రజ్ఞులు Sublimation అందురు

పెంచునంతటి అనిశ్వాహ్యపందమ గో నా హృదయమ ను నింపివేయునుగదా !”

428 ఏనుగును విక్రయివిగిగించినయెడల అది చెట్లను పొదలను విస్మయించి గారంభించును కాని చూపటివ్వాని తలపై అంకుశమును ప్రయోగించితే అది శాంతించును. అటునే మనసును చక్కచుముగా పోనిచ్చినయెడల ఎక్కి మాలిన గొంతెమ్మకొరికిలలో విడిచివేయును కాని ఏక మను అంకుశముచు ప్రయోగించినచోనే మనస్సు శాంతించును

429 సరసారము రాగము హెచ్చిన కొలదియు జ్ఞాన లాభముచుండును - వకారము నన్నిగిల్లుచుండును సంతో రముపై రాగము శ్రీ శ్రీచినకొలదియు జ్ఞానలాభమునుబోను నవకాశము హెచ్చుచుండును (రా 750)

430 మజ్జగనుడ వెన్నను తీసిపిమ్మట దానినిక మజ్జగతోపాటు ఒకేపాత్రలో ను చిగూడదు, ఉంచితిమేని దాని మాధుర్యమును చిక్కదనమును కొంతవఱకు గగ్గి పోవును నిర్మలమైన నిటిలో వేరొక పాత్రలోనుంచవలయును అటులనే సంసారమున నడుడుకొంత పరివర్తనాని బొంగిన పిమ్మట లోకులతో కలిసి సాంఘిక వ్యామోహముల నడచు నిలిచియుండేనేని కుంతిండు కాగలగు అట్టివాడు సంసారము నకు దూరముగా నుండింపుడే ర్మలుడై యుండగల్గును

431 ప్రశ్ని మచలో అనాదిసద్ధముగా నున్న క్షామమును జయించు ఔట్లు?

ఉ పుష్పలలోని పిందె పెద్దదగు నప్పుడు పూరేకులు వాని యంతట నవియే రాలిపోవును అటులనే నీయందలి దివ్యత్వము

విశించిన తనే నూనవకౌల్యము దానియంతి నదియే
తొంగిపోవును (చూ 85, 86, 438)

432 (ఇచట 87-వ ప్రవచనము చదువుకొనుడు)

433 (ఇచట 243-వ ప్రవచనము చదువుకొనుడు)

434 హేలాంచము (ఒకాకొక వసమ - లిక)ను సేవింతు
మోక్షిగోని నామాన్యము లికిలను దినుటవంటిదికాదు, కల
గోషను దినుట మితాయులను మెక్కుటవంటిదికాదు ఇందు
మొదట చెప్పబడినవి శరీరమునకు ఆరోగ్యకరములు రోగులు
పైతిము గిరి దినవచ్చును, కాని తరువాత చెప్పబడిన
శరీరమునకు ఆరోగ్యకరములు తాకిమంత్రమును ప్రణా
వమునామాన్యశిబ్దముకాదు నాతోతో బ్రహ్మస్వరూపము *
అటులనే వివ్రతను భక్తి గోరుకొనుట యుద్దమగు తాకిక
వాంఛలతో బోల్పదగదు

స్త్రీలయెడ నుండవలయు మనోభావము

435 స్త్రీలందఱును గర్భాతయొక్క అంశములే కావున
ఎల్లరును వారిని తల్లులవలె భావించవలయును

436 స్త్రీలు యోగ్యురాలై యుండనిమ్ము, అయోగ్య
రాలడై యుండనిమ్ము, ఎరివ్రతలు కానిమ్ము, కాకపోనిమ్ము,
వారిని ఆనందమయి యగు అం జగజ్జనన దివ్యస్వరూపములుగా
గనవలయును

437 ప్రశ్న స్త్రీలను మే మెటుల జూడవలయును?

* “ఓమిత్యేతత్తుర మిదం రవ్వచ”-హందూకోపనిషత్తు “తస్య
పాచకప్రణవః”-పాతింజలయోగసూత్రములు “ఓమిత్యేకాత్మరంబ్రహ్మ”
భగవద్గీత.

ఉ ఎవ్వడు బ్రహ్మజ్ఞానమును బహుసియున్నాచో, అట్టి వారిని గాంచువిషయమున భయమండదు ఆతడు వారిని తాత్త్వికదృష్టితో, అనగా జగజ్జననియొక్క అంగములుగా గాంచును కావున వారియెడ గౌరవమర్యాదలు జూపుటయేకాక, పుత్రుడు జననివలె సాక్షాత్తు వారిని ఆతడు పూజించును (చూ 86)

438 ప్రశ్న కామమును మే మెట్లు జయింపగలము?

ఉ శ్రీలనందనుని తల్లివలె భావింపుము శ్రీలపాతములవైపు చూడుముకాని ముఖమువైపు ఎన్నడును జూడకుము ఇట్లు చేసినయెడల మనస్సునుండి దుష్టచింతలు పలాయనమగును. (చూ 85, 243, 350 426)

439 భర్తతో కాపురముచేయుచునుగూడ బ్రహ్మచర్యము నవలంబించు శ్రీ నాకూత్త జగజ్జననియే

440 ప్రశ్న తంత్రశాస్త్రము బోధించునటుల శ్రీ సాంగత్యమున సాగింపబడు భక్తిసాధనలనుగూర్చి మీ యభిప్రాయమేమి?

ఉ అవి నిరసాయమైన మార్గములుకావు, మఱియు దుర్లభములు, ద్రుమప్రచూదములతో గూడుకొనియున్నవి తంత్రశాస్త్రానుసారము మూడువిధములై సాధనలు గలవు జగజ్జననియెడ సాధకుడు వీరభావమునుగాని, సఖిభావమునుగాని, పుత్రభావమునుగాని అవలంబింపవచ్చును నాది పుత్ర భావసాధన సాధకుడు జగన్మాతయొక్క సేవనని భావించుట గూడ మంచిదే కాని వీరభావము, లేక వీరాచారము *

* ఈ మార్గమున సాధకుడు జగన్మాతను తన భార్యగా భావించును.

అపాయముతో గూడుకొనియున్నది (తాను జగజ్జనని పుత్రుడనని భావించు) పుత్రభావమే నిష్కళంకము

441 నీకు దైవానుగ్రహము వలయునెడల పరాశక్తియగు జగత్కృతను సంతుష్టులైన నొనర్చుము ఔను, ఆమెయే మహామాయ సమస్తజగత్తును భ్రమింపజేయున దామెనే సృష్టిసిథిలయములను మహాలీల గామెయే నాగించుచున్నది సర్వము గామె అజ్ఞానముచే గప్పియున్నది క్షోద్యద్వారము నామె తెఱచిచే ఏవ్వరును అత్యసాధమును బ్రవేశింప జూరు దైతనుండి మనము కేవలము బాహ్యవిషయములను జూచుచున్నాము సచ్చిదానందమయవి స్వరూపము సర్వదా మనకు అతీతమై, అగోచరమై యున్నది

4 విద్య, అవిద్యయునని దివ్యశక్తి రెండురూపముల వెలయుచున్నది కామినీకాంచనములచే అవిద్య జగమును భ్రమింపజేయుచు సంసారబద్ధ మొనర్చుచున్నది విద్యయో,—శక్తికిని, జ్ఞానమునకును, ప్రేమకును కారణ్యమునకును నిలయమై మనలను ఎరమేశ్వరుని సన్నిధికి గొనిపోవును (చూ 4)

ఈ యవిద్యాశక్తి సుతుష్ట నొనర్చుటకే శక్తిపూజ విధింపబడియున్నది ఇందులకై వివిధమార్గములు కలవు నాథకుడు తనను ఆమెయొక్క సమగాగాని, భర్తగాగాని, బిడ్డగాగాని భావించుకొనవచ్చును శక్తినాధనయనగా మాటలు గాదు, మహాకరినమైన—ప్రచూదకరిమైన—సాధనలతో గూడుకొనెయున్నది జగజ్జననిసఖననుభావముతో నేను భైండుసంవత్సరములు సాధనచేసిరాను, ఐనను నాది పుత్రభావము—శిశుభావము, గాకేవలితి వాలిండ్లనను నా తల్లి

వా లిండ్లవలెనే తోచును

ప్రీతిలండలును శక్తిస్వరూపములు వివాహముయమున ఈ దేశమున పశ్చిమప్రాంతములలో వరుల చేత కొక కష్టమును దాల్చును పంగదేశమున, అడవి కైరిను ధరించును నాహా చ్చక్తిస్వరూపముగు వధువుయొక్క నాయమున వరుడు తాను మాయాబంధములను విచ్ఛిన్నము చేయునని దీనిభావము ఇదియే వీరి భావము కాని దీనిని నే నెన్నడును అవలంబింప లేదు నే నవలంబించునది శిశుభావము

ఫక్తుడు సంసారము

442 ప్రశ్న సాధకుడగు తన పత్తో భార్య, “మీరు నన్ను ఉచితరీతిని జూడకున్నచో, నేను ఆత్మహత్య చేసి కొందును” అని పలుకు ననుకొనుచు అప్పుడతడేమి చేయ వలసి యుండును?

ఉ అట్టిభార్యను విడిచివేయవలయును—మోక్ష సాధనకు అడ్డువచ్చు భార్యను విడువవలసినదే తమ ఆత్మహత్య చేసికొనని, మఱిమైన కానీ బ్రహ్మార్థమునకు అడ్డుతగులు భార్య అవిద్యాస్వరూపిణి! ఐనను రాజు, దుష్టుడు, భార్యయు సైతము భగవంతునియెడ నిర్మలభక్తి కలవానికి వశులగుదురు నిజమైన భక్తుడగువాని భార్యయు క్రమక్రమముగా బ్రహ్మమార్గమునకు తిరుగ గలదు భర్త యోగ్యుడగునేని భగవత్కృపవలన భార్యయు యోగ్యురాలగును

443 తల్లిదండ్రులు నరునికి ముగ్ధులు వారు సంతోషులు

గానిదే ఏసాధనలును పలికింపు శ్రీచైతన్యని గనుడు
 భగవద్భక్తి పరివశుడయ్యెను తాను సర్వాసము స్వీకరించు
 టకు పూర్వము తల్లిని సమాధానంఁబఱచుట కెంత శ్రమపడెనో!
 “అమ్మా! దుఃఖింపకుము అండ్లెండు వచ్చి నిన్ను దర్శించు
 చుండును” అని చెప్పెను దేవతల ఋణము, ఋషుల ఋణము
 పతదల ఋణము, భార్య ఋణము—అని మానవుడు తీర్చవలసిన
 ఋణము లెన్నోయన్నవి తల్లిదండ్రుల ఋణమును దీర్చిచో
 ఏర్పడును ఫలింపజాలదు భార్యయెడలను తీర్చవలసిన
 ఋణమున్నది తన భార్యను విడిచిపెట్టి హరీశు డిక్కడ
 నున్నాడు ఆమె కేదియో జీవకోసాధి కల్పింపకుండు నెడల
 నేనీ తని దుర్మాగుడనియందును రామప్రసన్నుడెంతసేపు
 హరియోగికి నల్లమందు, పాలు సమకూర్చుటకై దేవులాడు
 చున్నాడు మనువు సాధుసేవను విధించియున్నాడని యాతడు
 చెప్పెను ఈత డిట్లు తిరుగుచుండ, ఇతని ముసలితల్లి కొనుటకు
 లేక పస్తుండవలసివచ్చుచున్నది ఆతల్లి తానే బజారునకు
 పోవలయును ఈచర్య జూచిన నాకు బడలు మండుచున్నది

“మోలెం పితరందైవ సాక్షాత్ ప్రత్యక్షదేవతామ్,
 మత్వా గృహీ నిషేవేత సదా సర్వప్రయత్నతః
 తుష్టానాం మాతరి శివే తుష్టే పితరి పార్వతి,
 తవ ప్రీతిర్భవేద్దేవి పరబ్రహ్మ ప్రసీదతి”

—మహా నిర్వాణతంత్రము, 8-25, 26

• “మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ”

—తైత్తిరీయోపనిషత్తు

† “జాయమానో విప్రః త్రిభః ఋణమాన్ జాయతే—యజ్ఞేన
 దేవేభ్యః, ప్రజయా పితృభ్యః, స్వాధ్యాయేన ఋషిభ్యః” —శ్రుతి

444 కాని ఒక్కవిషయమును ఎరిగజేంపవలయును. మానవుడు భగవత్ప్రేమాన్వృత్తుడైనయెడల అట్టివానికి తల్లియెవరు? తండ్రి యెవరు? భార్య యెవరు? భగవంతు నాతడు అమితముగా ప్రేమించును, ప్రేమాన్వృత్తుడౌను వాని కకకర్తవ్యమునునదిలేదు అత డన్ని బాధ్యతలనుండియు విముక్తుడై ఉచున్నాడు ఈ స్థితిని గొందినవాడు ప్రపంచమునే మఱచును, సర్వజనులకును ప్రాణతుల్యమగు శరీరమునుగూర్చి గెవరివానికి స్పృహ లేకుండును

445 లోకమున నెల్లరికును తల్లిదండ్రు లెంతయు పూజార్హులు * వారు జీవించియున్నంతవఱకు శక్తికొలదియు వారిని సేవింపవలయును మరణానంతరము యథా చిత్తముగా వారికి శ్రాద్ధకర్మముల నొనర్పవలయును పుత్రుడు గర్భదండియున్నను, శ్రాద్ధము జరుపుటకు శక్తిలేనివాడైయున్నను, వనమునకుపోయి, తనయశక్తత నెంచి కన్నిరు విడువవలయును అప్పుడు తల్లిదండ్రులయెడ ఋణవిముక్తుడగును భగవద్విషయమున దన కడ్డుతగులు నెడమాత్రమే ఎవ్వడైనను తల్లిదండ్రులయెడ అవిధేయుడై వర్తింపవచ్చును దానిచే వానికి పాపము రాదు ఇందులకు ఉదాహరణముగా ప్రహ్లాదుడు తన్ను తండ్రి యెంత దలదనినను హరిహరమస్మరణచేయుట మానలేదు మఱియు ధ్రువుడు తల్లి నిరోధించిననూ తప మొనర్చుటకై అడవుల కేగుట మానలేదు ఇతడు వారు చేసినది తప్పిదముకాదు

* “మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ” — తైత్తిరీయోపనిషత్తు

ప్రార్థన • శ్రద్ధాభక్తులు

446 బ్రహ్మ భగవంతుని బిగ్గిలగా ప్రార్థింపవచ్చునా?
ఉ వానిని గుచ్చవచ్చి కీర్తి ప్రార్థింపుము భగ
వంతుడు నిప్రాసన గాలకంచితీదను ఎమ చిటుకుమన్న భగ
వంతుని వినును (చూ 456)

447 బ్రహ్మ ప్రార్థనలవలన ఎమైనను ప్రయోజనము
కలదా?

ఉ సేవమి! తప్పక కలదు ప్రార్థించినప్పుడు మనస్సును
వాక్కును సభవింపినెడల భగవంతుడట్టి ప్రార్థన నాలకించి
సగలముదెయ్యను ఊరక నోటితో, “ప్రభూ! ఈ సకలము
నీదిను” యనుచుకును, అంతరింగమున నన్నియు తనకే
యని భావించు నరుని ప్రార్థనలు విర్భక్తములు

448 సమనోభావములయెడ ద్రోహివి కాకుము నిష్క
పటివైయుండుము, నీ మనోభావములకు అనుగుణముగ
వర్తింపుము నిష్కపటహృదయముతో—వినిర్మలహృదయ
ముతో—ప్రార్థింపుము అప్పుడు భగవంతుడు నీప్రార్థన
నాలకించి తీరును (చూ 489)

449 నీవేమి సొకల్పింతువా దానినే పలుకుము వాక్కును
సూక్ష్మమును సకీభవింపవలయును ఇందులకు బదులు నోటితో
భగవంతుడే నీ సర్వస్వమని పలుకుచు, హృదయమున
సంసారమే నీ సర్వస్వమని నమ్మకొనియున్నయెడల నీకు దాని
పలన రివంతయు ప్రయోజనము ఉండబోదు

450 సార్వభౌముని దర్శింప గోరువాడు ముందుగా ద్వా

రాకులను గడ్డెదాపుననుండు అంగరక్షకులను తులనకూయి
చు జేసికొనవలయును, — ముందుగా వారిదయ సంగ్రాహింప
వలయును రాజరాజ్యేదుని విన్నిధిని జేరి వాని యనుగ్రహ
ముచు బహుదలపవాడు ఎన్నియో భక్తసాధనలను జ్ఞేయ
వలయును, ఎందఱకో భక్తులను సేవింపవలయును చిరకాలము
సత్సాంగత్యము చేయవలయును

451 లౌకికచింతలు, లాపత్రయమును నిమిసస్సును
నివారపెట్టనియకుము విధ్యుత్కీర్తములను సకాలమున విస్వ
క్రమము నీ మనస్సును మాత్రము సదా భగవానునిపై
నిమిచ్చుము

452 ఓడలోని దిక్కువియంత్రము గరిగా ఉత్తరదిశను
సూచించునంతవఱకు ఓడ దారి తప్పననికాని అపాయము
వాటిల్లుననికాని భయపడనక్కఱలేదు దీవననొక దిక్కుబి
ందునడగు మనస్సు భగవానునివైపు తిరిగియుండి చలింప
కుండునంతవఱకు నడనకు ఏ యనర్థమును బాటిల్లదు

453 భగవాను నేమని వ్రార్థింపవలయుననియో, మీ
ప్రశ్న ? విహికవిషయములకొఱకు వ్రార్థింప రాదమహర్షి
వర (నిర్వేతుకభక్తకొఱకు) వ్రార్థింతము ! శ్రీరామచంద్రు
నితో నాందు డిట్లు పలికెను “శ్రీరామచంద్రా! నివాదారి
విందములందు నాకు భక్తీ ననుగ్రహింపుము” శ్రీరామచంద్రు
నందులకు, “తథాస్తు!” అని వచించి, “నార్దదా! ఇంకేమియు
వలదా?” అని ప్రశ్నించెను నాందు డిట్లు పలికెను “జగత్తు
నంతయు సమ్మోహిత మొనర్చు నిమాయచే నే నాకృష్ట డను
గాకుండునట్లు కటాక్షింపుము” రామచంద్రుడు, “తథాస్తు!”

అని మఱల నిస్సీ ప్రశ్నించెను “నారిదా! ఇంకేమియు వలదా?” “ప్రభూ! అదియే నావ్రార్థన ఇంకేమియు వలదు” అని నారిదుడు బదులుచెప్పెను

454 భగవానుని నాకారుడో, చిరాకారుడో నివు చిన్మయిందుకొనమాలనేవి గుల్లు వ్రార్థింపుము “ఓ సర్వేశ్వరా! నీవు సాకారుడో చిరాకారుడో నేను గ్రహింపజూచును ఎటులైనను నన్ను కృపజూడుము నాకు ప్రసన్నుడవు గమ్మా!”

455 నాకారస్వముగా జనులు విశ్వసించు భగవద్రూపమును అవతారమును కేవల మన కిల్పితములని కొందఱు నిసిరితురుగాక, వానిని నమ్మక పోవుదురుగాక, కాని జగత్తును సృష్టించునట్టియు నియమించునట్టియు ఒకానొక దివ్య శక్తికలదని నమ్మి హృదయపూర్వకముగా, “ఓ సర్వేశ్వరా! నీయథార్థస్వరూపమును నే నెఱుగను నన్ననుగ్రహించి నీ సత్యస్వరూపమును నాకు జూపుము, నాకు సాక్షాత్కరించుము” అని కరితాపముతో వ్రార్థించు వానిపై భగవానుడు తన కరుణాకటాక్షమును బఱపును

456 నాయోనలారా! భగవానుడు చీమ చిటుకుమన్న గ్రహించును మోరు వానిని వ్రార్థించినపుడెల్ల మీ వ్రార్థన సత జాలకించియె యుగ్నాడు ఎన్నటికైనను, తుదకు అవసాన కాలముననైనను మీ కాతడు తప్పక సాక్షాత్కరించును (చూ 446)

పదునొకండవ ప్రకరణము

సాధకులు మతబేదములు :

సర్వమత సామరస్యము

సర్వమతారాధ్యుడగు భగవంతు డొక్కడే—వివిధమతములు భగవత్ప్రసాదమునకు వివిధమార్గములు—స్వమతదురీభిమానమునకు కారణము తన్నివారణము—మతభేదములయెడ నుండవలయు మనోభావము—రహస్యసంప్రదాయములయెడ నుండవలయు మనోభావము

సర్వమతారాధ్యుడగు భగవంతు డొక్కడే .

457 సీరు ఒక్కటే ఐనను దానిని జనులు వేర్వేరు పేర్లతో బిలుచుచుందురు కొందఱు 'వాటర్' అందురు , కొందఱు 'వారి' అందురు , కొందఱు 'ఆక్వా' అందురు , మఱి కొందఱు 'పాసీ' అందురు ఇట్లే సచ్చిదానందస్వరూప మగు బ్రహ్మ మొక్కటే అయ్యును కొందఱు దానిని దేవుడనియు, కొందఱు అల్లాయనియు, కొందఱు హరి అనియు మఱికొందఱు బ్రహ్మమనియు సంభోధింతురు

458 కుమ్మరిదుకాణములో కుండలు, కూజాలు, దాకలు మూకుళ్లు మొదలగునవి వేర్వేరు ఆకృతులతో వేర్వేరు శరీరమాణములు గలవియై యుండును కాని యివి అన్నియు ఒకే మట్టితో జేయబడుచున్నవి అటులే భగవంతు డొక్కడే అయ్యును వివిధ దేశకాలములందు వివిధనామ రూపములతో పూజింపబడుచున్నాడు

459 ఒకే పంచదాసను చిలుకలు, ఏనుగులు మొదలగు వేర్వేలు రూపములుగా పోతపోయవచ్చును అటులనే మాధుర్యస్వరూపిణి యగు జగజ్జనని వివిధ దేశకాలములలో వివిధ నామరూపములతో పూజింపబడుచున్నది

460 ఒకే బంగారుముతో వేర్వేలు నామ రూపములుగల నగలు చేయబడుచుండమున ఒకే భగవానుడు వివిధ దేశకాలములలో వివిధ నామరూపములతో ఆరాధింపబడుచున్నాడు వేర్వేలు భావముల వేర్వేలు విధానముల నాతడే ఆరాధింపబడుచున్నను — అనగా భగవంతుని గొందఱు తెలియనియు గొందఱు తెల్లయనియు, గొందఱు సఖి డనియు, గొందఱు నాథుడనియు గొందఱు తమ పెన్నిధానమనియు, మఱిగొందఱు తమ చిన్ని ముద్దుబిడ్డనియు భావనచేసి యారాధించుచున్నను — ఈవివిధ భావసంబంధములన్నిటి మూలమునకు ఆరాధింపబడువాడు ఒకే భగవానుడు (చూ 477)

461 శివుడా, విష్ణువా ఎవరధికులని యొకనారి బర్దాన్ మహారాజు నాన్ధానమున పండితులనడుమ చర్చ బయలుదేరినది సభ్యులలో గొందఱు శివుడు అధికుడనిరి, మఱి గొందఱు విష్ణువనిరి చర్చ తీవ్రరూపమును దాల్చి నొక పండితు డిట్లు విమర్శించి పలికెను - “అయ్యలారా! నేను శివుని జూడలేదు, విష్ణుని జూడలేదు వారిదువురిలో ఎవరధికులో నే నెట్లు చెప్పగలను?” ఆవిధముగనే ఒక దేవతను మఱియొక దేవతతో బోల్చి తారతమ్యము నెంచబోకుము దేవతలలో నీ కొక్కరి సాక్షాత్కారము లభించెన, సమస్త

దేవతలును ఒకే బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపములని నీవు గ్రహింపగలవు

వివిధమతములు భగవద్ద్వాపి కనువగు వివిధ మార్గములు

462 పెద్దచెఱువునకు అనేకమైన రేవులుండును న్నానము చేయుటకుగాని, సాత్రతో నీరు తీసికొనిపోవుటకుగాని యీ రేవులలో దేనిలో దిగినను నీటిని జేరివచ్చును ఒక రేవు మఱియొక రేవుకంటె శ్రేష్ఠమైనదని వాదులాడుట వ్యర్థము అటులనే బ్రహ్మనందనోపరమునకు అనేకమైన రేవులున్నవి ప్రపంచమందలి ప్రతిమతమును అట్టి యొకానొక రేవు వినిర్మింపబోయియుండెనై నీ రేవులలో దేనియందు బ్రవేశించినను తన్ముఖమున బ్రహ్మనందనమును జలమును జేరిగలవు కావున “సమతము మఱియొకని మతముకంటె శ్రేష్ఠ”మని వాదులాడబోకుము

• 463 భగవంతుని సమరూపము లనంతములు వీరిలో దేనియూలముననైనను భగవంతుని ప్రాప్తింపవచ్చును ఏ సామమున, ఏ రూపమున నీవు వాని గ్రహించినను సరియే, తన్ముఖముననే నీకు వాని సాక్షాత్కారము లభింపగలదు

464 వేర్వేరుమతసంప్రదాయములు ఒకే భగవంతుని వ్రాపించుట కనువగు వేర్వేరుమార్గములు కాళిఘట్టమందలి కాళీమాత యాలయమును జేరుటకు అనేకమార్గములున్నవి అటులనే ఈశ్వర సదనమును జేరుటకు మనకు అనేకమార్గములున్నవి ప్రతిమతమును ఇట్టి మార్గములలో కేవలము ఒకా

కొకగానగు (చూ 467)

465 కొన్ని సంగత్యరములకు పూర్వము హిందువులును బ్రాహ్మసమాజమువారును తమ తమ మతధర్మములను గూర్చి విశేషదీక్షతో—ఉత్సాహముతో—జనులకు బోధలు సాగించుచుండ, ఆమతములను రెండింటినిగూర్చియు, “మీ యభిప్రాయమే”మని యొకరు శ్రీగురుదేవు నడిగిరి గురుదేవు డిట్లు సమాధాన మొసగెను “ ఈ యుభయపక్షములవారి మూలమునను నా జగజ్జనని తన కార్యముచు నాగించుకొను చున్నట్లు నాకు గాల్పించుచున్నది ”

466 హిందూమతమునకును బ్రాహ్మసమాజ (మత)ము నకును గల భేద మేమని యొక బ్రాహ్మసమాజిక భక్తుడు శ్రీగురుదేవుని ప్రశ్నింప, గురుదేవు డిట్లు పలికెను “ఏకస్వరమునకును శ్రుతిసమ్మేళనముతో గూడిన రాగమునకును గల భేదమే ఈ రెండిటికిని గల భేదము బ్రాహ్మసమాజము బ్రహ్మమును నొక్కస్వరముతో తృప్తిపడుచున్నది, హిందూ మతము వివిధ స్వరములతో గూడి మధురమైన రాగమై యొప్పుచున్నది ”*

467 మేడమోదికి నిచ్చెనతోడనో, వెదురుసాయముననో, మెట్లమీదుగనో, త్రాటితో ఎగబ్రాకియో పోవచ్చును అటులనే భగవంతుని జేరుటకు మార్గములును ఉపాయములును అనేకముగా నున్నవి ప్రపంచమున ప్రతిమతమును అట్ట

* “సన్నాయిమేళమునం దొకడు ‘ఊ’ అని శ్రుతి నూడుచుండును రెండవవా డనేక స్వరములతోడ సన్నాయిని వాయింపుచుండును” అని యీసందర్భమున శ్రీరామకృష్ణగరమహంస తనతో బలికియున్నటుల శ్రీ అశ్వినీకుమారదత్తు తన ‘భక్తియోగము’న వ్రాసియున్నాడు

మూర్ఖములలో ఒకానొకదానిని జూపును (చూ 464)

468 (ఇచట 186-వ ప్రవచనమును చదువుకొనుడు)

469 నక్కలన్నియు ఒక్కరీతిగనే ఊలవేయును ఇట్లే జ్ఞానులందఱి బోధలును ఒకేవిధముగా నుండును

స్వమతదురభిమానమునకు కారణము, తన్నివారణము

470 సామాన్యుడు అజ్ఞానవశమున తన మతమే సర్వోత్కృష్టమని తలచుచు దానినిగూర్చి గడబిడచేయుచుండును, కాని తత్త్వజ్ఞానముచే వానిహృదయము వికసించినప్పుడు ఈ స్వమతాభిమాన కలహములన్నియు అంతరించును

471 ఇద్దఱు మనుజులు ఊసరవిల్లిరంగును గుఱించి తీవ్రముగా వాదులాడుచుండిరి వారిలో నొక డిట్లు పల్కెను “ ఆ తాటిచెట్టుమీది ఊసరవిల్లి చక్కనియెఱ్ఱరంగుగలది ” ఆ మాటలను ఖండించుచు రెండవవా డిట్లనెను “ నీవు పొరపడినావు ఆ ఊసరవిల్లి యెఱ్ఱనిది కాదు, నీలిది ” వాదనచే నిర్ధారణకు రాజాలక వా ర్షిరువురును వేటొక మనుష్యునికడకు పోయిరి ఆతడు ఆ చెట్టుకందనే నివసించువాడు, ఆ ఊసరవిల్లిరంగుల నన్నిటిని గమనించినవాడు వివాదపరులలో ఒకడు ఆతని గాంచి యిట్లనెను “ అయ్యా ! ఆ చెట్టుమీది ఊసరవిల్లి యెఱ్ఱగా నుండును కాదండీ ? ” అందుల కామనుష్యుడు, “ ఔనయ్యా ! ” అనెను అంత రెండవవాడు ఇట్లు ప్రతిఘటించెను “ ఏమీ చెప్పెదరు ” అడెట్లు పొసగును ? అది యెఱ్ఱనిదికాదు, నీలిది ” అందుల కా పెద్దమనుష్యుడు సవినయముగా, “ ఔనండీ ” అనెను

ఆత్మికి యిగరవిల్లిరంగులు తఱచు మాటుచుండునని తెలియును అందుచే నాత డిరువురివాదములకును “జౌ” నని యెను అట్లే సచ్చిదానందమయు డగు భగవంతుడు వివిధ గోష్ఠములతో కౌష్ఠ్యముండును ఒక్కరూపమున మాత్రమే భగవంతుని దస్మించిచిత్తమై యుండు ఆ రూపముదక్కి మఱియొక రూప మెఱుగ న కాని వివిధరూపములందు ధైవసాక్షాత్కారము గొందినయు త్తిమభిక్తుడుమాత్రమే “ఈ రూపము లన్నియు ఒకే భగవంతునివి, భగవాను డనంతరూపుడు గదా!” యనగల్గును నాకాదు యతడే, నిరాకారుడు నాధిదేవత, ముఖయు నెవ్వరెఱుంగని యాతనిరూపము లనంత ముగా గలవు

472 శాఖోపశాఖలతో గూడిన వాచి ముటుగుగుంటల లోనే కాని మించినది గల పెద్దచెఱువులలో పెరుగదు అటు లనే స్వార్థపరత, కాపట్యము స్వమతదురభిమానము మొదలగు దుష్కణములకు దాసులగువారిల కూటములందే శాఖోపశాఖలు పెరుగుచుండునుగాని అకలంకులును, ఉదారభావములు కలవారును, స్వార్థరహితులు నగు సజ్జనులతోగూడిన మతములందు (శాఖోపశాఖలు) పెరుగజాలవు

473 (మతిధర్మములందు) శాఖోపశాఖలను గల్పింప వచ్చునా? ప్రవాహమున శాఖోపశాఖలు (నాచుతీగలు) పెరుగజాలవు ముటుగుగుంటలందు మాత్రమే పెరుగును ఎవ్వనిమనస్సు సదా భగవానునివై పునకు ప్రసరించుచుండునో అట్టిధర్మము ఇతరవిషయములనుగూర్చి చింతింపజాలదు పేరు ప్రఖ్యాతుల నాశించువాడు మాత్రమే (మతధర్మము

లందు) శాఖోపశాఖలను సృష్టించుచుండును

474 కొలకొలలతో, వాగుగీతలతో నడులు తెమ భూములను పంపకము చేసికొనవచ్చును, కాచి పైనున్న ఆకాశము నెవ్వరును పంచుకొనజాలరు అఖండమైన యీ యాకాశము సర్వము నావరించుచున్నది సర్వము (తనలో) ఇముడ్చుకొనుచున్నది అజ్ఞాదు అవివేకముదే తన మత మొక్కటిగా యధార్థమయియు, సర్వోత్కృష్టమైనదయియు వాదులాడుచుండును కాని బ్రహ్మజ్ఞానముచే వాసిహృదయము వికసించిన పిమ్మటచో, ఈ శాఖాసంప్రదాయ యద్ధములకు అతీతమై అఖండసచ్చిదానంద బ్రహ్మము వెల్లడుచు నని దని గ్రహించును .

మతభేదములయెడ నుండవలయు మనోభావము

475 ఏ నామరూపములచే భగవాను నర్పించినను ఒకే భగవంతుడు కలడను నమ్మకముతో సాధనచేయువా రెల్లరును భగవానుని ప్రాపించితీరుదురు

476 ఏవిధముగా నీవు భగవానుని భ్యోనించినను, వాని నామములను కీర్తించినను, అభ్యుదయము నందగలవు పంచదారతోజేసిన యప్పమును తినునప్పుడు దోనిని నిబ్బరముగా బట్టుకొనినను, వంకరగా బట్టుకొనినను సమానముగనే మధురముగా నుండును

477 ప్రశ్న అన్నిమతములవా రర్పించు దేవుడును ఒక్కడే యగునెడల వివిధమతానంగిగలు దేవగా నినిగ శీతులుగా వర్ణించుటెల ?

ఉ భగవంతు డొక్కడే, కాని వాని నామరూపము లనేకములు ఒకే గృహయజమానుడు ఒకనికి తండ్రి, ఒకనికి తమ్ముడు, ఒకనికి అన్న, ఒకామెకు మామ, మఱియొకామెకు భర్తయు గావచ్చును గదా? భక్తులు వారివారి భావనా విశేషముననుసరించి, అనుభవముననుసరించి, భగవంతుని వేర్వేరువిధములుగా అభివర్ణించుచుందురు (చూ 460)

478 సృష్టించిన తనబిడ్డలలో తల్లి యొకనికి అన్నము కూరియును మఱియొకనికి సగ్గుజావను, వేతొకనికి రొట్టెయు వెన్నయును బెట్టురికిని భగవంతుడు వారివారి స్వభావముల కనుకూలించునటుల జనులకు వేర్వేరుమార్గముల ననుగ్రహించియున్నాడు (చూ 327)

479 వేదాంతమునకు శింకరాచార్యులు చేసిన యర్థము ఫత్యమైనదే, రామానుజులు చెప్పనదియు—అనగా వారి విశిష్టాద్వైతమును—సత్యమే!

480 కారుణ్యమున కైస్తవునివలెను, బాహ్యచారము లందు ఎట్టదల జూపుచో మహ్మదీయునివలెను, సర్వభూత హితమొనర్చునెడ హిందువునిగను వర్తించుట పాడి (చూ 482)

481 ప్రజలతో మెలగునప్పుడు అందఱియందును నీకు ప్రేమానురాగము లుండవలయును, వారితో కలసి మెలసి వర్తింపుము, ఏకీభవింపుము అంతియేకాని, “వీరు నిరాకార బ్రహ్మమును నమ్ము సాకారదైవమును నమ్ముదురు” అనియో, “సాకారదైవమును నమ్మక నిరాకార బ్రహ్మమును నమ్ముదురు” అనియో, “వీడు కైస్తవుడు,

వీడు హిందువుడు, వీడు మహమ్మదీయుడు” అనియో భేదము లెంచుచు, పెడమొగముపెట్టి వారిని ద్వేషింపబోకుము భగవానుడు తన్నెంతవఱకు గ్రహింప ననుగ్రహించుచో అంతవఱకే మానవుడు వానిని గ్రహింపగల్గుచున్నాడు.

అదిగాక, లోకులు భిన్నప్రవృత్తులు గలవారిని గ్రహించి, సాధ్యమైనంతవఱకు వారితో నీవు కలసిమెలసి వర్తింపవలయును, అందఱిని ప్రేమింపవలయును అప్పుడు నీయింటికి (అంతరంగమునకు) మఱలి శాంతిని ఆనందము ననుభవింపగలవు అందు స్వస్వరూపము గోచరించును

482 ప్రతివ్యక్తియు తన మత ధర్మముల ననుసరింపవలయును క్రైస్తవుడు క్రైస్తవమతమును మహమ్మదీయుడు మహమ్మదీయమతమును అనుసరింపవలయును హిందువుడు ఋషులు అవలంబించిన సూతనధర్మము నవలంబించుటయే సర్వోత్తమము † (చూ 480)

483 నిజమైన జిజ్ఞాసువు ఇతరమతములనుగూర్చి బ్రహ్మజ్ఞానము నొందుటకు అవి యనేకమార్గములని భావింపవలయును మన మెల్లప్పుడును ఇతరమతములయెడ గౌరవ భావము గలిగి యుండవలయును

* “ లోకో భిన్నరుచిః ”

† “ శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగూః పరధర్మా త్స్వినుష్ఠితాత్,
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః ”

లెస్సగా నాచరింపబడిన పరధర్మముకంటె గూఱు లేనిజ్ఞానము స్వధర్మమే మేలు స్వధర్మమునందు మరణము నొందుటయైనను మేలే పరధర్మము భయావహము

484 వాదులాడుకుము నీకు నీ మతమునందును అభిప్రాయములందును పట్టుదల యున్న పక్షమున పరులు తమ మతములందును అభిప్రాయములందును పట్టుదల గలిగియుండుటకు సమానస్వాతంత్ర్యము గలవారిని యంగీకరింపుము ఒక వేళ ఇతరులు వారపడినను కేవలవాదముచే వారిని నీ వెన్నడును ఒప్పింపజాలవు ఈశ్వరానుగ్రహము గలిగిననాడు ప్రతిమానవుడును తన వారపాటును తానె తెలిసికొనగల్గును

485 దివ్యభావపరవశుడై శ్రీగురుదేవు డొకనాడు జగన్మాతతో నిట్లు పలుకుచుండుట(ఒకరికి)వినవచ్చెను “అమ్మా! ప్రతిమానవుడును తన గడియారమే సరియైనదని చెప్పుచుండును కైస్తవులేమి, మహమ్మదీయు లేమి, హిందువు లేమి, ఎల్లరును ‘మామతమే ఉధార్థమత’ మనుచుందురు కాని, తల్లీ! ఎవ్వరి గడియారమును సరియైన కాలము తెలుపదు నీతత్త్వము నెవ్వరు గ్రహింపగలరు? కాని పరితాపముతో నిన్ను వెదకువా డేమత మవలంబించినను, ఏమార్గ మనుసరించినను నీకృపవలన నిన్ను జేరును”

రహస్య సంప్రదాయములయెడ నుండవలయు మనోభావము

486 విశేషమైన ఆత్మవికాసమును గాంచిన కొందఱు జనులుశాక్తేయులయొక్కయువైష్ణవులయొక్కయు(సామాన్య నీతివిరుద్ధములుగ గాన్పించు) హామాచారములను గొన్నిటి నవలంబించుచుండిరను కారణమున శ్రీగురుదేవుని శిష్యులలో ప్రబలనై తిరివాదులు కొందఱు తఱచు వారి మార్గము నధిక్షేపించుచు, అయ్యది తప్పని చెప్పసాగిరి గురుదేవుడు ఆశిష్యుల

కిట్లు తెల్పెను “అందులకై వారిని విడిదిపరచు వలన, ఆచారములు ఈశ్వరి సాక్షాత్కారము గల్గించునని వారిదృఢ విశ్వాసము, మన పూర్వకముగా దేనిని నమ్మి సాక్షాత్కారమునకు సాధనగా నవలంబించినను దాని నధిక్షేపింప రాదు ఏమార్గమైనను మన పూర్వకముగా నవలంబించిన యెడల గమస్త సాధనలకురు పరిమావధియగు భగవంతుని బోధించును గావున ఏసాధకుని మార్గమును నిరసింపరాదు— ఖండింపరాదు తనపద్ధతినే ప్రతిమానవుని భగవానుని ప్రార్థింప నిండు పరుల మార్గముల నధిక్షేపింపకుడు, మఱియు స్వయముగా మీరు వానిని అవలంబింపను అవలంబింపకుడు

487 రహస్య సంప్రదాయములయొడ తన శిష్యుల తీవ్ర విరోధభావమును తొలగించు తలగవున శ్రీగురు దేవుడు వానిని గూర్చి తన యభిప్రాయముల నొక్కక్కప్పు డిట్లు వెల్లడించువాడు “సరి, మీ రామార్గము నెందులకు ద్వేషింపవలయును? అసహ్యకరమైనవైనను అవియు (భగవంతుని జేరు) మార్గములే యని గ్రహింపుడు సింహద్వారమని, పెరటి గుమ్మమని, మఱుగుదొడ్డి నూడ్చుటకై పాకివాండ్రు ప్రవేశించు గంతగుమ్మమని—ఇంటి కీవిధముగా అనేక ద్వారములుండవచ్చును రామాచారిములును రహస్యసంప్రదాయములును ఇందు తుదిని జెప్పబడిన వానివంటివని గ్రహింపుడు ఏద్వారమున బ్రవేశించిన నేమి? ఇంటిలోనికి వచ్చినంతనే నెల్లరురు ఒకేతవును జేరుచున్నారు కదా? కాని వారిని మీరు అనుకరింపబోయెదరా? వారితో మెలగెదరా? వలదు,

వలదు కాని యేవిధమునను వారిని ద్వేషించుట మాత్రము
తగదు ”*

*“త్రయా సాఙ్ఖ్యం యోగై పశుపతిమతం వైష్ణవమితి

- ప్రధిన్నే ప్రస్థానే పరమిదమద పథ్యమితి చ,
రుచీగాం వైచిత్ర్యా గ్రుజుకుటిల నానాపథజాహం
సృజామేకో గమ్యస్తవమసి పయసామర్చన ఇవ ”

శివమహిమ్నస్తాత్రమ, 7

వేదములు, సాంఖ్యమతము యోగమతము, పాశుపతమతము, వైష్ణవ
మతము, ఇవన్నియు మోక్షమునకు వివిధమార్గములను విధించుచున్నవి
తమతలు రుచిభేదము ననుసరించి ఈ మత ముత్తమమనియు, ఆ మతము
కొనినదనియు జను లవలంబించు మార్గములు వక్రములుగా గాన్పించినను,
తిన్నగా గాన్పించినను సముద్రమును నదులవలె, ఓ పరమేశ్వరా ! నిన్నే
ప్రాపించుచున్నవి

“యేయథా మాం శ్రవద్యస్తే తాం స్తదైవ భజాయమాం,

షమ వర్తాయవర్తస్తే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ”

—భగవద్గీత, 4-11

అర్జునా ! ఏవరేవరు ఏ ప్రకారముగా నన్ను తెలిసికొను
చున్నారో, వారలను ఆలాగుననే అనుగ్రహించుచున్నాను మాన
వులు సర్వప్రకారములచేతను నా మార్గమునే అన్లుసరించుచున్నారు

పండ్రిండవ ప్రకరణము

పారమార్థిక జీవన ప్రధాన నియమములు

ఆత్మవికాసమునకు ముఖ్యనియమములు—విశ్వాసము—శరణాగతి—ఇష్ట
విప్ల—సత్యము—ప్రహ్లాచర్యము—విశేషము—వైరాగ్యము—సాధన
యందు దీక్ష—సాధనయొక్క అవశ్యకత—ఎక్కుగత ధ్యానము

ఆత్మవికాసమునకు ముఖ్యనియమములు

488 దయ్యము పట్టిన వ్యక్తి తనకు దయ్యము పట్టినట్లు
గ్రహింపగనే, అది వానిని విడిచివేయును అటులనే ఘాయా
భూతముచే ఆవిష్టుకైన జీవుడు తన్ను మాయ ఆవేశించినటుల
గ్రహింపగనే మాయావిముక్తు డగును

489 తనభావములయెడ ద్రోహి కానివాడే ఉత్తిమగతిని,
బొందును అనగా నిష్ఠాపట్యము, మనఃపూర్వకమైన నష్టకము
—ఇవియే భగవంతుని బొందుమార్గములు (చూ 448, 449)

490 “‘పుణ్యము బుట్టిన బుద్ధి పుడకలతోగాని పోదు’
అనునట్లు ఎవ్వరికైనను నైజగుణము పోదు” అని యొకడు
పలికెను మఱియొకడు, “నిష్ప బాగ్గులలో బ్రవేశించి దానికి
నైజగుణమగు నలుపును నాశనము చేయిటలేదా?” యని
సమాధానము చెప్పెను అటులనే జ్ఞానాన్ని చే మనస్సు
దహింపబడునేని, దాని నైజము నశింప, అది మనల నిక
బంధింపజాలదు

491 మనస్సే సర్వము మనస్సు (సంసార) బద్ధమైన
యెడల నీవును బద్ధుడవే మనస్సు ముక్తమైనయెడల నీవును

ముక్తుడవే చాకలి యుతికి తెచ్చిన తెల్లనిబట్టవలె మనస్సు
 ఏరింగునై నను దాల్పుగలదు అంగ్లభాష చదివితేవా, నీయెఱుక
 లేకయే సంభాషణలందు అంగ్లపదములు దొరలుచుండును
 సంస్కృత వారంగతుడైన పండితుడు శ్లోకములనుదాహరించు
 చుండును అది తప్పదు దుస్సాంగత్యముచే మనస్సునకు
 గలుగు దుష్ప్రభావము తలపులందును సంభాషణలందును
 గనబడక తీరదు సత్సాంగత్యమున నుండేవా, భగవంతుని
 దక్కమఱి దేనినిగూర్చియు చింతింపకుండును మనస్సుయొక్క
 నైజము మన స్థితిగతుల ననుసరించి చూటుచుండును

492 'మనస్సే సర్వము భార్యయందలి అనురాగము ఒక
 విధమైనది, బిడ్డయందలి అనురాగము మఱియొకవిధమైనది
 నను డిద్దఱును ముద్దిడుకొనుచున్నాడు, కాని మనోభావ
 ములు వేఱు'

493 బంధము మనస్సుచే గలుగుచున్నది, ముక్తియు
 మనస్సుచేతనే గలుగుచున్నది "నేను ముక్తుడను, భగవ
 త్పుత్రుడను! నన్ను బంధించువా రెవరు?" అని (మనఃపూర్వక
 ముగా) పలికినయెడల నీవు ముక్తుడవే యగుచున్నావు ఒకనిని
 వాము కఱచినయెడల అతడు పూర్ణవిశ్వాసముతో—దృఢ
 సంకల్పముతో—"లేదు, విషములేదు, లేనేలేదు" అని చెప్ప
 గల్గినయెడల నిశ్చయముగా వానికి విషమువలని బాధ తొలగి
 పోవును (చూ 514)

494 (ఇచట 109-వ ప్రవచనము జదువుకొనుడు)

వి శ్వా స ము

495 కొండటివిశ్వాసమును గ్రుడ్డినమ్మకమని విరసింపఁ
మొదలిడిన యొక శిష్యునితో శ్రీగురుదేవు డిట్లు పలికెను
“మంచిది, ‘గ్రుడ్డినమ్మక’ మనగా నీయభిప్రాయమేమో చెప్ప
గలవా? నమ్మక మనునదియే గ్రుడ్డిది కాదా? నమ్మకమునకు
కన్నులున్నవా? ‘నమ్మకము’ అనికాని, ‘జ్ఞానము’ అనికాని
చెప్పము కాదేని కొన్నిటియెడల నమ్మకము ‘గ్రుడ్డి’దనియు,
మఱికొన్నిటియెడల ‘కన్నులు కల’దనియు చెప్ప నీవిచిత్ర
భావ మేమో నాకు బోధపడకున్నది!”

496 నాగాయనియెడ విశ్వాసము లేకుండుటచేతనే
నరుగు బాధపడుచున్నాడు (చూ 44)

497 భగవంతునియందు శ్రద్ధాభక్తులు ఎవరికి అబ్బునో,
ఎవరికి అబ్బవో శరీరలక్షణములచేతనే తెలిసికోవచ్చును
ఎముకలు పొటకరించుకొనియుండు బక్కవాడు, గుంటకన్నుల
వాడు, మెల్లకంటివాడు—ఈజాతివానికి భక్తివిశ్వాసము
అబ్బుట దుర్లభము

498 పరుని జంపవలయు ననిన, కత్తులును కటారులును
కావలయును, తనను తాను జంపుకొనుటకూసూదిచే చాలును
ఇతరులకు బోధింపవలయు ననిన, అనేక శాస్త్రములను జదువ
వలసియుండును, స్వయముగా సాక్షాత్కారము నొందుటకు
ఒక్క మంత్రమునందు శ్రద్ధాభక్తులున్నజాతిను

499 ప్రశ్న హిందువులలో అనేకశాఖాసంప్రదాయము
లున్నవి గదా, మనము వానిలో దేని నవలంబింపవలయును?

ఉ పార్వతి యొకసారి పరమేశ్వరు నిట్లు ప్రశ్నించెను
 “నాథా! శాశ్వత బ్రహ్మనందమును బొందుటకు కీలక మేది?”
 “అందులకు బ్రద్ధనే, కీలకము” అని పరమేశ్వరుడు సమా
 ధానము చెప్పిన కాలపున శాఖా సంప్రదాయములలో
 ఏమియు లేదు ప్రామానవుడును తన సంప్రదాయమునందలి
 నియమములను సాధనలను శ్రద్ధాభక్తులతో అవలంబించుట
 పాడి (మా 482)

500 ‘పిండి కొలదియు రొట్టె’ యనునట్లు ధక్తికొల
 దియు పారిమార్థికజ్ఞానము శ్రద్ధాభక్తులు లేనితావున తత్త్వ
 జ్ఞానమును వెదకుట పిచ్చిపని మేతవిషయమున ఊరక లేని
 పోని విచక్షణచేయు నావు పాల విషయమున వెనుకబడి
 యుండు టంద తెలిగినదే కాని, గడ్డి, గాదము చిట్లు,
 తల్లవుడు, ఆకులు మొదలగు అన్ని విధములైన ఆహారమును
 ఆప్యాయముతో దిను నావు చక్కగా వాలిచ్చును అట్టి
 యావుపొదుగునుండి కుంభవృష్టిగా పాలు లభించును

501 ఎవ్వనికి నమ్మిక కలదో వానికి అన్నియు నున్నట్లే,
 ఎవ్వనికి నమ్మిక లేదో వానికి అన్నియు లోటే

502 ఈశ్వరసాక్షాత్కారము కావలయు నందువా,
 పూనికతో—దృఢవిశ్వాసముతో—నామజపముచేయుము
 నిత్య మేదియో అనిత్య మేదియో వీవేచనచేయుము

503 పసిబాలుని నమ్మికను బోలు నమ్మిక లేనియెడల
 ఈశ్వరసాక్షాత్కారము పొందుట యసాధ్యము ఎవని
 పై నను జూపి, “ఆతడు నీయన్న” యని తల్లి చెప్పినయెడల
 బిడ్డడు వానిని నిజముగా తన యన్నయని భావించును.

“ అటు పోకుము అక్కడ యాచి యున్నది ” అని తల్లి చెప్పిన ఎత్తుమున అక్కడ ఏదియో యాచి యన్నదనియె బిడ్డడు నమ్మును ఇట్టి పసివాని విశ్వాసమువంటి విశ్వాసముగల నరునిపైని భగవంతునకు కరుణ గల్గును ఊరక లాభనష్టములచుగుఱించి అంచనాలు వేయుచుండు తాకిక బుద్ధులు భగవంతుని బొందుట దుర్లభము

504 ఒకనాడు శ్రీకృష్ణుడు అజ్ఞనునీతో రథమెక్కి వెడలుచు, ఆకసమువంక జూచి, “అజ్ఞనా! పాపురములు ఎంతచక్కగా బారులుతీరి యెగురుచున్నా చూడు!” మని యెను అజ్ఞనుడు వెంటనే ఆయనవైపు దృష్టినిగిచ్చి, “బావా! నిజమే చాలచక్కనిపాపురములు నుమీ!” అనియెను మఱుక్షణముననే శ్రీకృష్ణుడు మఱల చూచి యిట్లు పలికెను “కాదోయి! అవి పాపురములవలె గాన్పించుటలేదు ” అజ్ఞనుడు మఱల చూచి, “నిజమే! అవి పాపురములు కావే!” అనియెను ఇందలి భావమేమో గ్రహింపుడు సత్యసంధుడగు నర్జునుడు కేవలము శ్రీకృష్ణుని పొగడుటకై ఆతడు చెప్పినదానికెల్ల తలయూపెనని తలప జాలము కాని యాతడు శ్రీకృష్ణుడేమి చెప్పినను వెంటనే ప్రత్యక్షముగా గాంచనంతటి దృఢవిశ్వాసము గలవాడు

505 పంచదారవానకమును కనకనలాడు నిప్పుపై జెట్టి పాకము పట్టుము దానిలో మాలిన్య మున్నంతవఱకు ఆపాకమునుండి పొగయు కళపెళమను శబ్దమును వచ్చుచుండును కాని మాలిన్యమును లేక తెట్టెను తొలగించినపిమ్మట పొగయు శబ్దమును అణగును , స్వచ్ఛమైన పాకము పొంగులు

దేవుచుండును, అప్పుడది గడ్డికట్టినను పలుచగా నున్నను దివ్యముగా నుండును, దేవతలకుగాని, మానవులకుగాని ఎరి మానందప్రదమై యొప్పును శ్రద్ధాభక్తులు గలవానినడవడి యుట్టిది

506 ఒకడు నదిని దాటవలసివచ్చెను ఒక సిద్ధుడ వానికొక తామ్రపునిచ్చి, “ఇది చిన్న నదిని దాటించును” అని చెప్పెను ఆతడు దానిని గైకొని నదిమీదుగా నడచి పోవుచుండెను కాని సగముదూరము పోవుసరికి, తన కింక యద్భుతశక్తి నొసగిన యాతామ్రపు నే మున్నదో చూడ వలయునని వానికి కతూహలము కలిగెను అంత దానిని విప్పిచూడ నొకకాగితముపై ప వనమగు రామనామము లింపబడియుండెను అది గని, “ఇదిచే నా ఇందలిరహస్యము” అని తృణికారబావము నొందెను ఈ యవిశ్వాసము కలిగినంతనే ఆతడు నదిలో బడుంగున మునిగిపోయి నాడు భగవన్నామమందలి శ్రద్ధాభక్తులు అద్భుతకార్యములను జేయగలవు శ్రద్ధయే జీవనము, అశ్రద్ధనే మరణము *

507 ఒకశిష్యుడు తనగురుననంతశక్తియం దఖండవిశ్వాసము గలవాడై, గురునామస్మరణచూత్రమున నీటిపై నడచి పోవుచుండెను దానిని గాంచి యాగురువు ఇట్లు తలచెను “ఆహా! కేవలము నా నామమునందే యింతటి మహిమ మున్నయెడల నే నెంతటి మహాత్ముడనో, శక్తిమంతుడనో!” మఱునా డాగురువు, ‘నేను,’ ‘నేను,’ ‘నేను,’ అనుచు ఆనది

పైని నడచిపోవ యున్నచేను కాని యతఁ ఁదిలో అడుగు పెట్టెనో లేదో, అందు మునిగిపోయెను ఈదాడి మనుకొన్నను నాస మాతనికి ఈతమాడ తెలియదయ్యెను విశ్వాసము అద్భుతకార్యములను సాధించును, అహా భావమా, విశ్వాసము దెచ్చిపెట్టును

508 సాక్షాదవతారి మూర్తియగు శ్రీరామచంద్రుడు లలోనికి బోవుటకై సముద్రమునకు సేతువు గట్టవలసి వచ్చెను కాని యాతని భక్తుడును సేవకుడునగు హనుమంతుడు రామనామమందలి యఖండ విశ్వాసముచే ఒక్కదుముకున సాగరమును లంఘించెను కేవల విశ్వాసమహిమ్మచే న్నావి కంటే సేవకుడే ఎల్లుఁ ఘనతర కార్యమును జేయగల్గెనో చూడుడు !

509 బ్రహ్మహత్యాపాపమునకు వాల్చడిన యొకరాజు తాను ఎట్టి ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొని పునీతుడు కౌగల్గునో తెలిసికొనుటకై యొక ఋష్యాశ్రమమునకు వెడలెను ఆశ్రమమున ఋషి లేడుగాని యాతనికుమారు డుండెను 'రాజు వచ్చినపనిని దెలిసికొని, "మున్నూఱు రామనామ స్మరణముచేయుము, ఎకపక్షరిహారమగును" అని యాతడు ప్రాయశ్చిత్తము విధించెను పిమ్మట ఋషి వచ్చి తన కుమారుడు విధించిన ప్రాయశ్చిత్తమునుగూర్చి విచారపితుడై యిట్లు పలికెను "రామభగవానుని గామముచు ఒక్కసారి యుచ్చరించినంతనే కోటిజన్మములలో జేసిన పాపము తన్నియు హరించునే! ఓరీ! మూఁడు! నీవెంతటి విశ్వాసహీనుడవు! అట్టి పవిత్రనామమును మూడుసార్లు ఉచ్చరింపుమని విధిం

చివా ? వివిత్వాసహనతకు పలముగా చండాలుడవై
పుష్పము” అతడే గామాయణమున జేర్చిన బడిన
గుహుడు

510 గామృతాయి అనేకసంవత్సరములు నిటిగో బడి
యండవచ్చును, కాని యొకచున్న దైనను దానిలోని
క్కాదు కాని మృత్తి నిటిస్పర్శ తగులగానే మెత్తిబడి
పోవును అటునే దృఢవిశ్వాసముగలవాని హృదయము
ఎన్ని బాధలు వచ్చినను ఎన్ని హింసలకు గుఱియైనను క్రుంగి
పోకు గురి, లవిశ్వాసము కలవాడు, ఇసుమంత కష్టము
| కష్టాలచింతనే చుగచలించిపోవును (చూ 201)

511 (ఇచట 240-వ ప్రవచనము ముప్పుచుడు)

512 భావన ననురంజించి గొప్ప సిద్ధియు గలుగును భ్రమ
గముచుగూర్చి కీటకము సదా భావనచేయుటవలన ఆ కీటకమే
భ్రమరముగా చూఱునని చెప్పదురు | అటులనే బ్రహ్మానంద
మునుగూర్చి సదా భావనచేయువాడు (తుదకు) బ్రహ్మానంద
మయుడగును (చూ 515)

513 ఆజన్మాంతము వాషమునుగూర్చియు నరకమును
గూర్చియు ప్రశ్నింపనేల ? భగవన్నామస్మరణమొనర్చి,
“ఓతండ్రీ! పరమేశ్వరా! నేను చేయరానిపనుల నెన్నో

* “యస్య దేవే గురా భక్తి ర్మధా దేవే తథా గురౌ,
తస్యైతే కశితా హ్యర్థాః ప్రకాశస్తే మహాత్మనః,
మస్తే తీర్థే ద్విజే వై శే వైవర్ణ్యే భేషజే గురౌ,
యాదృశీ భావనా యత్ర సిద్ధి ర్భవతి తాదృశీ”

† దీనినే భ్రమరకీర్తనా య మంగురు

చేసితిని, చేయవలసినపనుల నెన్నోచేయకవిడిచితిని తండ్రి !
నన్ను క్షమింపుము !” అని యొక్కసారి మొఱపెట్టుము,
భగవంతునియందు సుస్థిరవిశ్వాసముంచుము, తప్పు పాప
విముక్తుడ వగుదువు

514 మనదేశమున వైద్యులలో కేవలము విశ్వాసమును
గొలిపి రోగమును కుదుర్చువారు కలరు రోగులకు వారు,
“ ‘రోగమునదియే లేదు’ అని పూర్ణవిశ్వాసముతో మఱల
మఱల స్మరింపుడు” అని విధింతురు రోగగ్రస్తులటుల స్మరించి
యామనోభావముయొక్క మహిమచేతనే ఆ రోగ్యమును
బొందగల్గుదురు పాపినని—నైతిక దుర్బలుడనని—
తలపోయసాగితివా, అచిరకాలముననే అటులగుదువు నీవు
అఖింధ శక్తిమంతుడవని—మహామహిమాన్వితుడవని—
గ్రహింపుము, విశ్వాసము పూనుము, తుదకు నీవు అఖింధ
శక్తిమంతుడ వగుదువు, మహామహిమాన్వితుడ వగుదువు
(చూ 493)

515 జీవుడనని భావించువాడు జీవుడుగనే యుండును,
దేవుడనని భావించువాడు దేవుడే యగును మనము ఎట్లు
భావించుమో అట్లగుదుము (చూ 512, 513)

శ రణా గ తి

516 “ షరమేశ్వరేచ్ఛయే జరుగుగాక” యని నిర్మల
మైనభక్తితోడను నిష్కపటమైనవిశ్వాసముతోడను ఎవ్వడు
షరమేశ్వరునకు తన్ను తాను సమర్పించుకొన్ననో అట్టివాడు
శీఘ్రముగా సాక్షాత్కారము బొందును.

517 సంసారమున నుండుటకాని సంసారమును త్యజించుట కాని పరమేశ్వరేచ్ఛపై నాధారపడియున్నది కాబట్టి సర్వము ఆ పరమేశ్వరునికే సమర్పించి కర్మముల నొనర్చుము. అంతకింటి నీవు చేయగల్గినదేమి ?

518 ఆటుబయటను పొలమున నున్న చిన్న గుంట యందలి నిరు, ఎవ్వరును వాడుకొని హరింపకున్నను త్వరితాగతే ఎండిపోవును అటులనే వావాత్ము లొక్కొక్కప్పుడు పరమేశ్వరుని కరుణను కృపను అనన్యగతిగా నమ్ముకొని కేవలము వానికి ఆత్మార్పణముచేసికొని తరింతురు

• 519 (ఇచట 271-వ ప్రవచనము జదువుకొనుడు)

520. ముక్త్యాదునామా (Power of attorney) కు మించిన సులభతరమును సురక్షితమునగు మార్గము వేటులేదు ఇచట ముక్త్యాదునామా అనగా 'నాది' యనుభావము పూర్తిగా విడిచి సర్వేశ్వరేచ్ఛకు సంపూర్ణముగా తన్నుతాను సమర్పించుకొనుట యని భావము

521 కోతి కెరుగులాడుచుండ దానిపిల్ల తల్లిని గట్టిగా అంటిపట్టుకొనియుండును పిల్లకూనయో, అటులగాక జాలి పుట్టునట్లు 'మ్యావు, మ్యావు' మనుచుండును, అంత తల్లి దానిని మెడపట్టుకొని (సురక్షితమైనచోటికి) తీసికొని పోవును కోతిపిల్ల తనయొక్క పట్టును విడిచి, క్రిందపడి హనిపొందును ఎందుచేత ననగా అది తన బలమునే నమ్ముకొనియున్నది కాని పిల్లిపిల్లకు అటువంటిభయము లేదు మును తేదు, తల్లియే దానిని ఒకచోటినుండి మఱియొకచోటికి తీసికొనిపోవును పరమేశ్వరునకు పూర్తిగా ఆత్మా

ర్పణము చేసికొనుటకును తన్ను తాను నమ్మకొనియుండుటకును గల భేద మిటువంటిది * (చూ 805)

522 ఒకడు తన యిరువురు బిడ్డలను (కుమారులను) దీసికొని సొలముమీదుగా బోవుచుండెను ఒక బాలు నెత్తకొనినాడు రెండవవాడు తండ్రిచేతిని బట్టుకొని నడుచుచుండెను అంత వారికి ఆకాశమున నెగుడుచున్నయొక గాలి పటము కాల్చింప, తండ్రిచేతిని బట్టుకొనిన బాలుడు తన పట్టును విడిచి చప్పట్లుగొట్టుచు, “నాన్నా! నాన్నా! అదిగో, గాలిపటము!” అని యానందముతో కేకలిడసాగెను ఇంతలో ఆ బాలుడు తడబడి ఎడిపోయెను దెబ్బలు తగిలి నవి తండ్రి యెత్తుకొనిన బాలుడును ఆనందముతో చప్పట్లు గొట్టినాడు కాని తండ్రి పట్టుకొనియుండుటచే క్రిందబడ లేదు ఆధ్యాత్మికవిషయమున స్వయంసాహాయ్యమును—పురుషకారమును—నమ్మకొనువాడే ఇందు మొదటిబాలుడు, భగవంతునకు ఆత్మార్పణము చేసికొనువాడే రెండవ వాడు

523 వేయిచిల్లులు గల కడవతో నీళ్లు తెచ్చి శ్రీమతి (రాధాదేవి) తన ఫలిత్రతను ఋజువుచేసికొనవలసివచ్చినప్పుడు ఒక్క నీటిబొట్టైన క్రిందబడకుండ తేగలెను దానిని గాంచి యందఱును “ఇట్టి పతివ్రత ఇంతకు ఘుండు లేదు ఇకముందు ఉండబోదు” అని వక్కాణించుచు ఆ మెను

* ఇందు మొదటిది (ఈశ్వరునకు ఆత్మార్పణము) మార్జాల కిశోరన్యాయమనియు రెండవది (ఆత్మవిశ్వాసము, లేక పురుషకారకుండలి నమ్మిక) మర్కట కిశోరన్యాయమనియు జెప్పబడును

విశేషముగా కొనియాడసాగిరి అంత రాధాదేవి యిట్లు పలికెను “ నన్నేల నుతించెదరు ? కృష్ణునకు జేజేలుపెట్టుడు ! ఆ మహిమమంతయు ఆతనిదికాని నాదికాదు నేను కేవలము ఆతని సేవకురాలను ! ”

524 సంపూర్ణమైన ఆత్మార్పణస్థితి యెట్టిదో తెలయునా? దినమంతయు కిష్టప్రజ్ఞి పనిచేసి యలసియున్నవాడు దిండుపై జేరబడి తీటుబడిగా చుట్టకాల్చుకొనుచు అనుభవించు సుఖ విశ్రాంతి వంటిది అపు డంతయు కేవల నిర్విచారము !

525 అన్నము తిని వారివేసిన ఆకువలె లోకమున మనుషుల అది యొకప్పు డింటిలోనికిని మళ్ళీయొకప్పుడు పెంటమీదికిని గాలిచే నెగురిగొట్టబడుచు, దానికి వశమై యుండును దైవవశమున నీ విస్ఫుడిక్కడ నున్నావు, మంచిది, ఇట్లేయుండుము ఇందుండి తీసివేసి దైవము మఱల నిన్నింత కంటె ఉత్తమస్థితిలో నుంచుననుకొనుము అపు డున్న పూర్తిగా అసంగుడవై, “దైవేచ్ఛయే జరుగుగాక ! ” యను నాత్మార్పణబుద్ధితో నుండుము ఏమి జరిగినను జరుగుగాక, నీవుమాత్రము నిశ్చింతుడవై యుండుము

ఇష్ట నిష్ఠ

526 కుటుంబమున అత్తమామలయెడ కోడలు విధేయురాలై వారిని గౌరవించుచు వారికి సేవచేయుచుండును వారి నెన్నడును నిరసింపదు, వారిపూటను జవదాటదు ఐనను తనపెనిమిటిని అందఱికంటెను హెచ్చుగా ప్రేమించును అటులనే నీయిష్టదైవమునెడ భక్తిశ్రద్ధలు వహింపుము, కాని

యితర దేవతలను నిరిసింపకుము వారినిగూడ పూజింపుము
సమస్త దేవతలను ప్రేమమూర్తియగు పరమేశ్వరుని రూప
ములే కదా !

527 అష్టకాష్టము అనుగాటలో వాచికలు అన్ని యటలను
దాటిపోయి, తిరిగిరాకుండ నడిమిగదిని జేరి పండ్లవలయును
నడిమిగదిని జేరువటలను ఏపాచియైనను ప్రారంభించిన
చోటికే మఱలమఱల బొవుచు చాలసాగ్లు పడిన చాటనే నాడ
వలసివచ్చును కాని కాడుపాచికలు ఒంటగా ఒకగదినుండి
మఱియొకగదికి బొవుకంటె నెడల, ఏయాటకాడును వానిని
వెనుకకు వెట్టివేయజాలదు అటులనే లోకము (అనుగాట
వా)లో ఆధ్యాత్మికయీత్ర సాగించువారు గురువును ఇష్ట
పై వముచు శరణుజే చ్చినయెడల మార్గమున అవరోధములను
బాధలను గుఱించి భయపడవలసిన అవసరము ఉండుదు వాని
పురోగమనము సరళముగా, నిరాటంకముగా సాగును

528 కలకత్తాకు పోవుమార్గము లనేకములు కలవు సంతోష
కర్మ యనువాడు అచటికి పోవలయునని దూరముననున్న తన
మూరినుండి బులులుదేఱుచు దారిలో అతడు, “నేను శ్రీఘ్రి
ముగా కలకత్తా కైదు మార్గమేది?” అని యొకని నడుగగా
ఆతడు, “ఇదిగో, ఈమార్గము ననుసరించి పోమ్ము” అని
చెప్పెను ఆదారిని కొంతదూరము వెడలి సంతోషకర్మ
వేటొకని జూచి, “కలకత్తాకు దగ్గఱత్రోవ ఇదేగా?” అని
యడిగెను ఆ మనుష్యుడు, “అబ్బే! ఇది కాదు, వెనుకకు
మఱలి యెడమచేతివై పుననున్న త్రోవను బోవలయును”
అనెను ఆ మార్గమునుబడి కొంతదూరము పోయి సంతోష

శర్మ మఱల మఱియొకని జూచి త్రోవ యడిగెను ఆతడు మఱియొకత్రోవ జూపినాడు ఇట్లు పదేపదే త్రోవలను మార్చుకొనుచు సంతోషపర్చుకొనినాడు గ్రంథంబున నడిచెను, కాని బయలుదేరినచోటినుండి ఎంతయో దూరము పోలేదు నిజముగా కలఁజ్ఞాకు బోధలచినవాడు నమ్మదగిన యొకడు చూపిన నెదియో యొక మార్గమునుబట్టి పోవలయును అటు లకే భగవంతుని వ్రాసింపగోరువాడు ఉత్తముడగు నొకానొక గురువు నావ్రయించి యాతడు జూపు మార్గమును శ్రద్ధా భక్తులతో అనుసరి పవలయును

529 ఒకప్పుడు ముత్రవ్వవారింభించినాడు నాలుగైదు బారలలోను త్రవ్వినీరు గానక మఱియొకచోటను నిర్ణయించి అక్కడ ఇంకను లోతుగా త్రవ్వినాడు కాని అక్కడను నీరు పడకపోవుటచే మఱియొకతావును నిర్ణయించి అక్కడ మఱింత లోతుగా త్రవ్వినాడు కాని ఫలము కలుగలేదు తుదకు విసిగిరిసారి ఆపవినే విడిచిపెట్టినాడు ఈమూడు నూతులలోను కలిపిన పాతికబారలకు కొంచెము తక్కువగా నుండును ఒకచోటు విడిచి మఱియొకచోట త్రవ్వవారిం భించుటకుబదులు తాను బడిన శ్రమలో సగబాల్చినను ఓపి కఱి మొదటి నూతికే వినియోగించిన పక్షమున వానికి నీరు లభించియుండెడిది ఈ మతముకాదని ఆమతము, ఆమతము కాదని మఱియొకమతము—ఈ విధముగా మతధర్మములను ఊరికి మార్చుకొనుచుండువారి విషయము కూడ నిట్టిదే ఏదైన ఒక్కమతమును నమ్ముకొని దానినే శ్రద్ధాభక్తులతో సాధనచేసినయెడల తప్పక విజయము చేకూరును

530 పతివ్రతయగు స్త్రీ ఒన్మజన్మాంతరములయందు
సైతము భర్తతో ఎడబాటు లేకుండును అటులనే ఇష్ట
వైవమునెడ శ్రద్ధాభక్తులుగలవాడు నిశ్చయముగా భగవాను
నితో ఐక్యము పొందును

స త్య ము

531 కాపట్యమును వంచనను విడిచి యంతరంగమున
భక్తికలిగియుండుము వర్తికముగాని, ఇతరమైన ఉద్యోగము
గాని జేయువాడు కూడ సత్యమును కరిపాలింపవలయును
సత్యమే ఈ కలియుగమునకు విధింపబడిన తపస్సు

532 సదా సత్యసంధులై యుండిననేకాని యెవ్వరును
సత్యమూర్తియగు భగవంతుని గనజాలరు

533 పూనికతో సదా సత్యమునే పలుకవలయును *
సత్యసంధతమూలమున భగవంతుని గొంచనగును

534 కృత్రిమ మెప్పుడును చెడుగే కృత్రిమశేషము
సైతము చెడ్డదియే మనస్సు నీవేషమునకు అనుగుణముగా
నుండనియెడల మహాపదల పాలగుదువు, ఘోరవిచారము
చాల మును ఈరీతిగానే నరుడు మోసగ్గానై తప్పుపనుల
చెయ్యుటకుగాని, అసత్య మాడుటకుగాని జంకకుండును

535 ఒకడు చాల ఋణములుచేసి తన బాధ్యతను
తప్పించుకొనునిమిత్తము పిచ్చియై తినటల నటంపసాగెను

* “సత్యం వద” — తైత్తిరీయోపనిషత్తు

“సత్యాన్నాస్తి పరో ధర్మః” (సత్యమును మించిన ధర్మము లేదు)

నైద్యులు వానికి రోగనివారణచేయజాలరైరి, బౌషధములు ఇచ్చినకొలదియు వానిపిచ్చి హెచ్చగుచుండెను తుద కొక యర్థశాలియగు నైద్యుడు విజము కనుగొని వానిని చాటునకు దీసికొనిపోయి యిట్లు మండ్లించెను “అయ్యో! ఇటుల చేయుట తగ్గనా? పిచ్చియై నీవు నటించుటచే నిజముగా పిచ్చివాడనే కాగలవునుమీ! ఇప్పటికే నియందు కొన్ని ఉద్బాధచిహ్నములు గా గాన్పించుచున్నవి” ఈ హెచ్చరిక వాని మేల్కొల్పెను వానిదోషము వానికి గోచరించెను అతఁడు పిచ్చివానివలె నటించుట మానివేసెను చూపుడు సదా ఎట్లు నటించుకో విజముగా అట్టివాడే యగును

ప్రహ్లాదచర్యము

536 అస్థలిత బ్రహ్మచర్యమాలమున తనశక్తిసామర్థ్యమును పవిత్రతను కాపాడుకొనువాని నిర్మలహృదయమున పరిమేష్వరుని దివ్యమంగళిస్వరూపము అద్దమున ముఖము ప్రబింబించినటుల ప్రతిబింబించును (చూ 221, 650)

537 అఖండబ్రహ్మచర్య మవలంబించిననేకాని ఆధ్యాత్మికరహస్యముల నెవ్వరును గ్రహింపజాలరు

538 శుకదేవుడు ఊర్ధ్వరేతస్కుడు—ఆతఁడెన్నడును వీర్యస్థలనముసాందలేదు ధైర్యరేతస్కులను నింకొకతగుత వారు కలరు వీరిదివఱకు వీర్యస్థలనము సొందినను ఇప్పుడు అస్థలితబ్రహ్మచర్యమును బరిపాలించుచున్నార పండ్రెండేండ్లు ఎవ్వఁడైనను ధైర్యరేతస్కుడై యుండునేని అమానుష శక్తిని బొందును వానియం దొక క్రొత్తగాడి బయలు

దేలును అదియే మేధావాడి తర్కముననాతడు సమస్తము
జ్ఞానికి దెచ్చుకొనగల్గును, సమస్తము గ్రహింపగల్గును

539 పండ్లెండెండ్లు ఎవ్వడైనను బ్రహ్మచర్యమును బరి
సాలించునేని వానియందు మేధావాడి వికసించును (అనేగా
వాని శక్తిసామర్థ్యములును గ్రహణశక్తయు వికాసము
నొందును) అత్యంతసూక్ష్మవిషయములను సైతము అవలలిగా
గ్రహించునంతటి శక్తిసంపన్నుడగును ఇట్టిగ్రహణ శక్తి
తోడనే మానవుడు భగవంతుని దేలిసికొనగల్గును ఈరీతి
నిర్మలప్రజ్ఞచేతనేకాని భగవత్సాక్షాత్కారము పొందజాలము

540 వీర్యనష్టమువలన శక్తిసామర్థ్యములు క్షీణించును *
తన యెఱుకలెకయే గలుగు (స్వస్థ)స్థలనము ఒక లెక్క
లొందికాదు అయ్యది ఆహారదోషముచే సంభవించును
కాని, ఉత్తమపారమార్థికుడగువానికి స్త్రీతో ఎట్టిసంపర్కము
నుండరాదు

541 స్త్రీభోగమును విడిచినవాడే ప్రపంచమును త్యజిం
చినవాడు ! భగవానుడు వానికి అత్యంతసన్నిహితుడు !

• వి వే క ము

542 వివేకము నవలంబింపుము కామినీకాంచనములు
మిథ్యాభూతములు, భగవంతు డొక్కడే సత్యము ధనము

“మరణం బిష్టపాతేన జీవనం బిష్ట ధారణాత్” — శివసంహిత

“బ్రహ్మచర్యప్రతిష్ఠాయాం వీర్య లాభః”

— పాతంజలియోగసూత్రములు, 2 38

వలన నేమి ప్రయోజనము? మన కది అన్నవస్త్రములను నివసించుటకు ఇంటిని ఇచ్చును,—అంతే ధనమువలన నీ వెన్నటికిని భగవంతుని గనజాలవు ధనము పరమపురుషార్థము కాదు ఈవిధమైన విచారమే వివేకము కాంచనములోగాని, స్త్రీసౌందర్యములోగాని ఏమున్నది? వివేకము వివియోగించి చూచినచో, మహానుందర స్త్రీశరీరము సైతము రక్తము, చూసము చర్మము, ఎముకలు, క్రొవ్వు, మజ్జ, —తుదకు ఇతర జంతు శరీరములవలెనే—ప్రేగులు, మలము, మూత్రము మొదలగువానితో గూడుకొనియున్నదని బోధపడినది ధగవంతుని మఱచి యీ తుచ్ఛకళేబరముపై మానవుడు తనమనసు నిలుపుట ఎంతవిచిత్రము!*(చూ 395, 545)

543 వివేకవైరాగ్యముల నవలంబింపుడు నిత్యమేదియో అనిత్యమేదియో గ్రహించుటయే వివేకము, విషయ భోగము లందు రాగములేకుండుటయే వైరాగ్యము వివేక వైరాగ్యములు ఆకస్మికముగా లభించునవి కావు, వానిని అనుదినము అభ్యాసము చేయవలయును కామినీకాంచనములను మొట్టమొదట సూనసకముగా విడచిపెట్టవలయును, భగవదనుగ్రహముండునేని అటుష్ణిమ్మట బాహ్యముగను ఆంతరముగనుకూడ విసర్జింపనగును అభ్యాసయోగముచే—నిరంతరధ్యాన సాధనలచే—కామినీకాంచనములయెడ వైరాగ్య మున్నును—

“అమేధ్య పూర్ణం మ్ర జస్త సజ్గులమ్

స్వభావ దుర్గత మకౌచ వధ్రువమ్,

కళేబరే మూత్ర పురీష భాజనే

రమేత మూఢో న రమేతి ప

గీతయందును ఇట్లే చెప్పబడియున్నది + నిరంతరసాధనచే
అసాధారణశక్తి కలుగును అపు డింద్రియములను—కామాదు
లను—సులభముగా నిగ్రహింపగల్గుదుము అవయవములను
బాదుసులోనికి లాగుకొనిన తా బేటిని నిపు ముక్తముక్కులుగా
నఱికినను అది తన యవయవములను ఈవలికి తీయదు
ఇంద్రియనిగ్రహమనగా ఇట్టిది †

544 ప్రశ్న జగత్తు మిధ్యయా?

ఉ సీవు భగవంతుని గనజాలనంతవఱకు జగత్తు మిధ్యయే
నమ స్తము భగవత్స్వరూపముగా గనుటకుబదులు, “నేను,
నాది” యను సాశెముచే మానవుడు సంసారబద్ధు డగు
చున్నాడు అట్లు అజ్ఞానమోహితుడై, విషయాసక్తుడై,
సంసారకూపమున బడిపోవుచున్నాడు తరణోపాయము స్పష్ట
ముగా గోచరించుచున్నను మాయ తథజాలమునుండి మానవు
లను వెలువడనీయదు, తనయొక్క మోహముచే వారిని అంధు
లను జేసివైచును విచారించిన, ఈ సంసార మెంత అనిత్యమో
నీకే తెలియగలదు మనము నివసించు నింటినిగూర్చి క్షణ
మాలోచింపుము ఇం దెందఱు పుట్టిరో! ఏందఱు గిట్టిరో!
వ్రాపంచికవిషయములు ఒక్క క్షణమున మనయొదుట గాన్పించి

† “అసంశయం మహా బాహూ మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్,
అభ్యాసేన ఆ కాంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే” 6-35
—భగవద్గీత

‡ “యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽగ్న్యో నీవ సర్వశః,
ఇద్ధియా ణీద్ధియాథేభ్య స్తస్యప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా” 2-58.
—భగవద్గీత.

ఉత్తరక్షణమున అదృశ్యమైపోవును “నావారు” అని నీవు భావించువారు కనుమూసినంతనే (మరణించినంతనే) లేక పోవుచున్నారు సంసారులకు మోహపాశము లెంత బలీయమునో కదా! తాను సంరక్షింపవలసినవారు కుటుంబమున దన కెవ్వరును లేకున్నను ఏ మనుమనియందో గల మమకారముచే నరుదు కాకి వెడలజాలకున్నాడు “నేను ఎని పక్షిమున మాహరి యేమైపోవున” అనుచింతయే వానిని గూఁసరిబద్ధుని కేసి కేయించుచున్నది వెగురుమావుయొక్క ద్వారములు తెఱచిగాని యున్నను అందలి చేదలు పైకి పోజాల కూడుకు గొంగళిపురుగు తానల్లుకొనిన గూటిలో తన్ను తాను బంధించుకొని నశించుచున్నది ఇటువంటి సంసారము విశ్చిద్యకాదా? (చూ 191, 371, 555)

545 అహంకారము నెట్లు నశింపజేసికొనవలయునో తెలియునా? వడ్లు దంచువారు అప్పుడప్పు డాగి, ఊక మొదలగు నవి పూర్తిగా పోయెనో లేదో యని పరిశీలించుచుందురు నగలను త్రాసులో వైచి తూచువారు ముల్లు సరిగా నడుమ నిలుచుచున్నదో లేదో తఱచుగా ఆగి కనిపట్టుచుందురు అటులనే అహంకారము ఇంకను తలయెత్తుచున్నదో, అడగి పోయినదో తెలిసికొనుటకు అప్పుడప్పుడు నన్ను నేను నిందించుకొనెడివాడను ఒక్కొక్కప్పుడు శరీరస్వభావముచుగూర్చి యిట్లు పర్యాలోచించుకొనువాడను “చూడు! ఈ శరీరము ఎట్టిదో! మాంసముతోడను ఎఱుకులతోడను గూడిన పంజరముకాక మఱేమి ఇది? ఇందులో నెత్తురు, చీము మొదలగు మలినపదార్థములు తప్ప మఱేమున్నవి? దీనినిగుఱించి యింత

అభిమానమును ఆహంకారమును పూనుట ఎంతవిచిత్రము!''
(మా 395)

546 పొయ్యిమీద అన్నము ఉడుకుచున్నదనుకొనుము
సరిగా ఉడికినదో, లేదో కనుగొనుటకై నీ వొకమెదుకును
దీసి కొక్కిచూతువుగదా? దానివల్లన వెంటనే నీకు వాత్ర
లోని అన్నమంతయు ఉడికినదియు అనిదియు తెలియగలదు *
ఆదులకై అన్నపు మెదుకుల నన్నిటిని పట్టిచూడనక్కఱును
కొన్ని మెదుకులను బట్టిచూచి అన్నముయొక్క స్థితిని దెలిసి
కొను తీరుననే ప్రపంచము శాశ్వతమో, అశాశ్వతమో,
సత్యమో, మిథ్యమో ప్రపంచమందలి కెందులూడు విషయ
మును బరిశీలించినంతనే నీకు నిధిపడగలదు మానవుడు
జన్మించుచున్నాడు, కొంతకాలము మనుచున్నాడు, చనిపోవు
చున్నాడు జంతువులును వృక్షములునుగూడ నిట్లు పుట్టుచు
గిట్టుచున్నవి నామరూపములుగల సర్వమునకును — సూర్య
చంద్రాదులకును గూడ—ఇదియే గతియని వివేచనచే నీకు
తెలియగలదు జగత్తునందలి సమస్తవస్తువుల తత్త్వమును
ఈ విధముగా నీకు బోధపడును ఇట్లు జగత్తు అశాశ్వత
మనియు, మిథ్యయనియు నీవు గ్రహించినంతనే దానియందలి
నీకు మోహము ఉండజాలదు అప్పుడు సంసారమును మానసిక
ముగా త్యజించి కోరికలనుండి విముక్తుడవగుదువు ఇట్లు
విషయపరిత్యాగము చేయగల్గినయెడల జగత్తునకు ఆధార
దూతుడగు పరమాత్ముని గనజాలుదువు ఈ విధముగా | బహు

దీనినే స్థావరపులాక గాయ మందురు

సాక్షాత్కారమును బొందినవాడు సర్విజ్ఞుడు కానిచో మతేమగును?

వై రా గ్య ము

547 మన యైహికవాంఛలన్నియు నెఱవేఱినను, దానిచే మనము ఒడలు తెలియకున్నను, “ఈభోగము నన్నిటిని అనుభవించు నే నెవడను?” అను ప్రశ్న అంతరంగమున బయలుదేరిక మానదు ఉన్నకిటుకు వెల్లడికా నాంభించి సమయ మదియే కావచ్చును

548 ముండ్లతోడను తుప్పలతోడను నిండియుండు వనమున చెప్పలు లేకుండ నడచుట దుస్సాధ్యము. వనమంతయు తోలుచే గప్పబడియున్న పక్షమున నట్లు నడవవచ్చును లేదా మన పాదములకు చెప్పలు తొడిగికొనినను నడవవచ్చును వనమంతటిని తోలుచే గప్పట యసాధ్యము, కావున మనమే చెప్పలు తొడుగుకొనుట లెస్స సంసారమున చూనవుడు అంతులేని కోరికలతో బాధపడుచున్నాడు అందుండి తప్పించుకొనుటకు రెండేమార్గము లున్నవి సమస్తమైన కోరికలను ఈడేర్చుకొనవలయును, లేదా, వాని నన్నిటిని పరిత్యజింపవలయును కాని కోరికల నన్నిటిని ఈడేర్చుకొనుట యసంభవము, ఏలన ఒకకోరికను తృప్తి నొందించుకొన బ్రయత్నించి తిమో లేదో, మఱియొకటి తలచూపుచుండును కావున సంతృప్తిచేతను జ్ఞానముచేతను కోరికల నడచివేయుటయే బాడ్డబుద్ధి!

549 తామర గోకినకొలదియు హాయిగా నుండును కాని

తరువాత గల్లు మంటలో, దుర్భరమైయుండును అటులనే సంసారసుఖములు మొదట చాల ఇంపుగా గాన్పించినను తరువాత వానివలన గలుగు బాధలు దుర్భరమై చేప్పనలవి గాకుండును *

550 ఒకగద్ద ముక్కున వేపన్న గఱచుకొని యెగిరిపోవు చుండ, అనేకమైన కాకులును గద్దలును దానివెంటబడి కూయుచు, ముక్కులతో ఎడుచుచు, ఆ చేపను లాగికొన బ్రయత్నించుచుండెను అది గో దిక్తునకు పోయినను కాకులు, గద్దలును వెంటాడుచునే యుండెను ఆ బాధ పడలేక వ్రాణము విసిగి యాగద్ద ముక్కుననున్న చేపను విడిచివేసినది వెంటనే యింకొకగద్ద దానిని ముక్కున గఱచుకొనెను తత్క్షణమే యాకాకులును గద్దలును చేపను కఱచుకొనిన రెండవ గద్ద వైపు తిరిగి దానివెంటబడసాగెను మొదటిగద్ద ఏ బాధయు లేకుండ ఒక చెట్టుకొమ్మమీద వాలి శాంతముగా గూర్చుండెను దాని ప్రశాంతస్థితిని గాంచి యవధూత దానికి నమస్కరించి యిట్లనును “ఓపతి ౭ ఒమా! నివే నాకు గురుడవు, ఐహికవిషయముల భారమును విడువకుండునంతవఱకు నరుడు సంసార బాధలనుండి విముక్తుడుగాడని, శాంతిని బొందజాలడని, నీవు నాకు బోధించుచున్నావు ”

“విషయేంద్రియసంయోగా ప్యత్తప్రగైమ్యతోపమమ్,

పరిణామే విష మివ తత్సుఖం రాజసం స్థృతిమ్ ”

విషయేంద్రియ సంబంధమువలన గలుగు రాజససుఖము మొదట అమృతితుల్యముగను కడట విషమువలెను ఉండును .

—భగవద్గీత, 18-38

551 గంతలుకట్టిననేకాని బెనురుగుట్టము తిన్న గ నడవ జాలదు తాకికునిమనస్సునకు వివేకవైరాగ్యము లనెడు గంతలులేనియెడల తొట్టుపాటునకు లోనగును, = కత్తోవను బోయి తప్పపనులు చేయనారింభించును (చూ 752)

552 చమురుచే తడిసిన కాగితముపై వ్రాయజాలము అటులనే దుష్కణములు, విషయభోగములును అరు నూనెచే నాని పాడైన మనస్సు వారమార్థిక సాధనలకు పనికిరాకుండును కాని నూనెకాగితముపై సుద్ద నలదినయెడల మఱల దానిపై వ్రాయనగును అట్లే వైరాగ్య మను సుద్ద నలదినయెడల సాంసారికునిమనస్సు మఱల సాధనలకు పనికివచ్చును

553 విసపు సోలెపురుగు కలదు అది కుట్టినయెడల వుండును ముందు పసుపువేళ్లు తెచ్చి వానితో మంత్రించిననే కాని ఏ గుణాపధమును పనిచేయజాలదు అటు పిమ్మట నే బౌషధములు గుణమిచ్చును అటులనే కామిని కాంచనములను సోలెపురుగుయొక్క విషము హృదయమున బ్రవేశించిన పక్షమున వైరాగ్య మను మూలికచే మంత్రించుకొనిననే కాని నరుడు సాధనలను సాగించి శ్రేయస్సును గొందజాలడు

554 ఇండుపగంధమునుగాని, పటికనలుగదిసి యాద్రావ కమునుగాని మడ్డినీటిలో గలిపినయెడల యారీరు తేలు కొనును, మడ్డియంతయు అడుగునకు బోవును వివేకవైరాగ్యములే నరుని మనస్సును మడ్డినీటిని నిర్మలముచేయు ద్రావ కములు వీనిమూలముననేకాని నరులు పరిశుద్ధులు గాజాలరు

555 గొంగళిపురుగు తానల్లకొనిన గూటియందే తన్ను బాధించుకొనుచున్నది అటులనే సంసారి తన కోర్కె

లను వలలో తాను చిక్కుకొనుచున్నాడు కాని గొంగు
పురుగు రమ్యమైన సీతాకోకచిలుకగా పరిణమించినపక్షాడు
తనగూటిని భేదింపుకొని గాలిని ఖైలుతురును యచెచ్చముగా
ననుభవించుచు ఎగురుచుండును అల్లలనే సంసారియు వివేక
వై రాగ్యము లను రెక్కలతో మాయాజాలమును భేదింప
కొని వెలువడగలడు

556 దేవాలయమును హృదయముయొక్క తాపము
తీయవలయు ననిన చెవి వెనుకకు త్రిప్పవలయును అనగా
భగవంతుని ప్రాపించుటకై (—పద్వేషములను విడిచి)
వివేకవై రాగ్యముల నవసంబంధములును

557 వివేకవై రాగ్యములు పెనియెడల శాస్త్రమును
వేదాంత గ్రంథములను కఠిన వల్లి మటచే నేమి ప్రయో
జనము? అవి (వివేక వై రాగ్యములు) లేనిదే ఎట్టి ఆత్మ
వికాసమును గలుగజాలదు (చూ 137)

558 భగవంతుని ప్రాపించుటెట్లు? సిరిసంపదలను మన
శ్చరీరములను అందులకై ధారపోయవలయును

559 మోక్షమును బొందుటకుముందు రాకుని మనః
స్థితి యెటులుండవలయును? భగవదనగ్రహమువలన భోగ
ముయెడ అఖండ వై రాగ్యము కలిగిననేకని కామిని
కాంచనముల ఆకర్షణనుండి నరుడు విముక్తి గొందజాలడు
ఇక నియమింపజాలని వై రాగ్య మెట్టిది? “క్రమక్రమముగా భగ
వంతుని ప్రాపింతును” — ఇది మందవై రాగ్యముయొక్క
ధోరణి కాని యెవనివై రాగ్యము తీవ్రమైయుండునో అట్టి
వాడు తల్లి బిడ్డకోసము పరితపించునట్లు భగవంతునికొక

పరితపించును భగవంతుని విడిచి యితరము నాతడు కోరడు సానార మాతనికి ఏమిసమున్ననై నను తన్ను మించివెయు భయతరసాగరముగా గాన్పించును బాదుని లాతనికి విష సర్పములుగా దోప వానిబారినుండి తప్పించుకొని పోజూ గును భగవంతునిసాక్షాత్కారము గొందుటకు ముందు సానార పరిస్థితుల వాత చెన్నడును నక్కడైకొనదలపడు, సానార స్పృహయే వారికి ఉండు తీవ్రమైన గృమనగా ఇచ్చి, — ముముక్షుత్వమనగా ఇట్టిది (చూ 566)

560 భగవంతునికొఱకై భక్తు డెందుచే సమస్తము ల్గొరచును? దివ్యము, దీపమును జూచిన మృత మిడుత వెనుకకు మఱల నిచ్చగింపదు చిమ పంచదారరాశిలొ వ్రాములు విడుచునే క్లాని వెనుకకు పరుగు భగవద్భక్తు డును ఇట్టి తనవ్రాణములను పైతము బ్రహ్మవ్రాస్తీకై ధాన్యపోయినేకాని అన్యమును లక్ష్యపడు

561 శరీరమనచే, ఆప్తవాక్యములచే, స్వానుభవముచే, వాచాగ్రాసితినండి సార్వభౌమునిస్థావరము గల సమస్తదశలను పరిశోధించి, విషయభోగములు తుచుములని మనస్సునకు నిశ్చయము కల్గిననేకాని యెవ్వడును నిజమైనజ్ఞుని— పరమహంస—కానెరడు

562 రామకాంచనములను త్యజించిననేకాని బ్రహ్మజ్ఞున మెన్నటికిని గుల్గజాలదు త్యాగోదయమైనంతనే అవిద్యాంధ కారము పటాపంచలగును దుర్బినిని సూర్యకిరణముల కెదురుగా బట్టుకొని తన్ములమున ననేకవస్తువులను తగులబెట్ట వచ్చును, కాని నీడనున్నగదిలో దానినట్లు వినియోగింప

జాలము మనసు విషయమునూ ట్టదే మనస్సును దుర్చి
నిని సంగనామను సంగకామునుండి గూవలకు దిస స్వయం
జ్యోతియను ప్వమేర్వరు దివ్యతేజమును దాన్పై బ్ర య
వలయును అపుడు త్యాగవైరాగ్యము లుదయించును,
అజ్ఞానము అంతరించును (చూ 274)

563 ఎట్టగుడువైనను జ్ఞానము నొక్కమ్మడి కలిగి ప
జాలడు అందులకు కాలపరివాకము కావలయును యీ తీవ్ర
మైన ద్వైము వచ్చిన దనుకొనుము అప్పుడు వైద్యుడు
కొయినా (Quinine) ఈయగల్లుగా? ఆ సమయమున డాక్టర్
వలన ప్రయోజనము ఉండదని వైద్యునకు తెలియును
అందుచే ఈయకు ద్వైముయొక్క వధి తగ్గింపును
అందులకు కొంతకాలము పట్టును పిమ్మట కొయినాగాని
వ్యతేమందుగాని ఈయనగును జ్ఞానాద్ధులవిషయముకూడ
నిట్టిదే నడుడు సంగనాతాపత్రయమున ముచిగియున్నాశ
వఱకు వానికి చేయు ధర్మోపదేశములు వ్యర్థములు కొంత
కాలము విషయానుభవమును వొందచిండు విషయములందలి
రాగము కొంతవఱకు తగ్గినపిమ్మట ధర్మోపదేశములు ఫలించు
సమయము వచ్చిన అంతవఱకు వానికి చేయు నుపదేశము
లన్నియు వ్యర్థములే (చూ 223)

564 (ఇచట 12-వ ప్రవచనము జదువుకొనుడు.)

స్వయం యోగసిద్ధః కాలేనాత్మని విస్తతి "

సాక్షాత్ 4-38

565 వైరాగ్యము అనేకవిధములుగా నుండును * ఘోరమైన సంసారదుఃఖానుభవముచే గలుగునది ఒకవిధమైన వైరాగ్యము కాని తనకు అందుబాటుగా నున్నను ఐహిక భోగభాగ్యములు అశాస్త్రమునియు తుచ్ఛములనియు గ్రహించుటచే గలుగు వైరాగ్యము ఉత్తమమైనది ఇట్టి వైరాగ్యము గువానికే సమస్తభోగభాగ్యము లున్నను లేనివిగనే యెంచపలయును

566 వైరాగ్యము ఎన్ని విధములు? తీవ్రవైరాగ్యమని, మధ్యవైరాగ్యమని సాధారణముగా రెండువిధములు ఒక్క-గానితో చెఱువు త్రివిధి అప్పటికిప్పుడు ఎట్టితో నింపవలయు నని దీక్షవహించుట వంటిది తీవ్రవైరాగ్యము నెమ్మదిగా అడుగడుగునను ఆగుచు, కాలవిబంధముచేయుచు, వృద్ధిపొందునది మందవైరాగ్యము అది యెప్పుడు పరిపక్వదశకు వచ్చునో ఎరమాత్మన కెఱుక! (౧ - 559)

567 ఒకడు స్నానముచేయుటకై ఏటికి పోవుచు, చాల దిశములుగా ఎవరో యొక పెద్దమనిషి సన్ననించుటకై ప్రయత్నించుచున్నట్లు వినెను ఈమూటవలన సన్నని జీవనమే సర్వోత్తమమని వాచికెల్లో మనస్సునకు తట్టెను వెంటనే యాతడు సన్ననింపవలయునని నిశ్చయించుకొని యింటికి మఱలకుండ కట్టుకొనిన అంగవస్త్రముతోడనే వెడలిపోయి గాఢ తీవ్రవైరాగ్యమనగా ఇటువంటిది

568 అఖండసచ్చిదానందసాగరమున నిమగ్నుడవు

* పురాణవైరాగ్యము, ప్రమాదివైరాగ్యము, శ్మశానవైరాగ్యము మొదలగున

కమ్ము కామక్రోధములను మొసళ్లకు వెఱవకుము వివేక
నైరగ్యములను పసుపును దట్టముగా ఒడినిండి రాచు
కొనుము దాని యగరుచే కామక్రోధములను మొసళ్లు
చిన్న సమీపింపజాలవు

సాధనయందు దీక్ష

569 వ్యవసాయులు గిత్తిల నెట్లు కొందురో తెలి
యునా? ఓ! ఆవిషయములలో వారు ఎంతయో నేర్పరులు
ఏవి మంచిరో, ఏవి చెడ్డరో వారు ఇట్టే గ్రహింపగలరు,
గిత్తియొక్క చుటుకుదనము ఎట్టిదో కనుగొనుట వారికి
చక్కగా తెలియును వారు ఊరిక తోకను తాకెదరు,
ఫలితము అద్భుతము చుటుకుదనము లేనివి చలింపుక
నిద్రపోవుచున్నవో యనునటుల పరుండియుండును చుటు
కై నవియో తమజోలిక వచ్చినందులకై ఆ గ్రహపడు
చున్నవో యనునటుల ఎగిరి గంతులువేయును వ్యవసా
యులు ఈరకమువానినే ఎన్నుకొందురు

జీవితము సఫలము కావలయుననిన, మానవునకు నిజమైన
పౌరుషము ఉండవలయును కాని పాలలో నానవేసిన మర
మరాలవలె పెత్తనై ఎందునగొండని పౌరుషవిహీను
లనేకులుందురు! వారిలో సామర్థ్యము సున్న! దీక్షవహించి
నే కార్యమునై నను కొనసాగించుటకు సంకల్పశక్తి
శూన్యము! మనోబలము అంతకుమునుసే పూజ్యము! ఇట్టి
వారి జీవితములు ఎందులకును కొఱగానివి (చూ 627)

570 పెద్దచేపను బట్టదలచిన జాలరి నీటిలో గాలమును
వైచి గంటలకొలది కనిపెట్టుకొనియుండునట్లు అటులనే దీక్ష

తోడను ఓరిమితోడను సాధనలను సాగించు భక్తుడు తుదకు తప్పక భగవంతుని గాంచును (చూ 146, 583, 588, 681)

571 పరంపరగా వ్యవసాయము చేయుచుండు రైతు పండ్రెండేండ్లు అనావృష్టి వచ్చి యేమియు పండికున్నను వ్యవసాయముచేయుట మానడు కాని క్రొత్తిగా వ్యవసాయమునకు దిగిన వర్తకుడు ఒక్కఋతువు అనావృష్టి సుభ వించినంతనే దిగులుండి, 'మన కది అచ్చి ౮ లే'దని ఆ వ్యవసాయమును కట్టిపెట్టును అదేతీరున జీవితకాలమంతయు సాధనచేసి తుదకు భగవంతుని గనజాలకున్నను నిజమైన భక్తుడు నిరుత్సాహము చెందడు (సాధన మానికేయడు)

572 ఈత నేర్వదలచినవాడు కొన్నాళ్లు కత్తియత్నము చేయవలయును ఒక్కగాడు సాధనచేసినంతనే నముద్రమున ఈదులాడుటకై యెవ్వడును సాహసికవాడు అటులనే సచ్చిదానందసాగరమున ఈదులాడదలచెదవెని నిపు కృతార్థుడ వగుటకుముందు కష్టనష్టముల కోర్చి చూనేక సాధనలు చేయవలసియుండును (చూ 13)

573 అప్పుడు పుట్టిన దూడ స్థిరముగా నిలువగలుగుటకు ముందు అనేక పర్యాయములు తడబడును, పడును అటులనే బ్రహ్మసాక్షాత్కారము సిద్ధించుపర్యంతము సాధకునకు బ్రహ్మమార్గమున ఎన్నియోసాధులు తొట్రుపాటు గలుగును

574 భయంకరమగు శవసాధన (రాత్రి శ్మశానమున శవముపై గూర్చుండి చేయు తాంత్రికసాధన)ను పూని యిరువురు కాళికాదేవిని బ్రత్యక్షము చేసికొన బ్రయత్నించి రట అందొకఁడు అర్ధరాత్రమునకు ముందుగా కాన్పింపసాగిన

భయంకరదృశ్యములను గాంచి భల్ల పిచ్చిగా మర్యాదను
 రెండవవాడు రాత్రితుదికి కానీ ప్రసాదమున
 ఆమె నాత్మాత్మరముచు బడసెను అప్పు డాతడెని
 ట్లడిగెను “అమ్మా! జగజ్జననీ! ఈకొండవవాడు పిచ్చిగా
 పోయినాడు, ఎందుచేత నమ్మా!” దేవి యిట్లు సమాధాన
 మొసగెను “నయనా! నివును విఘ్నేర్వజన్మములందు అనేక
 పర్యాయములు ఇట్లే పిచ్చివాడవయితివి, కాని యిప్పుడు
 తుదకు, నన్ను గాంచగల్గితివి”

575 క్రశ్న అరుదుగాగాని మనకు చిత్తశాంతి లభి
 పదుగదా, అటుల లభించిన శాంతిని చిరకాలము నిలువ
 కుండుటకు సేతువేమి?

ఈ నిరంతరము ఊదుచుండిననేకాని వెదురుకట్టల సం
 ఆటిపోవును ఆధ్యాత్మికాగ్నిచి ప్రశ్వలింపజేయుటకు నిరంతర
 మైనసాధన ఆవశ్యకము

576 కూజానుచిండుగానింపి ఉట్టిమీద బెట్టియుండుము
 కొలది దినములలో నీరంతయు ఇగిరిపోవును కాని దానినే
 సిటిలో నుంచితివేని, అటు లచట నున్నంతకాలము చిండుగానే
 యుండును ని భగవద్భక్తివిషయముకూడ నిట్టిదే కొంత
 కాలము భక్తిసాధనచేసి, పిమ్మట ఆవిషయమే మఱచి,
 యితర వ్యవహారములలో దిగినపక్షమున నిహృదయమందలి
 భక్తి రవంతయు హరించిపోవును కాని నీ యానందమయ
 హృదయమును పవిత్రభక్తివిశ్వాసము లను నమృతసాగర
 మున సదా ముంచియుంచితివేని వానితో నెప్పుడును పరి
 పూర్ణమై యెప్పుడును

577 పాలకుండక్రింద నిష్పన్నంతపర్యంతము నీలు పొంగుచునే యుండును కాని నిష్పన్న తీసిపోసినంతనే పొంగు చల్లాడును అటులనే నూతనసాధకుడు తన వారమాధిక సాధనలన్న సాగించుచున్నంతవఱకే ఆ శేషముతోడను ఉత్సాహము తోడను పొంగుచుండును

578 సరునియం దెంతకాలము దైవభక్తియు ధర్మబుద్ధియు చిలుచును? కనకనీలాడు నిష్పన్నా నున్నంతవఱకు ఇరుము ఎఱ్ఱగానుండును వెలుపలికి తీయగానే నల్లబడుచు అయిలనే నడుచు బ్రహ్మనుసంధానము చేయుచుండునంతవఱకు బ్రహ్మభావము గలిగియుండును (చూ 580)

579 మనస్సు పిద్దీవాచి ఉంగరలజుట్టువంటిది దానిని నీ వెంతగా సవరించి వక్రగణివి మాన్పజూచినను తిరిగి వక్రమగుచునే యుండును మనస్సును ఎట్టి తిన్నగా చిలిపి యుంచు నంతకాలము సన్మార్గమున చక్కగనే నడచును, ప్రయోజనకాదిగనే యుండును కాని నిజాగ్రూకత రివంత కొఱవడి నంతనే అది సన్మార్గము వీడి పెడత్రోవను బట్టును

580 “ఇత్తిడిచెంబు అనుదినము తోముచుండవియెడల చిలుముపట్టి కగ్గిపోవును అట్లే అనుదినము దైవధ్యానము చేయనియెడల నీరుచి హృదయము మలినమగును” అని శ్రీతోతాపురి * వచించువాడు శ్రీగౌరుదేవు డొకప్పు డందుల కిట్ల గుమాధాన మొసగెను “చెంబు బంగారుదైవయెడల ప్రతిదినము తోముట అనావశ్యకము” బ్రహ్మసాక్షాత్కారము

* శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసకు అచ్యుతవేదాంతగురువగు దిగంబర సన్యా

పొందినవాని కిక ప్రార్థనలతో నిమిత్తము లేదు

సాధనావశ్యకత

581 లోతులేని చెఱువునుండి శుభ్రమైన నిటిని గైకొని
త్రాగవలయుననిన, నిటిని కలపకుండు, జాగ్రత్తిగా, మెల్లగా,
పైధాగమునుండి గైకొనవలయును కలచినయెడల అడుగున
నున్న బురద పైకి వచ్చి నీటినంతయు మతినముచేయును నీవు.
పరిశుద్ధుడవు కాదలచెదవేని నిశ్చిత్తిసామర్థ్యములను నిరుప
యోగమైన చర్చలందును వాగ్వాదములందును వ్యర్థము చేసి
కొనక, దృఢవిశ్వాసముతో క్రమముగా సాధనలను సాగిం
పుము సేపక్షమున నియల్పబుద్ధి కలవరదను

582 (కలకత్తాలోని కోటీశ్వరుడగు) యదురాధమల్లికుని
వంటి శ్రీమంతుని సిరిసంపదలను గూర్చియు భవనములను
గూర్చియు భోగట్టా చేయువా రనేకు లుందురు కాని స్వయం
ముగా ఆతని దర్శనముచేసి పరిచయము సంపాదించువా
రేకొలదిమందియో యుందురు అటులనే ధర్మశాస్త్రములను
జదువువారును మతధర్మములనుగూర్చి ప్రసంగించువారును
అనేకు లుందురు, కాని భగవద్దర్శనము గోరి యందులకై
కష్టించి సాధనలుచేయువా రరుదు

583 కార్యసిద్ధికి తగిన మార్గము అవలంబింపుము
“చాలలో వెన్న కలదు” అని గొంతు గొంగురుపోవునట్లు
నివు ఎంత యఱచినను వెన్న చిక్కదు నీకు వెన్న కావలసిన
యెడల వలను తోడుపెట్టి పెరుగు చేయవలయును, పిమ్మట
దానిని చిలుకవలయును అప్పుడు నీకు లభించును.

అటులనే దేవుడు సీతు ప్రత్యక్షము కావలయునని కోరుదునేని శ్రద్ధాధక్తులతో సాధనచేయుము అనినే కాని ఊరిక, “ఓ దేవుడా! దేవుడా!” యని యటచిన నేమి ప్రయోజనము? (చూ 146, 588, 661)

584 నగరులోనికి పోయి గ జదర్శనము చేయగోరువాడు అచటికి వెడలి ద్వారములనన్నిటిని దాటవలయును అటుల గాక వెలుపలికోటగుమ్మము దాటగానే, “రాజుగా రెక్క?” అని యడిగినయెడల వానికి రాజుగారు కానరాదు సప్త ద్వారములను దాటిననేకాని రాజును దర్శింపజాలడు

585 సాత్కారము వలయుననిన, సాధన చేసితీర వలయును ఒకవాడు నేను భావనమాధిస్థితీతో నుండగా హలధిపుష్కరమున * ఒక దృశ్యమును గంటిని ఒకపల్లె టూరివాడు నిటివూదినాచును తొలగించి నీటిని పుడిసిట బట్టి మఱల మఱల పరీక్షించుచుండెను నాచును తొలగింపవిదే సీరు బాగుగా కానబడనిచిందమున కష్టించి సాధనలు సాగింప నిదే భగవంతునియందు నిర్మల భక్తియు వాచిసాక్షాత్కారమును గలుగనేరవని తెలుపుటకో యనునటుల జగజ్జనని యాదృశ్యమును జూపెను భ్యానము, నామస్మరణము, సంకీర్తనము, ప్రార్థన, దానధర్మయజ్ఞ యాగాచరణము మొదలగు సత్కార్యములు భగవత్ప్రీతి గలుగజేయును

586 శ్రీ కృష్ణుడు సైతము రాధాయంత్రార్చనకు సంబం

* శ్రీరామకృష్ణుని జన్మస్థలమగు కామారిపుష్కరమున గారి యింటికి ఎదుటనున్న ఒడ్డు చేరువు

ధిచిన మహాసాధనల ననేకము చేసెను బ్రహ్మయోని (బ్రహ్మముయొక్క సృజనశక్తి) యోగియై త్రము దానిని గూర్చిన ధ్యానార్చనలే (శ్రీ కృష్ణుడు నాగించిన) సాధనలు అనంతమైన బ్రహ్మాండములు ఈ బ్రహ్మయోనినుండి ప్రభవించుచున్నవి!

587 (1) విహంగమార్గము, (2) మర్కటమార్గము, (3) పిపీలికా మార్గము నని సాధన కూడువిధములు

(1) పక్షి వచ్చి పండును గాడుచును బహుశ ఆ పోటుతో పండు పడిపోవును, ఇక పది పక్షికి దక్కదు అటులనే అపితీవ్రముగా సాధనలు సాగింపఁబడినచో వారు కొండలు దురులు ఈ తీవ్రతతో తఱచు వారి ప్రయత్నములను భగ్నముచేయుచుండును

(2) కోతి పండును చోట గఱచుకొని కొమ్మనుండి కొమ్మకు దుముకుట దాని స్వభావము ఇట్లు దుముకునప్పుడు పండు తఱచు నోటినుండి పడిపోవుచుండును అటులనే సాధకుడు పట్టవదలినయెడల జీవితమున సంభవించు నొడుదొడుకులచే తనసాధనవిధానమును జాఱవిడుచుచుండును—బ్రహ్మమార్గ భ్రష్టుడగుచుండును

(3) చీమ నెమ్మదిగా, నిశ్చయముగా, ఆహారమున్న చోటికి వ్రాకి వెడలి దానిని బట్టుకొని తిరిగి తనకన్నములోనికి తీసికొనిపోయి సురక్షితముగా భుజించును ఇట్టి పిపీలికా మార్గము ననుసరించు సాధనవిధానమే సర్వోత్తమము ఇందు ఫలప్రాప్తి నిశ్చయము.

588. చేపలను బట్టగోరువాడు ఒకగుంటలోనుంచి చేపలు

దొంగకునా లేదో తెలిసికొనుటకై అం దిదివఱకు చేపలను బట్టినవారికడకుపోయి ఆత్రముతో నిట్లు విచారించును
 “పలానిగుంటలో పెద్దపెద్ద చేపలు దొంగకుట విజయే ?
 వానిని బట్టుటకు ఏలాటి ఎరి వేయవలయును ?” కావలసిన విషయములను వారివలన తెలిసికొని పరికరములతో గుంట యొద్దకు వెడలి, గాలము వైచి, ఓపికపట్టి, నెరిమితో చేపల నాకర్షించును తుదకు చక్కని పెద్దచేపను బట్టుకొనగల్గును అటులనే మహాత్ములయొక్కయు ఋషులయొక్కయు వాక్కులందు పరిపూర్ణవిశ్వాసముంచి, భక్త్యను ఎరితోడను మనోనిశ్చయమును గాలపుగోలతోడను భగవంతుని బట్టుకొని హృదయమున నిలుపుకొనవలయును అందులకై అఖండమైన ఓరిమితో కాలపరిపాకమునకై వేచియుండవలయును అటు లొనర్చినచో ఆ దివ్యమైనము లభింపగలదు (చూ 146, 570, 583, 648, 681)

589 శ్రీగురుదేవుడు తఱచుగా నిట్లు వచించువాడు
 “నేను విధించు నియమములను పరిపూర్ణముగా మీరు పరిచాలింపగల్గుదురా ? అందు పదునాఱవవంతు మీ రనుష్ఠింపగల్గినయెడల మోక్షప్రాప్తి మీకు నిశ్చయమని నమ్ముడు ”

590 ఆత్మసాక్షాత్కారము కావలయుననిన, సాధనలను ఆచరించితీరవలయును కాని పరిపూర్ణశ్రద్ధ యుండునెడల స్వల్ప సాధనలైనను జాలును

591 పరమపవనమైన భగవన్నామముయొక్క ప్రభావమున సంపూర్ణవిశ్వాస మున్నయెడల—నిరంతర నామ స్మరణమున ముగిసిన రమించునెడల—అట్టివానికి మఱి యే

యితరసాధనగాని, విచారముగాని అనావశ్యకము అపుడు సర్వసంశయములును సమసిపోవును మనస్సు నిర్మలమగును పావననామ ప్రభావమున భగవానుడే స్వయముగా నానంద సాక్షాత్కరించును

592 శేషములును పురాణములును పరింపదగినవి, వినదగినవి కాని తంత్రములు సాధనచేయదగినవి హరినామమును నారాధన పలుకవలయును చెవులారా వినవలయును కొన్ని రోగముల నివారణకై పైకి మందు రాయవలయును, లోనికిని మందు పుచ్చుకొనవలయును (భవరోగనివారణకై భగవన్నామకై వణమును కీర్తనముచుగూడ జేయవలయును)

593 సాధనసిద్ధులనియు కృపాసిద్ధులనియు సిద్ధులు (లేకముక్తులు) రెండువిధములుగా నుండురు మంచిపంట లభించుటకై కొందఱు తమ గాంధములకు కాలువలు త్రవ్వించి, నీటిని తోడియో, చాల శ్రమపడవలసియుండురు కాని నీటి కొఱకై ఇట్టిశ్రమ నెంతమాత్రము పడ నక్కఱలేని యదృష్టవంతులు కొందఱుండురు ఎట్లన, వానలు వచ్చి వారి పొలము సంతయు చక్కగా నింపును మాయాబంధమునుండి విముక్తి పొందుటకై ఇంకమిచ్చిగా అందఱును దీక్షతో సాధన చేయవలసియే యున్నారు కాని కృపాసిద్ధుల కీ శ్రమ యంతయు అనావశ్యకము భగవత్కృపచేతనే వారు ముక్తులగుదురు కాని వీరిసంఖ్య అత్యల్పము! (చూ 680.)

ఏకాగ్రత ధ్యానము

594 జపతపములను సదా ఆచరించుచుండేవలయును

595 అన్ని పనులను కట్టిపెట్టి సాయంకాలము నివు భగవంతుని ధ్యానింపవలయును సంధ్యాసమయమున సహజముగా భగవద్భావన మనస్సు నావరించును “కొంతసేపటి క్రిందట సమస్తము దృగ్గోచింపై యున్నది కాని, ఆహా! ఇంతలోనే సర్వము చికటిచే ఆవరింబడినదే! ఇట్లు చేయు రాజెవ్వరు?” ఇట్టి భావములు మనస్సున ఎడమును సాయంకాలమున మహమ్మదీయు లెట్లు అన్నిపనులను విడిచిపెట్టి నమాజునకు గూర్చుండునో మీరు చూడరాదా?

596 ట్లము చిరగ కాటిపోయి నలుదిక్కులందును చెల్ల చెదరగు నావగింపలను ప్రోవుచెయుట చాల కష్టము. విషయముల వెంటబడి నలుదిక్కులను బరుకొత్తు మనస్సును అత్యర్థముచేసి న కాగ్రము చేయుట బహుకష్టసాధ్యము.

597 ఏమాఱుమూలనో, నిర్జనప్రదేశమగు నరణ్యమునో, నిశ్శబ్దమగు నిహృదయదేహాలయముననో భగవంతుని ధ్యానింపుము

598 సాధకుడు వ్రాంభదశలో ఎప్పుడును ఏకాంత స్థలమునకు బోయి మనస్సు నేకాగ్రముచేయ యత్నింపవలయును. లేనిచో నానా విషయములును మనస్సు నాకర్షించి కలవరపట్టును పాలకు నీటిచేరిక కలిగించినయెడల రెండును కలిసి పోవును కాని పాలను చిలికి వెన్నగా మార్చితిమేని, అటుల పరిణామము కలగిన వాలు (అనగా వెన్న) ఇక నీటితో గలియుటకుమాఱు నీటిపైన తేలియాడుచుండును అటులనే నిర్మలత సాధనచే చిత్తైకాగ్రతను బొందిన మానవు డెచట నున్నను చానిమనస్సు పరిస్థితులకు లొంగక సదా బ్రహ్మ

భావమున నిలుకడ కలిగియుండును (చూ 89)

599 తనశరీరమును జూపుచు శ్రీగురుదేవుడు శిష్యుల కెల్లు
గాధించువాడు “ధ్యాన మారంభించుటకుముందు దీనిని
గూర్చి కొంతసేపు భావింపుడు నే నిన్ని చెప్పటకు
కారణమేమో తెలియునా? మీకు దీని (రా) యందలి నన్ని
కచే మీ భావములు దీని (రా) వైపునకు త్రిప్పబడిన పక్ష
మున వెంటనే భగవంతునివైపునకు మఱులును ఇయ్యది
ఆవులమంద కాన్నింపగనే ఎవ్వరికైనను ఆలకాపరి తలపు
నకు వచ్చుటవంటిది, లేదా, కుమారుని జూచినంతనే తండ్రయ్య,
వకీలును జూచినంతనే కోర్టును జ్ఞప్తికి వచ్చుటవంటిది వేయి
విషయములందు చెల్లాచెదలై యుండు మనస్సు దీనిని (నన్ను)
గూర్చి భావించునప్పుడు ఏకాగ్రమగును, అటు లేకాగ్ర
మైనంతనే భగవానునిమీదికి మఱులును, అంత సరియైన
ధ్యానము సాధ్యమగును ” (చూ 341)

600 మనస్సును ఏకాగ్రముచేయుటకు దీపముపై నిలు
పుట అతిసులభమైనమార్గము † దానికి సరిగా నడుమనుండు
నిలిభాగము కారణశరీరమునకు సరివచ్చును దానిపై మన
స్సును నిలుపయత్నించుటచే ఏకాగ్రతాశక్తి త్వరితముగా

* “వీతరాగవిషయం వా చిత్తమ్”—(విషయములందు వైరా
గ్యము పొందిన చిత్తమును ధ్యానించుటచేనైనను చిత్తప్రసన్నత గలుగును
అని) పాతంజలయోగసూత్రములు, 1-37

† “విశోకా వా శోభిష్యతీ”—(సమస్తదుఃఖాతీతమైన దివ్య
జ్యోతిని ధ్యానించుటవలనగాని చిత్తప్రసన్నత గలుగును అని) పాతం
జలయోగసూత్రములు, 1-36

అలవడును దీపమున నీలాంశముచుట్టునుండు తేజోవంతిమైన భాగము సూక్ష్మశరీరమును బోలును దాని నావరించుకొని యుండు భాగమే స్థూలశరీరము

601 శ్రీగురుదేవుడు తనసాధనదశనుగూర్చి ముచ్చటించుచు శిష్యుల కట్లు తెల్పువాడు “నాయనలారా! ఆ దినములలో భగవంతుని ధ్యానించుటకుముందు నేను వివిధ మాలిన్యములను (చెడుతలంపులు, కోరికలు మొదలైనవి) అన్నిటిని మనస్సునుండి శుభ్రముగా కడిగివేయుచున్నటులను పిమ్మట దైవమును అందు ప్రతిష్ఠించుచున్నటులను భావించువాడను మీరును అటుల చేయుడు”

602 ధ్యానకాలమున మనస్సు చలింపకుండుటకై భగవత్పాదపద్మములకు పట్టుదారముతో దానిని గట్టినటుల భావింపవలయును దారము పట్టదై యుండనేల యందురా? భగవానుని పాదపద్మములు అత్యంత మృదులము కావున ఇతరమైన త్రాళ్లు వానికి బాధ కల్గించును (చూ 777)

603 ఆరంభదశలో సాధకుడు ధ్యాన సమయమున యోగనిద్రయన్యునొకవిధమైన నిద్రను బొందును అపుడాతని కేవియో కొన్ని దివ్యదృశ్యములు తప్పక గోచరించును

604 సాత్త్వికస్వభావుడగువా డెట్లు ధ్యానించునో తెలియునా? అర్థరాత్రమున పడకపై దోమతెరలో నాతడు ఇతరులకు గానరాకుండులాగున ధ్యానము సాగించును

605 సారాయమున ద్రావకమువలె భగవంతుడను సమృద్ధసాగరమున లీనము కమ్ము

606 ~~చూ~~ కల్లోలము పూర్తిగా శాంతించునపుడు

శ్వాసలు స్వేచ్ఛవగుటచే కుంభకము సిద్ధించును భక్తియొగ
మూలమునగూడ కుంభకస్థితి లభించును, — గాఢమగు భగవ
ద్భక్తివలనసైతము శ్వాసలు కట్టువడును

607 గాఢమగు ధ్యానము ధ్యేయవస్తు తత్త్వముచు
గోచరింపజేసి ధ్యాతయొక్క అంతరంగమున నెలకొల్పును

608 అవధూత యొకప్పుడు ఒకమైదానము దాపున
నుండి డోల్లు, బాకాలు మొదలగు వాద్యవిశేషములతో
పెండ్లివారి యూరేగింపుటుత్సవము సాగుచుండుట గాంచెను
దానికి సమీపముననే యొక కేటకాడు ఆ వాద్యఘోషను
లక్ష్యపెట్టక, ఉత్సవమును క్రేగంటనైనను జూడక, తదేక
దృష్టితో ఒకపక్షిపై గుఱిపెట్టుచుండుట అవధూతమూచెను
అవధూత యాబోయవానికి నమస్కరించి యిట్ల నెను
“ఓయీ ! నీవు నాకు గురుడవు పక్షిపై నీమనస్సు ఎట్లు
లగ్నమైయున్నదో అట్లే నేను ధ్యానమునకు గూర్చుండు
సమయమున నామనస్సు ధ్యేయముపై లగ్నమగుగాక!”

609 ఒక జాలరి చెఱువులో గాలమువేసి చేపలను బట్టు
చుండెను అవధూత వానిని సమీపించి యిట్లడిగెను
“అన్నా ! కాశికి పోవు త్రోవ యేది?” అసమయముననే
గాలపుబెండు చేప యెరను గొఱుకుచున్నట్లు తెలియజేయు
చుండ, జాలరి తనగాలమునందే దృష్టి నిలిపియుండెను
అందుచే నాతడేమియు మాఱు పలుకలేదు చేప పట్టువడిన
సిమ్మట నాతడు వెనుకకు దిరిగి, “అయ్యా ! మీరేమి సెల
విచ్చుచుంటిరి?” అని యడిగెను అవధూతమౌనమున

రించి యిట్లనెను “ఓయీ! నిపు నకు గురుడవు నేను
బ్రాహ్మణమును ధ్యానించునపుడు నీమార్గమునే యనుసరించి
ధ్యానము ముగియువఱకును మఱి దేనిని లక్షింపకుందునుగాక!”

610 ఒకకొంగ చేపను బట్టుకొనవలయునని గుంట
యొక్కనకు నెమ్మదిగా బోవుచుండెను దానివెనుకనే బోయ
వాడు దానిపై గఱిపెట్టచుండెను కాని కొంగ కావిషయ
మైన స్ఫురణదేవీ లేకుండెను అవధూత యగత కొంగకు
మ్రొక్క యిట్లనెను “నేను ధ్యానించునపుడు నిమగ్నమునే
యనుసరింతునుగాక! వెనుక నెవ రున్నారో యని తిరిగి
చూడకుందునుగాక!”

611 “ధ్యానసిద్ధునకు మోక్షము కరతలామలకము”
అను సామిత కలదు ధ్యానమున నెపుడు సిద్ధి కలుగునో తెలి
యుగా? ధ్యానమునకు గూర్చుండగనే దివ్య ధావములచే
ఆవరింపబడి బ్రహ్మనుసంధానము చేయగల్గునపుడు

612 ధ్యానమున తీక్షణమైన ఏకాగ్రత గలుగునపుడు
అన్యమేదియు గానబడదు, వినబడదు బాహ్యస్ఫుర్ణలుగాని,
విషయానుభవములుగాని లేకుండును శరీరముపై పాము
ప్రాకుచున్నను అపుడు తెలియరాదు ధ్యాతకుగాని, వాము
నకుగాని ఆవిషయమైన ఎఱుకయే లేకుండును

613 ధ్యాననిష్ఠలో నుండ పక్షులు తనతలపై గూండ్లు
కట్టుకొనినను ఏవిధమైన బాహ్యస్ఫుర్ణయు లేకుండునట్టివాడే
ధ్యానసిద్ధుడు, ధ్యానమున బరిపూర్ణుడు

614 గాఢమైన ధ్యానమున ఇంద్రియవ్యాపారము
లన్నియు కట్టబడును, బాహ్యప్రపంచద్వారములు బంధింప

బడిన నో యనునటులు మనస్సు అతర్కుమై వత్తెరిహితమై
యును శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధము లైదును వెలుప
లనే యుండి గోచరింపకుండుచు ధ్యానమున మొట్టమొదట
విషయములు మనస్సునకు గోచరించును, కాని ధ్యానము
గాఢమైనప్పుడు విషయానుభవములు కలుగనే కలుగవు—
అవి బహిష్కరింపబడును

615 భగవత్ సాక్షాత్కారమునకై నీ వేమాగ్ని మవలం
బించినను మనస్సు సంపూర్ణముగా అడగిపోయిననేకాని—
వృత్తిశూన్యమైననే కాని—యోగము సిద్ధింపదు ఇదిగో
రిహస్యము, యోగి యెప్పుడును మనస్సునకు అధీనుడుగాక
మనస్సును సదా తనయదీనమున నుంచుకొని యుండును

పదుచూడవ ప్రకరణము

భగవత్ పరితాపము

సాక్షాత్కారమునకై పరితపింపుము—నిజమైన పరితాప మెట్టిది —
భగవత్ సాక్షాత్కారమునకు శ్రద్ధాపనియమము

సాక్షాత్కారమునకై పరితపింపుము

616 ఎట్లైనను పరితాపము తప్పనిచో ప్రాపంచిక విషయముల కొనము కాక, భగవత్ సాక్షాత్కారమునకై పరితపింపుము—భగవద్భక్తిచే ఉన్నట్లుడవు కమ్ము

617 లోకులు పుత్రసంతానము లేదనియో, కలిమి కలుగ లేదనియో కన్నీరు కాలవలు గట్టనట్లు విలపింతురు కాని, ఆహా! భగవద్దర్శనము కాలేదని విలపించు వారెవరు? నిజముగా అట్టివారు కొటికొకరుండుట దుర్లభము * భగవంతుని వెదకుచు, ఎవ్వడు పరితపించునో, విలపించునో, నిశ్చయముగా అట్టివాడు, భగవంతుని గాంచును (చూ 146, 570, 583, 588, 621, 629, 681)

618 భగవంతునికోసము పరితపించువాడు, “ఏమి

“మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే,

యతతా మపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః ”

వేదకొలదిజులలో ఆర్కసిగ్గికొఱకు ఒకానొకడు ప్రయత్నించుచున్నాడు. అట్టియత్నము చేయుచున్నారలలో ఒకానొకడు కన్ను తిత్తితః తెలిసికొనుచున్నాడు

శిందుచు? ఏమి త్రాసుదును?" అను స్వల్పవిషయమునను
గూర్చి యెంతమాత్రము యోచన చేయజాలడు

619 దాహముచే నోరు ఎండిపోవువాడు యిందగా నున్న
దని నదీజలముచు విడిచి శుభ్రమైన నీటికొఱకు నూతిని త్రవ్వ
వారంభించునా? అయినే ఎవ్వనికి ధర్మపిపాస కలదో అట్టి
వాడు దాపుననున్న మతము—హిందూమతము కానిండు,
మఠేమతము కానిండు—విడిచివేయజాలడు స్వయముగా
తన నిమిత్తము క్రొత్తమతముచు సృష్టింపను బూనుకొనడు
నిజమైన జ్ఞానకలవానికి ఇటువంటి లేనిపోని విమర్శలు
చేయుటకు వ్యవధి యెక్కడిది?

నిజమైన పరితాప మెట్టిది ?

620 ధనముకోసము లోభి పరితపించునట్లు భగవానుని
కోసము పరితపింపుము

621 నీట మునిగిపోవువాడు ఊషిరాడక పరితపించునట్లు
భగవంతునికోసము పరితపింపవలయును, —అప్పుడు భగవ
ద్దర్శనము లభించును (చూ 617)

622 భగవద్దర్శనలాభమును గొందుటకై ఎట్టి భక్తి
కావలయునో తెలియునా? తు గిఱుకొనిపోయిన కుక్కయెట్లు
అశాంతితో నానా దిశలను పరుగెత్తినో అట్లు భగవంతుని
కోసము ఆవేదనపడవలయును

623 ఓమనసా! నీ దివ్యమాతను ఎలుగెత్తి పిలుపుము,
ఆమెకోసము విలపింపుము ఆమె యెంత వేగిరముగా నీకడకు

పర్వీడివచ్చునో చూతువుగాక. మననారి భగవంతుని బిలుచు నెడల భగవంతుడు ఉపేక్ష వహించి యూరికుండజాలడు (చూ. 629)

624 భగవత్ప్రేమ యెంత గాఢముగా నుండవలయునో తెలియునా? పతివ్రతకు భర్తపై నుండు ప్రేమ, లోభికి తాను కూడబెట్టుకొనిన ధనముపై నుండు మక్కువ, లోకులకు ఐహిక విషయములందుండు రాగము—ఇవి ముప్పిరిగొనినంత తీవ్రముగా నీహృదయము భగవంతునికై కరితపించునపుడు నీకు భగవత్సాక్షాత్కారము కాగలదు *

625 ఏనుక్రీస్తు ఒకనాడు సముద్రతీరమున నడుచుచుండ నొకభక్తుడు సమీపించి యిట్లు ప్రశ్నించెను “ప్రభూ! భగవంతుని బొందు తెల్లు?” ఏనుక్రీస్తు ఆభక్తునితోగూడ సముద్రములోనికి దిగి హినిని నీళ్లలో అదిమిపట్టెను, కొంత సేపటికి వానిని లేవదీసి, “నీ కెట్లున్నది?” అని యడిగెను “ప్రాణము జోవుచున్నదా” యనిపించినది గిలగిల కొట్టి కొంటిని!” అని భక్తుడు బదులుచెప్పెను అంతట ఏనుక్రీస్తు ఇట్లు వదించెను. “ఊపిరి ఆడక నీ విపుడు ఉక్కిటిబిక్కిరియై యెట్లు పరితపించితివో అట్లు భగవంతునికోసము పరిత

* “యా శ్రీతిరవివేకానాం విషయేష్యసపాయినీ,

త్వం అచ్యుతత సా మే హృదయాన్మోహసర్పతు ”

‘క్షణికములగు విషయసుఖములందు అం వె కు ల కెట్టిప్రతి యుండగో—నిన్న ద్యానించునపుడ—(నీయందు) అట్టిగాఢమగుశ్రీతి సాహృదయమునుండి తొలగిపోకుండునుగాక!’ అని ప్రహ్లాదుడు.

పించునెడల ఆ తండ్రి నికు కానవచ్చును”

626 “ఈ జన్మముననే నేను భగవంతుని గాంచవలయును, యీ డుదినములలో నే నాతని ప్రత్యక్షము చెఫికొనవలయును, ఇంతెల, ఒక్కనారి నాని నామస్మరణము చేసి వాని నాకర్షించుకొందును” — అనునీటి తీవ్రమైన భక్తిచే భగవంతుడు ఆకృష్టుడై భక్తునకు సాక్షాత్కరించును కాని ‘సంసారపక్షమగు’ భక్తిగలవారు భగవంతుని గాంచుటయే తటస్థించునెడల ఎన్నియుగములలో కాని అట్టిది సంఘటిల్లదు

627 “బ్రహ్మసాక్షాత్కారము ఈ జన్మమున సాధ్యము కానిచో మఱుసటి జన్మమున గలుగును” అను నిట్టి మందబుద్ధి నేనీ బ్రహ్మభక్తులవిషయమున నిట్టి మాంద్యము కూడదు ఈ జన్మముననే — ఏల? ఈ కణముననే — వాని సాక్షాత్కారము నొందవలయు నను దృఢనిశ్చయముతో భల్లూకపు బట్టు పట్టిననే కాని పరమపురుషార్థమగు మోక్షము సిద్ధింపజాలదు పల్లటూళ్లలో వ్యవసాయులు గిత్తలను కొనబోవునపుడు వాని తోకలను అట్టై తాకుమరు అందులకు గొన్ని దే మియు కదలవు, మెదలవు, సరికదా, అవయవముల నన్నిటిని చాచుకొని నేలపై బరుండియుండును వ్యవసాయులు అవి యెందులకు పనికిరానివని వెంటనే తెలిసి కొందురు కాని మఱికొన్న వానితోకను తాకినంతనే ఎగిరి గంతులువేయును రైతులు అవి చాల ఉపయోగకరమైన

† ఈకథ బైబిలులో కాగరాదు ఐనను ఇయ్యది అందలి ప్రక్షిప్త గ్రామములలో నొకటియై, శ్రీరామకృష్ణుడు దానినెఱిగినవారినుండి విని యుండవచ్చును

వని వెంటనే గ్రహింతురు ఈ విధమైన చుటుకుగల గిత్తలనే వారు ఎన్నుకొందురు మాంద్యము ఎన్నటికిని తగదు బలాధ్యుడవు కమ్ము, దృఢవిశ్వాసముచు బూనుము ఈక్షణముననే నేను వాని సాక్షాత్కారమును బొందవలయు నని పలుకుము అప్పుడు సీతు తప్పక విషయము సిద్ధించును (చూ 569)

భగవత్సాక్షాత్కారమునకు ప్రధాననియమము

628 మాయాబంధముచుండి తప్పించుకొను మార్గమేమి? అందులకై పరితపించువారికి భగవంతుడే మార్గముచు జూపును వలయునని నిరంతరపరితాపము

629 “భగవంతుని సాక్షాత్కారమును బొందుటకు పయమేమి?” అని యొకశిష్యుడు ప్రశ్నింప శ్రీగురుదేవు డిట్లు సమాధాన మొసగెను “భగవంతునికోసము నీవు పరితపింపగలవా? విలపింపగలవా? భార్యకోసమో, బిడ్డల కోసమో, ధనముకోసమో లోకులు కడవలకొలది కన్నీటిని గార్తురు కాని భగవంతునికోసము విలపించువా రెవ్వరు? బిడ్డడు ఆటల మరగియున్నంతవఱకు తల్లి వంటను ఇతర గృహకృత్యములను జేసికొనుచుండును కాని బిడ్డడు ఆట వస్తువులతో సంతృప్తిపొందక వాని నావల త్రోసిపాటవేసి తల్లికోసము విలపించునేని, తల్లి యిక జాగుచేయజాలదు, వంటయింటిలో నుండజాలదు బహుశః పొయ్యిమీదినుండి వంటకుండను జాఱివిడిచి, ‘మానాయన! మాతండ్రి!’ యనుచు, అత్రముతో బిడ్డనికడ కేగి వాని నెత్తుకొనును” (చూ 12,

146, 570, 583, 588, 621, 681)

630 ఎవనిపరితాపము తీవ్రమై యుండుచో ఏకాగ్రత గాఢమై యుండుచో, ఆతడు త్వరితముగా భగవంతుని గాంచగల్గును (చూ 275, 633, 636)

631 భగవంతుని గాంచనై తినని మూడుదినములు తీవ్ర పరితాపము పొందనిండు, నరు డీకలియుగమున భగవదనుగ్రహము పొందగల్గును

632 చందమామ అందఱకును మామయే అటులనే భగవంతుడు ఎల్లరయొక్కయు సొమ్ము భగవంతుని ప్రార్థించుటకు ఎల్లరికను హక్కు కలదు మనఃపూర్వకముగా భగవంతు నెవ్వచు ప్రార్థించుచో వాడు సాక్షాత్కారభాగ్యము నొందగలడు వానిని ప్రార్థించినచో, నీవురు ఆ మహాభాగ్యమును పొందగలవు

633 నిజముగా, నిశ్చయముగా జెప్పచున్నాను వినుడు భగవంతునికై పరితపించువాడు వానిని కనుగొనును ఇందలి సత్యమును స్వయముగా మీజీవితముననే పరీక్షించుకొనుడు. పోయి త్రికరణశుద్ధిగా మూడుదినములు ప్రయత్నింపుడు, తప్పక విజయము నందుదురు (చూ 275, 630, 636)

634 చలింపని భక్తిని తిరుగులేని బ్రద్ధను ఒకగుమని జగజ్జననిని వేడుకొనుము

635 భక్తునిబల మెందున్నది? ఆతడు భగవానుని బిడ్డడు, అశ్రువులే వాని బ్రహ్మాస్త్రము మారాముపట్టి యేడ్చు బిడ్డని కోర్కెను తల్లి తీర్చు చందమున వింపించుచున్న తనబిడ్డని కోర్కె యెట్టిదై నను భగవానుడు తప్పక తీర్చును (చూ 638)

636 శ్రీగురుదేవునితో నొక డిట్లు పల్కెను “రాకిప్పడు ఏబదియైదేండ్లు నిండినవి పదునాలుగేండ్లుగా భగవంతుని వెదకుచున్నాను అనేకగురువుల యుపదేశముల ననుసరించి నాను, సమస్తపుణ్యస్థలములను దర్శించినాను, అనేకమహాత్ములను సందర్శించినాను, కాని నా కెమియు లభ్యము కాలేదు” శ్రీగురుదేవు డిట్లు సమాధాన మొసగెను “విజముగా, నిశ్చయముగా జెప్పచున్నాను వినుము భగవంతునికై పరితపించువాడు వానిని కనుగొనితీరదు నన్ను జూచి ధైర్యము పూనుము” (చూ 275, 630, 633)

• 637 “అమ్మా! నా కాకలి యగునప్పుడు నన్ను లేపుము” అని బిడ్డ పలుక, “నాయనా! నీయాకలియే నిన్ను లేపును!” అని తల్లి సమాధానము చెప్పెను

638 బొమ్మకొసమో, డబ్బుకొసమో పోరుపెట్టి యేడ్చుచు, తల్లిని పీడించు బిడ్డవలె నెవ్వడు భగవానుడు తనకు ఆప్తుడని తెలిసికొని వానిని గాంచుటకై లోలోన వైక్కివైక్కి యేడ్చునో వానికి భగవానుడు సాక్షాత్కరించును నిష్కపటముగా అట్లు బతిమాలుకొనువానికి—తనకై వెదకులాడు భక్తునికి—గాన్పింపకుండ భగవానుడు దాగియుండ జాలడు (చూ 635)

639 వీధినాటకమును జూచితిరికదా? అందు కృష్ణలీలా నాటకమున తాళమృదంగాదులతో పాటకాండ్రు ఎలుగెత్తి, “రావయ్య, యోకృష్ణ! ఇమ్ము దర్శనము!” అని పాడుచుండునంతకాలము కృష్ణవేషధారి వారిఘోషను కొంచె మ్మీసినను ఆలికింపడు చుట్టకాల్చుకొనుచు తెరచాటున వేష

ములు వెయ్యుచోట గూర్చుండి దగ్గఱవారితో ప్రగల్భములు
గొట్టుచును వారి రోదయణిగి వారదమహద్వి మార్దవము,
మనోహరమునగు కంఠస్వరముతో, “శరణం తవచరణం
భవహరణం మమ గోవింద!” అని గాన మారంభించుననే
శ్రీకృష్ణుని కిది విలంబముచేయక వెంటనే రంగమున ప్రత్యక్ష
మగును సాధకుని, “ప్రభూ! అనుగ్రహింపుము, నాకు దర్శన
మిమ్ము” అని యూరిక అటచుచుండునంతవఱకు జగత్ప్రభువు
దర్శనమియ్యని భగవంతుడు సాక్షాత్కరించునపుడు భక్తుని
హృదయము ప్రేమనాగరిమున లీనమై యుండును అపు
డెంతయు ప్రశాంతచిత్తమై యుండును మునుపటిగోల
అంతయు పూర్తిగా అంతరించును ప్రేమపూరితహృదయమై,
మనసారి యిట్లు వ్రాధించినంతనే భగవాను డిది ప్రత్యక్ష
మగుటకు ఒకవిముసలైనను జాగుచేయజాలడు 4

* శా లావోక్తంతయు లేదు ధైర్యము లోలోలబయ్యెడి బ్రాణంబులకు
రావులోదప్పెను మూర్ఛనచ్చెడి దనువుకడస్సెక్ శ్రమంబయ్యెడికొ
నీవే తప్ప నితఃపరంబెఱుంగ మన్నింపకదగుక దీనునికొ
రావే యాశ్వర! కావవే వరద! సంరక్షింపు భద్రాత్మికా!

మ సిరికిం జెప్పెడు శంఖచక్రయుగముం జేదోయి సంధింగు జే
పరివారంబు జరగ డభ్రగపతిం బన్నింపఁ డాకర్ణికాం
తరధమ్మిల్లముఁ జక్కనొత్తఁడు వివాదప్రోత్థితశ్రీకుచో
పరిచేలాంచలమైన వీడఁడు గజప్రాణావనోత్సాహియై

తృతీయ ఖండము
జీవుడు : దేవుడు

స వృక్షకాలాకృతిభిః పరోన్యో
యస్తాత్ ప్రపచ్చిః పరివర్తతేయం,
ధర్మావహం పాపనుదం భగేశం

జ్ఞాత్వాత్మస్థమమృతం విశ్వధామ — శ్వేతాశ్వతర 6-6

అతడు సంసారవృక్షముకంటె ఎన్నడ — సంసారాతీతాడ —
కాలరూపాతీతుడు. జగత్ సృష్టికిని ప్రళయమునకును అతడే కారణము
ధర్మమునకు మూలమాతడే, అతడే పాపములను హరించువాడు, సర్వ
ములకు ప్రభువు, శాస్త్రుడు, జగత్తునకు నిలయము అతడు అత్యయంగు
నెలకొనియున్నవాడు అట్టి పరమేశ్వరుని చెలిసికొని యుపాసించువారు
మోక్షము నొందుదురు

తమీశ్వరాణాం పరమం మహేశ్వరం
తం దేవతానాం పరమం చ దైవతం,
పతిం పతీనాం పదమం పరస్తాత్
విదామ దేవం భువనేశమీద్యమ్ — శ్వేతాశ్వతర 6-7

అతడు సర్వశ్రేష్ఠుడు—మహేశ్వరుడు,—గ్రహాంతి మొదలగు
వారికంటె నధికుడు, సమస్తదేవతలకును పైవలయు, సకలలోకములకును
ప్రభువు, స్తవనీయుడు,—ఇట్టి పరమేశ్వరుని చెలిసికొందముగాక !

స తత్ర సూర్యో భాతి న చంద్రితారకం
నమా విద్యుతో భాన్తి కుతోయమగ్నిః
తమేవ భాన్త మనుభాతి సర్వం
తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి — కరోపనిషత్తు, 5-51

ఆ పరమ త్మను సూర్యుడుగాని, చంద్రుడుగాని, నక్షత్రములుగాని,
మెఱుపులుగాని ప్రకాశింపజేయజాలవు ఇక అగ్నిమాట చెప్పెడి దేమి?
(స్వయంజ్యోతియగు) ఆ పరమాత్ముని ప్రకాశముచేతనే ఈ సర్వము
ప్రకాశించుచున్నది

పదునాలవ ప్రకరణము

భక్తుడు . భగవంతుడు

భగవంతుడు ఎందుచే కాన్పింపడు?—భగవంతుడు భక్తుడు—
భక్తుడు సంసారము—భగవదనుభవము— భగవంతుడు నిరసంపదలను
లక్షించునా?—పురుషప్రయత్నము భగవదనుగ్రహము

భగవంతుడు ఎందుచే కాన్పింపడు?

640 సూర్యమండలము భూమికంటె ఎన్నియో రెట్లు
పెద్దది, కాని ఎంతయో దవ్వన నుండుటచే చిన్నసిబ్బివలె
కాన్పించుచున్నది అటులనే భగవంతుడు అనంతుడును
అఖండుడునైయున్నాడు కాని మనము (అజ్ఞానముచే) వానికి
అతిదూరమున నుండుటచే వాని యఖండస్వరూపమును
గ్రహింపజాలకున్నాము

641 నాచుచేతను రెట్లుచేతను గప్పబడిన చెటువులో
ఈదులాడుచేపలు పైకి గాన్పింపనిరీతిని భగవంతుడు నదలకు
గానరాకుండ మాయావృత్తుడై మానవహృదయమున
క్రీడించుచున్నాడు .

642 జగజ్జననిని మనము ఎందుచే జూడజాలము? ఆమె
తెరచాటుననుండి వ్యవహారమునంతయు జక్కబెట్టుకొను
గొప్పకుటుంబమునందలి స్త్రీవంటిది ఆమె యండఱను జూచు
చుండును, కాని యామె నెవ్వరును జూడజాలరు ఆమె ప్రియ
పుత్రులగు భక్తులుమాత్రము తెరను తొలగించుకొని యామెను
దర్శింతురు.

643 పోలీసు జవాను తన దొంగలాంతరుమూలమున నెవ్వరినైనను జూడగలడు, కాని యతడు దానివెలుగును తనపైకి త్రిప్పుకొననిచే ఎవ్వరును వానిని గనజాలరు అటులనే భగవంతు డందఱును జూచుచునేయుండును కాని కృపాపూర్ణుడై స్వయముగా సాక్షాత్కరింపనిచే వాని నెవ్వరును గనజాలరు.

భగవంతుడు భక్తుడు

644 భూస్వామి గొప్ప జమీందార్లై యుండవచ్చును కాని బీదరైతు ప్రేమతో ఏదోయొక చిన్నకానుకను తనకు సమర్పించునేని మహానందముతో ఆతడు స్వీకరించును అటులనే సర్వేశ్వరుడు అఖండ మహిమాన్వితుడైయున్న మన పూర్వకముగా తన కర్పింపబడు నైవేద్య మెట్టిదైనను మహానందముతో స్వీకరించును * (చూ 1084)

645 సంస్కృతము రానిచో నాకేమి కొదువ? భగవంతుని సాక్షాత్కారము నొందినచో నేను సంతృప్తుడను పండితులు కానిండు, పామరులు గానిండు, తన్ను దెలిసికొనుటకు పరితపించు తనబిడ్డలందఱియందును సమానముగా భగవంతుడు ప్రేమానురాగములను జూపును ఒకనికి ఐదు

* “పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి,
తదహం భక్త్యుపహృతమశ్నామి ప్రయతాత్మనః”

—భగవద్గీత 9 26

“ఎవడు భక్తితో నాకు ఆకునైనను, పువ్వునైనను, పండ్లనను, ఉదకమునైనను సమర్పించుచున్నాడో అట్టి బుద్ధిమంతునిచే భక్తిపూర్వకముగా సమర్పింపబడిన యావస్తువులను నేను ఆరగించుచున్నాను.”

గురు బిడ్డలున్నారని నొకొకరిని వారిలో కొందఱు వానిని 'నాన్న'యని పిలువగలుగుదురు, మఱికొందఱు ఆమాటను పూర్తిగా ఉచ్చరింపజాలక, 'న' యనిమాత్రమే ఉచ్చరింపగలిగియుండవచ్చును కాని తండ్రి వారిని తక్కువ ప్రేమించురా? వారు కేవలము పసిబాలురు కావున తన్ను సరిగా పిలువజాలకున్నారని యాత డెఱుగును నిశ్చయముగా ఆతడందఱను సమానముగనే ప్రేమించును

646 ధూళిలోను ఇసుకలోను పొరలాడి ఒడలెల్ల మలినము చేసికొనుట బిడ్డల స్వభావము, కాని తల్లి యా బిడ్డల నల్ల మలినముగా నుండనీయదు పదే పదే చదిగి శుభ్రము చేయుచుండును అటులనే వాపముచేయుట నరునికి సహజము, కాని యాతడు వాపముచేయు టెంత నిశ్చయమో, భగవంతుడు వానికి తరళోపాయమును జూపుటయు అంతకు పదిరెట్లు నిశ్చయము

647 ఒకేపెద్దచేపతో తల్లి చేయు పులుసు, కూర మొదలగువానిలో నెవరికి హితవగునది వారు గైకొనునట్లు భక్తుల యభీష్టముననుసరించి ఒకేభగవానుడు వేర్వేరు రూపములతో సాక్షాత్కరింపుచుండును ప్రతిభక్తుడును భగవానుని గూర్చి ప్రత్యేకమగు భావనను గలిగియుండవచ్చును తదను గుణమగురూపమును యాజించుచుండవచ్చును కొందఱికి భగవంతుడు ప్రభువు, కొందఱికి తండ్రి, కొందఱికి తల్లి, కొందఱికి ప్రాణసఖుడు, కొందఱికి ప్రాణనాథుడు, మఱికొందఱికి విధేయుడగు సుతుడునై యొప్పుచుండును (చూ 327)

చెఱుపులో చేపలు ఎంతదూరముననున్నను

నోరూరజేయునెర నీట వైచినంతనే నల్లిక్కులనుండియు అవి
యచటికి వచ్చిచేరును అటులనే శ్రద్ధాభక్తు లనునెరతో
నెవరిహృదయము పూర్ణమైయుండునో భగవాను డట్టిభక్తు
నకు. అతిశీఘ్రముగా ప్రసన్నుడగును (చూ 146, 570,
583, 588, 681)

649 దేవభుషులు భగవంతునకు ఆప్తకోటిలోనివా రన
వచ్చును వారే భగవంతునికి మిత్రులు, సన్నిహితులు,—
అనెల, స్వజనము అని చెప్పవచ్చును సామాన్యులగు నితరు
లందఱును భగవంతునికి ధూరపు బంధువులవంటివారు, కేవ
లము పాని సృష్టిజాతములోనివారు

650 ఒకేసూర్యుని అనేక ప్రదేశములందు పడుచున్నది
కాని కాంతిని గ్రహించునట్టి అద్దముగాని, నిరుగాని,
మెఱుగువెట్టిన లోహములుగాని దానిని చక్కగా ప్రతిఫలింప
జేయును భగవంతుని దివ్యతేజము విషయము నిట్టిదే.
అత్యుచిత సమానముగా—నిష్పక్షపాతిముగా—అందఱిహృద
యములందును ప్రసరించును కాని సజ్జనులయొక్కయు సాధు
సత్త్విములయొక్కయు వినిర్మలహృదయములు మాత్రమే ఆ
దివ్యతేజమును స్వీకరించి చక్కగా ప్రతిఫలింపజేయును
(చూ 211, 536)

651 వెలుగు నొసగుట దీపస్వభావము దాని
సాయమున గొందఱు అన్నము వండుకొందురు, కొందఱు
దొంగదస్తావేజులను సృష్టింతురు కొందఱు సద్గ్రంథములను
జదువుకొందురు అటులనే కొందఱు భగవన్నామకీర్తనచే
మృత్తిపడయజాతురు, కొందఱు తమ దుష్కార్యములను

సాధింపజూతుడు ఎవఁడగుల వివియోగించుకొనినను భగవన్నామము మాత్రము విష్ణుశృంగముగ నే—పరమవిత్రముగ నే— యుండును (చూ 839)

652 భగవానుడు, భాగవతము, భక్తుడు—ఈమూ డును ఒక్కటినే

653 ఉత్తమభక్తుడు భగవంతు నెట్లు భావించును? బృందావనగోపికలు శ్రీకృష్ణుని జగన్నాసునిగాగాక, తమ కత్యంతప్రియుడగు గోపీనాథునిగా గాంచిన దమున ఉత్తమ భక్తుడు భగవంతుని దన కత్యంతము ఆప్తునిగా భావించును (చూ 780)

654 భక్తుడు భగవంతుని “అష్టా!” యనిపిచి యానంద పరవశుడగుటకు కారణమేమి? బిడ్డకు ఇతడు లగడఁబెట్టి కంటెను తల్లియొద్ద చని వెక్కువ అందుచున తల్లియనిన మక్కువ

655 తాపస్వరముచే దాహపీడితుడగు రోగి సరోవరములోని నిటినంతయు త్రాగివేయగలనని తలచును ఆజ్వరము తగ్గి యాతడు పూర్వపుస్థితికి వచ్చినప్పుడు గిన్నెడు నీటిపై సుత్రాగడు, అందు అల్పభాగముతోడనే సంతృప్తుడగును అటులనే మాయయను తాపస్వరముచే తాపచల్పత్వమును మఱచిన పరుడు అఖండుడగు భగవానుని—వాని యనంత విభూతులను—తన చిన్నిహృదయమున నిల్పుకొనగలనని తలచును కాని యీ భ్రాంతి తొలగినంతనే పరమజ్యోతీయొక్క జ్ఞానకిరణ మొక్కటి చాలును, వానిని పరమానందధరితుని

656 కొందఱికి గుక్కెడుసారా త్రాగినంతనే నిషా కలుగును, మఱికొందఱికి రెండుమూడు సీసాలు త్రాగినగాని కలుగదు కాని యిరు తెఱగులవారికిని నిషావలన గలుగు నానంద మొక్కటియే అటులనే కొందఱుభక్తులకు పరంజ్యోతి యొక్క కిరణమొక్కటిచేతనే పరవశత్వము గలుగును, మఱి కొందఱికి ఆపరంజ్యోతియొక్క సంపూర్ణసాక్షాత్కారము లభించిననేకాని పారవశ్యము గలుగదు కాని యిరు తెఱగుల వారును బ్రహ్మనందపరవశులై సనూనముగనే ధన్యులగుచున్నారు

657 భగవంతుడు పంచదారకొండవంటివాడు చిన్న చీమ వెడలి యొక చిన్ననలుసును దెచ్చుకొనును, పెద్దకండ చీమ యొకపలుకును దెచ్చుకొనును కాని కొండ యెప్పటి వలెనే యుండును, తఱుగదు భగవద్భక్తుల విషయముకూడ నిట్టిదే భగవంతుని యనంతకల్యాణ గుణములలో—విభూత్యలలో—ఒక్కదానిచేతనే వారు బ్రహ్మనందపరవశులగుదురు వాని నన్నిటిని సాక్షాత్కరించుకోగల్గినవారు ఎవ్వరును లేరు.

658 బ్రహ్మనందసాగరమునుండి వెలువడు నానంద వీచికలు ఎవ్వని హృదయమును సోకినను దానిని పరివర్తన మొందించును సనకసనందనాదిమునివరు లీవీచికలచే ముగ్ధులైరి భగవద్భక్తిపరవశుడగు నారదుడు నిజముగా దూరము నుండి యా బ్రహ్మసాగరమును గాంచెను, కాంచి వివశుడై సదా భగవన్నామ సంకీర్తన మొనర్చుచు ఉన్మత్తుడై త్రిలోకములందును దిరుగాడుచున్నాడు ఆజన్మయోగివరిష్ఠు

డగు శుకదేవుడు ఆ బ్రహ్మసాగరమును కేవలము తన హస్తముతో ముమ్మాటు తాకెను నాటినుండియు బ్రహ్మానందపరవశుడై పసిపాపవలె దొరలాడుచున్నాడు జగదీశ్వరుడగు మహాదేవుడు అందలి మూడుపుడిసెండ్లజలము త్రావి బ్రహ్మానందపారవశ్యమున శవమువలె అచలుడై పడియున్నాడు ఈ బ్రహ్మసాగరముయొక్క లోతును—అగోచరమగు దాని ప్రభావమును—ఎవరు గ్రహింపగలరు?

659 కేశవచంద్రసేనునితో శ్రీ గురుదేవు డిట్లు పలికెను “మీ బ్రాహ్మసమాజమువారు భగవంతుని చెయిదములను గూర్చియు, తద్వైభవమును గూర్చియు అంతగా స్తోత్రము చేయుచుందురేల? ‘ఓ దేవా! నీవు సూర్యుని, చంద్రుని, నక్షత్రములను సృష్టించినావు’ అనుచు, అదియే మహావోశేషమని భావించుచుందురేల? పూలతోటయొక్క సాగసును, అందలి దివ్యమైన పూవులను, వాని పరిమళమును గాంచి ముగ్ధులగువారేకాని తోటయొక్క అధిపతిని కనుగొనువారెవరు? తోటయా ఘనమైనది? దాని యధిపతియా, ఘనుడు? సదా మృత్యువు మఠనడుమ విహరించుచుండ ప్రపంచమును నీవనము కేవలము బూటకమనియు దీని కధిపతియగు భగవానుడొక్కడే సత్యమనియు గ్రహింతము గాక!

“సారాదుకాణమున నొకటిరెండుపాత్రలను వైకొనిన పిమ్మట లోపల ఎన్నిపీపాల సారాయ మున్నదో ఎవరికి గావలయును? మైమఱచుటకు ఒక్కసీసా చాలాదా.

“నరేంద్రుని * జూచినంతనే పట్టరానియానందమున మైమఱుతును ‘మీనాయన యెవరు?’ అనిగాని, ‘మీ కెన్ని యిండ్లు, వాకిండ్లు కలవు?’ అనికాని నే నెన్నడును ఆతని నడుగలేదు

“నరులు తమ సిరిసంఘదలను ఎంతయో గొప్పగా గణన చేయుదురు కాంచనము, వస్తువాహనములు — ఇవియే వారి దృష్టిలో గానీయములు తమవలెనే భగవంతుడును సూర్యుడు చంద్రుడు, నక్షత్రములు మొదలగు తన సృష్టిజాతమును ఎంతయో విశేషముగా నెంచునని వారి యభిప్రాయము! భగవంతుని చెయిదములను నుతించినయెడల ఆతడు సంతసింపునని వారిభావము!” (చూ 754)

660 పసిబిడ్డయొక్క అమాయకత్వము ఎంత మనోహరము! లోకమందలి సిరిసంఘదలన్నిటికంటెను ఒక్క బొమ్మయనిన ఎంత సంతసింపును! ఎంత మక్కువ జూపును! శ్రద్ధావంతుడగు భక్తుడు నిట్టివాడే, పేరుప్రతిష్ఠలను సిరిసంఘదలను ఈసడించి వేవునితోడిదే లోకమని కూర్చుండువారు మతెవ్వరు?

661 ఉత్తమసాధువు (లేక సజ్జనుడు) తన మనస్సులో ముప్పాతిక భాగమును భగవానున కర్పించును మిగిలిన నాలవవంతుమాత్రమే ఐహికవిషయములం దుంచును ఇతర భాగము లన్నిటియందుకంటెను తోకయందే తనప్రజ్ఞ కేంద్రీకరింపబడియున్నదో యనునటుల, ఎవ్వరైనను తోకను

* శ్రీగురుదేవుని శిష్యువరేణ్యుడగు శ్రీ వివేకానందస్వామియొక్క తూర్వనామము సినేంద్రుడు.

త్రొక్కినంతనే పాము బుస్సుమనును అట్లే సాధువు భగవ
ద్విషయమునం దెక్కువ మెలకువ గలిగియుండును

662 శ్రీరామకృష్ణుడు నుద్దేశించి ప్రభూత బ్రాహ్మ
సామాజిక ప్రచారకు డొకడు పరమహంస వట్టి పిచ్చివాడ
నియు, ఒకేవిషయముపై విధివిధానములు లేని చింతన
యాతనికి మనోవైకల్యము గల్గించెననియు ఐరోపాదేశపు
విజ్ఞానులలో గూడ ననేకులకు ఈగతియే ఎట్టెననియు జెప్ప
సాగెను అనంతరము శ్రీగురుదేవు డీ ప్రచారకుని
సంబోధించుచు నిట్లు సమాధాన మొసగెను “ఒకేవిషయ
మునుగూర్చి నిరంతర చింతనచేయుటవలన ఐరోపాపండితులకు
గూడ మతిపోయెననియా మీరు చెప్పుచున్నారు? సరి, వారు
చింతించుచుండిన విషయము ఐహికమా, ఆముష్మికమా?
ఐహికమైన పక్షమున దానినిగూర్చి నిరంతరయోచన చేయు
వారు పిచ్చి వారగుటలో ఆశ్చర్యమేమున్నది! కాని దేని
దివ్యతేజముచే జగమంతయు భాసించుచున్నదో అట్టి చిద్రూప
మునుగూర్చి—ఆముష్మికమునుగూర్చి—చింతనచేయుటవలన
నరుడు ప్రజ్ఞ నెట్లు కోల్పోవును? మతిమాలినవా డెట్లుగను?
ఇదియేనా, మీకు మీ శాస్త్రములు బోధించుచున్న మహా
విషయము!”

663 భగవద్భక్తిసాగరమున నిమగ్నుడవు కమ్ము భయ
పడకుము నే నొకప్పుడు నరేంద్రునితో నిట్లంటిని “భగవా
నుడు అమృతసాగరము ఆసాగరమున నీవు నిమగ్నుడవు
కాగోరవా? పంచదారపానకముతో నిండిన బిరిచొకలదను

కొనుము, నివౌక మక్షిక వనుకొనుము నాయనా! అప్పుడు
 ఏ వెళ్లినానకమును గ్రోలెదవు?" నరేంద్రుడు తానందు
 ఎడిపోయినచో మునిగిపోవుట నిశ్చయము కావున అంచుపై
 వ్రాలి త్రాగుదు ననియెను అంత నే నిట్లంటిని “ఇది యమృత
 సాగరమోయి! ఇందు మునిగినవారికి మరణభయ మెక్క
 డిది? సచ్చిదానందసాగరము అమృతసాగర మను మాట
 మఱవకుము అమృతసాగరమగు భగవానునియం దమిత
 భక్తి వలదనువా రవివేకులు వారివలెనే నీవును భయమంద
 కుము ఈయమృతసాగరమున నిమగ్నుడవుకమ్మ!”

భక్తుడు సంసారము

664 దేవకీదేవికి చెఱసాలలో శ్రీకృష్ణదివ్యదర్శన ప్రాప్తి
 కలిగినను అది యామెకు చెఱనుండి విముక్తిని గల్గింపజాలక
 పోయెను .

665 పవిత్రమైన గంగాస్నానముచే ఒకప్పు డొక గ్రుడ్డి
 వాడు పాప విముక్తుడైనను వాని గ్రుడ్డితనముమాత్రము
 పోలేదు

666 కట్టెలుకొట్టు నొకభక్తుని కొకప్పుడు అలజగజ్జనని
 ప్రత్యక్షమై వాని ననుగ్రహించెను కొని వానికి కట్టెలు
 కొట్టు వృత్తిమాత్రము తప్పలేదు ఎప్పుటివలెనే కట్టెలు కొట్టు
 కొని యమ్ముకొనుచు కష్టజీవనము చేయుచుండెను

667 అంపశయ్యపై మరణమునకై వేచియున్న భీష్మ
 దేవునికన్నులనుండి బాష్పములు కాలుచుండెను అప్పుడు
 శ్రీకృష్ణుడును పాండవులును దగ్గఱ నిలుచుండియుండిరి అంత

నర్జనుడు శ్రీకృష్ణునితో నిట్లు పల్కెను “బావా! ఏమిది? మాతాతగారు (భీష్ములు) నిత్యసత్యవ్రతులు, జితేంద్రియులు, బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నులు, స్వయముగా అష్టవసువులలో నొకరు గదా, ఆయనకూడ అవసానకాలమున మాయలోబడి కన్నీరు విడుచుచున్నాడే!” శ్రీకృష్ణభగవానుడంత భీష్మన కీవిషయము దెలుప భీష్మ డిట్లు వచించెను “స్వస్థా! నేను అందులకు విలపించుట లేదని నీకు పూర్తిగా దెలిసినదే ‘ఎవ్వని పాపన నామస్మరణమువలన నరులు సమస్త కష్టములనుండియు తరింతురో అట్టిభగవంతుడే స్వయముగ పార్థసారిథియై పాండవ పక్షము నవలంబించినను వారికష్టముల కింతము లేకున్నది’ గదా! అహ! భగవద్దీల తేంత దురవగాములు!’ అని తలచునప్పుడు పొరలివచ్చు కన్నీటి వాపుకొనజాలకున్నాను”

భ గ వ ద ను భ వ ము

668 ఒక చీకటిగది కలదు అందొకడు కలడు దాని లోనికి ఒక చిన్నరంధ్రముగుండా బైటనుండి సూర్యకిరణములు వచ్చుచున్నవి ఎన్ని కిరణములు వచ్చినో లోపల నున్నవానికి అంత కాంతి గోచరించునుగదా? ద్వారముల యందును కిటికీలయందును సందులు హెచ్చుగా నున్నకొలదియు వెలుతురును హెచ్చుగా గోచరించుచుండును తలుపులను కిటికీలను తెఱచివైచినయెడల మఱిత వెలుతురును గాంచును కాని బహిరంగమైనచోట నిలిచినవానికి అంతయు వెలుతురే! ఇదేవిధమున భక్తుడు తనయంతఃకరణమొక్క-

ఇ క్తి సామర్థ్యములను స్వభావము చనుసరించి భగవదను భవము కొందుచుండును

669 జీవుడు పరమాత్ముని సమీపించినకొలదియు అపూర్వములగు నాతని విభూతులను అనంతకల్యాణగుణములను గాంచుచుండును, తుదకు జ్ఞానపరిపాకమున పరమాత్మయందై కృము నొందును (చూ 753)

భగవంతుడు సిరిసంపదలను లక్షించునా?

670 తనకు అర్పింపబడు సిరిసంపదలను భగవంతుడు లక్షించునా? లక్షింపడు లక్షింపడు! తన కెవ్వడు ప్రేమను భక్తిని సమర్పించునో వానియందే భగవానునకు కృపగల్గును ప్రేమ, భక్తి, వివేకము, వైరాగ్యము—ఇవియే భగవంతుడు లక్షించునవి

671 శంభుమల్లికుడు ఒకసారి నాతో నిట్లు పల్కెను “అయ్యా, నా సంపదనంతయు జగజ్జనని పాదపద్మముచేత సమర్పించి మరణించునటుల న న్నాశీర్వాదింపుడు” అందులకు నే నిట్లంటిని “ఏమేమి? ఇది యంతయు నీవు గొప్పసంపదగా నెంచుకొనవచ్చును, కాని నీ సంపద నీవు పాదములతో త్రొక్కు ధూళికంటె అతిశయముగా అలజగజ్జననికి గాన్పింపదునుమి!”

672 దక్షిణేశ్వరమున రాణిరాసమణి (కట్టించిన) దేవాలయమున నొకసారి దొంగతనము జరిగినది విష్ణ్వాలయమందలి విగ్రహములకు అలంకరింపబడిన ఆభరణములన్నియు ఖోయినవి (దేవాలయనిర్వాహకుడును రాణియుల్లుడునగు) షుక్లారాధకుడును శ్రీగౌరుదేవుడును సంగతినందరములను

కనుగొనుటకై అచటికి వెడలిరి మఘరు డిల్లు అలచెను
 “ఓదేవుడా! నివు అసమద్ధుడవు! నియాభరణము చన్నిటివి
 దొంగ తెత్తుకొనిపోవ నివు వివారింపజాలవైతివి!” అధి వివి
 శ్రీగృహదేవుడు మఘరినాథు నిట్లు గట్టిగా మందలించెను “
 విట్లు పలుకుట ఎంత బుద్ధిహీనత! విగ్రహమున నీవు అర్పించు
 జగదీశ్వరునకు ఈ నగలన్నియు ఒక మట్టిపెల్ల పాటిచేయవు
 సుమీ! సాక్షాద్భాగ్యదేవతయగు శ్రీమహాలక్ష్మీ తన వైభ
 వమునంతయు ఆ జగదీశ్వరునివలననే పొందుచున్నదని జ్ఞప్తి
 నుంచుకొనుము!”

పురుషప్రయత్నము భగవదనుగ్రహము

673 మనకు ఆహారము సమకూర్చుచున్నాడు కావున
 భగవంతుడు దయామయుడని చెప్పజాలము “అలికి కౌఠం
 పెట్టుకొనుట ఊరికి ఉపకారమా?” యనునట్లు బిడ్డలకు అన్న
 మిడుట తండ్రివిధి కాదా? కాని మనలను దుష్ప్రేరణలనుండి
 కాపాడుచు, పెడప్రోవ ప్రొక్కకుండ రక్షించుఫల భగవంతుడు
 నిజముగా దయామయుడని చెప్పవలయును.

674 ప్రశ్న ఎట్టికర్మముల నొనర్చుటచే భగవంతుని
 గొందనగును?

ఉ కర్మములలో నేమియు లేదు ‘ఈకర్మ మొనర్చిన
 భగవంతుని బొందగలము, ఆకర్మ మొనర్చిన బొందజాలము’
 అని భావింపరాదు

సర్వము భగవదనుగ్రహముపై నాధారపడియున్నది వాని
 యనుగ్రహము పొందదలచెదవా, నీ వేకర్మ మొనర్చిననూ

మన పూర్వకముగా నొనర్చుము, భగవంతుని బొందవలయు నను పరితాపముతో నొనర్చుము వాని కృపవలన నీపరిస్థితు లనుకూలపడగలవు, సాక్షాత్కారమునకు వలయు స్థితిగతు లేర్పడగలవు నిపు సన్న్యసింపదలచియుండ, కుటుంబము న్నిపై నాధారపడియుండ, బహుశ నిసోదరుడు ఆ భారమును వహించును నిభార్య నికు అడ్డము వచ్చుటకు బదులు నీకు తోడ్పడవచ్చును లేదా, నిపు వివాహమే చేసికొనకపోవచ్చును అపుడు నికు సంసారబాధ్యతయే యుండదు అంతయు దైవా నుగ్రహము! (చూ 55, 686)

675 శతాబ్దములకొలది గది నావరించియున్న చీకటి దీపము వెలిగించినంతనే మటుమాయ మగుచున్నది కోట్ల కొలదిజన్ములలో జేసిన వాపములు భగవానుని కరుణాకటాక్ష మొక్కటి స్థాపించినంతనే పటాపంచలై పోవుచున్నవి

676 కొన్నిచేపలకు చాలవరుసలయెముక లుండును, మఱికొన్నిటికి ఒకేవర్షున యెముకలుండును అవి హెచ్చుగో నున్నను తక్కువగానున్నను చేపలను దినువారుమాత్రము వానినన్నిటిని తీసివెడవేయుదురు అటులనే కొందఱివాపములు విశేషముగా నుండును మఱికొందఱివి కొలదిగా నుండును కాని యీశ్వరానుగ్రహము సకాలమున వానినన్నిటిని తొల గించి నరులను పాపవిముక్తులను జేయును

677 మలయమారుతము వీచునప్పుడు చేవగల చెట్లన్నియు మంచిగండపుజెట్లుగా మాటునందురు చేవలేని బొప్పాయి, వెదురు, అరటి మొదలగునవి మార్పుచెందక యధాప్రకార ముగనేయుండును అటులనే ఈశ్వరానుగ్రహము లోకము

నకు ప్రాప్తించునపుడు సౌజన్యపుణ్యాంకురములు గలవారు శీఘ్రముగా మహనీయు లగుదురు—భక్తు లగుదురు ఇక నిర్భాగ్యులగు విషయాన క్తులుమాత్రము ఎట్టిమార్పును జెందక ఎప్పటివలెనే యుందురు .

678 ఒకపుణ్యాత్ముడు జపమాల త్రిప్పచు భగవన్నామ స్మరణ చేయుచుండెడివాడు శ్రీగురు దేవు డాతని కిట్లనియె “ఒకేతావును (సాధనను) అంటిపట్టుకొనియుండనేల ? ముందు నకు సాగి వామ్ము ” అతడు, “అందులకు భగవదనుగ్రహము కావలయునుగదా !” అనియెను తీత శ్రీగురు దేవు డాతని కిట్లు బోధించెను “భగవదనుగ్రహమును మారుతము అహ స్నీశము నీశిరస్సుమీదుగా వీచుచునేయున్నది సంసార సాగరమును శీఘ్రముగా తరింపగోరెదవేని నీ మనస్సును నౌకయొక్క తెరచాపలను విప్పము ”

• 679 ఈశ్వరానుగ్రహ మను గాలి సర్వదా వీచుచునే యున్నది సోమరులై సంసారసాగరమున బడియుండువారు చానిలాభమును బొందరు కాని కార్యదక్షులు, బలాధ్యులు నగువారు తమ మనస్సును తెరిచాపను నిండా రవిప్పకొని, ఆ యనుకూలవాయువును గ్రహించి శీఘ్రముగా పరమావధిని బొందుదురు

680 ప్రశ్న అకస్మికముగా నేమియు సిద్ధింపదా ?

ఉ ముక్తి నొందుటకుముందు సర్వసాధారణముగ అందఱును దీర్ఘ కాలము సాధనచేయవలసేయే యున్నారు ద్వారక సాధ బాబు ఒక్కసారిగా ‘హైకోర్టు జడ్జి’, కాలేదు ఆ పద

విని గొందుటకుము దాయన అనేకసంవత్సరములు కష్టపడి ఎనిచేసెను—శ్రమపడి చదువుకొనెను అట్లు శ్రమతోర్వ అగ్నిగిరిమివాడు కన్నీదారులులేని “బల్లదండుగ ప్లేడరు”లై యుండుటకు సిగ్గుపడివలసినదే! ఐనను భగవదనుగ్రహముచే అన్యాయముగా అభ్యుదయము గొందుటయు గలదు కాలి దాసువిషయ మిట్టిది సుస్వతీదేవి యనుగ్రహమున పరమ చామర్మముగఁ బ్రయాత దొడ్డనారిగా బారతదే కవీంద్రుడు * మునుకొను స్థితిని బొందెను (చూ 593)

681 అగ్రహస్థభక్తుడు దేవా! మీరు భగవంతుని * చెప్పి వినియున్నాము కావున మమ్మనుగ్రహించి మేమును ప భగవంతుని జూమినట్లు చెయుడు అభగవానుని చెలిమి సంపాదించుటెట్లు?

ఉ స్తవము ఈర్వరేచ్ఛ ననుసరించి నడచును భగవద్దర్శనము గొందుటకై సాధనచేయవలయును కేవలఘ్న చెఱువుగట్టిన గూర్చుండి, “ఈచెఱువులో చేపలున్నవి, ఈ చెఱువులో చేపలేన్నవి” అని యఱచుటచే చేపలు చేచ్చి కున్నా? వానిని బట్టుటకు వలయు పరికరములను సంపాదించుము, —గాలపుజువ్వ, దారము, ఎర—వీనిని దెచ్చి ముందు చేపల నాకర్షించు నాహారము నీటిలో చల్లుము అంతట లోతున నున్న చేపలు పైకి వచ్చును అప్పుడు నీవు వానిని బట్టుకొనవచ్చును ఏప్రయత్నమును చేయక మీరూరక కూర్చుండియుండ నన్న మీకు భగవంతుని జూపింపుమని యడుగుచున్నారా! పెరుగు తోడుపెట్టి, వెన్నచిలికి మీనోటికి అందీయవలయునా! చేపను బట్టుకొని మీ చేతిలో

బెట్టవలయునా ! ఎంత విపరీతముగా నున్నది మీకోరిక !!
(చూ 146, 570, 583, 588)

682 న శి స ము ద్ర ము న యోవు నోడ తెరచాపకొయ్య
మీద నొక జుక్క వాలియున్నదనుచును అది యచట
చాలసెపు కూర్చుండుటకు విసుగుచెందును, మఱియొకతావును
వెదకుటకై యెగిరి వెడలును, దేనిని గీన-, ఎంతయో అలసి
సాలసి తుదకు పూర్వపు ఓకొయ్యనే చేరును అట్లే
సామాన్యసాధకుడు తన శ్రేయోభిలాషియు, అనుభవశా
లియునగు గురువు విధించు శిక్షణముచు నాధనలను సాగింప
విసుగుచెందును, ఎరాశుడును, గురువునందు విశ్వాసము
కోల్పోవును, ఇక స్వప్రయత్నముచే భగవంతుని గనుగొంద
మను ఆశతో ఎందెందో తిరుగాడును, ఎంతయో వృధా
యత్నముచేసి, తుదకు తనపూర్వపు గురువియొద్దకు—ఆతని
యనుగ్రహమును ఆశీర్వాదమును గొందుటకై—తిరిగి
వచ్చును

683 ఉక్కిగా నుండగా గాలి వీచనంతకాలము వినన
జుట్టతో వినరుకొందుము ధనవంతులకును దరిద్రులకును
ఎల్లరికును సమానముగా హాయి నొసగు మధ్యమారుతము
వీచ నారంభించినంతనే విననకట్టి నవలె బెట్టుదుము
పరమావధిని గొందుటకై దైవసాహాయ్యము లేకుండు
సంతకాలము స్వప్రయత్నమును సాగింపవలయును , కాని
యదృష్టవశమున ఆ తోడ్పాటు లభించునపుడు ఇక శ్రమ
పడుట—సాధనచేయుట—అనావశ్యకము అంతవఱకు
మోత్రము శ్రమపడక తీరదు

684 మలయవశారుతమే వీచునపుడు విసనకట్ట యెందులకు ? భగవత్కృపయే లభించునపుడు జపతపము లెందులకు?

685 “భగవంతునియొక్కయు గురునియొక్కయు సద్భక్తునియొక్కయు అనుగ్రహము లభించినను ఒక్కదాని యనుగ్రహము లేకపోయెనా, నరుడు నశించును ” ఈ మూడువిధములైన అనుగ్రహమును అదృష్టవశమున బొందినను అంత కరణముయొక్క అనుగ్రహము లేనియెడల—అనగా తరణోపాయమునకై పరితపింపనియెడల—అన్నియు నిష్ఫలము

686 ని వెంటగా ప్రయత్నించినను భగవదనుగ్రహము లేనిచే ఏమియు లభింపదు వాని కృపలేనిచే నీవు వాని సాక్షాత్కారమును బొందజాలవు కాని భగవత్కృప సులభముగ చేచిక్కునది కాదు హృదయమునుండి యహంకారమును నిర్మూలము చేయవలయును “నేను కర్తను” అను నహంకారము ఏ మాత్రమున్నను నీవు భగవంతుని గనజాలవు (ఇంటిసామగ్రి పెట్టుకొను) గదిలో ఎవరో యొకరుండగా ఇంటియజమానుని మఱియొకరు ఏదియో యొకవస్తువును అందుండి తెమ్మనినయెడల వెంటనే యాతడు, “గదిలో ఎవరో ఉన్నట్లున్నారు, చూడు వాని నడిగి వుచ్చుకో” అని చెప్పనుగదా? “నేను కర్తను” అని భావించువానికి భగవంతుడు ప్రసన్నుడు కాడు (చూ 55, 674)

687 తనకు ఎపుడు కృపగలుగునో అపుడే భగవంతుడు సాక్షాత్కరించును అతడు పరంజ్యోతి, జ్ఞానభాస్కరుడు వాని కిరణమొక్కటి ప్రసరించి లోకమునకంతకును ధీశక్తి నొసగు

చున్నది తన్మూలముననే మనము ఒంఱురులను దెలిసికొన
గలుగుచున్నాము బహువిధములైన జ్ఞానమును బొంద
గలుగుచున్నాము * తన దివ్యతేజమును తనపై బ్రసరింపజేసి
కొనునప్పుడే మనము వానిని గాంచగల్గుదుము .

* “న తత్ర సూర్యో భాతి స చంద్రతారకం
నేమా విద్యుతో భాన్తి కుతోయ మగ్నిః,
తమేవ భాన్తి మనుభాతి సర్వం
తస్య భాసా సర్వవిదం విభాతి ”

—కరోపనిషత్తు, 5-51

ఆ పరమాత్మను మార్చుడుగాని, చంద్రుడుగాని, నక్షత్రములుగాని
ప్రకాశింపజేయజాలవు ఇది, అగ్నిమాట చెప్పెడిదేమి? (స్వయంజ్యోతి
యగు) ఆ పరమాత్ముని ప్రకాశముచేతనే ఈ సర్వము ప్రకాశించుచున్నది

పదునైదవ ప్రకరణము

పారమార్థిక మార్గదర్శకులు

౧ గురువు గురుని లక్షణములు—గురుని ఆవశ్యకత—
 గురుఃప్యల యన్యోన్యసంబంధము—౨ అవతారమూర్తి భగవ
 దవతారమనగా వెట్టిడి—భగవదవతారమూర్తులను గ్రహించుట దుష్ట
 యము—అవతారములు భగవంతుడు—ముక్తపురుషులకును అవతార
 మూర్తులకును గల భేదము

౧

గురువు

గురుని లక్షణములు

688 ఎవ్వరి కవడు గురువు? భగవంతుడే జగన్గురువు, ఎల్లరికును దారి చూపగలవాడు

689 తనగురు సేవ్యుడు మానవమాత్రునిగా గణించుచో అట్టివా డెన్ని భవతంములు చేసినను వ్రార్థినలు చేసి నను అన్నియు సేవ్యులము గురుని మనము మనుష్యమాత్రునిగా, ఎన్నదగదు. శిష్యునకు భగవత్సత్త్వోత్కారము కలు

“ఆచార్యం మాం విజానీయా న్నావమశ్యేత కర్హిచిత్,
 న మర్త్యమిథ్యానాయేతి సర్వదేవమయో గురుః”

—భాగవతము, 11-17-27

“గురుర్భ్రహ్మ గురుర్విష్ణో గురుర్దేవో మహేశ్వరః,
 గురుస్సాక్షాత్ పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః”

—శుకోపనిషత్తు

గురుకు సూర్యము, బ్రహ్మనుభవమున మొట్టమొదట గురు
 తాత్పర్యము కొందును పిమ్మట విచిత్రముగా తానే
 భగవద్రూపమును గాంచి శిష్యునకు భగవత్సాక్షాత్కార
 మును ప్రసాదించును అప్పుడు గురువును దైవమును
 ఏకమే యని శిష్యుడు గ్రహించును కిమ్మడు కోరువరముల
 నెల్ల భగవద్రూపమున గురు వాని సగము చేయెల, సర్వ
 మును, జీవబ్రహ్మైశ్వరదమ, చిత్వాణమును సైతము, గురువే
 వాకి యగుదును ఏదా, భగవంతుడు శేష్యుడవియు తాను
 సేవకుడననియు భగవంతుడయెడ సేవ్యసేవకభావమును విలుపు
 వొనగోరు నరుడు ద్వైతస్థితిగము గలిగియు నుండవచ్చును
 శిష్యుడేమి కోసినను గురువు వానికి ప్రసాదింపగలడు

690 ద్వి “మంత్రంబు చెవి నూచు మానవదురుఁడు,
 ఆత్మలో ముద్రించు నల శివగురుఁడు”

691 గురువు మధ్యవర్తి సంధానకర్త ప్రియుని ప్రియు
 స్థానిని ఒంగొడులతో గూర్చునట్లు గురువు నరునకు నారా
 యణ సమాగమము గల్గించును

692 గురువు గంగాభవానివంటివాడు గంగానదిలో
 నరు లెంత మాలిన్యము వైచినను గంగ తన పవిత్రతను
 గోల్పోదు అట్లులే గురువు దూషణల స్యాపాదులకు
 అతీతుడు

693 ఉత్తిమునియు మధ్యములనియు అధములనియు
 మూడువిధములైన వైద్యులు గలరు, అట్లులే మూడు
 విధములైన గురువులును గలరు. రోగిని, వానినాడిని జూచి

యేదో మందువుచ్చుకొనుమనిచెప్పి వెడలిపోవువారు ఇందు
 మూడవతరగతి వైద్యులు వీరు రోగి నిజముగా ఆ యశాపథ
 మును సేవింపచుచున్నాడా, లేదా యని విచారింపనైన విచా
 రింకురు ఆలాగుననే తమ యుపదేశమును పాటించి శిష్యుడు
 తదనుగుణముగా వర్తించుచున్నాడా, లేదా యను విషయ
 మునే కనుగొనని గురువులు కొందఱుండురు ఇక రెండవ
 తరగతి వైద్యులు తాము నియమించిన మందు వుచ్చుకొనివ
 స్వస్థత కలుగునని రోగికి నచ్చజెప్పి, మందు మ్రింగుట కిష్ట
 పడనియెడల సామోషాయములచే వానిని ప్రోత్సహింతురు
 ఇదేవిధమున సన్మార్గమున నడచుచు, భక్తి కలిగియుండి
 సత్యాన్వేషణచేయుడని సామోషాయములచే జనులకు
 బోధించుచు, వారి నట్లు ప్రవర్తించజేయుటకై కొందఱు
 గురువులు సకల కష్టముల బడుదురు వీరు రెండవతరగతి
 వారని చెప్పవచ్చును (ఉత్తములకు) మొదటి తరగతి
 వైద్యులు రోగి 'మందు మ్రింగ' నని బిష్కించినను జంకక
 వాని తొమ్ముపై మోకాలు మోపి బలవంతముగ మందున్న
 గొంతుకలో పోయుటకు వెనుదీయరు ఇటులనే శిష్యుని
 బ్రహ్మమార్గమున నడిపించుటకై, ఆవశ్యకమగునేని, బలాత్క
 రించుటకు సైతము వెనుదీయని గురువులు కొందఱుండురు
 వీరే గురూత్తములు

గురుని ఆవశ్యకత

624. మన కేదేని బోధించిన వారి నెల్ల గురువులన
 కుండ, ఒకానొకని ప్రత్యేకముగా మనగురు వనుకొన నేలకై

పర దేశమునకు పోవునప్పుడు దారి తెలిసిన యొక్క మార్గదర్శిని మనము నమ్ముకొనవలయును అటులగాక కనబడినవారి సలహాల నెల్ల అనుసరించినయెడల తుదకు మార్గద్రష్టులమై దారి తెన్ను గానకుండ పోదుము అటులనే భగవంతుని జేరగోరుదువేని బ్రహ్మవేత్తయగు నొకానొక గురుని నమ్ము కొని వానియుపదేశములను యథావిధిగా—‘తు, చ’ తప్ప కుండ —అనుసరింపవలయును

695 చతురంగమును ఆడువారికంటె చూచువారికి సరియైన యెత్తులు గోచరించుచుండును సంసారులు తా మెంతయో తెలివి గలవార మని తలచుచుందురు, కాని తుదకు ధనము, కీర్తి, ఇంద్రియసుఖములు మొదలగు నైహిక విషయములలో చిక్కుకొందురు వీరు ఆటలో నిమగ్నులై యుండుటవలన సరియైన యెత్తును గ్రహింపలేరు సంసార త్యాగులగు సాధుసత్తములు ఐహికవిషయములచే మోహితులు గారు వారు చతురంగమును పైనుండి చూచువారిని బోలుదురు సంసారులకంటె సంసారస్వభావమును—వస్తు తత్త్వమును—వారే సరిగా గ్రహింతురు కావున సాధకులు గానెంచువారు భగవద్ధ్యానశీలురగు మహాత్ముల—భగవంతుని గాంచిన మహానీయుల—నూటలను విశ్వసింపవలయును నీకు వ్యాజ్యేవుసలహా కావలసినప్పుడు ఆ వృత్తి నవలంబించు వకీలుయొద్దకేగదా పోవుదువు? దారిని బోవు నెవని సలహానైనను గ్రహింపవుగదా!

696 భగవన్మహిమములను గ్రహించుటకై నీవు నిజ ముగ్రాహరితపించు నెడల భగవంతుడే నీకడకు నద్గురుని బంపును.

గురుని వెదకుటకై నీవు పరితపింపనక్కఱలేదు

697 నిష్కరంక హృదయముతో, తీవ్రపరితాపముతో
మనఃపూర్వకముగ వ్రాధిశలతో, భగవానుని సన్నిధానము
నాశించువానికి గురువు అనావర్యము కాని యిట్టి తీవ్రపరి
తాపము బొందువా రిరుదు, —కావుననే గురుని యావశ్య
కత గురువు ఒక్కడే, కాని ఉపగురువు లనేకు లుండి
వచ్చును ఎవ్వఁ యె ద్ద చేమి చేర్చినను ఆత డుపగురు వన
బడును అవధూతకు ఇట్టి యుపగురువులు ఇరువది నలుగు
రుండినట్లు (భాగవతమున) చెప్పబడియున్నది

గురుశిష్యుల యన్యోన్యసంబంధము

698 స్వానక్షత్రము మిగుల నున్నప్పుడు పడు వాన చినుకు
తనకు లభించుటకై ముత్యపుజేప సముద్రపుటడుగునుండి
పైభాగమునకు వచ్చును అది తన చిప్పలను దెఱచుకొని
ప్రతి స్తమైన స్వావర్షపు బిందువు పట్టువడువఱకును నిటిపై
దేలుదుండును చినుకు పట్టువడినంతనే సముద్రపుటడుగునకు
—తననివాసమునకు—బోయి ఆచినుకును చక్కని మంచీ
ముత్యముగా మార్చువఱకును స్తిమితముగా అచటనే యుం
డును అటులనే తారకమంత్రోపదేశముచేయు సగ్గురువు
లభించుటకై ఎల్లెడల సూచారము చేయు ముముక్షువులు
కొందఱుండురు అట్టి సగ్గురుని గాంచు భాగ్యమబ్బి వానివలన
తారకమంత్రోపదేశమును బొందినంతనే పారు (ముముక్షు
వులు) సను స్తసంగములను వీడి, హృదయగుహంతరాళమున
ప్రవేశించి, బ్రహ్మానంద వ్రాప్తిపర్యంతము (మంత్రశప

మొనర్చుచు) అందే నెక్కొని యుందుగు

699 బ్రహ్మ శ్రీయగు సద్గురువు పండితుడుగా గాన్పించుచో భయపడకుము — అతడు శాస్త్రపండితుడు గాని నిరాశుడువు గాకము ఏల? జీవనజ్యోతి యగు జ్ఞానమునాతని కెన్నటికైనను కొఱత గాన్పించినా? పుస్తకములలో గల జ్ఞానము నంతటిని మించు దివ్యజ్ఞానము — సాక్షాత్కార రూపము తత్త్వజ్ఞానసంపద — వాచకడ అవారముగా, అగంతముగా వెలయుచుండును

700 తన గురు నడవడివిగూర్చి యొకడు తర్కించుచుండఁ జ్రీకరుడేవు డిల్లీ ఎక్కను “ఓయీ! నిర్దిష్టచిహ్నంతో ఎదులకు కాలయా నకెసెదవు? ముత్యమును గైకొని చిప్పల గావు బాటోయుము గురువియొద్ద మానవసవాజములగు లోపము నెంచుకొని ఆతడు నీ కుపదేశించిన మంత్రమును జపింపుము, ‘సామ్మ!’”

701 గురునిందాలాపమును విన గోకుము నీతల్లిదండ్రుల కంటెను గురు డధికుడు నీయెదుటనే నీ తల్లిదండ్రుల నెవ్వడైనను లెట్టిన ని యరకుందువా? ఆవ్యవహారచో దెబ్బలాడినను ని గురుని గౌరవమత్యదలిన కౌపాడుము

702 శిష్యుడు గురువు నెన్నడును అధిక్షేపింపరాదు, గురువర్తనమును ఖండింపరాదు అతనియాజ్ఞను జవదాటక గురునియెడ అత్యంత విధేయుడై వర్తింపవలయును “నా గురువు కల్లుపాకకు బోవుగాక, నా కౌతడు పూజ్యుడగు నిత్యానందరాయడై నా గురువు త్రాగుబోత్తులష్టజ్ఞుండుగాక, పాపాత్ముల కూటముల గలియుగాక, నా కౌతడు

పావచగురుమార్గార్థినే” అను సామ్యము కలదుగదా?

703 నిజమైన భక్తునకు అతిసామాన్య వస్తువులుకూడ భగవంతుని తలపునకు దెచ్చును భగవంతునియందు తన్మయత గల్గించును “ఈమట్టిదే గా మద్దెలలు చేయుట కుపయోగింపబడునది?” అను భావముతోచినంతనే శ్రీచైతన్య డెట్లు సమాధివిమగ్నుడయ్యెనో మీరు వినలేదా? శ్రీచైతన్య ఊకప్పు ఊక గ్రామముమీదుగా బొవుచు, ఆ గ్రామ నివాసులు మద్దెలలుచేసి జీవనోపాధి నార్జించుకొనుచున్నారని వినెను తత్క్షణమే యాతడు, “ఈమట్టియేనా, మద్దెలలను జేయుట కుపయోగింపబడునది?” అని శరీరస్పృతిరహితుడయ్యెను ఏలన, ఆమట్టితో మద్దెలలు చేయబడుననియు అవి సంకీర్తనమున కుపయోగింపబడుననియు ఆ సంకీర్తనము దివ్యసుందరమూర్తియు మన ప్రాణేశ్వరుడునగు భగవానుని గుణానుకీర్తనమనియు నాతడు సంభావించెను ఇట్లనేక భావలతలు మనస్సున నొక్కుమ్మడి తళోత్తి, నాతని మనస్సు వెంటనే భగవానునియందు లగ్నమయ్యెను ఇదేవిధమున గురునియందు గాఢమైన భక్తికలవాడు ఆతని బంధువులను గాంచిన మాత్రముననే గురుని స్మరించును అంతేకాదు, గురుగ్రామవాసులను జూచినంతనే వానిమనస్సు గురునిపై లగ్నమగును వారి కాతడు పదేపదే ప్రణామ మాచరించును, వారిపాదధూళిని శిరమునదాల్చును, భోజనమిడి వారల సంతృప్తుల నొనర్చును బట్టిదశలో శిష్యునకు గురునియం దెట్టి లోపములును గాన్పించవు అపుడే యాతడు, “నాగురువు కీల్లుపాకలకు బోవుగాక, నా కాతడు నిత్యానందరాయడే”

యనగల్గును కానిచో మానవు డగు వ్యాఖ్యం దెప్పు
డును సుగుణ దుర్గుణములు కలిసియే యుండునుగదా? కాని
పచ్చికామెర గలవానికి ప్రపంచమంతయు పచ్చగనే కాన్పించు
రీతిని శిష్యుడు తన భక్తిచే గురుని నరునిగాగాక,
సాక్షాత్సారాయణునిగా గాంచును సమస్తము భగవత్స్వ
రూపమేయని గురుభక్తికలవానికి వెల్లడియగును, భగవంతుడే
గురువై యున్నాడు, తల్లియై యున్నాడు, తండ్రియై యున్నాడు,
మానవుడై యున్నాడు, మృగమై యున్నాడు, వేయేల,
చేతనా చేతన స్పష్టిజాతమంతయు భగవంతుడే

౨

అవతారమూర్తి

భగవదవతార మనగా నెట్టిది :

704 అవతార మనగా భగవంతుని మానవదూతయని
చెప్పవచ్చును ఆతడు రాజప్రతినిధివంటివాడు దూరమున
సేరాష్ట్రముననైనను అల్లరులు సంభవించినయెడల వాని
నొచ్చుటకై రాజు తనప్రతినిధిని బంపును ఆటలులే ప్రపంచ
మున సేభాగముననైనను ధర్మహాని సంభవించునేని, ధర్మ
రక్షణార్థము భగవంతుడు తన అవతారమును బంపును

705 సీతారాములు, రాధాకృష్ణులు మొదలగు వారెవ్వ
రును చారిత్రకవ్యక్తులు గారనియు కేవలము నీతిబోధకై
కవులచే గల్పింపబడినవారనియు భావింపకుడు, పురాణేతిహాస
ములకు గూఢార్థము మాత్రమే కలదని తలపకుడు నిజముగా

705 అష్టాక్షులు మనలకు క్రియాంశశిరిరులే ఐనను వారు బ్రహ్మదవతార ముల్లు కావున వారి జవితచరిత్రములకు పైకికముగను చారిత్రముగనుగూడ అర్థము చెప్పవచ్చును సముద్రము ను అల్పగ్రాహి భగవాంతునకు అవతారమూర్తులై వాగు

706 అవతారమనునది యెల్లెడలను ఒకటిచే, భేదము లేకుండుకే గలవానుడు జీవసాగరమున మునిగి, ఒక తావున వెలునడ కిష్ణుడనబడుచున్నాడు, మఱల మునిగి మఱియొక తావున గోచరించి ప్రేక్షు అనబడుచున్నాడు

707 సచ్చిదానందవృక్షమున కాములును కృష్ణులును బుద్ధులును క్షీన్తులును గుత్తులుగుత్తులుగా ప్రేలాడుచున్నాడు అను డి యొ రిద్దరు అప్యడప్యడు ఈ లోకముగోనికి దిగి వచ్చి వృహోపరివస్త్రమును గలిగించుచుందురు

708 అవతారముల్లు దైవశక్తిలతోడను దైవసంఘద తోడను ఆవిర్భవితరు బ్రహ్మనుభవమున మహోత్తమాను భవముచుండి అసామ్యానభవమువఱకును గల యే యనుభవమునైనను, స్థిరమైనను సంకల్పమాత్రముననే వారు పొందగలరు, త్రిందు నెలకొనియుండగలరు క్రొత్తవాడు రాచనగరున దర్బారువఱకే పోగలడుగాని యువరాజగు రాజ కుమారుడు ఏసాధముగోనికైనను, ఏమూలకైనను యధేచ్ఛ ముగా పోగలడుకదా? (మా 813)

709 అవతారముల్లుల యహంకారము పలుచని పొర వలెఘుండును అందుండి భగవంతుడు వారికి సదా గోచ రించుచునే యుండును ఒక డొక గోడప్రక్క నిలుచుండి

యూర్వానుకొనుడు, దానికి ఇరువైపులను విస్తీర్ణమైన పౌలములు గలవనుకొనుడు గోడలో ఒక కన్నమున్నయెడల అందుండి ఆవలిప్రక్క పౌలమున్నియు గనబడునుగదా? మఱియు ఆకన్నము తగినంత పెద్దదై యున్నయెడల దానియందుండి ఆవలికి పోవచ్చునుగదా? అవతారమూర్తులయ గతారము కన్నముతోగూడిన యీగోడవగటిది వారు గోడ కీవలివైపుననున్నను ఆవలివైపునగల అవారిమైన భూమివంతయు జూడగలరు అనగా మానవశరీరమును దాల్చి యున్నను సదా యోగస్థితుడై ఇచ్ఛానుసారము వారు గోడ కివలనున్న సమాధిక్షేత్రములోనికి భోగలరు ఆ కన్నము తగినంత పెద్దదై యున్నయెడల అందుండి మొదలికి పోవు మఱల ఇంతలకు రాగలరు అనగా సమాధ్యవస్థను బొందినపిమ్మట కూడ వారు సామాన్యమైన బాహ్యస్ఫురణమును బొందగలరు

అవతారమూర్తులను గుర్తించుట దుర్లభము

• 710 భగవదవతారమును గ్రహించుట దుర్లభము అది పరిచ్ఛిన్నమగు జగత్తున అరిచ్ఛిన్నమగు బ్రహ్మము యొక్కలీల

711 రామచంద్ర భగవానుడు లోకమున అవతరించినప్పుడు సప్తర్షులు మాత్రమే ఆతడు భగవదవతారమని గ్రహింపగలిగిరి. అటులనే భగవంతుడీలోకమున నవతరించునప్పుడు ఏకొకరిమందిమాత్రమో వాని దివ్యత్వమును గ్రహింపగల్గుదురు (చూ 719)

712 మహాసీయుడైన ఆచార్యుడు స్వస్థానమున తన బంధువర్గముచే మన్ననల బొందడేల? గారడీవాని విద్యను జూఘటకు ఆతని బంధుజనులు వచ్చి చుట్టును మూగరు క్కాని యితరులో, నోరు తెఱచికొని వానియింద్రజాలమును జూచి యబ్బురపడుచుందురు

713 బూరుగచెట్టు విత్తనములు దానిక్రింద బడవు అవి గాలిలో కొట్టుకొనిపోయి ఎక్కడనో పడి మొలచును అటులనే మహాత్మునిబోధలు వాని స్వస్థానమునగాక, దూర దేశమున వ్యక్తమై ప్రకాశించును, దూరదేశీయులే వానిని కీర్తింతురు

714 దీపముక్రింద నుండునది క్రసిడదే కొని దీపకాంతిచే చుట్టునున్న వస్తువులు ప్రకాశించుచుండును అట్లే మహాసీయుడైన యాచార్యునకు అతిసమీపమున నున్నవారు వాని బోధలను వ్యక్తిత్వమును గ్రహింపజాలరు దూరమున నున్న వారు వాని ప్రభావమును అమానుషశక్తిని జూచి సమ్మోహితు లగుచుందురు

715 వెలుపలికోటలు లోపలిదంతములు నని యేనుగునకు రెండువిధములైన పండ్లు ఉండురీతినే శ్రీకృష్ణుడు మొదలగు నవతారమూర్తులు బాహ్యమునకు సామాన్యజనులవలెనే వర్తించుచుండియు, సమస్తకర్మాతీతులై అంతరంగమున బ్రహ్మానందమయులై వైల్లొందుచుందురు

716 భగవంతుడు అనంతుడు, అపరిచ్ఛిన్నుడు, సర్వ శక్తిమంతుడు ప్రేమమూలమున తనదివ్యత్వము స్థూలశరీరమును దాల్చి యవతారమూర్తియై మన నడుమ మెలగు నటుల అతడు నియమింపగలడు అపుడు భగవదవతారము నుండి ప్రేమ వెల్లువలై ప్రవహించి మనల నావరించును భగవదవతారము యధార్థమగు సంఘటనము దీనిని మాటలచే విశదీకరించుట దుర్లభము ఇయ్యది సాక్షాత్తారమునకు సంబంధించిన సంగతి, జ్ఞాననేత్రముతో అవలోకింపబలసిన విషయము ఈ తత్త్వము ఋజువుకావలయు ననిన, భగవత్సాక్షాత్కారము నొందవలయును, వేఱుమార్గము లేదు ఉపమానములమూలమున విషయము కేవలము చూచాయగా దెలుపనగును ఎవ్వడైనను ఆవుకొమ్మలనో, పాదములనో, తోకనో, పొదుగునో తాకు ననుకొనుడు అది ఆవును తాకుట కాదా? ఐనను మానవులమగుమనకు అందలి మృత్యువిషయము పొదుగునుండి లభించు పేలు, —మిగిలిన వానితో మనకు నిమిత్తములేదు మనకు శావలసిన భక్తియను వాలు భగవదవతారము ర్తులయొద్ద పుష్కలముగా లభించును

717 భగవంతుని (తత్త్వమును) పూర్తిగా ఎవరు గ్రహింపగలరు? అందులకు మనము నోచుకొనను లేదు, అది మన విధియునుగాదు మనము వానిదర్శనభాగ్యము నొందగల్గినచో జాలును, —భగవంతు డొక్కడే సత్యమని

స్వానుభవముచే గ్రహింపగల్గిన జాలును వావన గంగానదికి వచ్చి యొకడు అందలి జలమును తాకు ననుకొనుడు అపు డాతడు తాను గోముఖునందు గంగాసాగరము (మూలమునుండి స్నానసంగమము) వఱకును గంగాదర్శనలాభమును గంగా స్పృశనభాగ్యమును గొందినని కలుకును గదా!

718 నీవు గారాయణుని వెదకజూచెదవా? నరునందు వెదకుము మఱి యితరవస్తవనందుంటెను నరునందు వాని దివ్యత్వము ఎకు, వగా వ్యక్తిమగుచుండును ఎవ్వని మనోహరము భగవత్ప్రేమామృతముతో వెల్లివిరియు చుండునో, ఎవ్వడు భగవంతునియందు నెలకొని వానియందే నిలచుచు రమింపచుండునో, ఎవ్వడు భగవత్ప్రేమాన్మత్తై యొకచుండునో—అట్టివానిని వెదకుము అతడే భగవత్స్వనానుడు!

719 అతడే అవ్యయుడు, శుద్ధబ్రహ్మము, మఱియు నాతడే లీలాకావ్యుడు వానిలీల ఈశ్వరలీల, దేవలీల, ఒగల్లీల, నరలీల యనని నాలుగువిధములుగా ప్రకాశించుచున్నది నరలీల యందే భగవదవతారము సంఘటిల్ల గలదు నరలీల యెట్టిదో తెలియునా? ఒడ్డుమేడడాబానుండివిరివై నతూముగండా కిడు వగమున నీరు ప్రవహించుటవంటిది అల సచ్చిదానందబ్రహ్మ శక్తి వెలువడి (అవతారమూర్తియను) ఒకకాలువగండా వ్యక్తిమగుచున్నదని చెప్పవచ్చును అవతారమూర్తుల నందఱును గ్రహింపజాలరు అబ్రి, కశ్యపుడు, భరద్వాజుడు మొదలగు సప్తర్షులుమాత్రమే శ్రీరామచంద్రమూర్తిని అవతారపురుషుడని గ్రహింప గల్గిరి నిజమైన భక్తిజ్ఞానములను

మానవకోటి బోధించుటకై నర నూపమున భగవంతు డవతరించుచుండును

ముక్తులకును అవతారమూర్తులకును గల భేదము

720 వాడుకలో పూడిపోయిన ప్రాతని, పిన్నున్న మంటిని చెట్టిను తొలగించి బయల్పడిచు పురాతనవస్తుశోధకునివంటివాడు సిగ్గుడు లేక ముక్తిపురుషుడు అవతారిమూర్తియో, అంతకుమునుపు నీరు దొరికని తావున క్రొత్తిగా బావిని శ్రీవ్యవసాయంత్రకారునివంటివాడు సిగ్గుడు మోక్షము దానిన నున్నవారికిమాత్రమే దాని నొసగగల్గును, అవతారిమూర్తియో ఎవని స్పృహము బొత్తిగా భక్తియునుమాటయెలెక ఎడారివలె శుష్కమై యుండునో అట్టివానిని సైతము తరింపజేయగలడు

721 ఉప్పెన వచ్చి నదులను కాలువలను పొలములను అన్నిటిని ముంచివేయును వానినీరో మా మూలుకాల్గువ వెబడివిహాత్రమే ప్రవహించును ఇటులనే అవతారిమూర్తి వెంకటేశునిపుడు వానికంటె ఎల్లరును తరింతురు కాని సిగ్గులో జతపములకొనర్చి ఎంతయో ప్రమంజి తాము మాత్రమే తరింపగల్గుదురు

722 పెద్దమాను ఒకటి ప్రవాహమున బోవునపుడు వండుకొలది పక్షులను తనపై మోసికొనిపోగల్గును, అది మునుగదు రెల్లుపుల్లయో, కాకి వాలిన జాలును, మునిగి పోవును అటులనే అవతారిపురుషుడు వెలువడునపుడు వాని సాశ్రయించి యనేకులు ముక్తినిందగలరు సిద్ధుడెంతయో

ప్రతి రాను, ప్రతిమే లరించుచు

723 ఎద్దుగదా - ఎద్దుల - ముగా నావుదు
అనేపైను నను తెల్లని తెనతో తీసికొపోగలదు
అట్లవతాను లొంగిది కలగంనాసాగరిము
నుండి తరి పడేట కె - గామునునెచ్చుచు

724 పైలు ఇసుతాగు - గముగా - మృగము
చెడుట గా రుచుబండ్ల నెట్టికొనితోలా కొని
పోగ్గొచ్చుది అవతారి - ప్రియ - దు - భా - ముచే
క్రుగియున్న నగు - గామును వాడు భగవత్సన్నిధాన
మునకగొ పోగ్గొడురు

725 సాధారణముతువుందు - తెనెరు ఎంతయో కష్టము
మీదగాని చేచిక్కదు, వానకాలమున వడి దలు వచ్చినప్పుడో,
శ్రమలేకగో ఎక్కడబట్టిన అక్కడ నరు లభించును అటులనే
సాధారణముగా భగవంతుడు నురెంతయో శ్రమపడి జప
తపముల నొనర్చినపిమ్మటకాని ప్రత్యక్షముకాడు కానిలోకిము
లోనికి అవతారమను వడిద వచ్చునపుడు భగవాను డెల్లెడలను
దర్శనీయుడగును

726 ఒకస్థలముచుట్టుచు చాలయైత్తిగు గోడ కలదు
బైటనున్నవారికి అది యెట్టిదో తెలియదు ఒకసారి నలుగురు
నిచ్చెన వేసికొని లోపల నేమున్నదో కనుగొనగోరిరి మొదటి
వాడు గోడచివర కెక్కినంతనే, “అహా! అహాహా!!” యని
సంతోషము పట్టజాలక నవ్వుచు లోనికి దుమికెను రెండవ
వాడును గోడ నెక్కినంతనే మొదటివానివలెనే మహానంద
ముతో నవ్వుచు లోనికి దుమికినాడు మూడవవాడును అటు

నే చెప్పరాదు ఇది నాల్గవవాడు నొక నెక్కుచరికి వారికి
 యెట్టమీట కిదిమును మధునలముతో కొ. కొ. దివ్య
 సుందరవనము కాన్పించెను లోనికి దుమిక వా ననుభవించ
 వయసున తీవ్రమైన కొరి పుట్టినను ఆతడు నిగ్రహించి
 చెప్పినమీదగా దిగి వచ్చి ఆవనవైభవముచూచుచు
 నున్నవారికి దెప్పెను

బ్రహ్మమే ఈగోడ కివ్వంగున్న దివ్యవనము దానిని
 గాంచినవారెల్ల తమ వ్యత్యమును మఱచి అందైక్య
 మొందటకై గుభాలున గుమికెదర మహత్ములును ముక్తు
 లును ఇట్టివారు కాని బ్రహ్మమును దర్శించియు తమ
 అపరోహానుభవాని — ఎరిమా నందమును — ఇతరులతో
 గూడ పంచుకొని యనుభవించుటకై చిత్తవైమహవకా
 మును విరాకరించి సంసారసాగరమున దరిగానని చూసవ
 కోటికి తరణోపాయము జూపుటకై మన ఘోరస్వకముగా
 జీవిత భారమును వహించునట్టివారు లోకరక్షకులు

727 బాణసంచున ఒకవిధమైన చిచ్చుబుడ్డినుండి ముందు
 కొంతసేపటివఱకు ఒకవిధమైన పూవులును తరువాత మఱి
 యొకవిధమైన పూవులును వెలువడుచు, ఇట్లు అనంతవిధమైన
 పూవులు అందున్నవా యనిపించును అవతారిమూర్తుల
 విషయముకూడ నిట్టిదే బాణసంచులో మఱియొకవిధమైన
 చిచ్చుబుడ్డి కొంచెముసేపు కాంతులను విరజిమ్మి అకస్మా
 త్తుగా ఆటిపోవును ఇటులనే సాధారణజీవులు దీర్ఘకాలము
 సాధనల నొనర్చి సమాధిస్థితిని బొంది మఱల రాదు

728 ప్రశ్న భగవంతుడు నరరూపమున జన్మింప నేల

— నా సవకోటికి యిప్పుడు దివ్యత్వమును ప్రసాదింపటకు
 నీ దేవతారములములమున నరుడు భగవానునితో సంభా
 సించి వాని లలలకు క్రొవ్వడముగా గాంచగలుగును అవతారి
 ము 4, వగుతుడు తన దురాశకు ధుర్యమును సంపూర్ణ
 ముగా లను, విచనా చెప్పకొకను నిమోక పూవును
 బ్రహ్మ పిచ్చినయెడల అందు కొంచెము మధువు లభింపను
 అవతారిములలో అంతయు మదు — మాధుర్యమే —
 పరగానందమే

729 అవతారిముల్లలకు అసాద్యమగున దేదియును
 జీవితమందలి మహా రిసమమస్యలను — గూఢవిషయము
 లను — తము ఆత్మంతనామాన్యవిషయములవలెనే అవశ్రీ
 లగా వారు పసిపిల్లలకుగూడ బాధపడునట్లు పరిష్కరింప
 గలరు అవతారిమూర్తి జ్ఞానభాస్కరుడు వాని దివ్య
 తేజము తరతరములుగా చిలిచియున్న అజ్ఞానాంధకారమును
 పటాపంచలుచేసి వెయును

730 ఒక్కొక్కప్పుడు సూర్యచంద్రులకాంతులు సమ్మి
 శ్రితిమైయున్నవా యనిపించు నపురవ్వమైన కాంతి గోచరిం
 చును భక్తి జ్ఞానములకు (రెండిటికిని) పట్టుకొమ్మయగు
 శ్రీకృతన్యదేవునివంటి అపూర్వావతారిమూర్తులు ఇట్టివారు
 వీరిప్రతిభ సూర్యచంద్రులు మింట నేకకాలమున వెల్గొందు
 చున్నారా యమనట్లు ప్రకాశించును కాని ఇది యెంతటి
 యపూర్వమో భక్తిజ్ఞానములు ఒకేవ్యక్తియందు వెల్గొందు
 టయు నంతటి యపూర్వము, అసామాన్యము

731 తన్ను ప్రేమించు పరిశుద్ధాత్ములకోసము భగవం

తొడు మానవరూపమున నవతరించును

732 అవతారమూర్తులతో వచ్చువారు సత్యము పై
యుందురు, లేదా, వారి కదియే తుదిజన్మమై యుండును

* మ “సకలస్థావరజంగమశ్రుతికిం జర్చింపఁగా నాధ్యుడై
యకలంకిశ్రుతిగర్భుడం బరముఁడునై ట్టియాసుంగు
ఎకయోగీంద్రగుహానిధ్యముచేపశ్రేణి యోగశ్రవ
కమై తన్ను భజించు నాపు నగుణబ్రహ్మంబు లిలాగలన్”
—భాగవతము ౩-1019

సీ “చిగురినీలావతాంబులందలి య్యకిర్మంబులు సగుణము
విని శక్తుడగవాఁడు పెక్కతోఁ డలంచి కన్నుల వాక్యశ్రు
కణము లొలుక
గర్భవస్వరూపుఁడొక విలాతు వైకుంఠ వరద నారాయణ వాఁడేవ
యనుదు నొత్తికీవాడు నాగు నాత్మోంచి నగు లలనమును
* ఇలియెనర్చు

తే మరులకొనియండఁ దనలోన మాటలాడు
వేల్పు హాసన పురిషుని వృత్తిఁ దిరుగు
బంధములఁబాసి యజ్ఞానఁటలిఁ గాల్చి
విష్ణుఁ డ్రాపిందుఁ దుది శక్తివశంబగుచు”
—భాగవతము 7-240

“అవజాన చ్చిమాం మూఢా మానుషీం తను మాశ్రితిం,
పరంభావమజానంతో మమ భూతిమహేశ్వరమ్”

—భాగవద్గీత 9-11

పరమోత్కృష్టమయి ప్రపంచనియామకమైన నాతత్త్వమును దెలి
యని మాధులు నేను మనవ్యశరీరమును దాల్చిన హేతువున న
న్నలక్ష్యము చేయుచున్నారు

జ్ఞానము ఛక్తి కర్మము

౧ జ్ఞానయోగము జ్ఞానయోగమనగా నెట్టిది — జ్ఞానయోగము — జ్ఞానయోగము దుష్టము — ౨ ఛక్తియోగము ఛక్తియెట్లు ర్పింపఁగలను — ఛక్తి ప్రాపంచిక ప్రేమ — ఛక్తి ప్రభావము — ఛక్తి మండల లంతయపులు — ప్రేమ లేక ఛక్తి — గోచరప్రేమ — పిం హము ముఖభావము — ౩ ఛక్తి చాసము పర్యవసానమున ఛక్తి చాసము పెండు గొప్పచే — ఛక్తియెట్లు జ్ఞానముగా పరిణమించును? — జ్ఞానాని ఛక్తిని ముఖభావము పెండుగల భేదము — ౪ కర్మ మోగము కర్మయోగమనగా నెట్టిది? — ఛక్తి కర్మము నేట్లు పరిరక్షింపఁగలను — సేవాపాపమైరకర్మము అగమదారాధనతో తుల్యము — కర్మము రాధనముకాని సాధ్యము కాదు — కర్మము పెక్కురీతము

౧

జ్ఞానయోగము

జ్ఞానయోగమనగా నెట్టిది?

733 జ్ఞానము లమున భగవదనుసంధానమే జ్ఞానయోగము బ్రహ్మసాక్షాత్కారమే జ్ఞానయోగి ఆశయము అతడు “నేతి, నేతి” (ఇది కాదు, ఇది కాదు) * అనుచు, ఒకదానివెంబడి నొకటిగా అసత్యవిషయములను విడిచి

* “అథాత ఆదేశో నేతి, నేతి” — బృహదారణ్యక 2-3-6, అథవా, “అపిష నేతి నేత్యాత్మా”

— బృహదారణ్యక 4-6-15.

“యును సదసద్విచారము లలిచిపొవు స్థితిని చూచును అంతట సమాధిస్థితి వానికి బ్రహ్మసాక్షి త్కారము లభించును

734 దొంగ ఎంటిగదిలో బ్రకాశించి యందలివస్తువులను తక్షణ నారంభించును బహుశః ఒకబల్లపై చేయివైచి “ఇది కాదు” అని ముందునకు బోవును, పిమ్మట మఱియొక వస్తువుపై చేయివెయును—అది యొకకుర్చీ కావచ్చును “ఇది కాదు” అని దానిని దాటిపోయి ధనపు బెట్టెను జేర గల్గివఱకు తన యన్వేషణమును సాగించును ధనపుబెట్టె చేచి క్షణంతనె “ఇదిగో ఇదే!” అనుకొనును వాని వెదకు లాట అంతట సరి బ్రహ్మన్వేషణమును సరిగా నిట్టిదే (చూ 927)

735 అనుభవముచే ఎట్లు గ్రహించిరాను “జ్ఞానముచే గలుగు జ్ఞానము ఒకవిధమైనది, వివేచనచే గలుగే జ్ఞానము మఱియొకవిధమైనది మఱియు సాక్షి త్కారసంజవిత్తమైన జ్ఞానము పేరు”

736 తారతమ్యముచే నేమి, స్వభావముచే నేమి, జ్ఞానము అనేకవిధములు ఇందు మొదటిది సామాన్యలగు రాక్షసుల జ్ఞానము ఇది యంతగా విశిష్టమైనది కాదు, పటు వైనదికాదు ఇది గదిలోనున్న దీపమువంటిది దాని ప్రకాశము గదిలోమాత్రమే యుండును భక్తుని జ్ఞానము ఇంతకంటె ప్రకాశవంతమైనది ఇది వెన్నెలవంటిది, వెన్నెలచే గదిలోపలి వస్తువులును వెలువలి వస్తువులుచుగూడ కాన్పించును కాని అవతారపురుషుని జ్ఞానమో, సూర్యుని

తే మువ అంబ ప్రకాశా చము అతడు కేవలము నాన
భాగ్యుడు - 1 నానతెజము యుగయుగములనుండియు
జనుల గావరించియున్న అష్టాంధకారిమును ఎటాపా చలు
చెయును

జ్ఞానయోగ విధానము

737 ఎన్ను నపు తెలిసికొంటివా, ఎరులను పరాత్పరుని
గూడ తెలిసికొనిన నాడ వగుదివు 'నేను' అనగా నేమి?
అది సంచేయియా, వాదమా, రిక్తమా, మాంసమా, ఇండరి
ములా? బాగుగా విచారింపుము విచారించినయెడల 'నేను'
అనునదేమియు లేదని నికే విశదమగును విరహివాయను
ఒలిచిన కొరిదియు గారలే వచ్చుచుండునుగాని అందు ఎటు
కేమియు గానబడదు అట్లే 'నేను' అనుదానియొక్క స్వరూప
మేమని పరిశీలించినపక్షమున అది యద్యద్యమై పోవుచు
ఇట్టివిచారిముచే తుదకు మిగులునది భగవంతు డొక్కడే
యని గోధపడును అహంకారము నశించినతోడనే భగవం
తుడు ప్రత్యక్షమడును

738 భగవంతుడు మనకు బాహ్యమున దూరముగా
నున్నట్లు తోచునంతవఱకు ఉండునది అజ్ఞానమే అంతరింగ
మున భగవత్సత్త్వార్థము నొందునప్పుడు ఉండునది
నిజమైనజ్ఞానము

739 స్వాదేయమును జూపుచు శ్రీగురుదేవు డిట్లు
వచించువాడు ఇచట భగవంతుని గాంచినవానికి (బాహ్య
ప్రపంచమును జూపుచు) అచటను గోచరించును తనలో

భగవంతుని గాంచనివాడు బాగ్యమున నెన్నటికిని గాంచ
నేరడు కాని యెవ్వడు తనహృదయాలయమున భగవంతుని
దర్శించినా వాడు విశ్వాలయమునగూడ భగవంతుని
గాంచును (మా 336, 337)

740 ఒకడు అర్ధరాత్రమున లేచి చుట్టకాల్పుకొన
గరెను అందులకు నిష్క కావలసివచ్చుటచే పొరుగున
నున్న యింటికి పోయి తలుపు తట్టివాడు ఒకడు తలుపు
తీసి, “ఏమి కావలయును?” అని యడిగెను “చుట్టకాల్పు
కొనవలయును కొంచెము అగ్గియగలక?” అని యాత
డిగెను అందుల కారూరుగువాడు, “అబ్బా! నీకేమి ఘటి
స్తోయినదా? నీచే లానే దీక్షమున్న లాతరుండు, ని వింత
ప్రమాదంబు పుట్టిన వచ్చి మమ్ము నిద్ర - పోయెను” అనెను
అట్ల నడచు అన్వేషించుచు వాని హృదయముననే శలదు,
! ఐనను దానికొఱకై యాతడు ఎగదెందో తిగుగులాడు
పండును

741 అనులోమము, విలోమము—అని విచారము రెండు
విధములు అనులోమవిచారముచే జ్ఞానువు స్వస్థాధారము
చేసికొని స్వప్నకర్తను, అనగ కల్యమునుండి కలము
నూపించును అంతట విలోమవిచారము ప్రారంభమగును
ముందు బ్రహ్మమును గొంది విష్ణుమునందల ప్రతిచార్యము
నందును ప్రత్యంగమునందును వాని వ్యక్తరణమును (లేక
రూపమును) గాంచనేర్చును ఇందు మొదటిది ప్రధానరణ
పద్ధతి, రెండవది సమాకరణపద్ధతి మొదటిది అరటిదొప్ప

* “హృద్యక్షణోతి”—ప్ర.

అను ముల వా నదిమను డు దూటను ననుగొనుట వంటిది, అందు వది (దూటను) దొప్పలను ఒకదానిపై కొకటి పెద్చుటవంటిది (మా 866 928)

742 తత్త్వము తత్త్వమునకును లక్షణము భిన్నత్వము నకును దారి చూపును

743 విశేష సాధారణ గ్రంథము చేయుచుండున యొక బాల సత్త్వతో శ్రీగురుదేవుడొకప్పు డిట్లు ఎఱ్ఱెను “నామగ! ని విమధ్య వేదాంతవిచారమునా నిమగ్న డపైయున్నపుడదామొచ్చిది ‘బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా’— ఇది మదా వేదాంతసారము? ఇంతకంటె మత్తేమైన నున్నదా?” అది విని వేదాంతసారమని బాలశిష్యుడు అంగీకరించెను గురువచనములు ఆతనికి వేదాంతతత్త్వములపై నూతన తేజమును బఱపి ప్రకాశింపజేసెను గురువచనములను దలచి యాతడు ఆశ్చర్యచకితు డయ్యెను గురుదేవుని వచనములను చక్కగా గ్రహించి నమ్మినచో వేదాంత తత్త్వము పూర్తిగా అవగాహనమైనట్లే యని యాతనికి దట్టెను శ్రీగురుదేవుడు మఱల నాతని కిట్లు బోధించెను “శ్రవణము, మననము, నిదిధ్యాసనము + —బ్రహ్మమే సత్యము, ప్రపంచమసత్యమని మొదట వినవలయును పిమ్మట మననము చేయవలయును తరువాతిది దానినిగూర్చిన

* “స్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథోటిభిః,

బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా నీవో బ్రహ్మైవ నారః”

+ “ఆత్మావాత్మకే గ్రంథవ్యయః, శ్రోతగ్యో మస్తగ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః”

—బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

ధ్యానము, అనగా మనస్సును అసత్యమగు ప్రపంచమునుండి మఱిచ్చి సత్యమగు బ్రహ్మముపై నిలుపవలయును ఇదే కేదాంతవిచారక్రమము అంతేకాని తత్త్వమును విని, దాని కేవలము ధృక్తుచే ఇట్టిదని ప్రకటించి అసత్య ప్రపంచమును విడువ యత్నింపని పక్షమున అట్టి జ్ఞానమువలన నేమి లాభము? అది తాముకుల ధోరణి తత్త్వమును దెలిసికొనుట అది నాహాయ్యకారి కాదు దృఢనిష్ఠయము, త్యాగము—ఇవి వలయునవి ఇవి లేకదే తత్త్వమును దర్శింపజాలము కాచో సగత్తు మిచ్చుచుయు బ్రహ్మము సత్యమనియు నిలుపులను బుకులు దొది విషయములు ఎదుటే బిడించునె ననివలలో దయ్యోనుటచే కాని మఱియొకటికాదు అప్రివాడు నొటినుటగా, ముల్లు లేవని చెప్పెను, చేతికి ముల్లు గ్రుచ్చుకొనినంతనే, ‘అమ్మయ్య!’ అని యేడువ నారంభించును ఒకప్పుడు పగచవటి కొకినాధువు వచ్చిగాడు ఆతడు ఇతరుల యెదుట వేదాంతమునుగూర్చి విశేషముగా ప్రసంగములు సాగించువాడు ఆతడొక స్త్రీతో వ్యభిచరించుచుండెనని నేనొకనాడు వింటి కొంతసేపటికి నేనాచైపునకు గొవునరికి ఆత డొక కూర్చుండియుండెను అంత నే నాతితో ఇట్లంటిని ‘వేదాంతమున గూర్చి నీ వింతగా ఊహ్యసింపుచుందువే! కాని నిన్నుగూర్చి వారు చెప్పకొనున దంతయు నేమి?’ ఆత డిట్లు బదులుచెప్పెను ‘దానికేమి లెండు, దీనిలో నేమియ బాధలేదని నేను మీకు నిరూపింపగలను సగత్తు అంతా అసత్యమైయుండ నాపతనము మూత్రము నిజమా? అదియు మిథ్యయే! ‘వానిధోరణిని జూచిన

౩ కు 'మి. యనిపి చినది నే నిట్లంటి, 'ఇట్టి వేదాంతము
పై నే చునియుదును! ఇది నిజమైన జ్ఞానము కాదు, బూట
కము! సంసారి మోహముచే శుద్ధతా కకులు—పండితం
మన్యులు—సోమ్యము మిట్టి వేదాంతము!"

జ్ఞానయోగము ద్వర్త భము

744 జ్ఞానయోగము ఈ రియుగమున నెంతయు దుర్ల
భము మనము అన్నగతి ప్రాప్తి మని మొట్టమొదట గమ
నింపవలసియున్నది. ఇది కలియుగమునందలి జనుల
ఆయుష్షవ ణము అల్పము, జ్ఞానయోగనాధనకు ఇది
చాలదు. ఇది వది, మనల వాచే శించియున్న దేహబుద్ధిని
వదల్చుకొనుట ఇందిమించుగా అసాధ్యము. "నే నిదేహము
కాను అని యాడబ్రహ్మకును, సచ్చిదానందమయ పరమా
త్మను దేహమను వాకుండుటచే యత్నిచాసలు జననమరణ
ములు మొదలగు రీతిధర్మములేవియు కావికావు" —
అని జ్ఞానయోగికి నిర్మితిబుద్ధి కలుగవలయును ఈ శరీరధర్మ
ములకు వశుడయ్యును తాను జ్ఞాని ననుకొనువాడు చేతికే
ముల్లు గ్రుచ్చుకొని యగుండబాధపడుచుండియు, "ఏల?
౩ చేతికి ముల్లు గ్రుచ్చుకొనలేదు, వాచేయి గీటుకొనిపో
లేదు, బాగుగనేయున్నది" అనువానివంటివాడు! ఇట్టిమిట్ట
వేదాంతము విప్రయోగము జ్ఞానాన్నిచే దేహబుద్ధయను
ముల్లు మొట్ట మొదట భస్మీభూతము కావలయును

745 ఏకొలదిమందయో జ్ఞానప్రాప్తి కర్హులై యుందురు
"వేలకోలది జనులలో ఒకానొకడు నన్ను గొంద యత్నిం

చును, అట్టివారిలో ఒకానొకడుమాత్రమే నిజముగా నన్ను తెలిసికొనగల్గుచున్నాడు” అని గీత వక్కాణి చెబున్నది సంసారమునెడ అనగా కామికాంచనములయొక్క దాగము తగ్గినకొలదియు నూనవుని జ్ఞానము వికసించుచుండును .

746 జ్ఞానయోగి, “శోఽహం” (ఆత్మనె నెను)అనును కాని నరునకు దేహభిమాన మున్నంతవఱకు ఈ యహంకారము హరితరము + దీవివలన శ్రేయస్సు కలుగదు గరికదా విరాగము కలుగును అట్టివాడు తన్నుతాను వంచించుకొనుటచే నాక ఇతరులనుగూడ మంచించుచున్నాడు

747 ధామచంద్రుడను బ్రహ్మచారి యొకఁగాడు దక్షిణేశ్వరాలయమున శ్రీరామకృష్ణుని సందర్శించెను ఆతడు బై -- గివలె పొడుగాటి జడలను పెంచుకొనియుండెను ఒకతావున గూర్చుండి యాత డెప్పుడొప్పున ‘శివోఽహం, శివోఽహం’ అనుటతప్ప అన్యథా నా నముదాల్చియుండెను శ్రీరామకృష్ణుడు చెమ్మదిగా కొంతకాలము అది కనిపట్టి వానితో నొకనా డిట్లు విమర్శించి పలికెను “ ‘శివోఽహం’ అని కేవలము నాటపాడినందువలన నేమి లాభము? స్వాదయ దేవాలయమున పరమపురి ధ్యానించు, దేహస్మృతిరహితుడై అంతరంగమున సచ్చిదానందమయుడగు అల పరమ

* “మనుష్యాణాం సహశ్రేషు కభిద్యతతి సిద్ధయే,

యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వెత్తి తి త్తవ్యతః ” 7-80

+ “శ్లోకోఽధికతరస్తేషా మవ్యక్తా క్తచైతసాం,

అవరా హి గతి ర్దుఃఖం దేహపద్ధి రవాప్యతే ” 12-5

-భగవద్గీత

శివుఁ డైక్కినముచెసిగొన్నవాడని గూత్రమే యరమపవిత్ర
ను స్వైముత్రముగుచ్చరింపడును అధికారి, సాక్షాత్కారము
లేని వట్టి పూత్రావస్తువలన నేమి ప్రయోజనము?
సాక్షాత్కారమునకుఁ ద్రాక్షము కాయమునంతవఱకు భగ
వంతు యను సేవ్యసేవకభావము, అనగా భగవంతుడు
ప్రభువ యు యాచు సేవకుఁడన యు భావించుట మేలు”
అతఁడు బ్రహ్మచారి తనతన గ్రహించి యామహోపదేము
వలనను అట్టి గుఱురోపదేములవలనను జ్ఞానవంతుఁడైన
అతఁడొకటి విడిచిపోవుటకుముందు శ్రీరామకృష్ణుడుండిన
గతి అలిగోడపై (వంగభాషలో) గిట్లు వ్రాసెను “స్వామి
చెసిగె యుపదేము ననుసరించి కామచంద్రబ్రహ్మచారి
యింతటినుండి భగవంతునియందు సేవ్యసేవకభావము గలిగి
యుండును” (చూ 798)

౨

భక్తి యోగము

భక్తి యెట్లు వృద్ధియగును?

748 సామాన్యమగు నద్వముపై బొమ్మలు పడవు, కాని
ఛాయాగ్రహణములోవలె రసాయనములు పూయబడిన
అద్వముపై బడును అటులనే మానవహృదయముపై భక్తి

* ఈ వాక్యము అచటితోడపై అద్వమునం దమర్పబడియుండుట
కనియ్యగ్గాను.

యగు నామమును నుచు బలి నామము దానిపై భగవ
ద్విగ్రహము చక్కగా గలదు

749 - భగవద్విగ్రహము పుష్పములను వస్త్రములను వ్రేలివేసి
విగ్రహమును నుచు దీక్షానిష్ఠమున నున్న భగ
వంతుని గురుగవలయును అప్పుడు భక్తి లభించును
ఎరిశుద్ధిమగు 4 వైదికముల మహాదేవభక్తి అందు
అంతఃరీతిము భగవంతుని లయముగాంచును అప్పుడు
'భావము' (ఉత్తమ భక్తి తత్వము) గలుగును 'భావము'
నందు సుఖందనములు అప్పుడు అదృష్టమును భేదింపి విని
కాని కెట్లు వాగ్విధానము శాస్త్రము కట్టువడుచో అట్లు కుంభ
ము తనంతలు అదియే సిద్ధించును

750 విషయములందు భగవంతుని తగ్గినకొలదియు భగవ
ద్విగ్రహములను (చూ 429)

751 నవముగా ఈ విధానము (తా.కులు) చచ్చుమినుప
పప్పునకై (ఇంద్రియభోగములకై) దేవులను చూచుట
సంసారభరితములుగాని ఎరిశుద్ధిమగు మాత్రమే భగవ
ద్విగ్రహములను వారికి ఒకటే దృష్టి, భగవత్పాదార
విధిములందు మనసు నిలుపుటే వారి యేకవాంఛ

752 మచ్చి చేయబడని గుట్టములకు గంతలుకట్టిననే
కాని అవి యొక్క అడుగై నను ముందునకు వెళ్ళు ఇంద్రియ
నిగ్రహములేనిదే భగవద్దర్శనము సాధ్యమగునా? ఒక యర్థ
మున కాదని చెప్పవలసియున్నది కాని యిది జ్ఞానయోగ
విషయముననే వర్తించును "అత్మసాక్షాత్కారము కోరు
వాడు నిష్కల్మషుడు గావలయును కామక్రోధాదులను నిగ్ర

హా ఎవలయును మూడు ఇంద్రియనిగ్రహము తరువాత బ్రహ్మసాక్షాత్కారము '—అని జ్ఞానయోగి వర్ణించును కాని భగవంతుని సాధు సార్థము మఱియొకటి కలదు— అది సాధనభక్తికాగము భగవద్భక్తి హృదయమున వెల్లి విరియి, ఆనందవారివ్యమున భగవద్దేవమనంబునచే పుల కాగురుము గలుగునేని, అట్టివానికి ఇంద్రియనిగ్రహమునకై బ్రహ్మసాక్షాత్కారము ఇంద్రియనిగ్రహ మపుడు స్వతస్సిద్ధముగనే లభించును ఘోరదు ఖము ననుభవించువాడు కియ్యమున బ్రవేశింపగలుగుగా? విందులు గుడువగలుగా? ఇంద్రియసుఖ ములకై పరుగిడగలుగునా? అటులనే భగవత్ప్రేమాన్వితృ డగువాడు విషయభోగములకై దేవులాడజాలడు (చూ. 551)

753 శ్రీమతి (రాధాదేవి) శ్రీకృష్ణుని సమీపించినకొలదియు వాని దివ్యరీరంగంధము ఆమెకు సోకుచుండెను భగవంతుని సమీపించినకొలదియు భక్తి వృద్ధియగుచుండును సమృద్ధ మును సమీపించినకొలదియు నదియందలి పోగురాటులు హెచ్చుచుండునుగదా? (చూ. 669)

754 భగవదారాధననుగూర్చి శ్రీగురుదేవు డొకప్పుడు కేశవచంద్రసేనునితోడను ఆతని యనుచరులతోడను ఇట్లు పలికెను “భగవానుని వైభవమునుగూర్చియు శక్తులను గూర్చియు మీ రంతగా స్తోత్రములు చేయుచుందురే? తండ్రియెదుట నున్న బిడ్డ, ‘మాయనకిన్నియిండ్లు, వాకిండ్లు, నున్నవి, ఇన్నిగుఱ్ఱము లున్నవి, ఇన్నియావు లున్నవి, ఇన్ని తోట లున్నవి’ అని తలపోయురా? ఏక తనపై తండ్రి కెంతటి గాఢానురాగము కలదో, తన్నెంత మిక్కువతో

జూసినా తలపోయునా? తండ్రి చినవిడ్డలకు అన్నవస్త్రము
 చిచ్చి పోషించి వారిని సుఖపెట్టుట అప్పురమా? మన మంద
 అము వాచిబిడ్డలము కామా? మనయోగజేమన్నమాతన
 ప్రేమతో వహించుటలో ఆకర్షణమేమున్నది? రావున పై
 మైన భగవద్భక్తుడు వానినై భవముచుగూర్చి చిచ్చి పట్టు
 బదులు వానితో సన్నిహితసంబంధము నేర్పఱుకొని వాని
 తనవానినిగా నొనర్చుకొనును, తనముద్దు చెల్లింపుమని పట్టు
 పును, 'భగవంతుడు నావా' అని గర్వించును, 'నాకు నిపు
 సాక్షాత్కరింపక తప్పదు' అని నిర్బంధించును వాని
 పై భవముచుగూర్చి— విభూతులనుగూర్చి— మీరింతగా
 చింతించుచున్నంతమున వానిని మీరు సన్నిహితుగా—
 ఆప్తునిగా— భావింపజాలరు వానిని నిర్బంధించజాలరు, మీ
 యభీష్టము నొనగుమని పట్టుపట్టజాలరు అప్పుడు 'భగవంతు
 డెంత మహిమాన్వితుడో! ఎంత యతీతుడో!'—ఇట్టి భావ
 ముచే మీతలపునకు వచ్చును భగవంతుని వీలై సంతవఱకు
 ఆప్తునిగా భావింపుడు, అప్పుడు మీరు వానిని వలెమొనర్చు
 కొనగలరు" (మా 659)

755 స్థిరముగా ఫీడియో యొక భావము సవలంబించి
 భగవంతుని మీవానినిగా జేసికొనవలయును అపు డాతడు
 మీయభీష్టమును దీర్పవలసినవా డగును ఇరువురువ్యక్తులకు
 అంతగా పరిచయము లేనప్పుడు వారు తమ సంభాషణలందు
 'మీరు, మీరు' అని సంబోధించుకొనుచు, గౌరవమర్యాద
 లను విశేషముగా పాటించుచుందురు పరిచయము ముదిరి
 ప్రాణన్నామైనంతనే ఆ మర్యాదలన్నియు వెనుకబడ, అర

మరికొకరు, 'ఇపు నిపు' అని సంగ్రాహించుకొనుచు మాట
 లాడుకొందురు అటులనే భగవానునితో మనము అత్యంత
 గుఱ్ఱమై మన సంబంధము గలిగియుండవలయును వ్యభి
 చ్ఛారిణి యగు స్త్రీ తనప్రియునితో మెలగు విషయమున
 ప్రాసాదమున నెంతయో సిగ్గుబిడియములు గలిగియుండును,
 తనప్రియునిగంగి అనిరివాన్యముగా నుంచి కడు జాగ్రత్త
 తో మెలగును కాని ప్రేమ గాఢమైనంతనే ఇక సిగ్గు
 బిడియములు వెనుకబడును అపు డామె నిర్భయముగా తన
 యంతరి రాకిలిని విడిచిపెట్టి తనప్రియునితో నడవీధిలో
 గోల్పించును అటుపిమ్మట ప్రియునకు తనపై వలపు తగ్గినను,
 తన్ను విడరాడజూచినను వానిని మెడ వంచి కట్టుకొని బాహు
 టముగా—నిర్భయముగా—విట్లడుగును “నీకోసము నా
 యిట్లు వాకిలి విడిచిరానుగదా, ఇక నన్ను సంరక్షించెదవా,
 లేదా, చెప్పు!”

భక్తి ప్రాపంచిక ప్రేమ

756 జ అనువానితల్లి వృద్ధురాలయ్యెను సంసార
 మును విడిచి యామె తనయంత్యదశను ప్రశాంతముగా
 బృందావనమున గడపుట విధ్యుక్తమని భావించి తన యభి
 ప్రాయమును శ్రీరామకృష్ణునకు దెలిపెను కాని శ్రీగురుదేవు
 డామెపరిస్థితులనుబాగుగా నెఱిగియుండుటచే అందులకు ఆమో
 దింపక యిట్లు సమాధాన మొసగెను “నీమనుషురాలు
 (కుమారుని కూతురు) అనిన నీకు పంచప్రాణములు గదా,
 నీ వెచ్చటికి వెడలినను ఆబిడ్డ తలపునకు వచ్చి నిన్ను ఆందో

“నకటకును నిష్టమైనపక్షమున బృందావనముగో నుండ
వచ్చును గాని నీమనస్సు సదా నిర్గుణమిదానో యుండును
ఇదులకు బదులు నిమనుమగాలు సాక్షాత్తు శ్రీరాధికయని
భావనచేసి ఆమెపై ప్రేమానురాగములకు జూపుదునేని
బృందావనమున నివసించు పుణ్యము స్వయముగా నకు లభిం
చును నకు ఆమెపై నెంత గారాబము కలదో అంత గారాబ
మును జూపుము, నీమనసార ఆమెను పోషింపుము, సింగా
రింపుము, కాని యాకృత్యము లన్నిటిములమునను బృందా
వనగోపాలునే ఆరాధించుచున్నానని మాత్రము అంతరంగ
మున భావించుచుండుము ”

757 భక్తభక్తునకు బంధుగులలో నొకరియం దమితమైన
రాగమనియు అందుచే మనస్సును నిగ్రహింపజాలకున్నా
డనియు గ్రహించి శ్రీ గురుదేవు డాతని కట్లుపడేశింపెను
“నిప్రియవస్తువు సాక్షాత్తు భగవత్స్వరూపమని భావింపుము,
ఈ భావనతో నేవింపుము ” ఈవిషయమునే విశదీకరించుచు
శ్రీగురుదేవుడు వైష్ణవచరణుడు నిట్లే తెలిపియున్నాడని
యిట్లు వెల్లడించెను “తన ప్రియవస్తువు నేవ్వైనను ఇష్ట
దైవమని భావించునెడల మనస్సు సులభముగా భగవానుని
వైపు మఱలును ఇదియే వైష్ణవచరణుని బోధన ”

భక్తి ప్రభావము

758 ఒకభక్తుడు దేవా! విచారిముచే మొట్టమొదట
ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట ఆవశ్యకమా?
శ్రీగురుదేవుడు ఔను, అదియొక మార్గము అది విచార

చూర్ణము భక్తిచూర్ణమున ఇంద్రియచగ్రహము తనంత
టది, లభించును, — అగిసులభముగా లభించును (ఇచట
350 వ. ప్రవచనమును దుపుకొనుడు)

759 వారోమముచు విన్నంతనే అనందాశ్రువులు స్రవించు
కుండునంతవఱకే (గక్తి) సాధనము ఆవస్థాము భగవన్నా
మముచు విన్నంతగాత్రమున అనందబొప్పములు వెల్లి
విరియు ఎవ్వనాదయము ఉద్భవించుకొన వానిక సాధనము
అరావ్యకము (చూ 795)

760 భగవద్భక్తికి ఒకటి సులితో బోల్చియున్నాడు
సాక్షుని పులివలె భగవద్భక్తి నడుచి కామక్రోధాది
శత్రువర్గమును కబంబివేయును భక్త్యగ్ని ప్రజ్వలింపి
నంతనే కామక్రోధాదులు దానిలో భస్మీపటలమై పోవును
శ్రీకృష్ణునిదలి గాఢానురక్తచే బృందావన గోపికల కట్టి
మహాదశ లభించెను

761 భక్తిమఱల కాటుకతో బోల్చబడియున్నది శ్రీమతి
(రాధ) యొకప్పు డిట్లు పలికెను “ఓహో! సఖులారా!
సర్వత్ర నాకు సాక్ష్యమై డే కాన్పించుచున్నాడు!” ఇతరగోపీ
కలు అందుల కిట్లునిరి “ని కన్నులకు ప్రేమయను కాటుకను
బెట్టుకొనియున్నావు, అందుచే నీకట్లు కాన్పించుచున్నది!”

762 ప్రశ్న భగవంతునికై భక్తు డెందుచే సమస్తము
విడనాడును?

ఈ దీపము కాన్పింపగనే చీకటినుండి కీటకము ఎగిరివచ్చి
దానిపై బడును, చీమ పానకమును విడువక అందే వ్రాణము
విడుచును తీటులనే భక్తుడు సమస్తము విడనాడి భగవంతు

నాగ్రయింను (మా 560)

763 శ్రీగురుదేవుడు దీక్షమును వాచిన పిమ్మట మిడుత మజల ఎకిటిని ఆగ్రయింను?

పైద్యుడు (నవ్వుచు) ఒల్లదు, ఒల్లదు, - శ్రీలో బృడి వ్రాములు విడిచిపెట్టును

గురుదేవుడు కాని నిమైన భగవద్భక్తుని విషయము వెలు వాసి రాక్షసుడు ఎంకయి రానిని దగ్ధముచేయుదు, నశింపజేయుదు అయ్యది దీప్తమంతిమయ్యును మార్దవము గను, మనోహరముగను క్రశాం కుముగను ప్రకాశించు ను నిశ్చయించునంటిది అది దగ్ధము చేయుదు, కాని శాశిని, ఆస్తందము శిశు వృద్ధమును క్రశాం జేయును

764 ఒకచి సరియైన మార్గము తెలియకున్నను భగవద్భక్తయు భగవంతుని దేలిసికోవలయునను తీవ్రవాంఛయు నుండవచ్చును అట్టివాడు తనభక్తయొక్క ప్రభావమువలననే భగవల్లాభమును పొందగల్గును ఒకమహాభక్తుడు ఒగన్నా శుని దర్శింపవలయునని పయనమై గడు కాని (పూరీ) జగన్నాథమునకు త్రోవనెలుగక మఱియొకవైపునకు బోయి నాడు కాని దారిలో కనుపించినవారి నెల్ల ఆత్రముతో త్రోవ నడుగుచు బోయెను వారిందఱును ఆతనికి “ ఇది కాదు త్రోవ, అల్లదిగో, అది, ఆమార్గమున మ్ము” అని చెప్పిరి తుద కాతడు జగన్నాథమును జేరి కృతార్థుడయ్యెను అటులనే మార్గము తెలియకున్నను ఇచ్చయున్నచో ఎవ్వరో యొక రాతనికి మార్గదర్శకులు లభింతురు మొదట పొరపడి నను పర్యవసానమున రాతనికి ఎవరో యొకరు సరియైన

మార్గము చూపకపోదు

765 వివేకము, వైరాగ్యము, సర్వభూతప్రేమ, నాథు
సేవ, ప్రాధుసాంగత్యము, భగవన్నామ సంకీర్తనము, సత్య
సంధత మొదలుగు సుగుణములన్నియు భక్తిలతనుండి
వికసించును

766 ఎవ్వనియందు భక్త్యావేశము గోచరించునో అట్టి
వాడు భగవత్సాక్షాత్కారభాగ్యము నొందు తరుణము సమీ-
పించినదని గ్రహింపుడు సాక్షాత్కారమున కిది సూచన
(చూ 938)

767 సముద్రమునందలి సూదంటుపర్వతము ఓడ చాక
ర్పించి యందలి మేకుల నన్నిటిని లాగివేయున్న అంతట బల్ల
చెక్కలన్నియు విడిపోవ నోడ సముద్రమున మునిగిపోవును
అటులనే జీవాత్మ భగవంతు డను సూదంటుకాతిచే ఆకర్షింప
బడునపుడు ఒక్కక్షణములో నరుచి స్వార్థపరతయు, వ్యక్తిత్వ
భావనయు రూపుమాయును అంతట జీవాత్మ భగవంతు
డను అనంత ప్రేమసాగరమున మునుగును

భక్తియందలి అంతరువులు

768 ప్రేమ మూడువిధములు (1) స్వార్థరహితమగు
సమర్థప్రేమ, (2) అన్యోన్యమగు సమంజసప్రేమ, (3) స్వార్థ
పరమగు సాధారణప్రేమ సమర్థప్రేమ మన్నిటిలో ఉత్త-
మము ఇందు ప్రియుడు ప్రియురాలితోమమనే గమనించును
గాని తన కష్టవిఘ్నములను లేశమును సరకుచేయడు
అన్యోన్యమగు సమంజసప్రేమమున ప్రియుడు ప్రియురాలి

సౌఖ్యమునేగాక తన సౌఖ్యముమాటగూడ చూచుకొను
చుండును సాధారణప్రేమ అధమము ఇందు నరుడు ఎంత
సేపు తన సుఖమునే చూచుకొనునుగాని ప్రియ్యుల్లి కష్ట
స్థితియును గమనింపడు (భగవద్భక్తివిషయము కూడ
సెట్టదే)

769 సాంసారికచింతచుండు సాత్త్విక రాజసిక తామ
సికము లను తారితమ్య మున్నటులనే భక్తియందును తార
ితమ్యము గలదు సత్త్వగుణశోభితమగు నమ్రతగేల లక్షణ
ముగా గల్గినది ఉత్తమభక్తి రజోగుణ విశేషమగు డంబ
ముతో గూడుకొనునది మధ్యమభక్తి కేవల తమోక్షక్షణ
మగు ఎశుబలముతో గూడుకొనునది అధమభక్తి

సాత్త్వికభక్తుడు రహస్యముగా తన సాధనలను
సాగించును రాత్రి పక్కలో దోమతెరచాటున గాతడు
ధ్యానించును, అందుచే ఉదయమున ఆలస్యముగా లేచును
'పాపము ! నిద్రపట్టలేదు కాబోలు' నని వాని మిత్రు యైన
కొందురు కేవల సాత్త్వికాహారిమును—కొంబెము అన్నము
కూరిచు—శిరీరమునకు సమకూర్చుకొనుటతో వాని శిరీర
సంరక్షణము సరి భోగమో, భోజనవిషయమునకాని, బట్టల
విషయమునగాని వానియం దేవిధమైన భోగమును కాన్పిం
పదు (అత్యావశ్యకమైన సామగ్రియేకాని) ఇంటిలో అలం
కారసంబంధమైన ఆడంబరి మేమియు గోచరింపదు ఒకరిని
స్తుతించి పైకిరావలయునని యాత డెన్నడును ప్రాకులాడడు

రాజసికభక్తుడు బహుశః ఒడల్పిపై నామాలనొ, విభూ
తితో దట్టముగా ధరించి మెడనిండ, మధ్య మధ్య బహుశః

బంగారు పూసలు గలిగిన తులసిమాలలతో, రుద్రాక్షమాలలతో అలంకరించుకొనును దేవతార్చన సమయమున పీతాంబరములు ధరించుకొనుట మేళతాళములతో అట్టహాసముగా పూజలుజరుపుట మొదలగు బాహ్యచారములలో అతడు చాల పట్టుడు వహించును

తామసి భక్తవక్త ప్రచండగ్నివంటి విశ్వాసముండును బందిపోటుదొంగలు దోపిడిచేయునటుల భగవంతునిపై ఈతడు పశుబంధము ప్రయోగించుజూచును “ఏమి! నేను వాని రామమును ఉచ్చరించెడి పిన్న యుండుటయా! నేను దేవుని బిడ్డను! రాని సంపదకు వారసుడను” తామసికభక్తుని ధోరణి గుట్టుండును (చూ 239)

770 ప్రశ్న హరభక్తి యనగా నెట్టిది?

ఉ నిరంతరము ‘జయ! కా!’ యని భీకరముగ అటచుచు, భక్తుచే ఉన్నత్రుడగుటయే హరభక్తిలక్షణము లేదా, చేతులు పైకెత్తి ‘హరి బాల్! హరి బాల్!’ అని కేకలు వేయుచు, పిచ్చివానివలె చిందులు ద్రొక్కుట హరభక్తిలక్షణము ఈ కలియుగమునకు హరభక్తియే యెక్కువ అనుకూలించునది శాంతరూపములగు భావనాదులకంటె దీని వలననే శీఘ్రముగా ఫలము గలుగును భగవానునికోటకు బలాత్కారముగా స్వాధీనము చేసికొనవలయును

771 ఆత్మపరిశుద్ధికి తోడ్పడు నాధనాంగము లివి

(1) సాధుసంగము, (2) శ్రద్ధ (గురువాక్యాదులందు భక్తి విశ్వాసములు), (3) నిష్కేంద్రత, (4) భక్తి, (5) భావము (భగవద్భావనయందు తన్మయత్వము), (6) మహాభావము భావము

తీవ్రమైనపుడు మహాభావ మనబడును భక్తుడు పిచ్చివాని వలె ఒకప్పుడు నవ్వును, మఱియొకపడు ఏడ్చును అతడు ఇంద్రియమును సంపూర్ణముగా జయించియుండును పరీరస్పృహగా వాని కుండెడు మహాపురుషులకు రెరి అవతారములకెకాని డివుల కీదశి సాధారణముగా లభించినది కాదు (7) ప్రేమ (అమండ్లమైన భగవద్భక్తి) ఇయ్యది మహాభావమునకు సహచారియై యొప్పును (1) ప్రపంచ స్ఫురణ లేకపోవుట, (2) సంపూర్ణమైన శరీరవిస్మృతి ఇవి యీ స్థితి చిహ్నములు ఇయ్యది భగవానుని ముగాముఖని దర్శింపజయును—జీవిత పరమా వధిని బొందించును (చూ 809) .

772 “శాస్త్రములు ఈ కర్మములను విధించుచున్నవి, కావున నేను చెయుచున్నాను”—అనుభావనతోగూడినది వైధభక్తి ప్రస్థాదునకువలె అమండ్లమైన భగవత్ప్రేమచే లభించు మఱియొకవిధమైన భక్తికలదు—అది రాగభక్తి రాగభక్తి కలుగునపుడు ఇక శాస్త్రవిహిత కర్మములను జేయుటచావశ్యకము

773 శాస్త్రవిధులనుసరించునది ‘వైధభక్తి’ నియ

3 వైకుంఠచింతావివర్జితచెష్టుడై యొక్కడు నేగుచు నొక్కచోట నశ్రాంతిసాంభావనారూఢిచిత్తుడై యుద్ధతుడై పాదు నొక్కచోట

విష్ణుడింతయుగాలి వేటొందు లేదని యొత్తిలి నగుచుండు నొక్కచోట

నలినాక్షుడనునిధానము గంటి నేనని యుబ్బి గంతులువైచు నొక్కచోట

మితవిధుల ననుసరించి రామజపముచేయుట, ఏకాదశ్యాది పుణ్యశిధులందు ఉపవాసముండుట, తీర్థయాత్రలుచేయుట, శాస్త్రోక్తమైన పూజాద్రవ్యములతో భగవంతు నర్చించుట—ఇట్టివియమము లన్నియు వైధభక్తికి లక్షణములు చాలకాల మిట్లు సాధనచేసినయెడల ఉత్తిమమగు రాగభక్తి లభించును వలయునది ప్రేమ—అఖండమైన భక్తి ఐహిక వాంఛలు పూర్తిగా నశించి మనస్సును ఎదురాజుకాలవంతు (అనగా సంపూర్ణముగా) భగవంతుపై విలుపవలయును అపుడే వానిని పొందనగును రాగభక్తి లేనిచే ఎవ్వరును భగవానుని ప్రాప్తింజాలరు

774 భగవద్భక్తిరేం విధములు మొదటిది (శాస్త్రోక్తమైన) వైధభక్తి—‘భగవంతు నిట్లు పూజింపవలయును, భగవద్దామము విచ్చిసాగ్ల జపింపవలయును’—అను నియమముతో గూడుకొని యుండునది ఇయ్యది పరభక్తిని (తన్మూలమున) సమాధిస్థితియందు బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును లభింపజేయుగలదు అపుడు జీవాత్మ పరమాత్మయందాలయము గాంచును ఇక నందుండి తిరిగిరాదు సామాన్యభక్తుల విషయ మిట్టిది, కాని భగవదవతార మార్తలయొక్కయు ఈశ్వరకోటియొక్కయు విషయము వేరు వారిభక్తి శాస్త్ర

ఆ బలుగు నొక్కచోటఁ బరమేశుఁ గేశవుఁ, బ్రణయహర్ జవిత
బాష్పసలిల

మిలితపులకుండై నిఖిలితనేత్రుండై, యొక్కచోట నిలిచి యూర
కుండ్లు

—అంధ్రభాగవతము, ప్రహ్లాదచరిత్ర, 7-124

విధులచే ప్రియమైనదికాదు అయ్యది అంతా గమునుండి వెల్లె
విరియును (శ్రీచైతన్యనివంటి) అవతారపురుషులకును
శుద్ధులను యంత్రంగకోటిరూపివారికిని సమాధిస్థియందు
ఎందు బ్రహ్మజ్ఞానము దాపుననే యున్నను వారు తత్తు
మహోన్నతస్థితినుండి దిగివచ్చి తమవ్యక్తభావనను విలుపు
కొని భగవానుని “తల్లీ!” “అండ్రీ!” యని పిలుచుచు
ధక్తి సలుపుచుందురు మఱియు ‘నేతి, నేతి—ఇదికాదు,
ఇదికాదు’ అనుచు, మెట్టు వెంబడిచి మెట్టు విడిచివేసి, శిఖరి
మును జేరుదురు అప్పుడు ‘ఇదిగో బ్రహ్మము’ అందురు
కాని తాము ఎక్కడ వచ్చిన మెట్లవరుసయు తాము చేరిన
శిఖరము లెక గోపురమువలెనే ఒకేతీరు సున్నము, ఇటుకలు,
ఇటుకపొడి మొదల అవానినె కూర్చిబడినదని వెంటనే
గ్రహింతురు అందుచే వారు ఒకప్పుడు గోపురముపైని
ఆగొను, మఱియొకప్పుడు మెట్లపైని సంచారముచేయుచు,
పైకి క్రిందికిని ఎక్కుచు, దిగుచునుందురు (చూ 135,
811, 835)

విషయానుభవములకు కారణభూతమైన మనస్సు ఎందు
నిర్మూలమగుచో అట్టి సమాధిస్థితిలో సాక్షాత్కరించు బ్రహ్మమే
యీగోపురము గామరూపాత్మకమైన దృశ్యప్రపంచమే మెట్ల
వరుస, ఇంద్రియగోచరమగు ప్రపంచము బ్రహ్మస్వరూపమే
యని (సమాధిమూలకమైన) యీ గోపురమును జేరువపుడు
విశదమగుచు (చూ 866, 927-928)

‘ప్రేమ’ లేక పరిభక్తి

775 భగవత్సాక్షాత్కారమునానిదే ‘ప్రేమ’ లభింపదు

776 మాంసము లోపల ఎముకలును వానిలోపల మజ్జయు — ఈ విధముగా నున్న వనియు — అన్నిటిలోపలను ‘ప్రేమ’ కలదనియు వారసీక గ్రంథమునా వ్రాయబడి యున్నది

777 సచ్చిదానందస్వరూపుడగు భగవానునితో శాస్త్ర తముగా తన్ను బంధించుకొనుటకు భక్తునిచేతిలో నుండు దారిమే ‘ప్రేమ’ భక్తుడు భగవానుని తన యధీనమున నుంచుకొనునని చెప్పవచ్చును అతడు పిలుచునప్పుడెల్ల భగవానుడు వారికడకు వచ్చును (చూ 602)

778 (బ్రహ్మానందవారి వశ్యమును బొందించా) ‘భావము’ అనుస్థితి పచ్చిచూమిడికాయవంటిది, ‘ప్రేమ’యో, మామిడి పండువంటిది

779 నరకభయాదులచే భగవంతుని పూజించుట ప్రారంభదశలోనోవారికి తగును పాపభయము కలిగియుండుట తోడనే ధర్మము (పరవిద్య) పూర్తియగుచున్నదని కొందఱి యభిప్రాయము పారమార్థికజీవితమున అది కేవలము శుద్ధ మగు ప్రారంభదశ యనుసంగతి వారు మఱచుచున్నారు ఇంతకంటె ఉత్తమాశయము కలదు, — ఉత్తమపారమార్థిక దశ కలదు, భగవంతుని మనతల్లి యనియో, తండ్రియనియో ప్రేమింపవలయును

780 పరిభక్తి యనగా నెట్టిది? ఈ దశను ప్రాపించిన

భక్తుడు భగవానుని తనకు అత్యంతాప్తునిగా భావించును
ఇయ్యది శ్రీకృష్ణునియ దలి గోపికలప్రేమను గాని వా
రాతని సగౌరవముగాగాక గోపీ భునిగా నెఱింగి యెల్లప్పుడు
అట్లు సంబోధించిరి (చూ 65కి)

781 ఎందువలనో తెలియకుండగనే భగవంతుని భజం
నుట వలదు ఈస్తిని లభించెగా, ఇక కోరదగిన దేదియు
నుండదు ఇట్టి భక్తిని బడసినవా డిట్లుప్పును “పరమేశ్వరా!
నాకు విశ్వము వలదు కీర్తి వలదు, సౌఖ్యము వలదు,
మతేమియు వలదు, సినాదారివిందములయందు నాకు వినిర్మల
భక్తి ననుగ్రహింపుము! ఇదియే నాకు వలయునది” *

782 బే శ్లోకప్రపంచమును మఱచుట, శిరీరమును మఱ
చుట — యనునివి రెండును ‘ప్రేమ’కు లక్షణములు

783 ప్రేమభక్తిలో ‘నేను, నీది’ అనగా నేను భక్తుడను,
భగవంతుడు పూర్తిగా నావాడు అను రెండుభావములును
గలవు యశోద తానుదక్క మఱెవ్వరును తన గోపానుని
సంరక్షింపలరనియు తనపోషణలేచిచో వాని యారోగ్యము
చేడుననియు భావించెడిది కృష్ణుడు భగవాన్, అని భావింప

* శ్లో “అత్మారాహుస్య కునయో నిర్గ్రంథా అపుష్టక్రమ,
కుర్వంత్యహైతుకీం భక్తి మిత్థిం భూలగుణో హర ”

క “ధీరులు, నిరపేక్షులు నా, స్మరాములు నైమనులు వారిభజము ని
స్కారణమ చేయుచుందురు, నారాయణుడట్టివాడనవద్యచరిత్రా”
—భాగవతము, 1-138

శ్లో “న భవం న జవం న సుందరీం కవితాం వా జగదీశకామయే,
మమజ్ఞుని జన్మనీశ్వరీ భవతా ద్భక్తి రహైతుకీ త్వయి ”

—శ్రీకృష్ణచైతన్యవిధిచేము, 3వృత్తము 4

నామె యెన్నడును ఇష్టపడలేదు “భగవంతుడు నావాడు నాసొంతము కాగోపాలుడు!”—భక్తుని మమత యిట్టిది ఉద్ధవుడు యశోదతో ఇట్లుచెప్పెను “అమ్మా! నీకృష్ణుడు స్వాత్మాత్మ జగదీశ్వరుడు, లోకై చింతామణి, కృష్ణుడు మానవ మాత్రుడు కాదు” ఆపలుకులు విని యశోద యిట్లుచెప్పెను “చింతామణిగూర్చి నేనడుగుట లేదయ్యా! కాగోపాలుడు ఎట్లున్నాని యడుగుచున్నాను చింతామణి కెమి లెమ్ము నాగోపాలుని క్షేమసమాచారము చెప్పుము”

784 ‘క్రమ’ (పరభక్తి) యేకొలదిమందికో లభించును వాడు ఈ స్వరాదేశము కలవారు, అతొకికమహిమాన్వితులు ఈశ్వరమహిమమునకును ఈశ్వరసంపదకును ‘వారసులు’ వారు ప్రత్యేకవర్గముగ నేర్పడియుందురు చైతన్యదేవునివంటి అవతారియూర్తులును వీరి యుత్తమభక్తులగు భగవదంశ సంభూతులును ఈ వర్గమునొనివారు

785 స్వతస్సిద్ధముగా బాల్యమునుండియు ఈ యఖండ ప్రేమతో నోప్పు మహనీయులు గొందఱుందురు బౌన్దు,

జగదీశ్వరా! నాకు భగవంతు వలదు, జము వలదు, సుందరులు వలదు, కవిత్వము వలదు, జన్మజన్మాంతరములందు నీయందలి ఆహేతుక భక్తియే నాకు వలయునని

శ్లో “నాస్థా భక్త్యే న వసునిచయే నైవ కామోపభోగే
యద్యత్ భవ్యం భవతు భగవత్ పుర్వకర్మసుకారం,
ఏతద్భక్తిం మమ బహుమతం జన్మజన్మాంతరేపి
త్వత్పాదాంభోరుహార్చనా తా నిశ్చలా భక్త రస్తు”

ప్రస్థాదునివలె వాడు చిన్ననాటనే భగవంతునికొఱకు పరి
తపితుడు, విలపితుడు వారే నిత్యసిద్ధులు, ఆజన్మసిద్ధులు

గోపికల ప్రేమ

786 రథాకింజలు భగవదవతారమూర్తలని మీడి
నమ్మకపోయినను సరియే భగవదవతారములు యథార్థము
ల, కొందఱు (హిందువులవలెను, క్రైస్తవులవలెను) నమ్మ
వచ్చును, లేదా, మా నవరూపమునగా మఱిగో రూపమున
గా భగవంతుడు అవతరించునని (బ్రాహ్మసామాజికులవలె)
నమ్మకపోయిన పోవచ్చును కాని (భగవంతుని యందలి)
యీ యనూరకమునకై ఎల్లరును పరితపింపవలయును
మయున దీగాధానురక్తి యొక్కటియే

787 గోపికల ప్రేమనుగూర్చి ముచ్చటించుచు శ్రీగురు
దేవుడు 'మ' అను నొకశిష్యున కిట్లు తెల్పెను "ఆహా!
గోపికల ప్రేమ యెంత గాఢమైనదో! తమాలవృక్షమును
జూచినంతనే వాడు ప్రేమోన్మత్తలైరి! (ఏలన తమాల
వృక్షముయొక్క శ్యామలవర్ణము వారిక శ్యామసుందరుడగు
కృష్ణుని తలపునకు దెచ్చెను) గౌరాంగుని (చైతన్యుని)
విషయము కూడ చిట్టిదే ఎదుటనున్న పనమును గాంచి
యాతడు బృందావనమని భావించెను! ఆహా! ఈ ప్రేమయం
దగుమాత్రము లభించినవా డెంతటి ధన్యుడోకదా! ఏమి
ప్రేమపారవశ్యము! ఈ దివ్యప్రేమ వారియందు పరి
పూర్ణమై యుండుటనే గాక, నిరంతరము వారిహృదయ సరో
వరమునుండి పొరలి ప్రవహించెను

788 గోపికలనిష్ఠ దేవి యద్భుతము! శ్రీకృష్ణుడు మధుర నగరముననుండగా గోపికలు ద్వారపాలకులను బల మ్మాలుకొని సభామందిరమును జేరిరి అచట కరిటధారియైన కృష్ణుని గాంచి నేలచూపులు చూచుచు, “ఈకరిటధారి యెవడు? మనము వీనితో మాటలాడతగదా మాటలాడిన యెడ కృష్ణునిరొడి అచారముచేసినవారి మగదుము అయ్యో! మనస్వామి దేడి? పీతాంబుమును నెమిలి సించ మును చాల్చు మన ప్రియుడేడి?” అని తమలోతాము గొలుసుకొననాగిరి ఆహా! ఈగోపికల అనన్యభక్తి యెట్టిదో!

789 గోపికలభక్తి ప్రేమభక్తి దీనినే ‘అవ్యభిచారభక్తి’ యనియు ‘నిష్ఠాభక్తి’ యనియు జెప్పుదురు “వ్యభిచారభక్తి” యెట్టిదో తెలియునా? అది జ్ఞానముతో మిశ్రితమై యుండును — “కృష్ణుడే సర్వపుయుడు, అతడే పరబ్రహ్మము అతడే రాముడు, శివుడు, శక్తి, పరాశక్తి” — ఈవిధమైన జ్ఞానముతో గూడుకొని యుండునది ప్రేమభక్తిలో ఇటువంటి కలగలుపు ఉండదు హనుమంతుడు ద్వారక కేగి తాను సీతారాములను మాత్రమే చూడ నిచ్చుగింతు ననెను అపుడు శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణితో, “నీవు సీతయాపు చాల్చు వలయును, లేనిచో హనుమంతుడు సమాధానపడడు” అని యెను పాండవులు రాజసూయయాగము జరిపినప్పుడు యుద్ధిష్ఠిరుడు సింహాసనాసీనుడై యుండ రాజులందఱును అతనికి సాష్టాంగప్రణామ హోమముచేసిరి కాని విభీషణుడు తాను నారాయణునికు దక్క మతెవ్వరికిని ప్రణామముచేయనని

పట్టుపట్టెను అంతట సాక్షాత్సారాయము స శ్రీకృష్ణుడే
స్వయముగా యుధిష్ఠిరునకు శ్రావణముచేరింప విభీషణుడు
కిరీటమందితమగు తనమ స్తకమును నేలమోపి యుధిష్ఠిరునకు
నాగిలబడి మ్రొక్కెను

విరహము మహాభావము

790 విరహపేదన, అనగా భగవంతుని యెడబాటుచే
గలుగుబాధ అబ్బా! చెప్పి చంపికొనిది! ఇట్టిస్థితిలో రూప
సంతనలు ఒక చెట్టద్రంద గూర్చుండయుండి ఆచెట్టు
ఆకులు వాడిపోయెడివట! విరహాల్లో నేను చూచుచున్న
ములు ఇంకొకమిందు శరీరస్థుల లేకుండు నంటిని కదలలేక
నెనెప్పుడు ఒకచోట పడియు కిరి! గాకు కొంచెము స్త్రులి
వచ్చినప్పుడు గ్రావ్యాణి! నన్ను తినినవెలెని సానము
చేయించెడిది, కాని యామె నా శరీరమునంతయు దామగుగుడ్డ
లతో గప్పి వానిపై చేయివైచి నన్ను కట్టుకొనెడిది,
నాచో గాశరీరమును తాకి జాలకుండెడిది శరీరమునకు అల
దిన రేగడి మన్ను కాలిపోయెడిది! అప్పుడు వెన్నెముక
గుండా పెద్ద యీటెను గ్రుచ్చినట్లు తోచెడిది! ఆ బాధకు
తాళజాలక, “చచ్చిపోవుచున్నాను” అని యొక్కొక్కప్పుడు
బొబ్బలు పెట్టువాడను కాని దానివెంబడినే అభండదివ్యా

* వీరు ఇరువురను శ్రీ వైతన్యకేవుని ముఖ్యకీర్తనలు బృందావన
మున సుప్రసిద్ధమగు గోవిందదేవాలయమును వీరు కట్టించిరి .

+ శ్రీ రామకృష్ణునకు తాంత్రికాధారము ఉపదేశించిన భరపి
బ్రాహ్మణి

నందము లభించెడిది

791 'మహాభావము' అనగా అబండ్ల బ్రహ్మానుభవము, అది మనశ్శరీరమును ఉత్తమాగించివెయును, మదపు ట్లెనుగు చిన్నగుడిసెలో దూరి దాని భీకరముగా ఊపిరిసి యొక్కొక్కప్పుడు నేను గూల్చియునటుల మహాభావము మనశ్శరీరమును అల్లగాడించెయ్యచు మహాభావమునకు పూర్వ మెంతటి దుర్భరవేదన యుడునో అనంతం మంతటి పరిమాణదము లభించును (మా 400)

3

భక్తి జ్ఞానము

పర్యవసానమున భక్తిజ్ఞానము రెండు నొక్క

792 పరభక్తియు పరజ్ఞానము (అనగా పరిశుద్ధభక్తియు పరిశుద్ధజ్ఞానము) నొక్కటే

793 ఎవని దాంతులు బ్రహ్మమందురో వానినే యోగులు ఆత్మమనియు భక్తులు భగవానుడనియు జెప్పదురు ఒకే బ్రాహ్మణుడు అర్చనచేయునపుడు అర్చకుడనియు వంటచేయుటకై నియోగింపబడినపుడు వంట బ్రాహ్మణుడనియు జెప్పబడునుగదా?

794 నిజమైన జ్ఞానమనగా నెట్టిది? జ్ఞాని యిట్లు పలుకును "పరమేశ్వరా! లోకమున నీ వొక్కడవే కర్తవు నేను నీ చేతిలోని అత్యల్పమైన ఉపకరణమాత్రమను నాదేమియు లేదు అతయు నీదే నేను, నా కుటుంబము నా సంపదలు,

చా శాగము—గవస్తము నె— (మా 125)

795 ఒక ధత్తుడు ఒకాకొడు , మోస్తయూడయ
బ్రహ్మహము కొదెన గ్రహ మెల్లు?

త్రెగుదేవున వారివముచు విన్నంతనె అత్రువు
లచు గుట్టును గుగట— అగుకు యెతు గవ
స్తము త్రెవణమాత్రమున ఎవ్వనెన్నునుండి బాష్పము గ
వెల్లివిరియుచో, ఎవ్వనికి రోచు చెమగునో (రోమములు
విక్కిబొడుచుకొనుచో) అతడెజ్జానలాభమును కొందినవాడు
(మా 759)

796 శ్చనమును బత్తు సమన్వయము నొక పురాణ
కలదు భగవానుడు— మచుద్రుడు తన ప్రియధత్తి
హనుమంతు నొకంపు డిట్లడిగ్గె “వత్సా! నన్ను
వెల్లు భావించువో, ధ్యానించువో, చెప్పము”

• వానుమంతు డిట్లు విన్నవించెను “ని నొకపప్పుడు
పరిపూర్ణునిగా భావించి యారాధి తును అప్పుడు నన్ను ని
యదలి అంశముగా భావించుకొందును • మఱియొ ప్కడు
నిన్న ప్రభునిగా నున్న ని సేవకుడగు భావించి యు
సితును ఐనను తద్విశ్వాసదగ్గలో ‘త్వమేవాహం’—ఎవే నేను
అనియు నేనే నీవు అనియు నాకు అనభూతిమ లుండును”*

797 చెఱువులొ గటిపై దేలు చెత్తిను వాచిని కొంచెము
తొలగద్రోసినయెడల మఱల వచ్చి యవి నిటీ నావరించును,

* శ్లో “దేహబుద్ధ్యాసి దానోఽస్మి జీమీద్ధ్యా స్వదంశకః,
ఆత్మబుద్ధ్యా త్వమేవాహ మితి మే నిశ్చితా మతిః”

కాని వానిని బాగుగో తొలగించి వెనుకకిట్టలను అడ్డముగా గట్టినయెడల అవి మఱల ప్రయోజనపడవు అటులనే యను ఎన్నోయోసారితో ధి చెప్పయెడల మఱల వచ్చి యుది మనలను గాఢముగానే యుదురు కాని స్వాదయమున భక్తిజ్ఞానములను ఆవరణమును సర్పించుకొందుమేని యిది మనల చావరణములను అప్పు యది శాస్త్రముగా తొలగిపోవును ఇది భగవత్సాక్షాత్కారము లభింప గాగము

సక్తియెట్లు జ్ఞానముగా నిణమించును ?

798 అష్టైకానమే మహోత్సవము, కాని భగవంతుని మొదట సేవ్యసేవకాములొ (అనగా భగవంతుని ప్రభువలయు తాను సేవకు సుగుణ భావించి) యుపాసించువలయును ఇది అత్యంత సులభమైన హోదాము అచ్చికాంక్షముననే ఇయ్యది సుహృత్సమున అష్టైకానమును వినినను (చూ 747)

799 అష్టైకానమే అత్యుత్తమమయ్యును భక్తి ప్రసముఖులకు మొట్టమొదట భగవంతుని ఉపాస్యనిగను నన్ను ఉపాసకునిగను భావించుకొని భక్తిచేయవలయును అప్పుడు సులభముగా నీకు జ్ఞానలాభము గలుగగలదు

800 పంచభూతాత్మకపంచరమున ఏక స్వయముగా బ్రహ్మామే రోదనముచేయుచున్నది కన్నులు మూసికొని నిపు “ముల్లు లేదు, ముల్లులేదు” అనుకొందువుగాక, కాని నిపు ముంజ్జను తాకినంతనే అవి గ్రుచ్చుకొనుటచే “అబ్బా!”

అని చేగిని యీవలకు లా, గా మవు అయినే ఒననమగుణ
ములు, సుణ్యవా ములు మొదలుగు ద్వంద్వములకు అతీతుడ
నని—అగ్రండుగచ్చిదాండమయి బ్రహ్మమనని—ఎవైతిగ
గొలిపి కొనినను, కేవలముచకు ఏవ్యాధియో న భవిష్య
తనే, లేదా, మనస్సు విషయాగ్నిగలకు లొపై కామికా
నముల దగుల్కొని పాపకార్యములను జేయ నిన్ను గ్రా
పించినపుడు నిన్ను మోహించి వగుచున్నపు యీ ధిను
వగుచున్నపు తుదకు అవికనై సత్త్వివర్తముచు వి
గాడి గురొజాలము, శకుంతలగున్నపు కావున భగ
వంతుడు స్వయముగ కిరణముదే—మహామాయానీకొఱకు
కూతద్వారమును తెలువదే—నెన్నటిని అన్యథా
త్కారముకొంది దు ఖాతిగిడవు జాలవని గ్రహింపుము
“పైసా ప్రసన్నావ దా నృణాం భవతి ముక్తయే—ఎరి
ప్రదానివియైన లోక దేవి—ప్రసన్నులైనపుడు నరులను
సంసారి బంధ విముక్తులకు జేయుచున్నది” అని దేవీమాహా
త్మ్యమున విగ్రహ వివరదా? ఇగ్గామునుండి జగజ్జనని అవ
రోధమును తొలగి దినకెకాని రైవ్వరున్లు దేనిని సాధింప
జాలరు మహామాయా కరుణించి సాధకుని మార్గమునుండి
ఒత్తిగిలిననే కాని, బ్రహ్మనాగోత్కారము వాని కెన్నటికిని
లభింపదు ఆ తల్లి తన కృపాకటాక్షమును వానిపై బటపి

“పైసా ప్రసన్నా వరదా నృణాం భవతి ముక్తయే,
సా విద్యా పరమా ముక్తే హ్యుభూత సనాతనీ”

—దేవీమాహాత్మ్యము, 1-57

వృతనే ఆతడు భన్యు భగవత్సాక్షాత్కారము నొసను సమస్తదుఃఖాతీతు డగును చెనిచో ఖా రెం త టి , ఏవేక వైరాగ్యాదిసాధనల సమంబించినను అన్నియు నిష్ప్రయోజనములే “ఒక్క ఓమము నాయు నూఱుమెదుకులను అఱి గించును” అని చెప్పుదురు కాని జర్మకొశము చెడిపోయిన పక్షమున ను ఓమమువాయ లై నను ఒక్కమెదుకును అఱి గింపజాలవు ! (చూ 55, 674 686)

౮౦1 నిర్గుణబ్రహ్మసాక్షాత్కారము నొందుటయె జ్ఞాన యోగి యభీష్టము కాని సర్వసాధారణముగా అట్టివా డీకలి యుగమున భగవంతుని భజించుచు వ్రాధించుచు వానిక ఆత్మార్పణ మొనర్చుకొనుటయే శ్రేయస్కరమని చెప్పవలసి యున్నది భగవానుడు తనభక్తుని రక్షించును, మఱియు భక్తుడు పరితపించినచో బ్రహ్మజ్ఞానమును పైతము తప్పక యొసగును జ్ఞానయోగి యెల్లు భక్తిజ్ఞానములను రెంటిని గూడ బొందవచ్చును ఆతడు బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బడయగలడు, భగవదనుగ్రహ మున్నచో, ఆతడు భక్తు లారాధించు సగుణబ్రహ్మముయొక్క సాక్షాత్కారమును గూడ పొందును భక్తుడు సర్వసాధారణముగా సగుణ బ్రహ్మసాక్షాత్కారముతో తృప్తికొందును కాని భగవా నుగు వానిని తన యఖండైశ్వర్యమునకు ‘వారసుని’గా నొనర్చి భక్తిజ్ఞానములను రెంటినిగూడ ప్రసాదించును,— సగుణబ్రహ్మసాక్షాత్కారమేకాక, నిర్గుణబ్రహ్మసాక్షాత్కారము

రమ్మగూడ వారికి లభించును * ఎవ్వడైనను కలకత్తా జేర గల్గినచో అందలి మైదానమును, ఆ క్షృత్ లోని స్తూపము (Ochterlony Monument)ను మూలమును, చూడదగిన యితర వస్తువులను జూచాలకపోవురా? (చూ 804)

802 ప్రశ్న భక్త డెన్నడైనను భగవంతునితో పరి పూర్ణైక్యమును పొందుచా? ఐనచో నెట్లు పొందును ?

ఉ జీవాత్మ భగవంతునితో పరిపూర్ణైక్యమును పొందును, అటులైక్యమును బదునపుడే “నేనే బ్రహ్మమను” (‘అహం బ్రహ్మాస్మి’) అని చెప్పగలుగును ఇంటియందలి వృద్ధసేవకుడు కాలక్రమముగ ఇంటిలో నొకడుగ పరిగణింప బడును గృహాయజమానుడు వానిసేవను జూచి చాల సంతోషించి యొకానొకదినమున వానిని తాను గూర్చుండు గౌరవ స్థానమున గూర్చుండబెట్టి నాటినుండి తనకును వానికిని భేదములేదని తనచుట్టునున్న వారికి జెప్పవచ్చును, మఱియు “ఇతడును నేనును ఒక్కటిగే, నాయెడ మీరు విధేయులై వర్తించురీతిని ఈతనియెడల వర్తించుడు అటులచేయనివారు శిష్యాపాత్రులగుదు”రని చెప్పవచ్చును ఇట్టి గౌరవము పొందుట కాతడు వినయముచే సంకోచించినను యజమానుడే

‘తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకం,
దదామి బుద్ధియోగం అం యేన మా ముపయాన్తి తే
తేషామేవానుకంపార్పితా మజ్ఞానజం తమః,
నాశయా మ్యత్మభావస్థో జ్ఞానశీలిన భాస్వతా”

బలవంతముగ వానిని ఉత్తమ సనమున గూర్చుండజేయును చిరకాలము భగవంతుని సేవించి వానితో నైవ్యమునందు భక్తులవిషయముకూడ చిట్టిదే భగవంతుడు కృపాపూర్ణుడై తన యఖంత్వశ్వర్యమును అనంతకల్యాణగుణమును అట్టి భక్తునకు సంపూర్ణముగా నొసగి వానికి స్వయముగా తన లోకేశ్వరపదవి ననుగ్రహించును

803 భక్తుడో సర్వసాధానముగా బ్రహ్మజ్ఞానము నభిలషింపడు, కానియాతగు శ్రీకృష్ణుని, శ్రీచైతన్యనివంటి నాజగజ్జనని దివ్యావతారములకో, స్వయముగా నాజగజ్జననికో సాత్త్కరించుకొన్నంతమాత్రముననే సంతృప్తుడగును సమాధిస్థితిలో తన ప్రత్యేకత నిర్మూలముకారాదని యాతడు బావించును బ్రహ్మమును పురుషోత్తమునిగా గాంచి యట్టిదివ్యానుభవము నొందుటకు దగ్గుంతవ్యక్తిత్వము తనకు నిలిచియుండ వలయునని యాతని యభిలాష ఆతడు స్వయముగా పంచదార కాగోరడు కాని పంచదారను దుచిచూడదలచును

804 నాద్వివ్యజనని తానే వేదాంతోక్తమగు బ్రహ్మమనని వక్కాణించుచున్నది ఆమెయే అహంకారమును నిర్మూలించి బ్రహ్మజ్ఞానము నొసగగలదు నిత్యమేది, అనిత్యమేది యను విచారమూలమునను నీవిట్లు బ్రహ్మజ్ఞానము నొందవచ్చును మరియు భక్తిమూలమునను బ్రహ్మజ్ఞానమును

ఈవిధముగ నెల్లడల గాయం దాసక్తి కలిగి విశ్వాసపూర్వకముగ నేవించెడు వారలకు గాలో నైక్యమునకు గారణమైన జ్ఞానయోగమును నేనిచ్చెదను అట్టివారిని మాత్రమే నే ననుగ్రహించి నాసర్వవ్యాపకమైన జ్ఞానప్రకాశముచేతి వారల కృపింబంధమై అవివేకమనెడి యంధశారమును నశింపజేయుచున్నాను (చూ 801)

బడలువచ్చును భక్తకోసము—వికారముకోసము—ఆత్మ
సమర్పణకోసము—వింగితుము ఆమెను వ్రాశించుటగా
భక్తయోగతత్త్వము వినిమూలమున మొదట గగ్గజ్జనని
సాన్నిధ్యమును గొందుము సీప్రార్థన హృదయపూర్వకమై
నచో, నా దివ్యమాత దాని నాలకించితీరునని నాచూటగా
నమ్ముము, కాని సేవగదులకై వేచియుండివలయును ఆమె నిర్గుణ
తత్త్వమును నా—త్కరించుకొనదలచెదవా, మఱల ఆమెనే
వ్రాశింపుము ఆమె నిప్రార్థన నాలకంచునేని—ఆమె సర్వ
క్షమియిగదా—సర్వధిష్ఠిలో నికామ నిర్గుణతత్త్వము
అనుగూతమగును (అనగా విద్గు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము
గొందుదువు) ఇదిగో బ్రహ్మజ్ఞానము (మా 801)

జ్ఞానికిని భక్తునకును మనోభావమునందుగల భేదము

805 సాధకులు ఇరుతెఱగులుగా గాన్పించుచున్నార
ఒకతెగవారిని కోతిపిల్లతోడను రెండవతెగవారిని పిల్లికూన
తోడను గోల్పవచ్చును (521-వ ప్రవచనము జూడుడు)
ఇట్లే జ్ఞానమార్గమును లేదా, నిష్కామకర్మమార్గమును
అవలంబించు సాధకుడు మోక్షముకై స్వప్రయత్నముపై
గాఢారపడును భక్తమార్గము నవలంబించువాచో, సమస్తము
ఈశ్వరేచ్ఛచేతనే జరుగుచున్నదని గ్రహించి పూర్ణవిశ్వాస
ముతో వానియనుగ్రహముపై నాధారపడియుండి వానికి
సంపూర్ణముగా ఆత్మార్పణ మొనర్చుకొనును ఇందు ముందు
జెప్పిననాడు (అనగా పురుషప్రయత్నము నాశ్రయించువాడు)
కోతిపిల్ల వంటివాడు (మర్కటకిశోరన్యాయము) తరువాత

చెప్పినవాడు (అనగా ఈ స్వరూపము ఆత్మార్పణము గావించుచున్న సాధకుడు) పిల్లిపిల్ల వంటివాడు (పూర్ణాలకిశోరన్యాయము)

806 జ్ఞాని “నేనే శుద్ధబ్రహ్మము” ననును, కాని భక్తుడు, “అహా! ఈ సర్వము ఈ స్వరూపవిభూతమే!” యనును

807 “ఈ సమస్తప్రపంచము నేనే”, “ఈ సమస్త ప్రపంచము నివే”, “ఇపు ప్రభుడవు, నేను సేవకుడను” — ఈమూడు మనోభావములందును ఏదేని యొకదానియందు చక్కగా నెలకొనియుండువాడుమత్రమే భగవత్సాక్షాత్కారము కొందగల్గును

808 శివాంశముచే జన్మించునట్టివాడు జ్ఞానియగును “బ్రహ్మమే సత్యము, జగత్తు మిథ్య” యను జ్ఞానము నొందుటయే వానియభీష్టము కాని విష్ణ్వంశముచే జన్మించినవారికి భక్తివిశ్వాసము లెన్నడును కొరవడవు నిత్యానిత్యవస్తు విచారముచే, లేక తార్కికజ్ఞానమహిమచే తాత్కాలికముగా వానిభక్తివిశ్వాసము లొకకడ ఒకించుక తీణించినను సకాలమున అయ్యవి యాదివకులనాశకమైన ముసలమువలె విజృంభించును

809 జ్ఞానిహృదయమున బ్రవహించు “ప్రజ్ఞానగంగ” ఒకేదిగా బ్రవహించుచుండును తానికి సమస్తజగత్తును స్వప్నతుల్యముగా దోచును అతడు సదా ఆత్మయందే నెలకొనియుండును కాని భక్తుని హృదయమందలి “ప్రేమాగంగ”యో, సదా ఒకేదిగా ప్రవహింపదు, దానిలో పోటుపాటు లుండును భక్తుడు ఒకప్పుడు నవ్వును, ఒకప్పుడు చ్చేరు, ఒకప్పుడు అడుగును, మఱియొకప్పుడు పాడును

భక్తుడు ఎప్పుడును భగవత్సాన్నిధ్యముచే గలుగునానందము సనుభవింపగోరును సముద్రమున దేలియాడు మంచుకొండ వలె ఆయానందనాగరమున నొకప్పుడతడు ఈదులాడుచు ఒకప్పుడు మురుగుచు, ఒకప్పుడు తేలుచు, అందే నెలొని యుండ నభిలషించును (చూ 771)

810 పురాణముప్రకారము భక్తుడు భగవంతునికై భిన్నుడు,—భక్తుడు ఒకతత్త్వము, భగవంతుడు పేజీ తత్త్వము ఈ దేహము ఘటమువంటిది, మనోబుద్ధ్య హంకారములే ఇందలి నిరు బ్రహ్మము సూర్యనివంటిది అయ్యది అంతఃకరణ మను నిటిలో ప్రతిఫలించుచున్నది కావున భక్తుడు వివిధ దివ్యరూపములను చర్చించుచుండుచు కాలి వేదాంతముప్రకారము బ్రహ్మ మొక్కటిగా సత్యమి మిగిలినదంతయు మాయ—స్వప్నమవలె మిక్కిలి బ్రహ్మ నాగరమున “నేను” అనునీకట్ట పడియున్నది ఈకట్టను విపు తొలగించితివా, అఖండజలము (ఒక్కటియే) గోలు పొయిను, కాని కట్ట యున్నంతవఱకు జలము రెండు భాగములుగా విభజింపబడినట్లు కట్టకు ఇరువైపులను గొన్నింటిన నుడు సమాధిస్థితినిొందినంతనే బ్రహ్మజ్ఞానము ఉదయించును అహంకార మపుడు నిర్మూలమగును వేదాంతప్రకారము జాగ్రదవస్థకూడ మిథ్యయే * (చూ 118, 131)

811 నారదుడు మొదలగు నాచార్యపురుషులు బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందినపిమ్మటకూడ లోకహితార్థము భక్తి

ఇచట వేదాంత మనగా అద్వైతవేదాంతమని భావము •

నఁచించిరి (చూ 135, 774 835, 927)

812 శ్రీగురుదేవుడు భక్తచంద్రునివంటిది, జ్ఞానమో, బ్రాహ్మ్యవంటిది ఉత్తరదశి బ్రాహ్మ్యములకడ సముద్రములు కల్లవనియు అందలి నీరు చాలభాగము మంచుగడ్డలుగా నేర్పడుననియు వాచియందు ఓటలు చిక్కుకొనుచుండుననియు వినియున్నాను .

ఒకభక్తుడు భక్తిమార్గమునగూడ జను లిట్లే మార్గ ముఖ్యమున చిక్కుకొనుచుందురా దేమి ?

శ్రీగురుదేవుడు జేను చిక్కుకొనుచుందురు కాని దానివలన భయము లేదు , వారిని బంధింపు మంచుగడ్డలు అబండనచ్చిదానంద సాగరమందలి జలమేకాని మఱియొకటి కావు 'బ్రహ్మమే సత్యము, ఒగత్త మిష్య'యని నీవు వివేచన చేయుదువని ఆమంచుగడ్డలు జ్ఞానతేజమున గరగిపోవును అపు డిక మిగులున దేమి ?—అబండనచ్చిదానంద సాగర మందలి నిరాకార బ్రహ్మమను జలము

813 జ్ఞానము పురుషునివంటిది , భక్తి స్త్రీవంటిది భగవంతుని కొలువుకూటమువలనకే జ్ఞానమునకు ప్రవేశము లభించును కాని భక్తి భగవంతుని యంత పురమునగూడ బ్రకటింపగలదు (చూ 708)

814 ఒకప్పు డొకజ్ఞానియు ఒక భక్తుడును అరణ్యము నుండి పోవుచుండిరి దారిలో వారి కొక పెద్దపులి కాన్పించెను “మనము పాటిపోవు తెచ్చుకోవకు ? సర్వశక్తిమంతుడగు భగవంతుడే మనలను రక్షించునుగదా ?” అన్నాడు జ్ఞాని

“కాను అన్నా! మనము శదుగైశ్చదు స్వప్రయత్నిము
కతనే మనము నెఱవెట్టిగలిగిన వై భగవ తు ప్ర
ప్యైమలకు?” అన్నాను భ కడు

౪

క ర్మ యో గ ము

కర్మయోగమనగా నెట్టిది *

815 కర్మమూలమున భగవదనుగంధానమే కర్మయో
గము సంగతహలముగా అవలంబించినయెడల అష్టాంగ
యోగము లేక రాజయోగము కర్మయోగమే యగును
ధ్యానధ్యానాలములమున అయ్యది కత్తితోట, రాగము
గిన్నెను భగవత్ప్రీతి కై సర్వా స్కేములను సామం
ముగా అచలబించుట కర్మయోగమే మఱియు శాస్త్రోక్త
మైన ఆరాధన, నామసమము మొదలు పుణ్యాకర్మమును
విష్కాములమై భగవత్ప్రీతికొఱకు ఆచరింపుటయు కర్మ
యోగమే ఇతర యోగముల ఎరువావధిగా అనగా బ్రహ్మ
నామార్కారమే కర్మయోగ ఎరువావధి అయ్యది (1
బ్రహ్మసాధారము) సమము కావచ్చును, విధిగాము
కావచ్చును, రెండును గావచ్చును

816 సత్త్వగుణాధిక్యముగు వ్యక్తినుండి కర్మములు
తమంతతామే తొలగిపోవును ఆతడు ప్రయత్నేంచియు కర్మ

* యమ నియమ ఆసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యాన
ధారణ సమాధి లనునవి రాజయోగమందలి అష్టాంగములు

ములను జేయజాలడు భగవంతుడు వానిని కర్మములను జేయనీయడు ఇందుల కొక యుదాహరణము గుర్తుకొని కొడలికి ప్రమముగా గుహ్యత్యభారము తొలగింపబడును ఇక బిడ్డ పుట్టినంతనే బిడ్డను సంపదించకొనుట తప్ప ఆమెకు మతేపవియు నుండదు ఉండివియరు స్వేచ్ఛాపూర్ణులు కానివారు సాంసారికకర్మముల నన్నిటిని స్వచ్ఛింతపవలయును భగవంతుని పుట్టిగా ఆత్మాత్మ మొనర్చుకొని వారు భాగ్యవంతులు యింటిలోని దానివలన వర్తితవలయును ఇదియే కర్మయోగము భగవన్నామమును స్మరించుచు, క్షిణికాలదియు భగవంతుని భావించుచు, తోడ్పడనే పైని చెప్పినరీతిని స్వధర్మమును నిర్వర్తించుకొనుట కర్మయోగ తత్త్వము * (చూ 286, 288, 971)

817 నిపు భగవంతునికి దేనిని సమర్పించినను కెయిరెట్లు అదనముగా నీకు తిరిగి లభించును కావున కర్మాంతమున 'కృష్ణార్పణమస్తు!' అని నీళ్లు విడువవలయును †

* “తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మర యుధ్య చ,
మయ్యర్పిత మనోఽధిర్మాపేజైవ్య స్యసంశయః 8-7
లిస్మాదసక్తాస్తతతం కార్యంకర్మ సమాచర,
అసక్తోహ్యచరన్ కర్మ పరమాపోలి పూరుషః” 8-19

† “యత్కరోషి యదక్షాసి యజ్ఞహోషి దదాసి యత్,
యత్తప్స్యసి కౌర్యేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్”

—భగవద్గీత, 9-27

అర్జునా! నీవేమి యొనర్చినను, భుజించినను, వ్రేల్చినను, ద్రాన మొనర్చినను, తపిసానరించినను నాకు సమర్పణగా జేయుము

818 యుధిష్ఠిరుడు శ్రీకృష్ణునకు తన పాపములనుగూడ సమర్పించుచోవ భీము డిట్లు వారించెను “వలదు, వలదు, మీరటుల కేయవలదు ఏలన కృష్ణునకు దేవిని సమర్పించినను సహస్రగుణాధికముగా మీకు తిరిగివచ్చును”

భక్తి కర్మము నెట్లు పరిరక్షించును ?

819 ఏమైనను విష్ణుకర్మము ముఖ్యముగా ఈ కలియుగమున దుస్సాధ్యము కావున శ్రద్ధాభక్తులతో భగవంతుని వ్రార్థించుటయే కర్మయోగముకంటెచు జ్ఞానయోగము కంటెను భగవదనుసంధానమున కెక్కువగా తగియున్నది ఐనను కర్మము నెవ్వడుచు తప్పించుకోజాలడు, మనో వ్యాపారమంతయు కర్మమే ‘నేను అనుభవించుచున్నాను,’ లేక ‘నేను తలచుచున్నాను’ అను భావనకూడ కర్మమే కర్మయంత్రమగు భక్తియోగ మనగా, భగవద్భక్తిచే కర్మము క్షీణించుచున్న దన్నమాట గమ్యమున, అనగా భగవంతుని ఉండు మనసు నిలుపుటచే కర్మము క్షీణించునని మొదట మనము గుర్తింపవలసియున్నది రెండవది, విష్ణుకర్మాచరణమున కిది తోడ్పడును భగవంతుని భజించుచున్నచో సిరిసంపదలయందును, భోగభాగ్యములందును, పేరుప్రతిష్ఠలందును, అధికారమునందును ఎవ్వడును అనురక్తుడు కాజాలడు మేలైన ‘ఓలా కలకండపానకము’ను ఒకసారి దుచిచూచిన

* “న హి కశ్చిత్ క్షణమపి జాను తిష్ఠత్యకర్మకృత్,
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజిగ్గుషైః” — భగవద్గీత, 3-5

వాడు బెల్లపు నిల్లకై దేవులాడజాలడు (చూ 244, 245)

820 ఈ కలియుగమున భగవద్భక్తరహితమైన కర్మము నిలువజాలదు ఇయ్యది యిసుకపై మేడకట్ట జూచుటవంటిది మొదట భక్తి నలవదుచు నుము అటుపిమ్మట నికిష్టమైన యెల ఇతరమైనవన్నియు, అనిగా వా శాలలు, ఆసుపత్రులు మొదలగునవన్నియు నీవు వ్రాంభింపవచ్చును మొదట భక్తి తరువాత కర్మము భగవద్భక్తలేని కర్మము పునాది లేని గోడ, అది నిలువజాలదు (చూ 6, 8, 826)

821 ఈ కలియుగమునకు వారదీయభక్తి, అనగా శ్రద్ధ భక్తి ఆత్మార్పణము — వివిఘ్నాలమున నారద్యమగుర్ని అనుస్థానపూర్వముగా బాధించిన భగవదనుసంధానమార్గమే తిరియిచ్చుది కర్మయోగానుష్ఠానమునకు, అనగా శాస్త్ర విహితమైన కర్మముల నన్నిటిని ఆచరించుటకు తగినంత వ్యవధి యున్నది నేటి జ్వరముకు సుప్రసిద్ధమైన దశగూల పచనము ఔషధము డాజాలకున్నేదనునంగతి మీకు తెలియదా? ఆ దశగూల పచనము గుణమియగుటకుముందే రోగి పరమపదించును (డాక్టరు డి గుప్తగారి) 'ఫీవర్ మిక్చర్' (Fever mixture) నేటి జ్వరముకు నియమితమైన ఔషధము

822 ఒకభక్తుడు భగవంతునిపై మనసు నిలుపుటకు (సాంసారిక) కార్యభారము అడ్డువచ్చునుకాదా?

శ్రీగురు దేవుడు ఔను, నిస్సందేహముగా అడ్డువచ్చుచుండును, కాని జ్ఞానియగువాడు నిష్కామముగా కర్మ మాచరింపవచ్చును అప్పుడు కర్మము వానిని బంధింపజాలదు.

కర్మముపూర్వకముగా నీవు వాంఛించినపక్షమున భగవంతుడైనీకు తోడ్పడును, అప్పుడు కర్మబంధము క్రమముగా తొలగిపోవును (చూ 684)

823 ప్రజోపకారియై ప్రభూతి నొందిన ఈశ్వరచంద్రుని విద్యాసాగరునితో శ్రీగురుదేవు డిట్లు పల్కెను “మీ స్వభావము జ్ఞానప్రదమగు సత్త్వముతో గూఢకొనియున్నది విశేషము, మిమ్మది సత్కర్మచరితునిజేసి తీవ్రకార్యదక్షునిగా జేయునట్టి స్థితిలో నున్నది ఔదార్యము, దయాశుత్వము, ఋదులయెడ సానుభూతి మొదలగువానినన్నిటిని నిష్ఠాఘముగా అవలంబించినపక్షమున మంచివే వానితోబాటు భగవద్భక్తి యున్నచో అవిభగవంతుని బొందించును ”

824 ధ్యానకాలమునమాత్రమే భగవంతునిగూర్చి చింతించుచు, ఇతరసమయములందెల్ల భగవంతుని మఱచి యుండవచ్చుననియూ మీ యభిప్రాయము? దుర్గాపూజలో విగ్రహముదాపున సదా దీపము ఎట్లు వెలిగింపబడియుండునో ష్ఠారు చూడలేదా? దాని నెప్పుడును ఆఱిపోనీయరు కర్మము జాలక ఆఱిపోయినపక్షమున గృహయజమానున కేదియో అనర్థము వాటిల్లును అటులనే నిహృదయకమలమున దేవుని ప్రతిష్ఠించినపిమ్మట దైవచింతన మను దీపమును సదా వెలుగు చుండనియవలయును లోకవ్యవహారిములను జరుపుచున్నపుడు మధ్యమధ్య దృష్టిని అంతర్ముఖముచేసి యా దీపము వెలుగు చున్నదో, లేదో కనుగొనుచుండవలయును

సేవారూపమైన కర్మము భగవదారాధనతో తుల్యము

825 చైతన్యమతత త్వమును శ్రీగురుదేవుడొకనా డిట్లు వివరింపసాగెను “భగవన్నామమునందు రుచి, జీవకారుణ్యము, భాగవతసేవ—యను నిరూపిని ప్రతివ్యక్తియు అలవడుచుకొనుటకై సర్వదాప్రయత్నింపవలయునని చైతన్య సంప్రదాయము గోధించుచున్నది భగవానుడును వాని నామము నొక్కటినే ఇయ్యది గ్రహించి ప్రతివ్యక్తియు విశేషస్థాభక్తులతో భగవన్నామమును స్మరింపవలయును, కీర్తింపవలయును కృష్ణునకును వైష్ణవునకును అభేదమును దృఢీభిషియముతో భక్తుల నెల్లపుడును సేవింపవలయును, సమస్తప్రపంచమును భగవన్మందిరమను ఎఱుకతో జివక్తారుణ్యము కలిగియుండవలయును ” ఉన్నట్టుండి, ‘జీవకారుణ్యము’ అను తుదిచూట నుచ్చరించి శ్రీగురుదేవుడు సమాధిస్థితుడయ్యెను ఇంచుక బాహ్యస్మృతి వచ్చినప్పిమ్మట వాత డిట్లనుకొనసాగెను “జీవకారుణ్యమట ! జీవకారుణ్యము! ఓయీ, నేలపై బ్రాకు సెచకీటకముకంటెను హీనుడ వగు నీవా, జీవకారుణ్యము జూపువాడవు ! చాలు, చాలును ఒరులయెడ కారుణ్యము జూపుటకు నీ వేనాటివాడవు ! ప్రణిజీవియు సాక్షాద్భగవత్స్వరూపమని గ్రహించి చేయవలసినది జీవసేవ, జీవకారుణ్యమనునది మూర్ఖప్రలాపము । ”

కర్మము సాధనము కాని సాధ్యము కాదు

826 ఆవేశపూరితులగు కొందఱు సంఘసంస్కరణలతో శ్రీగురుదేవు డిట్లనియె “లోకోపకారము, లోకోపకారము

మనినా రేదియో ఘోషించుచుందురే మీ దుపకారము చేయబోవు ప్రపంచ మంత తీుద్రమైనదియో? అయ్యా, అదిగాక లోకోపకారముచేయుటకు నా రెవ్వరు? మొదట భక్తిసాధనలుచేసి భగవంతుని గనుడు అప్పుడు నాకు భగవదాదేశము గలుగును, లోకహితమొనర్చుటకై సత్సారు ర్థములు లభించును, లోకోపకారమునుగూర్చి మీ రిప్పుడు మాటలాడవచ్చును అంతయేకాని అంతకుముందు కాదు” (చూ 823, 828)

ఒక భక్తుడు న్వామి, భగవంతుని జూడకుండునంత వఱకు కర్మముల నన్నిటిని మేము పరిత్యజింపవలయుననియో తప్పు యభిప్రాయము?

గురుదేవుడు కాదయ్యా, నే నట్లు చెప్పటలేదు కర్మముల నన్నిటిని మీరు పరిత్యజించు లేదులకు? ధ్యానము, వారాయణము, భగవన్నామస్మరణము మొదలగు సాధనల నన్నిటిని మీరు చేయుచుండవలయును

భక్తుడు కర్మ మనగా సాంసారిక కర్మమని నా యభిప్రాయము సాంసారిక కర్మములను—వ్రాపించికకర్మములను—అన్నిటిని మేము విడిచివెట్టవలయుగా? •

గురుదేవుడు వానినిగూడ చేయవచ్చును లోకమున జీవించుటకై తప్పనిసరియగు కర్మములను మీరు చేయవచ్చును * కాని యిహపరములందు ఏవిధమైన ఫలములను

* “నిరాశీర్యతచిత్తాత్మాత్మైక సర్వ సరిగ్రహః,

శారీరం కేవలం కర్మ సర్వ స్నాహ్నితి కిల్బిషమ్”

ఆ పక్షమున, ఏవిధమైన భయమును లేకుండ మీ కర్మవ్య-
కర్మములను నెఱవేర్చుటకై వలయు బలము నొకగు మని
కండ్ల నీరుపెట్టుకొని మీకు భగవంతుని ప్రార్థింపవలయును

• 827 ప్రకృతి లేక స్వభావమే (కర్మమొనర్ప) మిమ్ము
నియమించుచుండుటచే కర్మమును మోర విడువజాలరు +
కాబట్టి విధ్యుక్తిమూర్ఖమున కర్మమును చేయవలయును.
నిష్కామ చరణ భగవంతుని గొడించుచు నిష్కామ
చరణ మనగా ఇహపరముల దెట్టి ఫలములను ఆశింప
కుండు కర్మముల నాచరించుట అట్టి చరణము ప్రాప్య
మును గొందుటకు మనకు సాధనము, భగవంతుడే మనకు
ప్రాప్యము

828 నిష్కామముగా ఆచరించినయెడల కర్మము
మోక్ష సాధనము, మన పరమావధి భగవంతుడు, వాని సాక్షా-
త్కారమే మానవజీవితమునకు ఎరిమప్రయోజనము సాధ-
ననే సాధ్యముగా భ్రమింపకుడని—చూర్ణమున ప్రారంభదశి నే

కోరికలను విడిచివెట్టి చిత్తస్వాధీనత కలిగి యెల్లవిషయములీ
యందు నభిమానము వదలి శారీరపోషణమూత్రమునకు ఉపయోగమున
కర్మములను జేయుహినిని పాపము అంటదు

+ “న హి కశ్చిత్ తుణమపి యాతు తిస్థత్యకర్మకృత్,

కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః”

—భగవద్గీత, 3-5.

ఎవ్వడును తుణమైన నెవ్వడును కర్మమును జేయకయుండజాలడు.
ఏరిన ప్రకృతిజన్యములగు స్వత్వరజస్తమోగుణములు వానిచే కర్మములను
జేయంపక విడవవు

పరమావధిగా భావింపకు డని—పదే పదే చెప్పచున్నాను
కర్మమే జీవితపరమావధి యని, పరమపురుషార్థ మని యెన్న
డును భావింపకుడు భగవద్వక్తికొఱకు ప్రార్థింపుడు భగవంతుని
దర్శించు మహాభాగ్యము మీకు అట్టిననుకొనుడు, అప్పుడు
వానిని మీరు దేవికోసము అర్చింతురు? ఆసుపత్రులకోసము
చెఱువులకోసము, నూతులకోసము బాటలకోసము, ధర్మ
శాలలకోసము—వీనికై మీరు వానిని అర్చింతురా? నా
మాట వినుడు! ఇవన్నియు మనము భగవంతుని జూడకుండు
నంతవఱకే మనకు వాస్తవములు * కాని మన కొక్కసారి
భగవద్దర్శనభాగ్యము లభించినపక్షమున వీనినన్నిటిని యదా
స్థిత్యై—క్షణిముగా—స్వప్నతుల్యముగా—గాంతుము
అపుడు మనము వికాసమునిమిత్తము—నిజమైన జ్ఞానము
నిమిత్తము—ఉత్తిమభక్తి నిమిత్తము—ఎయ్యది నరున
నారాయణుని బొందించునో ఏనారాయణుడు సత్తామాత్రు
డని—సచ్చిదానందమయుడని—చెప్పనగునో అట్టి నారా
యణునకు నిజముగా మనము పుత్రులమని గ్రహింపజేయునో
—అట్టి భక్తినిమిత్తమై ప్రార్థింతుము (చూ 826)

829 ఒకభక్తు నుద్దేశించి శ్రీ గురుదేవుఁడెట్లు పల్కెను
శింభుమల్లికు శౌకసారి లోకోపకారముకోసము ఆసుపత్రు

* మ “ధనహినుండ నృపాలుఁ జేరి మిగులకా దాటికా ఫలీకార మి
మ్మని యర్ధించినరీతి ముక్తిఫలగుం డై యట్టి పంక్షేలో
చనుండే చాలఁ ప్రసన్నుడై న్ననతనికా సాంసారికం బర్హిగో
రిన నావంటి విమాధమానసులు దాత్రిం గల్గిరే యెవ్వఁడు!”
—శ్రీమదాంధ్రభాగవతము, ధ్రువోపాఖ్యానము, 4-500

లను, శాలలను కళాశాలలను స్థాపించుటనుగూర్చియు, గాటలు వేయుటను, నూతులు, చెఱువులును త్రవ్విచుటను గూర్చియు ప్రస్తావించినాడు అంత నే నిట్లంటిని 'నిజమేకాని లోకహిత మొనర్చుటలో నీవు నిష్కాముడవై యుండ వలయును మఱియు ఎఱ్యవి ప్రాప్తకర్మములో, అనగా ఆవ్యక్తమై తోచు కర్మములో, వానినిమాత్రమే చేయుటవై జాగ్రూకుడవై యూడవలయును కర్మములను నీవు తెచ్చి పెట్టుకొనకు—వానిపై ప్రాకులాడకు—చక్కగా నిర్వహింప గ్గుటకు మించిన కర్మమును సీతలపై పెట్టుకొనకు, పెట్టుకొంటివా, భగవంతుని మఱచిపోవుదువు''

కర్మము నైష్కర్మ్యము

830 శుద్ధసత్త్వము ఉదయించినంతనే నరుడు కేవలము నారాయణుని ద్యానించుచుండును, ఇతరమున రమింపజాలడు పునర్వికర్మానుగూముగా కొందఱిట్టి శుద్ధసత్త్వముతోడనే స్మింతురు కాని భక్తితోడను ఈశ్వరావృణబుద్ధితోడను న్వార్థరహితకర్మము జేయుచుండునేని నరు డీసత్త్వగుణముచే వృద్ధిపొందించుకొనవచ్చును కాని సత్త్వమున రజోగుణము మిశ్రితమైనపక్షమున మనస్సునకు అనేక విక్షేపములు గలుగ నారంభించును ఇక "నేను లోకోపకారము చేయవలయును" అను దురభిమానము బయలుదేలును సాధారణజీవులు లోకోపకారము చేయనెంచుట చాల సాహసకృత్యము కాని పరహితార్థమై నిష్కామముగా ఎవ్వడైనను సత్కర్మ మాచరించునేని అది మంచిలే దానివలన హాని కలుగదు అదియే

నిష్కామకర్మము అట్టికర్మముకోరదగినదే కాని యెల్లరును నిష్కామకర్మము చేయగలరా? దుర్లభము! దుర్లభము!!

831 అందఱును కర్మము చేయవలసియే యున్నారా—
కొలదిమంది మాత్రమే కర్మత్యాగము చేయగలరు అందు లకు దగిన శుద్ధసత్త్వము కొలదిమందియందు మాత్రమే యుండును శ్రద్ధాభక్తులతో స్వలాభాపేక్ష లేకుండ కర్మము చేయగా చేయగా, రజస్సుతో గలిసియున్న సత్త్వము ఆ రజోగుణాంశమునుండి విడివడును అట్టి శుద్ధసత్త్వముచేతనే నరుడు బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బొందగల్గును ఈ శుద్ధ సాత్త్వికస్థితి యెట్టిదో సామాన్యులకు అవగాహన కాదు

832 హృదయమున భగవద్భక్తి వెల్లివిరియగనే కర్మ త్యాగము దానంతటదింప సిద్ధించును ఎవరిని విధాత కర్మ ములను జేయ నియమించియున్నాఁడో వారు కర్మములను జేయుచుందురుగాక కాలపరిపాకమున నరుడు సమస్తము పరిత్యజించి యిట్లు పలుకగలడు “ఓ మనసా! రహస్య! హృదయసింహాసనము నధిష్ఠించియున్న పరమేశ్వరుని వీక్షిం తము!”

833 సంధ్య గాయత్రియందు లయమందుచున్నది గాయత్రి ప్రణవమున లయమగుచున్నది ప్రణవమో, సమాధి యందు లయము గాంచుచున్నది ఇట్లు సంధ్యావందనాది కర్మ మంతయు సమాధియందు పరిసమాప్తి నొందుచున్నది *

*“సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పశ్యసమాప్యతే”—భగవద్గీత, 4-33

ఎల్లకర్మములును బ్రహ్మజ్ఞానమున లయించుచున్నవి ఇవిట సమాధి యనినను బ్రహ్మజ్ఞానమనినను బ్రహ్మసాక్షాత్కారమని భావము

834 సచ్చిదానందమయునందు చిత్తము లయమందు కుండునంతవఱకు నరుడు భగవత్ప్రార్థనమును సంశయమున కర్కమును—కెంటినిగూడ చేయవలసియుండును కాని భగవానునియందు చిత్తము లయమందినవా డిక నేకర్కమును చేయనక్కఱలేదు ఉదాహరణమునకు సంకీర్తనమును గైకొందము “నితాయ్ అమాన్ మత్తా హతి” (మత్తి గజము నా నిత్యానందుడు) అనుకీర్తనము నొకడు వాడ నారంభించును మొదట పల్లవిని పాడునపుడు గాయకుడు రాగతాళాదివివరముల నన్నిటినిగూర్చియు ప్రధవహించును కాని కీర్తనయం దాత డించుక తన్నయుడై నంతనే కేవలము “మత్తా హతి, మత్తా హతి” అనుచుండును ఇంకను తన్నయుడై నప్పుడు కేవలము “హతి, హతి” అనుచుచును బాగుగా తన్న డై నప్పుడు “హా, హా” అని మాత్రమే ఉచ్చరింప గల్గును

835 కాబట్టి నేను చెప్పిన దేమన, ప్రారంభదశలో కర్మసంబంధమైన గందరగోళము ఎక్కువగా నుండును కాని నీవు భగవానుని సమాపించినకొలదియు కర్మము క్షీణించు చుండును తదనంతరము సంపూర్ణమైన కర్మపరిత్యాగమును సమాధిస్థితియు లభించును సాధారణముగా సమాధిస్థితిని బొందినవెనుక శరీరము విశేషకాలము నిలువదు కాని కొందఱివిషయము వేఱు లోకమునకు బోధించునిమిత్తము వారి శరీరము నిలుచును నార్థదు నివంటి మహదలును శ్రీచైతన్యనివంటి అవతారపురుషులును ఇట్టివారు త్రవ్వినవెనుక తట్టలు, పాతలు మొదలగు పరికరముల నన్ని

టిని కొందఱు నాటకేయుదురు కాని మఱికొందఱు ఇరుగు
పొరుగువారి కవి పనికివచ్చునని వానిని భద్రముగా దాచి
యుంతురు అట్టి మహనియులు లోకులను జూచి జాలిపడు
దురు, పరితపింతురు తమ జ్ఞానప్రాప్తినిమాత్రమే చూచు
కొను నంతటి స్వార్థపరులు కారు వారు + (చూ 135,
774, 811, 907, 927)

* “ఉత్పిడేయిరిమే లోకా న కుర్యాం కర్మచేదహం,
సంకరస్య చ కర్తా స్యాముపహర్యామిమాః ప్రజాః ”

—భగవద్గీత 3-24

నేను కర్మముచేయనియెడల, ఈలోకులు చెడిపోవుదురు సంకరము
జూడ చేసిన వాడన్నగుచును, ఈ ప్రజలను చెఱచినవాడనగుదును

మ “భగవద్వివ్యగుణానువర్తనసుధా ప్రాప్తైక చిత్తుండనై
దైగడక్ సంసరశోగ్రవైతరణఃక్ నిస్సోక్తులై తావక్
యగుణస్తోత్రపరాజ్ఞుభిత్విమున మాయాసౌఖ్యభావంబులక్
సుగతిం గానని మాధులం గని మదిక్ శోకింతు సర్వేశ్వరా ”

—శ్రీమదాంధ్రభాగవతము, ప్రహ్లాదపూర్వః 7-365

పదునేడవ ప్రకరణము

బ్రహ్మ తత్త్వము

బ్రహ్మము—బ్రహ్మము వ్యావహారికసత్త—ఈశ్వరుడనియు మాయ
యనియు శక్తియనియు జెప్పబడు సగుణబ్రహ్మము—‘సర్వం ఖర్విదం
బ్రహ్మ లేక ‘సర్వం విష్ణుమయం జగత్ —సాకారబ్రహ్మము నిరాకార
బ్రహ్మము—కొన్ని బ్రహ్మస్వరూపములు—బ్రహ్మము సర్వాంతర్యామి
—బ్రహ్మము మానవుని ధార్మిక వాద్యత

బ్రహ్మము

836 బ్రహ్మస్వరూపభావన యెటులుండును? అది మాట
లచే నిరూపింప శక్యముకానిది ఎన్నడును సముద్రము జూచి
యండనివానికి అది యేట్టిదో యొకడు తెలుపవలసివచ్చిన
యెడల ఆతడు, “అదియూ, విశాలమగు నీటిపట్టు నీటిమయ
మగు పెద్దతావు, అది యెటు చూచినను నీరే” అనిమాత్రమే
చెప్పగలుగును గదా !

837 మానవులు పదేపదే పరించుటచేతను వారి నోటి
నుండి వెలువడుటచేతను వేదములు, తంత్రములు, పురాణ
ములు మఱి యీ లోకమునాని మతగ్రంథమున్నియు
ఉచ్ఛిష్టము లై పోయినవని చెప్పవలసియున్నది కాని
బ్రహ్మముమాత్రము అట్లు ఉచ్ఛిష్టము కాలేదు ఏలన అది
యిట్టిదని యింతవఱ కెవ్వరును మాటలచే నిరూపింపజాలి
నది లేదు.

838 బ్రహ్మమనగో నెట్టిది? అది గుణరహితము, చలింప

జేయరానిది, మేరుపర్వతమువలె సుస్థిరమైనది

839 బ్రహ్మము అసంగము పుణ్యపాపములు, సుఖదుఃఖములు మొదలగు సమస్తద్వంద్వములకును బ్రహ్మము అతీతము బ్రహ్మము దీపమువంటిది, దాని వెలుతురులో నీవు భాగవతమును జదువుకొనవచ్చును, దొంగదంతావేజులనుగూడ స్పృష్టింపవచ్చును మఱియు బ్రహ్మము పామువంటిది పాము కోటలందు విషమున్నచో పామున కేమి బాధ? విషము వలన దానికి హాని లేదు, అది దానిని చంపదు అది కలుచు నట్టి జంతువులకుమాత్రమే విషము ప్రాణాంతక మగును ఇట్లే పాపము, దుఃఖము మఱియు లోకమున మనకు శోచరించు సమస్తమైన దోషములును మనలనుమాత్రమే బాధించును బ్రహ్మము వీని కన్నిటికిని అతీతము ప్రపంచమందలి కీడుమేళ్లు బ్రహ్మమునకు కీడుమేళ్లు కావు, మంచి చెడుగులకు సంబంధించు మనయొక్క నీతినియమములను బ్రహ్మమునకు అనువర్తింపజేయజాలము, వానినిబట్టి బ్రహ్మముయొక్క స్వభావమును ఎంచదగదు (చూ 651)

• 840 జ్ఞానాజ్ఞానములు, పుణ్యపాపములు ధర్మాధర్మములు—వీని కన్నిట్కిని బ్రహ్మము అతీతము అయ్యది సమస్త ద్వంద్వతీతము

841 బ్రహ్మము మనస్సునకును వాక్కునకును అండురానిది (అవాక్మానసగోచరము), ధ్యానధారణాతీతము, తెలివి, తెలియవాడు, తెలియదగినది—అను నీ మూటికిని అతీతము సదనత్తులకు రెంటికినిగూడ అతీతము, వేయేల,

“యతోవాచో నివర్తంతే అప్రాప్యమనసా సా”-తైత్తిరీయ.

సమస్తద్వంద్వమునకును అతీతము

842 సుగంధమును దుర్గంధమునుగూడ వహించుచు
వాచే కళంకితముకాని వాయువువంటిది బ్రహ్మము (చూ
957)

843 బ్రహ్మము సమస్తగుణాతీతము—మాయతో సంబం
ధించిన సర్వమునకును అతీతము

బ్రహ్మము వ్యావహారికసత్త

844 బ్రహ్మము ఒక్కటియే సత్యము, నిత్యము, జీవాగ
స్త్యులు అసత్యము, అనిత్యము

845 జగత్తు మాయయని చెప్పట చాలా సులభము
కాని నిజముగా దీనియర్థమేమో తెలియునా? కర్పూరసైరా
జనము వెలుగగా, తెనుక నేమియు మిగులకుండుట వంటిది
ఇయ్యది కష్టమండినపిమ్మట బూడిదే మిగిలియుండుట వంటిది
కూడ కాదు సదసద్విచారము ముగియ, నిర్వికల్పసమాధి
ప్రాప్తించునపుడుమాత్రమే 'నివు, నేను, జగత్తు' అను
స్ఫురణము సమసిపోవును (చూ 923)

846, శిష్యునకు బోధించుచు గురువు రెండుప్రశ్నలను ఎత్తి
చూపెను,—బ్రహ్మము, మాయయునను ద్వంద్వము నాత
డెట్లు సూచించెను అపుడు ఒకవేలు దింపి మాయ నివర్తించి
నంతనే జగత్తును నివర్తించుచున్నదని బోధించెను ఉండు
సది బ్రహ్మ మొక్కటియే

847 అవ్యయము, అఖండమునగు బ్రహ్మము సమాది
స్థితీయందుమాత్రమే శోచరించును అపుడంతయు మానము

—సదసత్తులు, జీవజగత్తులు, జ్ఞానాజ్ఞానములు—ఈద్వంద్వ సంబంధమైన ప్రస్తావమంతయు సమసిపోవును అపుడు అస్తిత్వముదక్క మతేమియు మిగులదు. ఉష్ణబాష్ప అనంత సాగరమం దై క్యమొందినపిమ్మట దాని ప్రస్తావమేది? బ్రహ్మ జ్ఞానమనగా ఇటువంటిది

848 ప్రశ్న అఖండాత్మ తాను భీన్నభావమును బొంది ప్రత్యగాత్మగా భావించుకొను భ్రాంతి యెటుల జనించినది?

ఉ కేవలతర్కముపై నాధారపడు నద్వైతి యుక్తులను నమ్ముకొనియున్నంతవఱకు “నే నెఱుగను” అని యిందులకు సమాధానము చెప్పను * సాక్షాత్కార సమాధానమే యిందు తుదిమాట—సరియైన సమాధానము “నే నెఱుగుదును” అనికాని, “ఎఱుగను” అనికాని చెప్పుచున్నంత వఱకు నిన్ను నీవు ఒకవ్యక్తిగా భావించుకొనుచుందువు ఆస్థితిలో భేదములు వాస్తవములనియే యంగీకరింపవలయును కాని భ్రాంతియనికొట్టివేయరాదు వ్యక్తిత్వభావన పూర్తిగా హాపుమాసినప్పుడు సమాధిస్థితిలో బ్రహ్మసాక్షాత్కారమగుచున్నది అపుడే “జగత్తు సత్యమా? మాయయా?” అను నిష్ట సమస్యలన్నియు శాశ్వతముగా సమసిపోవును (చూ 126 853)

849 నీవొకవ్యక్తివై యున్నంతవఱకు నివు బ్రహ్మమగు దానిలో జగత్తును, నిత్యమనుదానిలో లీలయు, ద్రవ్యమను దానిలో గుణములును, నిర్గుణమనుదానిలో సగుణమును.

* దీనినే అనిర్వచనీయభ్యాతి యందురు

ఏకమనుదానిలో మఱియొకటియు ఇమిడియే యుండవలయును (చూ 867, 869)

850 నిపు ద్వైతభావముతో నున్నంతవఱకు 'వెన్న'ను 'మజ్జిగ'నుగూడ (అనగా బ్రహ్మమును జగత్తునుగూడ) అంగీకరింపవలసినదే ఈ దృష్టాంతమును వివరించునెడల, సమాధిస్థిలో గోచరించు బ్రహ్మమే ఇందులకు మూలమైనవారు. సగుణస్వరూపమగు బ్రహ్మమే ఇందలి వెన్న, ఇరువది యగు తత్త్వములతో గూడిన ప్రపంచమే మజ్జిగ

851 "నావాదమే సరియైనది, హేతుబద్ధమైనదీ, సగుణ బ్రహ్మముచు నమ్మువారు పొరపడుచున్నారు" అని యద్వైతి పలుకకుండుగాక మనశ్శరీరములకంటెను భాష్యప్రపంచము కంటెను బ్రహ్మముయొక్క సగుణరూపములు ఎంతమాత్రము సత్యత్వమున తీసిపోవు, సరికదా, వానికంటె కోటిరెట్లు వాస్తవమైనవి (చూ 865, 884)

852 నీవు అద్వైతమునుగూర్చి మాటలాడినంతనే ద్వైతముచు ప్రతిపాదించినవాడ వగుచున్నావు బ్రహ్మమునుగూర్చి ప్రస్తావించునపుడు ద్వైతప్రపంచము నంగీకరించినవాడవే యగుచున్నావు ఏలన నిబ్రహ్మము సమాధిస్థితిలో నీకు

*భూమి, నీరు, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము నను పంచభూతములును, శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధము లను పంచతన్మాత్రలును, మనస్సు, మిథి, అహంకారము, అవ్యక్తము నను తత్త్వములును, వాక్కు, చెతులు, పాదములు, గుదము, ఉపస్థయు నను పంచకర్మేంద్రియములును, చర్మము శిన్నులు, చెవులు, ముక్కు, నాలుకయు నను పంచజ్ఞానేంద్రియములును గూడి ఇరువదినాలుగుతత్త్వములు (ఇరువదియైదవ తత్త్వము ఆత్మ)

అను భూతము కాకుండునంతవఱకు—కేవల శబ్దాదంబరము కానిచో—ద్వైతజగత్తుతో సంబంధించినదే యధాస్థితిలో బ్రహ్మ మెట్టిదోఎన్నటికిని నిపు నిర్వచింపజాలవు, నిర్వచించిన తోడనే నీవ్యక్తిత్వమును (అన్యమైన) రంగునొకదానిని బ్రహ్మమునకు కేయుచునే యున్నావు (చూ 918)

853 నాలో 'నేను' అనునది యున్నంతవఱకు సగుణ బ్రహ్మము దివ్యరూపములనూ లమున నేమి, జీవజగద్రూపములమూలమున నేమి, భాసించుచు నాయెదుటనే యుండును (చూ 126, 848)

ఈశ్వరుడనియు మాయయనియు శక్తియనియు జెప్పబడు
సగుణబ్రహ్మము

854 పరిమాత్ముని నిష్క్రియునిగా, అనగా సృష్టిచితి లయకర్మములు లేనివానినిగా భావించునప్పుడు నేను వానిని బ్రహ్మమనియు పురుషుడనియు జెప్పదును సృష్టిస్థితిలయ కర్మములను జేయుచు, కర్మతంత్రుడై యున్నట్లు భావన చేయునప్పుడు వానినే శక్తియనియు మాయయనియు ప్రకృతియనియు జెప్పదును

855 జగత్తు ప్రకృతిపురుషులవలన జనించినదని తెలుపు సాంఖ్యతత్త్విముచు వివరించుచు శ్రీగురుదేవు డిట్లు పల్కెను “పురుషుడు అకర్తయనియు ప్రకృతియే సమస్తము చేయుచున్నదనియు సాంఖ్యతత్త్విము తెలుపును పురుషుడు ఈ ప్రకృతివ్యాపారములన్నిటికిని కేవల సాక్షీభూతుడు ఐనను పురుషుడు లేనిదే ప్రకృతిగూడ స్వయముగా ఏకార్యముచు

జేయజాలదు పెరిడ్లి జరుగునపుడు ఇంటిలో కాల్యము లన్నియు ఎట్లు జరుగునో మీరు చూడలేదా? యజమానుడు ఒకచోట గూర్చుండి, హుక్కాపట్టుచు, ఆజ్ఞల నొసగు చుండును కాని వానియిల్లాలు ఎసుపుబొట్టుపెట్టిన చీర కట్టుకొని యింటిలో సంచరించుచుండును పెండ్లియేర్పాటు లన్నిటిని పరిశీలించుచు, స్త్రీలను పిల్లలను అందఱును ఆమె ఆదరించుచుండును తనభర్తయగు యజమానునియొద్దకు అప్పుడప్పుడు వెడలుచు, వ్యవహారములు ఎట్లు సాగుచున్నారో అభినయించి చెప్పుచుండును ఆమె తెలియజేయ నెంచు దాని సతయ గ్రహించి యజమానుడు అంగీకారసూచకముగా కేవలము తలనూపుచుండును ప్రకృతిపురుషుల విషయము కూడ చిట్టిదే ”

856 నిష్క్రియమగు బ్రహ్మమును క్రియాయుక్తమగు ప్రకృతియు నొక్కటియే ఎవ్వడు సచ్చిదానందమయుడో ఆతడే సర్వజ్ఞయు, చిచ్ఛక్తయు, ఆనందమయియు నగు అలభ్యగజ్జనని కత్నమును దానిప్రకాశము నొక్కటియే ఇవిరెండును పరస్పరసంబద్ధములు గావున ఒకదానిని విడిచి మఱియొకదానిని మీరు భావింపజాలరు

857 సగుణబ్రహ్మమును నిర్గుణబ్రహ్మమును (తుదకు) ఒక్కటియే నీవు ఒకదానిని నమ్మినచో, రెండవదానినిగూడ నమ్మినట్లే దహనశక్తివినా అగ్నిని భావింపజాలము, ఇట్లే అగ్నివినా దహనశక్తిని భావింపజాలము ఈరీతిగనే సూర్యుని కిరణములకు భిన్నముగా సూర్యుని, సూర్యునకు భిన్నముగా సూర్యునికిరణములను భావింపజాలము తెల్లదనమును

పాలను, పాలను విడిచి తెల్లదనమును తలపజాలము ఇట్లే
సగుణబ్రహ్మమువినా నిర్గుణబ్రహ్మమును నిర్గుణబ్రహ్మమువినా
సగుణబ్రహ్మమును చింతింపజాలము

858 బ్రహ్మమునకును శక్తికిని గల భేదము పేరునకే
గాని వాస్తవముగాదు అగ్నియు దహనశక్తియు నొక్కటియే
యగురీతిని బ్రహ్మమును శక్తియు నొక్కటియే రెంటికని
అభేదము పాలును తెల్లదనమును ఒక్కటియే యగునట్లు
బ్రహ్మమును శక్తియు నొక్కటియే రత్నమును తత్త్వాంతియు
నొక్కటియే యగురీతిని బ్రహ్మమును శక్తియు నొక్కటియే
ఒకటి విడిచి రెండవదానిని మీరు ఊహింపజాలరు, రెంటికని
భేదమును గల్పింపజాలరు

859 సృష్టిస్థితిలయములను వ్యాపారము లెచటనున్నది
శక్తియు అచటనే యున్నది చలించుచున్నను చలింపకున్నను
ఏరు నీరేకదా? ఈ 'కాప్టెన్' * ఒకప్పుడేపనియులేక ఊరిక
యుండును, మఱియొకప్పుడు వ్రాజచేయుచుండును, లేదా,
పనిమీద రాజప్రతినిధిని జూడబోవును ఐనను కాప్టెన్
ఎప్పుడును కాప్టెనే ఐయుండురీతిని సచ్చిదానందస్వరూపమగు
బ్రహ్మము ఎప్పుడును సృష్టిస్థితిలయ కారణమగు చిచ్ఛక్తియే
ఆత డెప్పుడును కాప్టెనే, ఇవి కేవలము ఆతనియొక్క ఊహ
యు, స్థితియు (చూ 48,49)

* కలకత్తాలో విడిసియుండిన సేపాశప్రభుత్వమువారికి ప్రతినిధి
యగు విశ్వనాథోపాధ్యాయుని శ్రీరామకృష్ణపరమహంస 'కాప్టెన్'
(Captain) అని పిలుచువాడు కాపెస్ అనగా నాయకుడు, లేక
నావికుడు

860 ఒకప్పుడు నేను బట్టలు కట్టుకొని మఱియొకప్పుడు దిగంబరుడనుగా నుండురీతిని బ్రహ్మ మొకప్పుడు సగుణముగను మఱియొకప్పుడు నిర్గుణముగను నుండును సగుణబ్రహ్మమనగా శ్చైత్యతో గూడియున్న బ్రహ్మము దాని నపుడు ఈశ్వరుడందురు

861 నా జగన్మాత ఏకమనియు అనేకమనియు మఱియు రెంటికెనిగూడ అతీతమనియు గ్రహింతురుగాక

862 నాజగజ్జననియే అనేకమై గోచరించు ఏకైకత్వము, ఆమె యనంతశ్చైత్యమయి కావున శారీరకము, మానసికము, సైత్తికము, వారిమూర్ధికమునగు చాగావిధశ్చక్తులతో నొప్పు జీవజగత్తులుగా గోచరించుచున్నది వేదాంతము బ్రహ్మమనునది నా జగజ్జననియేగాని వేఱుగాదు నిర్గుణబ్రహ్మము యొక్క సగుణస్వరూప మామెయే

‘సర్వం ఐర్విదం బ్రహ్మ’ లేక ‘సర్వం విష్ణుమయం జగత్’

శృద్ధకర్తరణమనియు, సమీకరణమనియు విచారము రెండువిధముల మొదటిది దృశ్యప్రపంచమునుండి మనలను బ్రహ్మముకడకు గొనిపోవును, రెండవదానివలన బ్రహ్మమెట్లు ప్రపంచముగావ్యక్తమగునో తెలియనగును (చూ 741, 866)

864 సమాధిస్థితిలో బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందినవారు సైతము నామాన్యమైన బహి ప్రజ్ఞకు దిగివచ్చి సగుణ బ్రహ్మనుభవము నొందుటకు దగినంతమాత్రము అహంకారము గలిగియుండురు శుష్టస్వరీములలో “ని” అను ఉచ్చైస్వరమునూదే సద్ధా కంఠధ్వని నిలుపుట కష్టసాధ్యము

కావుననే సగుణుడై వతమున భక్తియొక్క ఆవశ్యకత

865 సమాధిస్థితినుండి బహిష్కృత ప్రజ్ఞకు దిగివచ్చువానికే తన దివ్యచక్షువును నిలుపుకొన జాలినంతమాత్రము అహంకారము రేఖామాత్రముగ నిలిచియుండును ఇయ్యది వానిని తనతో గూడ జీవజగత్తుల నొకే బ్రహ్మముయొక్క వివిధరూపములుగా గాంచుటకు సమర్థుని జేయును జడసమాధియందు, లేక నిర్వికల్పసమాధియందు నిరాకార నిర్గుణ బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును, చేతనసమాధియందు, లేక సవికల్ప సమాధియందు సాకారసగుణ బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బడసిన వానికి మాత్రమే ఈ ధివ్యదర్శనము లభించును అహంకారముతో నీవొక వ్యక్తివై యున్నంతవఱకు — నేను ఫలానివ్యక్తి ననుభావముకలిగియున్నంతవఱకు — భగవంతుని నీవొకవ్యక్తిగా దప్ప మఱియొకవిధమున భావనచేయజాలవు, దర్శింపజాలవు, అంతవఱకు నిరుపాధిక (నిర్గుణ) బ్రహ్మము నీకు బాహ్యభ్యంతరములందు సోపాధికముగ — సగుణబ్రహ్మముగ — గోచరింపక తప్పదు ఈ సగుణబ్రహ్మస్వరూపములు నీ మనశ్శరీరములకంటెను బాహ్యప్రపంచముకంటెను సత్యత్వమున దీసిపోవునవి కావు, సరికదా, వీనియన్నిటికంటెను కోటిరెట్లు వాస్తవములు (చూ 851)

866 బ్రహ్మమునకును జీవజగత్తులకును గల సంబంధము అనులోమవిచారమునకును మిఠమవిచారమునకును గల సంబంధమువంటిది జీవజగత్తులను విడిచి పరబ్రహ్మమువైపునకు మ్రుఱులినచో, నీవ్యక్తిత్వము బ్రహ్మమున లయించును — ఇదియే సమాధి బ్రహ్మజ్ఞానముతో — ఈ దివ్యవ్యక్తిత్వ

ముతో—నీవు బయలుదేరినచోటికే మఱలితివా, జగత్తును నీవ్యక్తిత్వమునుగూడ ఆ పరబ్రహ్మమునుండియే వ్యక్తమగు చున్నవని—బ్రహ్మము, జీవుడు, ప్రకృతియు తుదకొక్కటియే యని—వీనిలో దేనిని తత్వతః తెలిసికొనినను మిగిలిన వాని నన్నిటిని దెలిసికొనినట్లేయని—నీకు అనుభూతమగును (చూ 741, 774, 863, 927, 928)

867 ఈ జగత్తుల యెవనిదో నిత్యత్వమును వానిదే మఱియు నెవ్వడు నిత్యుడో వాడే లీలాహువుడు లీలా యి ల ముననే నిపు నిత్యుని గనుగొనగలవు మఱియు నిట్టి సమ్యక్ గర్భవము లభించినంతనే లీల యిక నెంతమాత్రము మిథ్యగా గాన్పించదు దృశ్యప్రపంచమున నిత్యస్వరూపమై గోచరించుచును (చూ 871, 879)

868 పండునందలి గుఱ్ఱు, చిప్ప, గింజలు—ఇవన్నియు నొకేవిత్తనముచుండి పుట్టుచున్నరీతిని చేతనము, అచేతనము, భౌతికము, ఆధ్యాత్మికమునగు నిస్పృష్టిజాతమంతయు నొకే బ్రహ్మమగుచుండి యదభవించుచున్నది (చూ 929)

869 శ్రీగురుదేవు డిట్లు వచించువాడు “నేను సర్వము అంగీకరింతును తురీయము, జాగరము, స్వప్నము, సుషుప్తి, బ్రహ్మము, జీవుడు, సృష్టి—వీని నన్నిటిని నే నంగీకరింతును. లేనిచో పరిపూర్ణతకు లోటు కలుగును, కావున నాకు బ్రహ్మముచు దృశ్యప్రపంచముచుగూడ సమ్యతములే ” (చూ 929)

870 బ్రహ్మ మొక్కటే సత్యమైనపక్షమున జీవులచే గలుగు నభేదములతోడను తారతమ్యముతోడను న్నూడిన యీ జగత్తు వీటు నర్థవించినది? ఈరహస్యమును దెలుపుచు

శ్రీగురుదేవు డిట్లు వచించును “ఇది వానిలీల, మహాలీల ! రాజనకు నలువురు కుమారు లుండవచ్చును వారందఱును రాజకుమారులే—యువరాజులే క్షాని వారు ఆడుకొనునపు డొకడు మంత్రియగును, ఒకడు (పోలీసు) జవానగును, మఱి యొకడు మఱియొకడగును రాజకుమారుడే, ఐనను జవాను వలె నటించుచున్నాడు !” (చూ 898)

సాకారబ్రహ్మము నిరాకారబ్రహ్మము

871 “అయ్యా ఏది గొప్పది ? సాకారబ్రహ్మమా, నిరాకార బ్రహ్మమా ?” అని యొకరు ప్రశ్నింప, శ్రీగురుదేవు డిట్లు సమాభిన్ధించెను “నిరాకార తత్త్వజ్ఞానము పక్వమని, అశుక్వమని రెండువిధములుగా నున్నది ఇందు పక్వమగునదే గొప్పది దానిని సాకారబ్రహ్మమూలముననే పొందవలయును బ్రాచ్యమతస్థులవలంబించు అపక్వమైన నిరాకారబ్రహ్మభావన కేవలము కండ్లు మూసికొనుటచే గోచరించు చీకటివంటిది ” (చూ 867, 879)

872 సాకారు డాతడే, నిరాకారుడు నాతడే మఱియు నాతడు సాకారనిరాకారాతీతుడు వాని తత్త్వమంతయు వానికే తెలియును

873 బ్రహ్మముయొక్క సాకారస్థితి యెట్టిదో మిగుల తెలియునా ? అది నీటినుండి బుడగలు వచ్చుటవంటిది వివిధ రూపములన్నియు చిదాకాశమునుండి వెలువడుచున్నట్లు ప్రత్యక్షముగా గాంచవచ్చును ఈ రూపములలో భగవదవతార మొకటి

874 భగవత్ సాక్షాత్కారము నొందిననేకాని ఇదియంతయు బోధపడదు భక్తులనిమిత్తము భగవానుడు వివిధ రూపములను దాల్చును

(రంగుల) అద్దకమున చిత్రమైనపద్ధతి నవలంబించువాడొక డుండెను అద్దకముకోసము తనయొద్దకు వచ్చువారితో ఆతడు, “మీ బట్టల కేరంగు నద్దవలయును?” అని యడుగువాడు ఎఱ్ఱరంగు కావలయునన్నచో, తనతొట్టెలో ఆతడు బట్టను ముంచి, “ఇదిగో, మీబట్టకు ఎఱ్ఱరంగు వేసినాను” అని వెలికి దీసి చూపువాడు మఱియొకడు ఎచ్చరంగు వేయవలయుననిన, ఆత డదేతొట్టెలో బట్టను ముంచి పైకి దీయునరికి అది పచ్చగా నుండెడిది ఇదేవిధమున నీలి, నారింజ, ఊదా, ఆకుపచ్చ మొదలైన ఏరంగు వేయవలసినను ఆతడు అదే తొట్టెను అదే ప్రకారము వినియోగించువాడు

ఇదియంతయు గనిపట్టుచుండిన యొకడు రంజకునియొద్దకు వచ్చి యిట్లనెను “మిత్రుడా, నాకేరంగునందును ప్రీతిలేదు నీయభీషచిని దెలిసికొని నాబట్టకు నీయిచ్చవచ్చినరంగు వేయించుకొనుటయే నాయభీష్టము” భక్తుని యభీష్టము ననుసరించి సాక్షాదుడుగా గాని, నిరాక్షాదుడుగా గాని భగవానుడు వానికి సాక్షాత్కరించును * దివ్యదర్శనములు సాపేక్షములు, అనగా వివిధపరిస్థితులలో నున్న వివిధవ్యక్తుల మనోభావము ననుసరించి యవి యధార్థములై యొప్పు

* “యే యథా మాం ప్రపద్యంతే తాంస్తదైవ భజామ్యహం,
మమవర్ణానువ ర సే మనుష్యాః పార్త సర్వతః ”

చుండును తన రం గేదియో ఆ దివ్యరంజకుని కొక్కనికే తెలియును వాని దివ్యరూపముల కెవ్వరును పరిమితిని గల్పింపజాలరు—‘భగవంతుడు ఈ రూపమున ప్రత్యక్షము అగును, ఆ రూపమున కానేరడు’ అని యెవ్వరును నిర్ణయింపజాలరు

875 ఒకబైరాగి (పూరీ) ఒగన్నాధదేవాలయమును దర్శించెను భగవంతుడు సాకారుడా, నిరాకారుడా యని వాని సంశయము జగన్నాథుని దివ్యవిగ్రహమును పరీక్షించి యాతడు తన సంశయమును నివర్తించుకొనదలచెను అంత నాతడు తన దండమును ఎడమవైపునుండి కుడివైపునకు బోనిచ్చి విగ్రహమును తాకునేమో యని చూచెను కొంత సేపు వానికేమియు గోచరింపలేదు, దండముతో దేనిని తాక లేకపోయెను దానివలన భగవంతుడు నిరాకారుడని నిశ్చయించుకొనెను కాని మఱల కుడినుండి యెడమవైపునకు దండమును బోనిచ్చి చూచినంతనే అది విగ్రహమును తాకెను అంత నాతడు భగవంతుడు సాకారుడు, నిరాకారుడు కూడనని నిశ్చయించుకొనెను

876 గంట వాయింపునప్పుడు వినవచ్చు గణగణ ధ్వనులను ఒకదానినుండి మఱియొకదానిని వేర్వేరుగా దెలిసికొన వచ్చును ఎట్లన, అయ్యవి ప్రత్యేకరూపములు గలవియో యనునట్లు తోచుచుండును కాని వాయింపుట మానినంతనే నిరాకారమై తోచు నస్పృష్టమైనధ్వని కొంతసేపటివఱకు విన వచ్చుక్రమముగా నమసిపోవును గంటయొక్క యీ ధ్వనుల వలెనే భగవంతుడు సాకారుడు, నిరాకారుడుగూడ నై

వెలయుచున్నాడు

877 సాకారబ్రహ్మము దర్శనీయము జౌను, మనవ్రాణ
స్నేహితునితోవలెనే భగవానునితో ముఖముఖమున
సంభాషింపవచ్చును, వానిని స్పృశింపవచ్చును (చూ
911, 912)

878 బ్రహ్మము నిరాకారమని భావించుట మంచిదే
కాని ఆ భావనమాత్రమే సమంజసమనియు తదితరమంతయు
విరుద్ధమనియు మాత్రము తలపరాదు బ్రహ్మమును సాకార
ముగా భావించి ధ్యానించుటయు తత్తుల్యముగా సమంజసమే
కాని. నీవు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందువలయును నీ విశిష్ట
భావమునే నిలుపుకొనియుండుము అటుపిమ్మట సీర్వమునీకే
విశదము కాగలదు (చూ 755, 851, 865)

879 భగవంతుడేని రామయము, నిత్యమునగు బ్రహ్మము,
మఱియు సాతడే జగజ్జనకుడు కాని శుద్ధసచ్చిదానందమయ
మగు నఖండబ్రహ్మము అవారసాగరమువలె దుగ్ధాహ్లాదము
దానిని మనము గ్రహింపబోయినచో, కొట్టుకొని తుదకందు
మునిగిపోవలసినదే * కాని లీలామయమగు సాకారబ్రహ్మ
మునుగూర్చి భావించునెడల నీట మునిగిపోవువాడు మెల్లగా

* “క్షేతోఽధికతరక్షేపా మవ్యక్తాసక్తచేతసాం,

అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భి రవ్యతే ”

—భగవద్గీత, 12-5

అవ్యక్తమగు నిర్గుణరబ్రహ్మమునం దాసక్తమైన చిత్తముగల
వారణశ్రమయధికము, వలన శరీరాభిమానులకు పరబ్రహ్మానిష్ఠ కష్ట
ప్లాధ్యము.

ఒడ్డునకు జేర్చబడునపుడు శాంతిని బొందురీతిని సులభముగా మనము ప్రశాంతిని బొందగల్గుదుము (చూ 867, 871)

880 భక్తిమార్గమున సాధకుడు ఒకానొకదశలో భగవానుని సాకారునిగా భావించి సంతృప్తుడగును, ఆతడే మఱి యొకదశలో భగవంతుని నిరాకారునిగా భావించుటచే సంతృప్తుడగును

881 భగవానుడు భక్తునకు వివిధరూపములతో సాక్షాత్కరించును కాని సమాధిస్థితియందు అత్యుత్తమ జ్ఞానమును గొందినవానికి మఱు ఆభగవానుడే అఖండ నిరాకార బ్రహ్మమై గోచరించును భక్తి జ్ఞానముల కీచట సామరస్య మమరుచున్నది

882 మంచుగడ్డ ఘనీభూతమైన నీరే అటులనే పరమాత్ముని దర్శనీయరూపము భౌతికాకృతిని దాల్చిన అఖండనిరాకారబ్రహ్మమే, వేఱుకాదు సాకారదైవము ఘనీభవించిన సచ్చిదానందరసమని చెప్పవచ్చును జలాంత స్థానమగు మంచుగడ్డ జలమున నిలిచియుండి పిమ్మట దానిలో కరగి పోవునటుల నిర్గుణబ్రహ్మాంతర్భూతమగు సాక్షాతరదైవము బ్రహ్మమునుండియే వెలువడి, అందు నెలకొనియుండి, మఱల అందే లీనమై, అదృశ్యమైపోవును

883 అగ్నికి ప్రత్యేకరూపము లేదు, కాని భగభగ మండు కట్టెలం దది వివిధరూపములను దాల్చుచున్నది ఇట్లు నిరాకారాగ్ని సాకారముగా గొప్పించును ఇట్లే నిరాకార బ్రహ్మము ప్రత్యేకరూపములను వహించుచుండును

కొన్ని బ్రహ్మస్వరూపములు

884 భగవంతు డనేకరూపములను దాల్చి ప్రసన్నుడగును, — ఒక్కొక్కప్పుడ మానవరూపమునను ఒక్కొక్కప్పుడు చైతన్యరూపమునను ప్రసన్నుడగును కాని భగవద్రూపములు యథార్థములని నమ్మవలయును (చూ 851)

885 సచ్చిదానందమయు డెట్టివాడో ఎవ్వరును చెప్పజాలరు అతడు కైట్టమొదట అర్ధినారీశ్వరరూపమును దాల్చెను ఇందులకు కారణమేమో తెలియునా? ప్రకృతియు పురుషుడును తానే యని తెలుపుటకై సచ్చిదానందమయు డటు లొనర్చెను తన మహాత్మ్యతస్థితినుండి కొంచెము క్రిందికి దిగి యాతడు అనేక పురుషులుగను ప్రకృతులుగను భాసించుచున్నాడు

886 దూరమునుండి చూచునప్పుడు సముద్రజలము నిలలమై కాన్పించును, కాని ఒక్కింతసేటిని పుడిసిట బట్టి చూచితినా, ఏరంగును లేక స్వచ్ఛముగానుండును ఇట్లే శ్రీకృష్ణ భగవానుడు దూరమునకు నీలవర్ణునిగా గాన్పించును, కాని నిజముగా నాత డెట్టివాడుకాడు శ్రీకృష్ణభగవానుడు అకలంకుడు, వర్ణరహితుడు, శుద్ధబ్రహ్మము

887 శ్రీకృష్ణునకు త్రిభంగనామము కలదు, త్రిభంగుడు అనగా మూడువంపులు తిరిగినవాడని యర్థము మెత్తని వస్తువుమాత్రమే యిట్లు వంగగల్గదు కాబట్టి శ్రీకృష్ణుని యీ రూపము అత డే కారణముచేతనో మెత్తబడెనని తెలుపుచున్నది. ఈ మెత్తనమునకు ప్రేమయే కారణమందున్నది.

888 ఒకభక్తుడు జగజ్జననిని యోగమాయ యందు
లేల ?

శ్రీగురుదేవుడు యోగమాయనుగా ప్రకృతిపురుషుల
సంయోగమన్నమాట లోకమున నీకు గోచరించు సర్వము
ఈప్రకృతి పురుషసంయోగమేకాని మఱియొకటికాదు కా?
శివునిపై నిలువబడియుండు శివకాలీవిగ్రహమును నీవు చూడ
లేదా? శివు డందు శవమువలె—అచలుడై—పడియుండ,
కాళి వానిని తదేకముగా లతీంచుచు నిలువబడియుండును,
—దీనికంతటికిని ప్రకృతిపురుషసంయోగమని యే
యర్థము పురుషుడు అకర్త, అచలుడు, కావుననే శివుడు
శివమువలె అచలుడై పడియున్నాడు కాని వానితోడి
సంయోగప్రభావముచేతనే ప్రకృతి సృష్టిస్థితిలయములను
సర్వము చేయుచున్నది రాధాకృష్ణ విగ్రహమునకుగూడ
నిదియే యర్థము (చూ 922)

889 భగవంతుని నీవు సమీపించినకొలదియు వ్రాని
వైభవాతిశయము వెనుకబడుచున్నట్లు గోచరించునో పది
తలలతోగూడిన జగదీశ్వరి (దుర్గాదేవి) మొట్టమొదట సాధ
కుడు దర్శించునట్టి దివ్యరూపము ఆరూపమువ దివ్యశి కియు
వైభవమును విశేషముగా ప్రకాశించుచుండును పిమ్మట
నామె రెండుచేతులతో ప్రత్యక్షమగును వివిధాయుధము
లతోగూడిన ఇరువదిచేతులును ఇక నందు గాన్పింపవు
పిమ్మట లభించునది గోపాలరూప సాత్త్వికరము ఇందు
శక్తియు వైభవాతిశయమును ఎంతమాత్రము గోచరింపవు
శైవ్యుని కేవలము ముగ్ధుడగు పసిబాలుని రూపము ఇంత

కంటెను ఉత్తమసాక్షాత్కారము గలదు—అదియే పరం
జ్యోతియొక్క సాక్షాత్కారము (చూ 659, 754)

బ్రహ్మము సర్వాంతర్యామి

890 భగవంతు డందఱయందును గలడు కాని యందఱును భగవంతునియందా లేరు, అందుచేతనే వారు బాధ పడుచున్నారు (చూ 44, 266)

891 సర్వము నారాయణుడే మానవుడు నారాయణుడు, మృగము నారాయణుడు, మహర్షి నారాయణుడు, మోస గాడు కూడ నారాయణుడే ఉన్నదంతయు నారాయణుడే ఆతడు అనేక రూపములతో క్రిడించుచున్నాడు సర్వవస్తువును నారాయణుని వివిధరూపములు, వాని యనేంత విభూతులు *

892 భగవాను డిట్లనును “కాటవేయు పాము నేనే, విషము తొలగించు మాంత్రికుడను నేనే, శిక్షల విధించు దండనాధికారిని నేనే, ఆ శిక్షలను నెఱపు కింకరుడను నేనే ” (చూ 899)

893 వివిధజంతువులలో దివ్యశక్తి వివిధముగా వ్యక్తమగుచున్నది, ఏలన ఏకత్వము గాదు, భిన్నత్వమే సృష్టి ధర్మము, భగవంతుడు సర్వాంతర్యామి, చిన్న చీమయందును భగవంతుడు కలడు భేదమంతయు ప్రకాశమున

* “యచ్చ కించ్జిగత్సర్వం భృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా,

అన్తర్వహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః ”

—నారాయణోపనిషత్తు

మాత్రమే †

894 ఎవ్వరిని అనేకులు శరణింతురో, పూజింతురో, అనుసరింతురో—వారియందే దివ్యశక్తి విశేషముగా ప్రకాశించుచుండును అట్టిప్రతిభ లేనివారియందు తక్కువగా నుండును (చూ 718)

895 భగవంతు డీ స్థూలశరీరమున నెటు లుండును? చిమ్మనగొట్టముగోని కాడవలె నుండుచు శరీరమున నుండియు భగవంతుడు దాని నంటకుండును

బ్రహ్మము మానవుని ధార్మికబాధ్యత

896 క్రశ్న సర్వము భగవంతుడే ఐనయెడల ఇక పుణ్యవాపము లచునవి లేవా?

ఉ ఉండను ఉన్నవి, లేనులేవు మనలొని అహంకారము నాతడు నిలిపియుంచునంతవఱకు ద్వైతభావమును పుణ్యపాప విచక్షణను గూడ నిలిపియుంచును కాని యొక్కొక్కప్పుడతడు కొందఱి యహంకారమును నిర్మూలింతును, అట్టివారు సమస్త పుణ్యపాపములకును అతీతు లగుదురు నరునకు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము కానంతవఱకు ద్వైతభావముచు పుణ్యపాపవిచక్షణయు ఉండితీరవలయుచు పుణ్యవాపమును కీడుమేల్చును సర్వము నీకు సమానమే యనియు భగవంతుడేమి చేయించిన, అది చేయుచున్నాననియు నీవు చెప్పవచ్చును కాని ఇవన్నియు వట్టి చిరుకపలుకు లని ని యంత రంగమున నెఱిగియే యుండువు నీ వేదేని దుష్కార్యమును

జేయగనే నీ యంతరాత్మ నిన్ను బాధించుచునేయుండును

897 ప్రశ్న ఏపనిచేయుటకై నను భగవంతుడే ప్రేరే
పక్షమున నా పాపమునకు నే ను తరవాదిని
కాదుకదా ?

ఉ దుర్యోధనుడును ఇట్లే చెప్పినాడు “ ఓసర్వేశ్వరా!
నీనే నా హృదయాంతర్వర్తివి ని వేమి చేయించిన నే నది
చేయుచున్నాను ” కాని భగవంతుడే కర్తయనియు తాను
నిమిత్తకూత్రుడ ననియు నిజముగా నమ్మువా డెట్టి పాపమును
జెయజాలడు పరిపూర్ణుడైన నర్తకు డెప్పుడును తప్పుటదుగు
వేషుడు నిజమునకు వ్యాదయము పరిపద్ధమైననే కాని భగవంతు
డున్నాడని చూడ నుజ్జ్వలము

898 ఒకభక్తుడు స్వామి, నాకొక సందేహమున్నది
మనకు స్వేచ్ఛ కలదందురు, అనగా ధర్మముగాని, అధర్మము
గాని, మతేదిగాని మన యుష్టానుసారము చేయగలమందురు
నిజమా ? మనకు నిజముగా స్వాతంత్ర్యము కలదా ?

శ్రీగురుదేవుడు సర్వము భగవత్సంకల్పము ననుసరించి
నడచును ఇదరితయు వానిలీల ! ఆతడు మనచేత అనేక
విధముల అనేకకార్యములను—మంచివి, చెడ్డవి, ఉత్తమ
మైనవి, నీచమైనవి—చేయించుచున్నాడు వీని కన్నిటికిని
మూల మాతడే యోగ్యులు, అయోగ్యులును—ఎల్లరును
వాని మాయయే, వాని లీలయే * ఉదాహరణమునకు

* “ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి

భూమయః సర్వభూతాని యస్త్రాపరీధాని మాయయా”

మూడుడు తోటలోని చెట్లన్నియు బౌద్ధత్వమునగాని, రామణీయకమునగాని, వై భవమునగాని ఒండొంటితో సమానము కావుగదా? (చూ 870, 1094)

బ్రహ్మసాక్షాత్కారము కానంతవఱకు నరుడు తాను స్వతంత్రుడ ననుకొనుచుండును కాని భగవంతుడే యీ భ్రాంతిని వానియందుంచువాడు లేనిపక్షమున పాపకార్యములు అపారముగా హెచ్చిపోవును, అపుడిక జనులకు పాప భీతియే లేకుండును, మఱియు పాపములకును దోషములకును శిక్ష యనునదియే లేకుండును

కాని బ్రహ్మసాక్షాత్కారము బడసినవాని భావన యెట్లుండునో తెలియును. ఆతడు మనఃపూర్వకముగా నిట్లు భావించును “దేవా! నేను యంత్రమను, నీవు యంత్రకారుడవు, నేను గృహమను, నీవు గృహధిపతివి, నేను రథమును, నీవు రథికుడవు, నీవు నన్నెట్లు నడపిన నే నట్లు నడతును, ఎట్లు పలికించిన అట్లు పలుకుదును । ” (చూ 109, 114, 995)

• 899 దేవుడే దొంగను పోయి దొంగతనము చేయుమని ప్రేరేపించును, మరియు దొంగనుగూర్చి జాగ్రత పడుమని గృహస్థుని ఆతడే హెచ్చరించును సర్వమునకు ఆతడే కర్త + (చూ 892)

అర్జునా! ఎల్లభూతములకు నియామకుడైన ఈశ్వరుడు ఎల్ల ప్రాణుల హృదయములందున్నవాడై జంత్రగాడు బొమ్మల నాడించు వీరిగా మాయచేత ప్రాణులను భ్రమింపజేయుచున్నాడు.

† “సర్వస్యచాహం సృజిసన్నివిష్టో మత్తస్మత్ప్రతిష్ఠానమహోననచ

పదు నెనిమిదవ ప్రకరణము

బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము

మన స్వత్వము బ్రహ్మసాక్షాత్కారము—కుండలినీ శక్తి ఆత్మ ప్రబోధము—కృత్రిమావేశము—దివ్యశ్రవణము దివ్యదర్శనము—సమాధి బ్రహ్మజ్ఞానము—సమాధితత్వము—సమాధినంజనితమైన విజ్ఞానము

మన స్వత్వము బ్రహ్మసాక్షాత్కారము

900 పంచభూతాత్మకమైన యీ శరీరము సూలశరీరము. మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము—అనుష్ఠానితో గూడుకొనునది సూక్ష్మశరీరము బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బడసి బ్రహ్మనందము ననుభవించుట కనువగునదియే కారణ శరీరము తంత్రములలో నిదియే 'భాగవత తనువు' అని చెప్ప

వేనై శ్చ సర్వైరహమేవ వేద్యో వేదాత్కృద్వేదవిజేవ చాహమ్ "

—భగవద్గీత, 15-1౨

సర్వప్రాణు మనస్సులందు నేనే వసించుచున్నాను నావలన నే వారలకు స్మృతి, జ్ఞానము, మాంద్యమును పుట్టుచున్నవి అనేక వేదములచే నెఱుగదగినవాడను, హినిని జేసినవాడను, తెలిసినవాడను నేనే.

శ్లో "మత్తః పరతరం నాన్యత్కించైదస్తి ధనంజయ

మయి సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ "

—భగవద్గీత, 7-7

అర్జునా! నాకంటె ఇతరకారణము మఱొకటి లేదు, సమస్త ప్రపంచము ద్వారమునంద్ర రత్నములవలె నాయందు గూర్చబడియున్నది.

బడుచున్నది వీని యన్నిటికిని అతీతమగున దొకటి కలదు అదియే 'మహాకారణము' (చూ 912, 918)

901 తాహ్యప్రపంచ స్ఫురింపజేసే బద్ధమైయున్నప్పుడు మనస్సు స్థూలవిషయములనే గమనించుచు, అన్నమయ కోశమున నెలకొనియుండును ఈ కొఁము అన్నముపై నాధారపడు జీవుని స్థూలకోశము మనస్సు అంతర్మూఖమైనప్పుడు ఇంటిద్వారమును బంధించి లోపలి గదులలోనికి బ్రవేశించినట్లగును, అనగా స్థూలశరీరమునుండి సూక్ష్మశరీరములోనికి, అందుండి కారణశరీరములోనికిని బ్రవేశించును, తుదకు మహాకారణమును జేరును ఆ స్థితియందు మనస్సు బ్రహ్మమున లయమగును—దానినిగూర్చి యేమియు జెప్పజాలము

902 శ్రీ చైతన్యదేవునకు చూడువిధములైన స్థితులుండెడివి (1) మనస్సు స్థూలశరీరమునను సూక్ష్మశరీరమునను నెలకొనియుండునట్టి బోధావస్థ, (2) మనస్సు కారణశరీరమున కెగసి 'కారణానందము' ననుభవించునట్టి యీర్థబోధావస్థ, (3) మూలమగు 'మహాకారణము'న మనస్సు పూర్తిగా లయించునట్టి యంతర్మూఖ బోధావస్థ, లేక తురీయావస్థ

ఈ స్థితులకును వేదాంతమున జెప్పబడు పంచకోశములకును మంచి పోలికగలదు స్థూలశరీరమగు నన్నమయ ప్రాణమయ కోశములు, సూక్ష్మశరీరమగు మనోమయ విజ్ఞానమయ కోశములు, కారణశరీరమగు నానందమయకోశము ననునవియే పంచకోశములు మూలకారణము

లన్నిటికిని అతీతము మనస్సు మూలకారణమున లయించు నప్పు డాతడు (శ్రీ చైతన్యుడు) సమాధిస్థితు డగువాడు, ఇదియే నిర్వికల్పసమాధి, లేక జడసమాధియని చెప్పబడును

• కుండలినీశక్తి ఆత్మప్రబోధము

903 కుండలినీ ప్రబోధము గాంచినగాని ఆత్మప్రబోధము గలుగదు కుండలినీశక్తి మూలాధారికమలమున నిద్రాణమై యుండును ఆమె మేల్కొంచినప్పుడు సుషుమ్నయందు బ్రవేశించి స్వాధిష్ఠాన మణిపూర కాది పద్మములగుండా పోయి తుదకు సహస్రారమును జేరును అప్పుడు సమాధిస్థితి లభించును దీని నంతము ప్రత్యక్షముగా గంటిని •

904 'మహానాయువు' మేల్కొంచి, చెంగున శిరస్సున కెగిరి వెడలుట బ్రహ్మసాక్షాత్కార లక్షణములలో నొకటి అప్పుడు సమాధిస్థితి గలుగ బ్రహ్మదర్శనమగును

905 కుండలినీ ప్రబోధమును వర్ణించుచు శ్రీ గురుదేవు డొకప్పు డిట్లు తెల్పెను “ ఒడలు జల్లుమన నొకానొకశక్తి పాదమునుండి శిరస్సున కెగయును అది మెదటిని జేర కుండునంతవఱకు నాకు బాహ్యస్ఫురణ ముండును, కాని యది మెదటిని జేరినంతనే బాహ్యప్రపంచ స్ఫురణ శూన్య మగును చూచుటయు వినుటయు నాగిపోవునప్పు డిక మాట లాడుటమాట చెప్పెడిదేమి? ఇక మాటలాడువా రెవరు? 'నీవు, నేను' అనువిచక్షణయే అదృశ్యమగును (హృదయ మును కంఠమును జూపుచు) ఇంతవఱకును, లేదా, ఇంత వఱకునుగూడ ఆ మహాశక్తి వెలువడి వచ్చునప్పుడు నాకు

గోచరించినట్టియు ననుభూత మగునట్టియు విషయము నన్నిటిని మీకు జెప్పవలెనని నే నొక్కొక్కప్పు డనుకొనుచుందును ఆ స్థితిలో నేను మాటలాడగలను— మాటలాడుచుందును (కంఠముచు జూపుచు) కాని దీనిని దాటి యాశక్తి (ఇంకను పైకి) వెడలినంతనే ఎవ్వరో నా నోటిని మూసినట్లగును ఇక నా స్వాధీనత తప్పిపోవును కుండలిని కంఠమును దాటి వెడలునప్పుడు గాకు గలుగు ననుభవమును మీకు దెలుపవలయునని నిశ్చయించుకొందునుగాని, అట్లు నిశ్చయించుకొనుచుండగనే చెంగున మనస్సు (శిరస్సువైపునకు) పైకి పోవును—ఇక సంతతితో సరి! గురు దేవు డానేక పర్యాయములు ఆస్థితిని వర్ణింప బ్రయత్నించెను, కాని యెన్నడును కృతార్థుడు కాలేదు ఒకనాడు తనయెదుటనున్నవారికి ఈ యనుభవమును వర్ణింప నిశ్చయించుకొని కుండలీనీశ కంఠముచు జేరువఱకును గురు దేవుడు తన వర్ణనను సాగించెను భూమధ్యభాగమున కవ్వలివైపున నుండు ఆజ్ఞాచక్రముచు జూపుచు నిట్లు వచించెను “మనస్సు ఇచ్చటికి వచ్చినంతనే పరమాత్మదర్శనము లభింప సమాధిస్థితి గలుగును అప్పుడు జీవునకును పరమాత్మకును నడుమ పలుచని పొరమాత్రముండునని చెప్పనగును అందుండి సర్వము గోచరించుచుండును అపు డాతని యనుభూతి యిటులుండుచు ”

సవివరముగా ఆస్థితిని వర్ణింప బ్రయత్నించినంతనే గురు దేవుడు సమాధిస్థితుడయ్యెను! మనస్సు క్షించెము క్రిందికి దిగివచ్చినంతనే—అనగా బహిఃప్రజ్ఞ కలుగ నారంభించినంతనే—మఱల బ్రయత్నించెను, కాని మఱల సమాధి నిష్ఠుడయ్యెను! ఇట్లు

అనే పర్యాయములు విఫలమనోరంభిడై తుదకు గురుదేవుడు
 కండ్ల నిరుపెట్టుకొని యిట్లు వచించెను “ ఏమున్నది? —
 కొంచెమైనను దాపరికము లేకుండ అంతయు మీరు జెప్పటమైన
 నే నెంత మన పూర్వకముగా ప్రయత్నించినను అమ్మనన్న
 ఎంతచూత్రము అటు జేయజేయకున్నది ఆమె నా నోరు
 మూసివేయుచున్నది ! ”

906 కుండలినీశ క్తి బయల్పడలి మెదటిని జేరు వివిధ
 మార్గములను సూచించుచు శ్రీగురుదేవుడు తఱచుగా నిల్లు
 వచింపువాడు “ ఒడలు జల్లుమన మెదటిని జేరునట్టి యాశక్తి
 యెప్పుడును ఒకే గమనము ననుసరింపదు శాస్త్రములు
 ఆశక్తి ఐదువిధములైన గమనములను శలిగి యుండునని
 తెల్పును మొదటిది పిసేలికాగమనము నోటిలో ఆహారము
 నిడుకొని చిమలబాద పైకి వ్రాకుచున్నరీతిని పాదములనుండి
 యేదియో మెల్లగా పైకి ప్రాకిపోవుచున్నట్లు తోచును అది
 శిశువును జేరినంతనే సాధకుడు సమాధిస్థితి నొందును
 కౌండవది మండూక గమనము కప్ప వడివడగా చిన్నచిన్న
 రెండుమూడుదూకులు దూకి కొంచెముసేపాగి, మఱల గమ
 నము ప్రారంభించునటు పాదములనుండి యేదియో మెదటి
 వైపునకు బోవుచున్నటుల దోచును ఇయ్యది మెదటిని జేరి
 నంతనే సమాధిస్థితి లభించును మూడవది సర్పగమనము
 తిన్నగా గాని, చుట్టచుట్టుకొని గాని పాము పడియుండి ఎదుట
 తన యాహారము గాన్పించినంతనే, లేదా, ఏదేని భయము
 తోచినంతనే వంకరటింకరగా ప్రాకిపోవునటుల కుండలినీశ క్తి
 మెదటివైపునకు బయిగిడును అంతట సమాధి గలుగును

నాలవది విహంగగమనము పక్షి యొక చోటినుండి మఱి యొకచోటికి ఎగురునపుడు రెక్కలనల్లార్చుచు, ఒకప్పుడు ఎగువగను మఱియొకప్పుడు దిగువగను బోవుచు, ఏమైనచు గమ్యస్థానము జేరువఱకు ఆగకుండునటుల ఆశక్తి బయల్పడెడిది. మెదటిని జేరును, అంత సమాధిస్థితి గలుగును ఐదవది (కఠపటిది) మర్కట గమనము చేట్టునుండి చెట్టినకు బోవునపుడు కోలి యొక కొమ్మనుండి మఱియొక కొమ్మకు చెంగున దూకెండుమూడు దూకులలో గమ్యమును జేరునటుల కుండలిని మెదటిని జేరుచున్నట్లు యోగికి అనుభూతమగును అంతట సమాధిస్థితి లభించును ”

907 శ్రీగురు దేవు డీయనుభవములను కెదాంతదృష్టి ననుసరించి యీవిధముగా వివరించువాడు “పేదాంతము సప్తభూమికలనుగూర్చి తెలుపును ప్రతిభూమికయందును సాధకునకు ప్రత్యేకమగు దివ్యదర్శనము, కేక దివ్యానుభూతి లభించును * మానవుని మనోవ్యాపారము సహజముగా మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, మణిపూరికము నను దిగువను చుచుక్రములందుమాత్రమే బద్ధమైయుండ బ్రవర్తించుచుండును వీనిలో గొప్పది నాభి కెదురుగా నుండు మణిపూరికము అందుచే మనస్సు ఆహార నిద్రాదికములగు సామాన్య పశుధర్మములతో సంతుష్టి నొందుచుండును కాని యది హృదయమున కెదురుగా నుండు ననాహతమును జేరి

* (1) కుచేచ్ఛ, (2) విచారము, (3) తిసుమానన (4) సత్త్వాపత్తి, (5) అసంసక్తి, (6) పదార్థభావని, (7) తుర్యగ ఆహుతి. సప్తభూమికలు వీనినిగూర్చి యోగవాసిషమున విశేషముగా గాననగును

నంతనే మానవునకు దివ్యజ్యోతియొక్క దర్శనము గలుగును. ఐనను ఈ స్థితినుండి సాధకుడు తఱచు పతనముచేంది దిగువ (మూడు) చక్రముల వ్యాపారములలో బడుచుండును కాని హృదయమున కెదురుగా నుండు విశుద్ధచక్రమును చేరునపు డిక సాధకుడు భగవదన్యవిషయములనుగూర్చి మాటలాడ జాలడు నే స్థితిలో నుండినప్పు డెవ్వరై నను వ్రాపంచికపు గొడవలనుగూర్చి ఏకరువుపెట్టిన పక్షమున, నెత్తిపై నెవ్వరో అమాంతముగా గొట్టినట్లుండెడిది ఈ బాధ లేకుండ నే నపుడు పంచవటికి బోయి ఏకాంతమైనచోట దాగియుండెడివాడను తాఁకులు గాన్పించినంతనే వాటిపోవువాడను, బంధువులు రాదృష్టికి—అడు బడినచో మఱల వెలువడుటకు వీలులేని— పాతాళమువలె గాన్పించువారు వారి యెదుట నాకు ఊపిరి సలుపకుండెడిది— ప్రాణము పోవుచున్నట్లుండెడిది, వారి బారినుండి తప్పించుకొని పాటిపోయినప్పుడే నాకు మచశ్శాంతి గలిగెడిది (చూ 559, 1102) ఈ స్థితి బొందిననుగూడ సాధకుడు (దిగువ మూడుచక్రములలోనికిని) పతనము నొందవచ్చును కాబట్టి యాతడు సదా జాగరూకుడై యురిడ వలయును కాని భూమధ్యమున కెదుటనుండు ఆజ్ఞాచక్ర ముచు మనస్సు చేరినపక్షమున సాధకుడు ఇక నిర్భయు డగును అపుడాతడు పరమాత్మదర్శనమునొంది సదా సమాధి స్థితుడై యుండును ఈ స్థానమునకును అత్యున్నతమగు సహ స్రారమునకును నడుమ పలుచని పోరమాత్రముండునని చెప్ప వచ్చును పరమాత్మకు అపు డాతడు అత్యంత సన్నిహితుడై యుండుటచే వానియందాతడు లీనమైనటు భావించుచుండును,

•కాని యాత ఇంకను లీనము క్కాదు, ఏమయు నొందలేదు ఈ స్థితినుండి మనస్సు విదవదియగు విశుద్ధిచక్రమునకు, లేదా, అంత పుట్టిముచక వచ్చినచో, నాటవదియగు అనాహతచక్రమునకు దిగవచ్చును—కాని యంతకంటె క్రిందిక మాత్రము దిగదు జీవులతరగతిలోనివారగు సామాన్యసాధకులు ఈస్థితిని బొందినచో మఱల క్రిందికి—అనగా బహిష్కృతము—రజాలరు ఇరువదియొక్క దినములు నిరంతర సమాధిస్థితులై యుండి అటుపిమ్మట ఆ పలుచని సారను భేదించుకొని పరమాత్మతో శాశ్వతము గా నై క్యము నొందుదురు సహస్రారమున జీవాత్మ పరమాత్మయొక్క యీ శాశ్వత సంయోగమే సప్తమభూమికను బొందుటయని చెప్పబడును (చూ 835, 986)

•908 పైకి సమాధివలె గాన్పించు నొకవిధమైన భావావేషముచు బండు నొకని సూచించుచు, శ్రీ గురుదేవు డీట్లు పల్కెను “నిజమైన దివ్యశక్తిమున జీవుడు హృదయాంతరాళమున బ్రవేశించి పరిపూర్ణప్రశాంతి నొందును, కాని యిచట మనకు గానవచ్చునదేమి! ఓయీ, శాంతింపుము—సముదాయించుకొనుము (విదుటనున్న భక్తుల నుద్దేశించుచు) ఈ యావేశమెట్టిదో మీకు దెలియునా? అరగిడ్డెడు పాలను పెద్ద బూరెలమూ కుడులో బోసి మఱుగబెట్టుట వంటిది. పైకి మూ కుడు నిండ పాలున్నట్లు గాన్పించును, కాని పోయిన నుండి క్రిందకు దింపినంతనే ఒక చుక్కయైనను అందుండదు

ఇదివఱకు అందుండిన అరగిదెడు పాలు గూడ అదుగంటి పోవును

దివ్యదర్శనము, దివ్యశ్రవణము

909 జీవాత్మపరమాత్మల యొక్కమనియు సగుణబ్రహ్మ ద్విగుమనియు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము రెండువిధములు ఇందు మొదటిది జ్ఞానమనియును, రెండవది భక్తియనియు జెప్పబడును

910 నాయనలారా ! నిజముగా భగవంతుని జూడ వచ్చును మనమిచట గూర్చుండి మాటలాడుకొనుచున్నట్లే సరిగా ఇదేవిధముగా—భగవంతుని జూచి వానితో మాటలాడవచ్చును నిజముగా—మనఃపూర్వకముగా—జెప్పుచున్నాను

911 సగుణబ్రహ్మసాక్షాత్కారము తఱచు దివ్యరూపమున గలుగును ఆ దివ్యరూపము వినిర్మలహృదయులకు మాత్రమే గోచరించును అనగా ఆ రూపములు ఈశ్వరుడు ప్రసాదించు భాగవతతనువునకు సంబంధించిన దివ్యేంద్రియములకు మాత్రమే గోచరించును కావున ఈ దివ్యరూపములను సిద్ధపురుషుడే చూడగల్గును (చూ 900, 918)

912 'భగవత్ సాక్షాత్కారము నొందువారు భగవంతుని తమ చర్మచక్షువులతోడనే చూతురా ?' యని యొకరు ప్రశ్నింప శ్రీగురుదేవు ఢిల్లీ సమాధానమొసగెను "చూడదు ఈ చర్మచక్షువులతో—ఈభౌతికనేత్రములతో—భగవంతుని చూడజాలము సాధనదశలో నీలో '1 పేమ

శరీరము' నిర్మితమగును దాని కన్నులును చెవులును 'ప్రేమ మయములే' వానితో సీవు భగవానునిజూచి పానితో సంభాషింపవచ్చును" * (చూ 900)

913 అనాహతధ్వని సదా దానంటదియే సాగుచున్నది. అదియే ప్రణవనాదము (అనగా ఓంకార ధ్వని) అది పర బ్రహ్మమునుండి వెలువడుచున్నది, దానిని యోగులు మాత్రమే వినగలరు సాధారణులు తొక్కికజనులు దానిని వినజాలరు ఒకవైపున నాభిప్రదేశమునుండియు, మఱియొక వైపున పరబ్రహ్మమునుండియు ఆనాదము వెలువడుచున్నట్లు యోగులు గ్రహింపగలరు.

సమాధి బ్రహ్మజ్ఞానము

914 సమాధిదశలో మన స్థితి యెటులుండును? నిట్టి నుండి కొంతసేపు వెలుపల నుంచి మఱి నీట విఘ్నవబడిన చేపయెట్టి యానందస్థితి ననుభవించునో (మనసు) అట్టిస్థితిలో నుండును

915 గురువనియు శిష్యుడనియు భేదమును పాటింపని యా దివ్యస్థితి యెంత మహిమాన్వితము! గుణిగుణేకమే అప్పుడు గోచరింపదు! •

* 'న తు మాం శత్యునే ద్రష్టు మనేనై వ స్వచక్షుషా,
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగ మైశ్వరమ్ "

—భకవద్గీత, 11-8

“ఈ ప్రాకృతమైన నీ కన్నులతో నా దివ్యస్వరూపమును జూడ జాలవు నీకు దివ్యదృష్టినిచ్చుచున్నాను వానితో ఆశ్రయకర్తమైన యోగశ కిని జూడుము” (అని శిష్యుడు డరుననితో

916 వేయినంవత్సరములనుండియు అంధకారబంధురమై యున్న గదిలోనికి దీపమును దెచ్చినంతనే అది దానిని ప్రకాశింపజేయునట్లు జ్ఞానతేజము యుగముతరబడిగానున్న అజ్ఞానాంధకారమును నశింపజేసి జీవుని ప్రకాశింపజేయును (చూ 357, 675)

917 “సమాధిస్థితిలో తమకు దృశ్యప్రపంచ స్ఫురణ ముండునా?” యని యొకరు ప్రశ్నింప, శ్రీగురుదేవు డిట్లు సమాధానమొసగెను “సముద్రములోపల గుట్టలు, ఎర్వ తములు, కనుమలు, భూయలు నుండునుగాని యవి పైకి గనుపడవు ఇట్లే సమాధిస్థితియందు అవారమగు సచ్చిదానందసాగరముమాత్రమే గోచరించును జీవభావము దానిని అణగిపోయి అవ్యక్తముగా నుండును ”

918 నిజమైన జ్ఞానమున అహంకారము లేక మైన నుండదు—దాని జూడయైనను కానరాదు సమాధిస్థితి లభింప విధే (తత్త్వ) జ్ఞాన మెన్నటికిని కలుగదు జ్ఞానము మధ్యం దినమార్తాండునివంటిది—అందు నరునకు తన నిడయే కాన రాదు అటులేనే నరుడు జ్ఞానమును లేక సమాధిస్థితీని జూందినంతనే అహంకారమును నీడయిక నిలువజాలదు ఏల యన, ఒకవేళ మిగిలియున్నను అది విద్యామయమని నిశ్చయముగా నెఱుంగుడు అది యెంతమాత్రము అవిద్యాసంజ నితము కాదు (చూ 274, 900, 911)

919 ‘బుద్ధుడు నా స్తికుడా?’ యని యొకరు ప్రశ్నింప, శ్రీగురుదేవు డిట్లు సమాధానమొసగెను “కాదు, అతడు నా స్తికుడు కాదు ఇక నాకుగానూ, నాకక ౩ ౨౨౪

జాలకపోయెను, అంతేకాని మఱియొకటి కాదు బుద్ధుని
యభిప్రాయమేమో నీకు దెలియునా?—గాఢమగు ధ్యాన
ముచే 'బోధ'తో, చిత్స్వరూపముతో, ఐక్యముకొందుట—
చిత్స్వరూపమే యగుట అస్తిత్వమనికాని నాస్తిత్వమని
కాని చెప్పటకు వీలులేని—అస్తిత్వాస్తిత్వములకు నడుమ
నుండు—ఒకానొక మహోత్కృష్టావస్థ బ్రహ్మసాత్కాత్కా
రము ఈ 'యస్తిత్వనాస్తిత్వములు' ప్రకృతివికారములు
తత్త్వము ఈరెంటికిని అతీతము "

920 జ్ఞానాజ్ఞానములకు అతీతుడవు కమ్ము అనేకత్వము
యొక్క స్ఫురణయే అజ్ఞానము,—అనగా ఏత్వమును
గ్రహింప—అద్వితీయ బ్రహ్మము నెఱుగక—భిన్నత్వ
మును జూచుటయే అజ్ఞానము 'నేను విద్యావంతుడ' నను
సహంకారము అజ్ఞానమువలన గలుగును భగవంతుడు
సర్వాంతర్యామియను ఎఱుక, అట్టి నిశ్చయము,—అనేకత్వ
మునం దేకత్వము కలదను వాస్తవదృష్టి—ఐక్యజ్ఞాన మన
బడును * భగవంతుని చక్కగా దెలిసికొనుటయే విజ్ఞానము
(చూ 927)

నికాలికి ముల్లుగ్రుచ్చుకొనిన దనుకొనుము దాని

* "సర్వభూతేషు యేనైకం ధావమవ్యయితుతే,
అనిభక్తం విభక్తేషు తద్జ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ "

—భగవద్గీత, 18 20

విజ్ఞానముచే నరుడు భిన్నములైన సర్వభూతిములంగును అఖండమై
నాశరహితమైనదియు ఏకమైనదియునగు పరమాత్మిస్వరూ
పమును గనునో ఆజ్ఞానమునా తిరిగి జ్ఞానమని యెఱుగుము.

దీయుటకు మఱియొకప్పుడు కావలయుచుగదా? ఉండే
 కినిగర్వాత పెరిగి వలఖాటవెయుదువు కాబట్టి అజ్ఞాన
 మును ముల్లు పడిగీయుటకు జ్ఞానమను ముల్లు తెక్తువు,
 పిమ్మట అఖ బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకై జ్ఞానాజ్ఞాన
 ములు పెరిగిపోయి త్రోవరాందువు బ్రహ్మము జ్ఞానా
 జ్ఞానములు పరిపూర్ణముగదా!

అప్పుడు తన దివ్యసోదరుడగు శ్రీరామచంద్రునితో
 ఇంకా 'అన్నా! వసిష్ఠదేవునివంటి బ్రహ్మజ్ఞుని తన
 కుటుంబములోనినందులకై విపించుచు నోదార్పబడ
 కుండుట అచ్యుతముకాదా?' రామచంద్రు డిట్లు సమాధాన
 మొసంగెను "అయ్యతా! సాపెక్షమైన (బ్రహ్మ) జ్ఞానము
 గలవాడ నాచుమైన అజ్ఞానముగూడ నుండునని మది
 నుండుకొనుము"

వస్తుత అట్టివానికి బ్రహ్మమువిషయమై అజ్ఞాన
 (లేక)ము ఉండకమానదు ఏలన, ఇందు జ్ఞానాజ్ఞానములు
 సాపెక్షములు—పరస్పర సుబద్ధములు ఎట్లన, లోకమున
 ఏకత్వమునుగూర్చిన జ్ఞానమనగానే భిన్నత్వమునుగూర్చిన
 జ్ఞానము స్ఫురించుచునేయుండును, వెలుతురును గూర్చిన
 ఎటుకగల వానికి చీకటినిగూర్చిన ఎటుకయు నుండునుగదా?

నరుడు తన పరిమితశక్తిననుసరించి మోచినయెడల బ్రహ్మము
 జ్ఞానాజ్ఞానములకును, పుణ్యాపాపములకును, సుకృతదుష్కృత
 ములకును, శౌచాశౌచములకును (సమ సమానములమును)
 అతతమే కన్పట్టును

ఒక జిజ్ఞాసువు దేవా! తాముచెప్ప జ్ఞానాజ్ఞానములను ముండ్రను రెంటిని త్రోసి రాబనినపిమ్మట నేమి మిగులును?

శ్రీ గురు చేపుడు ఏమున్నది? నిత్యశుద్ధ బుద్ధస్వరూపమే మిగులునది కాని నీకు నేను దానిని బోధపఱచుట టెల్లు? నేతి రుచి రే మని నిన్నొకరు అడుగుదురనుకొనుము దానిని పూర్తిగా బోధపఱచుట చికు సాధ్యమగుచా? * “నేతిరుచి సరిగా నేతిరుచియే” యని చెప్పటయెగదా నీవు చేయగలిగినవని? ఒకకన్య తన స్నేహితురాలి నొకప్పు డిట్లుడిగెను “ని మగడు వచ్చినాడుగదా, వానిని కలిసికొనునప్ప డెల్ల చికు గలుగు నానంద వెట్టిదో నాకు చెప్పవా?” అందులకు పెండ్లియాడిన బాలిక యిట్లు సమాధానమొసంగెను “ఓసీ! నీమగడు వచ్చినపిమ్మట చికంతయు బోధపడును లెమ్ము, నే నిప్పుడు దానిని చికు బోధపఱచుటెల్లు?” (చూ 193)

సమాధితత్త్వము

921 పిట్టి తనగూడు ధ్వస్తమైనప్పుడు ఆకాశమున కెగిరి పోవును అట్లే కిరీటస్ఫురణయు బాహ్య ప్రపంచస్ఫురణయు నశించినంతనే జీవాత్మ పరమాత్మాకాశమున కెగిరిపోయి సమాధిస్థితియందు లయముగాంచును

* “అనుభూతిం వినా తత్త్వం ఖిన్దాబేర్నానుభూయతే,
అనుభూతిం వినా రూపం చాత్మనో నానుభూయతే”

—శ్రీ యోగి వాసిష్ఠము, 5-64-58

—వములేనిచో శర్కరారుల తత్త్వముగూడ ఎట్లు గోచరము అటుల నె అనుభూతి లేనిచో అత్తస్వరూపమునూ గోచరింపదు

922 దివ్యత్వము వ్రాక్షింపుటకుముందు మానవత్వము సమసిపోవలయును అనగదమయియగు 'బ్రహ్మమయి' (జగజ్జనని) సాక్షాత్కరించుటకుముందు ఈ దివ్యత్వము సమసిపోవలయును నశించినట్టి దివ్యత్వము (అనగా శివుని) యొక్క అొమ్ముగాదగదా ఆయానగదమయి తన భవ్యవాట్యమును గల్పుచున్నది! (కూ 888)

923 కర్పూరము వెలుగునపు యెమియు మిగులదు నిత్యా నిత్య వస్తువిచారము పరిసమాప్తమై ఉత్తమసమాధి వ్రాప్తించు నపు 'నెపు', 'నేను', 'ప్రపంచము' నను స్ఫురణమే యుండిదుస్సలన, అపుడు అంతఃకరణము | బహ్యమున లయించును (కూ 889)

924 అహంకారము నిర్మూలమైనంతనే జీవత్వము శశించును, అంతట సమాధిస్థితిలో బ్రహ్మ సాక్షాత్కారమగును కావున బ్రహ్మనుభవమునొందునది బ్రహ్మమేకాని జీవుడుకాదు

925 "యతో వాచో వివర్తతే అప్రాప్య మనసా సహ" యనునట్లు బ్రహ్మము అవాక్యాననగోచరమని యొక్క క్షుడు వాదింప, శ్రీగురుదేవు డిట్లు విమర్శించి పలికెను "అది సరికాదు పరిమితమగు మనస్సుచే భగవంతుని దెలిసికొన జాలమనుట నిజము, సందియము లేదు కాని శుద్ధమనస్సుచే వానిని దెలిసికోవచ్చును * శుద్ధమనస్సనినను శుద్ధబుద్ధియని నను ఒక్కటియే మఱియు నిరుపాధికమగు నాత్మయు శుద్ధ బుద్ధియు నొక్కటియే కామి నీ కాంచనములయందలి

* "సుఖ మాత్యంతికం యత్తత్ బుద్ధిః మతీన్ద్రియమ్."

మోహమువలన ఇంద్రియ బద్ధమగు సంకుచితబుద్ధిచే, లేక పరిమితము, సాపెక్షమునగు మనస్సుచే వానిని గ్రహింపజాలమనుట నిజము మనస్సు సాధనచే ఇంద్రియలోలతను బాపుకొని శుద్ధముకాగలదు విషయవాసనలను, కోరికలను—మోహరాగములను—తొలగించుకొని అఖండాత్మతో నైక్యము నొందవచ్చును, పూర్వము మహద్గులు భగవత్సాక్షాత్కారము నొందినది ఈ విధముననేకదా? అఖండాత్మస్వరూపుడగు భగవంతుని మహద్గులు శుద్ధమనస్సుచేతనే చూడగలిగిరి ఆ శుద్ధమనస్సే ఆత్మయని వారు గ్రహింపగలిగిరి

426 మనస్సును బుద్ధియు మలినములై ఇంద్రియబద్ధమై యున్నంతవఱకు భగవంతుని వానికి అతీతుడుగ నె యుండును, కాని యవి పరిశుద్ధమైనంతనే భగవంతుడు వానికి సాక్షాత్కారించును కామరోభములు చేరి మనస్సును మలినముచేయుచున్నవి స్వాదయమున అవిద్య రాజ్యము చేయుచున్నంతవఱకు మనోబుద్ధులు ఎన్నటికిని పరిశుద్ధము కాజాలవు, సాక్షాత్కారముగా మనస్సును బుద్ధియు పరిస్పరభిన్నములని చెప్పట కలదు కాని యవి పరిశుద్ధమైనపుడు ఏకమై చైతన్యమున లయించును అపుడు చైతన్య స్వరూపుడగు భగవంతుడు చైతన్యమునకే సాక్షాత్కారించును

సమాధిసంజనితమగు విజ్ఞానము

927. సమస్త ప్రకృతినుండియు వేరుపడిచి ఆత్మను డెలిగొనుటమే జ్ఞానము విచారముచే ప్రకృతిని తొలగించుట—సమాధిస్థితి లభించును, అపుడు ఆత్మ సాక్షాత్కారమగును

విజ్ఞానమనగా పరిపూర్ణముగా దెలిసికొనుట యని భావము గొందఱు జన్మనుగూర్చి కేవలము వినియుందురు, మఱి గొందఱు కేవలము చూచియుందురు, ఇక గొందఱు రుచి చూచియుందురు దానినిగూర్చి కేవలము వినియున్నవాడే అజ్ఞాని చూచియున్నవాడో, జ్ఞాని, ప్రత్యక్షముగా రుచి చూచినవాడు విజ్ఞాని, అనగా ఆతడు పరిపూర్ణమైన జ్ఞానము నొందినవాడు భగవంతుని దర్శించి, ఆప్తునితోవలె వానితో ఆంతరంగిక సంబంధము గలిగియుండుటయే, విజ్ఞాన మనే బంధువు (చూ 177)

• మొదట నిపు 'నేతి, నేతి'—'ఇది కాదు, ఇది కాదు' అనునట్టి విచారమూర్తము నవలంబింపవలయును బ్రహ్మము ఈ పంచభూతిమునును కాదు, ఇంద్రియమునును కాదు, చున స్పృశు కాదు, బుద్ధియును కాదు, అహంకారమును కాదు— బ్రహ్మము ఈ తత్త్వమున్నిటికిని అతీతము మేడ నెక్క వలయుననిన, ఒకటివెంబడినొకటిగా మెట్లను విడువవలయును మెట్లే మేడ కావనుట నిజము కాని నీవు మేడ నెక్కినంతనే ఏ యిటుకలు, సున్నము, ఇసుక మొదలగు వానితో మెట్లు

* “ఇదర్థే తు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యననూయతే,
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం యద్ జ్ఞాత్వా మోక్ష్యశేఽశుభాత్”
—భగవద్గీత, 9-1

ఏ జ్ఞానముచే సంసారసాగరమునుండి తరింతువో, మిక్కిలి గోప్యమైనదియు, విజ్ఞానసహితమైనదియు, సర్వము వాసుడేవుడేయని తెలియజేయునదియు నగు నీ జ్ఞానమును ఆనూయారహితుడవైన నీకు చెల్పెదను (జ్ఞానమనగా, కాముసమృతమైన అనుభవజననముని శంకరులు.)

వరుస నిర్మింపబడియున్నదో వానితోడనే మేడయు నిర్మింపబడియున్నదని కనుగొందువు, ఎయ్యది బ్రహ్మమో అదియో తత్త్విజ్ఞులు ధైలుపు నిరువదినాలుగు తత్త్వములతోగూడిన జీవజగత్తులై యున్నది ఏది ఆత్మయో అదియే పంచభూతములై యున్నది ఆత్మనుండి వెలువడినయెడల ఈ భూమి యింత గట్టిగా నెందులకున్నదని మీరడుగవచ్చును ఈశ్వరి సంకల్పమునకు సాధ్యముకాని దేదియు లేదు శుక్లశోణితముల నుండి అస్థులును మాంసమును నిర్మితమగుటలేదా? సముద్రపు నురుగు ఎంత గట్టిపడుచున్నదో చూడుదు (చూ 734, 774, 850)

విజ్ఞానమునొందినపిమ్మట మానవుడు సంతోషమనినను మనుగలడు ఏలన, ఆత డప్పుడు చరాచర ప్రపంచమంతయు బ్రహ్మమేయనియు బ్రహ్మము ప్రపంచమునకు బాహ్యముగా లేదనియు విస్పష్టముగా గాంచును శ్రీరామచంద్రుడు విజ్ఞానమును బొంది సంసారమున నుండ నిరాకరించినప్పుడు వసిష్ఠుడు ఇట్లు పల్కెను “రామా! ప్రపంచము బ్రహ్మమునకు బాహ్యముగా నున్నపక్షమున, నిపు దానిని పరిత్యజింపవచ్చును” అంత రామచంద్రుడు మాటాడక ఊరకుండెను

* ఇయ్యది వసిష్ఠుని బోధయొక్క సారాంశము ఈ క్రింది స్లోకములు ఈ భావమును చెల్పును

“బ్రహ్మతత్త్వం వినా నేహ శిశ్చిదేవోపపద్యతే,
సర్వం చ ఖల్విదం బ్రహ్మేత్యేవైవ పరమార్థతా”

• —యోగవాసిష్ఠము, 4-40-35

బ్రహ్మతత్త్వములేనిచో నేదియు ఉత్పన్నము గానేరదు ‘ఈ విజ్ఞానమంతయు బ్రహ్మమే’ యనుకథనముమాత్రమే యథార్థమైనది

ఏలన, బ్రహ్మమునకు బాహ్యముగా నేమియు లేదని రామ చంద్రుడు లెస్సగా గ్రహించియుండెను

928 సంగీతమున స్వరములు ఆరోహణక్రమమున ఉచ్చ ాయిని బొంది, అవరోహణక్రమమున మఱల నీచస్థాయిని బొందునట్లు సమాధిస్థితిలో అద్వైతానుభవమును బొందిన పిమ్మట బాహ్యలోకమునకు దిగివచ్చి, 'అహంస్మరణ'తో నుండవచ్చును ఒకదాని తర్వాత నొకటిగా దొప్పల నన్నిటిని లిచివేసి, అరటిదూటను గైకొని, దానినే యందలి ముఖ్య భాగముగా భావించుము కాని తరువాత మఱల దొప్పలు అరటిచెట్టువే యని గణించుము బోదెను సంపూర్ణమైన దానినిగా జేయుటకు దొప్పలును దూటయును గూడ సమా నముగనే ఆవశ్యకముగదా? (చూ 741, 860)

929 మా రేడుపండు భాగములను పరిశీలించునపుడు చిప్ప, గింజలు, గుంజు—అని విభజింతుము గదా? ఇప్పుడు వీనిలో ఏది మా రేడుపండు? మొట్టమొదట మనము చిప్పను తరు వాత గింజలను అప్రధానములని విడిచిపెట్టి తుదకు గుంజును వేరుగా గైకొని అదియే నిజముగా పండునుకొందుము కాని దేనికి గుంజు కలదో దానికే గింజల్లును చిప్పయునుగూడ కల

“శుద్ధం సదసర్వభ్యం పదం బద్ధ్యతలమృత్యుచ,

స బాహ్యభ్యంతరం దృశ్యం మా గృహాణ విమృశ్య మా”

—యోగవాసిష్ఠము, 4-46 14

వ్యక్తావ్యక్తముల రెంటియందును వ్యాపించియున్న శుద్ధ బ్రహ్మ పదము నెఱింగి, అట్టి వ్రేత్యగాత్యస్వరూపమునే యాశ్రయించి బాహ్య భౌతికరంజగతులను గొంపకయు తలజింపకయు నుండము

వను భావన తరువాత గలుగును. ఇవన్నియు గలిసియే పండగుచున్నవి ఇట్లే భగవంతుని నిర్గుణావస్థయందు సందర్శించినపిమ్మట శైవ్యము (ఏ భగవంతుడు) స్వతస్సిద్ధముగా నిత్యుచోవాడే లీలామయుడై జగద్రూపమును దాల్చియున్నాడని బోధపడును (చూ 868, 869)

930 ఒకప్పుడు శ్రీ గురుదేవుడు నరేంద్రు (విశేషానందస్వామి)ని “నీ జీవితాదర్శమేమి?” అని ప్రశ్నించెను “సమాధినిమగ్నుడనై యుండుటయే” యని నరేంద్రుడు సమాధానముచెప్పెను అంత శ్రీ గురుదేవు డిట్లు హెచ్చరించెను “నివంత సంకుచితబుద్ధివై యుండుట తగదు సమాధిస్థితి సతీక్రమింపుము సమాధి నికుత్యణప్రాయము!” “వెటొకనితో శ్రీ గురుదేవు డిట్లు పలికెను “భావము (దివ్యభావపారవశ్యము), భక్తి—ఇవిమే పరమావధి యనుకొనకుము”

931 మఱియొక సందర్భమున శ్రీ గురుదేవుడు నరేంద్రు శ్చదియే ప్రశ్నవైచి యదియో సమాధానముపొందెను అంత శ్రీ గురుదేవు డిట్లు హెచ్చరించెను “ఏమేమి! నీకంత కంటే ఉత్తమాశయము కలదనుకొంటిని ఇట్టి వాషీకాశయముతో—ఇట్టి యసంపూర్ణాశయముతో—నీ వెట్లు సంతృప్తుడవు కాగలవు? సర్వావలోకనమే నాబలము నా కిష్టమగు నొకకూర గలదనుకొనుము దానిని నేను వేపుడుకూరగా, ముద్దకూరగా, పులుసుగా, పచ్చడిగా—నానావిధములుగా భోజించి యానందింపగోరెదను భగవానుని నేను సమాధి

స్థితిలో అవ్యయాద్వితీయబ్రహ్మముగా మాత్రమేకాక, సఖ్య భావము, దాస్యభావము మొదలగు వివిధ మనోహరభావ ములమూలమున వానిని నానావిధ దివ్యరూపములందును సందర్శించి యానందింతును నిపు నిట్లే చేయుము ఒక్క మృడి జ్ఞానివిని భక్తుడవునుగూడ గమ్ము ” (చూ 177)

పందొమ్మిదవ ప్రకరణము

బ్రహ్మజ్ఞాని

వివిధ ముక్తపురుషులు—సాక్షాత్కార సూచనలు—సాక్షాత్కార
లక్షణములు—ముక్తుని సంగరావాత్యము—పుణ్యపాపములకు ముక్తుడు
అతీతుడు కాని పాపము చేయడు—ముక్తుడు కర్మము

వివిధ ముక్తపురుషులు

932 ప్రకృతిశాస్త్రము పరిమితిజ్ఞానమునుమాత్రమే జనగ
గలదని జనులు గ్రహంపజాలకున్నారు అఖండానుగు నాత్మ
సామ్రాజ్యమునుగూర్చి యది మన కెట్టి సందేశము నీయ
జాలదు అట్టి సందేశమును పురాణముమీస త్తములవంఢి
బ్రహ్మద్రష్టలుమాత్రమే మనకు దెలిపియున్నారు “బ్రహ్మ
తత్త్వ మిట్టిది” అని చెప్పటకు వారికిమాత్రమే అధికారము
కలదు

• 933 సిద్ధులు (ముక్తపురుషులు) లోకమున నైదువిధ
ములుగా గాన్పించుచున్నారు ఎట్లన

(1) స్వప్నసిద్ధులు—కలలో ప్రబోధము నొంది
ముక్తులగువారు

(2) మంత్రసిద్ధులు—మంత్ర(జప)మూలమున ముక్తు
లగువారు

(3) హఠాత్ సిద్ధులు—ఆకస్మికముగా నిధినిక్షేపము
లను గనుగొనియో, శ్రీమంతురాలిని పెండ్లియాడేయో,

ధవికుడయిన వెదవానివలె, అకస్మాత్తుగా ముక్తులగువారు ఇట్లే సాపాత్ములు అనేకులు, ఎట్లో ఆకస్మికముగా పునీతులై ఆత్మసామ్రాజ్యమును జొందుదురు (చూ 680)

(4) కృవాసిద్ధులు—భగవత్కృపచే ముక్తులగువారు ఒక డడవిని నటుకుమండగా వానికొక ప్రాచీన సరస్వీ, భవనమో కాన్పించుననుకొనును. ఆతడిక కష్ట నష్టముల కోర్చి వానిని నిర్మించుకొననక్కఱలేదుగదా? ఇదే తీరున అత్యల్ప కృపితోడనే అదృష్టవశమున ముక్తులగువారు కొండలుందురు (చూ 593)

(5) నిత్యసిద్ధులు—జన్మతః ముక్తులై యుండువారు సార, సుమ్మడి మున్నగు తీగలందు మొగ్గలు విచ్చుటకు పూర్వమే పిందెలు కానవచ్చును అటులనే నిత్యసిద్ధులు జన్మముతోడనే సిద్ధులై యుందురు సిద్ధి పొందుటకు వారు చేయు సన్నట్లు కాన్పించు యత్నమంతయు—సాధన అన్నియు—లోకసంగ్రహార్థమే—లోకమునకు మార్గదర్శకములుగా నుండుటకే (చూ 230, 300)

934 శాక్తియులు సిద్ధులను (ముక్తులను) కౌలు లందురు,

* “లోకసంక్లహమేవాపి సమస్యకా కర్తవ్యసి 20

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్తదేవేత్తకో జనః,

స యత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే” 21

—భగవద్గీత, కర్మయోగము

(అర్థం!) లోకసంగ్రహార్థమైనను నీవు కర్మము చేయదగుదువు. ఏలన, ఉత్తిముడైనవాడు దేని నాచరించుకో దానినే ఇతరులును ఆచరించురు. అతడు దేనిని ప్రమాణముగా (లోకకవైదికములందు) అంగీకరింపజేసే లోకమంతయు దానినే యనువ రించును

వేదాంతములు వారిని పరమహంసబంధులు, జాలసంప్రదాయక వైష్ణవులు సాయులని చెప్పదురు.

935 వ్యామిడిపండు తిని యెవరికైన దెలియునేమో యని పెదవులను బాగుగా తుడుచుకొనువారు కొందఱుందురు, మఱికొందఱో, తమకొక మామిడిపండు దొరికినంతనే ఇతరులను కేకవేసి పిలిచి వారితోగూడ దానిని పంచుకొని తిందురు ఇట్లే కొందఱు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొంది బ్రహ్మనందమునంతయు తామే యనుభవంచుచుండ, మఱికొందఱు (సాక్షాత్కారమునూ బడసి) ఇతరులకుగూడ ఆదివ్యానుభవమును గలిగించువఱకును శాంతి నొందజాలరు (చూ 180) •

సాక్షాత్కార సూచనలు

936 భగవంతుని గాంచిన మహానీయు డ్గ నూతన వ్యక్తిత్వము నొందును—అపూర్వపరిణామము నొందును.

937 కొందఱిదివఱకే ప్రబోధము నొందియున్నారు పీరియందు కొన్నిలక్షణములు గాన్పించును గంగాయము వాది నదులును సప్తసాగరములును జలప్రపూర్ణములై యున్నను వానిని ముట్టక చాతకపక్షి వానసీటికై పరితపించునట్లు వీరు భగవదితరవిషయములనుగూర్చి ప్రసంగింప నొల్లరు, విన నొల్లరు * దప్పికచే నోరాటిపోవుచున్నను

* “తమేవైకం జానథ ఆత్మానః మనోవాచో విముఞ్చథ”

(ఆతనిగూర్చియే—ఆపరమాత్మునిగూర్చియే— చింతింపుము ఆత్మేతర ప్రసంగములను విసర్జింపుము) —ముండకోపనిషత్తు - 2-2-5

చాతకపక్షి వర్ష బిందువులనేకాని ఇతరమైననీటిని త్రాగదు
(చూ 1002)

938 భగవత్సత్త్వార్థమునకు సూచనలేవి? అరుణ
కాంతులు సూర్యోదయమును బ్రకటించునట్లు స్వార్థత్యా
గము, అమలత్వము, సచ్ఛీలము ననునవి స్వామి రాక్షసు
ముందుగ దెలుపును (చూ 766)

939 రాజు సేవకునియింట విందారగింపబోవు
నపుడు తన భాండారములనుండియే ఆసనములు, అలంకార
ములు, భోజ్యపదార్థములు—సమస్తము—ముందుగ నచ
టికి బంపును అపుడు సేవకుడు తనస్వామికి తగినటుల
గౌరవమర్యాదలను నొనర్పగల్గును అట్లే నారాయణుడు నరుని
హృదయసింహాసనము నధిష్ఠింపబోవునపుడు ముందుగానే
భక్తిప్రపత్తులను శ్రద్ధను అందు పాదుకొల్పును

940 అంతరంగమున ఆనందము భగవత్సత్త్వార్థమున
సూచనలలో నొకటి సముద్రమున పైభాగమునమాత్రమే
అలలు చెలరేగుచుండును, కాని గంభీరమైన అడుగుభాగము
నిశ్చలముగ నుండును

941 బ్రహ్మానందామృతపానముచే మత్తత గలుగును
అట్టివాడు మద్యపానము చేయనక్కఱలేదు, మద్యపాన
వలెనే ఆతడు పూర్తిగా మత్తుడై కాన్పించును నాదివ్య
జననిపాదములను గాంచినంతనే నేను విదుబుద్ధి సారాయ
మును గ్రోలినంత మత్తుడ నగుదును ఇట్టిస్థితిలో విచక్షణ
విడిచి భుజించుటకు వలనుపడదు (చూ 316, 319)

942 పరిపకరహృదయుడగువాని సితి యెటిది? అగ్నిచే

పరిపక్వమైన దుంపగాని, వంకాయగాని బాగుగా మెత్తిబడు
వట్లు జ్ఞానాన్నిచే పరిపక్వ హృదయుడగువాడు నవనీతకోమల
మానసుడై శినమ్రుడై యుండును

సాక్షాత్కార లక్షణములు

943 ఎవ్వడు ఈలోకమున జీవించియుండియు మృతుడై
యుండుచో, అనగా శవమునందువలె ఎవ్వని కామక్రోధాదులు
నిర్మూలమగునో అట్టివాడే ఆత్మజ్ఞాని (చూ 422)

944 శ్రీగురుదేవుడు కేశవచంద్రసేనునితో నొక పం
డిట్లుపల్కెను “ కేదాంతము నవలంబించి నీవింక్షను ఉన్నత
తత్త్వములను భోధింప నారంభింతువేని, మీ సంప్రదా
యము అంగంటును జ్ఞానదశలో సంప్రదాయమును నిర్మిం
చుట అర్థరహితము—స్వప్నతుల్యము ”

945 జ్ఞానప్రాప్తియైనపిమ్మట నరునకు భగవంతుడు దూర
మున నెక్కడో కైలాసముననో, వైకుంఠముననో ఉన్నట్లు
గోచరింపడు అప్పుడు భగవానుడు, ‘అతడు’ అని గాక,
‘ఇతడు, ఇది—అంతరాత్మయని’ పొడకట్టును భగవంతుడు
సర్వాంతర్యామి, తన్ను వెదకు వారలకు భగవంతుడు గోచ
రించును * (చూ 739)

946 నిట ముంచిన కడవకు లోపలను వెలుపలనుగూడ
జలముండును అట్లే భగవంతునియందు లయమొందిన జీవు

క ఇందుఁ గలఁ డందు లేడని, సుదేహము వలదు చక్రి సర్వోపగతుం
డొందెందు వెదక చూచిన, నందందే కలఁడు దానవాగ్మణి వింటే
—భాగవతము, ప్రహ్లాద చరిత్ర, 7—275

నకు బాహ్యభ్యంతరములందు అఖండాత్మయే గోచరించును.
(చూ 576)

947 భగవత్ సాక్షాత్కారము నొందినపిమ్మట భగవంతుడు సర్వత్ర, సర్వమునందును గోచరించును కాని మఱియే యితరవస్తువునందుకంటెను నరునందు భగవంతుడు విశేషముగా ప్రకాశించుచుండును, అన్నిటియందుకంటెను ఎక్కువగా సత్త్వగుణప్రపుష్టలగు భక్తులయందు—కామినీ కాంచనమోహము లేశమునులేని మహానీయులయందు—వాని ప్రకాశము దేదీప్యమానమై యొప్పును (చూ 718)

948 మైనను భగవత్ సాక్షాత్కారము నొందిన పిమ్మట భక్తుడు భగవానుని నీలలను సందర్శింపగోరుచుండును రావణవధానంతరము శ్రీరామచంద్రుడు రాక్షసులనడుమ బ్రవేశించినంతనే నికాశ రాక్షసి (వృద్ధరాలయ్యను) పరుగెత్తి నారంభించెను అది గని లక్ష్మణుడు శ్రీరామచంద్రునిట్లు ప్రశ్నించెను “అన్నా! ఏమిది? ఈరక్కసి యింత వృద్ధరాలయ్యను, పుత్తులను బోగొట్టుకొని యింత పుత్త్రశోకము ననుభవించియు, ప్రాణాపాయమునకు వెఱచి పరుగెత్తుచున్నదే?” రాముడా మెకు ఆభయ మొసగి, దగ్గఱకు రమ్మని, పరుగెత్తుచున్నందులకు కారణ మడిగెను రాక్షసి యిట్లు సమాధానము చెప్పెను “ఓరామచంద్రా! నేనింతకాలము జీవించియున్నందువలననే నీలీలను కన్నులార గాంచగల్గితిని నీలీలను ఇంకను సందర్శించుటకై మఱికొంతకాలము జీవింపగోరెదను”

బంగారముతో నగలను జేయుట పాసగదు అందేదోకొంత కలితీ యుండవలయును నరునకు శరీరమున్నంతవఱకు (అన్న పానాది) శరీరధర్మములను నిర్వహించుటకై నను కొంత మాయ యుండవలయును, పూర్తిగా చూయావిముక్తుడగు వాడు ఇరువదియొక్క దినములకంటె బ్రదుకడు (చూ 907)

950 శరీరమునుండి మేకతలను ఖండించిన పిమ్మట మొండెము కొంత సేపు అటునిటు దొరలాడుచుండును దానిచే శరీరమున నింకను ప్రాణమున్నదని తెలియపచ్చును, అటులనే ముక్తునియందు అహంకారము ధేదింపబడినను ఆతడు తన శరీరధర్మములను సాగించుటకు జాలినంత మాత్రము అహంకారశక్తి నిలిచియుండును, కాని యది వానిని మఱల సంసారబద్ధుని జేయజాలదు

951 'పుట్టుట గిట్టుటకొఱకే' యనునట్లు నిర్మాణమైన యీ శరీరము నశింపకతప్పదు కాని ఆత్మకు మరణము లేదు పోక కాయ పండినప్పుడు పైడొక్కనుండి పోక వేటుపడును, పచ్చిగానున్నప్పుడో, దానిని వేటుచేయుట బహు కష్టము బ్రహ్మప్రాప్తియైనంతనే ఆత్మశరీరముకంటె భిన్నమనుజ్ఞానము ఉదయించును (చూ 80)

952 యూదులు శిలువపై ఏనుక్రీస్తును మేకులు గొట్టి బంధించినప్పుడు ఆతడు అంతటిబాధకు గుటియైనను, 'వారు తమింపబడుదురు గాక !' యని యెట్లు ప్రార్థింపగలిగెను? గునపముతో కొబ్బెరబొండమును ఒలుచునపుడు గునపము లోపలి ముక్కలోనికిగూడ దిగవచ్చును కాని కురిడీకాయ సంగతి వేఱు, కురిడీ చిప్పనుండి వేటుపడి లొటలొటలాడు

మండును అప్పుడు గునపముతో డొక్కలను ఒలిచినను కురి
డీని అది తాళజాలదు ఏనుక్రీస్తు కురిడికాయవంటి వాడు
ఆతని యాత్మ శరీరమచ్చ చిప్పనుండి విడిపోయినది కాబట్టి
శరీరబాధ యాతని నంటలేదు శరీరమున మేకుల నమాంత
ముగా గొట్టినను ఆతడు పరమశాంతముగా శత్రువుల క్షేమా
ర్థము ప్రార్థనచేయుగల్గినాడు (చూ 80)

ముక్తుని సంగరాహిత్యము

953 కొబ్బెరమట్టపడిపోవునప్పుడు చెట్టుమీద ఆనవాలు
న్నిలుచును, దానినిబట్టి అక్కడ నొకమట్టయుండెడిదని గుర్తింప
గలుగుదుము అదేవిధముగా బ్రహ్మసాక్షాత్కారము నొందిన
వానియందు కామ క్రోధముల మచ్చలుమాత్రముండును
(చూ 129) అట్టివాని నైజము పసివానినైజమును బోలి
యుండవు పసివానినైజమున సత్త్వ రజస్తమోగుణములు
భలపడియుండనికారణమున, అత డొకదానియందు ఎంత
శీఘ్రముగా ఆసక్తుడగునో, అంత శీఘ్రముగనే దానిని విడిచి
పెట్టును వానియొద్ద చాల మియగల రుమాలున్నదనే
కొనుము దాని నిమ్మని నీవు వానిని అడిగినయెడల, “నేను
దీనిని ఎవరికిని కుయను, మానాన్ననాకీ రుమాలు కొనిపెట్టి
నాడు” అని పట్టుదలతో మొట్టమొదట చెప్పినను గూడ,
దమ్మిడి ఖరీదుచేయని బొమ్మ నిచ్చి నీవు దానిని సంగ్రహింప
గల్గుదువు పసివానికి అందఱును సమానులే ‘వీరు
కులీను’ లనియు ‘వీరు కులహీను’లనియు వానికి భేదభావము

యింకొకని జూపి, “వాడు నీయన్న” యనీ చెప్పిన జాలును, వాడు వద్రంగివానికొడుకైనను సరియే—ఒక్క కంచములో వానితోగూడ భుజించుట కొడంబడును వానియందు ద్వేషము గాని, శుచి, అశుచియు నను భేదభావముగాని యుండదు. (చూ 503)

954 ముక్తపురుషుడు లోకమున నెట్లు మెలగును? అత. నీటి కాకివలె మెలగును అది నీటిలో మునిగినను నిడుదాని యీకలను తడుపజాలదు, ఒకవేళ దానిశరీరమునకు నాలుగు చుక్కలు అంటుకొనినను, అది తొక్కిలను టపటపల్కాడించి నంతనే అవి జలజల రాలిపోవును (చూ 268)

955 (ఇచట 88-వ ప్రవచనము జదువుకొనుడు)

956 ఒకప్పిల్ల తోక రాలిపోయినప్పుడు నీటిలోను మెట్ట మీదగూడ నివసింపగల్గును భ్రాంతి గొలుపు అజ్ఞానమును తోక రాలిపోయిన మానవుడు ముక్తుడై స్వతంత్రుడగును అపు డాతడు భగవంతునియందును సంసారమునందునుగూడ సమానముగనే నెలకొనియుండగలడు

957 గాలి మంచిగండపుసువాసనను, క్రొల్లి కంపుగొట్టు శివముయొక్క దుర్గంధమునుగూడ సమానముగనే వహించును, కాని యది వానితో మిలితముకాదు ఇటులనే ముక్త పురుషుడు సంసారమున జీవించుచుండియు దానితో మిళితము కాడు—బద్ధుడుకాడు (చూ 265, 266)

958 పరుసవేది తాకున బంగారముగా మోతిన యినుమును శేలలో పాతిపెట్టినను, పెంటకుప్పలో పాఱవేసినను సరియే ఒంగారముగనే యుండును—పూర్వపునీతికి దిగిపో

ఒక్కసారియైనను భగవత్పాదారివిందములను స్పృశించిన
 నా సహోత్తముని విషయముకూడ నిట్టచే ఆతడు తాకిక
 న్యవహారాడఁబఁచుముగోనున్నను, ఏకాంతమగ్గు వనప్రదేశ
 ముననున్నను నిష్క్రమింపఁబడును—ఏకశంకమును వాని
 నంటదు । (చూ 966)

959 వాలకు ఎటిచేరిక గలిగించినయెడల వెంటనే రెండును
 కలిసిపోవును కాని పాలను వెన్నగా మార్చితిమా, నీటిలో
 కలియుటకు బదులు దానిపై తేలియాడును అటులనే జీవాత్మ
 బ్రహ్మభావమును బడసెనా, నిరంతరము, అనుక్షణము,
 అపరిమితాత్మలతో — సంసారి బద్ధులతో — సహవాసము
 చేసినను ఆ బుద్ధిసాంగత్యముచే అణుమాత్రమును మాలి
 న్యము నొందదు (చూ 598)

960 జీవుడును జగత్తును బ్రహ్మముతో అభిన్నమని
 యెవ్వడు స్వానుభవముచే గ్రహించునో అట్టివానిని పుణ్య
 పాపము లంటవు

పుణ్యపాపములకు ముక్తుడు అతీతుడు, కాని పాపముచేయడు

961 బయలున నిలిచియున్నవాడు అల్పమగు గడ్డినీ,
 ఉన్నతమగు మట్టిచెట్టును జూచి, “ఆహా! ఈ చెట్టెంత
 గొప్పది! ఆగడ్డి యెంత అల్పమైనది!” యనుకొనును కాని

“అరణ్యే నదనే తుల్యే సమాహితమనోదృశాం,

భవతామిహ భూతానాం భూతానాం మహతామిహ ”

—యోగవాసిష్ఠము, 5-56-23

రామా! నిత్యసమాహితచిత్తులగు నీవంటివారికి ఆకాశాదిభూతము
 అనువలే గృహారణ్యములు సమములే యగును

యూతడే కొండ నెక్కి యెత్తిగు దానిశిఖరమునుండి చూచు
వప్పుడు గడ్డియు వృక్షమునుగూడ హెచ్చుతగ్గుల గుర్తింప
రాని ఒకే పచ్చికబయలుగ గొన్నించును ఇదేవిధముగా
వ్రాపించికులదృష్టికి పనులలో ఉచ్చసీచములు గోచరించు
చుండును—ఒకడు మహారాజని, మఱియొకడు మాదిగవాడని,
ఒకడు తండ్రియని, మఱియొకడు కొడుకేని ఎన్నియో భేద
ములు తోచుచుండును కాని దివ్యదృష్టి—ఆత్మదృష్టి—
ప్రాప్తించినవానిక సర్వము సమమై తోచును,—శుభాశుభ
ములు, ఉచ్చసీచములు నను తారతమ్యములు యాపుమాసే
పోవును

962 భగవద్మత్తుడగు నొకసాధువు శ్రీగురు దేవుడు నివ
సింతుచుండెన కాళికాలయమునకు వచ్చెను ఒకనా డాతనికి
భోజనము దొరకలేదు, ఆకలిగానున్నను ఆత డెవరిని
యాచింపలేదు సంతర్పణానంతరము ఒకవీధిమూల పాత
వేయబడిన యెంగిలియాకులను నాకుచున్న యొకకుక్కకడకు
పోయి యాతడు, “అన్నా! నాకు పాలీయకుండ నీవొక్కడవే
తినుచున్నావా?” అని యాకుక్కను గొగిలించికొని దానితో
గూడ తిన నారంభించెను. * ఈవిత చెలికానితో ఇట్లు భోజన
మైనపిమ్మట ఆసాధువు కాళీదేవ్యాలయమును జొచ్చి, ఆల

* శ్రీరాసుకృష్ణుని ప్రియశిష్యుడగు శ్రీ బ్రహ్మానంద స్వామి ‘గురూప
దేశములు’ (Words of the Master) అను తన గ్రంథమున ఈ
సందర్భమున ఈక్రిందివిషయములనుగూడ తెలియియ్యాడు

“ఆసాధువు ఒకయన్నపుముద్ద ఇంటిలో బెట్టుకొని మఱియొక
ముద్ద కుక్క ఇంటిలో బెట్టుచు, ఇద్దఱును విశ్రులవలె జతగా తిను

యమునోనివారికెల్ల గగుర్పాటొదవునటుల మహాభక్త్యావేశముతో దేవిని ప్రార్థింపసాగెను కొంతసేపటికి ప్రార్థనను ముగించి యాతడు వెడలిపోవుచుండుట గాంచి, శ్రీగురు దేవుడతనబంధువుడగు హృదయుని ఆతనివెంట బోయి యాతనితో సంభాషించి రిమ్మని పంపెను హృదయుడు ఆతనివెంట కొంత దూరము పోవుసరికి ఆసాధున త్తముడు వెనుకకు దిరిగి, “నీ కేల న న్ననుసరించుచున్నవు?” అని యడుగగా, “స్వామీ! నాకేమేది బోధచేయుడు” అని హృదయుడు కోరెను ఆ మహానీయు డిట్లు బోధించెను “ఈముఖికిగుంటలొని నీదునుట పావనగంగాజలమును ని కెప్పుడు సమమై తోచునో, హేమగంజమును అల్లరిమూ కలగోలయు నీకెన్నఁ పమానముగా తోచునో అప్పు నీవు బ్రహ్మజ్ఞానము బొందినవాడవగుదువు” హృదయుఁ యటల వచ్చి యావాక్కులను విని పింప శ్రీగురుదేవు డిట్లు వచించెను “ఆతడు బ్రహ్మజ్ఞానమును—సమాధిస్థితిని—బొందిన మహానియుడు ‘బాలోన్మ త్త

చుండిరి ఈవంతను జూచుటకై బహుజనులు వచ్చి యచ్చట గుమికూడిరి, వారిలో కొందఱు ఆమహానీయుని జూచి, ‘వట్టిపిచ్చివాడేని హేళనచేయుచు నవ్వ గారంభించిరి అనుమోదట ఆమహానీయు డిట్లనియెను ‘ఎందుకీ నవ్వెదరు?’

శ్లో “విష్ణూపరిస్థితో విష్ణుః, విష్ణుః ఖాదతి విష్ణవే,
కథం హససి తే విష్ణోః, సర్వం విష్ణుమయం జగత్ ”

తే “విష్ణు పుష్పవిష్ణుఁ డయ్యెను విష్ణుఁ గూడి, విష్ణు వన్నమిడుచునుండె
విష్ణువునకు,
విష్ణువా! యేల నవ్వెడు విష్ణుఁ జూచి, విష్ణువేకడ యెది చూడ
విష్టపముల 2”

పిశాచవల్ అనునట్లు సిద్ధిడు (అనగా ముక్తు) బాలునివలె, పిచ్చివానివలె, పిశాచమువలె—అనేక విధములుగా తిరుగాడుచుండును — అనేకవిధములుగా నటించుచుండును ” (చూ 969)

963 పరమహంసస్థితి పసిబాలునిస్థితిని బోలును ఐదెండ్ల బాలునికివలె వానికి స్త్రీకిని పురుషునకును భేదమే తోపదు ఐనను లోకులకు మార్గదర్శకుడుగా నుండుటకై యాత స్త్రీలవిషయమై జాగ్రూకుడై మెలగవలయును (చూ 419)

964 ఒకప్పుడొకసన్నాసిని జనకునికొంపుకూటమునకు వచ్చెను ఆమెముఖము నవలోకింపకుండ రాజామైకు తుగి నమస్కరించెను . అది గని సన్నాసిని యిట్లు పల్కెను “జనకా! నీకింకను స్త్రీనిగూర్చి యింత భయముండుట ఎంత విచిత్రము!” బ్రహ్మజ్ఞానము నొందినవాని నైజము కేవలము పసివానినై జమును బోలును—ఆతడు స్త్రీపురుషులకు భేదమును పాటింపడు (చూ 437)

965 (సరేకాని) జ్ఞానియం దీలోకమున గోచరించు స్వేదోషములు అంతగా గమనింపదగినవికావు చంద్రమండలమున గోచరించు చుచ్చలు చంద్రుడు తనకాంతులను వెదజల్లుటకు అడ్డువచ్చుట లేదుగదా!

966 పరుసవేదిచి తాకిన ఉక్కుకత్తి బంగారుకత్తిగా మాటును అప్పుడు దాని యాకారము మా ఉక్కున్నను దాని వలన దేనికిని హనికలుగజాలదు . అట్లే భగవత్పాదారవిందములను స్పృశించిన మనుజుని రూపు మాఁకున్నను . ఆతడేదుష్కార్యమును జేయజాలడు (చూ 958)

967 దివ్యమగు నద్వైతజ్ఞానమును నీకొంగున ముడి
 కేసికొని నీయిచ్చవచ్చిన కార్యము నొనర్చుము నిజ
 మగు నద్వైతజ్ఞానివై యున్నపు నీవలన నేమస్కార్యమును
 జరుగనేరదు

968 ఒకసాధువు జనాకీర్ణమైన వీధినుండి పోవుచు, పొర
 పాటున ఒక దుష్టుని కాలివ్రేలిని క్రొక్కెను ఆదుష్టుడు
 కోవావేళిపరవశుడై సాధువును స్మృతిపి పడిపోవునటుల
 నిర్దయుడై మోదెచు ఆ సాధువుశిష్యులు అనేకోపచారిములు
 నలిపి యాతనికి స్మృతిగలిగించుటకై చాల శ్రమపడిరి

* శిష్యుని శ్రీరామునకు ఫసిఘ్రి యీ 10 దియు శేషమునకు
 నరవచ్చును

“పూర్ణాంధృష్ట మవష్టభ్య ధ్యాయక్యాగవిలాసినిమ్,

నివన్మక్తతయో స్వస్థో లోకే విహర రాఘవ 18-17

ప్రవిచార్య దిశాః సర్వా యదతుచ్ఛం పఠన్ముదమ,

తదేవ భావే కాలమ్మ్య లోకే విహర రాఘవ 18-20

జ్ఞాతవానసి సర్వేషాం భావనాం అమృగక్షరం,

యథేచ్ఛన్ తథాదృష్ట్య లోకే విహర రాఘవ ” 18-23

—యోగవాసిష్ఠము, ఉపశమప్రకరణము

“ఓ రామా! ధ్యేయవాసనాత్యాగయుక్తిమగు పూర్ణదృష్టి,
 అనగా అద్వైతదృష్టి నవలంబించి, జీవన్ముక్తి సాశ్రయించి, స్వస్థచిత్తు
 డవై లోకమున విహరింపుము సాంసారిక పారమార్థికదశల నన్నింటిని
 జక్కగా విచారించి మహత్తరమగు బ్రహ్మపదమునే భావముచే సాశ్ర
 యించి లోకమున విహరింపుము. రామా! సదార్థములన్నింటి సారా
 సారములను నీవు బాగుగా నెఱిగియున్నావుగాన, ఇక నీయిచ్చవచ్చిన
 దృష్టి నవలంబించి భోగమున విహరింపుము,”

ముక్తుడు కర్మము

కొంచెము స్మృతి వచ్చుచుంట గాంచి వారిలో నొక నాతని నిట్లు ప్రశ్నించెను “స్వామీ! మీకు ఈ యుపచారములు చేయున దెవరో గుర్తించుకలరా?” “అహ! నన్ను కొట్టిన యతడే, (—పరమాత్మయే,) సందేహమేమి?” అని సాధువు సమాధానించెను నిష్కమైన సాధువునకు శత్రువు, మిత్రుడని భేదభావము ఉండదు + (చూ 1120)

ముక్తుడు కర్మము

969 బ్రహ్మసాత్కారము నొందినవాడు, ‘ఇది శౌచము, ఇది యశౌచము’ ననుభేదభావములేక యొకప్పుడు పిచ్చివానివలెను మఱియొకప్పుడు పిశాచమువలెను సంచరించుచుండును, బాహ్యభ్యంతరముల దంతటను బ్రహ్మమును గాంచుచు, ఒకప్పుడు స్థానికమువలె నిశ్చేటుడై యూరకుండును, ఒక్కొక్కప్పుడు పసివానివలె బట్టలను చంకను బెట్టుకొని తిరుగులాడుచు దేనియుండును అసక్తుడు గాకుండును, కాని పరహితార్థమై కృపి చేయునపు నాతడు సింహపరాక్రముడై యొప్పును (చూ 916, 919, 962)

970 సమాధిస్థితిని భొందినవెనుక సర్వకర్మములును తొలగిపోవును—బాహ్యపూజలు, తావశముతో జపించుట,

+ “మానావమానయోస్తుల్య స్తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః,

సర్వారమ్భ పరిత్యాగీ గుణాతీత స్స ఉచ్యతే” —భగవద్గీత, 14-25

మానావమానములంగు సమదృష్టిగలవాడును, శత్రుమిత్రులయందు సమమైన మనస్సుగలవాడును, సర్వారంభములను—అనగా శవస్థ, సంకల్పములను—పరిత్యజించినవాడుగు త్రిగుణాతీతుడని చెప్పబడును.

లోకకార్యములు మొదలగునవన్నియు తొలగిపోవును—
 ప్రాంతభద్రలో కర్మాడంబరము విశేషముగా నుండును
 కాని భగవత్సన్నిధ్యమును చొందినకొలదియు ఈగందర
 గోళము తగ్గిపోవును, తుదకు ప్రార్థన, భగవన్నామసంకీర్తన
 మును గూడ అంతరించును (సాధారణబ్రాహ్మసామాజికుడగు
 శ్రీ శివవాధశాస్త్రిని సంబోధించుచు) (నది పరుగునపుడు)
 మీరు సభకు వచ్చునంతవఱకు మీగుణగుణములను
 గూర్చియు, పెరుప్రతిఫలనుగూర్చియు సభ్యులు చెప్పుకొను
 చుండుదు, కాని మీరు లోనికి వచ్చినంతనే ఆప్రసంగము
 లన్నియు కట్టువడును అందఱును మిమ్ములను జూచి
 యానందముతో, “ఇదిగో, శివవాధబాబు వచ్చుచున్నారు”
 అని మాత్రమే పలుకుదురు—తదితరప్రసంగములన్నియు
 అంతరించును (చూ 153 816, 835)

971 క్రొత్తగా కాపురమునకు వచ్చిన యువగృహ
 కృత్యములలో మునిగి తేలుచుండును—కాని యిది యంతయు
 నామెకు బిడ్డపుట్టువఱకే బిడ్డ పుట్టినంతనే ఆమె సామాన్య
 గృహకృత్యములను విడిచివేయ నారంభించును—వానియంద
 దామెకు ఉత్సాహము ఉండదు అందులకుబదులు ఆమె తన
 బిడ్డను దినమంతయు భాలనచేయుచు, ఆనందముతో ఎత్తు
 కొని ముద్దులాడుచుండును ఇదేతీరున అజ్ఞానదశలో నున్నంత
 వఱకు నరుడు నానావిధకర్మములను జేయుచు తీతికయను
 నది లేకుండును కాని తనహృదయమున భగవంతుని యుని
 కిని గాంచినంతనే వాని కిక కర్మకలాపమున రుచి తగ్గిపో
 వును ఇక నాతడు కేవలము భగవంతుని సేవించుటలో—

వాని యాజ్ఞను బరిపాలించుటలో—ఆనందము గాంచుచుండును ఇతరవ్యాపారములు ఆతన్ని కి కి నెంతమాత్రము దుచింపవు ఆత్మకి కి దైవసంస్కర్మమువలనగలుగు నానందవాగ్దేవత్యమును బోగొట్టుకొన నొల్లడు (చూ 816, 997).

972 భగవత్ సాక్షాత్కారము నొందినపిమ్మట ప్రపంచము మిథ్యగా గాన్పింపదు భగవద్దర్శనము నొందినవానికి ఈజీవజగత్తులన్నియు భగవత్స్వరూపములుగనే గోచరించును (చూ 544) అట్టివాడు తన విడ్డలను పోషించుచు గోపాలునే పోషించుచున్నట్లు భావించును, తలిదండ్రులను లక్ష్మీనారాయణులనుగా గాంధుచు, వారలను సేవించును. భగవత్సాక్షాత్కారమును గొందినయనంతరము ఎవ్వడేని గృహస్థుడుగ నుండి సంసారముచేయుచున్నను భార్యతో సంభోగింపబోడు * భార్యాభర్త లిరువుడను భక్తులై ప్రార్థనాదికములతో కాలము గడపుచుందురు సర్వభూతములందును భగవంతుని గాంచుచు, వారు సర్వభూతసేవ చేయుచుందురు—అన్నిటియందును భగవంతునే పూజింతురు

* మఱియొకతావున, ఇదే సందర్భమున, శ్రీగురుజేవుడు, “అట్టి గృహస్థుడు ప్రాయశ్చముగా భార్యతో సంభోగింపడం” అని పలికియున్నారు

ఇరువదవ ప్రకరణము

స్వవచనములలో శ్రీ గురుదేవుని కొన్ని దివ్యానుభవములు

బాల్యదశానుభవములు — తాంత్రికాదిసాధనలు — నిర్వికల్పానుభవము — గురుదేవుని నిరంతర బ్రహ్మనుభూతి — గురుదేవు దెట్లు ప్రార్థించెను ? — కిడుమేళ్లలో సమానముగనే భగవంతుడు గలడు — తన వ్యాధినిగూర్చి గురుదేవుని యభిప్రాయము — మానవత్వమును దైవత్వమును గురుదేవునందు సమ్మేళనమొందిన విధానము

బాల్యదశానుభవములు.

973 చదువునుగూర్చి యశ్రద్ధ చెయుచుండేనని బాల్యమున తన యన్న రామకుమారు డొకప్పుడు తన్ను మందలిగిప, శ్రీ గురుదేవు డిట్లు సమాధాన మొసంగెను “ అన్నా ! ఈ పాటకూటిచదువు నా కెందులకు ? ఇందులకు బదులు ఆత్మవికాసమును గలిగించి శ్వాంతానందము నొసగు జ్ఞానమును నే నార్జింపగోరుదును ”

974 పార్థమార్థికజీవితమున ప్రారంభదశలో శ్రీ గురుదేవుడు రాత్రికాలమున ఏకాంతవనప్రదేశమున దిగంబరుడై, యుష్కోపవీతమును గూడ విసర్జించి ధ్యానించుచుండుట గురుదేవునకు వ్యధనను కుమారు డగు హృదయుడు * కనుగొని,

* ఈతడు గురుదేవునకు అత్త (తండ్రి చెల్లెలు) కూతురగు హేమాంగినీధేవి పుత్తుడు ఈతని పూర్తి నామము హృదయరామ ఘోషోపాధ్యాయుడు

“ ధ్యానమునకు దిగంబరత్వ మెందుల ” కని ప్రశ్నించెను గురుదేవు డిట్లు సమాధానమొసంగెను “ బంధరహితుడై సాధకుడు ధ్యానింపవలయును పుట్టినచాది మానవుడు అసహ నము, లజ్జ, ఆభిజాత్యము (అనగా గొప్పవంశమున జన్మించితి నను గర్వము), సంఘమర్యాద, ధ్యము, ప్రతిష్ఠ, కులాభి మానము, అహంకారము ననునట్టి యెనిమిదివిధమైన సంకె లలచే బద్ధుడగుచున్నాడు జందెము గూడ బంధమే—ఇది యహంకారచిహ్నము—తాను బ్రాహ్మణుడననియు ఇతరు లందరికంటె నధికుడననియు గర్వింపజేయును కాబట్టి జగ జ్జననిని ధ్యానించునపు ఁ ఈ బంధముల నన్నిటిని త్రోసి రాజుని బంధరహితుడై యుండవలయును ”

375 శ్రీ గురుదేవునకు భగవత్పరితాపము తీవ్రము కాజొచ్చెను—భగవత్ సాక్షాత్కారము లేని జీవితము దుర్భరమై తోచెను ఆత డిక హతాశుడై జీవితము నంత మొందించుకొన బ్రయత్నించునంతలో అకస్మాత్తుగా సాక్షా త్కారము లభించెను తన దివ్యానుభవమును శ్రీ గురుదేవు డిట్లు వర్ణించెను “తలుపులతో, కిటికీలతోగూడ ఆ గదియు ఆలయమును నాచుట్టునున్న సమస్తము క్షణములో అదృశ్య మయ్యెను ఇక నేమియు లేనట్లు తోచెను దేదీప్యమాన మున ననంత చైతన్యసాగరము మాత్రమే నాకు గోచరింప సాగెను ఏవై పుజూచినను—అన్ని దిశలనుండియు—ఆదివ్య సాగర మహోత్తుంగతరంగములు నావై పు డవ్వెత్తుగ వచ్చు చుండెను అచిరకాలముననే యవి నాపై బ్రసరించి నన్ను ముంచివేసెను దానిచే శ్వాసలు కట్టవడ బాహ్యస్మృతి

రహితుడనై పడిపోయితిని ” ఈ యనుభూతి నే తెలుపుచు మఱి యొకప, డిట్లు పలికెను “ ఆ దివ్య సాక్షాత్కారముచే షుభవశుడనై గదిలో నేలపై బడిపోయితిని బాహ్యలోకమున నేమి జరుగుచుండెనో గాకపుడు స్ఫురణగో లేదు—నాడును మఱుగాడును ఎట్లుగడచెనో నాకు ఎఱుకగో లేదు నా యంత రంగమున అనిర్వచనీయానందసాగరము— అంతకు ముందు నే నెన్న భవభవింపని దివ్యానందము— ప్రసరించుచుండె నని మాత్రమే నాకు అపుడు ఎఱుక ఐనను నా దివ్యజనన భవ్యసాన్నిధ్యము మాత్రము నా హృదయాంతరమున భాసించుచునే యుండెను ”

976 కాని యీ భగవదనుభవము గురుదేవునకు నిరంతర బ్రహ్మనుభూతిని గల్గింపజాలదయ్యె దివ్యానుభవ రహితుడై, పరితప్తహృదయుడై యాతడు దినములు గడపవలసి వచ్చెను నిరంతర బ్రహ్మనుభూతికై యాతడు అఖండావేదనతో బాష్పధారలు ప్రవహింప వెక్కివెక్కి యేడ్చుచు తన దివ్యజననిని ప్రార్థింపసాగెను ఆ సమయమున దన మనస్థితిని తెలుపుచు గురుదేవు డిట్లు పలికియున్నాడు “ జనులు సొచ్చుట్టును(రోడ్డునచేతను వ్రాధనలచేతను ఆ కృష్ణులై) మూగిన యెడల వాడు కేవలము నాకు నిడలవలెను తెరపై వ్రాయ బడిన బొమ్మలవలెను—అంత మిధ్యగా—అంతమాయగా—దోచెడివారు అందుచే నాకెట్టి లజ్జయు గలిగెడిది కాదు కాని దుర్భరావేదనచే బాహ్యస్మృతిరహితుడనై నపుడెల్ల, ఉత్తరక్షణముననే దేదీప్యమానమగు స్వరూపమున దివ్య కూత్పదర్శనము లభించెడిది ఆ భవ్యరూపము ఒకప్పుడు

వచ్చుచు, ఒకప్పుడు నాతో సంభాషించుచు, మఱియొకప్పుడు నాకు సదుపదేశము లొనర్చుచు, నన్నోదార్చుచు సాక్షాత్కరించెడిది ”

977 తీవ్రభగవత్పరితాపమున గడచిన యా దినములను వర్ణించుచు శ్రీ గురుదేవు డిట్లు వచించువాడు “ఆ సమయమున శరీరశౌచమును గూర్చినచు టయే నాకు గుర్తులేకుండుటచే తలమెద్రుక లెదిగి ధూతో గూడుకొని ఒడలు కట్టుకొనిపోయెను ధ్యానమున గూర్చుండునపుడెల్ల తీవ్రచిత్తైకాగ్రతచే గీర్మము నిశ్చలమై కఱవలె కొఱుగువాటి పోయెడిది శరీరమును స్థానమునుకొని పతులు నిర్భయముగా వచ్చి తలపై వ్రాలి ఆహారముకోసము జడలను వెదకుచు పొడుచుచుండెడిది (చూ 612, 613) ఒక్కొక్కప్పుడు తీవ్రభగవద్విరహవేదనచే మొగము నేలను బెట్టి రాచుకొన, గాయములై రక్తము వచ్చెడిది ధ్యానముతో, వ్రార్థనలతో, భక్తి నాధనలతో, దినములు అట్టే నిమిషములవలె గడచిపోవ, నాకపుడు వానినిగూర్చిన యెఱుకనే లేకుండెడిది సంధ్యా సమయమును ఆలయమునుండి శంఖఘంటారవములు ఘోషింప పగలు గడచి రాత్రియగుచున్నదని నాకపుడు స్మరణకు వచ్చెడిది ఆ యెఱుకతోబాటు నిరాశాదుఃఖము నన్నలముకొన నేపై బడి పొరలాడుచు, మొగమును నేలను రాచుకొని యిట్లు బొబ్బలుపెట్టువాడను “ఓతల్లీ! ఒక దినము గడచిపోయినది నా కింకను నీవు ప్రసన్నపు గావైతిగదా!” హృదయము ఆంపముతో కోయబడినట్లు లోప నేలపైఁ జొరలాడుచు, నేను పడువేదనను గాంచినజనులు, ‘అయ్యో’

పాపము! ఈత డేదియో శూలచే బాధపడుచున్నాడు కాబోలును' అనుకొనెడివారు ”.

978 తనవివాహానంతరము గురుదేవుడు, తిరిగి దఱి నె
వ్వరమునకు వచ్చినంతనే మఱల దిగ్విస్మయమును ఆ
దినములలో తన మనఃస్థితినిగూర్చి గురుదేవు డిట్లు పలికి
యున్నాడు “నా మనశ్శరీరము లనుభవించిన దివ్యపరిణామ
మున మతెవ్వరై నన్న నాలవవంతు అనుభవించినను గూడ
ఈ పాటికి పరమపదించియుందురు (తన్ను దేశించుచు) ఈ
శరీరమునకు గూడ ఆ గలియే పట్టెడిది, కాని యదృష్టవశా
త్తే (ఆ దశలో) విశేషకాలము దివ్యమాతృదర్శనముచే
గలిగిన బాహ్యవిస్మయితో గడపితిని అటుపేని ఆతేండ్ల
పర్యంతము కంటి కొక కునుకై నను రాలేదు—ఎంత ప్రయ
త్నించినను తేప్పలు మా తపడెడివే కావు కాలమే అప్పుడు
నాకు స్ఫురించెడిది కాదు, శరీరస్మృతి పూర్తిగా నమసి
పోయెను మనస్సు జగజ్జననిని విడిచి శరీరముమీదికి రాము
మఱలినను గూడ ఘోర భయము న న్నావహించెడిది నిజ
ముగా నాకు పీచ్చియై తినదా యని తఱచు భయపడువాడను
అద్దమునెదుట నిలిచి కంటిని వ్రేలితో నొడుచుకొందునుగదా,
మూతపడదే! స్వర్ణానుభవమైన పొందదే! ఈ స్థితిని గాంచి
భయభ్రాంతుడనై కన్నీరొలుక విలపించుచు జగజ్జనని నిట్లు
ప్రార్థించువాడను ‘అమ్మా! జగజ్జననీ! కేవలము నిన్నే
నమ్ముకొనియుండుటకును నా ప్రార్థనలన్నిటికిని ఇదియా
ఫలము! నా కీ కుదురని వ్యాధిని దెచ్చిపెట్టితివా!’ కాని
మరుక్షణముననే, ‘అమ్మా! నా శరీరముప కేగతి పట్టినను

నిపు మాత్రము నన్ను విడనాడకుము ! ని సందర్శనమును కృపను నాకు బ్రసాదింపుము ! తల్లీ ! ని దివ్యవాదారవిందములనే అనన్యగతిగా నమ్ముకొనియున్నాను గదా ? నీకంటె నాకు దిక్కెవ్వరు ? ' బాష్పములు ఒలుక నిట్లు వెడుకొన్న నా మనస్సునకు అపూర్వోత్సాహము గలిగెడిది, శరీరముపై పరమాసహ్యము జనించెడిది అపుడు దివ్యమాతృదర్శనా నందమున, — ఆమె న న్నోదార్చువచనముల మైమఱచు పాడను ”

979 శ్రీగురు దేవుని పరిశుద్ధమానసమే యాతనికి ప్రథమ గురువై, ప్రధానగురువై యొప్పెను ఇవిషయమునుగూర్చి శ్రీగురుదేవు డిట్లు వచించియున్నాడు “అవసరమైనప్పుడెల్ల నాశరీరముతోపలినుండి సరిగా నావలెనే కాన్పించు శోక బాలనన్నాస్తి వెలువడి నాకు సర్వము బోధించువాని ఈవిధముగా నాతడు వెలువడ నొక్కొక్కప్పుడు కొంచెము బాహ్యస్ఫురణ గలిగియుండెడివాడను, మఱియొక్కొక్కప్పుడు ఆతని సాన్నిధ్యమును చేప్టలను కనిపట్టుటతప్ప, ఇతరమైన బాహ్యస్ఫురణమును పూర్తిగా గోల్పోవువాడను ఆతడు మఱల నా శరీరమున బ్రవేశించినంతనే బహిష్కృతమై నొందు వాడను పూర్వము ఆతనివలన వివిన బాధలనే బ్రాహ్మణి వలనను శ్రీ తోతాపురివలనను తదితరులవలనను విని యున్నాను ఆతడు నా కుపదేశించిన తత్త్వమునే పిమ్మట ఈ గురువులందఱివలనను గ్రహించినాను ”

తాత్రికాది సాధనలు

980 భైరవీబ్రాహ్మణియొక్క గురుత్వమున తానభ్యసించిన తాత్రికసాధనలనుగూర్చి శ్రీగురుదేవు డిట్లు వచించెను “బ్రాహ్మణి పగలు డక్షిణోర్వరమునుండి యెచ్చుటెచ్చటికో వెడలి తంత్రశాస్త్రమున సాధనకు ఆవశ్యకమని చెప్పబడిన వివిధవస్తువులను సేరించెడిది చీకటిపడుచుండగా ఆ సన్ననియమితమైన యొక ఆసనముకడకు రమ్మని పిలిచెడిది నేను వెడలి కాపూజ నొనర్చి యా యువదేవునిననుసరించి ధ్యానింప నారంభించువాడను జపమాలను చేపూని పింపబోవుదునుగదా, దివ్యాకేశిపరవశుడనై సమాధినిమగ్నుడ నయ్యెడివాడను అందుచే జపమునకు ప్రారంభముననే స్వస్తియగుచుండెడిది అప్పుడు నాకెట్టి యద్భుతదివ్యదర్శనము గలిగెడివో యిప్పుడు వివరింపజాలను అయ్యవి ఒకదానివెంబడి నొకటి అతిత్వరితముగా భాసింఁచెడివి ఆ సాధనల ఫలిత మప్పుడు నాకు వెంటనే ప్రత్యక్షమగుచుండెడిది ముగ్యమైన అఱువదినాలుగు తంత్రములందును జెప్పబడిన వివిధసాధనలనన్నిటిని బ్రాహ్మణి నాచే జేయించెను వీనిలో అనేకము అత్యంతదుస్సాధ్యమైన సాధనలు ఏలనసాధారణముగా సాధకులనేకులు వీని నాచరింపబోయి భ్రమ ప్రచూదములకు లోనగుచుందురు—పతితు లగుచుందురు కాని, అమ్మ కృపాకటాక్షమున వీనినన్నిటిని నిరపాయముగా, నిష్కళంకముగా ఆచరింపగల్గినాను ”

981 కుండలినీప్రబోధమును వర్ణించుచు శ్రీగురుదేవు డిట్లు వచించెను “ఈ యనుభవము పొందినపుడు సరిగా

గ్రావలెనే గాన్పించు నొకవ్యక్తి మొవడి నా యిడాపింగా సుఘమ్నానాడులను పూర్తిగా గదల్చివైచువాడు పడ్పు క్రములందలి పద్మములను ఆతడు తననాలుకతో కాక, వాలి యన్న యవి ఒక్కుమ్మడి తలలెత్తును తుదకు సహస్రార కమలము పూర్ణవికాసము నొందును ” (చూ 905, 906, 907)

982 మహమ్మదీయమతసాధనల నాచరించినప్పుడు తన మనఃస్థితిని వర్ణించుచు శ్రీగురుదేవు డిట్లు తెల్పెను “నే నపుడు అల్లా గామస్మరణముచేయుచు, మహమ్మదీయుల వలెనే బట్టలను ధరించుచు, యథావిధిగా నమాజు చేయుచుండెడివాడను . మనస్సునుండి హిందూభావములన్నియు పూర్తిగా ప్రళయనమగుటచే హిందూదేవతలకు నేను నమస్కరింపకుండుటయేకాక, వారిని దర్శింపవలయునని నా కపుడు బుద్ధికూడ పుట్టెడిదికాదు ఈవిధముగా మూఢునాళ్లు సాధనచేసిన సిమ్మట ఆసాధన గమ్యమును గొందితిని ”

983 ఒకప్పుడు నేను హిందూమతము, మహమ్మదీయ మతము ప్రైస్తవమతము మొదలగు వివిధమతముల నవలంబించుటయేకాక, హిందూమతమున మఱల వైష్ణవ శాక్తేయ వేదాంతాదినంప్రదాయముల నవలంబించి సాధనలుచేసితిని వివిధమార్గముల ననుసరించుచున్నను అన్నియు ఒకేగమ్యమును బొందుచున్నవని కనుగొంటిని (487-వ ప్రవచనమును టిప్పణిని జూడుము)

984 తనకు ప్రియుడును తనయన్నకుమారుడునగు అక్షయనిమరణమును గొంచినప్పుడు శ్రీగురుదేవుడు మనుజు

డెల్ల మరణించునో ప్రత్యక్షముగా గాంచెను ఈ యనుభవమునుగూర్చి శ్రీగురుదేవు డిట్లు పలికియున్నాడు “అక్షయుడు నాకట్టెదుటనే మరణించెను అందులకు నే నెంతమాత్రము విచారింపలేదు ప్రక్కను నిలుచుండి నేను మనుష్యు లెట్లు మరణింతురో చూచితిని అది ఒకనుండి కత్తిని పైకి దీయుటవంటిది కత్తి యెప్పటిదే కాని ఒకమాత్రము దిగ విడువబడినది ఈ దృశ్యమును జూచి నే నానందమున నవ్వుచు, చాడుచు, నృత్యము చేసితిని వారు కేబరిమును దీసికొనిపోయి దూన మొనర్చిరి కాని మఱునాడు నే నక్కడ (తనగదిప్రక్క నున్న వసారాను జూపుచు) నిలిచియుండగా, అక్షయుని మరణమునకై నాకు దుర్బిరమైన వేదన్న కోలిగినది—తడి బట్టను పిడునట్లు ఎవ్వరో నా హృదయముఘ మెలిపెట్టి పిండుచున్నట్లు అఖండబాధపడితిని ఆశ్చర్యపడి, నాకు జగజ్జనని బుద్ధిచెప్పచున్నదని తలచితిని ఈ శరీరముతోడనే నాకు ప్రమేయములేదే! ఇక గానోదరుని కుమారునితోడనా నాకు సంబంధము! ఐనను వానిమరణమునకై నేనే యింత బాధపడినప్పుడే తమయాత్ములు గతించునపుడు గృహస్థు లెంతగా కుంధుదురోకదా!”*

*శకుంతలయెడబాటున కణ్ణమహర్షిపై తము పొందిన దుఃఖమును కాదాసు ఇటులనే వర్ణించియున్నాడు

ఉ “కొందలమందె డెందము శకుంతల తా నిపుడేగునంచయో

క్రిందుగ బాష్పరోధముగఁ గంఠమునం జెడె దృష్టి మాంద్యముం బంచె, నొకంత పెంచిన తపోభసులే యిటు కుండ నెంతగాఁ దుందురురో తమంతఁ గను గూఁతులఁ బాయు గృహస్థు లక్కటా!”

—అభిజ్ఞానశాకుంతలము, విరేశలింగకవి యనువాదము

నిర్వికల్పానుభవము

985 తననిర్వికల్పసమాధ్యనుభవమును వర్ణించుచు శ్రీ గురుదేవు డిట్లు తెల్పెను “ఉపదేశానంతరము దిగంబరుడు† అద్వైతవేదాంతసిద్ధాంతములను నాకు బోధింప మొదలిడెను సర్వవిషయములనుండియు మనస్సును ఉపసంహరించుకొని ఆత్మలో నిమగ్నుడవుకమ్మని చెప్పెను కాని నే నెంత ప్రయత్నించినను నామరూప ప్రపంచమును దాటి నిరుపాధిక స్థితికి మనస్సును దీసికొనిపోజాలకపోతిని ఇతరవిషయముల నుండి మనస్సును మఱియిట్ల నాకు కష్టమనిపించలేదు గ్లాని కెవల చైతన్యస్థారమై, దేదీప్యమానమై యొప్పు శ్రీలోకే శ్వరిరూపము నాకు మిగుల చనవైన కారణమున ఆ దివ్య స్వరూపము నాకు సత్యస్వరూపమున ప్రత్యక్షమై నామనస్సును నామరూపప్రపంచమును దాటిపోసీయకుండెను ఎన్నిసార్లు అద్వైతముపై మనస్సును నిమగ్నబ్రయత్నించినను ప్రతి పర్యాయమును ఆరూపము నాకు అడ్డువచ్చుచునే యుండెను అష్టాధిక విరాశుడనై, ‘ఇది నాకు సాధ్యముకాకున్నది నా మనస్సును నిరుపాధి స్థితికి గొనిపోయి ఆత్మను ‘మృఖాముఖి’ దర్శింపజాలకున్నాను’ అని దిగంబరునితో జేప్ప, నాత డొకించుక కోపదృష్టితో నిట్లు నిఘరముగ బలికెను ‘ఏమి! నీకిది సాధ్యముకాకున్నదా? చూచెదను నీకిది సాధ్యమై తీరవలెను!’ అంతలో నాత డేదియో యొక వస్తువుకొఱకు

† తనగురునియందలి పూజ్యభావముచే శ్రీగురుదేవుడు దిగంబర నాగసన్నాధిపతియగు శ్రీ తోతాపురి నిట్లు నూచించువాడ.

చుట్టపట్ల పరికించి, యొకగాజుపెంకు గనబడి, దానిని గైకొని నానుచుమలన మనొక్కి, 'సూటిగా మనస్సును ఇక్కడ కేంద్రీకరింపుము' అని చెప్పెను అంతట కృతనిర్భయుడనై మఱల ధ్యానమునకు గూర్చుండి ఒగజ్జననిదివ్యరూపము కాన్పింపగనే వివేకిమను ఖడ్గముతో ఆరూపమును ఖండించి ని ఇకనేమియు అంతరాయము లేకుండుటచే అయ్యది (మనస్సు) దృశ్యప్రపంచమును దాటి రివ్వన పై కెగసిపోవ (నిర్వ్యాల్స) సూర్యనిమగ్నడ నైతిని "

986 2 క్కుమ్మడి ఆఱునెలలవఱకు నేగాస్థిని (నిర్వికల్ప సూర్యాగ్ని)లో నుగితిని సామాన్యమానవులు ఆస్థితిని నొందినచో మ -ల నందుంటే వెలువడరు—మూ ాతారములై నపిమ్మట శరీరము పండుటాకువలె రాలిపోవును రేయింబనల్ల ఎఱుక నె నాకు లేకుండెను * శవమునందువలె నానోటిలోను ముక్కు పుటములలోను ఈగలు దూరుచుండెడివి, కాని వానియెఱుక నె నాకు లేకుండెడిది భూచిహ్నాసరితిమునై లలవెంగ్రుకలు డలుకట్టెను నాకు తెలియకుండగనే ఒక్కొక్కప్పుడు మలమూత్రవీసర్జన మగుచుండెడిది దైవవశమున దక్షిణేశ్వరమున కప్పుడొక సాధువు వచ్చి నాకు పరిచర్యలు చేసి యుండనిపక్షమున ఈ శరీరము నిశ్చయముగా నశించియుండెడిది ఆ సాధువు వెంటనే నాస్థితిని గుర్తించి యీ శరీరముల మున లోకేశ్వరి యింక ననేక కార్యము లొనర్పవలసియున్నదని—ఈ శరీరము పరిరక్షింపబడినచో, అనేకులు శ్రేయస్సు నొందగలరని—గ్రహించెను అతడు వేళకు ఏదియో కొంత యాహారము దీసికొనివచ్చి నాకు బాహ్యస్మృతి గలిగించు

ట కై అనేకవిధముల బ్రయత్నించువాడు. తుదకు కష్టతో శరీరమును గట్టిగా గొట్టి నాకు కొంచెము స్మృతి వచ్చినట్లు కాన్పింపగానే ఆహారమును నోటిలో కూడువాడు. ఒకప్పుడు అందు బహుస్వల్పభాగముమాత్రమే కడుపు లోనికి బోయెడిది మఱియొకప్పుడు అదియుకూడ సాధ్యము కాకుండెడిది ఈవిధముగ ఆఱునెలలు గడచినవి ఈస్థితిలో మఱికొన్ని నాళ్లు గడచినవెనుక లోకేశ్వరియాజ్ఞ నా కిట్లు వివచ్యైను “లోకమునకు బోధించుటకై ‘భావముఖమున’ (అనగా ద్వైతప్రపంచస్ఫురణము, ఆత్మవలోకనము శశు రెంటికిని నడుమ—ద్వైతప్రపంచద్వారమున) నుండుము.” నాటినుండి రక్తగ్రహణి ప్రారంభమయ్యెను ప్రేవులను మెలిపెట్టి పిండుచున్నట్లు దుర్బరబాధ కలుగసాగెను. ఆఱు నెలలు ఈ విధమైన బాధమూలమున క్రమముగా మఱల శరీరస్మృతి కలుగనారంభించెను అంతవఱకు స్వల్పావకా శము దొరికినప్పడెల్ల మనస్సు (దానంతటదియో) రివున పైకె గసి నిర్వికల్పస్థితిలో లీనమగుచుండెడిది ”

987 ఈ (నా) మనస్సుయొక్క సహజప్రవృత్తి ఊర్ధ్వ ముఖము (అనగా నిర్వికల్ప సమాధిస్థితికి ఉన్నట్లు)మై యుండును ఆస్థితిని సొందినపు డిక క్రిందికి వచ్చుట కిచ్చ గింపదు మీకోసము దానిని బలవంతముగా క్రిందికి లాగు చుందును ఏదియో యొకచిన్నవాంఛ లేనిదే దానిని క్రిందికి లాగుట కష్టము అందులకై ఏహుక్కా పట్టుటయో, వాసీ యము త్రాగుటయో, ప్రత్యేకమైన యొకపదార్థమును దిను టయో, ఒకానొకని జూచుటయో—ఇట్టివాంఛ నొక దానిని.

గల్పించుకొని మనస్సునకు పడేపడే తెల్పుదును అటుల్లు
చేసివనేకాని మనస్సు క్రిందికి (శరీరముమీదికి) రాదు ఇట్లు
వచ్చినను అంతలోనే మఱల మీదికి బోవుట కలదు అప్పుడు
దానిని అట్టివాంఛలచే మఱల క్రిందికి లాగవలసియుండును
, 988 'ఓం తత్ సత్' అనుమంత్రమునుండి 'తత్'
(అది' అనగా బ్రహ్మము) అనుపదము నుచ్చరించుటచేతనే
శ్రీగురుదేవుడు మహాత్తమమగు నిర్వికల్ప సమాధిస్థితిని
బొందువాడు. 'సత్' (ఉనికి) అను పదము నుచ్చరించుటచే
తద్వ్యతిరీక్తమగు 'అసత్' అను భావము ఒకవేళ మనస్సు
నకు తట్టినను తట్టవచ్చును, పరమపవిత్రమైన ఓంకారము
గూడ (చూ 434) ఇందులకు చాలనట్లుగనే తోచెను
కాని 'తత్' అనుపదమును గురుదేవు డుచ్చరించినంతనే
ద్వైతప్రపంచ భావములన్నియు నాతని మనస్సునుండి
యదృశ్యమైపోయెడిది, సదసద్విభేదమంతయు సంపూర్ణముగా
సమసిపోయెడిది, సమస్తద్వంద్వాతీతమైన అద్వితీయ
బ్రహ్మనుభవమున గురుదేవుడు లీనమై యొప్పువాడు

989 బ్రహ్మ దేవా! తాము సమాధిస్థితిలో లీనమగు
నప్పుడు లేశమైనను తమకు 'నే' నను స్ఫురణము ఉండునా?

ఉ ఓను, సాధారణముగా కొంచెము ఉండును
బంగారుకణికపై చిన్నబంగారురేకును అటుగదీసినప్పుడు
పూర్తిగా అఱిగిపోకుండుటవంటిదిది బహిఃప్రజ్ఞ యంతయు
అదృశ్యమగును, కాని దైవము నేను బ్రహ్మనుభవము
నొందుటకై అణుమాత్రమైన ఆహంత నుంచును

కాని యొక్కొక్కప్పుడు ఆతడు (భగవంతుడు) ఆ

లేశమునుగూడ నిర్మూలించును ఇదియే మహోత్తమమైన
(నిర్వికల్ప) సమాధి ఇది వర్ణింప నలవికానిది— జీవుడు
బ్రహ్మముగా మాటునట్టి యఖండపరిణామము ఉప్పుబొమ్మ
సముద్రపులోతును గనుగొనుటకై అందు దుమికినదట!
కాని యది నీటిని తాకినంతనే కరగిపోయినదట! అపు డిక
సముద్రము ఎంత లోతున్నదో వచ్చి చెప్పవారెవరు!

గురుదేవుని నిరంతర బ్రహ్మనుభూతి

990 “స్వామి! మీరు భగవంతుడు కలడని నమ్మె
దరా?” అని యొకరు ప్రశ్నింప, “ఔను, నమ్మెద” నని
శ్రీగురుదేవుడు సమాధాన మొసగెను

“కలడని మీరు ఋజువుచేయగలరా?”—“అహ!”

“ఎట్లు?”—“నిన్నిక్కడ నేనెట్లు చూచుచున్నానో
అట్లే—ఇంతకంటె వేయిరెట్లు విస్పష్టముగా—భగవంతుని
నేను చూచుచున్నాను గావున ”

991 ఒకతార్కికుడు వచ్చి, “జ్ఞాతృ జ్ఞాన జ్ఞేయము
లనగా నేమి?” అని ప్రశ్నింప, గురుదేవు డిట్లు సమాధా
నించెను “మహాశయా! నాకీ పాండిత్యపు గొడవలేవియు
—ఈ తలవెండ్రుక చిక్కులేవియు—తెలియవు నాలో
నున్న ఆత్మ, నాజగజ్జనని—నాకు తెలిసిన వివి రెండే ”

992 నాశరీరస్థితిని జూచి హృదయు డిట్లనువాడు “అంత
బక్కశరీరమున అంత పారమార్థికసంపదను—అంత దివ్య
జ్ఞానమును—నే నెన్నడును కనలేదు!” శరీరము బల
హీనముగానున్నను ఇతరులతో భగవత్ప్రసంగము చేయుట

నే నెన్నడును మానలేదు ఒకప్పుడు నేను కేవలము శల్యా
వశిష్టముగ నుంటిని, అప్పుడును పారమార్థికవిషయములను
గూర్చి—శరీరస్పృహయే లేకుండ—గంటలకొలది ప్రసం
గించువాడను, నాకిది బాగుగా జ్ఞప్తి

గురుదేవు డెట్లు ప్రార్థించెను ?

993 జగజ్జననిని ఈవిధముగా ప్రార్థించువాడను “అమ్మా!
ఆనందమయీ! నీవు నాకు సాక్షాత్కరింపక తప్పదు” మఱి
యొకప్పు డిట్లు కేడుకొనువాడను “ఓ దీనబంధూ! ఓదీన
దయాళూ! నేను నీ విశ్వమునకు వెలియెతినా? జ్ఞానహీను
డను, శక్తిహీనుడను, తపశ్శక్తిహీనుడను, నే నేమియు
నెఱుగను ప్రభూ! నీకృపాకటాక్షమున నేకు నీవు దర్శన
మియక తప్పదు” (చూ 454, 754)

994 అమ్మా! జగజ్జననీ! నాకు లోకులవలన గౌరవము
వలదు, ఇంద్రియభోగములు వలదు, గంగా యమునా శాశ్వత
సంగమమువలె నాయాత్మ నీయందు లయించుగాక!—
ఇదియే నేను గోరునది అమ్మా! నేను భక్తిహీనుడను,
యోగహీనుడను, దీనుడను, నిస్సహాయుడను నాకొకరి
మెప్పు ఘటమీ, నీదివ్యవాదారవిందములయందే నామనస్సు
నిరంతరము నిలుచుగాక! * (చూ 781)

* శ్లో “నాస్థా భక్త్యేన వసునిచయే నైవ కామోభోగే
యన్యత్ భవ్యం భవతు భగవత్ పూర్వకర్మానురూపం,
ఏతత్ ప్రార్థ్యం మమ బహుభుతిం జగజ్జన్మాన్తరేపి
త్వత్పాదామృతహయగతీ నిశ్చలా భక్తిరస్తు”
—ముకుందమూర్తి.

995 తల్లీ ! నేను యంత్రమను, నీవు యంతవు, నేను గృహమను, నీవందుండుదానవు, నేను ఒరను, నీవు కత్తివి నేను రథమను, నీవు సారథివి నీ వెటుల చేయించిన నే నటుల చేయుదును, నీ వెటుల పలికించిన నేనటుల పలుకుదును, నీ వెట్లు నడిపించిన నేనట్లు నడుతును, 'నేను' కాదు, 'నేను' కాదు, అంతయు 'నీవే' * (చూ 898)

996 సత్యవ్రతుడగువాడు భగవత్సాక్షాత్కారము నొందుట నిశ్చయము సత్యమున లక్ష్యములెనివానికో, సర్వము క్రమముగా నశించును నే నీస్థితిని (బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును) బొందినపిమ్మట పుష్పాంజలిపై తల్లి క్లీపి విన్నవించువాడను "అమ్మా ! నీ † జ్ఞానాజ్ఞానములను, నీ శౌచాశౌచఘ్నములను, ని శుభాశుభములను, నీ పుణ్యవాపములను అన్నిటిని నీవే గైకొని నాకు వినిర్మలభక్తినిమాత్రము ప్రసాదింపుము" ఐనను నేనిట్లు అమ్మతో పలికినప్పుడు, "నీ సత్యాసత్యములనుగూడ నీవే గైకొనుము" అని పలుకజాలక పోతిని అమ్మకు నే నన్నిటిని మఱల అర్పించినను సత్యమును మాత్రము అర్పింపజాలనైతిని

కీడుమెళ్లలో సమానముగనే భగవంతుడు కలడు

997 భగవత్సాక్షాత్కారముతో సమస్తకర్మములును తొలగిపోవును నాపూజాకలాపము ఈవిధముగానే అంత

* సాధకుని మరోభావమునుగూర్చి శ్రీరామకృష్ణుడు (వంగ భాషలో "నాహం, నాహం, తుహం, తుహం" అని వేచించువాడు

† అనగా నీవు సృజించినవని భావము

మొందినది కాళీదేవ్యాలయములో నేను పూజచేయువాడను-
సమస్తము చిన్మయమని అకస్మాత్తుగా ఒకనాడు నాకు విదిత
మైనది పూజాపాత్రములు, వేదిక, ద్వారము—సర్వము
చిన్మయమై గోచరించినవి మానవులు, మృగములు,
పక్షులు—సర్వము చిన్మయమే నేనపుడు పిచ్చివానివలె
నలువై పులను పూలను వెదజల్ల నారంభించితిని చూచిన
దాని నెల్ల పూజించితిని

శివార్చనచేయుచు, ఒకనాడు శివలింగముపై వజ్రము
నుండుచుండగా, విశ్వమంతయు శివుడేయని నాకు గోచరించి
నది అద్ది యెట్లని నేను తర్కింపలేదుకాని నాహృదయమున
ఈ యనుభవము మెఱుపు దీగవలె మెఱుసినది నాటితో
సాశివవిగ్రహారాధనము అంతమొందినది ఒకప్పుడు పూవు
లను గోయుచుండగా, ప్రతి పూలమొక్కయు భగవంతుని
విశ్వరూపము నలంకరించుచున్న పూగుత్తివలె గాన్పించినది
పూవులను గోయుట కదియే నాకు కడసారి (చూ 816, 971)

998 ఒకసారి నాకొక దృశ్యము కానవచ్చినది ఒకే
ద్రవ్యము విశ్వరూపమునుధరించి సమస్తజీవరాసులతో నిండి
యున్నట్లు కాన్పించినది అయ్యది మనుష్యులు, పశువులు,
తోటలు, బాటలు మున్నగు నన్నిటితోడను గూడిన మైనపు
టిల్లువలె గోచరించెను అన్నియు మైనముతో నిర్మాణ
మైనవే, సర్వము మైనమే !

999. నాకేమి కనబడునో తెలియునా ? భగవంతుడే
సర్వమునైనట్లు కన్పించును నేరులుగాని, యితర జంతు
పులుగాని తలలు ఊపుచు, కాలుసేతుల నాడించుచుండు

తోలుబొమ్మలలాగున కాన్పించును భగవంతుడే వానిలోపల నుండువాడు

1000 అమ్మ నన్ను భక్తునిస్థితిలో—విజ్ఞాని స్థితిలో— నుంచినది అందుచేతనే రాఖాలు(బ్రహ్మానందస్వామి)తోడను ఇతరులతోడను పరిహాసముచేయగలుగుచున్నాను నేనే గనుక జ్ఞానిస్థితిలో నున్నపక్షమున, ఇయ్యది సాధ్యము కాకుండెడిది ఈ స్థితిలో నాకు అమ్మ (కాళి)యే సర్వము నై యున్నట్లు కాన్పించుచున్నది సర్వత్ర ఆమెయే—లోకే శ్వరియే—నాకు గోచరించుచున్నది దుష్టులు కూడ—భాగవత పండితుని సోదరుడు కూడ—అమ్మయే యైయున్నదని కాళికాలయమున్న నాకు గోచరించినది నేనెంత ప్రయత్నించి నను రామల్లాల్ తల్లిని దూషింపలేకపోతిని అమ్మకయే మఱి యొకరూపమున ఆమెయై యున్నదని నాకు గాన్పించినది. బాలికలందు అమ్మ కానవచ్చుటచేతనే నేను వారిని పూజింతును నా భార్య నాపాదము లొత్తును, కాని తరువాత నేనామెకు నమస్కరింతును అమ్మ నన్నీస్థితిలో నుంచుటచేతనే మిఠి నమస్కరించినపుడు మఱల మీకు నమస్కరించుచుందును—నమస్కరింపవలసియున్నది దుష్టుని గూడ నే సుక్ష్యముచేయజాలను ఒక్క తులఫీదళమును—ఎంత చిన్నదై యున్నను, ఎండిపోయియున్నను—భగవానునికి సమర్పింపవచ్చును * (చూ 644)

* “పత్రం పుష్పం ఫలం సోయం ఘో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి,
త దహం భక్త్యుపహృతో మహ్నామి ప్రయతాత్మనః”

—భగవద్గీత, 9-26

1001 ఒగతు నా కెట్లుగోచరించునో తెలియునా? చెట్లు, పాదులు, మనుష్యులు, పశువులు, గడ్డిగాదము—మొదలైన వన్నియు తలగడగ రేబులవలె గోచరించును—ఇందు కొన్ని మృదువైనవి, మఱికొన్ని ముదుకవి, కొన్నిగుండ్రనివి, మఱికొన్ని నలుచతురమైనవి కాని, యీ గలేబు లన్నిటిలా నుండునది ఒకేవస్తువు—దూది ఇటులనే జగత్తులానివస్తువు లన్నియు అఖండ సచ్చిదానందమయిచే పూరింపబడియున్నవి అల జగజ్జననియే అనేకమైన వలువలనుదాల్చి ఈ యావరణము లన్నిటినుండియు తొంగిచూచుచున్నట్లు నాకు గోచరించును. నే నొకప్పుడు అనుక్షణము ఈ దృశ్యమును గాంచు సీతిలో నుంటిని ఈ నా సీతిని గ్రహింపకుండ జనలు నన్నోదార్చుటకై వచ్చువారు రామలాల్ తల్లి విలపించినది ఆమెను జూడగా ఆలయములోని అమ్మయే యీరూపమును దాల్చినట్లు నాకు తోచెను నవ్వు ఆపుకొనరేక నేలపై బడి చొరలాడుచు నే నిట్లంటిని “ఎంత చక్కని వస్త్రములను దాల్చినా వమ్మా!” ఒకప్పుడు నేను కాళికాలయములో జగజ్జననినిగూర్చి ధ్యానించుచుండ, ఆమె రూపమును అనుసంధానముచేయుట నాకుఅసాధ్యమనిపించినది కొంతసేపై నతర్వాత ఆమెయొక పూజాపాత్రముప్రక్కనుండి చూచుచుండుట నాకు గానవచ్చినది రూపమున నామె యిచటి ఘట్టమునకు స్నానమునకై వచ్చు రమణి యను వేశ్యను బోలియుండెను నే

ఎవడు భక్తిగో నాకు ఆకునైనను, పుష్పమునైనను, ఫలమునైనను, ఉదకమునైనను సమర్పించుచున్నాడో, తిట్టిబద్ధిమంతునిచే భక్తిపూర్వకముగా సమర్పింపబడిన యా వస్తువులను నేను ఆరగించుచున్నాను

నాశ్చర్యముతో నవ్వుచు నిట్లంటిని “ బాగుగనే యున్నది! ఈ దినము నీవు రమణివి కాగోరితివా! కానిమ్ము నేటి యారాధనము ఈరూపముననే స్వీకరింపుము ” ఈవిధముగా అమ్మ నా కిట్లు బోధించినది “వ్యభిచారిణి గూడ నేనే నా కంటే మఱేదియులేదు ” మఱియొకనాడు నేను బండి యెక్కి ‘మేచాబజారు’ నుండి పోవుచుండ అమ్మ ‘ఊకుగా’ వేషము వేసికొని జనులను మోపింపజేయుటకై సంసిద్ధమైన సుందరి వలె గాన్పించినది నుదుట కస్తూరీతిలకమును, తలలో సవరి మును ధరించి యామె విలాసముగా శుక్కా పట్టుచుండెను “ అమ్మా! ఈ రూపమును గూడ నీ వెన్నుకొంటివా! ” అని నే నాశ్చర్యముతో లోకేశ్వరినడిగి యామెకు సాష్టాంగ ప్రణామ మ్మాచరించితిని

1002 బ్రహ్మమును ప్రత్యక్షసత్యముగా, నా కన్నులార, చూచుచుండగా నేనిక తర్కించుటెందులకు? అఖండ బ్రహ్మమే మన చుట్టునున్న సర్వము నైయున్నదని నేను స్వయముగ జూచుచున్నాను, బ్రహ్మమే ప్రత్యగాత్మగను దృశ్యప్రపంచముగను గూడ గోచరించుచున్నది! ఈ సత్యమును గనుటకు ఎవ్వనికై నను ఆత్మప్రబోధము కలుగవలయును బ్రహ్మమును ఏకైకసత్యముగా గాంచునంతవఱకు, “ నేతి, నేతి—ఇది కాదు, ఇది కాదు ” అని వివేచన చేయుచుండవలయును “ బ్రహ్మమే ఈ సర్వమునై యున్నదని నేను నిస్సందేహముగా గ్రహించినాను ” అని కేవలము చెప్పుట చాలదు, చాలదు! (అది వాచావేదాంతము) దైవానుగ్రహమువలన ఆత్మప్రబోధము కలుగవలయును ఆత్మ

ప్రబోధము వెనుపెంటనే సమాధిదశ ప్రాప్తింతును ఈ దశలో శరీరస్పృహయే లేకుండును, ప్రాపంచికవిషయములయందు — అనగా క్షామినికాంచనములందు — రాగమునశించును, భగవదితరవిషయములను వినుటకు మనసొప్పదు, తాకికవిషయములను వినవలసివచ్చినపక్షమున చాల వెగలుగతోచును—బాధగతోచును ఆత్మప్రబోధము కలిగినంతనే పరమాత్మను దర్శించుటయే పై మెట్టు ఆత్మదర్శనమును జేయునది ఆత్మయే (చూ 937)

1003 నరునందు నారాయణునిగాంచునప్పుడే సంపూర్ణజ్ఞానము కలుగునని వైష్ణవచరణునివలన అనేకసంవత్సరముల క్రితమే వింటిని నారాయణుడే వివిధధూపములతో—ఇప్పుడు పెద్దమనుష్యునివలెను, మఱియొకప్పుడు ఘరమదుష్కృద్ధనివలెను, ఇప్పుడూ యోగ్యునివలెను, మఱియొకప్పుడు వట్టి తుంటరివలెను—క్రీడించుచున్నాడని నాకిప్పుడు ప్రత్యక్షముగ గాన్పించుచున్నది కాబట్టి, “పెద్ద మనుష్యుడై యున్న నారాయణుడు, వంచకునిరూపమున నున్న నారాయణుడు, పాపియైయున్న నారాయణుడు, పోకిరిరూపమున నున్న నారాయణుడు” అని చెప్పచుందును ఇప్పుడు వీరందఱును సంతృప్తి పరచుట యెట్లనునది నాకున్న సమస్య అన్న పానియాదులచే అందఱును సంతృప్తులను జేయుటయే నా యిచ్చ అందుచే ఒకసారి యొక్కని నాయొద్ద నుంచుకొని వానిని సంతృప్తుని జేయుచుందును

1004 కులీనురాలును సుశీలవ్రతయునగు స్త్రీని గాంచి శుద్ధుడు పితృవ్రతారూపమున నిరాడంబర వేషమును దాల్చిన

జగజ్జననియే నా కామెయందుగోచరించును, మఱియు సిగ్గు బీడియములను విడిచి యత్యాడంబరముగా శృంగారించుకొని బాహుటమైన చోట విలాసముగా గూర్చుండియుండు భోగ కాంతలను గారించినప్పుడును అల జగజ్జననియే వారియందు మఱియొకరూపమున క్రీడించుచున్నట్లు నాకు దోచును

1005 (ఇచట 62-వ ప్రవచనమును జదువుకొనుడు)

కాని మీరు ఇంకొక మెట్టుపై కెక్కినయెడట మీకు బ్రహ్మ జ్ఞానము లభించును ఈ స్థితిలో నాకు సర్వము బ్రహ్మమే యైయున్నట్లు గోచరించును—ప్రత్యక్షముగా గాన్పించును హేయముగాని, ఉపాదేయముగాని(పరిత్యజింప వలసినదిదాని పరిగ్రహింపవలసినదిగాని)యపుడేక నేమియు నుండదు! ఎవ్వరిమీద నైనను కోపపడుట నాకపుడు అసాధ్యము (చూ 1000)

ఒకప్పు డొకచోటికి బండినెక్కి వెడలుచుండగా, మేడి ముందరి వసారాలో నిలుచుండియుండిన యిద్దఱు భోగము పడతులను జూచుట తటస్థించినది కాని, వారియందు నాకు సాత్వాజ్జననియే కాన్పించుటచే వారికి నమస్కరించితిని

నా కీస్థితి కలిగినప్పుడు నేనిక కాళీమాత క్షేమియు అర్పింప జాల నైతిని పూజనే చేయజాలనైతిని అదో చూచి దేవాలయ నిర్వాహకుడు నన్ను దూషింప నారంభించెను కాని వాని దూషణలకు నా కెంతమాత్రము కోపమురాలేదు, సరికదా, నవ్వు వచ్చెను

1006 ప్రపంచ వాస్తవస్థితిని తన కెఱుకపరచిన యొక దివ్యదృశ్యమును వర్ణించుచు శ్రీ గురుదేవు డిట్లు పలికెను.

“నా కిప్పు డేమి కాన్పించినదో మీకు తెలియునా? ఒక
దివ్యదృశ్యము — జగజ్జనని దర్శనము! ఆమె గర్భిణీస్త్రీవలె
గాన్పించినది, బిడ్డను గని యామె ఉత్తరక్షణముననే మ్రింగి
వేసినది మ్రింగునపుడు బిడ్డయం దెంతభాగము నోటిలోనికి
బోయినదో అంతభాగమును శూన్యమైపోయినది! సర్వము
శూన్యమని అమ్మ నాకు (ఇట్లు) తెల్పినది మఱియు, గామె,
'ప్రళయమా! రమ్మ, రమ్మ' అని యాహ్వానించుచున్నదా
యనునట్లు కాన్పించినది (చూ 52)

.. తన వ్యాధిని గూర్చి గురుదేవుని యభిప్రాయము

1007 (అంత్యదశలో కంఠము నందలి ప్రణామముచే) శ్రీ
గురుదేవుడు జబ్బుపడినప్పుడు శిశుధరపండితుడు సందర్శించి
యిట్లు ప్రశ్నించెను “రోగగ్రస్తమైన భాగమున మనస్సును
కేంద్రీకరించి మీరేమి నివారణ వాండరాద?”

గురుదేవుడు భగవానుని కర్పించిన నా మనస్సును
రక్తమాంసపంజర మగు ఈ తుచ్ఛకళేబరముపైకి ఎట్లు
మఱల్పగలను?

శిశుధరుడు పోనిండు, వ్యాధినివారణార్థము అమ్మను
మీరు ప్రార్థింపరాదా?

గురుదేవుడు నా జగన్మాతను స్మరించినంతనే స్థూల
శరీరము నా దృష్టినుండి తొలగిపోవును—అపు డిక దానితో
నాకు సంబంధమేయండదు, ప్రమేయమే యుండదు కాబట్టి
శరీరవిషయమై (ఏమనిగాని) ప్రార్థించుట నాకు అసాధ్యము

.. 1008 గురుదేవుని వ్యాధి తీవ్రమైనప్పు డాత డెట్టి

యాహోరమును తినజాలకుండెను, మాటలాడుట కూడ విక్కిలి కష్టముగా నుండెను ఆస్థిలిలో నాత డిట్లు వచించెను “ నే నిప్పు డనేకముఖముల మూలమున మాటలాడుచు, భుజించుచున్నాను సర్వాత్మలకు నేను ఆత్మను, నాకు అనంత ముఖము లున్నవి నే నఖండాత్మను ఈ యాత్మ మానవ చర్మముచే గప్పబడియున్నది అం దొకా నొక తావున గొంతులో పుండు బయలుదేరినది శరీరము రోగగ్రస్తమై నప్పుడు మనస్సును బాధించును వేడినీరు పడి శరీరము బొబ్బ లెక్కినప్పుడు మనము, ‘ఈనీరు నన్ను కాల్చినది’ అని నీటిని దిట్టుదుము, కాని కాల్చునది వేడిమికాని నీరు కాదు బాధ యంతయు వ్యాధియంతయు శరీరమునందే, శరీరమునకే, కాని ఆత్మ సమస్తబాధాతీతము, సమస్తరోగాతీతము— వ్యాధులును బాధలును దాని నంటజాలవు” *

1009 (వ్రణబాధ కలిగిన కంఠమును జూపుచు) దీని మూలమున గ్రుక్కెడుపాలె నను మ్రింగజాలకున్నాను కావున కొంచెము ఏమైనను తినగలుగునట్లు చేయుమని అమ్మను ప్రార్థించితిని కాని, అమ్మ యందఱను జూపుచు నిట్లు వచ్చి చెను “ ఏల ? ఇందఱముఖముల మూలమునను నీవు భుజిచుట లేదా ! ” అమితమైన లజ్జచే నేనిక మోటాడలేదు.

* “అచ్చేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ,

నిత్యస్సర్వగతస్థానై రచలోఽయం సనాతనః ” - యగవల్క్యేత, 2-24

ఈ యాత్మ ఛేదింపనలవికానిది, దహింపనలవికానిది, తడుప శీలవి కానిది, ఎండింపను అలవికానిది, ఇయ్యది నాశనము లేనిది, అంతటను వ్యాపించియుండునది, స్థిరరూపమగునది, చలించునది, అశాశ్వత

1010 శరీరమునకు అపరిమితబాధ సంభవించినను నరు డెట్లు ఆత్మవిచారము చేయవలయునో, ఆత్మజ్ఞానమున నెలకొని యుండవలయునో, బోధించుపీఠికై అల జగన్మాత నా ణీ వ్యాధిని గల్పించినది ప్రాణములను తోడివేయు బాధచేతను భరింప రాని యాకటిజిచ్చుచేతను శరీరము సంకటపడుచున్నను, కాసంత యుపశాంతిగల్గించుట మానవశక్తికి అసాధ్యమైనను గూడ ఆత్మయే శరీరాధిపతియని అమ్మ నాకు దెప్పుచున్నది ఆత్మ ఇంద్రియాతీతమగు పరంజ్యోతియని, ఆత్మజ్ఞాన మొక్క టియే వాస్తవమని, సిద్ధత్వమును సాధించినప్పుడే సమస్త బంధవిమోచన మగునని విశ్వాసహీనులకును సంశయాత్ముల కును నమ్మకము గలుగజేయుటకై దివ్యమౌత శరీరమున వ్యాధి గల్పించినది

1011 అంత్యశయలో శ్రీగురుదేవునకు వ్యాధి సంభవించి నప్పుడు శిష్యులు వ్యాధినివారణార్థమై భగవానుని ప్రార్థింపు డని-తమకొఱకేనియు మఱికొంతకాలము శరీరము నిలుచు టకై భగవానుని వేడుకొనుడని—మనఃపూర్వకముగా ప్రార్థింప గురుదేవు డిట్లు పలికెను “సరేకాని, యీ విషయమై నేను దేవునకు నివేదించిన లాభములేదు పరమేశ్వరేచ్ఛయే జరుగుగాక! నేనును నా జగదీశ్వరియు శాశ్వతముగా నేకమైతిమని నాకిప్పుడు విస్పష్టముగా గోచరించుచున్నది కృష్ణునితో రాధ యిట్లు పలికెను ‘ప్రాణప్రియా! నీ విక నాహృదయముననే నెలకొని నన్నే లుకొనుము, నీ మానవరూపమున నా కిక గోచరింపకుము కాని వెంటనే తూటే మానవరూపమున కృష్ణుని గాంచుటకై తహతహ

పడెను ప్రాణేశ్వరుడగు కృష్ణుని గాంచుటకై యామె హృదయము పరితపింప సాగెను కృష్ణుని గాంచనిచో, జీవితము దుర్భర మనిపించెను కాని (యామె కోరికప్రకారము) భగవదీచ్ఛయే జరుగవలసియున్నది కదా! అందుచే కృష్ణుడు చాలకాలము వఱకు మఱల మానవరూపమున ఆమెకు సాక్షాత్కరింపలేదు ”

మానవత్వమును దైవత్వమును గురుదేవునందు

సమ్మేళనమొందిన విధానము

1012 నాహృదయమునకు నిజముగా కంటకములవలె, గ్రుచ్చుకొను మూడుమాటలు కలవు అవి యివి (1) గురువు, (2) కర్త, (3) బాబా (తండ్రి) భగవంతు డొక్కడే గురువు—జగద్గురువు (చూ 438) నాజగజ్జన నియే సమస్త కార్యముల నొనర్చునది (కర్త) నే నామె చేతిలోని ఉపకరణమాత్రమను సదా నేనామెబిడ్డనని భావించుకొనుచుందును

•1013 సుప్రసిద్ధుడైన యొకపండితునితో తనసమావేశమునుగూర్చి శ్రీగురుదేవు డిట్లు పలికెను “పండితుడు నన్ను జూచుటకై వచ్చుచున్నాడని విన్నంతనే భయపడితిని ఏలన, నే గట్టుకొనిన బట్టను గూర్చియే నాకు స్మృతి లేదు నాతో ఉతడు సంభాషించునెడ నేనేమి సమాధానము చెప్పవలయునో నాకు తోచలేదు అంతట అమ్మతో నీట్లంటిని “నిన్ను విడిచి నే నన్యమెఱుగను—ఈశాస్త్రములు, గీత్రములు నాకేమియు తెలియవు అందుచే నిచట నున్నవా”

రితో నిట్లు చెప్పితిని 'మీరందఱును ఇచట కూర్చుండఁడు మీరిక్కడ నున్నారని నాకు ధైర్యము' పండితుడు సరిగా వచ్చినపిమ్మట నా కింకనీ కొంచెము భయమువేయుచునే యుండెను ఆతనివైపు తదేకముగా జూచుచు, ఆతని మాటల నాలకించుచు, నిశ్శబ్దముగా కూర్చుంటిని అప్పుడే అమ్మ నాకు పండితుని మనస్సును పూర్తిగా విప్పిచూపుచుండుట గాంచితిని వివేకవైరాగ్యములు లేనియెడల శాస్త్రమును ఊరక వల్లించిన నేమి లాభము? (తన శరీరమును జూపుచు) ఇచట నేదియో శిరస్సునకు ప్రాకిపోవుచున్నట్లు తోచెను. భయ మంతరించినది, శరీరస్మృతియె సమసెను ముఖ పేత్తితిని నొటినుండి మాటలు ప్రవహంప సాగెను వాగ్రూపమున వెలువగుచున్న నాభావముల నెవ్వరో మఱల మఱల పరిపూర్ణ మొనర్చుచున్నట్లు నాకు దోచెను కామారిపుష్కరమున * జనులు ధాన్యము గొలుచునపుడు ఒకడే వెనుకనుండి ధాన్యమును త్రోయుచుండ మఱియొకడు గొలుచుచుండును ఇదియు నిట్టిదే ఏనే విషయములనుగూర్చి ప్రసంగించితిని నాకే తెలియదు నాకు కొంచెము బాహ్య స్మృతి వచ్చినంతనే పండితుని జూచుసరికి ఆతడు ఆశ్రువులతో శరీరము దడిసిపోవ నేడ్చుచుండెను అప్పుడప్పుడు నాకీ స్థితులు గలుగుచుండును కేశవుడు నన్ను గంగానది మీదుగా నావలో దీసికొని వెడలుదుననియు, కుక్ (cook) అను కైస్త్రవప్రచారకుడును, దేశసంచారియునగు నైరోపా దేశస్థుడు మాతోగూడ వచ్చుననియు నాకు వర్తమాన

మంపెను అది విని నేను సరుగుడుచెట్టుకడకు పదేపదే వెడలనారంభించితిని (అనగా భయముచే మలమూత్రవిసర్జనముచేసినని భావము) అనంతరము వారు వచ్చిరి, నేను స్త్రీమరు ఎక్కిణివీ వెంటనే నాలో కొకచూర్పు కలిగెను. అప్పుడెన్ని విషయములనుగూర్చి ప్రసంగించినో! (భక్తబృందమును జూపుచు) వీరిందఱును నేను అద్భుతమైన ఘోషలు చేసినానని చెప్పిగారు కానినా కావిషయమే తెలియదు ”

1014 గాయందలి పరమాత్ముడే నాచే ఈకార్యముల నన్నిటిని జేయించుచున్నాడు ఒక్కొక్కప్పుడు భగవద్భావమును గొందువాడను-అర్చింపబడనిదే అప్పుడు నాకు శాంతి కలుగకుండెడిది నేను వాచిచేసిలోని ఉపకరణమును, నన్ను ఆతడు వినియోగించుకొనును నన్ను ఆతడు ఎట్లు చేయించుచున్నా అటుల చేయుదును, ఎటుల పలికించునో అట్లు పలుకుదును (చూ 898)

1015 గురుదేవునకు ముక్త్యారామ నామా (Power of attorney) ఇచ్చిన (అనగా సంపూర్ణాధికారముచేసిన) పిమ్మటగూడ గిరిశచంద్రఘోష పూర్వజీవితమువలన దనకు సంప్రాప్తమైన పాపప్రవృత్తులను దభిపోసి దుఃఖాక్రాంతుడై కలవరపడనారంభించెను (చూ 520) అది గని శ్రీగురుదేవు డిట్లు పలికెను “ఓయీ, మతిహీనుడా! నిన్ను బట్టుకొనినది బురదపా మనుకొనుచుంటివా? కాదది విషసర్పము పరుగెత్తినీవింటికి బోయివును మరణింపవలసినదే నీకామాత్రము తెలియదా? బురదపాము కప్పను బట్టుకొనిన, అది

యెన్నియోసారులు బెక బెకలాడిన నేకాని ప్రాణము విడువదు ఒక్కొక్కప్పుడది తప్పించుకొనును గూడను కాని యదియి (దానిని బట్టుకొనినది) విషసర్పమైనచో, ఒకటి రెండు బెక బెకలతో దానిపని సరి ఒక కేళ తప్పించుకొనినను కొంచెముదూరము పరుగెత్తి తనగుంటలో బడి చచ్చు ఇచటికి వచ్చినవారి విషయముగూడ నిట్టిదే” (అనగా వా గుట్టులైనను వా వివిధ కృత్యలగుదురిని భావము (చూ 174)

1016 ఒకనాడు శిష్యుడు తనవాదము లొత్తుచుండి శ్రీగురుదేవుడు ఆ పతిచర్య సుద్దేశించి యిట్లు పలికెను “శీలికి విశేషమైన ప్రాముఖ్యమున్నది” అంతట హృదయముపై జేయి వైచుకొని మఱల నిట్లు పలికెను “దీని యందు (నాయందు) ఏదైన (దివ్యత్వము) ఉన్నపక్షమున, దీనిచే (ఈశుశ్రూవచే) అవిద్య (అజ్ఞానము) పూర్తిగా నశింపవలసినదే” అప్పుడు శిష్యుని గంభీరముగా అవలోకించుచు నిట్లు వచించెను “ఇక్కడ నెవ్వరును పైవారు లేరు ఆనాడు నాకొకదృశ్యము గోచరించినది అప్పుడు హరీశుడు నాయొద్ద నుండెను సచ్చిదానందమయుడు ఈ కోశము (నాశరీరము)నుండి వెలువడుచుండుట నాకు గోచరించినది ఆత డిట్లు పలికెను ‘యుగయుగము నేనవతరింతును’ * నాకు అపస్మారము కలిగినదనుకొంటిని అందుచే నేనూర కుంటిని అపు డాతడే (సచ్చిదానందమయుడే) యిట్లు

* “ధర్మసంస్థాపనార్థాయ శంభవామి యుగయుగే”

• ధర్మసంస్థాపనార్థమై యుగయుగము నే నవతరింతును

పలుకగా వింటిని 'చైతన్యదుకూడ శక్తి నారాధించెను' (అనగా నీవు శక్తి నారాధించుచున్న కారణమున భగవదవతారిము కాననుకొనకు మని భగవానుడు శ్రీగురుదేవునకు దెల్పెనని భావము)

1017 వ్యాధిగ్రస్తుడై యున్నప్పుడు శ్రీగురుదేవు డొక నాడు శిష్యులతో నిట్లు ఎలికెను "ఇచట, (అనగా తన యందు) ఇద్దఱు వ్యక్తులున్నార ఒకవ్యక్తి ఒకజనని— యొకవ్యక్తి యామెభక్తుడు జబ్బుపడినది ఈ రెండవ వ్యక్తియే తనశిష్యులతో భగవానుడు అవతారరూపమున వచ్చుచుండును ఆతఁడు మానవరూపమును దాల్చును. ఆతనితో నాతనిశిష్యులును మఱల లోకేశ్వరి సన్నిధికి బోవుదురు అకస్మాత్తుగా నలుగురైదుగురు వీధిగాయకులు ఇంటిలోనికి వత్తురు వచ్చి వారు భగవన్నామ సంకీర్తనము చేయుచు, ఆనందముతో నృత్యముచేయుదురు అది యెంతనే ఆ యింటిని విడిచిపోవుదురు రాక యెంత ఆకస్మికమో పోకయు సంత యాకస్మికమే! వారెవరో (వారి వృత్తాంతమేమో) లోకులకు దెలియనే తెలియదు!"

1018 బలిపీఠము, బలియగు జంతువు, దానిని నఱకు వాడు-మూడును ఒకే తత్త్వమని తెలిసికొంటిని

1019 అంత్యదశలో వ్యాధి తీవ్రమైనపుడు శ్రీగురుదేవుడు సరేంద్రు (వివేకానందు) నిట్లు ప్రశ్నించెను "సరియే కాని నాయనా! నాభావము లెట్టివని నీయభిప్రాయము?"

సరేంద్రుడు చెప్పెడి దేమి! దేవా! తామే సర్వము! వివేక ఖడ్గముచే, లోకాతీతబలముచే, సోపాన

రణ్యమును ధేదించుకొని బ్రహ్మమును గొందిన వీరాధి
వీరులు తాము ! సఖ్యభావమును సైతము—అలోకై కరము
ఁగుని జేరు దివ్యప్రేమపారివశ్యమును—అనిర్వచనియ ప్రేమ
మాధుర్యమును—తాము గొందితిరి భగవత్పరితాపమున
సఖ్యభావమననేల, సమస్తభావములను కరతలామలక
మొనర్చుకొనిన భాగవతవీరులు తాము !

గురుదేవుని హృదయమున దివ్యభావములన్నియు
నొక్కుమ్మడి నుబికి పారవశ్యమును గల్గించెను తన హృద
యముపై జేయివైచుకొని, నరేంద్రుని, ఇతరేశిష్యులను
సంబోధించుచు నాత డిట్లు పలికెను “సర్వము—భావింప
దగిన సమస్తము—ఇందుండియే వెలువడుచున్నదని నాకు
గోచరించుచున్నది—ప్రత్యక్షముగా గాల్పింపుచున్నది”

1020 తాను భగవదవతారమూర్తిని గురుదేవుడనేక
పర్యాయములు వక్తాశించియుండెను ఇవ్విషయమై సందే
హముకలుగనరేంద్రుడు తనలో దానిట్లనుకొనెను “ఈఘోర
శరీరయాతన నొందుచున్న యీ సమయమున—ఈ మరణ
యాతనాసమయమున—ఈతడు తాను భగవదవతారమూర్తి
నని తెలుపగల్గినచో నేను నమ్మెదను” అతివిచిత్రము!
ఈ భావము సరేంద్రునకు దోచినంతనే శ్రీ గురుదేవుడు తన
యావచ్ఛక్తిని వినియోగించి విస్పష్టముగా నిట్లు పల్కెను
“నాయనా ! నీకింకను సందియము తీరలేదా? వినుము,
ఎవ్వడు రాముడో, ఎవ్వడు కృష్ణుడో, ఆతడే యీ శరీరమున
‘రామకృష్ణుడు—కాని నీవేదాంతప్రకారము కాదునుమీ”

చ తు ర్థ మి ం డే ము

సూ కు లు

నీ తి క థ లు

యో నః పితా జనితా యో విధాతా

ధామాని వేద ఘవనాని విశ్వా ।

యో దేవానాం నామధా ఏక ఏవ

తం సప్రస్ఫృష్నం ఘవనా యత్స్యన్యా ॥ 10 6-82-3.

—ఋగ్వేదము—

ఎవ్వడు మన రక్షకుడో ఎవ్వడు మనలను సమస్తవిశ్వమునూ
సృజించి పరిపోషించునో, ఎవ్వ డీవిశ్వమునంతయు తన నిలయమని
యొలుంగునో, ఎవ్వడు దేవతలను సృజించి వారికి తమతమ విధులను నియ-
మించెనో, అట్టివానిని (అద్వితీయుడగు పరమాత్ముని) గూర్చి (ధీమంతులు)
ఎల్లరును “పరమేశ్వరు డెవ్వడు?” అని విచారణసేల్చుచున్నారు

న తం విదాధ య ఇమా జజానా—

న్యద్యుష్మాక మస్తరం బభూవ ।

నీహరేణ ప్రావృతా జల్ప్వ్య

చా సుత్రవ ఉక్త శాసశ్చరన్తి॥

10-6 82 7

—ఋగ్వేదము

ఓ నరులారా! ఎవ్వ డీసమస్తమును సృజించెనో అట్టివానిని
(పరమాత్ముని) మీరు ఎఱుంగకున్నారు మీవ్యక్తిభావనకుసైతము అతీ-
తుడై ఆతడు మీలో దాగియున్నాడు మీదృష్టిని పొగమంచువలె
నావరించియున్న అజ్ఞానమునకు వశులై విమోక పౌఖ్యములకై ప్రాకు-
లాడుచు, పరమున స్వర్గభోగముల నొసగు కర్మముల నొనర్చుచు, ఆత్మనూ-
గూర్చి దుర్బలప్రాయములకు లోనై సంచరించుచున్నారు

సూక్తులు

నైతిక సూక్తులు—పారిమార్ధిక సూక్తులు

నైతిక సూక్తులు

• 1021 చాళియింట (ఉదుకుటకై తెచ్చిన) ఒకలనే కిములుండును, కాని యవివానివి కావు ఉదుకగా వానియిల్లు ఖాళీయగును స్వతంత్రధావములు లేనివాని ఈ చాళివంటివాడు సీభావములపట్ల చాళివాడవు గ రము

1022 ఒక లేమి చేయవలయునని కోరుదువో వానిని స్వయముగా నీవును జేయుము

1023 యాచనచే మానవుడు అల్పుడగును సేవక్రవర్తిని యాచింపబోయినప్పుడు విష్ణుదేవునంతటివాడు వామనాం కావలసివచ్చెను ఎవ్వనిగాని నీవేదేని యాచింపబోయినంతనే హీనుడవగుచున్నావు (అని భగవానుం తన నిదిర్చినముచే మనకు బోధించుచున్నాడు)

1024 లోకులెంత సులభముగా స్తోత్రముచేయదురో అంతసులభముగా నిందను జేయుదురు, కాబట్టి నిన్ను కూర్చి

* “ఒక లేమి యొనరించిన, నరవర్ణ యశ్వియము తన మనమున గుదా

గురులకు నవి సేయకునికి, హరాయణము పరమధీర్మపథముల్లన్ ”

—మహా రథమీ

వారు చెయు నిందాస్తుతులను లక్షింపకుము †

1025 శౌంధిసుగుణములకు ఆలవాలమైన జీవనము గల
పురు లోకుల నిందాస్తుతులను గ గింపకుము

1026 కొందఱవిషయమున మనము జాగరూకులమై
వర్తింపవలయును (1) ధనికులు వారికి ధనబలము
మనుష్యబలము నుండుటచే కాక, విశేషమైన పలుకుబడియు
నుండును తలచుకొనినయెడల వారు నీకు అపకారము చేయ
గలరు నీవు వారితో బహు జాగరూకతతో మెలగవలయును
వారు చెప్పినదాని కెల్ల బహుశ తల నూపవలసి వచ్చును
(2) కుక్క అది నిన్ను జూచి మొటిగినను మీదబడి కఱవ
బోయినను నీవ గిరియాల వేసి దానిని శాంతిపజేయవలయును
(3) ఆబోతు అది నిన్ను పొడవవచ్చినయెడల కొన్ని శిష్టి
ములతో దానిని శాంతింపజేయవలయును (4) త్రాగిన
వాడు నివు వానిని రేపితివా, నిన్ను అడ్డమైన బూతుల
తిట్టును కాని “మామా! ఖులాసాగా ఉన్నావా?”
అనుచు వానిని బుజ్జగించినయెడల, వాడు చాల ఆనందించుచు
వచ్చి నీతోగోడ చుట్టకాల్పును

1027 ముల్లంగిగడ్డలను దినినవానికి ముల్లంగివాసనగల
త్రేనుపులే వచ్చును, దోసకాయ మెసవినవానికి దోసకాయ

† కా “నిత్యప్రాథవిహారులైన నిపుణుల నిందింపనీ మెచ్చనీ

ఖ్యాతింజేందిన సంపదల నిలువనీ గాఢంబుగా సాగినీ

ఘాతంబప్పుడ పొందనీ నియతిమైగానీ యుగాంతంబునకా

నీతిశ్లాఘ్యపథము దప్పరుగా నిత్యంబు ధీరోత్తముల”

వాసనగల త్రేనుపులే వచ్చును, అటులనే తింతరంగమందలి భావములపని మాటలే యొక్కొక్కప్పుడు వెల్లడించుచుండును (తిండి యెట్టిదో త్రే వట్టిది, భోజన మెట్టిదో చూసనమట్టిది).

1028 'ఏగూటిచిలుక కాగూటిపలు' కనునట్లు ఎట్టి వారితో సహవాసముచెయుదుమో అట్టిగుణములే మన కబ్బును మఱియు మన గుణముల ననుసరించి సహవాసమును ఎన్నుకొనుచుండుము

1029 కొందఱు త్రాచు బామునై ఒము కలవారై యుందురు వారు ఎప్పుడు కాటువేయునదియు నీకు ధైర్యము విటుగూడు కనుగొని వారివిషముచు నీవు తోలగించు కొనుటకై చాల శ్రమపడవలసియుండువు లేదా వారిపై బగపట్టునంతటి క్రోధావేశమున కగ్గమగుడవు

1030 క్రోధము తగుగుణలక్షణము క్రోధపరవశుడగువాడు వివేకమును గోల్పోవును హనుమంతుడు లంకకు నిప్పంటించెనుగాని నీత యున్న యశోకవనమునుగూడ అయ్యది తగులబెట్టినేమో యని యూహించునంతటి వివేకము వానికి లేకపోయెను

1031 'వందలు, నేలు గురువులు దొరకుదురుకాని శిష్యుడు దొరకుట దుర్లభము' అను సామెత మీరు ఎటుగూదురుకదా? అనగా శ్రీరంగనీతులు చెప్పవారు అనేకులున్నను వానిని ఆచరించువారు అరుదని భావము

1032 మతధర్మములు క్షీణించుటకు కారణమేమి? వాననీరు నిర్మలమైనదే యైనను భూమిపై బడునదికి సంపర్కము

దోషముచే మలినమగును మిడ్డలు, తూములు, కాలువలు నివన్నియు ముటికిగానున్నప్పు డవి ప్రవహింపజేయు వాననీరు మూత్రము ముటికిగాదా? (ఇట్లే సుతధర్మములు ఆయాప్రచారకుల లోపములచే దోషభూయిష్టము లగునని భావము)

1033 వాపమును పాదరిసమును వారిం చు కొనుట దుర్లిభము

1034 సాధువునుగాని, దేవాలయమునుగాని సందర్శింప బోవునపుడు వట్టిచేతులతో బోరాదు అర్పించేయుటకై దేని స్వల్పముగ వైనను వైకొని వెడలవలయును

1035 ఇంటిలోనివారు మెలకువతో నున్నయెడల దొంగలు చోరజాలించిందమున నిపు సద్దా జాగరూకుడై యున్నపక్షమున చెడుతలంపులు నీ మనస్సున ప్రవేశించి నీ శీలమును హరింపజాలవు

1036 తల్లి, తండ్రి, భార్య బిడ్డలు మొదలగు వారి యందుండు రాగమే మాయ సర్వజీవులయెడలను సమానముగా బ్రవహించు శ్రేమయోదయ

1037 జీవించియున్నంతవఱకునేర్చుకొనుచునే యుందును

1038 బ్రతికియున్నంతకాలము భక్తిప్రపత్తుల రహస్యములను అనుదినము నేర్చుకొనుచునే యుండుము దానివలన నీకు మేలుకలుగును

1039 (పూజ్యభావముచే) ఇతరులు శిరస్సు వంచుతావున నీవును శిరస్సు వంచుము పెద్దలను పూజించుట వ్యర్థముగ బోదు (చూ 411)

1040 సదా నీమతధర్మములందు నీవు పాటదల గలిగి

ముండుము, కాని దురభిమానమును పరమతములం దసహనమును పూర్తిగా విడనాడుము (చూ 486, 487, 526)

1041 భరతుడు, ప్రహ్లాదుడు, శృకదేవుడు, విభీషణుడు, ఎశురముడు, బలి, బృందావనగోపికలు—వీరందఱును తమ పెద్దలు భగవద్వియవమున దమ కడ్డుతగులుటచే వారి యెడ నవిధేయతై వర్తించిరి (చూ 445)

1042 నిష్కాముడనై — అసంగుడనై — నీ విధ్యుక్తి క్కము నొనర్చుటచే సర్వోత్తమము (చూ 269, 451)

పారమార్థిక సూక్తిలు

1043 క్షత్రివాణి యొకప్పుడు పిచ్చివారి కోటను త్రాగబోతుల కోటను, పసిబిడ్డల కోటనుగూడ వినవచ్చును

1044 సదా హరినామసంకీర్తనము జరుగు నింట పిశాచము చొరజాలదు

1045 గంగానదీతీరమున నివసించువారు ధన్యులు, పవిత్రులు

* 1046 గంగాజలమును సామాన్యమైన నీరని భావించరాదు, బృందావనధూళిని సామాన్యమైన ధూళియని తలపరాదు, శ్రీ శ్రీ జగన్నాథదేవుని మహాప్రసాదమును అన్నముగా నెంచదగదు ఇవి యన్నియు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ స్వరూపములు

1047 భగవంతుడు సంకల్పించినచో, సూదిబెజ్జమున ఏనుగును దూర్పగలడు క్షేచ్ఛానుసారిము అత డేమైనను చేయగలడు (చూ 144)

1048 భగవంతుని శరణుజొచ్చినవాని నడవడియందు తడబాటుండదు (అరితేటిన వర్తకుడు తప్పుటడుగు నేయగు చూ 278)

1049 'హరి'యనగా మనహృదయమీలను హరించు వాడని యర్థము (హరతీహి వారిః) 'హరి బల'మనగా హరియే మన బలమని భావము

1050 ఆత్మప్రభోధము కలుగనిచే భగవంతుని చెలిసి కొనజాలము (చూ 903, 1002)

1051 భగవంతుని శరణుజొచ్చి లజ్జను భయమును విడిచిపెట్టెము "భగవంతునిపేర నేను సృత్యముచేసినచో జనులేమనుకొందురో?"—ఇట్టిభావములను తృణీకరించుము

1052 (ఇచట 238-వ ప్రవచనము జదువుకొనుట)

1053 శ్రద్ధయే అభీష్టవరప్రదాత (చూ 506)

1054 (మనము లక్షింపవలసినవానిలో) మొదటిది భగవత్ సాక్షాత్కారము, తరువాతిది వాని సృష్టి వాల్మీకి రామమంత్ర ముపదేశింపబడెను, కాని దానిని 'మరా' 'మరా'—యని తలక్రిందుగా జపింపవలయునని యాతడు ఆదేశము పొందెను 'మ' అనగా ఈశ్వరుడనియు 'రా' యనగా జగత్తు అనియు భావము—మొదటిది భగవంతుని, తరువాతిది జగత్తు (చూ 5, 6, 7, 820)

1055 అమితభక్తిచే (తన్మయత్వము పొందుటచే) హాని కలుగుననుట అవివేకము—అసంగత ప్రలాపము (చూ 663) మాణిక్యకాంతులు మనోహరముగను ప్రశాంతి శరముగను ప్రకాశించునేకాని తగులబెట్టవు (చూ 763)

1056 లీలమూ లమున నిత్యుని దెలిసికొనయత్నింపుము
(చూ 867)

1057 'సత్త్వ'ను దెలిసికొనుటకై 'చిత్త' నాశ్రయింపుము (అనగా శుద్ధసత్త్వస్వరూపమగు బ్రహ్మమును దెలిసికొనుటకై శుద్ధచైతన్యరూపమగు వాచిలీల నాశ్రయింపుమని భావము)

1058 నిత్యమైనదానిని అనిత్యమైన దానిమూలముననే గాండవలసియున్నది, సత్యమును అసత్యముమూలముననే కనుగొనవలయును, పరచూర్ణమును వ్యవహారముమూలము గ్రహింపవలయును (చూ 867)

1059 వాని పెరు చిన్మయుడు, వాని నివాసము (అధిస్థానము) చిత్తు (జ్ఞానము), ఆతడు (పరిమేష్వరుడు) జ్ఞానస్వరూపుడు

* లేదా, బ్రహ్మమును దృశ్యప్రపంచమూలముననే గ్రహింపవలయును

ఇరువదిరెండవ ప్రకిరణము

నీతి కథలు

శాంసారికదుశ్చింతవలన గలుగు హాని—కామమే బంధకారణము—
ఆత్మవ్రతములు మునుపై నాధారపడియుండును—మిట్టవేదాంతమువలన
గలుగు ప్రమాదములు—స్వమితదుఃఖమానము—శ్రద్ధాపక్తులు అత్య
ర్పణము—రాశీగము పైరాగ్యము—మాయయొక్క స్వభావము—
బ్రహ్మసాక్షాత్కారము

శాంసారిక దుశ్చింతవలన గలుగు హాని

బాటసారి, కల్పవృక్షము .

1060 భగవంతుడు కిల్పితరువువంటివాడు—మనమేమి
కోరినను భగవంతు డొసగును కాబట్టి పారమార్థిక సాధన
లచే మనస్సును పరిశుద్ధమొనర్చుకొని సాధకుడు ఐహికవాం
ఛల నన్నిటిని విసర్జించుటకై జాగ్రూకుడు కావలయును ఈ
విషయమై ఒక కథ జెప్పెదను, వినుడు ఒక బాటసారి ప్రయా
ణమైపోవుచు, దారిలో ఒక మైదానమును జేరుకొనెను అతడు
బయట నెండలో నడచియున్నందున, అలసి ముచ్చెమటలు
పట్టి కోంచెమ్మ విశ్రమింపవలయునని యొక చెట్టునీడను
గూర్చుండెను అంత గొంతసేపటికి అక్కడ నిద్రించుటకు
దనకొకి వ న్నులభించిన నెంతసుఖముగా నుండునోకదా యని
యూహింపనారంభించెను తాను కల్పవృక్షముక్రింద గూర్చుం
టినని యాత డెఱుగనే యెఱుగడు పైని జెప్పిన కోరిక
యనన్యనే దోపగనే తనప్రక్క నొకచక్కని పానుపు గాన

డెను అది మాచి యమితాఘ్నర్యమునొంది దాన్ని బరుం
డెను అటుపిమ్మట తన కొక నుందరి వచ్చి నెమ్మదిగా
పాదములొత్తిన నెంతహాయిగా నుండునోకదా యరుకొనెను
ఈ తలపు లుగగినే ఒక నుందరివచ్చి తనపాదముల నొత్తి
నుండుట ననుగొని బాటసారి పరిమానందభరితుడయ్యెను
అటుపిమ్మట వానికి విశేషమైన ఆకలియైనది అంతట నత
స్థూహించెను “నేను కోరినదంతయు ప్రాప్తించినది నాకి
నోదైన ఆహారము లభింపకుండునా?” అంతలోనే వాని
మెదుట యచింతమగు నానావిధ వదాల్థిములును వడ్డంపభో
గముండెను తత్క్షణమే యాతడు వానిని దిన మ్నెదలు
నెట్టెను, తృప్తిగనెక్కి తిరిగి పరువుమీద బండుకొని యా
రాడలో ఒరిగిన వృత్తాంతమునుగూర్చి చింతపసాగెను
శ్లోలోచించుచు, “ఇప్పుడు ఆకస్మికముగ నొన్నొక పెద్దపులి
వచ్చి ధుటుకున మ్రింగెనా!” అని యూహింపగానే త్క్షణముల
గాండ్రు’ మని యొక పెద్దపులి వానిపై నుటికి మెడ కొఱి
నెత్తురు పీల్చినారంభించెను ఇటు లాబాటసారి ప్రాణముల
కోర్కొయెను

సాధారణముగా లోకుల్లగతి యిట్లే పరిణమించుచుండును
‘ర్తి గౌరవములను వాంఛించి భగవంతుని ప్రార్థించినపక్ష
మున, మికోరి’లు కొంతవఱకు తప్పు సిద్ధించును కాని వా
నెనుక నే పెద్దపులి దాగియున్నదని నమ్ముడు రోగము, శోకము
ధనహాని, మానహాని మొదలగు నీ పెద్దపులులు సజీవమై
పులికంటె వేయిరె ట్లెక్కున భయంకరములుకదా!

పూలమ్మ వానియిల్లు చేసిన పల్లె పడుచులు

1061 కొండలు లైదుచులు సంతనుండి గుంటి
 గొవుచు, దారిలో గ్రుంక వడగండ్ల వాన వచ్చి
 నందున సమీముననున్న యొక పూలమ్మ వానియిల్లు చేరిరి
 ఆ వర్తకుడు దయదలచి వారిని దాను పూవులు పెట్టుకొను
 వసార గదిలో ఆ రాత్రి పండుకొనిచ్చెను అందు పరిమళము
 గల పూవులు తట్టల్కొలది యుండుటచే ఘుమఘుమ సువాసన
 వచ్చుచుండెను కాని యా సువాసన పల్లెపడుచులకు దుర్బంధ
 మై వారికొక కునుకైనను బట్టనీయకుండెను తుద కొక తె
 మిండ్లకు చివారణోపాయమును గనిపెట్టెను ఆమె యిల్లు
 ఫలికెను “భాళీగా నున్న మన చేపలబుట్టలపై గొంచెము
 నీళ్లు చుక్కలుచల్లి వానిని మనదగ్గఱ బెట్టుకొండము మనకు
 నిద్రపట్టకుండ జేయుచున్న యీ పూలవాసన కిదియే విలు
 గును” పల్లెపడుచు లందఱును ఈ సదాలోచనకు సంతోష
 భార్యకముగా సమ్మతించి యటులనే చేసిరి, అరగడియలో
 వారిందఱును గుఱు పట్ట నారంభించిరి

అభ్యాస మెంతగొప్పదో! సాంసారిక దుశ్చింతలలో బుట్టి
 పెరిగి, పేడపురుగువలె ఆ మూలిన్యముననే జీవించుట
 కలవాటు పడిన తొకికునిగతియునిట్టిదే పవిత్రత, వైరాగ్యము,
 త్యాగమును బ్రకాశించుతావున నట్టివాడు నిమిషమైనను
 మనజాలడు కదా! అట్టి వాతావరణమునను ఉక్కిరి బిక్కిరి
 పై పోవునుగదా! (చూ. 214)

కాక నలుపురును జూచుచుండ మొగము వాచునట్లు చీవాట్లు పెట్టెను, మఱియు నాత డార్జించిన దానినిగూడ నూడలా గి కొనెను పాపము, ఆనిర్భాగ్యుడు తన సొంతసొత్తగు ప్రాత గిన్నెలు, గుడ్డలు గల రేకు పెట్టెనుగూడ దిగవిడిచి పోవలసిన వాడయ్యెను దురభిమానమునకు ఫల మిటులుండును

మంగలి యేడు బంగారుగోతములు

1065 మంగలి యొకడు భూతము ఆవహించిన చెట్టు క్రిందనుండి పోవుచు, “బంగారుతో నిడివిన యేడుగోతములు నీకు గావలయునా?” యను ధ్వనిని వినెను ఆ మంగలి ట్టులునటు చూడగా నెవ్వరును గానరాలేదు ఏడుగోతముల బంగారము నిచ్చెదనను శబ్ద మెటులైనను వానికి బెరాసను గల్గింప నాతడు, “ఆహ! తీసికొందు”నని గట్టిగా నఱచెను “ఇంటికి బొమ్ము, నేనాగోతములను నీయింటికి జేర్చినాను” అనుప్రతివచనము వెంటనే వినవచ్చెను ఈ విచిత్ర మొత్త వఱకు నిజమో కనుగొందమను నాత్రముతో నాత డింటికి జరుగెత్తెను ఇల్లు చేరి చూచుసరికి గోతములు కట్టెదుట నుండెను! వానిని విప్పిచూడ నొకటి తప్ప మిగిలినవన్నియు బంగారునాణెములతో నిండియుండెను మంగలిమనస్సులో నిపుడొక తీవ్రమైన కోరిక పుట్టినది ఏడవగోతమునుగూడ దాను నిండింపవలయుననియు, లేనిచో దనయానందమునకు వెలితి కలుగుననియు నాతడు తలచెను అందుచే నాతడు తన యింటిలోని వెండినగలను బంగారునగలను అన్నిటిని అట్టివైచి వానిని వరహాలుగా మార్చి యాగోతముల్లో

వేసెను కాని యాగోతము నిండదే! అది యెప్పటి యశ్లేయుండెను అందువలన మంగలికి జాల ఆరాటము గలిగెను తానును కుటుంబమును తిన్నగా దిండి తినక, మాడి మఱికొంతధనము ప్రోగుచేసి యాగోతములో వేసెను కాని విచిత్రమైన యాగోత మెప్పటి వలె అసంపూర్ణముగనే యుండెను అందుచే నాతడొకనాడు రాజును సందర్శించి తన రాబడి కుటుంబపోషణకై వాలకున్నదని చెప్పి తనజీతము హెచ్చుచెయింపుడని కోరెను ఈ మంగలిమీద రాజునకు అభిమానముండుటచే, ఆతడు కోరగనే రాజు వాని జీతము రెట్టింపుచేసెను ఈజీతమంతయు మంగలి కూడబెట్టి గోతములో వేయించుండెనుగాని యా విచిత్రపు గోతము నిండదే! తుద కామంగలి యింటింటికి దిరిగి తిరిపెమెత్త నారంభించి యాసొమ్మును తన నెలజీతమును అంతయు ఆవంతగోతములో బడవేయసాగెను కాని యది యెప్పటివలెనే యుండెను—అది నిండు సూచన లేమియు గాన్పింపవయ్యె నెలలు గడుచు చుండెను, కాని యేడుగోతముల భాగ్యము గలిగిన యానిర్భాగ్యపుమంగలి కుఃఖము నానాటికి హెచ్చుచుండెను రాజు వాని దైన్యమును దురవస్థను గనిపట్టి యొకనా డిట్లు ప్రశ్నించెను “ఒరీ! నీజీత మిప్పుడున్న దానిలో సగమై యున్నప్పుడో ఎంతో ఆనందముగను, ఉల్లాసముగను ఉండెడివాడవే కాని యిప్పుడు రెట్టింపుజీతము సంపాదించుకొనుచున్నను అతి దీనముగా, బిక్కమొగమువేసికొనియుండుటకు కారణమేమి? ఏకేమియు కీడు వాటిల్ల లేదుకదా ఒకవేళ ‘ఆ యేడుగోత మ్మీలు’ను నీకు తలస్సపడినవా యేమి?” ఈమాటలు వీని

మంగలి యులికిపడి, “మహాప్రభూ! ఎవరా సంగతిని ఏలిన వారికి వినిపించినారు?” అనెను రాజు పలికెను “నీకు దెలియదా? ఎవరి కాయేడుగోతములను యత్తుడు దత్తము చేయునోవానియందు దీలక్షణములు కాన్పించును నాకును యత్తుడీగోతములను దీసికొమ్మని యాయబోయెను, కాని యాధనము, ‘దాచుకొనుటకా, వ్యయించుటకా?’ యని నే నడుగగా, యత్తుడు మాటు పలుకకుండ బాటిపోయినాడు ఆధనము ఎవరును వాడుకొనదగినది కాదని నీకు దెలియదా? అది చేచిక్కినవారికి దానినింకను గూడబెట్టవలయుననియో కాని వ్యయింపవలయునని బుద్ధి పుట్టదు తత్క్షణమే పోయి ఊర్ధనమును తిరిగి యిచ్చివేయుము” ఈసదుపదేశమును విని మంగలి బుద్ధితెచ్చుకొని యత్తు డావహించిన యాచెట్టు కడకు బోయి, “ఓ యత్తుడా! ఇదిగో, నిబంగారము నీవే తీసికొనుము” అనెను “సరే” యని యత్తుడు మాటు పలికెను మంగలి యిల్లు చేరి చూచుసరికి ఆ వేడుగోతమును ఎంత విచిత్రముగా వచ్చెనో అంత విచిత్రముగనే అదృశ్యమైపోవుటయేగాక, వానితోపాటు తాను యావజ్జీవము పాటుపడి సంపాదించిన ధనముకూడ ఎగిరిపోయినది!

లోకమున గొందఱిస్థితి యిటు లుండును నిజమైన యాదాయ మేదియో, వ్యయమేదియో తెలియనివారి కున్న దంతయు నాశనమగును

మేకపిల్ల తంగేడు పువ్వులు

తల్లికిడ నాటలాడుకొనుచుండెను ఉల్లాసముగా అది యొక కుప్పిగంటు పైచి తల్లితో నిట్లనియెను “అమ్మా! అమ్మా! అవిగో, తంకేడుచెట్లు వాని పూలను నేను గడుపారి మేయుచును” అందులకు తల్లి యిట్లనియెను “బిడ్డా! ఆపూలను వీవు మేయగలుగుట యంత తేలికయైనపని కాదు తంకేడు పూవులు నీకు జిక్కుటకుముం దనేకగండములు గడవవలసి యున్నది రాఖోవు భాద్రపదాశ్వయుజమాసములు నికంతగా శుభదినములు కావు! ఎవరేని ని న్నెత్తుకొనిపోయి దుర్గా దేవికి బలి యియవచ్చును అది తప్పిన, భయంకరమైన కాళీభౌజ వచ్చును, అదృష్టవశమున ఆ గండముకూడ తప్పి నేను, ఇంకను జగద్భాత్రిపూజ యున్నది ఆ సమయమున మనజాతిలో మిగిలియున్న మగసంతతినంతయు నించు మించుగా జాతరలో గడతేర్తురు మహాదృష్టవశమున నీ వీ గండములనన్నిటిని గడచి బ్రదికి పెద్దవాడవైనయెడల, దీపావళి నాటికి తంకేడుపూల విం దారగింతువుగాని లెమ్ము! అప్పుడు మంచితంకేడుపూవులు దొరకగలవు కూడను”

ఈ కథలోని మేకపిల్లవలె మన నవయశావనోత్సాహము కల్పించు మనోరథములన్నిటికిని తలలాపరాదు—వానిని దీర్ఘకొండమన్న అత్యుత్సాహము కూడదు మఱి యే మన, జీవయాత్రలో సంభవించు గండము లనేకము లని మది నుంచు కొని గొంతెమ్మకోరికలను సాధ్యమైనంతవఱకు జంపుకొనుటయే మేలు

కామమే బంధకారణము

‘సంసారము నంటని సంసారి’

1067 సంసారమాలిన్యము’ నంటకుండ సంసారమున నుండుట గృహాస్థులకు సుసాధ్యమేయని నవనాగరకవిద్యాధికు డొకడు శ్రీగురుదేవునితో వాదింపసాగెను అప్పుడు గురుదేవుడు వాని కిట్లనియెను “‘సంసారము నంటని నేటి నీ సంసారి’ యనగా నెట్టివాడో నికు దెలియునా? తాను సంసార మాలిన్యము నంటనివాడు కావున, డబ్బుతో దా నెట్టి జోక్యము పెట్టుకొనడు కావున, తనగృహకృత్యములను ఆదాయమును వ్యయమును అన్నిటిని భార్యయే పరివాలించుచుండును అటుచే నెవ్వడైన నొక బీదబ్రాహ్మణు డీ ‘గృహాధిపతి’ని యాచింపవచ్చినపక్షమున త డిట్లనును ‘అయ్యా! నేనెన్న డును ధనము తాకను, నన్ను యాచింపవచ్చి నీవెందులకు వృథా కాలయాపన చేసెదవు?’ ఆ బ్రాహ్మణుడు అతి దీనముగా ప్రార్థించుచు, పీడించువాడైన పక్షమున ‘సంసారము నంటని యీ సంసారి’ విసుగొని తనలో దా నిట్లనుకొనును ‘వీనికేదైన నిచ్చినగాని వీనిపోరు తప్పించుకొను సూత్రము లేదు’ అందుచే నాతడు, ‘సరే, రేపు రావయ్యా వీలై నంతవఱకు జూచెదను’ అనును ఈ ‘లోకాదర్శగృహ స్థుడు’ లోనికిఁబోయి భార్యతో నిట్లనును ‘ఇటు చూడు, ఒక బీదబ్రాహ్మణుడు చాల అవస్థపడుచున్నాడు వాని కొక రూపాయి నిత్యము’ ‘రూపాయి’ యను మాట చెవిని బడ గనే భార్య దుద్రరూపము దాల్చి శాక్షేపముగా, ‘అహా!

ఏమి బౌదాధ్యమండి! వెనుకముందు జూడకుండ బాటవేయుటకు రూపాయలు మీకు పులివిస్తరాకులో, తాల్లో! ఆ గృహయజమానుడు నట్టుచు, 'అబ్బే! ఆ బ్రాహ్మణుడు చాల పేదవాడు, అంతకంటే దక్కు విచ్చిన బాగుండదు' అని ప్రార్థనాపూర్వకముగా మనవిచేయును 'వీలు కాదు, ఒక్క బేడకంటే ఎక్కువ, ఇచ్చుటకు వీలు కాదు ఇదిగో బేడ మీ కిష్టమువచ్చిన దీని నీయవచ్చును' అని భార్య 'నిర్మొగ మోటముగా' బలుకును కాని యా 'బాబు' సంసారమాలి న్యము నంటని సంసారి కావున తన భార్య యిచ్చినదానినే స్వీకరించును మఱునా డాయాచకునకు దక్కున దా బేడయే

“సంసారము నంటమని చెప్పకొను మీ స్మరకులు నిజముగా స్వాతంత్ర్యహీనులు— తెలిసినదా? కుటుంబవ్యవహారములను స్వయముగా జక్కబెట్టుకొనరు కావున జాల యోగ్యులమనియు పావనులమనియు తలపోయుచుండు వీరు చిజముగో భార్యచే జీకటి మొట్టికాయలు తిను భార్యదానాలు కాబట్టి వీరు సామాన్యమానవు లనిపించుకొనుటకు గూడ దగరు”.

గోవింద దేవాలయార్చకులు

1068 పూర్వము జయపురముందలి శ్రీ గోవిందదేవాలయార్చకులు పెండ్లిచేసికొనువారుకారు అప్పుడు వారాత్మ ప్రజోవిరాజిత్తులై యుండెడివారు ఒకసారి రాజు తనకడకు రండని వారికి గబురుచేయగా, “రాజునే యిక్కడకు రవ్వునుడు” అని జబాబుచెప్పిరి కాని తరువాత వారు పెండ్లిండ్లు

చేసికొనసాగిరి అంత నిక రాజునకు వానిని బిలువనంపవల
సిగ యగత్యమే లేకుండబోయినది! వారు తమంత తామే
పోయి, “మహారాజా! ప్రభూ! మిమ్ము దీవింపవచ్చితిమి,
మీ కొఱకై వేవాలయమునుండి ప్రసాదమును దెచ్చితిమి,
స్వీకరింపుడు” అని వేడుకొనువారు వా రటుల జేయక
తప్పినది కాదు పాపము, ఆనిర్భాగ్యులేమి చేయగలరు?
ఒకనాడు ఇల్లు కట్టుకొను నక్కట, ముఱియొకనాడు పిల్లలకు
అన్నప్రాశనముచేయు ముచ్చట, ఇంకొకనాడు కుమార్తెలకు
పెండ్లిండ్లు—ఇట్లు అడుగడుగునను ఆవశ్యకములే ఆయెను!
నీనికై డబ్బు కావలయునుగదా! అందులకై రాజుగారిని
యాచంపక తప్పదాయెను!

ఒరులయొద్ద సేవచేయుచు మీరెట్టి నీచస్థితిలో నున్నారో
మీయంతట మీకే తెలియగలదు వాళ్ళాత్యపద్ధతిప్రకా
రము బాగుగా విద్య నేర్చిన మీయువకులు—మీ యాంక్షా-
విద్యాపండితులు—నోరెత్తకుండ అధికారులచే తన్నులు
తినుచున్నారు! ఈ యవమానములకును ఈ బానిసత్వము
నకును మూలకారణ మేమో తెలియునా? ‘కామిని’—
కామినీవ్యామోహము *

౧ “జలజవిలోచనంబులును సన్నపుల జందురకావీచీరలుం

గులుకు మెఱుంగుఁ జన్నులును గొంచెపుఁగొనులు రత్నకింకణీ

కలరశ గుణంబులును గల్గిన కాంతలు గల్గరేని గా

నిలి మతిమంతు లేటికి వసించురు రాజగృహంగణంబులన్ ”

—భర్త హరిసుభాషితము, ఏనుగు లక్ష్మణకవి యనువాదము, 2-31

ఉద్యోగ సంపాదనము

1069 ఒక పెదవాడు ఉద్యోగము దొరకిక చాల బాధ పడుచుండెను అనేక పర్యాయము లొక ఆఫీసునకు బోయి యుచటి పెద్దగుమన్నాను (లేక కార్యనిర్వాహకుని) దర్శించి, పడిగావులు పడియుండి, ఏదేని యుద్యోగము నొసగుడని వేడుకొనెను ఉన్నదనికాని, లేదనికాని ఖండితముగా జెప్పక యాతడు, “ఈదినము కాదు, రేపు రమ్ము”, “నన్నప్పడప్పడు చూచుచుండుము” అనుచునే కాలము గడచుచుండెను ఈవిధముగా జాలదినములు గడచిపోయినవి ఒక నా థా పెదవాడు తన బాధలనుగుఱించి యొక స్నేహితునితో జెప్పకొనెను ఆ స్నేహితుడు వెంటనే, “నీవెంత తెలివి తక్కువవాడవు! ఆ నిర్వాగుని దర్శించి దర్శించి నీకాళ్లు అఱిగిపోయియుండును గోపమ్మదగ్గఱకు బోయి దానిని బతిమోలుకో నామాట నమ్ము రేపే నీకు ఉద్యోగము దొరకును” అని యుపాయము చెప్పెను ఆ పెదవాడు అమిత శ్రద్ధముతో, “అటులనా! ఇప్పుడే పోయి యామె కాళ్లు మోద బడుదును” అనెను గోపమ్మ యా యుద్యోగస్థుని యుంపుడుకై ఆ బీదవా డామెయొద్దకు బోయి, “అమ్మా! నేను చాల దుర్దశలో నున్నాను నీవు తప్ప నన్ను రక్షించు వారు లేరు నేను బ్రాహ్మణుడను నా కితరమగు నాధారము లేదు అమ్మా! చాలకాలమునుండి ఉద్యోగము లేక బాధపడుచున్నాను ఆలుబిడ్డలు ‘అన్నమో రామచంద్రా!’ యని పలవించుచున్నారు నీ వొక్కమాట చెప్పితివా, నాకు ఉద్యోగము లభింపగలదు ఈపుణ్యము గట్టుకొనుము” అని

బతిమాలుకొనెను గోపమ్మ యిట్లనెను “నరేకాని, ఎవరితో జెప్పిన, కార్యము సానుకూలమగును?” ఆ బ్రాహ్మణుని దైవ్యము చూచి యామె, “అయ్యో, పాపము! ఈ బ్రాహ్మణుడు చాల దురవస్థలో నున్నాడు” అని జాలిపడెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు వెంటనే యిట్లనెను “నీవు బాబుగారితో నొక్కమాట చెప్పితివా, గా కుద్యోగము దొరకును” గోపమ్మ యారాత్రియే ‘బాబుగారితో’ జెప్పెదనని వాగ్దానము చేసెను విచిత్రము! మఱునాటి యుదయముననే బ్రాహ్మణుని యింటికి బంట్రాతు వచ్చి నాటినుండియే యుద్యోగమున జేరవలసినదిగా ‘బాబుగారి’ యుత్తరువును విన్నవించిపోయెను. ఆ యుద్యోగస్థుడు ప్రధానోద్యోగితో బ్రాహ్మణునిగూర్చి యిట్లు శిశు రిసుచేసెను “ఈతడు చాల యోగ్యతగలవాడు, పెద్దపరీక్షల నిచ్చినవాడు ఈతనిసేవ మన ఆశీసునకు జాల లాభకరముగా నుండునని యుద్యోగము నిచ్చినారు తమ దయవలన జాల అభివృద్ధి నొందదగినవా డీతడు”

కామిసీవ్యామోహ ప్రభావ మిటువంటిది లోకమంతయు కామిసీకాంచనవ్యామోహములో మునిగి తేలుచున్నది

లోభివర్తకుడు గురువు .

1070 ఒక పేదబ్రాహ్మణునకు ధనికుడగు నొక బట్టల వర్తకుడు శిష్యుడుగా నుండెను స్వతస్సిద్ధముగా ఆవర్తకుడు బహు లోభి ఒకనాడ బ్రాహ్మణునకు దన దేవతార్చన గ్రంథమును గప్పకొనుటకై యొకగుడ్డ కావలసివచ్చినది ఆయన తనశిష్యునియొద్దకు బోయి యడిగినాడు వర్తకు డిట్లు

పలికిన “అయ్యో, గండుగడియలక్రితము చెప్పినపక్షమున మీకు గావలసినగుడ్డి నిచ్చియుందును మీకు బనికివచ్చెడు విన్నగుడ్డిముక్క యిప్పుడేదియు లేదే! ఏమి దురదృష్టము! కొనిండు, మీరడిగినదానిని జ్ఞప్తి నుంచుకొందును ఐనను మీరప్పడప్పడుమాత్రము జ్ఞాపకముచేయుచుండుడు” పాప మాత్రాబ్రాహ్మణుడు నిరాశతో వెడలిపోయెను గురువుగారికిని ఈ శిష్యోత్తిముఘకును జరిగిన సంభాషణమును వర్తకుని భార్య తెరచాటుననుండి విచినది ఆమె వెడలిపోవుచున్న యా బ్రాహ్మణుని వెంటనే లోనికి విలిపించి, “స్వామీ! గృహ యజమానుని మీరడిగిన దేమి?” యని విచారించెను బ్రాహ్మణుడు జరిగిన వృత్తాంతమును దెలుపు, “చిత్తిము, మీరింటికి వెళ్లుడు, మీరు కోరిన గుడ్డి రేపుదయముననే మీకు జేరును” అని వర్తకునిభార్య పలికెను రాత్రి వర్తకు డింటికి రాగానే, “దుకాణము మూసివేసితిరా?” యని భార్య యుడిగెను “ఔను, విశేషమేమి?” యని వర్తకు డనెను “ఇప్పుడే వెళ్లి మనదుకాణమున గలవానిలో నాణెమైన రెండుబట్టలు తీసికొనిరండు” అని భార్య పలికెను వర్తకు డంత, “ఏమీ యీతొందర! రేపుదయమున నీయగూడదా? ఉన్న వానిలోనెల్ల మేలైనవానిని రేపుదయముననే యిచ్చెదను” అనెను “అటుల కాదు, ఇప్పుడే యీయవలెను, లేదా, నా కక్కటయే లేదు” అని భార్య నొక్కిచెప్పెను పాప మా నిర్భాగ్యుడేమి చేయగలడు? గురువుగారా, ఏవో మాయ మాటలతో—కల్లబొత్తి వాగ్దానములతో—బంపి వేయుటకు? ఈమె తన ‘శయ్యామండిరపు గురు’వయ్యె!

ఇకనేమి చెయుట ! ఈమెయాజ్ఞ లప్పటికప్పుడే చెలామణియై
 తీరవలయును లేనిచో, ‘ఇంటిలోని పోద ఇంతంతగాదయా!’
 యనునట్లుగును తుద కావర్తకుడు విధిలేక యర్ధరాత్రివేళ
 బోయి, కొట్టుతీసి, భార్యకోసము బట్టలు తెచ్చినాడు మఱి
 నాటి యుదయముననే ఆయిల్లలు గురువుగారికి గావలసిన
 బట్టను బంపుచు నిట్లు కబురింపెను ‘ఇకమీదట మా
 యొద్ద మీకేమైన గావలసినపక్షమున నన్నడుగుడు, మీకు
 వారకును ”

(కాబట్టి దయామయియగు లోకేశ్వరి శరణుజొచ్చి
 యామె వసప్రసాదమును గోరువారి ప్రార్థనలు, ఈషేష్టా
 త్రము కరినమైన పితృభావమున భగవంతు నర్పించువారి
 ప్రార్థవలకంటె శీఘ్రముగా— సులభముగా— నెఱవేఱుటకు
 అవకాశముగలదని గ్రహింపనగును)

కార్తికేయుడు

1071 భార్యయెడి గృహస్థధర్మమును నిర్వర్తింపఁకుడు
 టకు గారణమేమని యొకరు ప్రశ్నింప శ్రీగురుదేవు డిట్లు
 సమాధాన మొసగెను “కార్తికేయు డొకనాడు పిల్లిని
 గిల్లినాడట ఇంటిలోనికి బోయి మాచుసరికి దన దివ్యజనని
 యగు పార్వతిచెంప గిల్ల బడియుండుట గాంచి, ‘అమ్మా, నీ
 బుగ్గపై అసహ్యమైన యీగాయ మెటుల గలిగినది?’ అని
 యడిగెను జగజ్జనని యిట్లు సమాధానమొసగెను ‘ఇచ్చి
 నీపనియే, నీగోటి అక్కేయిది’ కార్తికేయుడు నీవ్వెఱపడి,
 ‘అదెల్లమ్మా! నేను నిన్నెన్నడును గిల్లిన జ్ఞప్తి లేదే! అనెను

‘నాయనా! నీ వీయదయము విల్లని గిల్లినమాట మఱచి పోయితివా?’ అని యాతల్లి యడిగెను కార్తికేయుడు ‘బౌనమ్మా, నేను విల్లని గిల్లితిని ఐనను నీ బుగ్గమీద గాయము పడుటెట్లు?’ అనగా తల్లి యిట్లనెను ‘వెళ్ల నాయనా! ఈ జగమున నేనువివా ఏమియులేదు సృష్ట జాత మంతయు నేనే నీ వెవరిని హింసించినను నన్నే హింసించిన వాడవగుదువు’ ఈ పలుకు లాలకంచి కార్తికేయు డత్యాశ్చర్యము కొంది తాను వివాహ మాడరాదని నిశ్చయించి కొనినా డట! ఏలన దా నెవరిని బెండ్లి యాడగలడు? ప్రతి స్త్రీయు దనకు దల్లి నేకదా? ఇట్లు సమస్త స్త్రీలయందును మాతృభావమును బొంది యాతడు పెండ్లియాడుట మాచి వేసెను నేనును కార్తికేయునివంటివాడనే ప్రతిస్త్రీని లోకే శ్వరిగనే భావించును ”

ఆత్మవికాసము మనసుపై

నాధారపడియుండును

ఇద్దఱు మిత్రులు

1072 ఆత్మవికాసము మన స్థితిపై ననుభావములపై నను ఆధారపడియుండును వికాసము వ్యాదయమువలన గలుగు వలయునుగాని ఏ బాహ్యకర్మములవలనను గలుగదు ఇద్దఱు స్నేహితుల్లు భాగవతకాలక్షేపము జరుగు తావునకు సమీపమునుండి పోవుచుండిరి : అందొకడు, “ అదిగో, అచటికి బోయి శ్రాంచెముసేపు పురాణమును విందము ” అనెను

రెండవవాడు, “ ఎందుకొయి భాగవతమును వినిన నేమి
 లాభము ? బోగమువాండ్ర యింటికి బోయి హాయిగా గాల
 ట్లేపము చేయుదము ” అనెను మొదటివా డందులకు సమ్మ
 తింపక భాగవతకాలట్లేపము జరుగుచోటికే వెడలెను రెండవ
 వాడు బోగముదాని యింటికి బోయెనుగాని, తా నాశించిన
 యానందమును గనజాలక పోయెను అందుచే దనలో దా
 నిట్లునుకొనసాగెను “అయ్యో ! నే నిక్కడి కేల వచ్చినాను?
 శ్రీహరిలీలలను వినుచు గా న్నేహితు డెంత హాయిగా గాల
 ట్లేపము చేయుచుండునోకదా ! ” ఇట్లాతడు తాను అపవిత్ర
 స్థలమున నుండియు హరిని గూర్చియే ధ్యానించెను రెండువ
 వాడో, భాగవతశ్రవణముచేయుచును గూడ అం దానందము
 గనజాలక తన్ను దో నిట్లు నిందిం చుకొనసాగెను “ఆహ! ఎంత
 బుద్ధిహీనుడను ! మిత్రునితో గూడ బోగముదాని యింటికి
 బోయి సుఖ మనుభవింప నై తినే ! అత డెంతహాయిగా గాల
 ట్లేపము చేయుచుండునోకదా ! ” ఇట్లేతడు భాగవతము పఠింప
 బడుతావున గూర్చుండెనన్న పేరే కాని, “ చిత్తము శివుని
 మీద, ఇక్తి చెప్పలమీద ” అనునట్లు వీని మనస్సంతయు
 బోగముదాని యింటిమీదనే యుండెను ఇట్లు వీని మనస్సు
 అపవిత్రసంకల్పములతో మలినమైయుండుటవలన, స్వయ
 ముగా లంజెయింటికి బోకపోయినను పాపమునే పొందినాడు
 ఇక బోగముదాని యింటికి బోయినవాడో, స్వయముగా
 తాను అపవిత్రస్థలమున నున్నను వాని మనస్సంతయు భాగవత
 కాలట్లేపముమీదనే యుండుటవలన భాగవతశ్రవణముచేసిన
 పుణ్యమును బడసెను

1073 ఒక గుడిచెంత నొక సన్నా్యసి నివసించువాడు ఎదురుగా నొక బోగముదాని యిల్లుండెను విటు లనేకులు నిరంతరము కామెయింటికి వచ్చుచు బోవుచుండుట గాంచి సన్నా్యసి యొకనా డామెను బిలిచి యిల్లు చివాల్లు పెట్టెను “ నీవు మహాపాపివి రేయింబవళ్లు నీవు పాపముచేయుదునే యున్నావు ఎక్కెట్టి ఘోర దుర్దశ రా నున్నదోకదా! ” పాపము, ఆ నాని, తన పాపకృత్యములకు జాల విచారించి తన పాపమును ఊమింపుమని భగవంతుని బ్రార్థించుచు మనఃపూర్వకముగా పశ్చాత్తాపపడెను ఐనను వ్యభిచార మామెకు వంశాచారమగుటచేతను జీవనోపాధికై మఱియొకవృత్తి గాశ్రయించుతెన్ను కానకుండుటచేతను, తన తనువు వ్యభిచరించినపు డెల్ల దన్ను దాను నిందించు కొనుచు, విశేషపశ్చాత్తాపపడుచు ఊమింపుమని భగవంతుని బ్రార్థించుచుండెడిది ఆ సన్నా్యసి తాను చేసిన హితోప దేశము వ్యర్థమైనదిగదా యని విసుగుకొని తనలో దా నిట్లనుకొనెను “ సరి, దీని జీవితకాలమున నిట్లుపై దీని యింటి కెందఱు విటులు వత్తురో చూచెదనుగాక ” నాటి నుండి కొన్ని బొమ్మరాళ్లను బ్రోగుచేసికొని, యా సాని యింట విటుడు ప్రవేశించినపుడెల్ల సన్నా్యసి యొకబొమ్మ తాతని దీసి యొకచోట వేయుచుండువాడు రాను రాను ఆ తాల్లోక పెద్ద కుప్పగా బెరిగినవి ఒకనా డాతడు సాని కా కుప్పను జూపి, “చూచితివా, ఇది నీపాపముల గుట్ట, నీ పాపకృత్యములనామానుమని నిన్ను నేను మంధలించిన

నాటినుండియు నీవు మానక వ్యభిచరించినపుడెల్ల నే నొక
 తాళి గుడ్డుగా బెట్టుచున్నాను, అట్లాచే నేర్పడిన నీ పాప
 రా యిది! ఇంతటినుండియైన నీపాతములను మానమని
 చెప్పుచున్నాను. వీనిచే నికెట్టి ఘోరదుర్గతి కలుగనో తెలి
 యునా?" అని హెచ్చరించెను పాప మానిర్భాగ్యురాలు
 అంతఃపరాశిని జూచి గడగడ వణకుచు ధన యశ క్తతను
 గూర్చి, "భగవంతుడా! నా యీఘోరదుష్టజీవనమునుండి
 నన్ను రక్షింపవా?" అని యంతరింగమున మొఱులికసాగెను
 ఆమె ప్రార్థనను భగవంతుడు వినినాడు ఆనడే మృత్యు
 దేవత యామెయింట బ్రవేశింప నమె యీ ప్రపంచమును
 విడిచినది అచింత్యమైన విధివశమున సన్నాసియు న నాడే
 దేహత్యాగము చేసినాడు యమదూతలు సన్నాసియొక్క
 జీవుని బాహములచే బంధించి నరకలోకమునకు గొనిపోయిరి,
 విష్ణుదూతలు వచ్చి పశ్చాత్తప్తురాలైన యా వేద్యయొక్క
 జీవుని వైకుంఠమునకు గొనిపోయిరి ఆవేశ్యయొక్క యదృష్ట
 మును గాంచి సన్నాసి యిట్లటచెను "ఇదియే కాబో
 లును భగవంతుని ధర్మనూక్మత! జీవితమంతయు నేను
 కంన నిష్కలతో గడపితిని నన్ను నరకమున కీడ్చుకొని
 పోవుచున్నాడు! యా వజ్జీవము మహాషాతకములు
 చేసిన యా వ్యభిచారిణి వైకుంఠమునకు గొవుచున్నది!"
 ఈమెలుకులు విని విష్ణుదూత లిట్లు తెలిపిరి "ఓయీ! విధాత
 యొక్క నిర్ణయము లెప్పుడును న్యాయముగనే యుండును
 సకలజ్ఞునుగుణముగనే ఫలము గలుగఁచుండును పేరు ప్రఖ
 యముల నాశించి జీవితమంతయు నీవు బాహ్యడంబరముతోడను

అహంభావముతోడను గడపితివి అందులకు భగవంతుడు నికు విధించిన ఫలమిది నీ వెన్నడును మనఃపూర్వకముగా భగవత్ప్రార్థనకై పరితపింపవలెనని తన తనువు పాపముచేసినను, ఈవేశ్య యహర్నిశము హృదయపూర్వకముగా భగవంతుని బ్రార్థించినది అదిగో, లోకమున నీ శరీరమున కెట్టి గతి కలుగుచున్నదో ఆమె శరీరమున కెట్టిగతి కలుగుచున్నదో చూడుము. శరీరముతో నీ వెన్నడును పాపముచేయకను కాన నీ శరీరమును వారు పూలమాలలతో నలంకరించి మేళితా శములతో నూరేగించుచు పుణ్యనదిలో విడువబడి చున్నారు కాని యీ వేశ్యయొక్క శరీరము పాపముచేసి యున్నది కాన, అక్షణమున గాకుండెతను, గద్దలచేతను జిల్చి వేయబడుచున్నది ఐనను, ఈమెహృదయము పవిత్రమైనది కావున పుణ్యలోకమునకు బోవుచున్నది నీ హృదయము సదా యామె పాపకార్యములనే మననము చేయుదుండెను గాన నపవిత్రమైనది అందుచే నీ పవిత్రము లుండు మునకే బోవుచున్నావు నిజముగా వ్యభిచరించినది నీవు కాని యామె కాదు ”

విట్టవేదాంతమువలన గలుగు

ప్రవచనములు

విట్టవేదాంతియగు రాజు

1074 ఈ విశ్వసూత్రము బ్రహ్మమే యని ప్రకటించు నదైశ్వర్యసిద్ధాంతము నొక రాజునకు వాని గురువు బోధించెను

చేసుకొని సిద్ధా తము రాజునకు జాల నిచ్చినది అతఁడు
ముఠానికి భోగము యాతడు తన రాణితో నిట్లునెను “రాణి
కిని రాణిదాసికిని భేదము లేదు కొబ్బరి దాసిగని యితఁడ
నుండి గారాణిచ్చును” తన భర్తయొక్క యీ పిచ్చిప్రసంగమును విని రాణి నిశ్చేష్టరాలయ్యెను ఆమె యీ గడు
బిలిపించి, “అయ్యా! మో భోధయ్యెను సుఖమున నున్న
న్నా చూడుడు” అని మొఱలికి యిది పట్టెంతయు
సంతయు దెలిపెను ఆ గురువు రాణి గోదార్చుచు నిట్లు
కెను “నేను రాజునకు నిపు భోజనమియ్య ముందున నన్ని
ముఠాగా యాపుండెనుగూడె పట్టెమున వ్యవజేయుము”
భోజనమున ముందున గురువున రాజు గలిసె భోజనమునకు
గూర్చు డిరి అన్నముతోబాటు వర్షపాతమున యాపుండెను
జూచుసరి రాజునకుగలిగిన యాగ్రహంబువో యూహించు
నగును దీనిని గనిపెట్టిన గురువు మందఁక ముచేయుట
మెల్లగా నిట్లు ప్రశ్నించెను “దేవరవా రద్వైతజ్ఞము
గలవాడగుదా అన్నమునకును, ఆపుపేడకును భేదము నేని
పాటెంతరు?” రాజుంతట పట్టరానికోపముతో నిట్లుచెను
“మహద్వైతినని చెప్పకొను మీరే, చేతనైనచో, ఈమె
కెనుడు” గురువంతట “మంచిది!” అని మెట్టినే తానొక
పూకరముగ మాటి లొట్టుచుచు, ఆ పేడను, భక్షించి
మఱల మానవరూపమును ధరించెను రాజుంతట సిగ్గు
దెచ్చుకొని మఱల నెన్నడును రాణితో నట్టి పిచ్చిప్రసంగము
చేయలేదు

మిట్టవెదాంఁ యగు బ్రాహ్మణుడు

1075 ఒక బ్రాహ్మణుడు తోటను వేయించి రేయిం బవల్లదానిని జాత్రుగా గనిపట్టి చూచుచుండెను ఒకనా డొక యావు తొట్రోబడ యాత డత్యంతప్రితితో సంతోషించు చున్న యె హామిడిమొక్కను మేసికేసినది తనకు మిక్కిలి ప్రియమైన యొ మొక్క నావు ధ్వంసముచేయుచుండుట చూడగనే బ్రాహ్మణుడు కాలరుద్రుడై బడితె తీసికొని యావును చూడగా నది చనిపోయినది బ్రాహ్మణుడు గోహత్య నేనాడు, వార్త రెల్లెండును వ్యాపించినది ఈ బ్రాహ్మ ణుడు తను వెదాంతి నని ప్రకటించుచు నుండెడివాడు, గోహత్యాపాతకము నెవ్వైనను దశష్ట బెట్టగనే తాను నిర్దోషి యని ఋజువుచేయుటకుగా నత డిట్లు ఎలుకసాగెను “లేదు, నేను గోహత్యచేయలేదు, ఆ పనిచేసినది నా చేయి, చేతి కధిస్తానదేవత యింద్రుడు, కాబట్టి గోహత్యపాతక ముంద్రునిది కాని నాది కాదు.” స్వస్థమందల యింద్రు డి పలు కులను వినిగాడు విని యాతఁ డొక వృద్ధబ్రాహ్మణవేషమును ధరించి తోటయడమూనునిముద్దికు వచ్చి యిట్లు ప్రశ్నించెను “అయ్యా, ఈ తోట యెవరిది?”

బ్రాహ్మణుడు గాది

ఇ ద్రుడు ఇది యేంతవృక్కనితోట! నేర్పరియైన తోట మాలిని మీరు సంపాదించియుందురు, చూడుడు, మొక్కల నెంతస గనుగా, ఎంత నిపుణముగా, నాటినాడో!

బ్రాహ్మణుడు ఇదంతయు నాపనియేనఁడీ! చెట్లన్నిటిని, ప్లవంగముగా బరీక్షించి, స్థలనిర్ణయముచేసి పాతించినాను

ఇంద్రుడు ఆలాగుననా అండి ! చాల చక్కగా బాతించివారు ఇచట ని త్రోవ నెవరు వెయిచినారు ? ఇది యతిరమణీయముగా నిర్మింపబడియున్నది

గ్రాహ్మణుడు అంతయు స్వయముగా నేచు జేసినదేనండి అంతట నింద్రుడు చేతులు జోడించుకొని యిట్లు విను ర్పించి పలికెను “ఈనలన్నియు ‘రావియె’యని, ఈతోట యొక్క ఘనత యంతయు ‘రాదియే’ యని చెప్పకొను చున్నావుకదా ఆవును జుపిన పాము మాత్ర మింద్రుని కంటగట్టట చాల అన్యాయము నుమీ !”

అహంస నవలించిన పాము

1076 ఒకచోట నొకపాము నివసించుచుండెను ఎవరును ఆ వైపునకు బోవ సావాసించెడివారు కారు ఏలన, కర్మము చాలక యెవ్వరై నను నచటికి బొయినంతనే యది కఱచి చంపుచుండెడిది ఒకనా డొకమహాత్ము డా త్రోవను బోవు చుండగా, పాము వానిని యధాప్రకారము తఱుముకొని పోయి కఱవజూచెను కాని యది వానిని సమీపింపగనే తన భీకరస్వభావమును గోల్పోయి వాని సాధుత్వమునకు వరపై పోయినది అప్పుడు దానిని జూచి యా మహనీయుడు, “అత్రమా ! నీవు నన్ను గఱవకంటువా ?” యనెను పాము సిగ్గుపడి మిన్నకుండెను అంత నాత డిట్లు బోధించెను “సోదరా, నామాట విను , ఇక నెవ్వరిని హింఘిరిపకుము పాము శిరస్సువంచి యందుల కొడంబడెను ఆ మహనీయుడ వెడలిన పిమ్మట పాము తన కలుగును బవేశించినది అప్పుడు

నుండియు నది యెవ్వరిని హింసింపనొల్లక నిరపాయమైన
జంతువై పావనజీవనము గడపుచుండెను కొలదిదినము
నంతనే చుట్టుపట్టులవాల్లరును పాము తన విషమును
గోల్పోయినదనియు నిక దానివలన బ్రహ్మాదము లేదనియు
జెప్పుకొనసాగిరి ఆ సమృక్తముతో జనులు దానిని సమీ-
పిచి పలువిధముల బిడింపసాగిరి కొందఱు తాళ్లు దువ్విరి,
కొందఱు నిద్రియ్యలై తోకబట్టి యీడ్చిరి— ఈ విధముగా
దాని బాధలు చెప్ప నలవిక కుండెను కొంతకాలముశ
కదృష్టవశమున యోగి తిరిగి యామార్గముననే వచ్చి గాయ-
మునిచే కృశించియున్న పాము దుర్దశను గాంచెను, చాల
జాలెచెంది హేతువేమని యడిగెను అందులకా పామిట్లు
సమాధానించెను “స్వామీ! మీరు బోధించిన నాటి
నుండియు నే నెవ్వరిని హింసించుటలేదు అదియే నా యీ-
దుర్దశకు కారణము, అయ్యో! నా యెడ వా రెంతయో
స్నేహితులై — క్రూరులై — వర్తించుచున్నారు ఏమని చెప్పు-
దును నా దురవస్థ!” యోగి చిటునవ్వు నవ్వి యిట్లు పలి-
కెను “మిత్రమా! నిన్ను నే నెవ్వరిని గణవ వద్దంటినిగాని
బుసకొట్టి భయపెట్ట వలదంటినా? నీ వేజంతువును గణవ
రాదు కాని బుసకొట్టి ఎవరిని నీదీరికి రాకుండ జేయవచ్చునే?”

ఇటులనే మీరు సంసారములై యుండునెడల లోకులు
మీయెడ భయభక్తులుకలిగి మెలగునట్లు వర్తింపవలయును
గవరిని హింసింపకుడు, మఱి యెవరిచేతను హింసపొందకుడు.

బ్రహ్మచారి యేనుగు

1077 “సర్వము బ్రహ్మమే” యని గురువు శిష్యునకు
 సోధించెను శిష్యుడు దానిని మక్కికి మక్కిగా నర్థముచేసి
 “ననేగని దానియంతి రార్థమును గ్రహింపడయ్యెను ఒకనా
 ణతడు రాజవీధిని బోవుచుండగా నేను గెదురయ్యెను పై
 రున్న మావటివాడు “తొలగుడు, తొలగువాడు” అని
 చూచుచుండెను బ్రహ్మచారి, (శిష్యుడు) “నే నేల తొలగి
 సోవెను? నేను బ్రహ్మమను, ఏనుగును బ్రహ్మమే బ్రహ్మ
 మునకు దనవలననే నేమి యపాయము!” అని తనేలో
 వాడు వితర్కించుకొనుచు గడల డయ్యెను తుద కేనుగు
 వానిని దొండమ్మతో బట్టకొని ప్రక్కకు విసరివేసెను
 బ్రహ్మచారికి బలమైన గాయములైనవి కొంతవడి క్లెగ్లో
 గురువుగారియొద్దకు బోయి జరిగిన వృత్తాంతము నంతను
 సోదించెను గురువొప్పు మందలించెను “మంచిది, నీవును
 బ్రహ్మమే, ఏనుగును బ్రహ్మమే, కాని ‘మావటి బ్రహ్మము’
 తొలగి పొమ్ము” అని పైనుండి నిన్ను హెచ్చరించెనుగదా
 ౪ బ్రహ్మము మాట నీవేలచెవిని బెట్టవై తివి?” (పూ 40, 41)

స్వమతదురభిమానము

ఘంటాకర్ణుడు

1078 ఘంటాకర్ణునివలె స్వమతదురభిమానివి కాకుండు
 శివునాధిపతి, నితరమైన వేలుపుల నందఱును ద్వేషించు
 కొకడుండెడివాడు శివు డొకనాడు దానికి ప్రత్యక్షమై,
 “నీ వితరదైవతములను ద్వేషించునంతకాలము నేను నియడ

ప్రీతుడనుగాను” అని చెప్పెను కాని యాతడు వినడయ్యెను
 కొన్నిదినములైనపిమ్మట శివుడు మఱల వానికి ప్రత్యక్ష
 మయ్యెను కాని యీసారి సగబాలు శివుడుగను సగబాలు
 విష్ణువుగను గాన్పించు హరిహరరూపమున సాక్షాత్కరించెను
 అంత నామూఢభక్తుడు సగము సంతోషమును సగము
 వెగలును గొన్నను ఆతడు తా నర్పించు నైవేద్యములను
 శివరూపమున నున్నవైపున నుంచెనుగాని విష్ణురూపమున
 నున్నవైపున నేరియు బెట్టడయ్యెను తన యిష్టదైవతమగు
 శివునకు భూపమునర్పించి యాదురభిమాని విష్ణువు దాని
 ననుభవించిపోవునేమోయని వానిముక్కుపుటములను గట్టిగా
 నదిమిపట్టినాడు అంతట శివు డిట్లు పలికెను “ఓరి, నీదురభి
 మానము కాలిపోను, నేనే హరిహర రూపమునుడాల్చి
 సమస్తదైవతములు నొకే బ్రహ్మముయొక్క వివిధరూపము
 లని మీకు నచ్చజెప్పబూనితిని కాని సద్బుద్ధివై నీ మీ గణ
 పోషమును గ్రహింపవైతివి నీ దురభిమానమునకై నీవు
 ఫలమనుభవింపవలసినదే చిరకాల మందులకై దుఃఖమును
 భవించువుగాని తెమ్ము” ఆమూఢభక్తు డనంతర మొక
 పల్లెటూరికిబోయి కాలముగడపుచుండెను అచిరకాలముననే
 యాతడు ప్రబలివిష్ణు ద్వేషిగా పరిణమించెను ఆతని మనో
 వైచిత్ర్యమును గనిపట్టి ఆయూరి పిల్ల లాతడు కాన్పించె
 నంతనే “విష్ణువు, విష్ణువు” అని కేకలువేయుచు వానిని
 పీడింపసాగిరి ఆతడు రెండుచెవులకును రెండుగంటలు కట్టు
 కొని, స్త్రీలు, “విష్ణువు, విష్ణువు” అని యఱవనారంభించి
 నంతనే తన కనహ్యమైన యా నామములు వినరాకుండ

గంటలు గణగణ మ్రోగించుకొనుచుండెడివాడు! అది చూచి
పిల్లలు వానిని మఱింత పీడింపసాగిరి ఈవిధముగా వానికి
ఘంటాకర్ణుడను పేరు ప్రసిద్ధమైనది

గ్రుడ్డివాండ్రు ఏనుగు

1079 నలుగురు గ్రుడ్డివాండ్లనుగూప మెట్టిదో తెలిసి
కొనవలెనని బంధులుదేటిరి ఒక డేనుగుకాలిని దూచి,
“ఏనుగు స్తంభమువలె నుండును” అనుకొనెను రెండవవాడు
దాని తొండమును దాక, “ఏనుగు పెద్దగదవలె నుండును”
అనుకొనెను మూడవవాడు దాని గొట్టను దాకి, “ఏనుగు
పెద్దపీపావలె నుండును” అని యూహించెను నాలుగవవాడు
దానిచెవిని నిమిరి, “ఏనుగు పెద్దచేటవలె నుండును” అని
యెంచెను త్తుద కేనుగుస్వరూపమునుగూర్చి వారు తమలో
దాముతీవ్రముగా వాదులాడ నారంభించిరి దారిని బోవువా
డొకడు వారు వివాదపడుచుండుట చూచి, ‘దేనినిగూర్చి
మీరు వివాదపడుచున్నారు?’ అని యడిగెను వారు తమ
వృత్తాంతమునంతను దెలిపి మధ్యవర్తిగానుండి న్యాయము
చెప్పమనిరి అంత నాత డిట్లు పలికెను “మూలో నెవరుచు
ఏనుగును జూడలేదు ఏనుగు స్తంభమువలెనుండదు, దాని
కాళ్లు స్తంభమును బోలియుండును అది చేటవలె నుండదు,
దానిచెవులు చేటలవలె నుండును అది గదరీతిగా నుండదు,
దానితొండము గదరీతిగా నుండును కాళ్లు, చెవులు, కడుపు
మొదలై న యీ వయవమున్నిటియొక్కయుకలయికయే
దే. ఏనుగు ఇవియన్నియు గూడిన యాకారమే ఏనుగుయొక్క
స్వరూపము ”

ఇదేవిధమున భ ౧ వంతుని యొకానొకరూపమును మాత్రమే, లేదా యొకానొక కళనుమాత్రమే దర్శించిన వారు (భగవంతుని స్వభావమునుగూర్చి) తమలో దాము వాదులాడుకొనుచుందురు (చూ 471, 481, 484, 717)

నూతిలోని కప్ప

1080 ఒకనూతిలో నొకకప్ప యుండెను అది చాల కాలమందు వాసముచేసినది అది దానిలోనే పుట్టి దాని లోనే పెరిగిన కప్ప ఒక రాడు సముద్రములోనుండెడి మఱి యొకకప్ప వచ్చి యీనూతిలోబడుట తటస్థించెను నూతిలోని కప్ప క్రొత్తగా వచ్చినదానిని జూచి, “నీ వైష్ణవిదానవు?” అని ప్రశ్నించెను సముద్రపుగప్ప, “నేను సముద్రమున నుండదానను” అని సమాధానించెను అంత నూతికప్ప యిట్లడిగెను “సముద్రచూ! అది యెంత పెద్దది?” “అది చాల పెద్దది” అని సముద్రపుగప్ప బదులుచెప్పెను నూతి కప్ప కాళ్లు బాటజాపి, “మీ సముద్ర మింత పెద్దదిగా నుండునా?” అనెను “అంతకంటె చాలపెద్దది” అని సముద్రపుగప్ప ప్రత్యుత్తరించెను అంత నూతికప్ప యీ వైపునుండి యీవైపున కొక్కగంతువేసి, “ఈనానూతి యంత పెద్దదా మీ సముద్రము!” అనెను ‘మిత్రమా! సముద్రమును నీనూతితో ఎట్లు పోల్చగలవు?’ అని సముద్రపుగప్ప బదులు చెప్పెను అంత నూతికప్ప యిట్లు నొక్కి వక్కాణించినది “కాదు నానూతికంటె నేదియ పెద్దదిగా నుండజాలదు—పెద్దదె యుండుట యెన్నటికిని బాసగదు!”

ఈముద్రపుగప్ప వట్టి 'యబద్ధపుకోరు' నినిని తఱిమివేయ వలయును "

సగతుచితాభివ్రాయములు గలవారిధోరణియైలుండును తమ చిన్ననూతితో దాము కూర్చుండి ప్రపంచమంతయు దమచాకిర్యము బెద్దదిగా నుండజాలదని తలపోయుచుందురు (చూ 366)

శ్రద్ధా భక్తులు ఆత్మార్పణము

భక్తుడు భగవంతుని రక్షణ

1081 ఒకప్పుడు డోకచాకలి యొక భక్తుని బట్టుకొని కొట్టుచుండ, సాధే క్తుడు, "నారాయణ! నారాయణ!" యని యటచుండెను శ్రీమన్నారాయణుడవును వైకుంఠమున లక్ష్మీదేవియొద్ద కూర్చుండి యుండెను భక్తుని మొఱను వినినంతనే యాతడు తటాలున లేచి, వానిని రక్షించునిమిత్త మాతావునకు బోసాగెను కాని నాలుగడ గులువేసి మఱల వచ్చి కూర్చుండెను అది చూచి, లక్ష్మీదేవి, నారాయణుని, "ఇంత త్వరితముగా మఱివచ్చుటకు కారణ" మేమని యడిగెను • నారాయణు డిట్లు సమాధానించెను "నేనచటికి బోవలసియగుత్యము కనబడలేదు కాబట్టి మఱివచ్చినాను వాడు (ఆ భక్తుడు) కూడ జాకలి వాడైనాడు, స్వయముగా రక్షించుకొన మొదలుపెట్టినాడు—తన్ను కొట్టుదున్నవానిని కలియబడి మఱల కొట్టుచున్నాడు ఇక నేనెందుం కచటికి వెడలుట?" (చూ 686),

శ్రీరామకృష్ణ బోధామృతము

ఎవ్వడు సామ్రాజ్యముగా భగవానున కాత్మార్పణ
మె సర్చుకొనునో వానినే భగవానుడు రక్షించును

—

1082 ఒకప్పుడు గోపాలుని జ్ఞేమసమాచార మేమియు
దనకు దెలియనందున యశోద రాధకడకు వెడలి, “గోపాలుని
సమాచారమెమైన నకు దెలియునా?” యని యడిగెను ఆ
సమయమున రాధ దివ్యభావపరవశురాలై యుండెను
అందుచే యశోదగూట లాసెకు వినబడలేదు రాధ మఱల
బాహ్యస్థుని నొందినపిమ్మట నందుని రాణియగు యశోద
తనయెదుటనుగూట గాంచి, వెంటనే యూమెకు వందన
మాచరించి రాకకు గారణమరిసెను యశోద కారణముచు
దెలుప రాధ యిట్లనియెను “తల్లీ! కన్నులు మూసికొని
గోపాలుని హృషమును ధ్యానింపుము నీ వాతని జూడ
గోవు” యశోద కన్నులు మూసికొనినంతనే స్వయముగా
దివ్యభావ స్వరూపిణియగు రాధ తన యకాక శక్తిచే
నామె కఖండి పారవశ్యమును గల్గించెను తోడనే యశోద
తన గోపాలుని గాంచెను అంత నామె రాధ నిట్లు వేడు
కొనెను “అమ్మా! రాధా! నేను కన్నులు మూసికొను
నప్పుడెల్ల నాముద్దు గోపాలుని గాంచగల్గునట్లు వరమిమ్ము

శ్రీరామచంద్రుడు మందూకము

1083 శ్రీరామచంద్రు డరణ్యములందు శృంశరించుచు
చొకసదురుమున వింటిని బాణము నేలలో | గుచ్చి, నీరు

త్రాగటకై పంపాసరోవరమున దిగెను పిమ్మట బయటికి వచ్చిచూడగా, దన వింటితాకునకు శరీర మంతయు రక్తమును మై యున్న యొక కిష్క చుచట పడియుండెను శ్రీరామ చంద్రుడు మిక్కిలి విచారించి యాంపుతో నిట్లవియెను 'అయ్యో! ఎమైన పంచెము చిప్పుడు చెయ్యగూడదా? నీ విక్రమ నున్నట్లు కెల్లు కెలియును? చప చుచెసియున్న పక్షమున సకీర్తి పొతుండెడిది గా!' అందులకు మండూక మిట్లు విన్నవించెను "గాకండి వచ్చినప్పుడు, 'ఓర మా! నన్ను రక్షింపుము' అని నన్ను స్మరింతును నీవే నన్ను జంపు చుండుగా ని నే నెవరిని పడుకొందును?"

విధేయవిధేయతలుగల సేవకుడు

1084 ౭౪ శ్రీమంతుని సేవకు డాతని ముంటికివచ్చి, వినయవిధేయతలతో నొకమూల కొదిగి నిలుచుండియుండెను వానిచేతిలో నేదియో గుడ్డతో గిప్పబడియుండెను యజమానుడు వానిని గాంచి, "నీచేతిలోనున్న దే" మని ప్రశ్నించెను అంత సేవకుడు తన బట్టచాటుననున్న యొక సీతాఫలమును దీసి, కడునమ్రతతో యజమానునిముందు బెట్టి, యజమానుడు దానిని రుచిచూచునెడల గృత్యాఘట నగుదునని భావింప సాగెను యజమానుడు - సేవకుని భక్తి శిక్షలకును వినయవర్తనమునకును మెచ్చి, "యాతడు తెచ్చినది యల్పపు కానుకయైనను నత్యాధగముతో గ్రహించి, "అహ! ఇది యెంత చక్కని పండు! దీని నెక్కడ సంపాదించితివి?" అనుచు నేరతయో యానందించెను

శ్రీరామకృష్ణ బోధమృతము

ఈవిధముగనే భగవంతుడు భక్తుని యంతరంగమును పరిగణించును వాని వైభవ మనంతమై వెలయుననైనను భక్తబ్రహ్మలకు భగవంతుడు వశుడగుచుండును (గూడుము 644, 1000)

కొంచమిది గుడిసె గాలివాన

1085 శ్రీరామదేవుడు (ప్రతాపచంద్ర మజుందారునితో) నీవు విద్యావంతుడవు, బుద్ధిశాలివి, జ్ఞానాపరుడవుకూ ను కేశవుడును నీవును గౌరినితాయీల (గౌరంగచిత్తానందుల) వలె (రాదరులవలె) నున్నార సాంసారిక విషయముల ననుభవింపవలసినంత యనుభవించి వి—ఉపన్యాసములు, వాదోపవాదములు, మతభేదములు, అంతఃకలహములు— ఓ!—జరుగవలసినన్ని జరిగినవి ఇంకను వీని నన్నిటిని లక్షింతువా? (స్థానావిషయములందు) చెదరిన సీమనస్సున గూడగట్టుకొని యీపాటికి భగవంతునిపై ద్రిప్పట *మేలు మేలూ పరిబ్రహ్మసాగరిమున నిమగ్నుడవు కమ్ము

మజుందారుడు మహాశయా? నిజము నేనటుల జేయవలసినదే—ఆవిషయములో సందేహము లేదు కాని నాకీప్రాకలాట యంతయు కేశవుని పెరు ప్రతిష్ఠలను నిలువ బెట్టుటకే

శ్రీరామకృష్ణుడు (నవ్వుచు) నేనొక కథ చెప్పెదను వినుము ఒక ఊక కొండమీద గుడిసె కట్టినాడు అందులకై చాల కష్టపడినాడు చాల సొమ్ము ఖర్చుపెట్టినాడు కొలది దినములకే గాలివాన వచ్చి యాగుడిసెను నుట్టుతలూగించి సాగినది దాని నెట్లొలె న సంరక్షించుకొనవలయునని, 42

దేవా! ఈ గుడిసెను తనముచేయకుము, నా మొఱ నాలకింపుము” అని వాయుదేవుని ప్రార్థించినాడు కాని ఖాయుదేవుడు వినలేదు అతడు మఱల ప్రార్థించినాడు, కాని గుడిసె ఈగలాడుచునే యుండెను అప్పు డాతఁడు “ఓ యాహుము నాలోచించినాడు ‘పురాణములలో హనుమంతుడు వాయుపుత్రుడని చెప్పబడియున్నది ఏదా! ఇక నాతనిచేత ప్రార్థంతమని గొంతె మిల్లచినాడు ‘ఓ దేవా! ఈ గుడిసెను కాపాడుము, ఇది నీ తనయుడగు హనుమంతునిది” ఐనను వాయుదేవుడు వినిపించుననెడు అంత నాతడు, “ఓ దేవా! ఈ గుడిసె హనుమంతుని స్వామియగు శ్రీరామచంద్ర ప్రభునిది, కావున దీనిని గాఢము” అని మఱచినాడు అప కును వాయుదేవుడు లక్ష్మీ పెట్టెను అంతట గుడిసె కూలిపోవుచుండుట గని, తన ప్రాంతాంతమునై యాతఁడవలకు డూక, యిట్లు శాపాలాపము లొనర్చినాడు “ఈ ‘ముష్టిగుడిసె’ కూలిపోని! దానివలన గాకేమి”

నీ విపుడు కేశవుని చరు నిలుపుటకై తాపత్రయమున నున్నను ఐన నీశ్వరసంకల్పమువలననే కేశవునితో సంబంధించిన యీ పారమార్థికోద్యమము — ఈ సంప్రదాయము — బయలెడలినదనియు, నది యొకాకొకప్పుడు మంచిదశ ననుభవించినపక్షమున నదియు నీశ్వరసంకల్పమే యనియు మదిలో నుంచుకొనుము — మనస్సమాధానము నొందుము కాబట్టి యమృతసాగరమున నిమగ్నుడవు కమ్ము

సాధకుడు పురీషము

1086 ఒకమనుష్యు డొకసాధువును సమీపించి అఖండ వినయమును గనబఱచుచు నిట్లు పలికెను “స్వామీ! నే నత్యల్పుడిను నె నెట్లు తరింపగలనో యానతీయవేడెదను ” సాధువు వాని వ్రాదయమును గనిపట్టి యిట్లనియెను “మంచిది, నీవు పోయి ఒకంటె అల్పమైనదానిని (దేనినైనను) నాయొద్దకు దీసికొనిరిమ్ము, ఆ మనుష్యు వెడలి తన కంటె నల్పమైన దానికంటె నలువైపులను వెదకెను, గాని వాని కేదియు గానినెందు తుడ కాతడు తన పురీషమును గని, “ఓహో! ఇదిగో, నా కంటె అల్పమైనదిది ” అని దానిని దీసికొనిపోవు ట్లే చేయి చాచునంతలో ఆ పురీషమునుండి యొ ధ్వని యిట్లు వినవచ్చెను “ఓ పాపీ! నన్ను దాకగోకుము, మధురము, రుచ్య మునైన అభిషేకమునైన నేను దేవతార్పణమునకు దగియుంటిని — చూచువారిలకు గన్నులపండువనై యుంటిని కాని న్నాయభాగ్య దేవత నన్ను ఎకిడకు దెచ్చినది నీసంసర్గము గన్నహీనదశకు దెచ్చినది — నరులు నన్ను జూచి యస హ్యండుకొని గుడ్డతో ముక్కు గట్టిగా మూసికొని పాత పోవుచున్నారు, ఇది యంతయు నీసంసర్గమహిమ ! నేను నీ సంసర్గమునకు వచ్చినది ఒక్కసారియే అంతమాత్రముననే నాకర్మ మిట్లు కాలినది సీత్ర మెఱల నన్ను తాకినపక్షమున నాకిది నెట్టి ఘోరదుర్దశ రాబోవునోగదా!”

ఈ విధముగా నాతడు నిజమైన నమ్రతను నేర్చెను — నేర్వవలసి వచ్చెను దానితో నాతడు వినయవంతులకెల్ల వినయపంతుడై కౌలక్రమమున ముక్తుడయ్యెను

నారద గర్వభంగము

1087 నారదు నొకప్పుడు తన్ను మించిన భక్తుడు
 రేడిను గర్వమావేశించినది ఆతని హృదయమును గ్రహించి
 భగవాను డిట్లనియెను “నారదా! ఫలానిచోటక బోయి
 చూడుము అక్కడ గొప్పభక్తు డొకడు గలడు వాని పరి
 చయము సంపాదింపుము, ఏలన నాతడు నాయు త్తమభక్తుడు”
 నారదు డచటికి పోయి యొక వ్యవసాయినే గనుగొనెను
 ఆతడు దయముననే లేచి, ఒక్కసారి ‘హరీ’ యని నాగలిని
 గైకొని పొలమునకు బోయి దినమంతయు నేల దున్నుచుం
 డును రాత్రి మఱల నొక్కసారి ‘హరీ’ యని పఠండును
 వానిని జూచి నారదు డిట్లు తలచెను “ఈ మోటుమానీసి
 భక్తు డెట్లు కాగలడు? ఏడు దినమంతయు విధివిరామము లను
 నవి లేక తొకకవిషయములలో నిమగ్నుడై యుండును
 భక్తుని చిహ్నము లెవ్వియు వీనియందు గానరావు వీడా,
 యుత్తమ భక్తుడు!” అంత నారదుడు తిరిగి భగవానుని
 సమీపించి తాను చూచివచ్చిన నూతనవృత్తియొక్క యోవో
 ద్వృత్తాంతమును దెలిపెను అంత భగవాను డిట్లు వచించెను
 “నారదా! ఈ సూనెగిన్నెను దీసికొని యీపురమును జుట్టి
 రమ్మ ఒక్కచుక్కయైనను గిన్నెనుండి నూనె తొణకరాదు
 మనీ!” నారదు డటు లొసర్చి తిరిగివచ్చినంతనే భగవా
 నుడు, “నారదా! సరియేకాని, పురముచుట్టు నీవు నడచుచు
 డెన్ని మాఱులు నన్ను దలచుకొంటివి?” అని ప్రశ్నించునా
 “ఒక్క మాత్రా నను దలపలేదు మానెతో నంచులవఱకు
 నిండియున్న యీగిన్నె తొణకకుండ జూడవలసివచ్చినప్పుడు

మిమ్ము దలచుకొనుట్లు స్వామి?” యనినాడు నారదుడు
అంత భగవాను డిట్లు పలికెను “ఈయొక్క నూనెగిన్నెయే
నీవు నన్ను బూర్తిగా మఱచువట్లు చేసి మనస్సును భగ
వద్విముఖము చేసికొనదే! దుర్భరమైన సంసారభారమును
వహించుచు గూడ ప్రాదితము రెండుసార్లు నన్ను స్మరించు
చున్న యాసేద్యగాడెట్టివాడో చూడుము!”

నారదుడు ఇద్దఱు యోగులు

1088 భగవత్ సాక్షాత్కారము పొందవలయునని యిద్ద
ఱుయోగులు తపస్సు చేయుచుండిరి ఒకనాడు నారదమహర్షి
వారి పర్వశాలసమీపమునుండి పోవుచుండెను ఆతని గాంచి,
యోగులలో కొకఁడు, “స్వామి! తాము వైకుంఠమునుండియా
వచ్చుచున్నారు?” అని ప్రశ్నించెను నారదుడు “ఔను”
తన నాతఁడు, “ఏనచో భగవాను దేమిచేయుచున్నాడో నెల
నియ్యరా?” అనెను “ఏనుగులను లొట్టిపిట్టలను సూది
శిష్టముగుండా దూర్చుచు క్రీడించుచుండగా జూచితిని” అని
నారదుడు సమాధానించెను అది విని యాయోగి, “దానిల్లో
ఆశ్చర్యపడవలసిన దేమియు లేదు, భగవానున కసాధ్యమగు
కార్య మేముండును?” * అనెను కాని రెండవ డిట్లు ప్రతి
ఘటించెను “వెట్టిమాట! అది యసంభవము! మీరు
వైకుంఠమునకు బోనేలేదని దీనివలన ఋజువుగుచున్నది

ఇందు మొదటివాడు భక్తుడు, పసివాని నమ్మికను బోలు

* “మూకం కరోతి వాక్యాలం ఽజ్ఞం లజ్జయతే గిరిం.”

అత్యుపా తమహం వందే పరమాత్మ మాధవమ్.”

చచ్చి గలవా (మా 503) దాని కే సాధ్యమగున
దేదియు లేదు కాని తత్త్వములు బూర్తైనవే గ్రహించ
గలదు? నాని మామముగ గూర్చి - బలు
చచ్చు (మా 1017)

గ్రామ సంగతులు

1099 ఒకప్పు యొకని కుమారునకు ప్రాణముమీద
వచ్చినది, ఎవ్వరును వాని ప్రాణమును గాపాడగలుగునట్లు
కాన్పించకుండెను అసమయమున కొకాధువు వచ్చి యిట్లు
పలికెను “కుష్టువాడు బ్రతుకుట కొక్క యుషాయ
మున్నది కొలది స్వావర్షపు జినుకులతో గలిసిన త్రాణ
శాము విషమును మనుష్యుని పుట్టెను సంచాదిరపగలిగినపక్ష
మున మీ ఫిల్లవాని ప్రాణమును గాపాడెను” ఆ ఫిల్ల
వాని తండ్రి పంచాంగము చూచి మఱునాడె స్వాతివక్ష
త్రము ఉచ్చస్థితియందుండు నని తెలిసికొని భగవంతు నిన్ను
ప్రార్థించెను “తండ్రి! ఆపద్బాంధవా! ఈపరిస్థితులన్నియు
కలిసివచ్చునట్లును గ్రహింపుము నాపుత్రుని ప్రాణమును రక్షిం
పుము” అఖండపరితాపముతో, నిష్కపటచిస్తిముతో, మఱు
నాటిసాయంతన మే యాతడుబయలుదేటి శ్మశానములన్నిటను
దిరిగి నరికపలముకొఱకై వేదకసాగెను తుట్టతుదకొక చెట్టు
క్రింద బుట్టె యొ టి పడియుండుట జూచి దానిని గ్రహించి
భగవత్ప్రార్థనచేయుచు స్వాతివర్షముతో సమునిర్దీక్షించుచు
యుండెను! ఆకస్మికముగా జల్లు వచ్చి కొన్నిచీనుకులు పై
ప్రతిపబడియున్న పుట్టెలో బడెను అంత నాతడు, ఇవిగో

స్వాతివర్ష పుజినీకులు, నరునిపుట్టెలోనే లభించినవి” అని సంత
సించి మహాపూర్వకముగా భగవంతు నిట్లు ప్రార్థించెను
“దేవా! అనుగ్రహించి తక్కినవికూడ సమకూర్పుము”
కొంత సేపటికి సమీక్షముననే యొక కప్పయు దానిపై బడ
బోవుచున్న త్రాచుబెమును వానికి గాన్పించినవి క్షణములో
ఆకప్ప ఎత్తెడికి దూకినది త్రాచు దానిని వెంబడింప
దాని విషము పుట్టిలో బడినది “అహా! ఎమి యీశ్వరకృప!”
యని యాత దానందపీరవశుడై యిట్లు ఎలికెను “తండ్రీ!
నీ కృపవలన నసాధ్య విషయములన్నియు సాధ్యములై నవి
నే నేఱుగుదును, ఇక నాపుత్రుని ప్రాణము దక్కును!”

కాబట్టి భగవంతునియందు యాకు దృఢవిశ్వాసమును
జానిని బాంధవలయునను తీవ్రవాంఛయు నున్నపక్షమున
వాని యనుగ్రహమువలన సమస్తము చేకూరుగలవు

గోపికలు వ్యాసుడు

1990 ఆత్మసాక్షాత్కారము కావలయునన్న, సాధన
లాచరించి తిరవలయును కాని పూర్ణవిశ్వాస మున్నపక్షమున
స్వల్పసాధనయైనను జాలును (చూ 590) వ్యాసమహర్షి
నదిని చాటబోవుచుండెను అప్పుడే గోపికలును నచటికి
వచ్చిరి కాని రేవున నావ లేదు “అయ్యో, ఇపు డేమి
చేయుట!” యని వారు అత్తటిల్లి వ్యాసు నడిగిరి అందుల
కాదు, “గిగులుపడకుడు, నేను మి మ్మేలు చాటించెదను
కాని నాకు జాల ఆకలిచేయుచున్నది తిను! పున బెట్టె
దరా? యనెను గోపికలు తమ యొద్ద వాలు, వెన్న,

హాగడయు నుండగా వ్యాసునకు మహర్షి చీరి ఆతడు వాని నన్నిటిని యాముక్తో ధించెను అంతట గోపికలు, “ఏఱు దాని కూట గో”మని గిరిపడిరి వ్యాసునకు నీటి యొడ్డున నిలుచుగాడి “ఓ యామునా! నే నీనాడేమియు దినో యుండనిపక్షమున మే మిందు డి నడచిపోవునటుల నీరు గాయలుచెసి మాకు ద్రోవనిత్తవుగాక” యని ప్రార్థించెను ఆయననోటినుండి యీ మాటలు వెలువడగనే నీరు గెండు ఛాయలై వారికి గట్టెదుట నదీగర్భము కాన్పించెను గోపిక లబ్బురపడిరి “ఇప్పుడే మనము పెట్టిన వన్నియు” దిని, ‘నే నేమియు నేడు తిననిపక్షమున’ అని యీతడు ఎలుకుట యెంత విచిత్రము!” అని భావింపసాగిరి వ్యాసుడు స్వయముగా దా నేమియు దినలేదనియు, తన హృదయాంతర్వర్తీ యగు పరమేశ్వరుడే ర్వము నారగించియున్నాడనియు దృఢవిశ్వాసము గల్గియున్నందుల కిది నిదర్శనమని గోపికలు గ్రహింపరైరి

దాలభక్తుని దేవతార్చన

1091 2 క దేవతార్చనబ్రాహ్మణు డొకరింట నిత్యము దేవతార్చన చేయుచుండువాడు ఆ పనిని డన చిన్నకుమారుని కొప్పగించి యొకప్పుడతడు గ్రామాంతరము పోయెను నిత్యనైవేద్యమును దేవునిముందు బెట్టి, దేవుడు దాని నారగించునట్లు చూడుమని యీతడు బాల్కునకు వెళ్ళి యుండెను తండ్రియాజ్ఞ ననుసరించి పిల్లవాడు నైవేద్యమును విగ్రహముముందు బెట్టి మూనముగా వేచియుండెను

“తమ్ముడా ! వచ్చితిని నీకు నేనుండగా భయమెందుకు ,
నాతోరమ్ము ! నేను నిన్ను బడికి దీసికొనిపోయెదను” అనెను
అటు లాబాలుని బడిదగ్గర విడిచి, “నీవు నన్ను బిలిచినపు
డెల్ల నేను వచ్చెదను, భయపడకుము” అని కృష్ణుడు అభయ
మొసగెను

నిజమైన సమ్యక్యొక్కయు భగవత్పరితాపము
యొక్కయు మహిమ యిట్టిది (చూ 503, 624, 625, 929)

భక్తురాలగు గొల్లత బ్రాహ్మణుడు

1099 ఒకగొల్లపడు చెటకావలయొడ్డున నుండు నొక
బ్రాహ్మణునకు వాడుకగా బాలు తీసికొనిపోయి యమ్ముచుం
డెడిది నావ రాకపోకలు సరిగాలేని కారణమున నామె ప్రతి
దినము సకాలమునకు బాలందీయలేకుండెను ఒకనాడ
బ్రాహ్మణుడు చీవాట్లు పెట్టగా నాదీనురా లిట్లు పలికెను
“నేనేమి చేయుదును, బాబూ ! ఇంటికడనుండి పెందలకడనే
బయటె దెలుదును ఏటియొడ్డున బల్లెవానికోసమును, ఏటు
దాటువారందఱు వచ్చి చేదటకోసమును గనిపెట్టుకొని యుండ
వలసివచ్చుచున్నది” అంత నాయర్చకు డిట్లనియెను “వెట్టి
దానా ! భగవత్సామోచ్చారణముచేసి సంసారసాగరమునే
దాటవచ్చునే, నీ వీచిన్న కేటిని దాటలేవా ?” అమాయకు
రాలగ్గు నాగొల్లత యేటిని దాటు నీసులభోపాయమును
గూర్చి విని చాల యానందించెను మఱునాటినుండియు నుద
యముననే యామె బ్రాహ్మణునకు బాలందించుచుండెను
ఒకనాడతడామె నిట్లడిగెను “నీవీమధ్య చాల బెందలి

కడనే వచ్చుచున్నావు, ఎట్లు?” ఆమెయిట్లు సమాధానించెను “బాబూ! మీరు చెప్పినటుల దేవునిపెరు తెలుచుకొనుచు నేను దాటివచ్చుచున్నాను ఇక నాకు నావయవసరము లేకున్నది” బ్రాహ్మణుడు ఆపలుకులు నమ్మజాలక, “సరిసరిగాని, నీ వేతెట్లు దాటెదవో నాకు జూపెదవా?” యని యెచు ఆమె, “చూపెద” నని బ్రాహ్మణుని దనతోగూడ ససికొనిపోయి నీటిమీదినుండి నడచిపోసాగెను కొంతసేపటికి వెనుకకు దిరిగి చూచి యామె బ్రాహ్మణుని దురవస్థను గనుగొని యిట్లనియెను “అదేమి, బాబూ! నోటితో దేవునిపేరు పలుకుచు, చేతితో బట్టపైకెత్తి పట్టుకొనుచున్నావు? నీవు పూర్తిగా దేవుని నమ్మనట్లు కనబడుచున్నది”

భగవంతునకు సంపూర్ణమైన యాత్మార్పణము, వాయుండు స్థిరమైననమ్మిక—ఇవియే యద్భుతకార్యము లన్నిటికిని మూలము (చూ 506)

నారదుని నరకానుభవము

• 1094 దైవానుగ్రహమునకును జీవుని స్వాతంత్ర్యమునకును సమన్వయము కుదురక, యిరువురు శిష్యులు పరిష్కారార్థము శ్రీగురుదేవుని సమీపించిరి గురుదేవు డిట్లు ఎలెకెన్న ‘స్వాతంత్ర్యము స్వాతంత్ర్యము!’ నర్వము నీశ్వర సంకల్పముపై నాధారపడియున్నది (చూ 674) మన స్వాతంత్ర్యము (లేదా, మనయిచ్ఛ) ఈశ్వరసంకల్పముతో నావు గుంజకు గట్టబడినటుల ఒంధింపబడియున్నది ఐనన్న నొక నిర్ణీత వలయములో నావునకు గొంత స్వాతంత్ర్యమున్నట్లు మనకును, గొంత

స్వరంత్రత యున్నచూ నిజమే కాబట్టి మానవుడు తాను స్వరం
త్రుడ ననుచుండును కాని వాని స్వరంత్రమను నిచ్చును
నీకర్వరేచ్చకు లోబడియుండునెయి గ్రహింపుడు (చూ 898)

శిష్యులు అట్లునచో జపతపములు మున్నగు సాధనల
యవసరము లేదా? (చూ 585) ఏలన, 'అంతయు నీశ్వ
రేచ్ఛయే! ఏమి జరిగినను వాని సగుల్పమువలననే జరుగు
చున్నది।' అని ప్రాప్త్యక్తియు గాఢ చాచుకొని కూర్చుండ
వచ్చును (చూ 897)

శ్రీరామకృష్ణుడు ఓహో! ఎంతవఱి కామాట? నీ
ఘోరక నోటిమాటగా ననిన జాలునా? ముండ్లకంపమీద
జేయివేసి, "ముండ్లలేవు ముండ్లులేవు" అనుకొనిన ముండ్లు
గ్రుచ్చుకొనుట మానునా? (చూ 673, 674) పాదమార్థిక
పాదనలు చేయుట పూర్తిగా దన యధీనములోనే యున్న
పక్షమున ప్రతివ్యక్తియు నటుల చేసియుండెడివాడే! ఐనను
ప్రతివ్యక్తియు జేయజాలడు, ఎందుచేత? — కాని ఒక
విషయము గమనింపవలసియున్నది భగవంతుడు నీ కిచ్చిన
శక్తిని నద్వినియోగముచేసినగాని నీ కాయన యధిక
ముగా నీయడు అందుచేతనే పురుషప్రయత్నముయొక్క
అక్కఱి కాబట్టి భగవదనుగ్రహము పొందుటకైనను ప్రతి
వ్యక్తియు శ్రమపడి కృషిచేయవలసియున్నది అట్టి పురుష
కారమువలనను వాని యనుగ్రహమువలనను ననేక జన్మములలో
ననుభవించివులసిన కష్టములును దుఃఖములును నొక్క జన్మము
లోనే తీర్చిపోవుచుండును ఏమైనను కొంత పురుషప్రయత్న మత్నా
వశ్యకము, ఒక కథ చెప్పెదను, వినుడు

గోలోకాధిపతి యగు విష్ణు వొకప్పు నారదుని, “సీత నరకమున బడిపోవుదవుగాక” యని సూచించెను నారదుడు చాచి వ్యాకులమునకు వచ్చినలు పాడుచు నరకముననుండునో తానచట బోవుటయ్యో, తెలుపుమని భగవంతుని కే “స నారదు విష్ణుమూర్తి యంతట సుగ్రముతో నేలమీద ప్రపంచముయొక్క పటము గీచి, స్వర్గనరకములు సరిగా నెచట నుండునో సూచించెను నారదు డంతట నరకమని చూపబడిన తావును జూపి, “ఇదేనా, ఇదేనా, నరకము!” అనుచు నా తావున బడి దొరిలి, “స్వామీ! నేను నరక బాధల నన్నిటి ననుభవించినాను” అని పలికెన విష్ణు మూర్తి చిటుక్కున నవ్వి, “అదేట్లు?” అని యడుగ నారదు డిట్లు పలికెను “స్వామీ! ఏం? స్వర్గనరకములు సీత సృష్టించినవేకావా? నేనే యీ పటమును రచించితిని అందు నరకమును జూపితిని ఇది నది నరకమేకదా? నే నందు బడి దొరిలినప్పుడు నా బాధ చెప్పు నలవిగాకుండెను అందుచే నరకమున నా శిక్ష ననుభవించినా నని చెప్పినాను” నారదుడ మనఃపూర్వకముగా నిట్లు చెప్పుటచే విష్ణుమూర్తి యాతని మాటల సంగీకరించెను

అర్జునగర్వభంగము

1095 శ్రీకృష్ణుని ప్రియమిత్రుడైన అర్జునుని హృదయము నొకప్పుడు గర్వ మావేశించినది భగవంతుడును తన మిత్రుడనైన శ్రీకృష్ణునియెడల భక్తివిశ్వాసములు గల వారిలో తనతో సమానులు లేరని యరునుడు. భావింప

సాగెను సర్వజ్ఞుడగు శ్రీకృష్ణభగవాను డర్జునుని మనో భావమును గ్రహించి యొకనాడు విహారార్థము తనతోగూడ దీసికొని పోయెను వారు చూడూము పోకమునుపే వట్టిగడ్డిని దినుచున్న యొక విచిత్రబ్రాహ్మణు డర్జునునకు గాన్పించెను ఐనను వాని మొలనుండి యొక ఖడ్గము వ్రేలాడుచుండెను వానిని జూడగనే యా డే జీవికిని హింస చేయకొల్లని యహింసావ్రతుడైన పరమభాగవతోత్తముడై యుండునని యుజ్జనుడు గ్రహించెను గడ్డిలోను ప్రాణ ముండటవలన నాతడు పచ్చిగాఘండు గడ్డినైనను దిన సహింపక యెండి నిర్జీవమైయున్న గడ్డినిమాత్రమే నీవి ప్రాణము నిలుపుకొనుచుండెను—ఐను ఖడ్గధారియైయున్నాడే! ఈ నైశరీత్యమును గాంచి, యర్జునుడు వింతపడి, శ్రీకృష్ణునితో నిట్లు ఫలికెను “ఇదేమి వింత! తుదకు గడ్డిపోచకైనను హింస చేయకొల్లని యహింసావ్రతుడైన యీతడు మృత్యుచిహ్నమును ద్వేష విలయమునగు ఖడ్గమును ధరించియున్నాడు!” “ఆతని నీవే యడిగి తెలిసికొనుము” అని భగవానుడు పలికెను అర్జును డంతట బ్రాహ్మణుని సమీపించి, “స్వామీ! నీ వేజీవిని హింసింపబోవు ఎందుగడ్డిని దిని ప్రాణము నిలుపుకొనుచున్నావు! అట్టి ని వీకజకుక్కయైన బూనియుంటివేల?” అని యడిగినాడు

“బ్రాహ్మణుడు నాకంటబడిరేని నలుగురిని శిక్షింప నెంచి హింసి బూనియున్నాను

అర్జునుడు వా. రెవరెవరు ?

బ్రాహ్మ మొదటివా డాసీచుడు నారదుడు

అర్జు' ఏల? ఆయన యేమి చేసెను?

బ్రాహ్మ ఏమి చేసెనా? వానిదుండగము చూడు సదా తనకీర్తనలతో, సంగీతముతో నాస్వామికి నిద్రలేకుండ చేయుచుండును స్వామిసుఖమును లేమైనను గమనింప నక్కఱ లేదా? రాత్రి యనక, పగలనక, సర్వకాల సర్వావస్థలందును స్తోత్రములను ప్రార్థనలను జేయుచు స్వామి కేమియు దోషనీయడు

అర్జు రెండవ వా రెవరు?

బ్రాహ్మ ఆ తెలివితిక్కువ ద్రాపది

అర్జు ఆమె నేర మేమి?

బ్రాహ్మ దాని యవివేకముచు నాహసముచు జూడు! నాస్వామి సరిగా భోజనమునకు గూర్చుండువేళ బాబ్బలిడ సాగినది నాస్వామి ఆనాగోవుచున్న యన్నమును విడిచి, వడివడిగా కామ్యకవనమునకు బరుగెత్తి, దుర్వాసుని శాపము నుండి పాండవులను రక్షింపవలసివచ్చినది ఇంకను దాని స్వాతిశయము నేమని చెప్పను? తాను దినగా మిగిలి యెంగిలికూడును నాస్వామిచే దినిపించినది!

అర్జు మూడవవ్యక్తి యెవరు?

బ్రాహ్మ ఆనిర్దయుడు ప్రహ్లాదుడు ఏమి వాని క్రూర్యము! జంకు, గొంకు లేకుండ నాస్వామిని బిలిచి సలసల గాగుచున్న నూనె కాగులో దింపిరాడు, మదప్రేమనుగుల పాదములక్రింద ద్రొక్కించినాడు, వజ్రతుల్యమైన స్తంభమును బగులగొట్టి కొనివచ్చునట్లు చేసినాడు

అర్జు నాలుగవవా రెవరు?

బ్రాహ్మ డేవన్నడోకి నిగ్భాగ్యుడు, అష్టనుడు
అష్ట ఏమి, అతి డేమి సాపము చెసిగాడు?

బ్రాహ్మ చూడు, వానిదుండగము! నాజగన్నాథుని
వీశికొనిపోయి కురుగ్రయధమున నీచమైన తనసాధ్య
మును వహించేసిగాడు ఇది మహాపరాధముకాదా?

అష్టనుడు ఆపదబాపని భక్తి యెంత గాఢమైనదో
గ్రహించి విశ్లేషించినాడు ఆక్షణముచుండియు వానిగర్వ
మంతరించినది, లానె భగవద్భక్తులలో మేటిననుకుంటు
మాని వెసినాడు

‘అంతయు రామెచ్చ’ యని నమ్మిన సాలె

1096. ఒకానొక యూరిలో పుణ్యాస్మదం నొకసాలె
యుండెను వానిభక్తిని పవిత్రహృదయమును జూచి యెల్ల
రును వానిని నమ్మి ప్రేమించెడివారు ఆసాలె తాను నేసిన
వస్త్రముల నమ్మకొనుటకై బజారునకు బోయి, కొనవచ్చిన
పాచితో నిట్లు పుకరువాడు “రామెచ్చ వలన నూలుఖరీ
దొకరూపాయి, రామెచ్చవలన కూలి వావలా, రామెచ్చ
వలన లాభము బేడ, రామెచ్చవలన ఈబట్టఖరీ దిప్పడు
రూపాయిఆఱుకాలు” డన్న లాత డేమి వెల చెప్పినను
వెంటనే యిచ్చి కొనునంతట విశ్వాస మాతనియందు గలిగి
యుండిరి నిజమగా నాతడు గొప్ప భక్తుడు రాత్రులందు
భోజనానంతరము భగవంతుని ధ్యానించుచు చాలసేపు
భగవన్నామస్మరణ చేయుచుండువాడు

ఒకనాడు రాత్రి చాల ప్రొద్దుపోయినది ఆత డింకను

నిద్రపోలేదు చావడిలో ద్వారమున గూర్చుండి చుట్టకాల్పు
 నును నేకాంతముగా నుండెను ఒక దొంగలగుం
 వాత్రోవను బోసెచుండెను వారి కొక ముటలు మోయువాడు
 కావసివచ్చెను ఈసాలెవానిని జూడగనే వారీతని లాగి
 కొనిపోయిరి అనంతరము వారొక యింటిలో జొరబడి చాల
 సొత్తును దొంగలించిరి, దానిలో గొంత యీసాలెవాని
 నెత్తిని బెట్టి మోయుమనిరి ఇంతలో బోలీసువాడొక డా
 త్రోవను రాగా దొంగలు పాటిపోయిరి నెత్తి దొంగసొత్తు
 మోయుచున్న మనసాలెవాడు పట్ట పడెను ఆరాట్రయతడు
 చెఱసాలలో గడపపలసినచ్చెను మఱునాటియుదయఘు
 న్యాయాధికారియైదుట విచారణనై యాతడు తీసికొని రాఖ
 డెను జరిగిన సంగతిని విని గ్రామస్థులందరును సాలెవానిని
 జూడవచ్చిరి వారందఱును న్యాయాధికారితో, “అయ్యా,
 ఇత డమాయకుం, దొంగతనము చేయజాలడు” అని యేక
 గ్రీవముగా జెప్పిరి అంతట న్యాయాధికారి, “జరిగినదేమొ
 చెప్పు”మని సాలెవాని నడిగెను సాలె యిట్లు పలికెను
 “అయ్యా, రామునియిచ్చవలన నేను చావడిలో గూర్చుండి
 యుంటిని రామేచ్ఛవలన రాత్రి చాల ప్రోద్దుపోయినది
 రామేచ్ఛవలన నేను ధ్యానముచేయుచు వాని ఫలిత్ర నామ
 మును స్మరించుచుంటిని రామేచ్ఛవలన దొంగ లావైపు
 వచ్చి నన్ను డమతో నీడ్చుకొనిపోయిరి రామేచ్ఛవలన
 వారొక యింట గన్నముకేసి దొంగలించిన సొత్తును గొత్త
 వానెత్తిని బెట్టిరి రామేచ్ఛవలన బోలీసువారు నన్ను బట్టు
 కొని చెఱలోనుంచిరి, రామేచ్ఛవలన నేలినవారి సన్నిధికి

నేటియుదయము విచారణకై తీసికొని రాబడితిని” న్యాయాధిపతి వాని నిష్కాపట్యమును పారమార్థికచింతను జూచి వెంటనే విడిచిపెట్టెను. బయటికి వచ్చి మిత్రులతో నాతడు, “రామేచ్ఛవలనే నేను బంధవిముక్తుడనైతిని” అని పల్కెను.

నీవు సంసారమున నుండుటకాని సంసారమును త్యజించుట కాని—సర్వము రామేచ్ఛపై నాధారపడియున్నది కాబట్టి సమస్తమైన భారము ఆభగవంతునిమీదనే వైచి నీవిహిత కర్మమును నిర్వృత్తింపుము (చూ 271, 517)

సాధువేషముచే సాధువైన దొంగ

1097 ఒక దొంగ నడిరేయిని రాజాంతఃపురమున బ్రవేశించినాడు రాజు తనకుమార్తెను నదీతీరముననుండు సాధువులలో నొకని కిచ్చి పెండ్లిచేయుదునని రాణితో జెప్పించుండగా (దొంగ) వినినాడు విని తనలో తా నిట్లునుకొనినాడు “అహ! నాయదృష్టము పండినది! రేపు నేను సాధువేషము చేసికొని యేటికడనున్న సాధువులమధ్య గూర్చుందును ఏమో, రాజు తన కుమార్తెను నాకే యియ్యగూడదా?—ఎవరు చెప్పగలరు?” మఱునాడు వా డటులనే చేసినాడు రాజుగారి యుద్యోగులు వచ్చి రాజపుత్రికను వివాహము చేసికొనుమని యేసాధువును వేడినను వెవడును నొడంబడడయ్యె తుదకు పారు సాధువేషముననున్న దొంగకడకు వచ్చి తమ యుద్దేశమును దెలిపిరి ఈ దొంగసాధువు మానము వహించి యూరకుండెను అంతట వారు రాజసౌద్దకు బోయి యొక యవకుడగు సాధువున్నాడనియు వానిని ప్రాధేయపడి

రాజపుత్రికను బెండ్లియాడుటకై యెట్లొ యొడిబలుపవచ్చు ననియు దక్కినసాధువులు మృగింపలేదనియు దెలిపిరి అంతట రాజు స్వయముగా ఈ సాధువుచేతకువచ్చి, తనకుమాత్రేను బెండ్లియాడి తన్ననుగ్రహింపలయునని యిదీనముగా ప్రార్థించెను రాజు వచ్చి తన్ను సందర్శింపగనే దొంగవానిహృదయము మాటిపోయినది ఆత డిట్లునుకొనసాగెను “నేను కేవలము సాధుకేవలము వేసికొంటిని అహ! ఏమి దీనిమహిమ! రాజంతటివాని వచ్చి నన్ను ప్రార్థించుచున్నాడే! నేను నిజముగా సాధువనే యైనట్లమున నాంకను ఎట్టిమహాదృష్టము పట్టునో, దేమి మహాలాభములు గలుగునో, యెవరూహింపగలరు?” ఈతలపులు వాని హృదయమున గాఢముగా నాటుకొనినవి బూటకపు వేసమువేసి రాజపుత్రికను బెండ్లియాడుటకంటె దినపడవడిని మార్చుకొని నిజమైన సాధువగుటయే శ్రేష్ఠమని యాతడు విశ్వయించుకొనినాడు నాటినుండియే యాత డందులకై తన యావచ్చుక్తిని వినియోగింపసాగినాడు వివాహమును ద్రోసిరాబని యాతడు కాలక్రమమున మహోత్తిమ సాధువై వజులినాడు

యోగ్యమైన వేషమును ధరించుటపై తము ఒక్కొక్కప్పుడు తలవనితలంపుగా శుభక్రమము కాగలదు. (చూ 386, 534, 535, 1103)

త్యాగము వైరాగ్యము

విరక్తుడగు సంసారి

1098 ఉద్యోగము పోయిన యొక డేదేని పనిని సంపా

దింపుమని భార్య పెట్టు పోరు పడలేకుండెను ఒకనాడు వాని కుమారునకు ఒక్కచేసి ప్రాణముమీదికి వచ్చినది, వైద్యులు ఆశలేదని చెప్పినచిరి యిస్థికో ఉద్యోగము సంపాదించు నిమిత్తము ఆతడెక్కినో వెలియుండెను. ఇంతలో గొడుగు చనిపోయినాడు తండ్రికోసము వెదకగా నెక్కడను గానరా లేదు తదకు సాయంకాలము బ్రొద్దుగుంకినపిమ్మట నాతడిగిటికిరాగా, “కుమారునకు ప్రాణముమీదికి వచ్చినప్పుడైనను ఇటునుండనక్కఱుదా? మీదేమి జాతిగుండెయా?” అని భార్య సాధించుచు మొఱలిడసాగెను అంత నాతడు చిఱు నగవుతో నిట్లు సమాధానము చెప్పెను “నేనొకసారి రాజనై నట్లు, ఏడుగురుకొడుకులను గనినట్లును వారితో అష్టైశ్వర్యము లనుభవించుచున్నట్లును గలగంటిని కాని మేల్కొని చూతునుగదా, యెవరును గానరారైరి అంతయు స్వప్నము! నేనాదేడుగురు కొడుకులకై యేడ్వవలయునా? లేక యొప్పుడు చనిపోయినవీనికై యేడువలయునా? చెప్పము”

సంసారము స్వప్నతుల్యమని గ్రహించువాడు సామాన్య సంసారులవలె నైహికసంబంధములవలన గలుగు సుఖమును గోని, దుఃఖమునుగాని బొందడు

భిక్షుకై వెడలిన బాలసన్న్యాసి

1099 ఒక బాలసన్న్యాసి భిక్షుకై యొక యింటికి వెడలి నాడు చాల చిన్నతనముననే సన్న్యాసిం చుటచే వానికి విశేషమైన లోకజ్ఞానము లేదయ్యె ఒక యువతి భిక్షుపెట్టుటకై రాగా నామె స్తనయుగ్మమునుజూచి, “నీకేమేవ

“మొమ్మన వ్రణములు చినవా” అని ప్రశ్నించినా
 తాతల లాయన తల్లి విని, “ఒక కడు, నానుగా అని
 వ్రాములు కలు త్వరిత నే ఆ గోక విష్ణు లగనున్నది
 తబిడ్డకు పాం చ్చుమిత్తిముము గగనే భవతు డావెక
 కెడు స్తనము ననుగ్రహించిగాడు ఎ పుడ్డనపడ డాన్డ
 మునుండ పాత్రతాగలదు” అని గాధావించెను ఈ
 లుకు లాలకంబగనే యా గె ల స గ్నాస్తి సి యిట్లు పలికెను
 “ఇక నేను తిండికై యింటింట విరుగును గాటు పోసినవాడ
 పరు పోయడా? పుట్టించిన యా భగ- తుడే నన్ను పోషి-
 చును ” (చూ 262)

విరక్తులగు దంపరులు

4100 భార్యభర్త లిరువురు సంతాది త్యాగము కెళు
 తీర్థయాత్రలు చేయిమొదలిడిరి అటు వెడలు చుండగా
 భార్యకంటె గొంచెము ముందు నడచుచున్న భర్త కొకప్పుడు
 తోవలో నొక వజ్రము కనబడినది దానిని భార్య చూచిన
 పక్షమున ఒకేళ నాశచే మోహితురాలై త్యాగఫలమును
 బోగొట్టుకొనునేమో యనుభయముచే నాత డావజ్రమును
 నేలలో గప్పిపెట్టనెంచి కాలతో మట్టి పెల్లగింప నారం-
 భించెను ఇంతలో భార్య సమీపించి, “ఏమి చేయుచున్నా”
 రని యడిగెను అతడేమేమో చెప్పి తప్పించుకొనజూచెను
 ఇంతలో నామె వజ్రమును గొంభి, భర్త యుద్దేశమును
 గ్రహించి యిట్లు పలికెను, “ఆవజ్రమునకును మట్టిపెల్లకును

మీకింకను భేదము స్ఫురించుచున్న పక్షమున మీరు సంసారమును పరిత్యజింకేల ?

ఒక్కమృడి సన్న్యాసియైన సంచారి

1101 మానవునకు వైరాగ్య మెట్లబ్బును? తనభర్తతో నొకయువలి యిట్లు పలికెను “మామన్నవిషయమై చాల బెంగపెట్టుకొనియున్నాను వారముదినములనుండి యాతకు స్వస్థింపవలయునని చూచుచున్నాడు క్రమ క్రమముగా గోరికలనిట్టిని విడనానుచున్నాడు” అందులకు భర్త యిట్లు సమాధానించెను “వెట్టిదానా! మీయన్నవీషయమై వెంతమాట్రము బెంగపెట్టుకొననక్కఱలేదు ఆతడెన్నటికిని సన్న్యాసి కాబోడు ఆ విధముగా నెవ్వడును సన్న్యాసి కాజాలడు” “ఇది సన్న్యాసియగు విధమేది?” యని భార్య యడిగినది “అది యీ విధముగా జరుగవలయును” అని చెప్పచు, ఆతడు తటాలున దనవస్త్రములను బేలికలుగా జింపివైచి, అందొం పేలికను గోచిగా ధరించి, యిట్లు పలికెను “చూడు, నేటినుండి నీవును, నీ స్త్రీ జాతీయంతయు నాకు దల్లులనుమీ!” ఆ తడిల్లు విడిచి మఱల గాన్పింపడయ్యెను (చూ 567)

ఇద్దఱు వ్యవసాయులు

[102 ‘క్రమక్రమముగా పూర్తిచేయుదును,’ ‘ఇదిగో, అరంభించుచున్నాను,’ ‘నేను దీనిని అవలంబింపనున్నాను’— ఇది యంతయు నశ్రేద్ధయొక్క లక్షణము, మందవైరాగ్య

భోరణి (గూ 559) వై రాగ్నాగ్ని యెవ్వని హృది
యమున ప్రవృత్తియైనో, బిడ్డకొంటకై నిలలె నెవ్వడు
భగవంతునికోసము పరితపించునో యట్టివాడు భగవానుని
దప్ప నితరులను లక్షింపడు సంసారము వానికి ప్రాకారము
లేని భోరణిపమువలె గాన్పించును, ఎప్పుడందు పడిపోవు
మనోయని సదా బహుజాగరూకుడై మెలగుచుండును
(గూ 907) ఇతి రులవలె “ముంద సంసారపరిస్థితులను
సర్వబెట్టుకొని యటుపిమ్మట భగవంతుని ముంద
యాతడెన్నడును తలపోయడు వానికి ప్రసంధమైన మనో
విస్మయముండును (గూ 627, 629, 977)

ఒక దేశములో నొకప్పుడు గొప్ప అనార్యులైన బాధ సంత
పించినది వ్యవసాయు లందఱును దమ కలములకు గాలు
లు త్రవ్వ సేరు పెట్టుకొనుటకై తీవ్రప్రయత్నములు చేయు
చుండిరి వారిలో నొండు, గట్టిపట్టుదలగలవాడు, అనకాలుహ
నేటితో గలుపువఱకు నాగకుండ ద్రవ్య సచ్చయించుకొన్నెన్న
న్నానమునకును భోజనమునకును వేళయినను నాతడు భిక్ష్య
• ట్ట యదేవిగా ద్రవ్యముండెను అంతి వాని భర్త
కొంచుచేరిచిచ్చి స్నానమునకై నూనె పంపినది కూతురు
వచ్చి, “నాన్నా! మట్టమధ్యాహ్నమైనది ఇదిగో చమురు,
స్నానము చేయుము, యిమ్ము” అని బతిమాలుకొనెను
“ఉండు, నాకింకను బవియున్నది” అని తండ్రి బతులు
చెప్పెను రెండుగంటలు దాటినను నాతడు స్నానముమాట
కాని, భోజనముమాటగాని తలపెట్టకయెను తుదకు వాని
భార్యయే పొలమునకు వచ్చి, “ఏల మీరింకను స్నానము

యెట్లును రావలెను? అన్నము చల్లాఁజూపుచున్నది మీ
 పెప్పుడును నేలమువెట్టుయి చాలును, ఇప్పుడైనను రెండు
 భోజనముచేసినతరువాత— రేపో, మిగిలినపని జూచుకొ
 వచ్చును” అనెను. కాదుగ్రూడై యాతడు తిట్టుచు, పాతి
 చెత బుచ్చుకొని యామెను దఱిమివేయసాగెను “ఓసీ!
 బుద్ధిహీనురాలా! చెనెంపొవుచున్నది మీరికి పస్తుండి
 చావలసివచ్చును నుగ్గిపడుట లేదా? నేనినామి చేనికి
 సరే గొంచితీ పఱెను అటుపిమ్మటనే మఱిపనియైనను—
 ఎయిలోచనైనను!” అని యాత డఱచెను వాని యాగ్ర
 హమును గాంచి యామె పరుగెత్తుకొనిపోయెను భగీరథ
 ప్రయత్నముచేసి తుట్టతుదకు, అర్ధరాత్రివేళ తడు తనపం
 తము నెగ్గించుకొనగలిగిరాడు ఏటిసిరు గలగలలాడుచు తన
 సొలములోనికి ప్రవహించుట జూడ వాని యానందమునకు
 మేర లేకుండెను, అనంతరఁ బాతి డింటికి గోయి, స్నానము
 చేయటకై భార్యను చుమురు తెమ్మనెను స్నానముచు
 భోజనమును విసపిమ్మట సుఖముగా నాతడు గుఱ్ఱు వెట్టి
 నిద్రించువాడు ఇటువంటి స్థితికిల్పము తీవ్రవైరాగ్యము
 నకు లక్షణము

మఱియొక వ్యవసాయయుగ్మ అదే పనియందు నిమ
 గ్నయై యుండెను కాని వానిభార్య వచ్చి, యింటికి రమ్మన
 గానె పాతి బుగమున బెట్టుకొని, “నరి, నీవు వచ్చి పిలిచి,
 నప్పుడు నేను రావలయునుదా” అని నూతి మాటాడక
 యామెను వెంబడించిరాడు అతడు సకాలమున బొటమునకు
 నీరు పెట్టుకొననేకిపోయిరాడు మందవైరాగ్యమనగా, పోమడి

తనమనగా ఇటువంటిది

దృఢసంకిల్పము లేనిదే ౧ లమునకు దుష్టుకొనుట సాధ్యముకానియట్లు తీవ్రపరితాపము లేనది ౨ మానంద ప్రదమగు బ్రహ్మసాయాత్కారి మెవ్వనినెలభ్యముక నేను

సాధువువలె నటించిన పల్లెవాడు

1103 ఒకప్పు డొక పల్లెవాడు రాత్రిశ్రేష్ఠ రహస్యముగా నొక పెద్దమనుష్యుని తోటలో బ్రవేశించి యందలి దొరు పులో చేపలుపట్టసాగెను యజమాను డెట్లో యాసంగతి తెలిసికొని తోటమట్టును తన సేవకులను గాపుంచి, దివటీలు వేయించుకొని దొంగను బట్టుకొనుటకై తోటలో ప్రవేశించెను ఇంతలో ఆపల్లెవాడు, తప్పించుకొను తెరవుగానక, ఒడలెల్ల బూడిదె వ్రాసికొని సాధువువలె ఒకచెట్టుక్రింద గూర్చుండెను అంత జనులు వచ్చి చూడగా వారి కెచ్చటను దొంగ కానరాలేదుకాని భస్మధారియై చెట్టుక్రింద ధ్యాననిమగ్నుడైయున్నటుల తోచు సాధువు కానవచ్చెను మఱుష్టాటి యుదయమున ఫలాని పెద్దమనుష్యునితోటలోని కొక సాధు పుంగవుడు వచ్చియున్నాడని ఊరెల్ల జెప్పకొనసాగెను అందుచే వందలకొలది జనులు ఫలపుష్పాదులతో సాధువును బూజించుటకై యచటికి రాసాగిరి జను లొతనికి సాష్టాంగ పడుచుండిరి వెండిబంగారు నాణెము లాసాధువుమోల ధారాపాతముగా బడుచుండెను అప్పు డాపల్లెవా డిట్లను కొనసాగెను “అహ! ఏమిచిత్రము! నిజముగా నేను సాధువను కాను ఐనను వీరందఱును నన్నింతగా బూజించు

చున్నారు! నేను నిజమైన సాధువనే ఐనపక్షమున భగవంతుడే నాకు జిక్కగలడు!”

ఈ విధముగా సృత్రిమమైన యనుకరణముపైత మాపల్లె హినికి జ్ఞానప్రబోధకమైనది (చూ 1097)

సాధువు యోగశక్తులు

1104 ఒకసాధువునకు గొప్ప మహిమ లలవడినవి, వానిచే నతడు గర్వియైనాడు ఐనను మొత్తముమీద నాతడు చాల మంచివాడు, తపశ్శాలి భగవానుడు వానికి బుద్ధి గతి పడెంచి, సన్న్యాసికేషము దాల్చి, వానిని సమీపించి యిట్లు మలికెను “అయ్యా, మీరు మహామహిమములను సంపాదించితిరిని వినియున్నాను!” సాధువు సకారవముగ స్వాగతము దెలిపి యాతని గూర్చుండజేసెను అప్పుడే యొక యేనుగా వైపు పోవుచుండుట మాచి సన్న్యాసి సాధువుతో, “అయ్యా, మీరీచే నుగును ఇచ్చామాత్రమున జంపగలరా?” అని యేను సాధువు, “అహ! దానికేమి?” అని చేతితో కొంత మట్టిని దీసి మంత్రించి యేనుగుపై జల్లెను ఆయేనుగు గిజగిజ దన్నుకొనుచు బడి చచ్చినది దానిని జూచి సన్న్యాసి, “ఓహో! మీశక్తి యత్యద్భుతమైనది ఎంత యవలీలగా నేనుగును జంపితిరి!” అని పొగడెను సాధువు సంతృప్తి పడి చిటునవ్వు నవ్వినాడు అంతట సన్న్యాసి మఱల “స్వామీ, ఈ యేనుగును తిరిగి బ్రదికింపగలరా?” అనెను సాధువు, “అహ! అదియు జేయవచ్చును” అని మఱల కొంత మట్టిని మంత్రించి యేనుగుకళేబరము మీద జల్లగా నేనుగు

ఇది నిలుచుండెను అంతట నన్నాసి యిట్లు విమర్శించి పలికెను “నిజముగా నత్యద్భుతము మామహిమ! కాని మిమ్మొక్కవిషయ మా గదలచినాను తుణముగ మారొక దేవుడును ఒంపి తెరిగి బ్రాకించినారుగదా! దానిచేత మిమి కేమి లాభము సిద్ధించినది? ఏమి యభివృద్ధి చేకూరినది? భగవంతుని నందుటకు మీకిదియేమైన దోడ్పడినదా?” ఇట్లనుచు ఆనన్నాసి యదృశ్యమయ్యెను (చూడుడు ‘స్థితి లవలని ప్రమాదములు’ 372—382)

కట్టెలు కొట్టువాడు నన్నాసి

1105 కట్టెలు కొట్టువాడొకడు వనమునుండి తెచ్చిన కట్టెలు మోపుల నమ్మకొనుచు బహుశ్రద్ధజీవియై కాలము గడపుచుండెను ఒకనాడతడు కట్టెలు కొట్టుచుండగా నొక సన్నాసి వనమునుండి పోవుచు వానిని జూచి, “వనమధ్యమునకు సాగిపోమ్ము దానివలన నికు విశేషలాభము కలుగును” అని హితోపదేశముచేసెను మఱునా డాతడు చెప్పినట్లే వనములోనికి సాగిపోగా నచ్చట నొక మంచి గండపు జెట్టు గాన్పించెను ఆత డమితానందభరితుడై తాను మోయ గలిగినన్ని గండపుకట్టెలు గొట్టి యంగడిలోనికి దీసికొనిపోయి విక్రయించి విశేషలాభమును బొందెను “నన్ను ముందునకు సాగిపోమ్మని యామహానుభావుడు చెప్పినాడగదా! కాని యీగండపుజెట్టు మాట చెప్పలేదేమి? ఇంకను ముందునకు బోయిచూచెదను” అని మఱునాడాతడు మంచిగండపుజెట్లను బాటి మఱికొంతదూరము పోయెను అంత వాని కొక్క రాగి

గని కాన్పించినది తాను మోయగలిగినంత రాగిని దీసికొని పోయి యంగడిలో విక్రయించి చాల ధనము సంపాదించెను సాధువుయొక్క ఊడేశముననుసరించి యాత యంతటితో నా గక, మఱువాడు మఱిత దూరము వనములోనికి బోగా వాని కొక వెండిగని గాన్పించినది తాను మోయగలిగినంత వెండిని దీసికొనిపోయి విక్రయించి యాత ౩ మఱితధనము సంపాదించి గాత విధముగా నానాడు ముందునకు సాగి పోగా, బంగారు గన్నెలును వజ్రపుగనులును లభించుటచే నా ట్టెలమ్మువాడు తుదకు కోట్లవ్వరుడయ్యెను

బ్రహ్మజ్ఞ నము బొందగోరువాని విషయముగూడ నిట్టి దే ఏకొలదివాటి స్థితియొ, మహిమలతో సంఘాదింపగనే తాను సర్వము సాధించిననుకొనక పూనికతో సాధనను సాగించు నెడల తుదకు శాశ్వత బ్రహ్మనందలాభమును బొందితీరును

అక్కరు పకీరు

1106 అక్కరు రాజ్యముచేయుచుండ, శిల్లి సమీపమున నొకవనములో నొక పకీరు నవసించుచుండెను ఆపకీరు గొప్ప మహనీయుడు అనేకు లాతని కుటీరమునకు బోయి యాతని సందర్శించువారు కాని వారిరాదరించుటకు దనయొద్ద నేమియు లేమి ధనసాహాయ్యము కోరి పకీ రక్కరునొద్దకు వెడలెను. అక్కరు సాధువులయొడ భక్తికలవాడని పేరుపొందియుండెను పాదుషా యాసమయమున నమాజుచేయుచుండ, పకీరు వాని ప్రక్కన నుచితాసనమున గూర్చుండియుండెను అంతట పకీరునకు అక్క రిట్లు ప్రార్థించుచుండుట వినవచ్చెను “ప్రభూ,

నా కథికోసంపద నిమ్మ, అధిః శక్తిసామగ్ధ్యములను, అధికారము నిమ్మ నా రాజ్యమును వి సరింపజేయుము ।” తత్ తత్ - మే షకీడులేచి పోబోవుచుండగా, అచ్చురు కూచి, పూర్వుడుడవి సైగచేసెను

ప్రార్థనాసంతరము పాదుసా పడతొలిట్ల నెను “అయ్యా మీరు నన్ను జూడవచ్చితే, నాతోనేమియు జెప్పకుండగ నే వెడలి పోబోయితిరేమి ? ” పురిట్లు సమాధానము చెప్పెను “ ఏలినవారిని జూడవచ్చిన నియా ? ఎందుకు తెండు, మిమ్ము బాధింపను ” “కాదు, ఎా కేమి కావలయునో సెం విండు” అని అచ్చురు పదేపదే నొక్కి యడుగగా, పడ తుడి కిట్లు చెప్పెను “ ప్రభూ! నా డ కనేకులు బోడికొఱకై వత్తురు ధనాభావముచే నేను వారి నా దరింపజాలకున్నాను అందుచే మీ నాయము నర్థించుట మంచి దను కొంటిని ” “ అటులైన మీ యుద్దేశమును దెలుపకయె వెడలిపో జూచుటకు గారణమేమి । ” అని యక్క రడిగెను పకీ దిట్లు జబాబు చెప్పెను “ మీరే అల్లా నెక్తువ సంపాదనకోసము అధికారముకోసము, రాజ్యముకోసము నడుగుకొనుచుండగా, ‘ యాచకుని యాచింపబోయిన ప్రయోజనమేమి ? ’ అని నాకు దోచినది ఇక యాచనచేయక గడవనిపక్షమున, అల్లానే యాచించుట మంచిదనుకొంటిని । ”

సంసార మోహితుడు సన్న్యాసి

1107 ఒక బ్రాహ్మణుడొక సన్న్యాసినిగలిసికొనెను ఇరువురును మతవిషయములను గుఱించియు లౌకిక వ్యవహారము

అను గుఱించియు జాలనే ప్రప్రసంగించినారు తుద కాసన్నాహి
 బ్రాహ్మణునితో నిట్లు పలికెను “ నాయనా ! చూడుము,
 రాక్షసుల నెవరిమీదను ఆగ్రహింపకొనదగదు నీవు ‘నావారు’
 అనుకొనదగినవా రెవరును లేరు ” (చూ 275) బ్రాహ్మణు
 నకు నమ్మకము కదురలేదు తాను ‘రేయింబవ శ్లేవరి
 నిమిత్తమై పడరానివాఁలు పడుచుండెనో యటువంటి తన
 కుటుంబమున వివారు తన కివసరిముపట్ల నాయము చేయ
 దగిన యావులుకారని యాలి డెల్లు భావింపగల్గును ? కావున
 నిట్లనెను “ స్వామీ ! నా కనుమంత తలనొప్పి వచ్చెనా,
 నా తల్లి తహతిహాలాడిపోవునే ! నా బాధ తొలగనిమిత్తము
 నీ ప్రాణమునైనను సంతోషపూర్వకముగా ధారింపొయ్యటకు
 సంసిద్ధమగునే ! అటువంటి నాతల్లిని నేను నమ్మకొనలేని పక్ష
 మున నే నింకెవరిపై నాధారిపడగలనో యూహంపజాలను ! ”
 అందులకు సన్నాహి యిట్లనెను “ అటులనా ! ఐనపక్షమున
 నామె నికు పరమాపురాచుటకు సందియములేదు, కాని
 నీము చెప్పవలసివచ్చినయెడల నీవుచాల పొరపడుచున్నావు
 అల్లిగొని, ధార్యగొని, కొడుకుగొని నీ నిమిత్తము తన ప్రాణ
 మున నర్పించునని యెన్నటిని నమ్మబోకుము కావలసినచో
 నా మోటుయొక్క సత్యమును ఋజువుచూడవచ్చును, ఇంటికి
 బోయి కడుపులో శూలచే మితిలేని బాధపడుచున్నటుల
 నటించుచు మూలుగుచుండుము నేను వచ్చి నీకొక ‘తమాషా’
 చూపదను.”

అంత నా బ్రాహ్మణు డా లాగుననే చేసెను వైద్యు
 లెందఱో రావింబడిరి, గాని యెవరు నేమియు జేయజాల

రైరి రోగిలోని వెక్కి-వెం యేడ్చుమండ్రను, అలుబ్దిల
రోదనము పయించు రి అ తరుణమున నొప్పున వచ్చెను

“ఈ వ్యాధి ప్రాణాపాయకరమైనది ఎవరైనను ఈ రోగిని నిమిత్తము అవ ప్రాణము నర్పించువా రుండిననేగాని, మాత్రమును ఆశలేదు” అన్నాడు సన్నాస్యసి ఈ మాటలు విన్న యెల్లరును డెల్ల బోయి నిలుచుండిరి ఆ సన్నాస్యసి రోగియొక్క ముదుసలితల్లిని జూచి యిట్లు పలికెను “ఘోరమందఁకను బోషించు నీ కుమారుడు మరణించిన వేనక వృద్ధ్యామున నీవున్నను శత్రున్నను నొక్కటిగా వానిజీవమునకు మాటుగా నీ జీవము నర్పింతువేని, ని కుమారుని రక్షింపగలను నీవు వాని తల్లివైయుండియు నీపాటి త్యాగము నెయనిపక్షమున లోకములో వాని కిక దిక్కెవరు ?”

ఆ వృద్ధస్త్రీ కిండ్ల ఎరుకెట్టుకొని దగ్గుచు, తడబడుచు నిట్లనియెను “ నిజమే గాయనా ! నా బిడ్డకోసము నన్ను మీ రేమిచేయుమని సెలవిచ్చినచు జేయుటకు సంసిద్ధురాలన్న నా ప్రాణమా ! వానిబ్రతుకుతో పోల్చినపక్షమున నా జీవితము వాటిది ? కాని నాయనా ! — నేను చచ్చిపోయిన తర్వాత, ఈ పసికూనలందఱు కేమైపోదురో యను తలపే నన్ను బిట్టి దానిని జేయుచున్నది ఎంత ప్రాపము చేసితిన్నో కాని యీ పసికూనలను విడువజాలకున్నాను ! ”

సన్న్యాసికిని ఎన యత్తగాఠికిని జరిగిన యీ ప్రసంగమును వినుచుంటేన రోగిభార్య కిండ్ల నీ రొత్తకొనుచు దన తల్లిదండ్రుల జూచి “మీ రేమగుదురో యను చింతచే నేనీ త్యాగమును జేయజాలకున్నాను అయ్యయ్యా!”

అని విలపింపసాగెను ఆయనవైపు నుండి సన్న్యాసి, 'అయ్యో! తల్లీ వెనుకతీసినప్పుడు నవైనను ని ప్రాణనాశునికోసము ప్రాణమర్పింపరాదా?' అనియును అంత నామె, 'అయ్యో! ఎంత వాపిషిద ననో దా! నా నుదుట వైధవ్యము వ్రాయబడి యున్నదిక బోలును తల్లిదండ్రులను గుఱినాగరిమున విడిచిపోవుటకు ప్రాణమున్నది!'' అని వాపోయెను ఈ రీతిగా బ్రోవానను తక్కువకొనిరి అంతట సన్న్యాసి రోగిని జూచి యిట్లు పలికెను 'చూచితివా? ని నిమిత్తము రైపురును ప్రాణమర్పించి సిద్ధప వాగు లేరైరి 'లోముటీ' నెవరిమీదగు ఆశాభ్యుత్థులగుట తగదని చెననినమాట' లిప్పటికైనను నెకు బోధపడినవా?' 'లోముయొక్క యీ ధోరణి నంతయు బ్రత్యక్షముగా జూచిన యా భ్రాహ్మణుడపారిమైన సంసారిముచు మీరడి యా సన్న్యాసి ధనుస గెంచెను

భార్యయొక్క ప్రేమను పరిక్షించిన హరియోగి

1108 తన భార్యకు దాననిన పంచప్రాణములు కావున సన్న్యాసింపజాలకున్నానని యొకశిష్యుడు గురునితో జెప్పెను ఆ శిష్యుడు పారయోగాభ్యాసము సాగించువాడు అతడు చెప్పిన కారణము వట్టి నెపమని గోధించుతలంపున గురువు వానికి గొన్ని హాసయోగరహస్యములను నేర్పెను హఠాత్తుగా ఆ శిష్యునియింటిలో నొకనా డేడ్పులతోడను బెడ బొబ్బలతోడను బెద్ద గండరగోళము వినవచ్చెను ఇరుగు పొరుగు వా రందఱును బరుగెత్తుకొని యా యింటికి వచ్చి

ఈ హరయోగి విచిత్రముగా కొంత దూరమునకు వెళ్ళి
 కొంత దూరమునకు వెళ్ళి పడియుండెను అందఱును గ్రామముపోయిన
 పి తలచిరి “అయ్యో! ఏమైపోయింది? మమ్ము నెందుకు
 వి నానిపోయిరి? అయ్యయ్యో! ఇంతలో చిట్టయొకడైన
 నని లనె నను దలపనైతినికదా!” అని భార్య విని ప
 స గెను ఇంతలో బంధువులు వచ్చి సాక్షాత్తికి వచ్చుచుదగిన
 మున్న తీసికొనిపోవ సిద్ధపడిరి కాని వారి గొప్పచిక్కు
 కలుగించెను ఆ బంధువులు మెలికలు కలిగి యుండెనుగాన
 ద్వారములో నుండి రాదయ్యెను అది కూచి పోయెను వా
 కొకడు గొట్టలిని దెచ్చి ద్వారబంధమును దెగగొట్టి నారం
 భించెను అంతవఱకు ద్వారము వీలులేకుండు వెక్కి వెక్కి
 గొట్టుచున్న వార్య గొట్టెను ఒకడు వినబడుగాకే యక్కడికి
 బయటికిపోయి, అన్నలొత్తొకరుచు, ‘ఏమి చేయుచున్నార?’
 అని యాదుర్దతో నడిగెను ‘ని భర్తను ద్వారముగుండా
 తీసికొనిపోవ వీలులేనందున ద్వారబంధమును దెగగొట్టు
 చున్నా”మని పోయెను వా కొకడు చెప్పెను అంతట నామై
 యిట్లనెను ‘వద్దు, వద్దు, ద్వారబంధమును దెగగొట్టవద్ద
 నే నిప్పు వికంతువను దిక్కులేనిదానను తండ్రిలేని యీ
 బిడ్డలను బోషించుకొనవలసినదానను మీ రిప్పు డీ ద్వార
 బంధమును దెగగొట్టినపక్షమున దీనిని మఱల మరమ్మత్తు
 చెయ్యించుకొను టెట్లు? నాభర్తకు సంభవించినదేమో సంభ
 వించినది—చేతులను, కాళ్లను నటికి యాయనను బయటికి
 నీసికొనిపోయిండు” —తాను సేవించిన మూలికయొక్క ప్రభావ
 ముప్పటికి తగ్గిపోవుటచే హరయోగి దిగ్గునలేచి యిట్లుచెను

‘ఓసీ! ఈ కాలుసేతులు నలుకుమనుచుంటివా?’ ఇట్లు నుచు నిల్లువాకిలిన విడిచి పట్ట— సంచారిమును దృఢించి — యాతడు గరుని వెంబడించెను

మాయయొక్క స్వభావము

ముగ్గురు దొంగలు

1109 భీమనుష్యుడు పులగుండ ప్రయాణము చేయుచుండెను త్రోవలో ముగ్గురు దొంగలు వానిని ముట్టడించి వానియొద్దనున్న సొమ్మంతయు దోచుకొనిరి వారిలో నొకడు “భీనిని జీవముతో విడిచి ప్రయోజనమేమి?” అనుచు వానిని నలుకుటకై త్తి నెత్తెను ఇంతలో రెండవ దొంగ వానినాపి, “ఓ మాట విను, ఈ సొమ్మగ్గుని బంపియేమి ప్రయోజనము? కాలుసేతులు కట్టివేసి వీని నిక్కడ విడిచిపోవుదము” అనెను అంత వా రతని కాలుసేతుల బంధించి యక్కడ విడిచిపోయిరి వారు కొంతదూరము వేడలినపిమ్మట చూడవదొంగ తిరిగివచ్చి, ‘అయ్యో! పాపము! నీ వెంత సంకటపడితివోకద! క్షణములో నిన్ను విడిచిపెట్టెదను’ అని కట్లు విప్పివేసి, “నాతో రమ్ము నీకు దారిచూపదను” అనెన్న వా రిరువురు స్థలుల జాలదూరము నడచిన పిమ్మట రాజవీధి కాన్పించినది అంతట, ఆదొంగ “అదిగో, నీ యిల్లు ఈ త్రోవను బొమ్ము, ఇల్లు చేరెదవు” అనెను ఆ భీమనుష్యుడు తన కృతజ్ఞతను సూచించుచు నిల్లు పలికెను— “అయ్యా! నీవు నాకు మహాపకారము చేసినావు నేను నీ మేలు మఱవను” నాతో గూడ మా యింటికి రావా?”

అందులకు దొంగ యిట్లు సమాధానము చెప్పెను “వలను*
పడదు, నెనక్కడుకు రాజులను వచ్చినంతమున బోలీసు
వారు నన్ను బట్టుకొనగలరు”

ఈ సంసారమే అజీవి ప్రస్థితిగణములిగు సత్త్వ రజ
స్తమోగుణముల ముగ్గురు దొంగలు జీవుడే యాత్రికుడు
అత్యుత్తమమే వానిసాత్తు తమోగుణము వానిని సంసారమును
సంకలించే బద్ధుని జేయుచున్నది, కాని సత్త్వగుణము వానిని
రజస్తమస్సులబాధించుండి రక్షించును సత్త్వగుణము నాశ్ర
యించి జీవుడు రజస్తమోగుణసంపత్తిములగు కామక్రోధా
దులనుండి విడివడును, సత్త్వగుణ మిట్లు జీవుని సంసారబంధ
విముక్తుని జేయును కాని సత్త్వగుణము సైతము దొంగయే
ఐనను, అది జీవునకు పరమాత్మను జేరుమార్గమును జూః
“అదిగో, నియిల్లు” అని తెలుపును అంతట, అదియు నది
శ్యమగేను ఈ సత్త్వగుణము సైతము పరమాత్మసామ్రాజ్య
ములోనికి బోజాలదు *

* “ప్రేగుణవిషయావేదా నిప్రైగుణ్యో భవార్హనా”

—భగవద్గీత, 2-45

అర్జునా! వేదములు త్రిగుణాత్మకమగు సంసారమే విషయముగా
గలవి (లేదా సంసారస్వరూపమును చెలియజేయునవి), సీవు త్రిగుణాతీతు
డవు కమ్ము,

“గుణా నేతా నతీత్య త్రికా దేహీ దేహ సముద్భవాః,
జన్మ మృత్యు జరా దుఃఖ ర్షి ముక్తోఽమృతమశ్నుతే”

—భగవద్గీత, 14-20

ఎవడ దేహోత్పత్తికారణములైన యీమాడు గుణములను బాటిపోవు
చున్నాడో వాడు జన్మ మృత్యు జరా దుఃఖములచే విడువబడి మోక్షమును
బోధించుచున్నాడు

‘ఓసీ! నా కాలుసేతులు నటుకుమనుచుంటివా?’ ఇట్లే నుచు నిల్లువాకిలిని విడిచి పట్ట — రా రమును దృఢజిరి — యాతడు గురుని వెంటబడించెను

మాయయొక్క స్వభావము

ముగ్గురు దొంగలు

1109 ఒకమనుష్యుడు ఒకపులగుండ్ ప్రయాణము చేయుచుండెను త్రోవలో ముగ్గురు దొంగలు వానిని ముట్టడించి వానియొద్దనున్న సొమ్మంతయు దోచుకొనిరి వానినో నొకడు “నీనిని జీవముతో విడిచి ప్రయోజనమేమి?” అనుచు వానిని నటుకుటకై త్తి నెత్తెను ఇంట్లో రెండవ దొంగ వానినాపి, “నా మాట విను, ఈ సొమ్మగ్గురు ఒకటి యేమి ప్రయోజనము? కాలుసేతులు కట్టివేసి నీని నిక్కడ విడిచిపోవుదము” అనెను అంత వా రతని కాలుసేతుల బంధించి యక్కడ విడిచిపోయిరి వారు కొంతదూరము వేడలినపిమ్మట మూడవదొంగ తిరిగివచ్చి, ‘అయ్యో! వాపము! నీ వెంత సంకటపడితివోకద! క్షణములో నిన్ను విడిచిపెట్టెదను’ అని కట్లు విప్పివేసి, “వాతో రమ్మ నీకు దారిచూపెదను” అనెను వా రిరువురు స్థలుల జాలదూరము నడిచిన పిమ్మట రాజవీధి కాన్పించినది అంతట, ఆదొంగ “అదిగో, నీ యిల్లు ఈ త్రోవను బామ్ము, ఇల్లు చేరెదవు” అనెను ఆమనుష్యుడు తన కృతజ్ఞతను సూచించుచు చిట్లు పలికెను “అయ్యో! నీవు నాకు మహాపకారము చేసినావు నెను నీ మేము మఱవను నాతో గూడ మా యింటికి రావా?”

హేతునివంక జూచి, యిట్లు మొఱపెట్టెను “మహాప్రభా! నాగుట్టు తెలిసిపోయినది నే నింక నిక్కడ నుండుటకు గలండ్ బడఎత్తుచున్నది నేను పాటిపోయెదను.” ఇట్లనుచు, ఆ మాదిగ యదేపోకగా బాటిపోయెను

ఈవిధముగ నే మాయయొక్కగుట్టు కనుగొనినంతనే యది తొలగిపోవును (చూ 61, 488)

నారదుని సంసారమోహము

1111 మాయ యిట్టిదని తెలియరానిది (చూ 385) ఒకనాడు నారదుడు శ్రీహరిని సమీపించి, “స్వామీ! అసాధ్యమును సాధ్యముగా జేయు నీమాయను నాకు జూపుము” అని వేడుకొనెను శ్రీహరి “సరియే” యని తల పంకించెను అటుపిమ్మట నొకనాడు శ్రీహరి నారదుని దన వెంటబెట్టుకొని యొకానొకచోటికి బ్రహ్మణమయ్యెను కొంతదూరము వెడలి నపిమ్మట శ్రీహరికి దాహమయ్యెను చాల డస్సి కూర్చుండి, “నారదా! నాకు జాల దాహమగుచున్నది ఏచటికైనను బోయి కొంచెము నీరు తెమ్ము” అనెను నారదుడు వెంటనే నీరు వైదకుటకై పరుగిడెను

“ఇప్పున నెక్కడను నీరు చిక్కలేదు చాల దూరము పోగ నే ఒకటి యున్నటుల గాన్పించినది నారదుడాయేటి యొద్దకు బోగా నచట నొక దివ్యసుందరాంగి కూర్చుండి యుండెను ఆమె సౌందర్యమును జూచి నారదుడు మోహితుడయ్యెను సమీపమునకు బోగా, నామె మృదుమధుర వాక్కుల నారదుని బలుకరించెను అచిరకాలముననే యొం

ఘోరులను బ్రేమించుకొనిరి గారదు డామెను బెండ్లయాడే
 యు మెతో గాపురము నుసాగెను కాలక్రమమున నాతని
 కామవలన సంతానము కలిగినది ఇట్లు గారదు డాలుబిడ్డ
 లతో మహానందముగా గాలము గడపుచుండగా, ఆ వేళ
 మునో గొప్ప కాటకము సంభవించినది మృత్యువు వేననేలు
 ఒనులను దన పొట్టన బెట్టుకొన్నచుండెను అంత గారదు
 డాచోటు విడిచి మఱియొకచోటి బోవుట మంచిదని భార్యతో
 బెప్పెను భార్య సమ్మతింప వారిరువురూ బిడ్డలను జేతులు
 పట్టుకొని నడిపించుచు నిల్లు విడిచి పయనమైరి వారొక
 ఎంతెనమీదుగా పోవుచుండ హఠాత్తుగా బెద్దవరిద వచ్చెను
 ప్రవాహవేగమున బిల్ల లందఱును నొక్కొక్కరే కొట్టుకొని
 పోయిరి తుదకు భార్యయు నీటిలో మునిగిపోయినది దుఃఖ
 పరవశుడై గారదుడు నదియొడ్డున ఒదికిలబడి బోరన విలపింప
 సాగెను ఆసమయమున శ్రీహరి సఖిపించి, “నారడా!
 మంచినిచేది? నీవిటు లేడ్చుచున్నావెందులకు?” అని పలుక
 రించెను స్వామిని గాంచి గారదు డులికపడి లేచెను జరిగిన
 సంగతి యంతయు గారదునకు దెల్లమైనది అంత నాతడు
 చేతులుజోడించుకొని, “ప్రభో! నీకు పదికేల నమస్కారములు!
 అత్యద్భుతమైన నీమహామాయకు కోటి నమస్కారములు!”
 అని పలికెను

‘గొట్టె పులి’

1112 ఒక పెద్దపులి గొట్టెలమందపై బడెను అది నిండు
 చూలుతో నుండుటచే, మందమీదికి దూకగనే యీని చని
 పోయినది పులికూన మాత్ర మెట్లో బ్రదికి గొట్టెల మధ్య

బెరుగార్లను గొట్టెలముఠా మేతమేయగుడ నదియు
 మేతమేయ నేర్చును అవి యటచినట్లే గుదియు నటచెడిది
 కొంతకాలమున కిది పెరిగి పెద్దపులియైనది ఒకగాఢ విధి
 చూమున మిఠియొక పెద్దపులి గొట్టెలమఠాద్ల బడినది కాని
 మందూనున్న యీ 'గొట్టెపులి'ని జూచి యీది యాశ్చర్యపడి
 దీనిని దఱిసి మెహషట్టి యా డ్చినది కాని గుది భయపడి
 గొట్టెవలె అది దీనముగా నణవనాగినది కాని క్రొత్తపులి
 దీని నెట్లో యొక పెరువు కలకులాగినిపోయి నీటిలో తమ
 గురువురి ప్రాచి బమును చూచి యిట్లు ఘోషించెను
 "చూడు, చూడు, నీమాపు కురూపు వలెనే యున్నదీ నివు
 నావలెనే పులికే ఇదిగో ఈమాంసము నీనుము" ఇట్లనుచు
 ఒకవంతముగా దానినొటిలో నొంగుము గ్రుక్కినది కాని
 యీ 'గొట్టెపులి' మాంసము తినదయ్యె దీనముగా నరచుచు
 దాను గొట్టె నని తెలుప మొదలిడెను ఐనను కొంచెము
 రక్తము దుచి చూడగనే దానియం దణగియున్న వ్యాఘ్ర
 సంస్కారములు మొలకెత్తినవి అంత కది మాంసము తిన
 నారంభించెను అప్పుడు క్రొత్తపులి దానిని జూచి యిట్లు
 గాంఢించెను "కవలెనే నీవును బులివని యిప్పుడైనను
 భోధపడినదా? ఏవీ! ఇన్నాళ్ళు నీ వీగొట్టెలతో మెలగుచు
 గడి మేయుచుంటివిగదా! సిగ్గుసిగ్గు! అడవికెల్ల, పోదము"

గడిమేయట యనగా కామకాంచనముతో తృప్తిపడి
 యుండుట గొట్టెవలె పరుగెత్తిట యనగా అల్పజనులవలె
 వ్యవహరించుట క్రొత్తపులివెంట పోవుట యనగా హృద
 యముచు వికసింపజేయగలుగు గురుని పదములను శరణు

శ్రీరామకృష్ణ బోధామృతము

జొచ్చి యతని నాత్మీయునిగా గ్రహించుట యని యర్థము నీళ్ళలో దనప్రతిబింబమును జూచుట యనగా స్వస్వరూపముచు గనుగొనుట (గురుకిటాక్షము లభించినచో ఆత్మలాభము గలుగునని భావము చూ 628)

రాజనందర్శనము

1113 ఆత్మవిచారము చేయుచు రాగా, మనస్సు పరిపూర్ణ ప్రశాంతి నొందును, అంత బ్రహ్మసాక్షాత్కారమగును. (చూ 364, 423)

ఒకడు (తనస్నేహితునితో గూడి) రాజనందర్శనము చేయ నెంచెను సప్తద్వారముల కవ్వల 'అంతఃపురములో రాజుండెను ఆ మనుష్యుడు మొదటిద్వారముకడకువచ్చి యుచట చాడంబరమైన దుస్తులతో, నొందఱు భటులతో, గూడుకొనియున్న యొకనిని జూచి, తన స్నేహితునితో, "ఇతడేనా రాజు?" అని యడిగెను స్నేహితుడు నవ్వి, "కాదు" అవెను తరువాత నాతడు క్రమముగా మిగిలిన ద్వారములను దాటిపోవుచు ప్రతిద్వారముకడను వైభవమున నొకరిని మించిన యొకరిని గాంచసాగెను అతడు రాచ నగరులోనికి బోయిన కొలదియు దనకు గాన వచ్చిన జనుల వైభవము హెచ్చిపోవుచుండెను ప్రతిద్వారముకడను దనకు గాన్పించినవాడు రాజే యని తలచి యాతడు తనస్నేహితుని ప్రశ్నింపసాగెను . కాని యాతడు ఏడవద్వారమును దాటి రాజును ముఖాముఖిని జూచినప్పు డిక, "ఇతడేనా రాజు?" అని తనముత్త నడుగ నవసరమే లేకపోయినది అఖండ శరణ

ముతో విల్లిసిల్లుచున్న రాజును గాంచగనే తాను నరేంద్రుని సమక్షమున నిల్వబడియున్నట్లు వానికి సహజముగనే తోచినది (నూ 584)

బ్రహ్మసాక్షాత్కారము

బంగారుమురుగులను ధరించిన వితంతువు

1114 పతివ్రతయు మహాభక్తురాలును నగు నొక స్త్రీ తనభర్తను విడ్డలకు నుపచారములుచేయుచు, సదా తన చిత్తమును భగవదాయత్తముచేసి గృహస్థధర్మమును నిర్వర్తించుచుండెను. కొంతకాలమున కామెఁపతి గతించెను అంతట దహనకర్మము ముగియగనే యామె తనగాజులను దీసివేసి వానికి బదులు బంగారు మురుగులను ధరించెను జను లామె విషరీతచర్యను జూచి వింతపడసాగిరి కాని యామె వారల కిట్లు సమాధానము చెప్పెను “ఇంతకుముందు నాభర్త శరీరము గాజుపెంకువలెనే దుర్బలమై అస్థిరమై యుండెను ఇప్పు డాక్షణభంగురమైన శరీరము నశించినది అందుచే నాత డిప్పుడు సర్వవిధముల వికారరహితుడై పరిపూర్ణుడై యున్నాడు ఆతని శరీరమున కిక శిథిలత లేదు కాబట్టి నేను మలభముగ చిటిలెడుగాజులను విసర్జించి యంతక్షంటె స్థిరమైన మురుగులను ధరించితిని ”

జ్ఞానియగు పుత్రుడు అజ్ఞానియగు తండ్రి

1115 ఒకప్పు డిద్దఱుసాధువులు డిక్షిణేశ్వరమునకు వచ్చిరి పూరు తండ్రికొడుకులు, కుమారుడు బ్రహ్మజ్ఞాని,

కాని తండ్రి కింకను జ్ఞానోదయము కాలేదు ఇరువురును శ్రీరామకృష్ణుని గదిలో కూర్చుండి యాతనితో సంభాషించుచుండిరి. ఇంతలో నొక యెలుకకన్నమునొనుండి యొక త్రాచుబాము వచ్చి కుమారుని గఱచినది అదిచూచి తండ్రి భీతిలిపోయి చుట్టొకట నున్న వారందఱు బిలువసాగెను - కాని కుమారుడు కదలక కూర్చుండియుండెను అదిచూచి తండ్రి మఱింతదిగ్భ్రమచెంది, “నాయనా! అదేమి? ఆలాగున కదలక మెదలక కూర్చుండియున్నావు? ఎకు ” అని యడుగగా, కుమారుడు నవ్వుచు నిట్లు సమాధానము చెప్పెను “పాములనగా ఏది? ఎవరిని గఱచినది?” ఆత డిద్వైతసిద్ధిని బడసినవాడు కావున పామునకును నరునకును నాతఁడు భేదమును బాటింపలేదు (సమస్తము నాతనిదృష్టిలో బ్రహ్మమే)

అంత్యజుడు శంకరాచార్యుడు

1116 మాల యొకడు మాంసముతో నిండిన తట్టలను గావడిలో బెట్టుకొని మోయుచు శ్రీశంకరాచార్యున కెదురుపడెను ఆయన యప్పుడే గంగాస్నానముచేసి వచ్చుచుండెను ఆమాల యీమహానియుని దాకుట తటస్థించినది శంకరు డాగ్రహపరవశుడై, “ఓరోరీ! నన్ను దాకితివా! ” యనెను మాల యిట్లు సమాధానము చెప్పెను “అయ్యా, నేను మిమ్ము దాకలేదు, మీరు నన్ను దాకలేదు! మీయాత్మ శరీరవేగ, మనస్సో, బుద్ధియో సెలవీయుడు, నిజముగా మీరెవ్వరో నాకు జెప్పడు సత్త్వరజస్తమోగుణములలో వాత్స్య దేనిని నంటజాల దనువది తమకు దెలియనిసంగతి

కాదుకదా!” శింకరాచార్యు డంతట దనప్రమాదమును గ్రహించి సిగ్గుపడియెను మాలనివాక్యము లాతని కాత్మ ప్రసాదకము లయ్యెను

శిష్యునకు క్రమముగా బోధించిన గురువు

1117 ఒకప్పు డొక స్థాధువు తన శిష్యున కాత్మజ్ఞానము బోధించు తలంపున వాని నొక దివ్యమైన ఐనములో నుంచి తాను వెడలెను కొన్నిదినము లైనవెరుక నాతడు తిరిగి వచ్చి, “నాయనా! నికేమియుగోలు లేదుగదా?” అని యడిగెను శిష్యుడు, “స్వామీ! లోటులేదని యెట్లు చెప్పగలను? ” అని సమాధానించెను గురు వంతట శ్యామ యను ముందరిని వానికడ దిగవిడిచి, “నాయనా! మత్స్యమాంస ములను యశ్చేచ్ఛముగా దినవచ్చును” అని చెప్పెను చాలకాలమైన పిమ్మట గురువు మఱల వచ్చి శిష్యునిబూర్వి ప్రశ్నమునే నైచెను శిష్యు డీసారి “స్వామీ! తమదయ వలన నాకేమియు లోటులేదు” అనిచెప్పెను గురువపుడు వారిరువురిని (అనగా శ్యామను శిష్యుని) బిలిచి శ్యామచేతులను జూపుచు, “ఇవి యేమో చెప్పగలవా?” అని యడిగెను శిష్యుడు, “ఏల? ఇవి శ్యామచేతులుగదా” యని బదులు చెప్పెను. గురు వంతట శ్యామకండ్లు ముక్కు మొదలైన యుపయవములను జూపుచు పదేపదే యదియే ప్రశ్న నైచెను. శిష్యు డుచితమైన సమాధానములను జెప్పసాగెను అంతట వాని కిట్లు దోచినది “ప్రతిదానినిగూర్చియు (ఇది శ్యామముకల్లు, ‘ఇది శ్యామకన్ను’ — అని చెప్ప

ఛన్నాను గదా ఈ శ్యామ యెవరు? ” దిగ్భ్రమచెండి యాతడు గురువు నిట్లు ప్రశ్నించెను “స్వామీ! ఈ కండ్లు, ముక్కు, చెవులు మొదలైనవి యెవరినో ఆ యీ శ్యామ యెవరు? ” గురు విట్లు పలికెను “నాయనా! ఈ శ్యామ యెవరో నీవు తెలిసికొనగోరినపక్షమున నాతో రమ్ము, నీకు బోధపఱచెదను ” ఇట్లనచు వానిని దీసికొనిపోయి తత్త్వము నుపదేశించెను

పుత్రులజ్ఞానమును పరీక్షించిన తండ్రి

1118 ఒకనీకి ఇద్దఱు కుమారులుండిరి యుక్తవయస్సు రాగానే వారి నాతడు బ్రహ్మచర్యాశ్రమమున బ్రవేశింపజేసి వేదాధ్యయనమునకై యొక గురునికడ నుంచినాడు వారు చాలకాలమునకు జదువు ముగించి యింటికి దిరిగి వచ్చిరి “నాయనలారా! మీరు వేదాంతము చదివినారా? ” అని తండ్రి ప్రశ్నించెను వారు “ఔను ” అని చెప్పగా, “మంచిది, బ్రహ్మమన నెట్టిదో నాకు జెప్పడు” అని యాత డడిగెను అంత బెద్దకుమారుడు వేదములనుండియు, శాస్త్ర ములనుండియు బ్రమాణముల నెన్నిటిలో చూపుచు నిట్లు సమాధానము చెప్పినాడు “నాయనా! బ్రహ్మమును నోటి మాటలతో వర్ణించుటకు వీలుపడదు మనస్సునకు గూడ అది గోచరముకాదు ” ఇట్లనియు బ్రహ్మ మట్టిది, యిట్టిదని వర్ణింపబూని తుదకు “నా కంతయు దెలియును ” అని వక్కాణించుచు దానుచెప్పదానిని బలపఱచుటకై వేదాంత

*యథోవాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ తైత్తిరినోపనిషత్తు-

వాక్యముల నేకరువు పెట్టసాగెను

తండ్రి విడిచి, “సరే, నిన్ను బ్రహ్మమును నిజముగాఁజెలిసి
కొన్నవన్న మాట! మంచిది, నీ పనిమీద నిన్ను ‘గొమ్ము’
అని వానిని జంపివేసెను అంతట నాతడు తన చిన్న కుమారుని
గూడ నదియే ప్రశ్నవైచెను ఆ పిల్లవాడు మోక్షము
దాల్చినాడు వానినోట నొక్క పూటయైనను వెలువడ
దయ్యెను మాటాడుటకు గూడ గాతడు ప్రయత్నింపనేలేదు
అది గని తండ్రి యిట్లు విమర్శించి పలికెను “మంచిది,
గాయ! నిజమంతటిదే పరబ్రహ్మమునుగూర్చి ‘యిదమిత్థ’
మని చెప్పట కెంతమాత్రము సాధ్యముకాదు తానిని
గురించి పలుక నోరు తెఱచినంతకే యనంతమును సాంతము
గను, అపరిచ్ఛిన్నమును పరిచ్ఛిన్నముగను, అప్రమేయ
మును ప్రమేయముగను నిర్వచించినవాడ వగుదువు వేయి
శ్లోకములను వేయి ప్రమాణములను ఏకరువు పెట్టుటకంటె
నీమానమే ఈవిషయమును మహోత్కృష్టముగా వెల్లడించు
చున్నది”

పండితుడు భాగవతబోధ

1119 బాగుగాజదువుకొనిన యొకబ్రాహ్మణుడు ధీమంతు
డగు నొక రాజునొద్దకు వెడలి, “మహారాజా! నేన్ను
బాగుగా జదివిన పండితుడను నేను మీకు భాగవతమును
బోధింతుమని వచ్చితిని” అనెను ఆ యిద్దఱిలో బుద్ధిమంతు
డైన రాజు, ‘ఎవడేనీ నిజముగా భాగవతమునే బాగుగా
జదివియున్నవాడని నట్టివాడు రాజాస్థానములకు బోయి

ధనగౌరవములను సంపాదింపనెంచుటకంటె నాత్మజ్ఞానము నాజ్ఞించుటనే యెక్కువగా నభిలషించు నని బాగుగా నెఱుగఁను అందుచే రాజాతనితో స్నేహపలికెను “బ్రాహ్మణ వర్యా! మీ రాగ్రంథమును సరిగొ జదువనట్లు కనఁడు చున్నది నేను మిమ్ము నా గురువుగా నైకొన వ్రాద్దానము చేయుచున్నాను కాని మీరు వెడలి ముందా శ్రంధమును బాగుగా జదువుకొని రఁగు” అంత నా బ్రాహ్మణుడు తన దారిని బట్టిపోవుచు నిట్లనుకొనెను “నేను ఎన్నో సంవత్సరముల నుండి భాగవతము ననేకపర్యాయములు తిరుగఁజేయున్నను నన్నీరాజు భాగవతము సర్థముచేసికొనని ముంఁగున క్రింద గట్టినాడు! ఈ గా జెంతటి మూర్ఖుడో!!” ఐనను గా బ్రాహ్మణుడు భాగవతమును మఱొకసారి యాములముగ బరించి మఱల రాజునొద్దకు వచ్చెను రాజు మఱల తన పూర్వపు మాటలనే చెప్పి యాతని బంపివేసెను బ్రాహ్మణుని కొడలు మండినది—ప్రాణము విసిగినది ఐనను రాజులు వర్తించుట కేదియో యొక కారణ ముండియుండునని వానికి దోచినది అంత నత డింటికిబోయి దీక్షగొన నగఁగూర్చుండి భాగవతమును శ్రద్ధగా బరింప నారంభించెను క్రమక్రమముగా భాగవతము నందలి గూఢార్థము లాతని గోచరింపసాగెను మధురప్రాయములగు ధనము, గౌరవము, రాజ్యము, అన్యాయములు మొదలగు విషయములవెంట బరువు ల్లిడుట కేవలము వ్యర్థమని వాని విచిర్చనదృష్టికి దట్టెను నాటినుంట్టి యా బ్రాహ్మణుడు భగవదారాధనచేయుచు, నొకమనసే తన పరమావధిగా భావించి మహానిష్ఠా

గ్రామము లోని ఇంకొక బ్రాహ్మణుడు మేలదమను తలంపే
 వానియొద్దనుండి దయచేసి ఇచ్చి కొన్ని రోజులు
 పిమ్మట బ్రాహ్మణుడు భోమచేయించుచుండ
 రాజు వానిని జూరటకై పంపింపింక వెడలెను బ్రాహ్మ
 ణునిముఠము భక్తజ్ఞానముతో దేవీప్రమానమై ప్రకా
 శించుచుండెను రాజు వానికి స్వాగతము మొనర్చి
 యిట్లు పలికెను “స్వామీ! భాగవతార్థమును దా మిప్పుడు
 సంపూర్ణముగా గ్రహించితిని నకు చెప్పెనది ఈదీనుని
 శిష్యునిగా స్వీకరింతురేని సంద్భటై యున్నాడు”

జమిందారునిచే హింసించబడిన సాధువు

1120 ఒకానొక గ్రామములో కొకమ ముంపనా
 మరమునందలి సన్న్యాసులు భిక్షాపాత్రలను జేబూని యూరి
 లోనికి బోయి భిక్షాటనముచేయువారు ఒకనా డొక
 సన్న్యాసి యిట్లు భిక్షాటనముచేయుచు నొక జమిందారుడు
 నొక పేదవానిని కఠినముగా గొట్టుచుండుట జూచెను దయార్థ
 హృదయుడగు నాసన్న్యాసి వానినీ గొట్టవలదని ఒమిం
 దారుని బహిమాలుకొనెను మహాక్రోధముచే కిన్ను గాన
 కున్న యాఒమిందారుడు తన క్రోధానలమును సన్న్యాసి
 మీదికి ద్రొప్పెను పాప మాసన్న్యాసి స్మృతితప్పి పడిపోవు
 వఱకు నామదాంధుడు వానిపై బడి మోదినాడు ఈ
 సన్న్యాసియొక్క యవస్థను జూచిన మఱియొకమనుష్యుడు
 మరమునకు బరుగెత్తిపోయి జరిగినసంగతి నంతయు దెల్పెను
 తోడిపన్నాసు లీతడు పడియున్నతావునకు బరుగెత్తుకొని

వచ్చిరి వా రాతని తమబుజములపై నెత్తుకొని మగమునకు
 దీసికొనివచ్చి యొకగదిలో బరుండుబెట్టిరి ఎంతసేపైనను
 నాతనికి స్మృతి రాకుండెను చాల విచారించుచు నాసోద
 రులు వానికి వినరుచు, జిల్లని నీటిని ముఖమున జల్లుచు
 గొంచెము గొంచెముగా బాలను నోట బోయుచు వాని కుప
 చారములు చేయసాగిరి క్రమముగా రాతడు తేలుకొనెను.
 ఆమహనీయుడు కండ్లు తెఱచి తనచుట్టు నున్న వారి వైపు
 చూచినంతనే యాతడు తమ్ము గుర్తింపగలడో, లేదో తెలిసి
 కొందమని యొక సన్న్యాసి, “స్వామిజీ! మీకు బాలు
 పోయుచున్నవా రెవరో గుర్తింపగలరా?” అని విగ్గఱగా,
 నడిదెను ఆస్థాధువుంగవుడు హీనస్వరమున నిట్లు పలికెను
 ‘అన్నా గు-ర్తి-ం-ప-కే-మి? నన్ను గొట్టినవాడెవడో వాళ్ళ
 నాకు బాలుపోయుచున్నాడు!’

జీవబ్రహ్మైక్యమును బొంది సమస్తశుభాశుభములకును,
 ధర్మాధర్మములకును అతీతుడైనవానికిగొని యిట్టి యద్వైత
 భావ మలవడజాలదు (చూ 968)

పద్దయ్య దేవతార్చన

1121 ఒకగ్రామమున బద్ధలోచనుడను నొక బాలు
 డుండెడివాడు ఆయూరివారిండును వానిని ‘పద్దయ్య’
 యని పిలిచెడివారు ఆయూరిలో బాడుపడిన యొకదేవాలయ
 మునకు దానిలో దేవతావిగ్రహమైనను లేదు ఆలయము
 నిండ జెల్లు, చేమలు మొలచినవి అది గుడ్లగూబంకుగన,
 గుల్మములకును ననుకూలమైన నివాసస్థలమైనదీ ఒకరాడ

